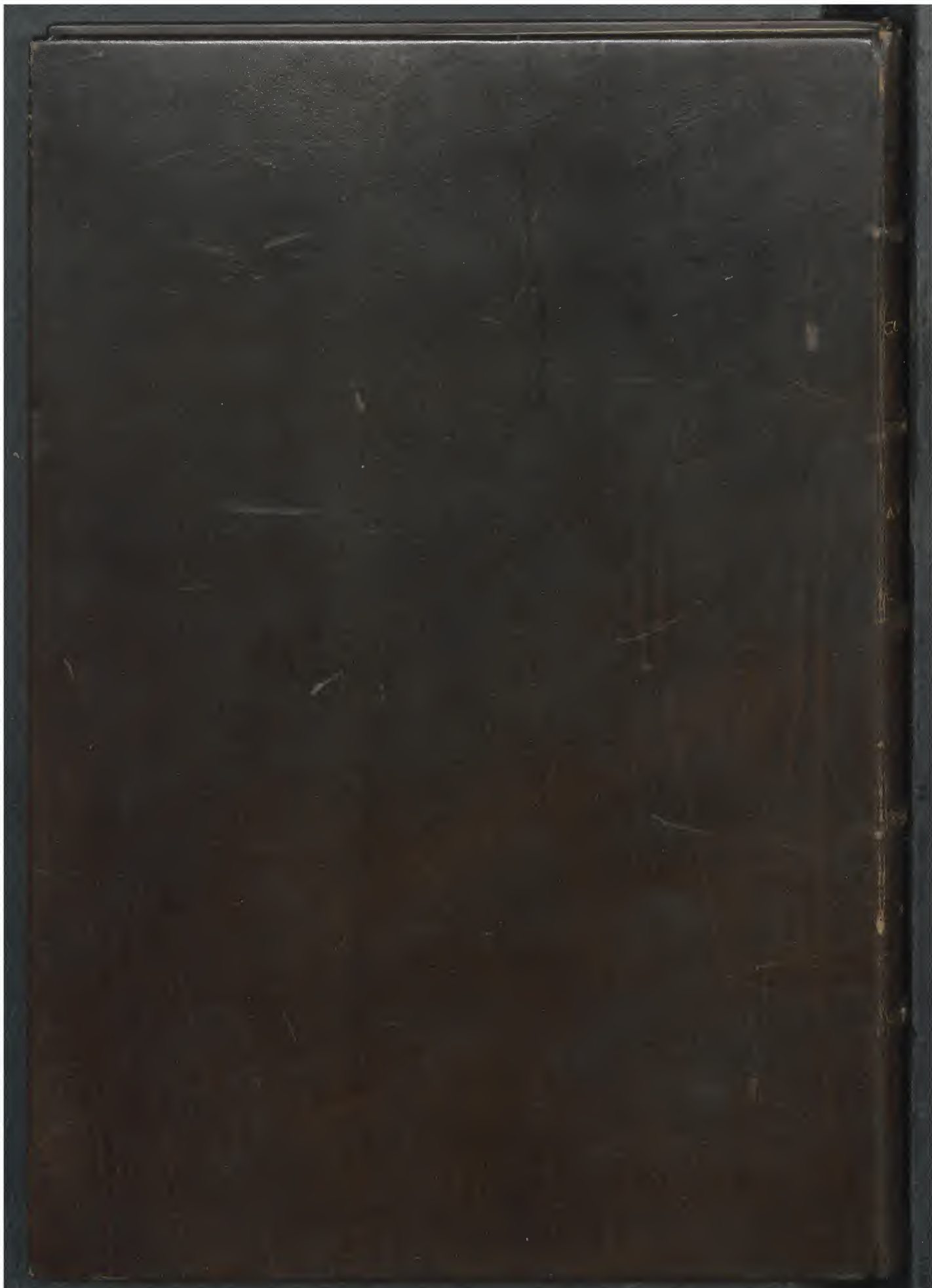

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
567/D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
567/D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
567/D

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
567/D

567

567

567

COLLIGET AVERROIS

Totam medicinam ingentibus voluminibus ab
alijs traditam mira quadam breuitate & ordi-
ne sic ad amicum complectens, vt iure ab
omnibus liber iste medicorum sti-
mulus cognominetur.

THEIZIR ABYNZOAR.

Morbos omnes, tam vniuersales q̃s particulares, & eo-
rundem remedia continens, opus si quod aliud in cu-
randis egrotis accuratum, egregium, vtillimum.

Cuncta hec diligentius q̃s antea & reco-
gnita & exornata & impressa.

Accesserunt postremo M. Anto. Zimarre dubia & solutiones in
supradictum Auerrois colliget, nouum corollarium.

VENETIIS

Apud Octauianum Scotum .D. Amadei .F.

1542

A Incipit Liber thezir dabalmodana yabaltadabir cuius est interpretatio rectificatio medicationis et regiminis editus i Arabico a pfecto viro Abimeron abyngoabar.

Incipit Prohemium Authozis.

IXIT servus Regis. Labhmyeron Abyngoabar Deus testor q non compilavi huc librum nisi vi et conamine multarum precunz cā fortis et cōtinue impulsationis. et cū hoc tēpera ni et rectificam id quod erat de difficultate in quaternis corruptis q erant apud plures studentes in scientijs et in via alia sciali. et in reb

B medicine rationalis. et oino dimitto cōpilationes scientias antiquoz verbozum quaternarum et nō sufficiet mihi in hac cōpilatione exprimere res necessarias tñmodo. sicut feci in libro quē cōpilavi de decoratiōe tpe mee puericie q lecut? fuit ibidē in intētionibus prostratis tali modo. q nūc erubescō de quibsdam vocabulis ibidem locatis qñ locut? fui de causis maliz corrupti odoris. vnde turbatus fui ex hoc defectu. Sed nūc in isto libro incedam via pēcogitata et examinata servando medioeritatē meo posse in hac mea cōpilatione. et rectificabo intātū q non incedā in predicto errore in qbus dixerō eundo inter duas vias: et equādo inter duas res. Et dum incepisse h opus superuenit mihi constabilis q ppositus erat super h negotio: et nō placuit eid qd pēcogitaveraz in h. et dixit q vtilitas istius opis longe erat ab illo q nō eēt nullū prouectus in scia medicīne: et q nō erat fm pceptuz miramamolini: nec fm intellectū suē nobilitatis. Tūc subtraxi me ab illo ordine. et declinavi ad generalitatē. et cōpilavi euz coactus exēndo a via pēcogitata q nūc inuitē (hac cōpilationē feci. ita lucide et aperte) q nūc bil occultatur in infirmo: neq; aditante.

D **IXIT** abhimeron abyngoabar regis. Laus et gloria sit dīpotēti Deo: cuius oia que apprehenduntur sensibus testificat suam potentiam et vnitatem. Et eius misericordia sit super omnes prophetas iustos. et conferuet deus honorē et nobilitatem domini mei miramamolini. Post hec incipiam cōpilare res nobiles aggregando medicinas convenientes synthomatibus et causis inducentibus passiones que leuiter et sine difficultate poteris inuenire convenientes seruis dei et puris p viam leuē in perfectione breuitatis. Et hoc nō faciā de litiōitate timendo laborem: sicut illi qui intendunt vine re delitiose. et incipiam cum voluntate diuina a rebus conseruantibus sanitatem

C **Capitulum de conseruanda sanitate.**
CONVENERVNT oēs medici: q in habendo vētrē mollē cōseruaf sanitas nutu dei. Quod aut leuissimū hoc facit est vt dissoluaf ex tamarindis pōd? x. aureoz in aq cala. et ex renbarbaro recētū qāssa to pōd? pones triū pñi aur. et sic dimittes p. xxiij. horas. deinde cola et adde ibi 3 j. syru. sci d cōtice. citri. et da bibē. **Rememorati sunt** medici: q g bibet dragmā vna et the riace alfozet. i. liberatrici. i. magne ante cibuz cū aq calida in oibus decē dieb? tēpore hyemis. euadet nutu dei a febribus putridis: et ab epilepsia et a colica. et pserua vif sanitas oium membrorū. **Et** dicit q tardat canos. et q hoc cōtinuauerit p annū nō ledetur a morfu animālū venenosoz. nec a veneno nec a medicina pestifera cū adiu

torio dei. **Et** qui bibit theriacā securus est a nocumen to potus male aque. **Et** si hō recesserit a generatiōe. et ipsū sumplerit fm ordinē predictū: gūabit nutu dei. **Et** hoc idē dico de muliere. **Et** mulier q fetū pre dolore parere nō pōt: si receperit anī. semis ex theriaca pariet nutu dei. **Et** si de ipsa recepit mulier q nō impregnatur exagin semis cum aureo vno limature eboris cām hēbit impregnandi. **Et** quibz colicā cā frigoris: vel ex ventositate: vel ex retētiōe fecū et pōdus vnius aurei ex ipsa receperit ieiuno stōcho liberabitur. **Et** si biberit ex ea habens scabiē minutam et magnā q vadit et redit confert ei. **Et** si cū ea linieris vel epithimabis dictā scabiez liberabitur oino. **Et** si aliquis fluxū magnū patiet cā alienius medicine acute. vel ex aliquo humore venenoso seu malo curaf ex eo. **Et** q habuit pdictū fluxū si ceperit pōdus nouēz granorū ozdei ex smaragdo trito et subtili cribellata cū aqua cala ieiuno stōcho curabit ex ea. **Et** est necessarium ei q recipit theriacā vel smaragdum vt tardet a potu et cibo vsquequo trāscāt hore. vij. vel parū plus vel minus ab ipsoz receptione. **Et** si hō smaragdū suspēdat ventri fluxū hūitū vel liētiāz liberabitur inde. **Et** nota q: theriaca recēs pferit vlceribus. et ppe pulmonis. et si nō haberes nisi de veteri dabis eam cū decoctiōe vel aq cornulap. **Et** qd pmonitū est de theriaca vt nō admisceaf cibo in corpore hūano intelligendum est si necessitas non affuerit ex causis nocuiis fortibus: velut ex morfu serpentis: aut potus alicuius venenosi: aut potus alicuius medicine mortifere: qñ in istis et sibi sibi bus necessitas nos iducit ad ipsam ppinādā. **Et** cā monitionis nō miscēdi theriacam cum cibo est q dē? dōit sibi vtutē expellēdi nocuias causas obuiādō: et ipsa recepta nō est obediēs mēbris faciētib? digonē. **Et** cū iam sit mixta cibo: tūc recipit cibuz dispōnē ex hoc q est difficilis digonē. vñ accidit bibēti inquietudo et dolor: donec expellaf cibuz anq; corpus recipiat nutrimentū: et amittitur cibuz pre dolore et angustia patientis. S3 tpe nēcitatis leuiter poterit tolerare talē dolorē et ingētinē. **Et** Lō nenerūt medici q exercitiū tēperatū sine fiat pedibus siue equo adiunat in cōseruatiōe sanitatis: dūmō tps nō excedat in calore. **Et** tēscias q intrare balneū moderate fm q cōuenit: hoc est in x. dieb? si mel ieiuno stōcho: et tñ modo nō sit famelicus et indigeat cibo vehēmēter: valet in cōseruatione sanitatis: dūm tēpus sit tēperatū: et nen excedat in caliditate nimis. **Et** dicit iteruz q balneuz aque dulcis temperatū inter caliditatē et frigiditatē ieiuno stomacho sanitatē cōseruat. **Et** tēscias q a medicis p bibet distillare sine spargere aquā tepidāz ppe si p caput. inio pcpium vt sit calida qñ pōt sustinere. **Et** dicit iterum q fricare dentes cū radice nucis semel in quinque dieb? mundificat caput: et clarificat sensus: et intel lectū acuit. **Et** si lū dicit: et est verū q comedere panē bene fermētū pueniēter: et optime malax atū: et coctus eodē die. post recessūz nī caliditatis acqsite ab igne inuat in sanitatis pseruatiōe. **Et** quēadmodum panem fridum post diē vnā comedere phibeo. ita et caliduz: eo q si calz comederit in fundis ipsius calor igneus in stōcho: et ipsūm corripit: et stōcho dñaf: qre difficilis digonē valde existit. et hoc ideo q digō stōchi nō efficitur: eo mō quo putāt ignoz atēs: qm dicit q eis caliditas digonē pcurat: sed sicut ipsi errāt: sic et alios errare faciūt. mēbra vero cibū digerūt sine calore radicali et nāli quē ab epate recipiūt: et cib? dimidif ab ipso et mittit: ita proportionalr cibuz cū bus mēbris. fm q melius videt puenire pcepto dei cuius mēbro. **Et** anis vero q steterit post decoctiōem suā vltra diem vnā: suā tēperatā cōplonē pdit in qñz est panis: et incipit recipere alterationē: et qñto magis induraf et digō

Ad pseruandū a mala aqua. Ad sterilitatem. Ad difficultatem partus.

Ad sterilitatem.

Ad colicam. Et Ad scabiem.

Ad fluxū ventris (dey qñ pñi. cap. 7.

Documentū de acceptiōe theriacali.

Ad sterilitatem.

Ad pñi.

Continuatio documentū super periculis et cā.

f

G Ad sanitatem cōseruandā per motum.

De tertia pñi doc. scia. et 5. qñ oppo sentie videt.

H

Sup caput nō pñi. aquas tepidā sed feruentem.

Ad sensū clarificationem et dñit cōseruationē. idē seruo coll. 14. et qñto Alman.

20. Et vide ibi nocumenta. et vide ista trac.

7. c. quario. Ad cōseruandam sanitatem ex cibo.

Panis non debet transire enim dñi. sed secundo dñi. et 5. 7. vult pñi. quod trāscit noctem vnā. et cōcedat.

D a venenosis oliscem sanandam.

Ad pseruandū febrib? coll. et morbo mēlati. Ad tardādoz scie et pñi dñi ab oib? nēto: et pñi vñto qñto nōto in de litiōne tpe ce.

Col. Auer.

A 2

I grauior reperit: et grossi humores ex ipso oriuntur: et quia panis quanto plus moratur tanto plus iduratur: et eius indigo multiplicatur: et eius licitas augetur: quare hiiores siccit ex ipso preatur. Unde ipsum comedere phibeo. Et dicitur quod comedere carnem recedat statim post eius necationem est bonum valde et profert. Caro vero quod ex animalibus habetur duras carnes veniunt sunt turtures: grues: et anates syluestres: et ista comedendi post necationem ipsorum. Vnde horis in hyeme. Estate vero. Vnde horis. Et si hoc declarare debet. Placere nunc sermo non ster. et propter hoc abbreviare ite do ut servent precepta bono rati regis. Et dicitur iterum quod fructus qui habent stipticitatem non excedat sicut sunt granata. nuxa saggere post cibum non fert eis quod est in stomacho corruptum corruptione fumosa: vel corruptione sili odoris onorum putridorum. Illi autem quibus accessit cibum in stomacho oino a talibus cauere debet: dulcia vero signata eis non nocent. Dicit serenus regis expimento nouum: quod oia habita forte stipticitate: sicut sunt portica nati sunt sicca grossa et dura terrestria delectat stomachum: quibus in eis etiam aliquid confortandi stomachum regiat: quod non profert stomachum habetia forte stipticitate: sed temperata: sicut sunt rose et ista habita vero grossa sicca terrestres subaz. si hunc decoquant minus nocet stomacho exceptis fabis in quibus decoctio non remouet nocum. Et dicitur medicis: et expientia si testatur quod signum ab in ppinatus cum decoctione biringorum oī mane ieiunio stomacho pferuat a pleuresi. Et recordor quod pī mens bone memorie mihi dixit. quod habites vitem solubile non valde pleuretici sunt. si mihi dixit. et multa alia bona ab ipso didici. et ab eo tpe vsquequo hunc coposulibz expimento cognoui. Et expientia testatur quod smaragdus stomachum confortat. et profert epilepsiam si collo suspēdat. et si teneat in ore debet confortat et stomachum. Et aspiciere firmiter et acute in oculis asini syluestris cōseruat visum et cōfert descensui aque ad oculos. et in hoc est ppetas mirabilis: et diuina data ad cōseruationē sanitatis oculorum. et sic est sine dubio. Certum est et approbatum quod comedere capita leporum: quod inueniri pnt. cōfert tremori mēbrozū. Et idā expientia noui quod inuāt valde pnatōi motū mēbrozū: et ipoz sensus: et hoc alig ex antiquis minime sunt memorati. Dixerunt medicis quod bibere cum vasis factis ex ligno tamaris cōseruat ab egritudine splenis et ab alijs accitibus malis splenis superuenientibus. Et iterum expientia noui quod bibere decoctione masticis pferuat ab egritudine stomachi et epatis. Et dicitur iterum quod bibere decoctione semini melio. Et si in strumētū cū quo ponuntur alchodol. i. pulueres oculorum: in oculis fuerit ex puro auro confortat visum. Et ponere denarium auri puri post ipsius ablutionē in coquina ad coquendum pstat fortitudinē coquine et inuabit toti corpori. Et abluerē oculos multoties cū aqua ro. cōseruat ipsos a gñatione lippitudinis. et madefacere eos quotidie cū aqua rosacea zuecharata donec corpus sit mūdū a superfluitatibus confortat visum. Et itaz passus fui in oculis meis cā fortis vomitus qui mihi preabūdauit: iturri dilatationē pupille in ambobus oculis: quare timui valde. et appuit mihi in somnis hō ex medicis oculorū: quod mihi pcepit vt ex aq̄ rosata vel syrupo rosaceo pluries in oculis ponere deberē. et tūc tps studebaz in scia medicine: sed nodū erā exptus in ea. et recitato p̄ sibi meo sibi dimisi: quod cogitās post horā vñā mihi dixit. surge et fac quod pceptū est tibi in somnis. et ego feci illud statim et cōtulit mihi valde. et nō cessā in hoc agere: vsquequo istum composui librum. Et tē logo tpe expertus sum. quod gariofili puluerizati et subtiliter cribellati et sparsis super prozā capitis in nocte in hieme phibēt descēsus aqueitatis et humiditatis cerebri ad nases. Et illud idē macis sic preparati facere pnt: et metastrū gādē et cortices citri hīdē facere dicunt. Quā-

nis metastrū min⁹ gariofili opes in hī casu. ita et cortices citri min⁹ quod macis pferre pbanf. Item dicunt quod assidua inunctio spine cū oleo oliuarii abluto cōseruat hominem ne in senectute curuet. Et oleū anygdalarum ad hī multū conferre probatur. Et alig et affirmant quod oleū sifaminū hoc idē facere valet. sed oleū anygdalarum longe plus p̄dictis ad hoc valere dico. eo quod subtilioris substantie esse reperit. hīs in se modicum stipticitatis. Et scire debes quod stiptica et subtilia oibus pncipalib⁹ mēbris cōferunt. quare in eorū medicinis oino ea ponere nō desistas. Et dicitur iterum medicis: quod pbatū est quod comedere cerebra passerū: et maxime masculonū excitat coitū. Et trape sili si comedatur cocte siue cū carnib⁹ siue sine illud idē faciunt. Et expimento cōpertū est: quod comedere rapas visus hz acure et subtiliare. Et dicitur et quod comedere pastinacas coctas vel crudas coitū hz pmonē. Et brodū et cicep rubeoz illud idē facere dī. Et certū est et pbatum quod comedere pullos columbinos nō valde magnos nec puos nō potētes ābulare seu volare mouet coitū mirabiliter. Et asserunt iterum quod comedere colibos syluestres et medicia p̄ba relaxatiōib⁹ oīz mēbrozū. et toti corporis: hī illis quod trahit post se crura et pedes: et cōfert pinationi sensus et mot⁹ mēbrozū et tremori ipoz et cui accidit amissio loq̄le. Et dicitur et quod odorare anbelitū coliboz: et id quod ex narib⁹ siue corporib⁹ ipoz de vaporib⁹ resoluūt: morādo in cameris siue cauernis suis ppe loca vbi gescūt et redeūt: dūmō non recipiat odorem iter coris ipoz p̄sāl in estate p̄fert oib⁹ supradictis. Et dicitur quod abluerē anū multoties cū aq̄ dulci tepida phibet hemoroidas euenire. Et dicitur et quod comedere anellinas et nuces cū sicub⁹ exilit tberiacā puis venenis: et alū in hī fort⁹ repit et cū. Et dicitur et quod iduere pelles leporū p̄stat mēbra oia sēnū in inueni. Et pelles agnorum sili pueris pferre pbanf. Et dicitur et quod iduere pelles leporū p̄stat mēbra oia sēnū in inueni. Et pelles agnorum sili pueris pferre pbanf. Et dicitur et quod odorare anbelitū gattozū hz p̄sumere hūiditātē radicalē pulmonis et toti⁹ corporis. Et dicitur et quod assuicere acetū in potib⁹ et cibis suis phibet aduentū febriū putridaz. et piper hī quo quod facere pbanf. Et dicitur quod comedere carnes antiq̄ et veteres ē mā egritudinuz. Et dicitur id quod magis nocet senib⁹ ex cibis sunt pisces. Et dicitur quod bibere zuechar cū aq̄ frida remouet sitim. Et dicitur quod sigs recepit sili. lane marine et cū ipso suspēdēs sēpētēm suffocet ipz: et collo suspēdēs ipz potest securarabī a signa. Et dicitur et quod frequētare flōmā cephalice phibet apata capitis seu cerebri euenire. Et flōmare medianā phibet apata corporis p̄creari. Et dicitur quod frequētare potus aq̄ thermariū ē securitas ne puctur sensus et mot⁹ mēbrozū. Et dicitur quod viticas vsus fuerit comedere: et cū carnib⁹ et sine: si curus erit quod arena nō gñabit in ipz rebus. Et dicitur quod comedere raffanos vel caules remouet raucedinē vocis. Et dicitur quod comedē cydoia affata post cibū hz leticiāz gñare et pigritiā remouere. Et dicitur quod comedere cortices citri p̄stat cor et eia mēbra pncipalia. et senia eorū hnt venenoz acuitatē remouere. Et dicitur iterum quod sumere cortices paruaruz linaciāz in potu et in cibo paruis p̄fert venenis. Et dicitur quod bibere decoctionē seerchani quod sili in latino dī: hz ex istis educere cucurbitos. et ē lōgos lūbricos. Et dicitur quod alimuri factū ex fermēto vel ordeo cū aceto phibz gñōnē vñū in vētre fieri. Et iterum pbatū est quod ponere guttas parua olei synapis in aure nō audietis de⁹ in 3° libera. bilis eger nutu Dei. Et comedere p̄sica cognitū ē: quod quibus sunt multozū nocumētōz hnt oīs fetore remouere vñio stōchi p̄cedēt. et nulluz aliud seif in eis inuauementum. Et biringi hīdē modicū exercere dicunt. Et pbatū est quod intrare balneū olei repidi sanāt ab oibus doloribus

N ad af
Zid carnal
nem. 13. c.
155. co
ad col
de. 16
y tra.
14.
Regula. ad fl
de. 16
Zid colu
1° et si
epoz
ad dñi
atē y:
B
Zid paral
C
Zid hemor
das.
Zid venen
Zid cōfort
membris ex
stibus.
Quid p̄sica
faciat.
Zid p̄sica
a sebit. p
P
Zid sili.
Zid sili
mō fūct
Zid p̄sica
ab apatib⁹
Zid p̄sica
Zid in de
lapidis
quito col
Zid rancu
nem.
Zid letit
dum.
Zid cōfor
dum cor.
Zid verm
idē tēto
Zid sili
Zid fetore
idē quito
Zid bol
corpore.

A
ad apata
munt de 5° coll
13. c. c. 1. f.
55. col. 3.
ad colicaz
de 16° ter
tra. 4. c.
14°
ad fluxuz
de 16° ter
tra. 1. c.
1° 2 spāl
epozis.
ad difficul
atē yane.

ribus totius corporis Deo date. Et scitū est qd si applicet
ala fenda ano sanat apata ipi dissoluendo ipa. Et dicit
etiā qd apponit brigos pustulas sup apata dissoluit ea.
Et scitū ē qd piguedo erach. i. anaj cala vel frida cōfert
doloribz. Et pbatiū ē qd suspēio stercozis adip sup lo
cū doloris bz colicā remouet. Et dicit et qd coagulaba
bēt solonē ventris cōstringere. Et suffumigatio cum
pelle erici in retentione yvine dissoluit ea. Et dicit ser
uus Regis. dūmo illa retēto yvine nō pcedat ab apate
vel lapide viā obturatibz. si enim ex aliquo itoz nō pro
cedat pro certo liberabit Deo dante. Duculqz recoz
datus sum res pseruantes sanitatē z remouētes egritudi
nē sua ppuerates: quē admodū experimēta mihi testifica
ta sunt. animodo incipiā loq in causis z curis egritudinū
briem tractatu z receptionibz paruis z notis medicinis.
Trac. pmus. Qui est de egritu. capitis: z est. continens
capitula duodecim.

De scabie capitis qd sagrum nominatur. Cap. pmū.

DICO qd de egritudinibz capitis est hec egritu
do que scabies vel sagrum noiaf: z paruis
maxime euenire vi. Dagnis ā raro accide
re reperitur: z cā huius egritudinis vplz est
abundātia flātis. Et cura bz ē: cū ē pua z
fluēs regere cū regimie desiccatio. f. dādo ei turtures z
anes pūas nemozis assatas veru vel in testo cū aceto z
almuri: z da ei panē bñ fermentatū: cū oleo z paruis salis
z aceto. Et sufficit in cura bz linire caput patietis cū ace
to z spargere desuper puluē ē chartarū adustarū. Et si
infirmus hoc poterit sustinere ppinabis ei de 3° in 3° diē
mirabolānū vñ indū tritū z cribellatū ad bibedū cūz
aqua mane ieiuno sūcho. Et si scabies fuerit dura: da
bis ei sm qd conuenire poterit suis annis vel sue etati de
hierapigra: in pondere prout videbis conuenire oibz. x.
diebz semel: z muges cū melle: postea abluēs eā. scabie
cū aq dulci tepida: deide afgges sup eā hūc puluē ē. x.
thuris adusti pte vñ: z eris vñ qntā pte vñ: z i corpo
ra cū aceto z ericea i sole. demū subtrātere z cribella z
desup spge. z si infirmus fuerit hūide cōplonis z mollis: ab
luēs ipm cū aqua mell. demū desuper epithimabis hoc
cerotū. x. olei ros. z cere ablute: qd suffic: z dissoluat ce
ra i oleo. postea misce cū eo qrtā pte ipsi pulueris caligi
nis funi: sen furni vñ camini. z epithia cū eo caput ifero:
mane vñ abluēs cū aq mell. z itez appones de pūcto.

De tineā cutis capitis. Cap. 2°.

ACCIDIT qūqz capiti tineā: z ē passio grauior
supradicta: z cura ei plixior existit. Conuenit ergo
huic patiēti vt abstineat ab oibz qd hñt flegma gñā
re. Et cū cū pane optimo fermentato z turturibz z pūis
aubz pparatis cū aceto z almuri vel assatis: z da ei co
medere ē panē cū aceto oleo z sale. Et abluē caput
ei cū aceto z melle calefactis: z pone i nocte sup caput
ipsi pulueris thuris adusti mixti cū dēuplo sui mell di
spumati. Et si patiēs fuerit puer: dab ei ad bibedū d hie
ra i. x. diebz semel pōdere sue virtuti z etati cōueniēte: z si
iuuenis fuerit dab eis de eadē hiera aureos tres cū aureo
j. pulueris agarici mixti cū aq in qñ fusa fuerit pulpa col
logntide tādiū qd mutet sapozē z colorē. Et abstineat a ci
bo quibz purget ex ea. z h plies facē dēs donec corp bz
mūdef. Demū sup caput afgges hūc puluē ē pus scā
ipsi ablutioē. x. caligis funi seu furni vel camini z vñ
gule egne. thuris vñ. z alcanne. aq. ptes equales: fiat pul
uis: qm hie puluis gñat carnē viua z facit cutim.

De alopecia. Cap. 3°.

SCIA S qd egritudo gñat ex flate subtiliori z non
ita gñō sic ē flā ex q tinea gñat. Ex q qdē accidit dpi
latio eūz capiti z casus capillor. z iō dō alopecia: qm

vulpibz h passio sepe accidē cōsuevit. Et sufficit in hac
cura purgata mā cū medicina laxatiua pēdicta in capi
tulo de tineā. vngere locūz cū antiquo oleo nucum. vel
cū oleo de cherna z cibare cū neut diximus in timeā.

De thiria.

SCIA S itez qd si flā adhuc i minoz qñtate i corpo
re abūdauit qm in pēdicta egritudine: z fuerit sub
tilioris suber: accidit inde egritudo que thiria noiaf.
Et dō thiria eo qd depilatio cūis sit per viā tortā: z cā
istius tortuositas est paucitas flātis in qñtate cū nō vl
tima subtilitate. Qm si esset in subtilitate vñ fieret de
pilatio per viā rectā: sicut facit aqua qñ cadit sup terrā.
sed qz retinet aliqd grossitudinis z nō est equale. Accidit
eni ei qd accidit aq: qñ aliquid luti ei sup spargit. qz cū ca
dit in terrā facit viā tortuosā z nō rectā: z pp bz ab anti
quis noiatur noie serpentis: scz thiria. Et cura huius est
lenior cura alopie: quonā rectificādo eum in cibis et
potibus: quemadmodū diximus in pēdictis. z inunge
do locūz cū oleo de cherna: vel oleo nucum vel oleo
olinarum veteri bullito in vase ereo tādiū donec ad ni
gredinem deueniat: sufficet in cura istius.

De calicie occipitis.

ACCIDIT capiti calicies q si i iunēte pue
nerit sufficit i cura ipsi mūgere caput cū oleo amy
gdalaz dulciz. qm illud bz acuitatē humoz remou
ere. Et si senectute acciderit ipolis est ipsi cura.

De scissura capillorum. Cap. 6°.

CAPILLI Saccidit scissura z scindunt in partes
duas. z cā hō ē mltitudo siccitatis. Et hūic egritudi
ni pferit oleū scis lini: z oleū amygd. dulciū: z oleū
olinarū dulciū. Ita tñ qd i vnoqz oleoz itoz apponas ali
qd dō laudano dissoluto cū eis bulliēdo. Et qñ scindū ca
pilli dealbant eoz extrema: qd ē pūm er: qd ē i canicie:
in qua dealbantur radices: cibis illorū sit panis bñ fer
mentatus cūz brodio galline z cū amygdalis vel zuchcha
ro: z carnes castratne elixe cū modico sale z oleo.

De sabaphati.

SAHAPHAT est egritudo rubedinis q accidit i
carne coloris pulmonis cū pūis pustulis: z accidit
in cute capitis hec egritudo sicut i facie: z nō gñatur
nisi ex chola mixta cū aliqua grossitie: qm si esset subtilis
valde non adhereret illi loco. Et cura eius ē primo enā
re corpus gñaliente sicut flōmia si vñs fuerit fortis: z
pūto de cephalica. postea mundifica corpus cū medicis
educantibus cholaz proprie: z nō desolū infusione vel
vtutes ipsarū: qz cū tota subtilitāte ipsas ppinare dōbes: z
medicines que hñt cholera z purgare note sunt: z q ex eis
magis laudat ē scamonea cū lacte cartarmi z lacte sicūū
equali pondere. Hec. n. medicina optime purgabit hūc
humorē dñō pcedente. Et qz humor iste cholicus existit.
iō nō ponim: aliquā piguedinis vnctionē: qz ponēde sunt
medicines que habeāt psumere z calitatē egritudinis re
monere: z que magis ex istis cōmedant sūt rose recētes:
z si nō inueniunt recipies qrtā partē ipari de siccis: z tan
tundē de narges: z pistent: z misce cū eqli qñtate farine
ordei: z si times ordeūz pp suā viscositatē. x. rosap. 3. y. z
floxis narges. 3. 5. z flozis camomille qrtā pte. 3. j. z deco
quant in aq z aceto eiusdē qñtatis tādiū donec mutue
rit colorē: addēdo hūic decoctioni ex succo citruloz. 3.
j. z si nō iueneris pone loco ei de succo cornularū: vñ de
succo plātagis: vel de succo memithe z made fac petiaz i
h liqz z pone sup locū: z cū dñicac itera. Et rectifica
cibū eoz pēpiēdo eis vt nō comedant dulcia: qz cū eos
lactucis cū aceto: qz igrossant humores inniscādo: z quia
sunt acetosē: qz aceti hūic nocet si solū sumitur: z a portu
latis oīno abstinere debēt: z ab oīgne lactis: z ab oī ē
Lof. Quer.

E

F

G

Lura.

In chol
cis passio
bus nō ad
bibēda vn
ctuosa. idē
infra trac.
8. ca. 3.

H

Regimē.

I re q̄ pp̄ moza sapore sibi mutauerit z abstineant a fructibus pter q̄ a gnaq̄ dñicib⁹ z ab iteriorib⁹ cucumep⁹ sarra cenop. i. aguriaz qm̄ a comestioe istoz mime sedunt: imo hūore malū p̄ vīnā ednēē p̄bāt: z caueāt ēt ab oib⁹ in sartagie assa: z ab oib⁹ frictis: z ab oīgie pisciū z onorū: q̄ ista diuersimode inferūt nocumētū: z fac eos odorare cōtinue rosas v̄l myrtulā v̄l nenufar: z p̄cipe eis ne facie quertāt ad radios solis v̄l ad ignē z siliā: z sic faciēdo z cōtinuādo q̄ diximus liberabitur oīno nutu dei.

K De canicie capillo: s̄m diuersa loca. *Lap. 8^m.*
E T CAPITI accidit q̄ i gbusdā locis capilli dāl bāt: q̄ dālbatio a vulgarib⁹ morphea noīat: z pole ē vt mutent capilli ad citrinū v̄l turpiorē colorē. z p̄ accidē pōt aī natiuitate z post: z q̄ accidit post natiuitatē. cā hū⁹ est humoz fridus s̄p̄us ad locū illū mutās nāz eius ad frigiditatē: z s̄m mutationē vel alterationēz loci mutat color capillorū s̄m plus z minus. Et cura ē: ordiare regimē cū cale faciētib⁹ exiccātibus tēperatē: comedāt in cibis suis turtures z auculas puas assatas z elixas z vtant exercitū aī cibū: z gescāt post: z vngat loc⁹ cū oīlo d̄ cherna: v̄l cū oīlo persicorū vel cū oleo corticis citri aut cū oīlo de rannim teri dicitur plus aut minus s̄m magnitudinē z puritatem egritudinis.

L De mala dispoīne z figura capillorū capitis. *Lap. 9^m.*
A CCIDIT ēt capillis q̄nq; fig⁹ inālis q̄n oīnūf tortuosi: z postmodū q̄n reuolūnūf versus suā radicē. z hoc accidit pp̄ multā cutis siccitatē: z pōt ēē q̄ quibūsdā locis sunt tortuosi z in gbusdā nō: s̄m q̄ siccitas in loco plus z minus abūdare reperit. Et cura huius est assidue vngere locum cum oleo de vitellis onozū: z oleo amygdalarum dulcium: z oleo seminis lini equali pondere: z liberabitur.

M De furfuribus capitis. *Lap. 10^m.*
A CCIDIT QVE cuti capitis vt i ea siliā furfurib⁹ affient. z h̄ ē pp̄ expulsiōne flāq̄ grossi ad locū. z cā h̄ ē multa repleo cibū: comedere ea q̄ flāq̄ gūant: z gescere aī cibū z post exercitari: z q̄ p̄ h̄ agere pōt ē exercitiū imediate post cibū: z ēt balneare se v̄l stupbā i aq̄ frigida v̄l tepida. i. calā dō nime nocē iudicat. Et cura h̄ ē exercitiū aī cibū z aī balneū: z comedāt turtures p̄paratas cū aceto z aues puas z abstineāt oīno aq̄ potū aq̄ simplicis mī ei admisceat mel vel vinūz coctū. Et purgetur conuenienti catartico: z q̄s lāda tur magis ē aloes z colloquītida. z h̄ cōfectio s̄lī mīlētū ad h̄ valz. q̄. aloes succotrimī z seīs v̄tice z ireos. ana. aūf. j. mālī. aūf. j. sarcocolle dte tertiam aūf. j. interioris colloq̄ntide octauā p̄te aūf. j. Colloq̄ntida quidē minuitim scidat: z alie res subtilr puluerizent: z addes expuluerē dragagatīz amygdalarū dulciū ad pōdus cūq̄z: z misce totū malaxādo cū syrupo s̄q̄zibin addēdo ei exscamonea pōdus triūq̄noz oz dēit: z dosib⁹ est pōdus aūf. v. cū ciato vno aq̄ decoctiōis hyssopi z allei: abstineō sic puenit i laxatiuis: z abluat caput ei⁹ cū aceto vini epithi mādō ipm̄ luto seu terra cū q̄ v̄l tramariini capita sua abstergūt: z si cū aceto misceat mel z caput ipm̄ cū ipō la uabis meli⁹ erit. Et si ex subtili alchitrā in hyeme caput lauabis vel vnges liberabis: z ablutio ēt ex aqua si de vel ex aq̄ cētauree minoris hāc remouet passiōez.

P De pediculis. *Lap. 11^m.*
P EDICULI aut accidunt capiti. Et Sal. dicit q̄ exitus eoz est inter carnē z cutim. z alij dicunt q̄ procreantur ex sudore viscoso exiēte super cutim. Sed q̄cūq; mō sit: h̄ ē veritas q̄ generant ex hūore ligdo valde: cui aliq̄ calitas ē admixta cū aliqua ex sp̄ibus putredinis: z nō dico putredinē cōpletā: q̄ que est fieri. Cura huius ē eis dare hierāpigrā cū aq̄ lactis q̄s coa

gulatū sit cū seie v̄tice: vel cū lacte seius. Et pone super caput dīscatā: z si fuerit in estate sufficit tibi aceti i quo bullita sit centaurea minor. i. hyeme vnges caput ei⁹: cū alchitrā: qm̄ dīstruit hūore faciētē pediculos z ipos necat.

Lap. 12^m.
E T SUPERVENIUNT q̄nq; capillis capitis lendines: ex gūatione quarum diuerse a medicis repiūt opiones. Et cura eaz ē vngere caput cū eis q̄ dixim⁹. s̄ cū cētaurea minori z cū alchitrā. Et nō amplius gūabunt. Et fac eos assuescere balnea: z multoties caput abluere destruit ipsas. Et qui vult cām vel nāz ea rī remouere: opz vt a cibis icōuenientibus abstineat. Et sit cōtēns comedere gallinas v̄l turtures decoctas cum aceto vel agresta vel succo berberis. Et iam nō remanet nobis aliqd̄ memorare de his q̄ capiti extrinsec⁹ accidere possint: nisi q̄ ab extrinsec⁹ hūt puenire. Nūc autē incipio tractare d̄ his q̄ cū eis dē hūt a causis extrinsec⁹ puenire. Incipit Tractat⁹ z p̄tines v̄tici capl⁹ q̄s ē d̄ egritudinib⁹ capitis: accitib⁹ ab extrinsec⁹ sicut a pūssione.

T ACCIDIT capiti pūssio ex ferro vel lapide v̄l ligno: ex silb⁹. Et ea q̄ ex ferro sit absq̄z incisiōe cutis nime sibi h̄z p̄creare vt plz: z si sit: h̄ est in modica gūitate. Et remouet h̄ nocumētūz abluendo locū cui aqua

mel post capitis abrationē z desup ponēdo emplm̄ balnele: z est vnguentū seu emplz de palma. Et si pūssio fuerit ex lapide vel silb⁹ supple sine incisiōe p̄ certo h̄z saniez gūiare. Et cura eius est sicut dixim⁹ excepto q̄ magis plongat. Et incisiō facta ex ferro si tendit vsq̄ ad panniculū q̄ craneū exterius tegit. dolorē forte h̄z gūiare: z de febre p̄creare. Cōuenit ḡ i h̄ casu corp⁹ cūare cū flōmia cephalice p̄tis oppositē: qm̄ in hoc casu semper intēdo flōmare de opposito. Moderni vero medici inuitūf dictia cūiūsdā medici semis q̄ in sibiā morabatur nomie bēf onages. quia videbat sibi sufficere iclinatio facta a superiorior ad inferius: z in h̄ casu flōmabat medianā: dicēs q̄ hoc dietas sibi sufficere videbat. S̄ p̄t meus minime h̄ asserbat. imo inbebat ābas opiones suare: q̄ p̄t me⁹ sermus regis noīabat. Et hoc ē mea opio z eā suam z seruo z seruabo t̄p̄ibus vite mee: z expientia quotidie hanc cognosco ēē veritatē. Postea habebas lanā vel cotū inīctūz oīlo rosato aromatizato z tepido: z desup pone: z h̄ cōtinuabis dōcē ap̄ locū remoueat. Et si dolor fortis extiterit z nō remouet cū hoc: adde predicto oleo medietate ipsius de oīlo ex vitellis onozū: cognosce dō q̄ vuln⁹ istius panniculi nō est p̄tūmēdū: eo q̄ ex radice z ortu ipsius accidunt hoi acētia graua z periculosa: z pp̄ hoc sollicite intēdendūz est ne ap̄ p̄creet. Et cū securus fueris ab apate redi ad curaz p̄dictā. S̄ pp̄ siccitatē pāniculi opz vt decoquatū cū aq̄ cortices gladiū interiores v̄l cauda equina: z cū eadē decoctione fac aquā mellis cū q̄ vulnus abluere debes: z pone sup vulnus vng⁹ seu emplastrū de palma: z h̄ medicamē p̄tinuare debes donec cōglutinet. Et si vuln⁹ ex lapide fuerit cū fractura pāniculi cooperiētis craneū: ita q̄ tēdat vsq̄ ad ipm̄: nō sit in cura additio nec diminutio: nisi q̄ t̄ps magis plōgat. Sed si vulnus fuerit ex ferro acuto: ita q̄ incisiō tangat seu pfozet craneū absq̄ penetratiōe ipsius sufficit adhuc tibi cura p̄dicta. Et si incisiō vsq̄ ad p̄fundū penetrauerit. tūc oīno indiget chirurgico z opōne manūs. Et hoc p̄mo incipe d̄z. pāniculū a craneo excomzare. faciēdo p̄ incisiōnē in cruce: s̄m q̄ docet Sal. in lō de inge. sani. S̄z in h̄ t̄pe nō pānci q̄ hoc facere sciant repiūt. z spālīter q̄ sciāt hāc artē exp̄eriatē: z rōne: q̄ inpossibile est tale opus solū verbis exercere. Et tibi dico vt inenias hominē perfectū in hac arte: qui sit ex illis qui habent intellectum

A lectu z pñetudinez. z q ex nñsua z cõplone habil sit huic arti: z q exptus sit in ea tpe lōgo. qm nō d3 recipi aliquis ad h exercitū. nisi lōgo tpe fuerit discipulus cñz magro optio pfecto. z ipse pñmet lōgo tpe fuerit practicat. Et facta iñtōe z exconatōe crāci remoneat os qd fractuz eē repit. Doc facto ericcare seu abitergē dēs optiesaniē repit sup pñiculū cū coto. postea dñp pone cotū made factū i oleo ro. tepido: z vuln^o carnis oī die abluerē dēs cū aq mellis qñsqz ab apate ip^o dubiū remoneat. Et postea curat vuln^o qd ē i carne cū emplō anacis qd latine dī de palma fñi qñt videbif. sñ fuerit delicat^o z carne mollē habnerit misce cū pñdicto emplō aliqd olei ro. z si nō. solū pñdicto eplo vti dñes. Et si caro eius fuerit dura i vltio tñc pñdicto emplō addere debes aliq q fortiter habeat pñmē. sic est calcātū. i. vitriolū. Et cultos cure istius pñderare d3 dispōnē infirmi z tps z habitudine ip^o z eius nāz z cõplonē. **C** Si si fractura fuerit ex ligno: vel lapti- de: res erit piculofior valde: eo qñ os fractū eē repit i directo pñtōis ipse ē gn in circuitu pñtōis scissure mī nute z pue vñ ppe fñat. qñ scissure pp eap subnitates sen- sūi sūt occulte. Et et gn pñicul^o sub craneo rept^o. i. dura mī corruptionē corporis z noci^o beat fortitudine pñssio- nis. Et ex illis qñs b accidit noci^o pauci euadūt q cor- ruptionē z pturbationē nētis z itell^o nō patiāf. cū tardi- tate z pignitia sensus z mot^o: z vix: aut nūqz a tali pñssio- ne liberāf. Et qz ē imēsi piculi z terrois sic dñi: iō opz te eē solliciti i remouēdo os fractū: z iponendo cotū ma- defactū i olo ro. tepido. z i abluēdo vuln^o cū aq mell^o z b facere debes qñsqz videb qd de^o facē voluerit. qñ b res isto nro tpe qñs existit. qz nō vidim^o neqz audiuim^o cyro- logū aliquē i b nro tpe q sit pfect^o in hac arte. ga si aligz eē pfect^o: nemo ex fractura cranei solius moreret. Et si- cut ex gra dei eē cõgicif illi cui pfectus i tali neccitate vñ similit medicus aduenerit vt ipsuz liberet. sic ex snia diui- na eē dñ: qñ alicui superuenerit imperitus z ide moriaf. **C** Sed si cū fractura cranei dura mī aliquā receperit le- sionē: medicationē aliqz in talib^o ponere nō itēdo. cū mo- dernii leniozib^o iufficiētes eē repianf: quāto magis i gra- uiozib^o esse pñt. **C** Et si cū etiā pia mī lesionē huerit. impo- te est ipsos liberari sic a medicis eē pbat. **C** Trac. 3° de egritudib^o capitis icipit. cōtinēs capla sex.

C De dolore capitis ex frigiditate. **L**ap. 3^m. **C** CIDDIT^o hec qdē egritudo capiti ex fri- giditate extrinseca supnētiēte: z cura h^o ē yn- gere caput cū olo de yeuen z camomillio: qz cala existit. Et si friditas itēsiōz fuerit: nō no- cebit pñdictz admiscere medietatē pōderis eozū ex olo feminis synapis. z ex olo se. nigelle. z si oleū balsami habe- remus: longe melius laudaretur oibus pñdictis.

E T **C** De dolore capitis ex caliditate. **L**ap. 3^m. **S** I dolor capitis ex calitate fuerit. curatur cū oleo rosa. i pñteo ifrigidato distillādo ipsuz ex alto cū vase hñte cānula subtilē: z si caliditas fortioz pñdicta extiterit: z fuerit in estate: z etas fuerit iuuetutis mi- sce pñdicto oleo succū lactucarū: z cucurbitarū: z cucur- merū: z pone succū cucurbitē in hoc casu pp grossitiē sui: ne cito ad pñdū capitis valeat penetrare: imo pmanē faciat medicamē i loco tādū. vt suaz possit facere opō- nē. z ne cito cōuertat in caliditate mēbz calī. quē admo- dū faceret res sñtilis pp calitatē fortez capiti. Et si accitū huic medicamī addideris: erit fortius in b ope. **C** Et ppa- rare debes cibū infirmi fñsui cōditionē. f. dādo ei lactu- cas elixas z cucurbitas z portulacas cū aceto cōditas: z odorēt nenusar recentē vel violas vñ cucurbitas recen- tes. Et caueat sibi ne maneat in loco vbi sit ignis vel su- mus vel in aere calido donec liberetur.

A De dolore capitis ex hūiditate. **L**ap. 3^m. **B** VNDANTIA humiditatis nō facit dolo- rē intēsiū b gñatiū z cū extēsiōne laboriosa z ge- mitu ifano. Et cura eius est paucitas cibi: z pot^o: z in estate remouetur hic dolor: cū asperione sandalozum cū aqua rosap caput. z in biēne euz odorare faciēdo su- mū ligni aloes vñ blacte bizāne vñ galbani vñ sandaris idi. vñ sandar^o d septa. Et odorāt alkitrā i b ē optimum.

S E D **C** De dolore capitis ex siccitate. **L**ap. 4^m. **S** I siccitas cū friditate abūdauit. non h3 do- lorē capitis pcreare. sed vigilias cū pturbatione sen- sus. si siccitas exuberauerit. Et cura eius est introit^o balnei aq dulcis in camera mediana. Et etiā balneatio extra stuphā cōfert. z continuatio ēt asperionis aque ca- lide super caput habet hanc egritudinem remouere. Et comedere amygdalas dulces cum pane z sine pane hoc idem facere potest Deo dante.

I S T E yero egritudines sunt q sunt absqz cā extrin- seca. **L**apata q sunt in pñiculis. sed apā qd sit in pan- niculo qui exterius craneū tegit leuius ceteris eē in- dicamus. Et cura ipsius est flōmia cephalice abitinendo cū oī sollicitudine ab appōne froz illi loco ne faciat redi- re māz z lesionē nobilioz mēbz. i. cerebz. **C** Et accide- re ēt pōt pñculo duro exite sub craneo q d3 dura mī- apā. z hoc accidit ex humozibus acutis. z pp hoc patiūf fortissimos dolores cū rubedine oculopz: vigilioz: per- turbatione sensus z intellectu. **C** Illis qdē extrahere de- bes de sanguine f3 qd ibi videbif expedire. z si fuerit me- diocris etatis z tēpus fuerit tēdens ad calitatē. ciba eos solū ptisang ordeacea rōnabiliter facta cū modica qñtita- te mīce panis frumenti. z medulle seminis cucie. sarrac- eni: vel cū lactucis elixis vel citrillifilr elixis cum modi- co aceto. Et purgabis ipsuz cū myrabolanis citrinis: ta- marindis: z scamonea fñi qñt videbif cōuenire. **C** Si si fuerit iuuenis z magni corpis z vene ipsius fuerint lar- ge. z tēpus etatis vel veris flōmia cū de vena cōi dextri brachy. Et nō cibabis euz vsqz ad. vii. dies nisi soluz pñsa na orde rōnabilr facta. vñ lactucis elixis vel portulacis q ceteris laudabiliozes exiūt. z hec oia aceto cōdian- tur. Et medulle ēt semini citrullorū z cucume. sarraceno- rum eis viles valde exiūt. Et isto regimine vti dñes do- nec apata z eozū accitū remoneantur. **C** Et etiā postqz cessauerit apā cū oib^o suis accitib^o. nō cibabis cū carnib^o nec aliquo alio cibo multi nutrimēti. sed ppina ei subtilia gradatiz ascēdēdo ad grossioza. donec ipsuz eē cognoue- ris in suo esse nāli. Et post cibū ei dabis sp aliqua stiptica- tate. sic medulle albaneg. z yue qñ incipiūt eē varie. z filia. qz ista hñt stomachū cōfortare. z noci^o pñdictozuz cibozuz remouere. Et laudat ēt istis suggerē succū cydo- niozū: z pirozū masticādo silr post cibū. z si tēpus nō fue- rit magni estus zucclapz rosati i hoc casu cōueniēs eē dñ.

C Sed scire debes q si vñs debilis extiterit. vel fuerit etatis vltra annos. xl. paucissimis taliz tale apā ex pura cholā z nāli eē reperitur. z si acciderit: eius curā ipolem eē dicim^o. Et scire dñes q oia apata q hñt in cēbz p ma- iori parte sunt aut ex cholā mixta flāt: aut ecōuerfo. ta- libus aut pñcipim^o oino flōmiā facē: h i modica qñtitate. Et post sunt purgādi cū agarico z aloē z viol^o z syrupo vñ- laceo z squinzabin. Sed si apā fuerit in pñculo pñdicto- scz dura mīatre itetare dñes minutionē specialr si cogni- tuz fuerit a medico ex pulsi z alijs signis sanguinē exube- rare. Et nō desistimus a memorazione signozū sanguinis. nisi qz hic nñ liber nimiz plongaref. Et si ea ponerem^o egrederemur a pñcepto dñi regis. **C** Et fac euz abiline- re a cibo grosso z qñtitate multa. z fac euz odorare rosas z

Col. Auer.

4

I nenufar 2 siba post asperione ipoy cu caphoza dissoluta cu aq ro. 2 ciba eu mica panis bñ fermetati elixata in aq cu modica q̄titate aceti. vñ cu aq ordeī cū modico aceto: 2 sic age donec oia accētia remoueāt: 2 ē post remotio- nē ipoy nō cibab eu grossioribz hñbitō s̄ paulatime. ¶ Et si apa p̄dictū ex flāte fuerit q̄uis s̄ raro beāt puenire pp duriciē 2 firmitudinē p̄dicti panniculi p̄dictē penetra- tionē erit si fuerit ex flāte subtili p̄ maiorē pte. ¶ Incipe s̄ in cura istōz a flōmia: eo q̄ ex ipsa eoz inuaniē veloci- ter manifestat: 2 postea purgabis eos cū aq ifusionis se- minis chartanni colloquintide: 2 feminis vrtice. cui admi- scebis modicū aque in q̄ steterit mastix tādiū donec colo- rem mutauerit: 2 ex squinzabin 2 syrupo squinzabin q̄ tibi videbit puenire. Et abstīnētia sit sic sit in alyis laxatiuis 2 abstīnere eos facias a cibis grossis. Et sufficiat eis recipe aquam mellis subtilē i vltia subtilitate: vel syrupo s̄gnza bin factū ex melle puro. Et si vis eis panē p̄pinare: da- bis micā panis optie fermetati ablūtā cū aq calā: cui ad- des aliqd ex syrupo s̄gnzabi fetō ex melle. 2 vltia q̄titas panis sit. 3. 4. ¶ S̄ si ex melia acciderit: s̄ ex stili melia eē repit: qm̄ ḡssa mīme p̄tibi penetrare pp duriciē 2 ḡssi- ciē p̄aniculi. Quare ēt istos minnē p̄silim. Et purgab eos cū epithimo 2 sene. s̄ elleboz p̄hibem? oino: 2 huic me- adde aliquid ex succo pomoy si hñeris. 2 si si: syrupo eo- rūdē pone d̄bes. Et nō cibabis eos cibis ḡssis nec multi- nutrimentū dōec oia eoz accētia remoueāt quēadmodūz sup̄ dixim. Et laudabiliorē cibū eoz eē dicim? amygdā larū clay 2 si diges eis panē p̄pinare: dabis eis in modi- ca q̄titate. ¶ Et scias q̄ nō ḡnat apa i p̄ paniculo: nec in aliquo alio loco ex vno simplici hñore cui ēt aliq̄ hñor nō sit admixtus: s̄ dñoiatio sit a maiorē v. g. s̄z qm̄ dicim? q̄ ē ex cholā: si itelligas q̄ sit ex pura cholā s̄ cū alyis humo- ribus mixta: s̄ ea cholāz noiam? q̄ alyis hñoribz p̄naler i q̄titate vñter nā. ¶ Et scias q̄ sig? apatis cholici hñit. f. acuitas febris 2 ei fortitudo: 2 mltitudo sig? 2 p̄turbatio sensus: 2 q̄ ifirm? loqur vana 2 inordinata: 2 q̄ ifeipo fa- rigat cū mltā igetudie 2 gyrationē d̄ latē i latē 2 aliq̄ se de- bit i lecto 2 abidatiā vigiliay bēbit cū mltō dolore capi- tis 2 rubedie albedis oclor: 2 ē sine tiorē. Et mltoties ser- nis fuitozibz vociferat 2 exclamat absq̄ cā 2 pulsus ei ē serin. ¶ Et sig? exuberatiē sanguis coctiles ex p̄neriōe albedis oclor i ruborē 2 palpebz ēt ipoy illō idē hñe vi- dēt: 2 sig? hñor q̄ i cholā 2 p̄turbatio sensus 2 alienatio adest cōter: quēadmodū i cholico: s̄ agitatio d̄ latē i la- tus 2 sessio 2 mor? mior q̄ i p̄dicto repit eē. Ingetudo q̄ dē 2 vigilie eqls eē dicim. ¶ S̄ accētia flātis sunt. h. f. s̄uedo capiq̄ dolozi si simlāf. sit ip̄ceptibil: 2 mltitudo somni cū mltō gemitu 2 s̄medie i eodē. s̄c ebrys accidere cōsuevit: 2 nō excitat a somno leniter: s̄ cū s̄medie capiq̄: febris qdē ē geta 2 lenta: 2 ei pulsus mollis sine duricie. ¶ Et iā dixi tibi q̄ ipole ē apa cerebz ex hñore vno sim- plici fieri: s̄ ex duobz vñ p̄libz mixtis: q̄re accētia appare- bāt s̄m dñm peccāq̄ hñoriz: 2 s̄ scribē disticte 2 sigillatim s̄m q̄titate vñscuiusq̄ mixtiōis eē ipole: s̄ medic? i p̄ pudēs eē d̄z 2 ista cogitē a seipo s̄z s̄m doctrinā 2 exp̄ie- tiā: 2 faciat q̄ sibi videbit: 2 h̄ ei sufficiēs indicatur. ¶ Et scias q̄ qm̄ p̄dicta mala accētia ifirmo sup̄enerit: q̄ apa erit i dura mīre vñ i p̄aniculo ipsi? nobilior. f. pia mīre. Et d̄bes ēt cogitē 2 p̄uidere si p̄deā accētia a stōcho veniūt: s̄z a fumositatibz vñ vaporibz resoluā ab aliqbz hñoribz i stō exstibz caput ascēdentibz: qd si fuerit: accētia appa- rebūt s̄m nāz 2 q̄litate illi hñoriz a q̄ sit resolo. S̄ si acci- dētia p̄dicta ex stō fuerint: scit q̄ recedūt 2 veniūt s̄z ascē- sūz 2 descēsus febris: s̄ si ex apate p̄aniculorū cerebz fue- rit. p̄manēt firma donec fuerit apa. ¶ Et pote etiā ē vt apa i pia mīre gñet: 2 ē p̄aniculus subtili circūdās corpus

cerebz. Qd si sic fuerit nece ē medico vt flōmet ifirmum d̄ cephalica d̄tri bzachy exbēdo d̄ s̄ag? i q̄titate mltā: 2 sic pole erit q̄ eger liberef oino vel q̄ nā expellat mām ad igbilus mēbz i ḡdu. s̄ ad duram mīre: 2 si sic euenit erit signū fortitudis vñz 2 libatiōis ifirmi. Et eēzio esse di- cim? si hñor faciēs apa a dura mīre ad piā expellit: vñ de- riuat: qd ē signū debilitat ifirmi 2 mori ipsi? nisi d̄o cum voluerit liberare. S̄z accētia pueniētia ex apate pie ma- tris sunt fortiora 2 velociora 2 magis mortē s̄gnua ex q̄ cūq̄ hñore fuerit illd apa oibz alyis apatibz eueniētibz in alyis p̄aniculis cerebz. ¶ Et flōmia oib? est cura gñā- lis cū abstīnētia ab oib? cibis ḡssis 2 mlti nutrimentū tenē- do cū in regimine subtili in vltima subtilitate: 2 si tps fue- rit estuū 2 ifirmus iuuenis 2 robustus. sufficit ipsi aqua ta- marindoz per viam cibi 2 nutrimenti: donec cessent 2 quiescant fortia accidētia 2 allenientur postea.

De apatibus cerebz 2 rethe mirabilis. Cap. 6m.
PSI cerebz ēt accidere pōt discursio seu spatio hu- moris vñius seu pluriū i fuis cōmissuris: vñ apa p̄crea- tur in sua p̄pria suba. Et hñus apatis accētia sunt for- tiora 2 magis graua 2 citius interficiētia: 2 cura hñus est flōmia 2 subtilis dicta. Sed dubito q̄ deficiet pp p̄f- simitatē accētiay aq̄z possit ad curā puenire. ¶ Et hñus apatis accētia sunt defectus motus volūtary: 2 amissio virtutis p̄ maiorē pte: 2 relaxatio totius corporis: 2 mo- ritur pp defectionē lacertozū pectoris. Et vt breuiter di- cas: postq̄ cōfirmatū ē apa penitus moritur: 2 pp hoc in- cura eius nō plongo sermone. ¶ Et accidit siue accidē p̄t- silr apa in rethi cerebz: qd qdē rethe in aīrozi parte ce- rebz versus faciē reperit esse: 2 a medicis d̄z esse rethibz mirabilis 2 noīat cerebz mīr. Et cognitio hñus apatis ē difficilis valde: cuius accētia ita sunt inseparabilia 2 cer- ta sicut vmbrositas 2 nebulositas existit tēpore pluuie: 2 sit ista. f. rubedo albedinis oculorū: 2 grossities palpebz ru- ruz ipsoz cū difficultate motus ipsoz. 2 fortitudo febus: q̄uis huic aliquid flātis sit admixtū. ¶ Cura eius est flō- mare cephalica cū multa extractione sanguinis. Et post- modū mibi vñ q̄ trabendū sit etiā de vena pulsati q̄ in manu reperitur in modica q̄titate. s̄nō min? 3. nec pl? 3. j. 2 dimidia: 2 rege euz leniter 2 subtilr. Et sufficit ei aq̄ infusionis tamarindozū propinando eā succellue vna vi- ce post aliam. Et si cū s̄ corpus mollificatur: cura existit laudabilis. Et fac cū odorare myrrbā 2 sandalos: 2 rosas 2 bolū armenū subtilr dissolutū i aqua. ¶ Et cū necesse- rint accētia vel mltitudo fuerint alleniat: cibabis euz me- dullis citrulloz vel cucumeris farracenoz. donec ab eo oia accētia predicta sint ablata. Post dabis ei aquaz or- dei. Et postmodū illa remota dabis ordeū ipsum deco- ctum in eadē dispositione que ordinatur a medicis. Et cū fueris certificatus de eius liberatione: sibi p̄pinabis pa- nem lotum cū aqua: vel panem in furno decoctum cum feminibus cucumeris farracenozum excoctatorū vel cum piris. Et cum fuerit optime liberatus semper propi- nabis ei p̄una ante cibum.

Tractatus 4° de egritudinibus aurium. Cap. 7m.
INCIPE curā ei? a flōmia cephalice qm̄ ip- sa remonet ipsum oino qm̄ incipit euenire. Et rege cū subtili regimie: 2 in aurē distilla om- ni die ex oleo rosato 2 anhetino. ana. 2 sit te- pidum: 2 ciba cum cum aqua ordeī: vel mica panis ablu- ta cū medullis citrullozū vel cucumeris farracenozū 2 agresta: vel cum aqua 2 syrupo squinzabin: donec acui- tas egritudinis 2 accidentia remoueantur: sed si apa tali- ter non remoueatur: sed ad saniem deriuatur cura eius tunc est leuis. Et si dolor fortis efficitur: 2 timebis mortē infirmi

N

Lura.

O

De cau-
spatū
rum.Sig? de signi-
tis cerebzDe apa-
rethibz.Sig? al-
rethibz
bilis q̄-
coll. 4.
PLura
ad itatuLura
clinatioMeū a-
dalan-
iarari
primi
indifi-
ū aurī
dē 4°
p. c. 2.Lura
si ex p-
ie sig-
urez
merit
d̄is ē
diffi-
d̄ an-
tenie
eo.

N A
Casus.

rg.

B
O
De causis
ipatz gur
um.

ig^a de signis
cereb^ullicis.

e ap^a
tibi.

ig^a al
tize m
lis q^a
diz. 4
P
ura v
itatu

ura in
inatio

Mei amy
dalaru a
iararu e
primu ad
indican
aurem.
de 4° ter
c. 2.

cura
si ex p^au
ie figuis
urez ma
merit in
stis e cu
difficul
d audit^u
nemis
eo.

infirmi ex acuitate ei^u aut supuenit ei^u tortura oris pp ni
miā siccitate euemiet^u pp ep^a abundantia uigiliari^u ibueni
ei cū imissioe in aure ex oleo d vitell^u onoz^u qm icōtineti
remouet dolore^u z pperat exitum saniei. Et iā recoz
dor cū erā iunenis q^a misit p me doli fili^u z osep^u q^a mibi
fuerat z erat inimic^u vt ad eū cordubā ire^u cā vni^u ap^aq^a
qd ei in aure acciderat^u z in yespis cordubā pueni^u z iue
ni cū cū dolore fortissimo^u z a tremore appetēte morte^u
vlt^u q^a ab aliq^o occideret pp dān^u dolore^u z h^u erat q^a ipsuz
apa erat i radice neru^uu^u mē^u z a cerebzo ad sensuz audit^u
z iā spāsmari icipiebat^u z tūc ei ipeni statiz aure ex oleo
vitelloz ouoz tepido^u z cū pmāsisset sic p magnā horam
icepit dolo^u mitigari^u z cū p^asisset tres hore tota sanies
ide emanauit. Et postea icepi abluere aure cū aq^a mellis
scā cū dco. corticū sibilū glādiū z cande egne. Et postea
pcepi ablationē fieri cū aq^a dco. limature ferri collate^u z
syrupo squinq^a abin sil^u z ipsaz ablationē faciebā cū pēna
caude gallie volūedo eā circū vice vna post aliā donec
totū etiābas z optie mūdificabaf^u z sic psumpta sanie fuit
cura pfecte. Et postea d^ubes q^a apa anris p maiori pte
nō gūaf nūi ex hūozib^u calis z sibilib^u pp siccitate cōple
xionis auris^u z pp elongationē ipsi^u a receptiōe grossaruz
rerū nāl^u z p^u ēt aliq^u recipe hūozē flegmaticū aquosū
z subtilē. Et dūā q^a ē iter hoc apa z illud qd creaf ex hu
more cholericō subtili^u q^a si fit ex cholā ē cū dolore acu
tissimo z fortissimo tinnit^u qd non accit qū fit ex subtili
flāte z aquoso^u s^u est cū graue die z pōderositāte maiori^u
sed difficulter audire est accis cōmune in ambobus.

De dolore anris. Cap. 2.
DOLOR absq^u hūoze etiā accit auri ex vapore
aliquo itercluso. qre si in aure istius posueris de
pinguedine gruis vel anferis vel sturnelli^u z d^u
carcur aut oleū camomellinū vel anbetinū qd cūq^a cozi
volueris vel habueris. credo q^a liberabif deo dāte. Et
cū hoc rege cū subtili dieta abstīnēdo a carnib^u. Et cura
ppia illius q^a patif tinnitū auris^u est remouere eū ab
omni cibo multi nutrimēti z superflue humiditatis. Et
ciba enm cibis subtilibus z desiccatis.

De graue die anris. Cap. 3.
HEC EGRITVDO accit auri ex humore
gūso z viscoso ibi exuberāte. Et cura ei^u est purga
re corp^u mltoties cūz hierapigra^u z ponē in aure
oleū de lilio mixtū cū oleo de scannix. I. de nigella modi
ce quātitatiz z libabif oino. Et p^u in hoc egritudo ac
cidere ex mltā quātitate supfluitaz auris q^a ibi pgregaf
z pglutinaf ex negligētia patiētis in eibēdo z mūdificā
do eā a loco. qre hāc egritudinē curare debes mūdificā
do aurē a deā supfluitate ponēdo ibi oleū amyg. amay.
qm purgat z abstergit optime dictā supfluitatē eibēdo
ipsaz z est tutū z remotū ab omni piculo z nocimento.

De percussione anris. Cap. 4.
DIFFICVLTA S auditus aurib^u ēt accit ex
pūssioe lapidis vel similiū. Et cura hū^u est flō
mare cephalicaz incōtinenti^u z distillare intus in
aure ex oleo rosaceo tepido. Et si dicta difficultas aud
tus fuerit ex antiqua pūssioe tūc in eā distillabis oleuz
lilicū vel anbetinū^u vel de yeluen^u vel de iascimino^u vlt^u
d medullis offiū pscop^u ex qūq^a qd cūq^a hoz ineneris^u z
ide curabif cū adiutorio dei. S^u si ex pūssioe scā intus
in aurē sanguis emanauerit ipole esse dico difficultatez
auditus remouere etiā si hāc curare eam deberet.

De grossitudine anris. Cap. 5.
ET POSSIBILE est q^a auris egreditur a na
turali dispositione in quantitate magnitudinis ex
superabundantia cibi z potus. Et cura hūius egrit
udinis est subtiliare regimen z yngere locuz cum oleo
rosito.

Tractat^u gntus de egritudine nasi p^ainēs capla q^atuor.
De p^auatione odoratus. Cap. p^ain.

EC EGRITVDO in naso accidit
ex oppilone facta in foramine ossis: qd a
medicis dī colatorūz illud foramē ē tor
tuosuz z ibile m^ultioz ita q^a oclis p^aci nō
p^ut. Et cura hū^u ē odorare nigellā vel ace
tūm. z hoc fm q^a cognoueris cōuenire ab
etate cōplone z tpe. Et p^u ēt accidē ab

apate scō in pānculo ibi exite^u z in illo ēt pānculo ē fo
ramē sibilissimū qd sensui vūis penit^u occultaf^u s^u ab itel
lectu testificaf^u q^a ibi oino esse d^uz z gūaf in hoc pānculo
apa sicut in alijs pāncul^u z effici^u hoc apa ex supfluitate
flatica dscēdēte a catarro q^a ibi retinet^u z pgregaf^u z ide
dān apa pcreaf^u qre scire debes q^a qū p^auio odoratus
ab apate effici^u nihil oino de sensu odorat^u remanere re
perif. Un tales egēt regimie lōgo subtiliādo eoz dietā^u
z vtēdo medicis q^a hūit subtiliare z icidere dēn hūozē: si
ent est oximel cōpositū scā cū passulis: vlt^u cū ireos: z nō
odorēt oino odores acutos: sicut scauniz q^a nigella d^uz s^u
odorare debēt flores de iasmin^u vel de narciso: eo q^a
he cōueniētiōes eē dñr in hac egritudine: z sūt d^u basilica
flōmādi. z non remouet h^u egritudo seu oppilo p maiori
pte nisi ex narib^u exierit sanies cūz sanguie mixta: qm nā
ist^u mēbz ē nō possē terminare sanie ad albedinē pfectā.
Et sic p^auado oia q^a dixim^u libabif deo dāte. Et h^u ēt
nocumētū accidere p^u ex flāte qd assimilaf^u flati aquoso
qd distillat ex narib^u. Et ē sine apate z oppilone forami
nis p^aci ossis: s^u tegif foramē p^aci a p^aci hūozē: qre d^u
cta pcreaf egritudo. Et cura hū^u leuis exilit: qm fit so
lum distillando in naribus oleum dulcū amyg^a dalarū.

De fetore narium. Cap. 2.
HEC EGRITVDO naribus pcreaf ex hu
more putrido pgregato z retēto ibidē. qre ipole
est fetorez remoueri donec humor p^aci^u totalr
expellaf^u. Et nō accidit hec egritudo p maiori parte nisi
habētibus nasum sinuz: quoz nares superius arete exi
stunt: sed alibi hec latins declarabo. Cura quidez hūius
est distillare in nares aquā infusionis centauree assidue
z curabitur inde mntu dei.

De excozatione z scabie que fit in naribus. Cap. 3.
ATIONABILITER hec egritudo na
ribus h^u supernenire: eo q^a sunt trāitus z via
superfluitatū. Sed in hoc loco curā eius pone
re nō intēdo: intēdens eā reseruare donec tra
ctabo de cura excoziationis in vniuersali z scabiei.

De polypo qd mltoties vlt^u g^a mltiplex noiaf. Cap. 4.
VLTOTIES hec egritudo narib^u accidit
ex humore mēlico qui p^afundatur itus in carne
nasi z ibidē iniscatur. Et curatur h^u egritudo
bibendo assidue squinq^a abin de melle plurib^u
diebus. Et cūa corpus seu purga cū isto medicamine qd
tibi dico. qd h^u aloes siccotrim^u agaric^u turbit^u salis z al
lei. an^u. an^u. j. colloqntide^u z nigelle recētis: epibimi cōfē
cti cū speciebz z violariū. an^u. qrtā pte an^u. j. amyg. dulciū
excozietatū ad pondus omniū cū quarta pte ipsoz ex
gūma arabica z pistent oia pfecte: z misceant^u cūz syr
po squinq^a abin. z dosis hūius est pondus. v. an^u. cū ciato
yno aq^a deco. modici balasce cū octana pte an^u. j. ex dia
gridio. z tantūde masticis. Et si nō fuerit pueniēter pur
gatus ex dicta dosi. ppinabis ei aureū vni^u de eodē ser
uādo optime abstīnētiā: sic puenit i laxatiuis. Et ciba cū
pane optie fermiētato: z turturib^u z quib^u pūis p^adis cū
aq^a z sale z modico olei^u z aceti z coziandri. Et ppinabis
ē ei acetosa^u z blete sil^u de cocte cūz carne castratina: z
sine carne z modico olei z aceti sunt ei cōuenientia. Et
narib^u iponens liciniū in fusum in melle z aceto simul: et

E
p^u modus.

Lura.
2° modus.

Lura.
F

3° modus.

G
Fetoz na
riū nō acci
dit nisi hū
tib^u nasum
simū z supi
us strictū.

Lura.
H

Regimen.

I scā purgatiōe p̄dca z pōne p̄dicti liciny distillabis in na-
res succū d̄ scabaich anabamā: z ē rosa q̄ in frumēto na-
scit in cāpis: vel succū blete z v̄tat his donec liberetur.
Incipit trac. 6° de egritudinib⁹ oris p̄tines capla octo.

De diminutione z corruptione sensus
z saporis lingue. Cap. p̄mū.

HEC EGRITUDO principaliter eue-
nit a comestione rerū superflue salutarū z
acetosarū z acutarum in vltimo. Et cura
huius est abstinere a predictis.

De apate seu inflatione lingue. Cap. 2°.

ACCIDIT etiā in lingua apā absq; dolore: qd̄
si vis apā ipsūz potes noiare: z si nō: noia-
tionē egredientē a natura. z ppter hoc retinetur
lingua z ipeditur in tñ q; minime loqui pōt pue-
niēter absq; difficultate. z cū hoc nō mutat seu alteratur
color ipsius lingue aliquo mō. Et he sunt egritudines q̄
lingue maxime appropriant. Et cura huius est tenere
in ore z cōducēdo p̄ ipm̄ rē q̄ lingua dura noiaf: z in ara-
bico dī haua nathaga: distēperata cū oleo rosa. z cibis
eius subtilis sit z leuis: z non pigrescat oīno in cura sui.

De duricie z difficultate motus lingue. Cap. 3°.

LINGVE etiā accidit diminutio z difficultas
motus z sensus ppter nocumētū proueniens in
radice sensuū ipsius. aut ppter nocumētū vel egrit-
tudine existēte in mēbro: in quo sensus z motus
ipsius lingue h̄z euenire. Et cura huius est cura quā d̄
eturisum in curatione v̄l de diminutiōe sensus totius
corpis: z relaxatione ipsius: z medicamē p̄p̄iū z princi-
pale ipsius lingue est masticare p̄iretrū z staphisagiam
ante cibūz ducat per os oleū ex cortice citri: z totū hoc
declarabo in suo loco deo cōcedēte. Et hec egritudo
z difficultas: z diminutio nō accidit lingue p̄ maiori pre-
nisi ex toto p̄metur. Et hoc accidit ppter infusione hū-
miditatum venientium a cerebro in nervis ipsius.

De apatibus amygdalarū gule. Cap. 4°.

GENERANTVR autē h̄ apata in amygdal-
gule exūtibz ppe epiglotim. Quare si suspēde-
ris asām fetidā collis istoz remouebis eoz egrit-
tudo nutū dei: s̄mādo eos tñ prius ex cephalicā: z sub-
tiliādo talr eoz regimē sicut tibi videbitur conuenire.
Agendo s̄līr circa humore effusum in loco sin naturā ip-
sius humoris: prout tibi melius videbitur exigere.

De bothor. Cap. 5°.

BOTHOR etiā accidit in ore: z sunt pustule
parue z rubee cū excoziatione: sicut z in alijs mē-
bris euenire consueuerunt. Et cura huius est vt
accipias ex nucibus recentibus: z teneris cū corticibus
suis: z pistens optime: z bullians in aqua z colluatur os
multoties cū eadem: z mora z vinum eoz decoctū sunt
similiter medicina appropriata in hoc casu.

De conuassatione dentium. Cap. 6°.

CONQUASSANTVR dentes z perfo-
rantur z denigrantur. Et hoc eis accidit pro ma-
iori parte ab humore flegmatico. Et cura h̄oz est
p̄mo s̄māre basilicā: z hec ē cura p̄ncipal̄ in hoc casu:
z postmodū s̄māre venas q̄ sunt sub lingua. Et colluas
os cū decoc. radis h̄alk: z radis sparagi: quarū p̄tes
sint eq̄les. z si tēpus fuerit biemale: z eger senex extite-
rit: abluat os z gargarismū faciat cum alkitrā subtili: z
fricare facias dētes illoz cū isto puluere q̄ h̄z dētes con-
fortare z abstergere z dealbare. cuius hec est receptio.
Rex humiditate seu gūma: q̄ exit ex medulla seu corde
arboris dactiloz facta scissura seu icisione in suo cortice:
z cōburat: z ex ista cōbusta. R. z. y. ireos etiā q̄rtā. z. j. zuc-
chari ad pōdus oīum: z fiat puluis terēdo qd̄libet p se: z
cribellādo subtilissime: z fricent dētes cū isto ante cibūz

z abluat os cū aqua tepida: z abstineat omnino a come-
stione z potu eoz q̄ sunt cala actu superflue vel frida.

De perforatione dentium. Cap. 7°.

DENTIBVS etiā euenit perforatio. z iā dixi-
mus id qd̄ h̄z nocumētū remouere: z est alachic
i. corniola: qm̄ si facto puluere subtili ex ipsa et
fricatione dētiū ex eadē in p̄ncipio ḡiationis foraminis
exerceat. poterit oīū nocumētū remouere. S̄z si p̄fora-
tio z corrosio p̄firmata fuerit: z de suba dētis deperda
fuerit. nihil in remouēdo egritudinē cōferre videbit: sed
solum conseruabit ne vltius p̄foratio z corrosio fiat.

De supore vel alligatiōe vel p̄gelatiōe dētiū. Cap. 8°.

DENTIBVS accidit hoc nocumētū ex come-
stione acuminū. Et probatū est experiētia q; co-
medere fructus h̄ntes stipticitatē vel vinctuosi-
tatē vel viscositatē p̄ferit in hoc casu. z hec alli-
gatio dētib⁹ p̄p̄ie accidere reperit. s̄. sensus istius alliga-
tio supoz vel cōgelatiō: qd̄ nulli alijs mēbro esse r̄perit.
Et firmauerit etiā q; comedere portulacā s̄līr h̄z hoc
nocumētū remouere: z a me magis cōmēdare h̄z hoc re-
mouere si fieri pōt cū aliqua alia re nō h̄nte acetositatē:
q̄z cum portulaca vel ei simili p̄p̄ sui acetositatē. Et si
v̄sus fuerit alijs fricatione dētiū multoties cum dulci
bus nō cōgelabunt dētes de leui ab oībus acetosis.

Trac. 7° de egritudinib⁹ labioz z oris: p̄tines capla vj.

De scissuris labiozum. Cap. p̄mū.

TACCIDIT labijs hoc nocumētū
plusq; oībus alijs mēbris: z hoc p̄p̄ humore z
malū exūte in s̄tcho z generatū a comestione
ceparū. Et h̄ h̄oz ex sui nā calidus grossus
z putridus exūtit. q̄re ex eo ascēdūt vapores z fumosita-
tes ad supiora. v̄l dicte scissure pereant. Et s̄līlūmus
q̄ talib⁹ s̄rupū s̄nq̄at in de melle dari: z labē ēt ip̄z die-
bus mltis. z deinde eos purgari cū hierapigra multis vi-
cib⁹: z sic liberabunt nutū dei. Et sit p̄tēd purgatiōe fa-
cta ex hierapigra: eo q; oīa laxatiua q̄ h̄nt violētē z ipe-
tuose laxare trahūt h̄uores a toto corpore ad s̄tchm: z pur-
gāt totū corp⁹ s̄tchm repleto manēte. Et cū hoc ēt al̄ medi-
cina h̄z totū corp⁹ desiccare. q̄re h̄uor malus in suba s̄tch-
ibibit h̄z remanēt. z p̄p̄ h̄ ab antijs electa ē hierapigra
in purgatiōe s̄tchm p̄re oībz laxatiuis suādo abstinētiā: sic
fit multoties in alijs laxatiuis. Et v̄nge labia multoties
cum oleo amygdalarū dulciū: z liberabitur deo dante.

De alcola. Cap. 2°.

ALCOLA autē sunt pustule pue p̄gigitine q̄ intus
in ore oriunt. cura harū est tenere in ore oleūz pi-
nearū recentū: z remouet etiā hec egritudo cūz
omni medicina stiptica absq; mordicatione.

De nigredine lingue. Cap. 3°.

DENIGRATVR lingua z scidit i febrīb⁹ acu-
tis ppter acuitatē cōplonis epatis. Et cura huius
ē curatio febris m̄de faciēdo ligūā mltoties
cū aq̄ ro. in q̄ infusa sint semia cydonioz diu: z sic curaf.

De fetore oris. Cap. 4°.

HEC QVIDEM egritudo ḡiat ex humore
corrupto exūte in s̄tch vel circa dētes. Et cura huius
est m̄ndicare s̄tchm cū hierapi. z fricare den-
tes cū cortice arbo. nucis: z abluat os cūz dco. coriādrī.

De tortura oris. Cap. 5°.

ISTA egritudo in arabico dī lachoz: ē relaxatio
facta in vna p̄tiū faciei: q̄ p̄t relaxata sana v̄sū esse
v̄r: cūz sit: sed relaxat pars infirma: z fac sanam tot-
tam apparere. Cuius curaz memorabor cū tractabo de
curis relaxationū mēbroz. Dic autē intendo ponere cu-
raz propiā istius. Et est euacuare seu m̄ndicare os et
et membra ei adiacentia masticando grana de reban: z
post abluere os cum oleo corticis citri. Sed remouere

L Difficltas
mor⁹ lingue
n accit nisi
ex toto lin-
gua p̄nief
sic z sensus
diminutio

Bothor ff
pulle pue
rubee cūz
excoziatione
nez alcola
sue exco-
riatiōe: vt
ifra tra. 7.
c. 2. s̄. auic.
fexta tertij
c. 22. z. 23.
z 3°. c. c. 6.
s̄lī s̄is f̄fz
z. ggg. z. c.
z. v̄lūt al-
cola ēē cū
excoziatione
nez bothō
s̄lī ea z ita
bothor a
p̄b̄hic ē al-
cola: apud
alios z al-
cola apud
istū est bo-
thor apud
alios.

N Nō inueni-
nisi de s̄m
ragdo. v̄l
tñ 5° col
get. 55.

Scial
B cōp
dif q̄
trac. 8
esse q̄
ordinē

O Cura.

P La^o b̄ic
pigre id
13° tertij
trac. 1. c.
z 5° cap
p̄s p̄
nis 5° p̄rūm
trac. 2.

Uide
trac. 6. Cura
Q. ulap
i Pars hebra
ta ē s̄m
recta in
idēbal
6° theol
z 9° et
c. s̄. z. cura
oppo. ulap
v̄z diuulūm
h̄. ca. 1.
p̄. c. c. 5.
9. col. cura
fo. 10. p̄ssu
p̄z Amalpe
terty. am.
cū R. al
tit app
nēz rōdē f̄
duas fac. 1
4° col.

A eam z radices egritudinis est res vltis toti corpi. Et hoc
onitur suz cu tractabo d purgatione toti corpi in capto
de diminutione sensus z relaxatione vlti oium mebroz: si
Deus voluerit. z nobis ad illud concesserit deuenire.

C De corrosione labiorum. Cap. 6.
CORRODVNTVR et labia sic alia me-
bra aliqui corodi pfuerunt. qre ipsi curā post-
pono donec tractabo de cura vlti oium corrosio-
nū toti corpi z oium cap eap. Cucufz igit breuiter z
sufficiēter ptrauim d egritudinibz eap curis oium me-
broz capitis: remanet nobis solū d passioibz oclor dter
miare qbz cōpletis cōplebis fmo eūz capitis passioni.
Tractatus octauus de egritudinibus oculor que sunt
multe: est continens capitula trigintatria.

C De halaboli z est vt res vna videatur due. Cap. pmi.
CIAS q oculis accitua multa seu egritudi-
nes multae euenire pnt: ex qbus vna est hala-
bol. cui due sunt spēs. vna ē in nervo carno-
so occulto q gūat pp grossaz cōplonē patiē-
tis. z pt ēt accidere pp grossam mām ibi fixā
z pgregatā. Cura huius est post purgationē si passio nō
fuerit ineterata inqere oclū ex oleo rosato. Aut ptes
duas recipias d eodē. oleo rosato: z tertiā q anbetinos:
z misce sū z distilla in oculū vice post vice: donec libet.

C De innersatione palpebrarum. Cap. 2.
ACCIDIT etiā oculis vt palpebre inferiores
inertent: in tñ vt rubedo in loco illo non modica
videat. Et h egritudo generat ex grossitudine ma-
teriei si qua intus in palpebris orit. Et pot etiā ex siccatē
te exuberante in loco euenire: sed hoc raro accidere re-
perit. Et cura illi q ex grossitudine materiei generat: ē
cura quā pscriptimus de halaboli. distillatio in oculum
oleo ro. rosati z anbetini sū. qeā dmoduz dirimus.
Sed q ex siccatēte oritur: vix aut nunq curari potest.

C De pustulis z exituris z inflatiōe palpebrarū. Cap. 3.
ALPEBRIS etiā accidit oculor pustule ali-
quādo z sunt ex humore pessimo. quarū spēs sunt
qmoz. Una est ex humore q melli assimilaf. Alia
ex humore est glaci similis existit. Tertia ex hu-
more q pultrū farine similis esse vī. Et qra ex humore
qui lacti coagulato assimilaf. Et igrōssant etiā palpe-
bre supiores pter naturā. z hoc accidit ex humore visco-
so coagulato simili lacti coagulato. Et orit etiā aliqū
intus in palpebris egritudo q halbarda in arabico no-
minat z sunt grana q grādiū assimilant. Et pt sū eis
scabies supuenire: z pglutinatio ēt palpebrarū adinmicē:
z duricies lapidosa. Et cura pustulaz est vt cibet
pates subtritz: purgetur multoties cū hierapigra: z pone
sup pustulā peciā vna charobarū recentū mntādo eam
oi die semel: z sic liberabis deo dāte. z h cura puenietior
ēē vī q illa q fit cū incisione ex ferro vel serra seu aliquo
pilo. Sed extrahere hāc pustulā cū pēna aliquid: amī sū
alie pustule extrahi pfuerunt a me indicaf in cōueniēs.

C Et de pustule in oclis gūant sic z in alijs mebris oziri
pfuerunt. Sz qñ accidit oclis: granes z piculosas val-
de eas ē indicam cū sit mebrū stīle z dīcatū pte cete-
ris mebris. Et cura hāc ē purgare assidue corpi cū laxa-
tinis puenietior vnicuiq spēs: z yngē locū cū oleo ro. scō
cū olo amyg. dul. Et si sic nō liberat chirurgiā: idiget: qre
si pfect erit chirolog optie eas poterit remouere. Et
cura igrōssatiōis palpebrarū pter nāz ē epithimare ipas
cū rebz sūpticiis sūpticiis: sūpticiis: sic sit rose recētes pp
nobilitatē oculi. Et ērvngere ipas cū oleo ro. qd sū sit
cū oleo amyg. dulciū. Sz si igrōssatio pdcā fuerit ex hu-
more cholico acuto: nullo mō tūc eas vngere dbes oleo
aliquo. phibitū. n. est in oi mebro vbi cholera dominat.
Sed epithima eas cū folijs rosarū recētibz cōquassatis.

z si nō posses hē de recētibz fac cum rosis siccis mixtis
cū aqua ro. Et inflatio supior palpebrarū a medicis
scarnabe noīari pfuevit. z cura eius vltis est purgare cor-
pus cū hierapigra z colloquintida donec alleuet egritu-
do: z rege cū regimine subtili z desiccato. sed in remo-
tione eius cum ferro mibi valde timorofum existit.

C De scabie oculor z granulis. Cap. 4.
PALPEBRIS etiā intrinsecis oculor accidit
granula z scabies. Que granula dura sunt vt la-
pides. z etiā scabies aliquādo valde dura esse re-
peritur. z qdā aliquādo minus dura. z dterior oibus est
illa q coritibz sūpticiis similaf: z est inuiscata z cōglutinata
intus in palpebris. z granulosa qdē gūata est ex humore
grosso duro cōpacto z in palpebris inuiscato. Cūnis
cura est sūpticiis regimē ipsi. z ex cibis magis laudatis
in hoc casu sunt aues que pparatē cūz alimuri z aceto: z
decoctē cū aq oleo z sale: z turtures ēt vtilis exire: ex ole-
ribz blete cōmēdant: z yngat locū assidue cū oleo rosato
scō cū oleo amyg. dalaz. Et si egritudo grauis scā extite-
rit pp sūpticiis similitatē ēt a pñ: aut ex negligētia curatiōis
cūmēdant: tūc chirurgicus scāddēdo vlti aperiedō cutiz extir-
pādo ipsā granula vel scabiē exteri curare dōz. Et ne cū
ē oīno vt chirurgi pūssimū atqz docti pte ceteris exūtāt
in anathomia mebroz: z in cognoscēdo vtilitatē seu imma-
nētū cūmēdant: eap z nūc ex eap: z sūā pōnē z sūā ad hoc
vt i errore minime cadere possint. Cura qdē scabiei
est. s corpus purgare totū post digonēz: hūioris factā cū
digestis z icis. z qd magis a nobis cōmēdāt ē sūp-
pus squinq abin fact: cū passulis enucleaz z semibz p-
tericē: z cū pulia. Et si idigueris frica scabiē cū zuc-
charo duro valde. z scā fricatiōe z abasione: pone sūp
aquā rosatā in q steterit semia cydonior: quousqz ab in-
scatiōe fuerit ipsū facta: postqz fuerit collata. Et sic agere
debes plus z minus sūm fortitudinē z dūbitatē scabiei.

C Sed si lapidea fuerit. hoc ē granulosa ad modū grā-
dinis: cū difficultate dissoluit. Et in hac intēdere debes
ipsū regēdo cū regimine subtiliatio z desiccatio: z pur-
gando corpi cū eo qd cōuenit. z si nō sufficit cura ista: ad
chirurgiam redi: vt scilicet cum ferro extrahatur.

C De coniunctione seu sigillatione palpebrarū. Cap. 5.
VANDOQVE sigillat palpebre et
cōiungunt adinmicē. Cura huius est leuis: z
sit separādo palpebras seu diuidēdo vnaq
ab alia manu: vel incidēdo iter ipsas cū gā
aurea scā ad modū cultelli: z scā incisiōe pone sup ipsas
vel intus albumē oī pquassatū cū oleo ro. facto cū oleo
amygd. Et nullus medicor pter Gal. de hoc oleo rosa-
to cū oleo amyg. mētiōē aliquā facit: sed cū sim expre-
tus ipsū cognosco: z sūā vtilitatē pluries iam pbaui.
Sz qñ palpebra in angulo lachrymali albugini oculi
pūgit: tūc cura difficilis valde existit. Et hoc accit p ma-
iori pte post incisionē yngule. Et cura huius ē igeniose pal-
pebrā anguli lachrymal ab albugie eleuare vt separe.
z h fieri dōz paulatice suauiter z plane pōnēdo spaciū iter
vnā eleuationē z aliā. z h eleuatio fieri dōz cū spatula au-
rih ē cū istro anri hūte latitudinē z planiciē in sui extre-
mitate valde positā: sū hūne facē dbes: nisi corpi optie
mūdificati atqz cūatū extiterit. ita vt oēm certitudinem
inde hē possis ne apavel aliq collectio in loco fieri pos-
sit. Et hoc facto desup ponere debes oleū rosatū factūz
cū oleo amygdalarū pūnuando donec fuerit liberatus.

C De pilis palpebrarum innersis. Cap. 6.
INVER SANTVR quādoqz pili in palpebris:
ita vt videantur reuerti ad suam radicem: z intran-
ti in oculis: vnde sequitur magnū nocumentum. Cu-
ra huius est corpus multoties: cū hierapigra mūdifi-
care. Et si firmū fuerit robustū z fortis mēse cū hierapi-

E
Cura ista
nomis pal-
pebrarū.

L
Cura gra-
nulorum.

L
Cura sca-
biei.

L
Cura sca-
biei lapi-
dose.

L
Cura sūmi
modi.

O
Oleum
amygdali-
nū rosatū.
Cura scōi
modi.

H

L
Cura per
medicina-
ha.

I
Modus pri-
mus curan-
di manuali
2° modus.
3° modus.
4° modus.

K

gra aliquid de colle gentida. et extirpando trabe pilos quod-
t escuq; oñit. Et sp post extirpatione vñge loci cũ sãguie
vespiliis. Et scire debes qd alig medicor hac egritu-
dinẽ curat h mō. s. inersando palpebrã vñs supiore pte
glutinãdo eã ibi cũ glutineita vt nõ redeat donec fca
sit canterizatio cũ vga auri in radice pilor: tñ a me n col
landat cura talis. Et extirpare pilos et radicit: ipsos
euellẽ: et dñsup sãguine vespiliis sic dixim? ponẽ cura lau-
dabil valde existit: sic dixim? in h casu. Et alig sunt q
icidẽdo scidũt palpebrã. s. cutẽ dñsup in radice pilor. Et p
illã icisionẽ dñsup euellũt pilos: et deide sũt cũ filo subtili
valde crude crete fete: et postmodũ pili redeũt ad statũ
suũ vel oñiunt mō dñbito et nãli. Et alig et ex chirurgis
sũt q mirabilẽ curã inuenerũt: et ulla. s. vt capiat manib?
cũq; stilib palpebre supioris eleuãdo eã supi?: et ponẽdo
eã iter duas petias arũdinis mō dñbito pparatas: ligãdo
eas ex vtraq; pte stricte: et dimittat donec putrefiat et se
greget vt ipa inersata possit remanẽ. Et attẽdẽ dñbes
circa cõplone oculi regẽdo cũ cũ aq ro. et cũ collirys facti
cũ aq ro. et dñsois ponẽdo sup palpebras emplz ex folys
rosarũ scũ: et dietãdo cũ subtilr donec fuerit liberatus.

De casu pilorum palpebrarum. Cap. 7.
VANDO h egritudo accidit palpebris
curari dñ cũ lapide lazuli trito et pulueriza-
to et ex eo facto alchool et oculor palpebris
ponendo quotidie et rectificando cibum.

De generatione platularum in palpebris. Cap. 8.
E PLATULE oñiunt in palpebris ex super-
flua humiditate. Cura huius est corpus mūdifica-
re et oculis alchool ponere desiccantũ: subtilian-
do cibum faciens eum declinare ad siccitatem.

De ordeolo in palpebris. Cap. 9.
PALPEBRIS accidunt pustule siles gra-
nis ordeie que ex humoribus acutis procreantur.
Et cura horum est cura pustularum predictarum.

De fistula lachrymalium. Cap. 10.
EC EGRITUDO pro maiori parte acci-
dit post apã lachrymalis et aperit in lachrymali.

Quare si pigritia et negligẽtia fuerit in curatione
huius corrupe os. et aliquid rũpẽt apã seu apitur
intus in naso et de sanies enãt: et pẽt etiã accidere qd pẽdũ
apã rũpẽt int? in tunica oculor et ide corrupe. Et Cura
arũm? et p corpu vñr eũare cũ sũmnia: et in purgatiõe sũstĩ
ciet ei hierapigra pũtinãdo eã. Et qd hoc forame sũic fi-
stula stile valde existit. id rãgi ibi minie pẽt. Quare in eo-
dez forame ponẽ dñbes hoc medicamẽ. R. thuris adustĩ
triti et puluerizati: et distẽpẽt cũ aq ro. dñec ad pfectã ni-
gredinẽ dueniat: et colet et i forame distille qd die dñec
libet. S. si infirm? puer fuerit vñ mulier: tñctus isra pdi
etĩ cõburi dñ addẽdo ei alig d puluẽ chartay adustay.

Et si paties aspe et dure ac terrestres cõplonis fuerit: tñc
pdcis medicis addere debes de caligie furni vñ camini
distẽperãdo cũ aq ro. et colãdo vt dñũt: et pũtinãdo hoc
medicamẽ donec itegre libet. S. si sanies p nares exie-
rit: tñc succ? cetauree maioris vñ marrubij vice postvicẽ
narib? inyciat dñec exicet. Et si pdcã sanies d sub oclõ
emanauerit foris: sũe et piculosum eẽ valde indicamus.

Quare eos bis tñ pdcis purgare dñbes. Et si pẽt p maio-
re pte esse dñ capite iclinato vñs pte anteriorẽ. canẽdo
oĩno ne reiect? iaceat sine supin?: ne sanies redire possit
ide ad cerebry. Et cõpũne oclũ manu tuã vñ digiũ leniter
et suauis. dñec sanies tota: pnt polẽ fuerit egrediat facie-
do oclõ curas supãscriptas. Et dñsup ponẽdo emplz sti-
pticũ et cõfortatiũ scũ ex rosũ et balauisys triq mixt cũ
aq ro. frãgẽdo stipticitatẽ balauisay cũ mucillagine: se-
minis cydonor cõtinuando talia donec fuerit liberat?.

Lura.

M

De carne addita in angulo lachrymali. Cap. 11.

TIAM ab antigs expertũ est et vidi cũ esse pro-
batum qd apponi alafiar in oculo: cõfert fistule ip-
sius: et etiã carni addite in lachrymali. ponẽdo etiã
ibidẽ alchool cũ isfro seu filo apto ad hoc desicca-
tiũ et absterium. Et qd a me magis laudat. est illud qd
sit ex ere vñto exercendo illud donec fuerit liberatus.

De diminutiõe carnis in lachrymali. Cap. 12.

EC QVIDEM egritudo accidere põt ex
appõne cõtinua medicinarũ acutarũ vel ex inci-
sione facta ibidẽ cũ ferro. Quins cura cũ in loco
illo ponere emplastrũ factũ ex thure masticato
cum penidys: qñ perfectissimũ existit in hoc casu.

De egritudinibus accitibus in ipso oculo. Cap. 13.

EC QVIDEM egritudines gñalr graui-
res ac duriores et pũfiores pdictis existũt: et ex
istis et aliq sunt qd grauiorẽs alijs eẽ reperimur. et
certũ est qd oculus cõpositus est ex pib? diuersis.

quarũ vna pte ceteris obrinet pncipatũ. et dñs alie sibi
sunt sũuẽtes: et ad suã vtilitatem totalr pcreat. Et h
quidẽ pars sine oculo dicat: siue ipsius pars noief. est
illa ps de qua loquitur Sal. Qd si in eadẽ egritudo supne-
nerit: destruet ipsa ps nobilis seu pncipalis. Et dñ eẽ ex-
cellẽtiõ alijs pib? vel põitate tps: vel nobilitate. et
istis duab? rõnib? a plis vnaqueq; res alijs excellẽs vel
excellẽtiõ esse noiat. et sup hoc Sal. edificauit sũm sũmo-
nez in hoc casu. Quare cũ egritudo in ista pte pfirmat: si
aliq de eã in cura error alijs acciderit eã oĩno icitabi-
lez eẽ indicam?.

Et scire debes qd ptes oculi sunt mul-
te: et scire atq; cõscere vtilitatem seu operationẽ cuiusq;
eap difficile valde tpe Sal. erat i tñ qd Sal. in corde suo
pposuit: nõ reddere rõnẽ singulr d pdcis: nec eap cãs et
vtilitates dñcare in libro suo quẽ fecit de inuamẽto mē-
broz: s. solũ d egritudinib? ptractauit: qñz demitãtiõe
erãt maisele. Ergo cũ sic et illo tpe qñto nĩn? isto nĩo
iueniri debet: qd cũ sciat medici sint atq; rari qd iudeat in
sciẽtijs: tñ pp itẽtiõe qd hñt circa sectas seu fides suas:
tñ et pp itẽtiõe et studiũ qd hñt circa mūdũ. Et tales sũt
qñtũperat et diridẽt illos qd secũ nõ cõmũcent et secũ nõ
cõmoran? in suis potioniõ atq; cibis: qd nõ ridet et tru-
fantur cũ eis atq; q in plateis secũ nõ cõmoran?.

Et qui per ciuitatẽ secũ nõ incedũt cũdo et redeũdo. Nũc autẽ
rememorari itẽdim? sub breuitate accitũ qd ipsi oculi
hñt superuenire: ptermittẽdo eop causas: ponẽdo
tñmodo que ad ipsoz curas necessaria esse probãtur.

De compositione oculorum. Cap. 14.

OCULVS sigdẽ cõposit? eẽ pbas ex diuersis ti-
nicis. p qñ ppe craneũ cõmoran? et est pellicula
qñ sup carnẽ inestita. Et post illã vñs pte ante-
riorẽ et alia tunica qd dñ sedina: et post illã sũr segẽ retina.

Et sũt et i oclõ hñores seu hñiditates ples. qñ pncipaliõ
et nobiliõ et grãdinosa: et illa pñ istũ vñs existit: cui ex
pte iterozi vñs craneũ hñiditas vitrea apodiaf ample-
ctẽs ipãz circũl. ex illa pte dñerẽs sibi nutrimentũ atq;
pabulũ vñ nutrit. et hec ipsi nã existit atq; vtilitas. et ex
pte exteriori vñs aerẽ albuginẽ et amplectẽs grãdinẽ
circũl. et ei clipe? atq; tutamẽ existit. et illd qd circũdat et
coopit albuginẽ ex exteriori: tunica vñea hñs colorẽ
nigrũ tẽdẽtẽ ad viriditatẽ. Et post sequit ex eadẽ pte tñ
nica qd coinea noiat. et eẽ coopies atq; circũdãs vñea vñ-
diq. Et in exteriori pte posita eẽ pinctina nõ cõprehẽdẽs
vñea atq; cõnea totalr ex oĩ pte. Et nĩc dimittõ h ponẽ
ortũ et gñationẽ istay: ne me? tractat? nĩmũ plõgef. Et h
manifestũ est: eis puenire vñ chirurgici et manib? ope-
rãtib?.

Dico qdẽ qd humor grãdinens eẽ radix et subie-
ctus sensus vñs recipiẽs spũm visibilem per nernũ
obiticiu eniẽtẽ a cerebro. et vñusq; oculũ habet duos

cap. 15.

cap. 16.

cap. 17.

cap. 18.

cap. 19.

cap. 20.

cap. 21.

cap. 22.

N A

O

5° meta.

cta. 16.

emfide. 11

cta. 15.

P

Lõtra n

dernos

tempo

tia in

rioli

pustu

dupl

Et

Idẽ 3°

ty trac.

1.2 p cõ

get. 17

Almãfõ

c.8.

Q

1° dñor

dine? et

sensũs

ppũũ.

hñt visio

Idẽ p d

aialũ.

2° coll

et haliũ

bas th

ce sũe

ca. 12.

N A nernos venientes a cerebro: et inde oriuntur et sunt ambo obuiates se in via: et postea diuiduntur abinuicem. Et cuiuslibet oculo pretendit neruus qui te retine coniungit: qui est circūdas vitreū. Et iste neruus postmodū diuidit et spargitur et extendit et subtilizat et iungitur cū venis pulsatilibus et nō pulsatilibus ex quibus est retina cōtexta pcepto diuine prouidentie. Et quilibet neruus ex istis neruis quādo spargit et extendit hz operimētū defendēs ipsius a nocumētis: sicut tunice vasis apponunt: et sunt et sustētacula sustinētia ipsos: sicut fibule ponunt in manubz cultelloz. Et tunica qdē vnea vne affimilaf: habēs foramē vniū a quo lux extra emanat. Et sub ista est humor albugineus sū cū spū q spūs tendit ab humore gradinoso ad tunica corneā. Et dicte tunice et humores oēs sunt obfēdētes gradinē a nocumētis. Et cū dico spūs: itēdo spiritū visibīlē: quīs glībz aer valde subtilizat spūs possit nominari sū sūaz medicorū: et nō loquor de spū sū sūaz dialecticorū: et ista dīri de spū vt ex equocis minime possit errari. Nūc sequit tractare de ppijs egritudinibz oculos.

B De pustulis et paruis apatibus oculorum. Cap. 15.
P VSTVLE et parua apata q oculis accidunt p maiori parte rubea existunt. Sed pustule q in cornea pcreantur ad albedinē tendunt: et generantur ibi. Sin cornea fanies sicut fit in alijs mēbris causa alienius pustule. Et potest etiā euenire ex corrosione. Et fit diuersificatio in pustulis paruis: sū diuersitatem suarū specierū. hoc est in duricie et mollicie: qm duricies seu dura pustula est: qm procreat sub pāniculo tertio: et mollis qm sub pmo oritur. Sed pustula que sub cornea oritur: si nō est in directo pupille: nō hz visūz remouere. Sed si in directo fuerit visum remouet: atqz priuat omnino: et laniatur cornea atqz oculus exterius eminet.

C De variolis oculorum. Cap. 16.
VARIOLARVM quedā sunt parue quare cura earū lenis existit. Et qdam magnę: quarū cura difficilis existit. Quedā medie existūt: et fortior ex ppeieb istarū est illa q eminet in tū q tāgit pilos palpebrarū exterius et capiti clauuli similes et istius cura impossibilis existit. Si si parua fuerit erit possibilis h cura eius. Et scias q dīa est inter variolā et pustulam: qm variola albedini pertinere vt: sed pustula in sui radice nullā albedinē vt hēre. Et iterū ex variola potest vt pupilla tozqueat: q sua exeat rotunditate. Quare si parua fuerit toztura: sufficit tibi in cura colliriū rosarū: sine sief rosarū fricatū subtilissime cū albugie oui: et ponat in oculo gutta post guttam. Et subtilia regimē: et purga corpus cū eo qd conuenit. Et qd magis laudat in purgando caput est hierapigra sola si corpus fuerit debile et tps obuiauerit: siue nō fuerit aptū purgationi et hierapigra cū collogetida et medulla amygdalarū si corpus fuerit debile et tps tēperatūz magis ceteris collaudat: sed attēde q ante purgationē incipere debes a flōmia basilice si corpus robustūz fuerit extrahēdo de sanguine in quātitate magna. et si debile fuerit: et tps nō fuerit tēperatūz minne ex cephalica trahēdo i modica quātitate. Et cōuenit in hoc casu istud sief. qd. x. semis rosarū et corticis subtilis gnos pini et caude egne. aii. aii. v. licq et croci. aii. 3. j. farco colle. 3. 5. semis cydonioz qrtā ptem pōderis totū p dīcte receptiōis. pistent optime et cribellens subtilissime vnaqueq res sigillatim p se. demū plures simul reducant et sub aqua rosata cooperiant et pmaneāt in ea sic. iij. horis: et malaxa optime: et deinde pmitte sic gescere et aq rosata clara q supnabit remoueat. et qd spissū est et turbidū in vase vitreo recondat et pmaneāt sic donec induref: et tūc informēt grana ad modū semis coriādrī: et cū necesse fuerit dissoluant cum

D albugine oui et in oculo distillet. terrestreitas vo et grossicies illa q remāsit a turbido et spisso pdcō in fundo vasis iterū pulset: et cū aq rosata misceat: et sup folia vitis extendat et clauso oculo dū super emplaitref. Et in summa dico q cura istius est subtiliare regimē cōtinuādo donec fuerit liberatus. Et scias q qlibz variola q in vnea oritur curabilis existit: pter illam que capiti clauuli similitur.

E De dilatatione pupille et eius constrictione. Cap. 17.
H EC QVIDEM egritudo. dilatatio pupille et eius constrictione maxime pueris hz euenire pp fletū eoz: sed potest et q constrictione ipsi sit nālis: et illud tūc est valde bonū: eo q spūs visibilis coadunat et simul pstringit et nō in exitu disgregat: sed cū simul multis inde cū fortitudine exit. Et dilatatio quidez iterū accidit vel accidere pter ex cōcussione seu pculsiōe: aut ex multa retēione anhelitus sicut accit mulieribus in partu. Sū quādo dilatatio est mālīs: curatione indiget. et hoc cū sic sibi pueniētibz cū alcohol. Et attēde q diuersificat cura rōne etatis et sexus: qm cura infantū et mulierū est cū sief et senibz: et his q sunt in vltima iuuentute cura fit cū alcohol desiccatio. Et sic infantū et mulierū est h. x. succi corticis granatop. 3. j. scedenei indi. aii. iij. mādragorū: camomille: seminis lini. aii. aii. croci. aii. 3. seminis cydonioz. 3. j. pūly. Si. Terant species subtilissime et cribellens per pānūz spissū. deinde misce hūc puluerē cū succo p dīcto corticis granatop. et cū. 3. v. aq rosate. et cū aii. x. succi menthe optie colatiz: et pone ad lentū ignē: et decoque donec ispissent ad modū pastis: et facinde pillas ad modū cicoris: exiccen. in vmbra: et cū necesse fuerit dissoluat vna cū lacte mulieris receter mulso: et ponat quotidie gutta post guttā in oculo. Et si cū hac egritudine apa fuerit: incipere debes a flōmia et a purgatiōe si etas nō obuiauerit: et vms fuerit fortis et tps pueniens extiterit: qm sic est: de basilica extrahere debes et in quātitate magna. Sū si vire? fuerit debilis et tps ineptūz fuerit: tūc de cephalica minnere debes: et in modica quātitate. Colliriū cōpetēs illis q sūt in vltima iuēntute et senibz: et et q in senio sunt cōstituti. x. antimonij abluti: et thucie abluti: lapidis ematiz: lapidis lazuli et margaritarū: et flozis balastiaz. aii. aii. v. vniūq qd p se sigillatiz optime terat et cribellens subtilissime et misceant malaxādo oia cū aq deco. iij. aii. flozis myrtelle et semis cydonioz et croci et semis rose canine. aii. aii. iij. et fenugre. et viol. aii. aii. y. oia p dīca pquassent et bulliant i vna bns libris aq lēto igne: donec ad vna libā veniat: et colent p pānū spissūz valde: et cū hac deco. miscere debes malaxādo puluerē p dīctarū rerū: postmodū exiccen. et iterū cū p dīca deco. misceant et exiccen. et hoc dīcis fieri dīz: et deinde exiccen et terant et cribellens subtilissime: et de isto puluere distēperato cū aq ros. in oculo dīz poni mane et ser donec fuerit liberatus. Et h puluis nō solū pferit illig dilatationē pupille patit ab egritudine. verū et q eā habuerit a nā. Sū si cū dilatatiōe fuerit apa. priocnare debes corp cū flōmia: et postmodū cū laxatis: sic p dīxim? emplando oculū desup cū flozibz rosarū recetiū vice postviciē: vlt cū coto nouo madefacto in aq ro. optima et odorifera valde: dōc sedatū fuerit apa. Et postea vteris colliriū seu puluere senibz: sief pueris sicut p dīximus. Et p certo hīc dībes q si negligētia i cura extiterit p maiori parte ad descēnū aque in oculū hnt deuenire.

E T SIGNA descensus aque ad oculum. Cap. 18.
Egregatio visus: et q apparent ante oculos ipsoz quasi musce volantes vel cimices: et hec vniūformiter eis apparent: et ieiuno stomacho q repleto. Et hec aqua generatur ex fumositatibz et vaporibz ascēdētibz a

E Dis vario la vnea curabilis ē pter illaz q capiti clauuli afflāt. Dilatatio oculi sēp ē mala: pstrictio rō nō. Idē 4° de acci. 2° mō. c. 2. 2° c. c. 3° fo. 40 et 3° terty trac. 4. c. 15. vide ibi

F Dīa inter sief et alcohol.

G Cura facie cum apate.

H

I stomacho et corpore superius successine vice post vicez: et simul coadunatur et conuertunt in aqua. sicut manifeste apparet in balneo q̄ ex vaporib⁹ a fumositatib⁹ resolutis sit ascēsis ad sup̄ficiē. et ibi cōgregant⁹ et in aqua puerunt⁹ q̄ inferius guttatim cadit. Et puenit tibi in curatione huius egritudinis vt sis studiosus in purgando corpus cuz medicinis laxatiuis: et non sufficit tibi purgatio facta in hoc casu cū hierapigra soluz: nisi cuz ea misceat⁹ alqd de colloqntida et aloē et semine feniculi et in arabis co dā belbeg: et sale et malice p confortatione stonachi. Sed si virtus fuerit fortis et tps et etas cōueniēs extiterit. incipe debes a stōmia: et postea p̄dicta purgatio subsequi d̄z. Et in summa dico scire debes et minime obliuio ni tradere et si egritudo regrat et fortis existat virtus et tps et etas coadunauerint vt nullatenus stōmes corpe sup̄tuo exitez. Quā si feceris ad incōmoda et nocumēta multa infirm⁹ poterit puenire. Quare in tali casu puenire debes adinuado cū cum reb⁹ mollificatiuis. Et cuz dico mollificare: nō intelligo relaxare. cū hoc nomē equiuocuz exiat. Et tibi cōuenit scire q̄ mollificare stomachuz et intestina: nō est idē qd purgare: sicut in hoc multi errauerūt credētes q̄ purgare et mollificare idē existat: qm̄ p mollificare intēdimus id qd educere bz feces labz sicādo q̄ in stomacho et intestinis reperiantur: sicut mercurialis oleo cōdita facere nouit: vel icidendo et abstergēdo et aperiedo sicut fit cū almuri facto ex farina ordeī vel frumētī: vel icidēdo solū sicut cū aceto solo. et sinapis et feces et sup̄fluitates stomachi et intestinoz educere p̄t. et p̄tāto talia minime purgare dñr: qm̄ purgare proprie dī expulsio facta a medicina cū electioe. Et abstineat a hys oīno: et ciba eum pullis assatis cū modico pane optime fermēto comēdēdo parum: et in sero ad cenā. f. minime comedat: et comedere pullos elixos cum brodio in bebda tantū semel nō nocet. Et si cocti fuerint cū rapis donec dissoluant⁹ cōferūt: qm̄ rape oculis non modicā p̄prietatē hēre cōprobant. et multoties firmiter aspicere in oculis siuestris asini expertū est atq; certum mirabilr eis valere. Et iterū rememorati fuerint optimi ex medicis antiquis q̄ inclinare faciē apertis oculis sup̄ decoctionē croci eis cōferre pbatū est niro mō. et si continuabitur hoc multoties: pole est vt ille vapor inde dissoluatur et liberetur oīno. Sed postq̄ facta est descēsis aque in oculū nō est laborandū: tunc circa eū donec coagulet⁹ et digeratur ad terminū mediocrē inter subtilitatē et grossiciē deueniat. Et postq̄ digesta fuerit: et ad terminū puenientē denenerit: tūc artifex laborare d̄z in extrahēdo ipsaz post purgationē vlem totius corporis et partialez capitis. Et est necesse vt hic artifex in hoc sit aptus et subtilis valde: et multoties expertus: ne in hac operatione aliquā lesionē inferat alijs partib⁹ oculor.

K
Dñia inter
mollificat⁹
et purgare

Regimen

L
Idē sup̄ in
caplo d̄ cō
seruāda sa
nitate.

**Lura scdi
modi.**

M
Tide 2. c.
c. 3. fo. 42.
col. 2. duos
casus in q̄
bus abstinē
opz a
tali extra
ctioe. et ter
tia terti.
trac. 4. c.
20. et 7. col
liger. 38.
Sup̄. c. 12
hui⁹ trac.

O De extractione cataractarum ab oculis. Cap. 19.
Ipsius pfectā digestionē et coagulationē: quoniam si ante feceris redibit aqua vt prius. Et cuz dico extrahere cataractā intellige sane q̄ ipossibile est eā extrahere sicut multi crediderūt: sed p̄fundas cuz acu inferius in spissitudine oculi. Et facta p̄fundatione ipsius extrahatur acus de oculo. Et postmodū debet esse infirmus in loco remoto et quieto cū oī abstinentia ab opationē et exercitatioe et ab oibus q̄ aliquā grauedinem facere p̄t. et sic possibile erit vt liberentur complete.
T SCIRE debes q̄ constrictio pupille naturalis et a natuitate est laudabilis sicut p̄diximus: eo q̄ p̄fert visu coadunādo spiritū visibilem: q̄ si post natuitatē h̄ puenit egritudo: aut erit ex sic

citae dñante ibidē: vel ex humore aliquo acuto locum illum desiccante: sicut apparet in pellibus seu corijs p̄foratis: q̄ quādo exicant⁹ corrugant⁹ et cōstringunt⁹ foramina. Et siccas qdē accidētalis hui⁹ mēbro accidit: sicut oibus alijs mēbris gñalr accidere p̄t. Et quādo accidit in quocūq; mēbro fuerit difficilis existit curationis: et q̄ ipossibilis: et nisi hoc eēt: posset artificialiter curritas infenib⁹ remoueri. S3 laus sit et gloria altissimo creatori q̄ posuit hoc eē ipole ad certitudinē significationis senectutis. Quare medicus cōtētus eē d̄z in humectādo solūmodo tñ vt nālis seu radicalis humiditas p̄seruari possit: et vltius minime possit exicari. Colliuū pueniēs hui⁹. B. violarū buglossē. aq̄. 3. j. nenufar ptes tres vni. 3. oia hec ponant⁹ in aq̄ pluuiāli vlt in aq̄ dulcis fontis et in pueniēti vase: ita vt optime submersē sint sub aq̄ et illd vas in altero vase maiori pleno aqua ponatur: et ad ignē bulliat tandū donec aq̄ colorē mutauerit: et p̄dicte res talr sint dissolute: vt ad modū paste deueniant. Et postmodū extrahant⁹ et p̄stent⁹ fortiter et ponant⁹ in p̄ano dēso subtili et fortiter exprimant⁹ in paraphide vitrea et mīda valde. exicef collatura illa in ymbra: et postmodū formant⁹ grana ad modū coriā dri. et cū necesse fuerit dissoluant⁹ cū albumine oui colūbe et in oculum mane et sero distillent. Et hoc colliriū nltū vtile existit mlierib⁹ pueris et senib⁹. S3 oīno siccitatē remouere ipole eē dicim⁹. S3 humectabit mēbrū ad suā nālez humiditatē p̄seruādā. et iterū albumē oui colūbe cū viscositate gūmi arabici in oculū distillatū confert similiter in hoc casu.
C De debilitate visus ex penuria et paupertate spiritū visibilem procedente. Cap. 21.

HEC QUIDEM egritudo pro maiori parte senibus accidere cōfuit et coitu sup̄flue vtētib⁹. Et illis qui assidue firmiter in sole aspiciūt vel in locis multuz radiosus: aut sup̄flue splendentibus. Et cura huius est cōtinue comedere ona colūbaruz decocta cū rapis: aut vitella ouoz gallinarū elixata in aq̄ comedere cuz sale. Et iterū in hoc casu cōfert comedere pullos colūbarum siluestriū absq; capitis et collis coctos cuz rapis. Et galline etiā cuz p̄dictis pullis et rapis decocte cōueniēs in hoc casu existit: absq; collis et capitis suis: eo q̄ capita istoz p̄prietatē p̄bant h̄e in faciēdo cecitatē. hoc est nō videre post occasum solis omnino: sicut cerebra ipse p̄dictoz p̄prietatem h̄e dñr in augēdo seu multiplicādo intellectū. Et ins etiā p̄dcōz pulloz colūbarū siluestriū et gallinarū p̄dictis p̄ferre dicat. Et comedere etiā grana pini cōquassata et posita in succo maloz vtilia sunt in hoc casu. Et p̄cipue eis vt multoties odorēt mala odorifera: qm̄ multum cōfert eis. Et h̄ sunt ea que augent seu multiplicant visibilem spiritum.

HEC QUIDEM egritudo accidit ex humore grosso et viscoso oppilante ipsum foramen seu canalem ipsius nerui: vnde spiritus visibilis h̄z pertransire: vel ex concussione vel percussione ipsum constringente seu obturāte. Qd si oppilatio parua fuerit. sequitur inde debilitas visus: et si magna et completa fuerit: omnino patiens efficitur sine visu: signū huius egritudinis est: q̄ si cōp̄resseris digitū sup̄ pupillam infirmī: pupilla alterius minime dilatatur. Et potest etiā accidere q̄ oppilo erit in loco interfecationis vni⁹ nerui sup̄ alterū: tūc in ambob⁹ oculis visus ex toto amittit. Et ex hoc admirant⁹ medici q̄ in vna hora primas visus: et ex toto amittit in ambob⁹ oculis. Sed nō est admiratio illis q̄ sciunt anothomā: qm̄ isti duo nerui oriunt⁹ a cerebro et extēdunt ad anteriora: et in medio frōtis p̄iungunt⁹ et vniunt⁹: ibi interfecant⁹: quare si oppilatio fuerit in lo

N
A
ntra
l. cir
u mod

**Simile
q̄rti. 7.**

**Lura
di m**

B

O
la acut
cēt oc
replet
caput

C

P

**Editiōe
edici
vide
h̄d me
et 2.
stone
edici
p̄dixim
p̄t. et
2. 9.**

D

N A
ntra
f. circa
ii modi.

imile
ti. 7.

ira.
di mo-

B

O
la acuta
cēt ocu
replen-
caput.

C

3 ditiones
edici. p
vide Dip
s. d. medi
et 2º de
stōne ar.
edi. c. 7º.
Alma.
p. lti. z 25
-9º.

D

co intersecationis z vnionis ipsorū adinueniē fiet perditio
visus in ambob⁹ ex toto simul z semel. Et de hac egritudo
tudine dicit Gal. qd est ipole ad sanādū. Sed mihi vī
q flōmia cephalice: z purgatio corp⁹ tot⁹: z capitis: z
epithumare caput cū toto madesfacto in oleo ro. z lilioz:
z anbeti mixtis z tepidis optimā faciēt operationē i isto
casu. Et distillare ē pdicta olea calida ex alto sup caput
ptē anteriorē p subtilē cānulā nō modicū cōferre vī. Sz
in pncipio oppilōnis pferre dicimus multū oleū rosātū:
quo renouate fuerint rose recētes plurib⁹ annis. Et cibi
eorū sint subtiles: z qui habēt stomachū z intestina ipsorū
mollia pseruare: z lubrica retinere: z exerceas i istis toto
posse: qñ inuare poteris si oppilatio fuerit dūilis. Et
possibile ē etiā q pdicta oppilō fiat ex apate: qre ex pdi
ctis dissolui pōt: z inde videbis pfectū istius cure si aliqd
de visu remansit: z oppilatio nō fuerit ex toto cōpleta z
cōfirmata. Qd si fuerit oppilatio ex toto firmata z cōple
ta: ex toto visum amiserit: tunc desperat⁹ sūz sicut Gal.
Sed cū hoc toto abstineādū est a cōtrarijs: z nō solū in
ista egritudine. Verū etiā in oibus totius corp⁹: qñ in
egritudinib⁹ pedum abstinentiā seruamus. Quāto magis
in ista cuius sanitas tam necessariā existit. Et scire de
bes q oia acuta hnt caput replere ex vaporib⁹ z fumo
stibus: sicut sunt cepe: z allea: z his similia. quare visui
potissime nocent: materia omnino existunt cecitatis.

De humiditatibus oculorum. Cap. 23.
D I M I N V T I O visus in oculis multarum est
specierū q fit in humiditatibus: seu in humorib⁹
oculorū. Et diuersificat in grossitudine z subtili
tate: z in qualitate z quantitate: qñ possibile est vt in
grossentur predicti humores vltra debitum sue nature:
vel subtilentur aut multiplicetur in quātitate in eis hu
miditas accitālis: z inde visus p̄turbat turbatione leui.
Et cū dico igrossatio vel subtilitatio: aut excessus in quā
titate aut qualitate: non intelligū vt sit elongatio in his
superflua multū a nālī dispōne: sed q incipit fieri elonga
tio: qñ quādo exitis a nālī dispōne in p̄dictis fuerit cō
pletus atqz firmatus: tunc cura difficilis valde efficitur:
qa dñā nō modica existit inter rem q incipit igrossari: et
eā qñ est ingrossata atqz firmata. Et medicus p se co
gnoscere opz signa istarū rerū vt infirmus ad p̄stina z na
turalē redeat dispōnez remouēdo accitā inuālia oino.
Et ista q dicta sunt sufficiūt illis solūmō: qui diu in p̄di
ctis egritudinib⁹ p se plib⁹ vicib⁹ opati sunt: vel illis qui
lōgo tpe studuerūt in logica z in scia nālī. z expti sunt in
cognitiōe rerū gñabiliū z corruptibiliū z h̄z: z cū p̄dictis
se inuābūt: z nō abbreviā hūc tractatū nō ponēdo p̄ti
cularia pueniētia in hoc: nisi ne mltū plōgare sermo in
ipso. Et qñ opatiōes manuales oēs p̄ticiū r̄tegre z p
fecte cognoscā: qñ ex solayisiōe alicui⁹ vulneris anim⁹
me⁹ debilitat in tñ q ad imēzāz synopiz deuēio. Ideo
hunc tractatū abbrevio p̄dicta particularia onitēdo.
De egritudinibus que sūt in mutina seu albedine ocu
lorum. Cap. 24.

ET ACCIDVNT in albedine apata: sicut in
alys membris accidere cōstenerunt: z cura huius
est in pncipio flōmia: z subtilitatio regiminis ponē
do in oculū aquā rosātā in qua steterint in mollia licium
z semina cydoniorū tādiu donec aqua colorē mutauerit:
z postmodū colēf z misceatur cū ea aqua albumen oui:
et deinde in oculum quotidie distillet donec liberetur.

De inflatione cōiunctive absqz apate. Cap. 25.
ET ACCIDIT hec egritudo cōiunctive z p
maiori parte senibus ppter debilitatē sui caloris
innat⁹: sit etiā ex p̄ctura mulse: vel alterius sibi

similis. Et cura huius est ponere cotum vel peciam lini
madesfactā in hac decoctione: que. R. floris camomille
z seminis lini. aī. aī. aī. j. aqua. 3. y. decoquatur vīqz ad cō
sumptionē quarte ptis: z colēf: z in illa colatura appo
nantur de albumine oui aī. y. optime misceō: z distil
letur in oculo quotidie gutta post guttā ea existēte tepi
da: deinde cotum madesfactū in eadem desuper ponat.

De tassa que est gutta rubea que fit in albedine oculo
rum. Cap. 26.

FIT ETIAM hec egritudo in cōiunctiua. s. ma
cula rubea: vel gutta rubea ex percussione panni
vel sibi similis. Et cura huius est flobotomia cepha
lice si infirmus poterit sustinere z flobotomare pullū co
lubarum sub ala: z illum sanguinem calidū distillare
in oculum quotidie donec fuerit liberatus.

De granulis generatis in albedine oculorū. Cap. 27.

HEC ETIAM granula in albedine generant
sicut in pupilla z in alys partibus oculi fieri con
sueuerunt. Et cura huius est flobotomare cepha
licam in pncipio: z purgare corpus ipsius cum
hierapigra. Et post infundere semina citruloz in aqua
rosata z ipsam tepidam quotidie in oculum distilla. Et si
post quatuor dies in oculo aliquid remanserit in p̄di
cta aqua rosata miscebis aliquid licy z croci: z quāto ve
tustior fuerit egritudo: tanto magis addes de licio z cro
co: z quanto diminuitur egritudo: tanto minus de cro
co z licio. Et quod minus de his poni debet est vt in 3.
predictae aque ponas de vnoque q octanaz partē aī. j.
Et si multum prolongaretur egritudo: nō nocet addere
aliquid de myrrha. Et postqz egritudo incipit declinare
z remanet in oculo de spissitudine granuli z de colore
ipsius: vt ere abiter suis z mūdificatiuis q sint absqz mor
dicatione. addendo aliqua q hnt oculum p̄fortare. Et si
inueterata fuerit egritudo multum. fiat hoc alcohol. R.
spume maris: eris vī. aī. aī. v. anthere: z seminis floc
maloz granorū. aī. aī. y. dardachic. aī. x. pistetur vna
queqz istarū p se: z cribellent subtilissime z misceant cū
aceto: z postmodū exiccant: z iterū terant z cribellent z
misceant cū succo feniculi. z iterū exiccant z terant qñ
quies: z misceant cū aq. ro. valde aromatizata terēdo et
exiccādo: z postmodū cribellent subtilissime p pānū sp̄s
sissimū: z pseruent optie in vase vitreo: z cū necē fuerit
mane z sero de eodē in oculo ponat donec fuerit libat⁹.

De sebel. Cap. 28.

ET ETIAM hec egritudo in cōiunctiua eue
nire reperitur multoties: z est quedā contextura
rubea facta in superficie cōiunctive seu albedi
nis oculorum: z nominantur in arabico vene altheben:
z non sunt vene procedētes ab epate: nec arterie a cor
de venientes: sed venis assimilantur q inuolute sunt et
contexte supra albuginez. z aliquādo in tantū extēdunt
q nigrū cooperire reperiunt. Et puenit medico i p̄n
istius egritudinis vt sit studiosus in purgādo infirmū z
flōmando ipsū z apponēdo oculo alcohol. absterfuiū sic
illud qd nup supra dixim⁹: z subtiliare regimen: z sic libe
rabit deo dāte. Et si in cura pigritia fuerit: aut aliqd cā
regimē ei⁹ fuerit ineptū. angēbif egritudo z igrossābif
z idurābif donec visui iferat nocumētū. qre cū sic fuerit
d necessitate erit vt p manus chirurgi habeat p̄trāsire.
Et tales in arabico collectiones scebellum nominant.

De cōiunctiua cum apate z sine apate. Cap. 29.

ACCIDIT etiā cōiunctive repletio cū apate
et sine et extensione venarum: z repletione ipsa
rum: z cum rubedine ipsius cōiunctive z gressi
tie palpebrarū cū abūdantia lachrymarū: z h̄is
hoc nō pōt aerē inspicere. qre flōmiā multū pferre dici

E

F

G

H

Lura.

I mus: purgatio etiā utilissima existit: et pone sup oculuz
cotū madesctū in aqua rosata tepida vice post vicē: et
sit in p̄dicta aq̄ aliqd licy dissolutū. et si in narib⁹ inycies
colliriū de menther: inde magnū videbit inuamentū.
C De nimia subtilitate spiritus visibilis et ipsius grossi-
cie. *Lap. 30^m.*

S CIAS q̄ egritudines et accidentia ipsarū omniū
in particulis membroy: et etiā in sustentantibus ip̄a
mēbra: sicut accidit in spiritu visibili: quoniam si fue-
rit subtilis plus debito videbit solū prope et non a lon-
ge: et si grossus ultra debitū videbit a longe et non pro-
pe. et cura vna scilicet istozū est reducere vnumq̄q̄
ad suā naturā et propriā dispositionē: et nō solū mem-
bra: verū etiā sustentantia ip̄a. Et scias q̄ vnicuiq̄ p̄-
dictarū pticularū sunt p̄p̄ia accidentia: et non declarari
ea oīa: et eoz curas pticulares: eo q̄ hic n̄r liber nimum
plongaretur. Sed scripsi ex accidentib⁹ manifestiora:
in quibus sub qualibet suarū specierū multe spēs conti-
nent. Et posui curas generales ipsarū: ex quibus cure
omniūz particularū existentū sub eis intelligi possunt.
C De his que ab extrinsecis cadunt in oculos vel in au-
res. *Lap. 31^m.*

De his q̄
oculos ca-
dunt.

L
De his q̄
aures ca-
dunt.

L
Cura eozū
q̄ cadūt in
oculos.

M
Cura eozū
q̄ cadunt
in aures.

E T NON remansit mihi iam ad rememorandum
aliquid de his que membris sensuum pertinere vi-
dentur nisi de his q̄ ab extrinsecis habent p̄tione
nires: sicut est palea subtilis: et lapides parui: et arena: et
his similia. Quare si subito in principio p̄dictoy euentus
studiosus facris: lenis erit ipsoz cura. et si non periculum
eminet: et id q̄ in oculo cadit de leui curatur: dīmodo
nō immiscet ibidem: et in tunica non diu steterit immiscetū.
C Sed si in aurē aliqd semen vel granū ceciderit: sicut
frumētū vel granū ordei vel his similia. illud leue mini-
me indicamus: qm̄ attrahit ad se de humiditate ibidem
exite: et inde augmentat. quare in mēbro illo calefactio
et ebullitio generat: et inde putredo: et inde prana accide-
tia p̄sequunt p̄pter nobilitates mēbry: et p̄pter p̄p̄inqui-
tate ipsius nocumētū ad cerebrū q̄ radix omniū sensui
existit: sit inde sup calefactio in toto corpore: et aliquādo
oripilationes patunt: et febres iordanas ab alijs: febrī-
bus. et oīa ista sunt p̄pter pigritiā extrahēdi illud in p̄-
cipio sui casus. et aqua ēt quādo in aurē cadit et ibi longo
tēpore morat: magnū facit nocumētū: quāvis eius suba
subtilis existat. Qm̄ qm̄ ibi lōgo tēpore morat: ingrossat:
et postmodū alterat naturā cōplōnē cerebri. S; quā-
do aq̄ aut ventus in aurē subintraverit dolorem parit.
Quare studiosus esse debes in reparādo cōplexionē ip-
sius naturā et innaturāle remouere quocūq̄ mō fue-
rit: sicut tibi videbitur cōuenire. **C** Sed quādo aliquid
in oculo ceciderit: illud est leue remouere in principio: et
hoc cū piccarolis vel stilo: sen cū tenta: vel cū filo: et tur-
batio q̄ inde sequit in oculo remoueat euz albugine oni
apposita. S; si id q̄ in oculo ceciderit fixū fuerit et eo atq̄
firmatū vel iunctū. Tūc eger idiget vna ex p̄dictis cu-
rationib⁹ q̄ scripte sunt in cura sebel. Et vngula etiā cū
in oculis enenerit simili modo curat. s; vt eaz incidat ille
qui optime in illa curatione vel operatione est expert⁹.
C Et illi cui aliqd in aurē de nouo ceciderit aurē ipsius
ipleri iubeas ex oleo sissamo tepido: et postmodū fac cū
sternutare ponēdo sternutatoria in narib⁹ ip̄is: et exhibit
in cōtinētū. S; si id q̄ ceciderit dū illic fuerit: ita q̄ iam
alterationē recepit: et ip̄m conatus fueris extrahere vio-
lēter vel remouere: facies ibidē inflationē et ap̄a eneni-
re: cū illud mēbry in dispōne maximi sensus existat: et de
leui ad dolorē intolerabilē ipsūz poteris p̄uocare: intm̄
q̄ ad defectū inde possit puenire: vel prope. quare euz
omni sollicitudine intendere debes in mitigando dolo-

rem ipsius ap̄atis: et incipere a flobotomia cephalice: et
a purgatione ipsius infirmū: sicut ei melius puenire vide-
bitur: et postmodū pone in aurem infirmū oleum rosatū
cum tertia parte ipsius olei anethini et cum cognoueris
apostema optime esse digestū: ipsum fac sternutare si-
cut supra diximus et exhibet.

C De animalibus subintrantibus in aurem. *Lap. 32^m.*
E T SCIAS q̄ quādo animalia aurib⁹ subintrāt
inde labores maximi et inquietudines habēt pne-
nire. quare si p̄dicta animalia fuerint parui corpo-
ris: sicut sunt pulices vel eis similia: tunc anrē im-
plere debes oleo tepido: et sic motua exhibēt euādo.
Sed si animal fuerit magnū nō est cōueniēs tunc ipsū
mortificare: qm̄ inde maximum p̄sequit nocumētū. Sed
tunc implere debes aurē ipsius sicco folioz persici mixto
cū aqua tepida: ga ex illo omnino fugat: et postmodū
aquā euāre studeas. ponēdo ibidē oleū anethini: et ipsūz
euādo et exuccādo: et euā et p̄dicta aq̄ ponēdo in au-
rez granū frumētū q̄ ab oī putredine et p̄foratione sit re-
motū in pecia ligatū: qm̄ violenter exiccando aquā p̄-
dictam extrahere est probatum: et sicut dictum est in au-
rib⁹: ista intelligendum est et operandū in naribus.

C De sanguisugis nares subintrantibus. *Lap. 33^m.*
E T RECEPTIO quidez aliquoz animalium
extrinsecus per nares longinquā valde a veritate
esse videtur: sed multoties bibēdo aquā narib⁹ sanguisū
ga subintrare reperit. Quare sternutatio ipsaz ex-
pellere probat: et si in narib⁹ vñū appauerit: ipsaz cum
piccarolis extrahere debes. Et ea q̄ ipsas occidere ha-
bēt numero plurima reperim⁹. ex quib⁹ est feratira li-
gnei ruber: et succus marrubij: et cētaurea dissoluta cum
aceto: et carmesion aduulsi: et multa alia q̄ rememoratus
ero in egritudinib⁹ gula. Et q̄ hic dicta sunt mihi suffice-
re videntur. Et tamen scias q̄ sumus marrubij tractus
per os vel per nares fortissime eas habet perneare.
C Tractatus Nonus. De egritudinib⁹ cerebri: est con-
tinens capitula viginti.

C De egritudinibus anterioris partis cerebri. *Lap. 34^m.*
E T ALTERATVR hec pars in cali-
ditate: frigiditate: siccitate: et humiditate. Et
incipimus nunc primo determinare de al-
teratione facta a caliditate. **C** Et ille cui hec
qualitas in anteriori parte superabundauit:
loquitur moriditate et consequitur corruptio eides in
imaginatiua: intm̄ q̄ imaginat ea q̄ vera non existunt.
Et ego quidez vidi hominem qui imaginabatur se videre
quendā amicū suū volentem occidere ipsum: et h̄ corru-
ptio erat in imaginatiua: q̄ quidez corruptio seu egritudo
eidem supernenerat ex longa et multa equitatione per
calorē solis. et sine dubio p̄dicta caliditas nō erat euacua-
ta a siccitate. Et primo post equitationem p̄dictā per
soles passus fuit effimera: et post eam corruptionē imagi-
natiua. Et cū facta fuisset infusio multa capitis ipsius ex
aqua rosata et aceto euz succo corticis cūcurbite et oleo
oluarū dulciū in frigidato in puteo cōnaluit incontinē-
ti: et ad pristinā redyit sanitatē. **C** Sed si in eadem parte
corruptio imaginatiua ex frigiditate facta fuerit ide ma-
ximū p̄sequit ipedimētū: qm̄ infirmus nullatenus pot̄ ima-
ginari aliqd q̄ subtilis ite lloce existat. **C** Et si cū frigidi-
tate humiditas fuerit associata: accidit infirmo supflus
somnus: et aliquādo dormiēdo oculos tenet apertos. Et
pot̄ etiā eidem accidere: q̄ cum difficultate valeat pal-
pebras elenare. Et in somno similiter fortissime profun-
datur: et sequit inde aliqd dissolutio catarrhi cum oppila-
tione nariū. Quare si dicta egritudo ex sola fuerit fridi-
tate: dicimus q̄ inunctio facta ex oleo de benel de spi-
ca nardi:

N
In d
dalar

L
Cura
citaz
gidit

O

M
Cere
bz
sustin
dicin
ide au
dmd
strem

L
Cere
nō su
medi
frigie
Idē
qn. z.
once
lt. c. 3.
i. c. 12
ctual
frigie

S
Signal
licitat
Rar
tas ci
ditat
būda
Meli
de p
frigi
cū hi
te nō
dit v
Gradi

L
Cura
gidit

S
Signal
ditat
būdit

L
Cura
ditat

N A
In d p sua
da sanitate

Lura hūi-
ditas cū fri-
gidityte

Media ps
cēbri min²
sustinet me
dicinas, d
ide aūrior,
dinde po
strema

Cerebrum
non sustinet
medicinas
frigidas.
Idem i. c. se.
qn. 2. 5. the
orice. Ba-
lic. 3. 2. ifra
i. c. 14. d. 9.
ctuali etiam
frigiditate

Raro friditas cū hūiditate pābūdat. vii Mesue i.c. de pīlio. Frigiditas cū hūiditate nō ascendit vltra Gradū 2^m.

signa
ditate
signa
tatis
indita
ura si
tatis.

ca nardi est cura optima ⁊ pfecta: qm̃ tēperate calefac. ¶ Et ē necē vñō obliuiscaris oīno eorū q̃ pdiximus. s. q̃ mēbra pncipalia de necessitate regrit i suis medicamibz ea q̃ subtilia sunt ⁊ sp̃tica. ⁊ q̃ms egredit oīno requirat aperitiua porozū: minime tñ deinsere debes ab appositione. sp̃ticarū ⁊ subtilium medicarū ad cōseruationēz nāluz virtutum ipsius mēbz. Et medicē et q̃ sunt aromaticae maxime hñt pncipalia mēbra pfortare: q̃re ipsis egēt pre ceteris in oibz suis necessitatibz. ¶ Sz si frigiditas humiditas fuerit associata: oleū de sp̃ica cuz modica q̃titate olei rofati dicimus eū sufficere.

E De cgritudinibus medie ptis cerebri. Lap. 2.^m
E T SCIAS q^{ps} media cerebri vere cerebrum
 existit illò q^d ibi existit et recte cerebrii z nãle: z
 p^{ot} e^{ss}e ei enemire q^{libet} p^{re}dicta sp^s male cõplonis.
 Sed accitit que ex istis p^{er}sequunt^r: fortiora valde existit
 prioribus: q^m si eisulomodo acciderit intensa calitas: co
 gitatiua tũc fortissime p^{er}turbat^r: z in omnibus suis cogi
 tationibus instabilis esse reperit^r: z oia ei coia e^{ss}e vident^r:
 z persenerabit sic donec illic postieris q^{dicta} malã q^{lita}
 tẽ h^{ab}eat remouere. ¶ Sed scias q^{ps} pars ista media cere
 bri minime sustinere p^{ot} vtutes medicinarũ fortiz sicut
 p^{ot} antior: z adhuc longe minus q^{ps} posterioz: eo q^d cõ
 missura cranei q^l in directo istius partis repit^r: est rarioz
 valde z minus coicũta seu sigillata alyis cõmissuris. ergo
 postq^z ista est: vtutes medicarũ facili^r p^{er}it p^{er} hac cõmissu
 rã ad cerebrii p^{er}transire q^z p^{er} alias cõmissuras alyis cellu
 larĩ. Et q^z cũ b^e et cerebrii q^l hac p^{er} media existit: ma
 gis e^{ss}e bũdũ atq^z molle: i^o ipi^{us} mala q^{lita}s citius z lenius
 dissoluit^r z remouet^r. Et cũ hec q^{ps} sit minora z radiat atq^z
 fons alyar cellularũ inde cũ maiori diligitia z i^o tẽpera
 tia est medicãda: abstinẽdũ ab oi appõne fortitũ medici
 narũ: z sp^{er}aliter ab his q^l in suis qualitatibus nimuz exce
 dũt z maxime in friditate: q^m bec p^{er} omo minus p^{ot} frigi
 ditate m sustinere alyis cellulis.

Ex mala cōplone i media cellula iteriozis cēbzi. Cap. 3.
T ACCIDIT cogitative ex mala cōplone fri-
gida tarditas cūz raritate z ep cogitatio infabili-
oīno efficit: z postmodū redit ad pīmā cogitationez
cum oi duritie z tarditate. Et cura huius est tempe-
rate hāc partē calefacere: qūis h pars magis calidita-
tem possit sustinere q̄ frigiditatē cū ei fuerit nece. ¶ Et
si cū frigiditate humiditas preabundauerit: qūis raro cō-
figat: tūc olei sufficit i cura oleū d̄ balchaon. i d̄ cotula fe-
tida: vel oleū corticis citri. vel epithima ex corticibus ci-
trozū recentū fāz: aut ex macis cōq̄satis z mixtis cū aq̄
dulci. ¶ Et si siccitas cū frigiditate affuerit: turbaf itelle-
ctus aliqñ: z aliqñ nō: z opatur inordinata. Et generalr
dicimus q̄ cura siccitatis mēbrozū quasi impossibilis est:
z specialiter istius cū sit principale. Quā si conatus fueris
curare eū cum humidis absq̄ obuiatione cum sipticis ti-
meo q̄ induces eū ad relaxationē totius corporis: quare
sufficere dicimus in curatione huius ea q̄ p̄dicimus: sciē-
do q̄ cerebzū mīme pōt sustinere ea q̄ sunt in excessū. f̄ri-
gida sicut p̄dicimus z spāliter cellula media.

The passio^{is} d^{icitur} q^{uod} fuit in parte posteriori cēbri. Cap. 4.^m.
CIAS q^{uod} ista pars melius pōt fultinere & facili^{us} vir
 tutes & potētiās medicinarū alijs partibus ipsius ce
 rebri. Et rō huius ē: q^{uod} ossa q^{uod} in hac existūt pte durio
 ra ac dēfioza valde sunt ossibus aliariū ptiū cerebri:
 pōt ē isti^{us} partis lōge dēfiozes & compulsiōnes & durio
 res ceteris partibus cerebri repeririuntur: p^{ro} hoc virtu
 tes medicinarū intus p illā partē penetrare non pūt: mi
 cum difficultate. Et cura excessūs qualitati in ista parte
 fit: sicut diximus in predictis: dē securius operari pōtes
 in ista q^{uod} in alijs pōt q^{uod} cognoscis q^{uod} facilius pōt hec pars

*virtutes medicinarū sustinere alijs pibus cerebri. Sed
hec pars intārū dīr ab alijs: qm̄ si h̄ p̄sup̄ fine ifrigidaf
accidit ide infirmo difficultas memorie. Et si ifrigidatio
in eadē parte i vltimo facta fuerit: priuabitur memoria
infirmus ex toto: sed pōtē est dictā memoria recuperare
calefaciendo istā partē cū emplis ⁊ ynetionibus ⁊ cibis
sibi cōueniētibz. Et cerebrii gādē leposus in p̄fortatidē me
morie ⁊ ipsius rep̄atione maximā p̄prietatē cōprobat
h̄re. Et infūctio ē facta ex castoreo vel ex oleo ip̄i: ⁊ ip̄i
sīl̄ odorare memorias potissime h̄p̄ recuperare. Et hūc
parti posteriori memoria appropinquat quēadmodū cō
gitatūa mediz ⁊ anteriori imaginatūa deputatur.*

Edegritudinibus z oib⁹ suis accitib⁹ puenientib⁹ z ex destructione seu corruptione cōplonis totius cēbri. **A**p. s. **T** POSSUNT quidē hec egitudines z accidētia puenire cū humoris vicio: z sine hūoris vicio: z quocūq^{ue} nō fiat segur ide corruptio vel distructio in vltute regitiua totius corporis. Et ex istis egitudinib⁹ ē appophia: sine corruptio cōplonis fuerit ex sba ipsius cēbri: siue ex alijs mēbris sⁱ eibēt puenire. **E**t iā cognitū ē atq^{ue} scitū q^{uo} appophia est spasmus: z spasm⁹ est attractio neruozū versūs suā radicē. Et qū hec cōtractio est voluntaria: tūc nālis est: z qū inuoluntaria existit: illō ex plurib⁹ z diuersis causis hūc puenire. sicut ex supflua siccitate mēbris adueniente: sicut in carne falsa apparet euidenter: q^{uo} cōtrahitur ex ipsa siccitate: z in coys q^{uo} fortissimē icrispant: ex eadēz. **E**t p^{er} t^{em} ex humiditate spasm⁹ euenire. s. ab humore humido a nā egrediente: qū ex eodem vapor grossus oritur z resoluitur: z efficitur ille vapor ex substantia aquosa. z ex eadē pdictus vapor efficitur: qū repletur mēbrū in tū qd nō pōt cerebrū pdictū humore sustinere v^{el} prius: sicut apparet in vtribus: qū qū in eis vinū bullit nō pnt vinū sustinere sicut an ebullitionē: eo q^{uo} an ebullitionem ptes coniuncte existūt: z in ebullitione in aeriatē z vaporositatem conuertunt. qū locū maiore hūe indigēt: vñ vter cōtrahitur z tumescit: in tū q^{uo} nō videt posse sustinere. vñ ex obus dictis spūsbus spasmus efficit^{ur}: ex ipsis mēbris hūmō. Et fit spasm⁹ in corpore seu in suba neruozū qui a cerebro progrediuntur: quare in tū est spasmus: inqūatū in fusio in eisdem facta esse reperit. Et si in radice oīz neruozū facta ē reperitur: tūc segur v^{el} is spasmus in toto corpore. **S**ed spasmus ex siccitate pueniēs efficit a ieiunio vel aspersiua abstinetia: z ex labore vel exercitatione: z supfluis vigilijs z nimio coitu: z ab oī supflua cūone desiccante: z ex intēsa z supflua calitate: quare si ex siccitate dñante solimodo fuerit: curā ipsius difficilē ēē indicam⁹: tū fieri pōt qūis cū difficultate z paulatim z post tps lōgitudinē. **E**t scias q^{uo} humiditas est nomen equiuocū: eo q^{uo} qdā humiditas ē cui⁹ potētia z substantia est humida: z que dā humiditas repitur: q^{uo} sⁱ hūda actual^{iter} siccā tū potētiā existit: sic cholā z acutū: qū vtrūq^{ue} potētiā r^{ati}ficatū existit: tū in suba z actualitate humidū a fluidū ē reperit. **Q**uare dico q^{uo} spasmus efficit siue puenit ex q^{uo}libet humiditate actuali: siue ei⁹ cōplō z pc⁹ fuerit siccā: siue humida. eo q^{uo} qū suba nerui aliq^{uo} humiditas infunditur: siue illa fuerit potētiāli^{ter} siccā z actu humida: siue humida actu z po^{te}: neru⁹ hūc z coadunat^{ur} z ingrossat^{ur}: sic in reb⁹ extrinsecis est videre: qū qd hūditatibus infundunt^{ur}: angustant^{ur} in g^{ra}itudine z diminuant^{ur} in lōgitudine: z tali mō efficit spasmus. **E**t fit et spasmus ex pūctura nerui: eo q^{uo} ibi generatur apā pp multā sensibilitatē ipsius: z ppter ip⁹ habitātē recipiēdi apā z nociū: fit et attractio vsq^{ue} ad radicē eiusdē ibidē: z inde spasmus g^{ra}itur. Et si studiosus fueris in principio in cratione dicte puncture nerui annihilabilis spasmus ita q^{uo} nō eueniet.

E

*Cerebrūle
polis maxi
me confert
memorie*

F

Appropia
 ēspasim: s
 istō v̄z ēē
 s̄z snia3 a-
 flo3:imo 9
 theozī. Da
 li.ca.6° z 3°
 coll3.33°. z
 p̄t̄i3.trac.
 v̄.c.8. z 12.
 v̄i qđ sp̄as-
 mus v̄lis ē
 epilepsia
 G
 † Spasim°
 ab hūndita
 te z siccita-
 te fieri p̄or.
 Idē Auer.
 v̄bisupra

**Lae spassni
sicci.**

H
būiditas
2ª actualis
2ª potētiā
simul.

Lae spas-
mi humidi.

Spasm^o a
punctura
nerui ē pp
apostema:
iō humid^o.

Lot. Quer.

I

De curatione puncture nerui. Cap. 6^m.

ET CURATVR sigd h egritudo cu reb^{ca} lidis r sicis ex sua complone r nã: r hñtibz subaz subtilis: sic e sulphur r enforbzñ. Et ego iam curam quẽdam ex pñtura: ponẽdo sup eã sulphur tñr: r curatus fuit incontinenti. Et scias q: quando infundis humiditas in quãtitate paucã: que quidẽ magne qualitatẽ. i. potẽtiã humiditatẽ: tũc nõ efficit spasmus: sed in de relaxatio vel eius spẽs oritur: eo q: neruus difficil^r põt hac q: litatẽ. hñmuditatẽ alijs qualitatib^z sustinere. Et spasmus vñs est q: a radice oritur. hña cerebri: r pñcularis q: mẽbris efficit pñcularib^z. Et q: iã sufficienter rememorat^{us} fuit de spasmõ: nũc de epilã volo facere recordatõz.

De epilã procedente a cerebro. Cap. 7^m.

EPILEPSIA quidẽ tũc efficit qñ hñoz grossius dif funditur r spargit in cannalibus r meatib^z cerebri: r humor gñlus esse nõ põt: nisi sit flegma aut melia. et qñ predictus humor oppilat cannales seu meatus cerebri: tũc cõtrahit cerebzñ vt expellat a se nociũ r inde segitur cõtractio totius corporis: r tremũt mẽbra oĩa: r fit in eo gemitus r ruginis pp relaxatõẽ r debilitatẽ virtutis motiue volũtarie: nec dilatatur pectus r mone tur solito more. Et accidit eidẽ mẽtis pñurbatio cũ dimi nutione r annihilatione anhelitus: in tãtũ q: qñ suffocat^{ur} esse videatur. r cum conat^{ur} attrahere aerẽ: illud facit cũ impetuositate valida atq: fortĩ: vt restaret deperditũ: r facit illud stertendo pp ponderositatẽ r granedĩnẽ cerebri ab humore extraneo atq: grosso cõpimente ipsiũ: sic in somno grani efficitur: r dum dissoluitur humor ille: separatur spasmus. Et diuersificatur h egritudo sz diuer sitatẽ grossitudinis humoris r ipsi^z subtilitatem. Et nõ solũ ex hñoze oppilatẽ vetriculos hñoz egritudo: ve rumetiam a vapore r fumositatẽ ascẽdẽte ad cerebzñm resolutõ ab aliquo humore corporis extraneo r horribili. Et sunt in hac egritudine paroxysmũ in febrib^z fieri cõsueuerũt ex operatione r virtute supercelestium corporũ. Que gde corpora deo viuo r vero perfectiõz r infusitã hñe r recipere sciuntur certissime r cõprobant^{ur}. Et vñ nõ modicũ id qd opatur luna in corporib^z inferiorib^z que a globo lune iferms existit. Nõne h manifestatur in cucumerib^z r cucurbitis. in tãtũ q: a vulgaribus cõsecularibus scĩ certissime atq: cognoscit^{ur} r ita sũr ope ratũr et in oĩbus alijs rebus inferiorib^z hñi^z mĩdĩe: qñuis nõ ita certissime cognoscit^{ur}. Et nõne crisis segitur motũ lu ne: atq: ex eodẽ efficit. Eodẽ mō r spẽs epilie dicim^{ur} effi ci atq: currere motũ eiusdẽ atq: cursũ. Et scias qd epi lepsie que in senectute efficit cura difficilis valde existit. Et que in somno accidit r dormiendo ex leui cã efficitur: quare ipsius cura lenis sũr eẽ probatur. Cura istarũ dñarũ spẽrum vñã r eadẽ esse dicimus: nisi in tãtũ q: diuer sificatur in fortitudine r cõtinuatione. Et pñcipiũ cratiõis istarũ eẽ rectificare regimẽ istozũ: dãdo eis pullos gallinaceos paruos: qñ absolute ceteris carnib^z eos laudabiliores eẽ dicim^{ur}: r panẽ mĩdũ r optime fermentatũ. Propinando eis oĩ mane ad bibẽbũ decoctionẽ ra dicis liliõz: r capilloz venã r radice de ben: addẽdo in eadẽ decoctione postq: fuerit colata de melle in tãtã q: titate q: possit amaritudinẽ r sapore ipsius malũ remo uere. Et h gde medicina in h casu per optima existit: pur gãdo eos cũ eadẽ vice post vicez pluribus vicibus: pnt eis videbitur cõuenire. addẽdo eidẽ ea q: virtutẽ ipsius medicine capiti hñt deponere remouẽdo ab hoc oẽz pi gritã: que r aloes agarici optimi r pfecti: turbith mĩn di: belbeg. i. polypodij: recentis in grossitudie medicis: epibimi cretẽis. añ. añ. j. lapidis lazuli: r succi liquir. q in arabico dñr obtrassus: benissẽg. i. viole. saltẽis. añ. par

Quid sit
spasmus
vñs r pñ
cularisK
Lã epilie
nẽmũ hu
mor gñlus
r hñoz gñ
lus e fleg
ma aut me
lãcolia. idẽ
9° theo. ba
li. c. 6° op
po. p^o ter
ty. tract. 5.
ca. 8.

L

Lãe epilie
r cõtratẽ.Lãe paro
xismũ ei^z.Crisis cõse
quĩ motũ
lune.Idẽ 3° hu
mor trac. 2.
c. 12.Quid ex p
te etatis r
tẽporis.M
Regimen.

Medicina

tes. iij. añ. j. interioris colloquintide: r sticados. añ. iij. p
tem. añ. j. Incidatur colloquintida subtiliter: r ceterẽ
medicine pñtetur: r infundatur oēs medicine pñter collo
quintidã: i. aq: q: abluti fuerint cozzes seu squãmẽ eris q
in arabico dñr tubelbagona: cũ tãtũdẽ succi pomozñ
dulcĩz: r pone ad solẽ: r cũ fuerint exiccate: itẽ infun
datur vt prius: r exiccetur: r deinde recipias colloquin
tidã predictã: cũ addes añ. j. amygdalarũ dulcĩũ pñ
tarũ cũ qñta parte añ. pulueris dragagan. r misce ci m
predictã. Et dosis hñs medicine eẽ pñdus. v. añ. cũ sero
lactis: aut cũ aq: distẽperata cũ decima pte sinape. r bul
lita vsq: ad spissitudinẽ mell. Et nõ purgabis sufficiẽt
ter cũ hac dosi: addes in sequẽti dosi qñtitez sũm q: tibi
videbit^{ur} pñuere: pñsiderãdo tps: etatẽ: r cõplexionẽ reci
piẽtis: dictãdo cũ r rectificãdo cibũ eius pnt tibi vide
bit^{ur} pñuere: r purgabis cũ plurics cum dicta medicina:
qñ iste humor pessimus r horribilis non cũat vice vna.
Et suspẽde ad collũ eius radicẽ pconie. Et sinaragdu in
hoc sũr magnũ effectũz pbat hñe. Et iã tibi moneatur
sũm q: iste humor vñ hec orĩ egritudo nõ pñt eẽ nisi fleg
ma aut melãcholia. Et sz ex quo istozũ orta fuerit ista
egritudo cognosces suis signis spãlib^z. Lq: si etas infirmi
fuerit senectus: signũ est abũdãtẽ melie. Et si fuerit de
crepitas flegmatis. Et iterũ aspicias pñonã patiẽtis: cõ
siderãdo pñmo colorem ipsius: q: si nigri coloris fuerit r
capilli ipsius sũr nigri fuerint: testant^{ur} supabũdantiã
melie. r lenitas cũz mollicie carnis supabũdantiã flãtis.
Et iterũ labor r exercitiũ r paucitas cõmestioniũ: abũ
dantiã melie significat: sicut delitĩe r ques r ociositas te
stant^{ur} supabũdantiã flãtis. Et scire debes q: medicine
q: pñprie hñt meliam trahere r purgare sunt istẽ. scilicet
mũ: lapis lazuli: ellis niger: r polypodiũ. Et q: nãlr fleg
ma attrahere hñt r purgare sunt interiora colloquintide
chartanẽ. bdellũ: r semẽ vitice. r aloes et purgat: atq:
expellit illũ flegma qd corã se reperit eẽ. Et flegma qñ
grossiũ valde existit: tũc melie assimilaf. Quare si deas
medicinas in laxantib^z suis miscueris optimũ erit. Et est
pñuens miscere añq: purgationẽ facias. r nõ sufficiat mi
scere eas siccas: nisi miscueris eas cũ aliq: re fluida atq:
hũida sine molli qñ in se colligat vñtes eaz p manẽdo sic
in eadẽ diẽ itẽgrũ ad hoc vt vñtes ipsarũ sese valeat
penetrare r itrase sic optime fermentent^{ur} r possimodũ
ad solẽ exiccent^{ur}: r demũ eis vtire sicut decet. Sed si
epilã inuaserit vigilãdo: tũc cura eius gravis r difficilis
valde existit: r si paroxysmi eius lĩgi valde existit. cura
impolis est: maxie senum. Et cura supradicta curat
egritudinẽ r dimiuit paroxysmos aduozio dei.

De epilepsia procedente ex colligantia aliozũ mem
brorum a cerebro: r melancholia. Cap. 8^m.

ET ETIAM epilepsia in cerebro ex colligantia
quorundã mẽbrorũ corporis infirmozũ ad cerebzñ:
quorũ vie r cãnales ab ipsis ad cerebzñ existunt. vñ
de fumositatẽ r vapores resoluti ab humorib^z ma
lis r horribilib^z ad ipsiũ ascendere possunt. Et cũ ad
ipsũ ascendũt efficitur ab ipsis vaporibus spiritũ anĩ
malũ id qd accidit luminisolis ex fumositatib^z r vapo
rib^z r destrunt cõplonez cerebri alterando animalez
complexionẽ. Et hñtur cerebzñm vt expellere possit a
se nocumentum veniens ad ipsũ a mala complexione
predictarũ fumositatũ r vaporũ: r inde efficitur spasmus:
q quidez epilã notatur. Quare si cognoueris q: pre
dicta egritudo pcedat a manu vel a pede: tũc ligare pe
des dicti mẽbrũ fortiter itringendo ante aduentũ pa
roxysmi: quia ex hoc accitã fortissime minuitur: studẽ
do semper purgare corp^z sicut diximus: r rectificãdo re
gimen ipsorũ sicut pñordinauim^{us}. Et confert et alterare
membriũ

N

In oĩ
one ce
abstin
est ab
cepis
bis: cũ
de et
trac. 8.
Inter
r capi
colligi
maxim
Idẽ. r
In primo
pio cap. 2. r pñ
Sig^o collig^o. i. p
ctua
uim r
suum
paris.E
Epilã
cõuert
pertur
nonẽ iMedicine econ
purgatẽ. o. idẽ
fla r melãterp. c
ebolia.Flã qñ e
valde gro
sum est hñ
melie.

P

Cura n
primi
r cẽntiD
Cura r
bolie
si mod
tẽntia

Cura

I
Latus pri-
mus

Et qdā qui cogitat ea q̄ sunt valde pueria z cinea. sicut
gdā q̄ cogitabat facere placentula in vno piteo. z fecit
emi salina vna farine. z hñit feruētib⁹ suis vt ipsaz i pu-
teu pyrerēt z pedib⁹ ipani optime malaxaret. qd facer
noluerit. Sed cū ille fortis z pb⁹ eēt accepit arma sua.
z illi territiuaz fecerūt volūtate. L. piecerūt farina in pu-
teo: hñtus itrare minime voluerūt. Et cū hñ vidisset inhi-
mus iptrant ipsem nudus: z cepit nūscere farina suis
pedibus. deinde exiit z conuocatis ppings suis ordina-
uit vt de illa comedere dberēt. Qui cū hñ vidissent timue-
rūt ne seipsaz occideret z ligauerūt eum z duxerunt ipm
ad mē: z curam eū. Et alios vidi q̄ plures hñtes pturba-
tione itell⁹. q loquebātur de reb⁹ q̄s viderāt. z imagina-
bant se eas vidisse. Etia recordor cū eēm cum pte meo
studēs corā ipso in medicina: q vocatus fui ad eundū ad
fratrē debentamin dñm sibilie. z inueni eū q̄ iā cogita-
uerat q̄ mors ipz detimerat. z nō poterat loq nec se mo-
nere motu locali: hñ pulvis ei⁹ minime manifestauit p̄a-
tione motus ipsius: imo cōplone calaz ex humore calo-
ris fite in stōcho denifabat. L. ui ppinani ad bibendum
aquā rosatā cū succo pomorū. z aquā mēbe cū modica
q̄ritate pulueris sandalorū z mastice. Et ide alleniat⁹
fuit aliquātū ab egritudine: tñ illa imaginatio phāta-
stica nō recessit. Et ego nō poterā cogitare qd hñ eēt. z cō-
tinuani stare cū eo die z nocte: z cognomi qd egritudo ip-
sius aliqñ angumētabat z alleniabat aliqñ. Quare autu-
maui qd hñ eēt nō poterat nisi a re extriseca. z querēs eam
cū toto posse nō poterā iuenire. Sz quadā die q̄rēs bi-
bere potuerūt mibi potū in vase ipso cū q̄ frater bēta-
min bibere cōsueuerat. z pcepti in aquā illa cinea sapozē.
q̄re ipsam nō modicū abhorui. z dicta aq̄ erat aromati-
zata cum modico odore horribili. q̄re nō cessauī fortiter
exclamare dicēs. Qñō poterit iste dñs liberari cū quoti-
die eū potetis toxicē vñ qdā ex ministris suis mibi cepit
fortiter supplicare vt tacere deberē: z nō abstulī pp hñ
eo q̄ si tacuissē: maxia fuisset p̄ditio. quare sciti fuit q̄ i
aquā cū qua ipm potabāt ponebant carnē putridā z for-
titer exiccatā z trita ligatā in petia. z q̄dū aqua illa pū-
trida morabat in stōcho ascēdebat ab ipsa vaporē ma-
li ad cerebrū z pturbabāt intellm. Et medici oēs illi re-
gionis laborabāt circa curationē illi. z nō potuerunt eū
curare: donec frater eius eūz elongauit a sibilis. z p cer-
to tñe remota fuerunt ab eo illa mala accētia: qñ illud
faciebāt sub spe auferendi pecuniā ipsi. Et ego eūz vi-
di post remotionē ei⁹ a sibilis optime liberatū. z i suq in-
tella restitutū. Et hñ recitauī vt sit tibi similitudo q̄ quē-
admodū pturbatio itell⁹ accidebat illi a vapore ascen-
dēte a stō ad cerebrū ex aq̄ illa infecta ab extriseco recepta
ita euenire pōt pturbatio itell⁹ ex humore corrupto in
stomacho p̄tinue existēte: aut ab humore venenoso fixo
in carnositate stomachi vel in villis eiusdē: qui qdē in
stomacho tādū p̄seuerauerit: donec in ipso malafini cō-
plexio ihgaf z cōfirmet. Et qñ dicta cōplō valde mala
existit: tñ ibidē apā ozif z p̄firmat. z qñ ibi diu p̄seuera-
uerit: ascendit ab eodē ad cerebrū fumositates male: z
fuit ab eisde in cerebro accētia mala fm nām ipsarū: sed
ipsa mala cōplexio nō remouet a cerebro nisi cum ma-
gna difficultate. z post longitudinē tēporis. Et nūc in-
tendo cōplere curā pturbationis itell⁹ que a stōcho
z suis coherētib⁹ hñ puenire. Et est hoc q̄ pmo incipere
debes ab his que in frigidare hñt temperate. Et cū hoc
sint humida in sua cōplone q̄uis infirmus hñde cōplō-
nis existat. apponēdo cū p̄dictis oīno stiptica hñta mo-
dica subtilitate pp p̄prietatē iunamētī stipticitatis tem-
perate vnicuiq̄ mēbro. z maxie stōcho. Et cōfert etiam
syrupus iste. hñ. ligr. munde. 3. ij. z pone eā ad lentum

Lura me-
lacholie fa-
cte p cōtra-
te medici-
naliz

ignē cū lib. vj. aque. post infusionē ipsius in dicta aqua p
noctē vñā. z bulhat vsq̄ ad consumptionē ipsi⁹ medie-
tatis z cola eā. z adde illi colature de vino malorū gra-
natorum dulciū lib. ij. z succi pomorū dulciū lib. ij. z de
decoctiōe pumoz collata lib. ij. succi piroz. 3. iij. masti-
cis: z ligni aloes. affi. aure. ij. tere has duas res. z pulueri-
za. z liga in petia: z pone oīa ad lentum ignē cūz. vj. lib.
zucchari. z bulliant spumando ea continue donec bullie-
rint. z bulliant vsq̄ ad spissitudinē. Et de isto p̄pinabis
ei omni mane. 3. j. cum. 3. ij. aque ad bibendum. z cum si-
tierit i fra diem dabis ei de eodem ad bibendum valde
temperatū cū aqua frigida. Et stude in regimine ipi⁹
equādo enim dando sibi pullas magnas decoctas cū vi-
no granatorū. z succo pomorū. ponendo aquā simplicē
cūz eisdem cum tanta quātitate ipi⁹ aque rosate. nō po-
nēdo aliqd de spēbus nisi solū de coriandro. addendo ali-
quid olei cum valde modica quantitate salis: abstinedo
a comestione rerum dulcium in excessu. z a rebus salis. z
ab oībus grossis in sua cōplone. Et de fructibus come-
dere pōt granata dulcia solū: z non nocet ei masticare
post cibū de piris lambendo solū de succo ipsoz. Et
si putas q̄ in stōcho ei⁹ sit humor horribilis calidus aut
in cōcauitate ipsius: aut imbibitus in suba z carnositate
eius: aut inuiscat⁹ seu diuer⁹ in officio portonary in fe-
rioris stōchi. p̄pinabis ei ad bibendū aur. ij. ex aloē. Et si
fuerit fortis dñtis dabis ei tres cū octana pte aur. j. ex
scamonea z octana pte aur. ex mastice cū aq̄ lactis z suc-
co pomorū. affi. Et si lac fuerit coagulati cūz flore cardo-
nis ganzi erit meli⁹ in hac egritudine canēdo oīno ne me-
dicinaz laxatinā exhibeas donec egritudo fuerit i sua for-
titudine z augmētō: eo q̄ laxatiuz quāuis fuerit rectifi-
catū z tēperatū q̄tū plus pole fuerit impole. tñ ē quin
ppter acuitate z motū ipsius nō cōmūneat z glicet gros-
sitiē z duritiēz silem apati. cū admōzio humoris mali q̄
in stōcho existit. Et cū dico grossitiēz silez apati: intendo
grossitiēz q̄ in mēbro p̄ter nām gñaf: sicut accidit i mani-
bus illoz q̄ vōgāsen nauigāt de tumorēz illis q̄bus in
aliquo mēbro ponit id qd tumorēz gñaf: sicut est ptasia. z
synapis. z siliq. Et cū dico apokēmā intēdo humorem
vel humores cōadunatum vel cōadunatos in aliq̄ par-
te corporis: ex quibus por illius p̄tis corporis oppilan-
tur intantū: q̄ nō sit pulvis in illa pte sicut pus. Et omne
apa est tumor p̄ter nām: hñ nō puerit. s. q̄ oīs tumor p̄ter
nām sit apa. Et postq̄ generit fortitudo grossitiēz que
apati assimilaf: qd ignis p̄ter notaf: vel gutta ribea tūc
post spaciū t̄pis remittitur eius acuitas z rubedo ipsius
manifeste diuinitur: qñ qñ collectio alicuius humoris
in aliqua parte corporis existit absq̄ putredine z corru-
ptiōe: tñ nā intēdit ad dissolonez tñmodo. Et si illa
collectio cū putredine z corruptione fuerit: illd sit ex ca-
loze nālī z accidētali simul q̄ in eo existunt. ex quoz actio-
ne z opōne digestio efficit z cōpletur i p̄dicto humore: eo
q̄ calor nālī solus nō conuertit humore ad saniē: sed ad
nutrimētum appropriatum nature mēbrī solū: ita ca-
lor accidētalis solus nō pōt humore aliqd ad saniē de-
ruiare: hñ facit p̄m cōplete corruptionis: quā quides cor-
ruptionē nā paulatine a mēbro expellit z eliquat eaz z
dissoluit: z tñ cessat fortitudo calitatis illi⁹ ppter actio-
nem caloris nālī. Et cū dico calor nālī intēdo spm
cuius fundamētū est epar z cor: hñ calores ambo sunt cu-
stodes z cōseruatores corporis totius: z calor accidenta-
lis impedit operationes istoz in totum potest. z aggra-
nat corpus: z contristat ipm z fatigat. Et iste calor inna-
turalis aliquādo fortificat intātū q̄ facit euenire febres
diuersas cum paroxysmis: z aliq̄ ex eis sunt interpola-
te: z aliq̄ sunt p̄tinue permanēdo sic donec liberātur
vel

De apā
tumoz p̄-
ter nām
nō puerit

Disputat
de calo-
re nālī z ac-
cidētali: p q̄
de 4. mē-
tharoz
textu. c.
z cō. 30. f.
p̄no humi-
capitulu

A vel moriunt. Et ex isto calore accidentaliter putrescunt corpora mortuorum. et dissoluntur continuiter membra ipsorum. Et qui deficit calor naturalis a regimine corporis alicuius accidit illi id quod evenit corporibus mortuorum a calore putridi accidentali de liquefactione et dissolutione continuiter membra eorum. Sed laus sit altissimo creatori qui posuit calorem naturalem ad tutelam et defensionem predictorum.

De oppilatione. Cap. 10^m.

HEC EGRITUDO multoties accidit causa sparsionis seu derivationis humorum ad aliam membra parva quod oppilant loca suarum expirationum et fenestras ipsorum in tantum quod calor naturalis ibidem non potest pervenire. quare de necessitate illuc mittitur calor accidentalis. Quapp velociter denigratur membrum illud et putrescit. et preparatur primum illud. Et si ipsum te tigeris in principio sue denigracionis invenies id calidum et istud est manifestum quod hoc est per calorem accidentalem ex quo membrum putrescit. Et hec oppilo multas habet species.

De appophia. Cap. 11^m.

HEC EGRITUDO quando accidit alicui velociter atque subito motu ipsius atque sensum habet auferre. quod si prius ex toto sensus et motus mori infirmus omnino antequam possit iuvare a medico. et suffocatur per privationem motus pectoris. Sed si de motu voluntario aliquid remaneret ille motus expellit suffocationem. Et quia in hac egritudine frigiditas super ipsam copione denari reperit. ideo minor quantitas anhelitus sibi sufficere poterit. quod tunc sue sanitatis facere conueniat. eo quod frigiditas habet multum minuire necessitatem anhelitus.

Et appophia quidem oritur ex sparsione humoris grossi. quod in ultima graditate existit. et grossitie ad loca nobilia cellulap cerebri donec itegre repleant. et quando humor facies ista egritudinem maioris fuerit frigiditatis. tanto tardius accidit et paulatim efficitur. et accessit lentius et tardius oritur et non subito. **Et ergo** oportet studiosum esse in cura istius incipiendo ab vntione capitis cum oleo rosato in quo sit decima pars ipsius de balsamo postquam fuerit calefactus et desuper pone petiam vnam lane vinctam ex eo quod sit aliquantulum grossa. et fac eum odorare odores bonos calidos. sicut est alkitran et muscum vnumquodque per se. Et si cum alkitra misceueris aliquid de mulcoriuenies illo maxime iuvamenti. et odorare nigella sili multum valet. et etiam odor sigillifante Marie confert multum. et si cognoueris quod aliquid possit deglutire distempera aureum semis de theriaca magna antiqua cum melle. et propina ei. et vnge extremitates eius cum oleo masticino dando ei et de eodem aliquid ad bibendum. et abluere pedes eius et crura cum aqua calida. Et si de anhelitu fuerit alienatus fac eum sternutare fenel vel bis tri cum licio postea in naribus. et si videtur meliori non tardes purgare eum cum medicina laxativa quod istum humorem beat eicare. Et quia hec egritudo non expectat digestionem humoris et incisionem eiusdem. ideo necesse est tibi ut in sua medicina laxativa apponas ea quod fortiter beat icidere. sicut est acetum et synapis. et ea quod deferant virtutem meam ad caput. sicut alium. Medicina putilis ad hanc egritudinem. R. oppopona eis. scis vrtice. polyody. b. delly. passularum enucleatarum. salis. et synapis. et 33. an. an. j. medulle chartami. et semis fenel recentis. an. q. rta. pte. colloquintide femie. et matre terria pte. an. j. grana catapuce duo. Jneide colloquintida minute et misce ea cum tantundem pulueris dragag. et misce oia predicta ad modum electuarii cum syrupo facto ex cortice citrop. et masticis. an. j. et dosis eius sit an. v. Et si non est sufficiens purgatio adde an. j. et distemperetur cum aqua decoctionis masticis in qua sit odor eius sufficiens. Et isto certis quod est bene ex laxativis isti egritudini conuenientibus.

niensibus. Et caue tibi oino ne misceas aquam cum aliqua re quam capiti apponere volueris. Nec potabis eum nisi sitim habuerit validam. et spero si egritudo non interficiat subito sed expectauerit aliquantulum et ipsum purgaueris cum predicta medicina. quod alieniabitur accidetia et continuando hanc curam liberabis oino. **Et scias** quod ille qui patitur appoplexiam si magnam spacium habuerit inter vnum anhelitum et alium et illi fecerit cum duricia et grauedine mors eius est prope. **Et** ciba eos colubis syluestribus quorum capita et colla sint ab seisa et decoquantur lecto igne et postmodum pistent carnes eorum et colent. et propina eis illud eius. quoniam hanc medicina eis cibis conueniens valde. Et si potest comedere da eis carnes eorum. et eis medicina appropriata. et passeris etiam assate vel sub frixe in sartagine cum alimuri eis viles valde existant. cauendo eos ab omni cibo frigido et grosso.

De congelatione. Cap. 12^m.

HEC EGRITUDO oritur ex copione frigida datur super copione cerebri. Et cura eius leuior existit cura appoplexie prescripte. unde sufficit tibi fricare caput eius madidum et postmodum desuper spargere puluerem subtiliter garosum. precipiendo odorare masticum et ambram et coferre etiam in hac egritudine eis odorare dedro libani et sansiui et metha et basilicon. et suffumigare eum cum galbano et ambra. et ciba eum passeribus et pullis colubinis volatilibus syluestribus. et canabir. et anatis assatis vel decoctis in sartagine cum alimuri aut in sartagine decoctis in furno. et frica corpus totum fricatione cois iter fortiter et lentam. et aqua eius ad bibendum sit aqua termari si poteris inuenire. Si non posses habere de hac aqua fac eis syrump de cortice citrop. et masticis. an. cum zuecharo. et da ei ad bibendum cum aqua. Spero. n. quod isto regimine redibit infirmus ad propriam sanitatem Deo dante.

De subeth. Cap. 13^m.

HEC QUIDEM egritudo oritur quoniam humiditas mala multa abundauerit in substantia cerebri cum fortitudine et ei aliquid frigiditatis fuerit associatum. Sed si qualitas humiditatis fortiter datur absque dno aliarum qualitatum. scilicet frigiditatis et caliditatis. sed fuerint due temperate et equales. aut caliditas parum ab equalitate fuerit egressa. tunc non oritur subeth. sed generatur soninus magnus atque prolixus et profundus. Et scias quod subeth non fit sine gemitu vel stertatione. sicut appoplexia sili non reperitur absque forti et grami stertatione et gemitu. sed levis stertatio seu gemitus sicut passus sui longo tpe non est aliqua significatio super his. **Et** cura huius egritudinis est odorare pentafilon et fenel basiliconis et garosillos et ruthaim. Et ite oia predicta pistetur subtilissime et spargantur super cutez totius capitis. Et distilla in aurem infirmi parum balsami vngedo sili nares ipsius cum eodem. Et propina ei oino mane ieiunio stomacho ad bibendum quartam partem an. j. de optimo balsamo. Et cohere coram eo de tamarice et scala. et fac impastare panes eius cum aqua infusionis maratrie da ei ad comedendum de dianis. Et si cognoueris quod humiditas predicta fuerit ex abundantia flegmatis in stomacho. purga eum cum hoc catartico. R. seminis vrtice raga rici. an. an. iij. polyody. an. j. colloquintide quartam partem an. j. Jneide eam subtiliter et misce eam cum granis pini bene pistatis. deinde istam cum omnibus predictis malaxa. et fac in agdaleonem cum decoctione feniculi. et de hac confectione dabis ad bibendum infirmo an. v. cum decoctione feniculi calida. Et si non purgatur sufficienter adde an. j. Et fac custodiam sicut conuenit laxativis. et fac eum sternutare ponendo in naribus suis licium coti. extirpando aliquandam pilum vnum vel duos ex naribus. Et fac eum suffumigare cum alkitran et thure.

Col. Quer.

B 3

Signa p.
nostica.
Regimen.

F

G

Dia inter
cas subeth
et quid dicitur
untionis.

H

I

De firmitate cu alienatione.

Lap. 14.

EC Q VIDE M egritudo generat ex alyis

egritudinibus z suis casis: quare accidens eorum

ipam ee dicim. Sz postq in cerebro cõfirmata

fuerit indiget cura spali z ppaia. Et accidit h egi

trudo aut ab hñonib? acutis z mordicatis exñtib? in sto

macho: qbus resoluntur fumi z vapores: q ascende

do ad cerebrũ colliguntur in eo: aut oritur a febre acuta

valde calissima atq; forti. q facit fumositates caput ascē

dere: aut forti calitate sol. aut ab alyis casis faciētib? vel

percreantibus imensaz caliditate. Quare si cõfirmata fue

rit egritudo z accitua ipi? fuerint fixa atq; mansua. indi

get cura spali. Sz si nō fuerit cõfirmata egritudo neq; fi

xa. remouet remota cā ipsius. Unde in illa q sit a calidi

tate solis sufficit tibi apponē capiti ipsi? oleũ ros. in quo

ros. plures sint iterate z infusidatũ puto. iterādo plu

ries z frequēter. z sic oino liberabit. (Sed si fuerit ex

calitate ignea pcreata ab hñonib? acutis z calissimis exñ

tib? i sto nō sufficet cura pdicta. Sz opz vt sis studiosus ad

ifrigidatũ stochum. Quare si pdicti hñores fuerint in con

canitate stochi euacua eos p vomitũ. z tunc remouebit

cā. (Et si fuerit a caliditate ignea pcreata a febre itē

fina: sine fuerint cõcluse z isepabiles: sine nō. tūc oib? mo

dis opz te cõplone eĩ? ifrigidare: cū magna cautela atq;

studio. eo q febris si fuerit ex putredie: z tu mltiplicane

ris ifrigidatũ in curatione ipsius: sigrossabis mās. z et si

esses tã excellentissim? scia medicinali sicut fuit Archi

linus. nō posses plenarie frāgere febrē putredinalē solũ

cū ifrigidis absq; lesiōe z nocumēto caloris inati. si h fe

ceris cū vtute pmax vtutũ vel opōnũ. Et si ifrigidabis

tēperate. pole erit q franges fortitudinē febris sine no

cumēto caloris inati. Et et h frida tēpate nō dbea exer

cere nisi post aptiōē oppilonis cū reb? subtiliatius z in

cisiuis z digerētib? humorē. Et ea q facit hāc opōnem

sunt medicie cale. qm opatio calidaz rep adiunat ad cõ

seruationē caloris nālis: z ipsuz auget: z remouet radicē

putredis. Et ista nō pnt fieri cū medicis pdictis friditē

perate nisi eis miscueris incisiua z apertura. z h non faci

mus vt calefaciam? nām. cū sit supline calida z intēdim?

cām putredis remouere aperiēdo oppilonē: z subtilia

do atq; scindēdo hñores. (Sz si itēdis frangere fortitu

dinē caloris nālis absq; putredie. fac euz medicis ifrigi

datib? que nō trāscēdāt finē scdi gradus. Et esto pter? in

bis spālũ in ista egritudine. Et miscere acetũ cū istis medi

cis est valde vtile. Qm est vehiculũ z delator aliarum

medicinarũ ad mēbra ad q mime ptrāfire possent absq;

eo. Et est necē vt he me? sint frigide actu z po? z nō suffi

cit frigiditas eaz potēialis nisi ifrigides eas ponendo

ipsas in aerē frigidũ. Sin puteo frigidus: vel ad vētũ Et

cū fuerit egritudo fortis pone petiã lini madefactã in ni

ue sup caput eĩ. Et nō trādas obliuioi q cerebrũ inqstuz

est cerebrũ ē fride cõplonis. z pp h nō pōt sustinere frigi

ditatē actualē in excessũ sic pnt alia mēbra q nō sunt fri

gida. Et esto memor q z qualia accitua pessima ipsi cere

bro habeant puenire ex supflua frigiditate. z p tātō nō

debes frida in excessũ in ipso supflue iterare. (Et pota

bis est cū aqua rosata z aqua citrulloz. quaz ptes sint eq

les cū quarta pte ipsaz d acetoz. z cū isto potũ etiã ptes

ponere micã panis lotã ad comedēdũ. Et erit ei cib? vti

lis valde z medicina z lōginquus ab oi putrefactiōe. Et

si hoc firsen fuerit ex cā sen egritudine alicuius alterius

mēbz inernuosi. non poterit remoueri vllō mō nisi remou

neat cā. (Et si fuerit ex apate visibili apparēte in ali

qua pte corporis: z nō fuerit infirmus in principio sui flō

matus: eniphzabis locuz hoc eniplo. qd. R. floriz camo

milles: seminis lini puluerizati z farine ordei. Et misce cū

oleo rosato: z si cū hoc dissoluitur ē bonũ. ergo illo vnde

bes. Sz si dñi apā ad sanie deuenit: stude in maturatio

ne eiusdem: z postmodum apica ipm eniando sanie: z fa

cta apertione cū etione sanie: remouentur accidētia. Et

qd remanet post apertionem: stude ad digerēdũ cū mi

ca panis albi impastata euz decoctione pedum arictis.

Sed si pdictũ apā ad sanie nā deuenit: tūc pmo ipi? flo

botomare debes: z postmodũ circa resolōē intendere

debes frāgēdo caliditatē ipsarũ cū predictis: addendo

predicto emplo sticados z radices buringoz. Qm stica

dos. admirabilis efficacie reperitur esse in hoc casu. z iā

tibi sufficenter declarata est cura istius egritudinis. que

est perutilis omnibus febribus cū quibus est apostemia:

sive fuerit intus: sine extra. Et eibus eozũ sit farina or

dei vel panata clara: aut mica panis plures lota sumē

do in poti aquam ordeĩ. Sz si pñatua in mēto

De pñatua intellectus ex frigiditate. Lap. 15.

PERTVRBATVR quidē intellectus ex mala

cõplone frigida z sicca qñ iā est fixa z radicata in

ipsa suba cerebri. Et accidunt ex ea vigilie (sic ex

necitate ymbra seu tenebrositas) tpe plume esse

reperitur. (Cui subueniēdũ est ponēdo oleũ ro. sup ca

put patientis in maxima quatitate. Et etiã de eodēz ap

ponere debes in naribus z auribus eiusdē. Sz balnea cū

in aqua tepida dulci iudēdo ei letitiaz toto possz z fac

ei oem getē z suauitatē elongando euz a mulieribus. Et

fac ei odorare linguã bouidaz mala aromatica. Et nō

obliuiscaris cū h toto ipsũ purgare ab humore frigido

z sicco. z hoc facere potes cū polypodio recentĩ optime

conquassato. ponēdo id ad coquēdũ cū gallo. veteri. cui

crura sint fracta z omnia alia sua ossa cū suis pulpis sint

optime contusa in aqua dulci cū modico olei z salia. z co

riandi recentia. z cū pfectissime fuerit decoctus expri

mēdo fortiter coletur: z in illa colatura iterũ decoque

z. i. polypody recentis z postmodũ cola z ppina illaz

infirma ad bibēdũ in ieiunio. Et si cum hac nō purga

tur decenter: scias qd euz egritudo est male disposita:

quare oportet te redire ad purgandũ ipsũ cum medi

cis laxatiuis pdictis purgantibus meliam.

De mania. Lap. 16.

ET ACCIDIT hec egritudo. i. mania z delir

etio intell? ex mala cõplone vaporũ ascendētiũ

ad caput: sine sint calidis sine fridi. Et si causa fuerit

calida sunt oino sine timore. z spālter si castitaz sic

citas fuerit associata. Sz si dicta mala cõplo fuerit vlis

forti corpori. ita q sit inuata z radicata in corde: tunc qñ

sanguis eius ebullierit: mania efficitur pessima atq; for

tis: z si perseverauerit mania tandiũ quousq; ad timo

rem aque deueniat infirmus: z ab ipsa fugiat. moys euz

est propinqua. Et hec accidunt pluribus aialibus. i. leo

nibus: canibus: equis: mulis: z asinis. Et iam accit q: qui

dam mulus voluit mordere quēdam hominem. z homo

versus est in fugam vadens per viam vnam strictam. z

mulus sequebatur eum. qui cum peruenisset ad introitu

calis stricti z brevis infixit se ibidem. z euz non potuisset

exire propter stricturaz z breuitatē: mortuus fuit ibidē.

Et hec egritudo transfertur ab vno aial ad aliud eiusdē

spēi: z etiã alterius spēi. z hoc accidit sz preparationem

cõplexionis z nature vniuscuiusq; ad recipiendũ di

ctam malam complexionem: sicut apparet in ramis ar

borum: qñ habiliores sunt ad recipiendũ actionē ignis.

qz grosse arbores. z olei etiam citi? recipit cõplexiōe sua

z natura sua operationē ignis qz faciat semper vna que

frigida existit. (Et in hac mania qd dā mirabile repit

q si collectus fuerit de vna istius in quantitate multa

in vinali vitreo. videbis qd clarificabitur vrina: z sine

dubio

Lura scē
ab extrin
secoK
Lura scē
ab humori
bus stochiLura scē
a febre

L

In firsen
medicie n
solũ po? h
actu fride
esse dñt.
M

Regimen

Lura scē
ab apate
exterioriSticados
la? in app
tibus co
dis

Lura

P

Lura
piena
purt
stelli
defec
cereb
de M
gnam
h. 37.

Q

Lura

Qua
mens
ita de
in seni
cut in
natus
gitatiMirabili
d vna m
niacorum

A dubio videbis intus formas calclor natates. et si ipsas colaueris per panu subtili nullum vestigium illorum seu signum in petia poteris iuenire. Et si dictam ymam itep m yrnali repones. et ibidez aliqutulu permaserit: veraciter itep videbis eos vt prius. Et sup b libeter cam ponerem si meus intells esset sufficiens. (Sed si mala coplo fuerit in cerebro solu simplr sicca no fit inde mania: sed solu pturbatio itells. z cogitatoes male z pessime. Et fit etia pturbatio itells ex diminutione pprie sube cerebri: si aut accidir illis q supflue vtunt flonina. Sed hoc ee vi ex snia diuine puidene. Et sigs dixerit respondendo q se ntb diminiuit intellectus propter ipsoz cerebroy diminutione. ergo pueri sm itam ronen pfectiorem itellectum z melioze multu habere deberet oibus alijs etatibus. cu habeat cerebri pportionaliter plenius. z no est ita. Rnd q sicut senibus diminiuitur z destruitur intellectus propter paucitatem substantie ipsius cerebri. ita infantibus vel pueris impedit z destruit eoz intellectus propter multa admixtionem que fit in substantia eoz cerebroy ab humiditate preparatis ad applicatione z nutritione substantie cerebroy ipsoz ppter exuberantiaz nutrimenti ipsoz. z in hoc tempore: seu etate auget. humidas naturalis. z et superfluitates. z ppter hoc plogan tur somni eoz: z etiam superfluitates que exeit ex naribus eoz: ex corporibus sunt in quitate multa. Quare summarie tibi dico. q puer donec fuerit in hoc esse. non poterit ee pfecti intellectus: donec fuerit in hoc copletus. qm sicut mebra eoz no sint completa in mensura z quantitate. ita eoz intellectus no est completus: donec veniat ad etate perfectam. (Sed quando senibus accidir pturbatio intellectus ppter diminutione substantie cerebri. tunc cura ipossibilis est. Tamen rege eos ppinando eis amygdalas dulces ad comedendu cu pane bn fermentato: z zuecharo. qm ista augent substantiaz cerebri. z etia vna passa e eis vtilis. quia impinguat epar. Et hic defectus qui fit in cerebro: fit in parte anteriori. z ppter hoc imaginatiua solum p maiori parte senibus destrui reperit. z interdum etia eis destruitur cogitatiua. quando consumit cerebri qd in media cellula existit. z etiam memorialis quando diminiuit substantia ipsius cerebri: que in posteriori cellula collocatur. Quare ad restaurandu hac humiditate: da eis amygdalas cu zuecharo sicut dixi. z vnge caput eius cu oleo amygdalaru dulcium cui sit admixta ocima ps ipsius medecinas in quibus non sint ea q habent confortare: qm accides egritudinis ea non requirat. quonia intendere debes ad confortandu z fortificandu partem illa in qua egritudo reperitur. (Sed ex istis tribus partibus cerebri posterior: citius exicari deberet ronabiliter ppter suu naturam z complonem ceteris alijs. Sed quia aer leniter ad ea pertingere non pot: propter grossitudinem z soliditate ossis continentis ips. Et ga est omnino conclusum absq omni foramine z porositate. ideo minozes recipit desiccatione. Sed pars anterior cerebri: eo q os eius continens ipsuz est apertu z porosum: z aer ad ipsum per anhelitu cito ptingere pot. ideo citius desiccatur. z etia citius q cerebri quod in media cellula esse reperitur: eo q aer ad ipsum no ita cito pot puenire nec ita leniter. Et quia os prinis ipm sistr est obusum solidum z absq porositate sicut est os posterioris partis cerebri. ideo longinquum a siccitate esse reperitur. Et quando siccitas cerebri supuenit in ista parte anteriori: vel in alijs omnibus partibus simul. cura erit difficilis valde iuuenibus: z etia alijs qui sunt in maiori etate: qm sit possibilis. Sz decrepitis est impossibilis omnino. vnde intendas in curatiõe istius partis vel omniuz

partium cu medicinis supradictis. Sed attende q quando os cranei vel vbi os ipsius fuerit densum solidum z absq porositate tunc vti debes fortioribus medicinis: eo q grauitur z difficulter possunt penetrare. Sed vbi inueneris craneum porosum z non ita solidum: citius possunt medicinis intus penetrare. Quare lenioribus indiges medicinis z debiliozibus.

C De humiditate que oritur in cellula anterioris cerebri z circa cerebrum. Cap. 17^m.

S C I A S q humiditas subtilis que oritur in cellula anterioris cerebri z circa ipsum est imensi fetoris z ex illo intellus perturbatur. z non pot infirmus caput suum sustentare. z no loquitur nisi cum difficultate magna. z qm interrogatur de aliquo tarde z pigre z perturbatione respondet. z pro maiori parte non intelligitur. z est absq intellectu. Et ego tempore meo vidi quendam cui superuenit hec egritudo: z nulla medicina ei prodesse potuit z mortuus fuit inde. Et hec egritudo multoties accidir ouibus: z omis illa q habet hanc egritudinem a pastozibus dicitur matronia. (Et cura huius egritudinis est caput cauterizare. z sine dubio chirurgi multi errant: cauterizantes omnes in capite qbus accidir perturbatio intellectus. z sequitur inde maximum nocumentum: quoniam si causa egritudinis fuerit caliditas z siccitas: vel caliditas solum: aut siccitas solum: aut fuerit causa ex diminutione substantie cerebri: considera quid inde contingere potest. Sed in hac egritudine si ne dubio cauterizatio est cura vtilior alijs quia defecit horribilem humiditatem. z eam extrahit ad partes exteriores. Et si posueris in naribus ipsius succum rose canine: que arabice dicitur seccicanabamaz multu confert. Et etia alia medicamina que a medicis assueta sunt inycin naribus faciedo caput purgari. sicut est aqua sicde: z aqua cucumeris agrestis: z similia. Et cotinnando has medicinas z rectificando regimen ipsius poterit liberari. z desiccabitur inde humiditas illa nocua: z liberabitur Deo dante.

C De scotomia que in arabico dicitur abscedar. Cap. 18^m.

E T ACCIDIT aliquando hoi q stando z firperfedendo apparet ei q omnia circiuoluatur do neccadat. Et oritur hec egritudo ex vaporibz subtilibus z acutis cholericis ascendentibus superius per arterias ad cerebri replendo ipsum. z accidir spiritui nali motus malus. Et predicti vapores ascendit superius propter amplitudinem arteriarum: que tales a natuitate existunt. (Quare predictis confert incidere arterias: q sunt post aures. Sed si dicti vapores ascendunt per arterias rethib vel rethine miraculose modicum inde sequitur iuuamentu. Et si prouenerit dicta egritudo ex amplitudine aliarum arteriarum tunc confert in cilio predictae arterie. (Et debet medicus infrigidare complexionem huius infrigidatione temperata. s. propinando ei lactucas elixas ad comedendum. z ad potandum aquam orde cum agresto: nisi stomachus fuerit imense sensibilis: z potabis eum etiam aqua orde. z aqua frigida cum aqua rosata. Et ab omnibus fructibus abstineat: preter q a medullis seminum anguriarum z ci trulloniz: que ei exhibere debes postq cognoueris q dicti vapores ab humoribus cholericis fuerint generati.

S Sed illa que a stomacho procedit ad cerebri potest ex humore vno oziri. vel ex pluribus ex quibus generatur vapores ascendentes ad cerebrum. Et cura huius leuis satis existit. s. purgando stomachum cu aqua infusionis myrabolano: cum citrinorum: z scamonee z violaz. Et confert etiam hec decoctio: que purgat stomachum a cholera. s. feri lactis coagulati cum lacte sici libz 3.5.

Lot. Auer.

B 4

E

No ponit curam nisi vnius spei

Lafus

Cura. F

G

Cura fecit a vaporibus ascendentibus per arterias Regimen.

H

Cura facit a vaporibus stomachi cholericis

Cura desipientie z e pturbatio itellus pp defectum cerebri. vi de Montagnana cō 37.

C

Qua de ea memoria n ita depdis in senibz sicut in imaginatiua z cogitativa

D

rabul ia m ozum

I infunde in eo aur. iij. corticis myrabolanorum citrinorum
 2 violar. aur. v. Alchacar sicci aur. v. 2 permancat oia si
 mul in dicto sero vsq; mane: 2 tunc colens optime frica
 do 2 exprimendo: 2 in p'dicta colatura adde quartā pte
 aur. j. ex semonea miscedo ei aur. x. syrupi mastic. 2 x. sy
 rupi cydonior. da bibere 2 taret cibū quousq; comple
 nerit opus sui. Et si modicū assellaret ex dicta potde pa
 ejad bibeda de dicto sero: expectando sicut in alijs me
 dicinis. Et ciba est pane optime fermentato cū pullis
 vel carnis edinis decoctis cū vino granatoruz 2 agre
 sto. Et semine laudabiliores in hoc casu existunt maseu
 lis: 2 ex iphis adhuc meliores sunt albe, 2 post que varie
 existit. Et aqua ordei bene preparata cū aqua dulci eis
 similr conferre dicimus. Sed si dicta egritudo ex hu
 moribus putridis orta fuerit, tunc hierapigra cum sero la
 ctis vtilem 2 sufficientē eis esse dicimus. 2 etiam aloes so
 lum cū sero confert: 2 si ei nūcueris aliquid agarici erit
 melius. Sed si predicta putredo in stomacho fuerit ide
 oritur fetor oris 2 scissura labiorū: 2 est possibile q; ex di
 cta putredie eueniat cerebro calefactio subita cū horri
 bilibus cogitationibus: 2 propter impetuositatē 2 forti
 tudinem accidentū impediantur spiritus animales in
 tātum q; vire videntur 2 eleuantur: 2 conculeant sub
 to: 2 mouent extraneis motionibus: 2 inde scitur scoto
 mia. Et hoc multoties vidimus q; qñ alieni subito eue
 nit aliquid quod immutet fortiter spiritum animale q;
 illud facit euenire scotomiam. Et cura huius est cura p
 scripta faciendo eum odorare rosas cum myrtela made
 factas in aqua rosata. quoniam liberabitur euz adiuto
 rio dei.

K De dolore totius capitis qui quidem in arabico dici
 tur baidda. Cap. 19^m

E T DOLOR fortis q; accidit in capite aliqñ e
 continuus: 2 aliqñ est euz interpolatione hīs poris
 mos. Et q; hī ipsi non potest sustinere voces 2 vo
 cificationes fortes propter debilitatē nervi audi
 bilis: 2 propter debilitatē etiā totius cerebri: 2 sine du
 bio tales voces excitāt dolorem. Et non miraris q; qñ
 dolor fortis est in aliquo membro augetur ex forti voce.
 Et causa huius est aer motus a forti voce qui percutit mē
 brum dolorosū: 2 inde dolor augetur. Et hec est opinio
 Gal. Etia in egritudinibus oculorū. cui quidā in hoc ob
 uiauerunt. medici vero minime: imo sentēty ipsius tota
 liter adheferūt. Et qui habet hunc dolorem similr nō po
 test aspicere in magno splendore: eo q; sicut neruus per
 quem auditus ad cerebrum tendit non potest fortem so
 num ferre: ita neruus opticus q; quem species visibiles
 venit ad oculum non potest magnum splendorem 2 lu
 men sustinere: eo q; quando tam fortis dolor est in toto
 capite: impote est quin etiam oculi nō sentiāt. Rema
 net ergo nobis ingreere vbi 2 in quo loco seu parte capi
 tis iste dolor pncipaliter existat: 2 absq; dubio dicit do
 lor inuentus est in panniculo qui sub craneo moratur. i.
 dura matre vel in illo qui est post istum circūdans cere
 brum. i. in pia matre: quādo in aliquo dictorū est dolor
 nō pōt ferre vocē magnā nec lumen intēsum. Restat
 adhuc scire quid sit dolor: 2 causa eiusdem. Jam ergo de
 claratum est q; dolor nil aliud est q; sensibilitas contra
 rie qualitatē existentis in membro. quare cum perseue
 rauerit perducet ad solutionem cōtinuitatis. Et solo cō
 tinuitatis accidit aut p; extrinsecā: sicut iccio ensis vel
 percussio facta a re aliqua: aut ex cōtusione. Et pōt etiā
 esse solo cōtinuitatis ex extēsiōne valida facta a super
 flua repletiōne. aut ex ventositatē vaporosa. Et si vto
 sitas dicta vaporosa facta fuerit a frigore. potest etiam
 ex eadē dolor fieri fortis: eo q; quilibet res que hīz hūi

lem nām pungit: q;uis sit frigida. Et tu scis q; vapor na
 tura sui subtilis existit. 2 hac de causa prouenit solo conti
 nuitatis: sicut apparet in rebus extrinsecis: q; qñ exten
 duntur fortiter vltra debitum laniantur 2 rumpunt. Et
 acuta ē: quando recipiuntur sunt eā solonis cōtinuita
 tis. Et argilla similr seu terra malaxata optime cum for
 ti aceto: 2 exterius episthimata solunt cōtinuitatem cut
 tis. Et etiā siccitas cum in corpore superflue exuberat
 rit cum modica extēsiōne illud idez leniter facere pōt.
 Et qñ frigiditas superauerit intantū q; congelatur mem
 brum 2 induratur: sequitur inde solo cōtinuitatis. Et ē
 ex rebus calidis 2 acutis receptis p os vel exterius em
 plastratis: sit solutio cōtinuitatis: sicut ex synapi 2 ta
 phia: q; ex sua subtilitate pfundantur: 2 corrodunt 2 sol
 uunt cōtinuitatem. Et nos videmus q; actum q;uis id
 quod in sua cōplone dñatur sit frigiditas sicut dicit Gal.
 frangit vtres 2 pforat eos: 2 rūpit vegetes. Et sit etiam
 solo cōtinuitatis ex coagulatione sicut cera 2 pax. quia
 qñ sunt coagulata frāgunt ex leui extēsiōne vel a per
 cussione ab aliqua re dura. Sequitur ergo q; iste do
 lor tam difficilis 2 fortis sensibilitatis esse non pōt nisi a
 superflua repletiōne 2 extēsiōne existēte in mēbro. val
 de sensibili: sicut est dura mater 2 pia mater. Et quando
 fuerit ex vapore frigido ibi recepto: dolor erit vali
 dus atq; grauis. Et si fuerit ex calido vapore exite in lo
 cis predictis leniter illum cognoscere potes. eo q; dolor
 erit acutus valde 2 mordacitimus. Et tactu etiā ipsū co
 gnoscere potes. Et signum illius qui sit a frigiditate vel
 a vapore frigido est quia infirmus delectatur in appo
 sitione rerum calidarum actu 2 potentia super caput: 2
 videtur inde recipere inuamentum 2 sentit in capite do
 lorem magnum cum grauedine 2 pōderositatē. atq; mor
 dicatione 2 pñctione. Et qui sit ex caliditate est dolor dif
 ficilis atq; fortis cum pñctione 2 mordicatione. Et
 cura generalis istius doloris est rectificare regimen ip
 sius comedendo ordinatē 2 debitis horis. Et si fuerit di
 ctus dolor ex repletiōne cum grauedine: cura eius pro
 pria est flobotomia. considerando tempus: etatem: con
 suetudinem: regionem: 2 complexionē. Et qui fuerit ex
 vapore frigido: curatur vaporando caput euz sticados.
 Et si fuerit ex calido confert ei bibere aquam rosatā cō
 sectam cum pillo integro: qñ medici prohibent pñsta
 tionem eius. Et si fuerit pñctus dolor ex repletiōne
 multa sanguinis: flobotomandus est ex cephalica. Et si
 ex arteria flobotomaueris: lege melius erit: sed scire de
 bes q; sanguis ille cum magna difficultate retinetur 2
 solidatur: 2 propter hoc tecum habere debes ea que ha
 bent sanguinem fortiter retinere: sicut sunt pili leporis
 minutissime incisi mixti cum albumine ouis 2 gipso: aut
 folia nartbe subtiliter puluerizata cū pillo integro mi
 xti euz aqua rosata: 2 ponere super locū similiter strin
 git. Et cum vis incidere arteriam: ipsam stringe versus
 radicem suam superflue sanguis exire possit. inciden do
 eam cum re frigida. 2 non cum igne. Et si cognoueris
 neris flegma cum sanguine abundare. fac eum vri exer
 citatione temperata cibādo eū cibis declinatibus ad ca
 liditatem temperatam 2 siccitatem: sicut sunt turtures
 2 passerēs: 2 his similia. Abstinendo ab omis 2 piscibus
 2 a panata q; in arabico dicit caride: 2 ab aqua frigida
 valde: sed qñ vis eam ppinare miscere debes cū ea ali
 quid mellis vel zuchari: aut rob vne passē decoctum
 vsq; ad spissitudinē mellis: faciendo vt recipiat eā tep
 dā. Et si cognoueris manifeste q; dicit dolor a vaporib;
 calidis procedat incidere arteriam incise ne frigida: faciē
 do euz abstinere ab omni re calida: 2 ciba eū gallinis eli
 ratis i aqua cū modico olei: 2 salis 2 aceti. Et potes etiā
 eam

Regimen

Cura facte
ab humori
bus putri
dis sicchiL
Lactitudo
doloris ca
pitis 2 a q
bus ledat
paties ipiM
Quid pro
prie dolo
re capitisDolor est
sensibilitas
sive qñtas
extēsiō in mē
bro. Idēz.
pñm. doc.
2. c. 19^m.
Lactitudo
est pñtas
aut solutio
cōtinuitatis
2 ē opinio

N
me cum
Zuchari
acci. 2 mo
in pñe
Dali. 6
ozice. 10
nēt qñ sol
solo cōti
nuitatis
cā: 2 Ali
coll. 3. r.
h3 aliam
opi. exte
mam.
O
Signa
rum dolo
ris
Drob
q; offi
siant.

Cura gū
lior.P
Opio
de sen
Lura
de sangui
neeExpo
ctozit
Gal.
Rūno
arg. h
ab ext
mentoScho
rūno

Aeam coquere cum cucurbita: nō ponēdo gallinā eūz cucurbita: nisi post decoctionē cucurbitae. Et potest etiam decoqui cum succo granatorū: et facit multoties odorare myrtellam cū ligno aloes et sandal. Et purga eum cū fero lactis coagulati cū lacte fici addendo ei aliquid scamonee. Et cum fuerit purgatus mmera fellas: et quot vicibus assellauerit: tot diebus quiescat post purgationem: et postmodū facies eū vomere: et post vomitū iterū eum purgare debes. Et etiam superius declarauimus loca que apta sunt recipere hunc dolorē: quāuis videatur qd dolor in ossē existat. Et quomodo hoc esse possit: eūz sū opinione quorūdam os omnino careat sensu: Et ego dico qd si aliquid habet os de sensu est valde grossū: propter hoc impossibile est qd illū dolor percipiatur. Et iam inuenimus Sal. dixisse que adinuicem sunt opposita: quādo dixit qd ossa omnino sunt absqz sensu: et alibi dicit qd dentes habēt sensum: et nō grossum: imo valde intensum. Et opinio magnorū medicorū est qd sensus non sit aliquo mēbro: nisi veniat in eodē per nervos subtilissimos diuisos et contextos ibidem. Quare cum ossa non videantur habere talē texturā nervorū: sensum habere nō debent. Et ergo sicut cerebrū mittit virtutes sensibiles per nervos oibus mēbris. ita epar sua virtute naturalī mittit nutrimentū per venas omnibus mēbris. Et si ossa ideo carent sensu: quia nervi in eis nō sunt diuisi et contexti minutissimi: vt capilli eadē ratione omnino absqz nutrimento et augmentatione esse deberent: eūz vene capillares diuisae in eis non reperiunt: neqz virtus naturalis fortior esse reperitur in introitu mēbrozū qd animalis: immo animalis valde fortior indicatur. Et tu vides qd ossa quādiū sunt in corpore animato permant sine putredine et corruptione: et etiā oēs charilagines: et cum priuatur corpus a vita: corripunt omnino. Ergo quid est illud qd pseruat ossa in corpore animato a putredine? Nō potest negari quin illud sit spūs vitalis procedens per arterias ad omnia mēbra que arterie in mēbris ipsis minutissime diuidunt. et eodē modo ossa recipiunt nutrimentū propter vicinitatē venarū nō pulsatilūz. Quare ergo hac eadē rōne et vianō possunt recipere sensum ossa ppter vicinitatē nervorū. Sed naturaliter ossa inquantū sunt ossa multe existunt siccitatis. et ppter hanc sunt grossi et debiles sensus: et apparet hoc in plantis pedū rusticorū: qd quāuis lente et debilitate recipiant sensum: tū nō omnino a sensu priuant: qm vides qd aliquid ex ipsis inciditur ferro quāuis nō sentiant dolorē: de quo sit curandū: tū sensum habere probant. Et qd ossa duriora et sicciora existunt plantis pedū rusticorū: ideo lentius et tardius et grossiori modo sensum percipiunt. Et si aliquis dixerit scriptum esse qd ossa careant sensu. dicimus qd illud dictū est eō modo quo dicitur quādo aliquis hz collūz breue: qd careat collo: et quādo aliquis hz debilitatem visus qd careat visu. Et ista que dixi dico sū meā existimationē et intellectum: et est veritas omnino: et inuestigare hoc per viam experimenti in animalibus est difficile valde: qm quādo in aliquo mēbro inuestigādo pcedas: incidis primo carnē: et postmodū nervos: demū pelliculam que cooperit os. et scire debes qd ossa ista acutissimi sunt sensus. ergo cū peruenitur ad os incidendo vel rascando: quomodo sentire dicitur sit debilissimi sensus: hoc certissime scire debes auctoritate Hippocratis: qd qm duo dolores simul sunt: maior denigrat alterū. et absqz dubio ossa habēt sensum quāuis modicū: et quō non debet occultari dolor in ossē cum sit debilissimi sensus: post immediatā incisionem factam in carne nervis et pelliculis que sunt mēbra tantū sensus. certe sic esse debet absqz vlla dubitatione.

Ede emigranea que in arabico dī sechichia. Cap. 20^m. MIGRANEA ē egritudo capitis in qua doloz cōprehendit mediā partē capitis. quare scire debes in qua parte sit egritudo pdicta. Et scire debes qd esse nō potest in aliqua parte capitis nisi in panniculo qui cooperit crancūz exterius: vel in illo qui est sub ipso: qui dī dura mater: aut in illo qui est circumdans cerebrū: qui pia mī nominat. Et dīa que est inter istam egritudinē et pscriptaz que dī baidda: est qd illa est in toto capite. ista vero solum mediam retinet partem. Et oritur hec egritudo: aut a vetustate calida: aut ex repletionē superflua: et que ex ventositate calida procedit: sit subito et cū extēsiōe forti: et sentit infirmus acuitatē humoris. vñ resoluit vapor in loco in quo est. sed si fuerit ex repletiōe: sentiet infirmus grauedinē in loco cū rubedine oculorū et faciei. et potest etiā euenire ab humoribus existentibus in stomacho a quibus vapores et similitates resoluunt qui ad caput ascendunt: et ibi percipitur incendiū et mordicatio valida. Et flobotomia qdē cōfert quādo fuerit ex repletionē et infrigidatio corporis etiā cū rebus notis pscriptis. Et ciba eūz pullis et gallinis decoctis cum succo granatorū acetosorū. Et poterit aquā ordeiz abstinere omnino ab oibus procreantibus fumos vel vapores acutos: sicut est vinum coctū et vinū passulārū et similia. Et abstinere etiā a pomis granatibus dulcibus: qm cito in cholera vertunt. et sic eis non modicum nocere videntur. Et quādo dicta egritudo ex repletionē fuerit sola flobotomia aliquādo potest liberare. Sed quādo causa fuerit ex superabundantia calidiorū humorū existentū in stomacho a quibus vapores superius ad caput ascendunt. Cura eius propria existit euacuare illos cum laxatiuo conuenienti: aut cum vomitu leui: et sufficit hec purgatio. B. myrabolanorū citrinorū et chebulorū et indorū et violarū et nenusarū. aut. x. conuassentur optime. et ponantur in feruentem aquā per noctē vñā: et in mane colentur exprimens fortiter. et illi colature adde quartā partē aurei vñi ex scamonea trita. 3. j. syrū acetosi. 3. j. syrū facti ex cor. citrozū. et 3. j. syrū masticini: et propina ei ad bibendum. et si non purgabitur sufficiēter: da ei ad bibendum de predicta colatura: solum regendo eūz sicut conuenit medicamini: dando ei in cibis si superabundauerit humiditas in stomacho que habeant eam exiccare prout tibi videbit conuenire. dando ei semper post cibum aliqua stiptica confortantia et cōuenientia stomacho vt sunt pira assata: vel cydonia: vel alia similia.

Tractatus decimus de egritudinibus collis: et est continens capitula decem et octo.

SCIAS qd collum cōpositum est ex mēbris simplicibus et cōpositis: et ipsa officialia cōposita sunt ex cōsimilibus: et inquantū collūz cōpositus est ex cōsimilibus eueniunt ei egritudines cōsimiles: et inquantū collum cōpositū est ex officialibz mēbris eueniunt ei egritudines officiales. Et nos itēdim⁹ dicere egritudines qd pnt ei euenire.

De oppilatione. Cap. primū.

HEC QUIDEM egritudo. foppilatio accidere potest in venis nervis: et in ipsa nucha. Et cura huius est manifesta. scilicet cum rebus aperitiuis et subtiliatius humorum. et hec cura est generalis oppilationibus omnium mēbrozū.

De relaxatione. Cap. 2^m.

HEC QUIDEM egritudo accidit collo maxie accitrali. scilicet ppa qd sit vñ os i nucha: et ideo segf lb apate relaxatio oīz mēbrozū gñalr. et si fuerit apā magnū valde: vel forte iterum subito. Sz si fuerit

E Diffō emigranea.

Cause.

F

Regimen.

Cura.

G

H

Cura gñali oīz oppilationis ē eūz apitiuis et subtiliatius. idē in Technica. ca. 94. et 2° pectice hali. 12.

I

Paralis
fit i parte
oppo^a pa
niet. idē su
pra trac. 7
c. 5. 2 h ga
spinal me
dulla ē di
uisa p me
dull. p. c. c. 1
fo. 1. col. 3.

rit apha paruum cum modico dolore et tumore: non inde efficit relaxatio. et si apha cum tumore factum fuerit solum in medietate nuchae paruum inde sensus solum in media parte corporis. si ex opposito: si motus remanebit in parte apatis. Quare talibus in principio spiritum fieri sibi botomia si spiritus fuerit sufficiens: et postmodum iungere locum cum toto madefacto in oleo rosato tepido multoties: et ipsius totum sic madefactum per totam noctem desuper tenere usque mane. Et esto certum quod si asfirmabit apostema: deueniet infirmus ad priuationem sensus et motus: et supra dictum est. Et scire debes quod opio quondam antiquorum medicorum fuit: quod priuatio sensus vel motus: vel utriusque simul non fit: nisi ex frigidityte solum. Sed nos dicimus quod pole est priuationem sensus et motus fieri in corpore temperato: et etiam in illo cui caliditas modicum excedit: et absque dubio egritudo hoc euenire potest ex diuersis causis: et etiam ex frigidityte.

De spasmus.

Cap. 3.

ET FIT QUIDEM spasmus in collo sicut in alijs membris accidere consuevit. Et est diuersi speciei. Ex siccitate et humiditate: et spasmus qui fit ex siccitate pole est ut accidat successive et paulatim: nec pole est quod fiat subito propter intensam euersionem humiditatis facta subito. Sed spasmus qui fit ex humiditate: semper subito habet puenire. et huius humiditatis sunt due species. una quidē non conuertit in vapores: sed remanet sic infusa in nervo: unde ingrossat: contrahit: et abbreviat: et sic spasmus efficit. et est etiam alia humiditas: ex qua resoluuntur vapores: et inde spasmus efficit: eo quod membrum quod ferre poterat dictam humiditatem antequam conuerteret in vapores post conuersionem eius minime potest eas sustinere. quare inde spasmus habet deuenire. Et si quis nobis obiceret dicens: quod in eadem hora in qua humiditas resoluuntur in vapores. dolor inde percipi deberet: et non sentimus illum. dicimus quod vapor donec in motu existit pro maiori parte non facit dolor: nisi figurat: quod si vapor fuerit acutus et mordax: non tamen ex eo percipit dolor: sed incendium solum et mordicatio ide habet puenire. Sed spasmus qui fit ex siccitate: cura generaliter humectare corpus totum: et spiritum membrum spasmus: et si fuerit ex humiditate purgabis eum cum hierapigra et similibus. et unge locum cum oleo de iasemini et camomillino: et oleum de lilio est medicamen proprium spasmus qui fit ex humiditate. et si fuerit dicta humiditas in vapores conuerteret inde factus sit spasmus: purgabis eum cum medicis predictis: et unge locum oleis predictis addendo eis hyssopus recentem.

De tremore.

Cap. 4.

HEC EGRITUDO oritur in collo sicut in alijs membris: et est pugna et tentatio victorie: quod fit inter ponderositatem membrum et virtutem quam Deus prestat motui membrum animalium: quod quod dominatur grauedo. et ponderositas membrum supra virtutem ipsius inclinatur inferius. et si virtus prevalebit ponderositati et grauedini eleuabitur superius: et sunt duo motus qui sunt successus: isti motus diuersi cum coadunantur simul dicitur tremor. et collum quidem paratum est recipere tremorem ex qua liber leui causa adueniente diuersi motus propter grauedinem et ponderositatem capitis: quod caput pre ceteris membris hominis grauius et ponderosius existit. Et scias quod tremor accidit aut post egritudines existit. Et scias quod tremor perfluat: aut ab extrinseco propter frigiditatem aeris: aut propter percussionem: aut ex vulnere adueniente capiti consolidato: aut non consolidato. ex quibus virtus motus diuersa: unde fit tremor. Et capita leporum elixata sunt aqua et sale et oleo in taspheea comesta inuariantur nimirum: sicut experimenter probatur: et hoc inuariantur faciunt virtutem diuinam in hac egritudine quod virtus diuersa virtus occulta: seu a tota specie. Et igitur aliqui veteris conati sunt loqui super hac virtute:

et ego dico quod ipse est scire certitudinem ipsius: quod intellectui humano adeo sublimi et gloriose ipse est terminus ultra quem impole est ipsius pertransire. Et o quod bene dixit Galenus quod ista scire pertinet ad solum deum altissimum et omnipotentem: quod videmus quod medicamina vicerum pulmonum: et pustularum ipsius in hoc mundo reperimus: et nos ipsa ignoramus: tamen pecudes ipsa cognoscunt: quod quod aliquid omne habet vlcus in pulmone separatur ab alijs: et vadit querendo res. Et dicunt pastores quod ipsa querit herbas vel herbas ad comedendum: et incontinenti post comestionem liberatur a vulnere liberatione perfecta. et ego iam vidi in pulmonibus pecudum signa solonis continuitatis cum consolidatio integra et perfecta: et non cognoui nec cognosco herbas illas lucasque neque etiam aliqui ex predecessibus nostris ipsam cognouerunt. Symplicius presens tremori et postulat omnia membra: et caput proprium. Rubec tinctoris: sicca dos: et corticis citri: et corticis exterioris silicis. et j. thuris puri: mastice et rosarii. an. an. v. 2. liquiritie podus quarte partis omnium predictorum: coquasent omnia et infundant omnia propter mastice. in xv. libris aque feruentis per noctem vna: postea adde mastice: demum bullias lento igne ponendo cum predictis ad bulliendum an. j. puri auri: et bulliant usque ad consumptionem medietatis: et cola optime exprimendo. in dicta colatura pone libras. v. syrupi facti eus decoctione corticis citri et zuecaro: decocti ad spissitudinem et libram vnam mellis dispartum: et bulliat simul usque ad spissitudinem syrupi. et bibat ex isto syrupo patiens. cum mane. et j. cum v. 3. aqua in qua extinctum sit ferrum purum mundum et limatum: et oino absque erigine: et enentatum ab omni cinere: seu pulvere vel sordidie: quod puenit ferro adberere: et tamen dicitur ipsum caleferi et in ipsa aqua extinguatur donec aqua medietas consumatur: et postmodum coles. et cum ipsa syrupus dicitur temperari. Et iunge nucham et collum defeciendo inferi per spinas usque ferens cum oleo de ben aromaticato: et si non iuenis illud quous non sit ita utile facias cum oleo sinapis. Et est necessesse medico considerare et subtiliter attendere omnia ista. et complexione patientis: et etate: et tempus: et regionem: et consuetudinem: et regimen eius tempus sanitatis. si homo laboriosus sit et assuetus pati vigilias: aut non. et si quantitate coadunationis predictorum facere dicitur medicus putat melius sibi videbit puenire: addendo vel diminuendo. Et scire debes quod omnia est inter cibum et medicinam: eo quod medicinam mensurare debemus secundum tempus: et etate: et complexione: et consuetudinem: et regionem: et egritudinem. sed cibum minime sic est mensurandus: quod si complexio cibi elegata fuerit valde a complexione patientis: quous talis cibi frangat complexione et causas egritudinis: tamen inde corpus non recipit nutrimentum: sed expellit cum fecibus et supfluitatibus: quod opus ut cibum sit complexione equalis neque eum conuertere debes ad oppositum cause facietis egritudinem. unde si sit senex frigide complexionis: et in tempore frigido: et non assuetus labori et exercitio: cibis cum cibis calidis. non inde recipiet nutrimentum membrum suum: imo repudia bunt. Et si quis dixerit quod mel est cibi calidus et senibus laudatus. dicimus quod quous sit calide complexionis: non tamen multum in caliditate excedit: et non calefacit corpus nisi in tantum quantum recipit de caliditate a corpore: eo quod non multum elongatur a complexione naturali corporis nisi in tantum decoquere quod est saporem non recipient nutrimentum. Mel autem cum sit dulce non multum elongatur a complexione equalis: senex est aial. et inquantus est aial habet calitatem actualem. mel vero cum sit calidus eius tamen caliditas est potentialis: et caliditas animalis est manifesta: et mellis caliditas est occulta: et propter hoc nutrire potest. Res autem que excellenter calida existit neque prestat nutrimentum senibus neque alijs. Et etiam si iuuenes qui calidas patiuntur egritudines nutrire volueris rebus

Tremor ē
motus a vtu
te et pōde
rositate
membri.
Idē Gal.
lib. de tre
more et
spasmo.

Capita le
porum maxie
pferit tre
mor mem
brorum. idē
supra ca. 5
pseruanda
sanitate.

Cura.

L

P

Medic
oz ē ē
cāz mo
cū suis
tionib
te: cōp
ne iō
bus v
iuxta
ramen
pinqu
plexio
tictis
rpeac
bō faci

D

A frigidis in excessu: nō inde nutrietur: imō repudiabunt talia a natura sui corporis: quāvis talia cause egritudinis sint p̄traria: qm̄ si tales infirmū nutriti volueris folijs mandragore: non restaurabitur: neq; nutriti aliqd ex eis. S; in lactucis est res laudabilis valde: q; quāvis eī friditas fortis existat eī tñ suba nō est grossa qre cito a corpe scipit passionē: & oia q; h; diximus: sint tibi in memoriam in oibus alijs egritudinibus tanq; necessaria.

ACCIDIT spondilibus colli vt recipiat humores viscosos mucilaginosos qui diuidunt & spargunt iter p̄uotionē ipsos spondiliū. & accidit ex h; q; ipsa spondilia p̄fundant intrinsecus vel extrinsecus p̄minet. Et q; extēris p̄minet leuis: nō curā existit: q; de nucha nō recipit lesionē. S; q; intrinsecus p̄fundant: tūc necē inducūt: q; inde sequit squamata p̄stia & mortifera. Et q; a medico cā talis cognita p̄fecte fuerit: purgare d; corpus gualr ab hoc humore: et hoc facere poterit cū colloqntida & bdeliio: q; sunt optima in hoc casu. Et stude in exiccādo illū humore dissolūdo ipsū. Et pone sup spondilia colli puluerē gariofiloz & macis mixtū cū vino ad modū emplr: & liga desuper: & da ei ad deglutitiū ea q; sint lenia aliquātūli grossa: sicut est mica panis optime fermentatē: s; filia. Et fac eam sterantare inclinato capite: qm̄ inde recipit inuāmetū. Et in summa dico q; cura istius egritudinis est p̄ corpus totū euacuare gualr ab humore: & spāl seu p̄icul: ma siccādo grana catapucie expūdo extērius: flā q; inde exierit ab ore: & desiccādo humore seu cōsumēdo: ponēdo desup emplm̄ p̄dctū ex macis & gariofilis dissolūperatis cū vino: & stude paulatine ad redēdū spondile vel spondilia ad locū suū nāle: cognoscēdo q; hec egritudo natura p̄iculosa est valde & festina. Et ppter hoc studio sus eē debes in cura: p̄stādo remedia absq; dilatione.

C De dislocatione spondilium colli. **Lap. 6^m.**
DISLOCANTVR hec spondilia: aut vsus p̄te dexterā: vel vsus sinistrā. Et hec dislocatio est valde grāuis: ide accidētia fortis & difficilima p̄sequunt: & si deā dislocatio vel tortura fuerit pua: modicū de infirmo sequit nocumētū. S; si fuerit magna dislocatio: s; oia eius erit sicut angulus rectus vltanda. **A** & efficit inde relaxatio totius corporis: aut squinātia & spasmus. & hoc accidere p̄t aut ex casu vel ap̄ate q; faciūt exire spondilia ex locis suis. Et dislocatio spondilii veniūt accidētia hec: qm̄ si fuerit dislocatio solū absq; lesioe nuche: accidit ex hoc paruitas mēbroz & p̄uatio nutrimēti ipsor: & puenit ex hoc sicut accidit arbori imperfecte fracte: in qua nutrimētū tortuose p̄cedit. & p̄t et ex tali dislocatioe infirmū fieri gibbosus. S; si dislocatio scā fuerit solū in vna pte: tūc hec fuerit pua aduenit ide mēbris paucitas nutrimēti. S; si fuerit magna sit ide relaxatio medietatis totius corporis p̄ extēsiōē q; sit in alio latere: eo q; qm̄ spondiliū accidit extēsiō: sequit ide spasmus absq; dubio: & q; libz istoz accidētū p se p̄t iducē necē: & mltō magis si oia n̄ fuerit p̄gregata: & ego p̄nto q; relaxatio illa q; cā humoz sit: mortē ifert suffocādo ppter p̄uatiōē anbelit̄ p̄toris. Et oib; p̄dctis egritudinib; p̄fert s̄lomia ppter dubōnē ap̄atis: & resolūere id q; infirmū est de humore: & deriuare ad aliā partē illud q; nōdū est infirmū: & p̄fortare locū lesim̄ seu p̄cussim̄: & id in quo oia p̄scripta iuuamēta simul sunt cōadūmata: & oleū rosati in quo rose recētes vicibus plurib; sunt infuse: & sufficit illud ad inūgēdū locū. & si res fuerit aliquātūli dilatata ad dissolūōē humor: adde oleū de lilio & de iasemino si poteris iuenire. S; si egritudo fortis extērit opatio erit inanis. Et postq; locutus sum de spon-

dilib; nūc loqui intēdo de nucha. Et scias q; nucha ē sicut fons aqua mittit oibus mēbris q; sunt sub ipsa sensus & motus: & nervi sunt sicut riuuli qui oriunt ab ipsa.

C De egritudinibus nuche. **Lap. 7^m.**

ET ACCIDIT in nucha aliqui stupor q; sit a medico ppter appositionē frigidarū rerū desupe: aut ppter equitationē factā per magnā nūcē: & sit inde qdā spēs egritudinis q; in arabico d; alchadā: in qua p̄uaf sensus & motus mēbroz existēt sub ipsa. Et huic egritudini p̄fert inungere locum cum oleo nucū cui additū sit in q̄libet. & ipsius octaua pars aurei vniū ex enforbio: & si nō haberes oleū de nucib; pone loco eius oleū de lilio mixtū cū oleo oliuariū: & oleū de ben etiā mixtū cū oleo de iasemino s̄lir in hoc loco confert valde. Et adde p̄dictis oleis ad cōfortationē caloris innati de oleo balsamī: & alia olea p̄fortant accidētia liter calefaciēdo ipsa ad ignē: & sic agēdo operabit tūa medicina p̄fecte. Et scias q; id q; patit nucha de egritudinibus patim̄ etiā nervi qui oriunt ab ipsa. Et mihi iā accidit id q; dicā tibi: q; eundo p̄cepto regis in abdu cābadria cū frigore vehemētē & forti pluuia & vento, q; quidē ventus mihi adueniēbat parte sinistra pede meo ex illa parte exiit discooperto durate illa tēpestate sic p totū diē: & sic eūdo mihi cecidit patius de pede: & non potui ipm̄ intus reducere eo q; nō poteraz mouere rotam. qre alius mihi posuit ipm̄ in pede: & iterū cecidit: & reiteratus fuit mihi: & tertio iterū cecidit: & mihi ab alio ipositus fuit: eo q; minime corā & erus mouere poterā: & tūc cognoui q; a pede crure & corā p̄uatus erat motus sensus. Et cū veni ad p̄iem mēū nō potui ire: s; ducti fui ab alijs: qre inunctus fui in corā & spondilib; isferiozibus cū oleo illo q; apportauerā cā illius infirmū pro quo venērā qui quidē erat paraliticus: & in quo p̄uatus erat sensus & motus: & in illo oleo erat balsamī. Et feci mihi aerē rectificari cū forti igne: & magno: & adueniente die fui liberatus. Et pro certo scias q; nervi citius valde aptinati sunt recipere egritudines q; ipsa nucha: qm̄ nervi sunt duriores & solidiores ac dēiores ipsa nucha: tñ q; sunt subtiliores ipsa: iō citius & leuius p̄t recipere passiones. Et etiā a diuina p̄videntia nucha h; defensoriū ad sui custodiā & p̄seruationē cū sit sicut radix: eo q; a p̄structione & corruptione ipsius destrunt oēs nervi qui sunt sub ipsa: & nō convertit. S; a destructione alicuius nervi: vel neruoz destruat nucha vel corrumpatur.

C De apostemate nuche. **Lap. 8^m.**

ET HEC egritudo accidit nuche aut in suba ipsius: aut in pellicula q; est circūdans ipsaz: & potest hoc accidere ab humorib; dimeris: s; ppter acuitatē & velocitatē egritudinis op̄ te esse sollicituz circa s̄lomia: etiā si virtus debilis fuerit. Q; si fuerit debilis minues de quātitate: si fortis fuerit in maiori quātitate extrahere debes. & postmodū purgare humores illum quē videris vel cognoueris abundare cū medicinis sibi appropriatis: & postea inunges locū cū oleo rosaceo calefacto ad ignē: vel cū oleo rosaceo mixto cū oleo de lilio: aut cū oleo de iasemino: aut cum oleo de alchaoen: q; cūq; eoz inneneris magis aptere q; id q; imenit in ipsis nō est res de qua medicina magnā faciat sollicitudinē. Et esto certus q; scia medicinalis nō operat ab ali quo p̄fecte nisi post longā & multā p̄suetudinē & longā experientia in ipsa. & nullo mō cū sophisticationib; vltophisimis logicalib;. Eo q; si aliq; sophisticationē se voluerit intantū subiliare in medicinis laxatiuis: vt inueniat in ipsis quātitatē & quātate purgationis p̄portionaliter: vt egritudo & quātitas humoris vel humor exigere videat: nō excedat in plus vel minus vno pilo. intantum

E

F

G

H

Nervi citius nucha patitur.

H

Nō dēm tñ subtilia in dosi medicina: rñ q; accidat mora infirmo.

I perturbabitur eius mens et intellectus ipsius taliter de
inabit: q̄ tardabit in curatione infirmi intantum q̄ infir
mus inde ad mortem poterit devenire.

De oppilatione nuche.

Oppo
nuche pōt
esse in vna
medietate
z nō i alia.
vide cām
supra, c. 2.

Lura.

De apiti-
uū z icisūū
ē absterfi-
uū z nō cō-
uertitur.

KLE 2

L

Medicine
nuche non
debēt trā-
fire 2^m gra-
dum.

M

[illegible]

erit si nām pēdicti humores 2 mixtionē ipsos adinuigē:
qm̄ si in dictis apatib⁹ nulla rubedo apparuerit: firmus
ēē debes in tua opione: qd̄ eino: sunt absq; mixtionē ali
cuius hūiois acuti: z si cū hoc dura fuerint: signat q; me
lācholīe hnt p̄tinere: z si mollia fuerint scire dōbes q; sta
nālē dñat in eīdēz. ¶ Cura hor est emplasticare ea in
pō: cū camomilla: z farina dōdet: z rosīs mixtis cū aceto:
eo q; acētūz b̄ flegma dōdet: z subtiliare: z suis nocumē
tis obuiare: z frāgit acuitatez hūiois acuti: i ex eo aliqd
erit in cā: z da ei ad bibēdū syrūpū sngēibin ad icidēdū
sq; cū dōctioe ligricē z passulārū enucleataris: eo q; li
quiricia z passūle hnt nocumētūz qd̄ p̄t puenire ab acui
tate z siccitate sngēibin remōnē. Aliō emplm est qd̄ eas
dissoluit. p̄. radices alchārīam: z credo q; sit ciclamē:
z karobe porcine: z distēpera cū dōcō. camomille: z fac
emplm: p̄siderādo: vt nō misctas in istis solū cū resoluti
uis: ita vt nō misceas cū eis aliqd hūiditātē ē flos lignē bo
nine q̄ est valde vtilis in hoc casu: z ē succus pomor eo
q; si vltus fueris resolutus vāporabif subtilē z remane
bit grossiūz qd̄ idurabif z cōuertet ad lapideitātē. z nos
videre possim⁹ p̄le in opationē pilloz q; intēdūt abster
gere z mūdificare canales aq̄niz a reb⁹ duris z grossis
exstib⁹ in eis: qm̄ ipsi nō insitūt solū in extirpādo z abster
gēdo: verū ē cūmparādo ea in maxia q̄titate vt ille
grossicicis vndiq; mollificēt: z cū eadē qd̄ deflūedo re
cedāt: z hoc idē faciūt medicīz facere. debēt p̄ponere
humēctātē z mollificātā cū resolutiūis: ad hoc vt a de
quēnt sūt mīa: z vt citius resoluant z enapozent eq̄tr.
Et purga istmū ab humoz illō a quo tibi vt puenire nō
idigēs flōmā in hac egritudine. p̄ maiorē p̄t q̄nī raro
la sanguē z cholā hnt puenire. Et si fuerit aliqñ ab istis
vltab aliquo itoz ē valde rariū: hoc cōgnoscere p̄otes
suis signis: put ī sup̄ dētermīnātē dēz si sanguinē cognō
ueris exuberare minue ex illo: put tibi videbif puenire
sm̄ vtutē patiētis z cōplōnē ipsi. Sz si istmū cū p̄dictis
scrophulis sic p̄nāsērit z stererit lōgo tpe absq; regimē
aliq; z p̄silio medicorū: neq; vltis fuerit resolutiūis subtili
tiūis z icisūis: tūc oīno ille ad saniez periuabit q̄tē p̄pe
ra cū oī sollicitudie ad egritacionē faciēdā. z si cōplexio
istmū hūida fuerit: fac emplz ex pasta fēnētata mixta
cū butyro. z si ei cōplō ad aliquā siccitatē d̄minuerit: et
tūc hēas mīa panis: malora ēā cū peccoc. pedū arietis.
Et cū maturatū fuerit ap̄ aperi locū in loco ip̄sē dēdē
ti: vt idē sanies facili⁹ z meli⁹ possit mūdificari. Et hoc si
optie cognoueris z scieris anothomia mēboz: z caue
ne decipiaris in icisione. vt nō facias cū illo vne vlt
arterie: aut nerui. ita vt ex illa icisione possit lōge maior
egritudo oziri p̄oze. eo q; si scias anothomie penitus fue
ris ignozas: at q; ea nō fuit exp̄tē mēbū cā vidistis solūz
ex ea scis aliqd ex auditu. ipolē ē vt vitatē hui⁹ possis cō
gnoscē certissime z p̄fecte: z max in mēbū. z p̄ hoc si
fueris sic ignozas caueas tibi ad incisiōē facta cū ferro
oīno. sz pone sup̄ locū quē itendis agire stercus colūbz
malaxatū cū brodio pedū arietis. si fuerit delicat⁹: z mol
lis cōplōnis aut puer. Sz si istm⁹ fuerit rustic⁹ vt stencē:
miscebis z malaxabis dictū stercus cū sapone molli. Et
si fuerit infirmus medicocris cōplōnis z etatis: miscebis
cū butyro antiquo: qm̄ faciet locū aperi in breui. Et
rege istmū subtili regimē lōgo tpe. cū pullis paruis:
z tassa scā cū aceto: z pullis plenīs yngdalarū z panis
madefact⁹ in oleo cū modico sale. z cōmestis p̄fert valde
Et facta apertione p̄io pone intus tantā inuolutaz
in melle per diem vnaz z alijs diebus pone tantā opti
me tinctaz ex vnguento de palma dissolutā cū oleo ro
saceo. z fac p̄t vbi videbif puenire. p̄siderata etate ifir
mū z sua cōplōnē: z sm̄ quāritatē solidationis vlnēris

No

Cura

0

P

6

ne fun
tio af
magi
edicin
rtiner
cibo

A ita tantum debes diminueri donec fueris liberatus et ad introitum dei.

C De solutione continuitatis colli. **Cap. 9.**

E T QVIA collus est membrum compositum: ideo ei accidere potest solo continuitatis sicut alij membris accidere consuevit: et hoc ei evenire potest aut ab extrinsecis aut ab apate. Et scias quod multe egritudines oriuntur in collo ex dissolutione continuitatis: et maxime in nervo nominato in arabico nervus retrogradus: et quando egritudo ibidem generatur destruitur vox: eo quod partes epiglotti non claudunt debite et perveniunt: nec dilatantur: efficitur eius vox rauca ad similitudinem vocis bovis fortiter ifrigidatur: si dictus nervus fractus fuerit: cura eius tunc est ipolis. Sed si fuerit dicta egritudo ex apate: tunc curabitur curato apate. Quare si studeas in remediis ipsius sicut diximus. cum euatione et purgatione humores: et resoluendo ipsos: et faciundo oia predicta tunc conveniunt. Si si fuerit ex opposicione enacua corporis cum laxativis: postea studeas in dissolvendo oppilones: et in aperiendo eam cum oleo anbetino et silibus: donec redeat membrum ad statum suum proprium miscendo cum predictis aliqua que sunt diptica et aromatica. Partem recipiendo ex oleo rosaceo parte una in tribus partibus olei anbetini: et ex eo unge locum. Sed si dicta causa pervenit a mala copione frigida nervo conveniunt que eadem suggerunt a nime vel vento: aut pluvia: vel aliquo alio frigido aere: aut ab opposicione medicinarum frigidarum et narcoticarum: sicut iperiti medici facere consueverunt: tunc cura tua esse debet cum rebus calefacientibus: et in quantum causa fuerit frigida actu et potentia intus ei resistere debes cum rebus calidis. factu et potentia. Et quod ex predictis causis coagulat sanguis ille qui in nervo predicto existit: insisteri debes cum rebus calefacientibus et aperientibus actu et potentia: sicut sunt ista et his similia. Solei anbetinum: et oleum de narciso: et pinguedo de alchocaci. grana et aliquantulum piguedinis galline: misceant oia supradicta: et calefac istud vnguentum: et unge locum pluries sic faciundo: et mades fac totum in eodem tepido et suppone. Et scias quod oia membra existunt in principalitate et nobilitate nervi. minime sustinere potest vires medicinarum existentium in ultimo absque medio: eo quod quicquid fuerit membrum densum solidum atque firmum: cum hoc toto destruitur eius virtus: et perdit et annihilatur. ex opposicione talium medicinarum existentium in ultima vires. Et hoc cognoscere debes ex dictis antiquorum et vera dicitur loquendo de dentibus. scilicet quod eis magis nocere precipue est quam extrema eis accidunt absque medio. scilicet comedere vel bibere calida actu in excessu post frigida actu in excessu: et tunc suba eorum est defusa: solida atque dura ad recipiendum passionem et intus sunt dure substantie: quod aliqui antiquorum medicorum crediderunt quod essent impassibiles et absque sensu: tamen veraciter sunt sensibiles. Quanto ergo nervi et sunt molliores et magis delicati debet eis magis suscipere passionem et perturbationem ab extremis ipsis dentibus: et absque dubio quam medici ponunt hanc coparationem principalem in dentibus: non intellegunt solius de dentibus: sed de oibus alijs membris corporis. Sed cum hoc nunc metum precipue in dentibus: quis sunt tam dure et dense substantie. quanto magis in alijs que sunt molliores valde et rarioris substantie percipi deberet. regimine ergo eius debet ad caliditatem modicam pertinere. Et oes alie medicine sunt temperate: vel ad modicam caliditatem pertinentes que admodum supra diximus: sicut in cibis eorum propinare turtures et minutas anes nemoris: et etiam passer in estate elixatas: et in hyeme affatas in veru: vel de coctas cum almuri vel suffricatas in sartagine. sed scias quod ea que sunt in ultimo affata magis medicine habent pertinere quam ad cibum vel ad nutriendum.

C De inflatione facta in epigloto. **Cap. 12.**

E T ORITVR quidem in epigloto apostema et diximus curam. sed non nocet speciales huiusmodi rememorare. Quare primo flobotomare debes in firmu de cephalica brachij dextri: et extrahere de sanguine sicut quod tibi videbitur convenire. Et si videbitur epiglota fortiter rubere et in actu calidum da ei ad bibendum paulatine aquam rosaceam in qua diu steterint semina cydoniorum cum cucurbita et modico aceti: ita ut non precipitatur sapor eius. faceti. Sed si fuerit absque caliditate et rubedine manifesta: tunc fac ei gargarizare rob de moris mistum cum aqua rosacea: et etiam de illo paulatine et successive atque continue deglutire: et subtilia cibum eius propinando ei solus ius pulli cum pane optime fermeneto. Et si apostema fuerit magnu et multi nocumenti: oino flobotomare eum debes. Et etiam si nocumentum ipsius fuerit debile: penitus flobotomare debes: eo quod sanguis secum ducit humores et tempus est breve: et nocumentum quod ex diminutione sanguinis habet pervenire: cito poteris restaurare. Sed si timeris infirmus diminutionem: purga eum cum purgatione levi. scilicet hac decoctione. que est de urabolano citrinorum et violarum: et seminis chartami: et seminis angaria. vitice et ligritie. affinis presens equles. Et oia ista pone in aqua decoctio. masticorum: cuius quantitas sit ad mutationem coloris aqua: et fac oia predicta morari in eadem per totam noctem et die: et postea cola eam exprimendo fortiter. Et pone in eadem colatura de syrupo tamarindorum vel de syrupo squingabin put tibi videbitur pervenire. et de hac decoctione propina infirmo put tibi videbitur pervenire: servando custodiam infirmo sicut sit in alijs laxativis. Et si non precipue in loco calor manifestus vel rubor. fac in firmu gargarizare syrupo squingabin tepidum: et rob mororum et aliqd aceti cum quatuor partibus aqua dulcis. Et stude ut eius complexio permittat et alteret ad siccitatem. dando ei panem optime fermenatum cum pullis affatis: et etiam ex farina ordei violati sit cibum quod de alga. pulvis seu infusum larii est factus ex farina dicta ordei violati cum aqua et modico cucurbita: que est valde utilis in hoc casu. Et si color epiglote fuerit similis coloris melangiarum et in epigloto ipso apparuerit tumor magnus valde cum duritie. dubitandum est valde de suffocatione infirmi. que prope rare debes ad flobotomandum infirmum: sciendo quod ille sanguis qui exierit erit grossus atque niger. Et sic securabis a timore suffocationis. Et purga infirmum cum lapide lazuli: vel cum lanatura ipsius lapidis lazuli: sicut quod virtus infirmi poterit sustinere: vel cum decoctione scilicet cum polipodio epithimo et elleboro nigro: ponendo cum predictis aliquam siccitatem predictam habeant removere: sicut sunt viole ligritia et nomi far. Et et ponere debes que habeant dolorem mitigare: quam de consuetudine huiusmodi loci et egritudinis est dolere: et punctionem sentire: sicut sunt flores sticados et succus pomorum: quam si presens sit dupli. scilicet frangit siccitates et remouet dolorem. Et si cognoveris quod humor sit multe magnitudinis: tunc dare debes predictas medicinas laxativas cum tota suba frangendo siccitatem ipsam cum oleo amygdulorum. vel cum syrupo squingabin facto cum passulis enucleatis. et maxime si infirmus fuerit quidragenarius et coloris brunni et pilosus: et nervi ipsi lacerati sunt pleni grossi atque lati: et ut consuetudo infirmi sit esse solitarius cum multis cogitationibus: quod cum sic reperit per certo talis erit melicis. Si si infirmus fuerit immanis: et non fuerit copiosis melicis. quod scies quod color eius erit albus: et erit bone conversationis et consuetudinis: tunc scire debes quod ille humor non erit multe grossitudinis. Quare talibus dare debes decoctionem medicinarum solis absque substantia rectificanda ipsas cum medicinis sibi propriis et conveniendis: ut nature amabiliore existant put tibi meli videbitur expedire. scilicet cum syrupo de melle: aut cum syrupo citri. si tibi vis subtiliare

E

Lura facti
ab humo-
ribus non
adultis.

F

G

Lura facti
ab atrabi-
level huius-
modi adu-
stis aut me-
lancholia.

H

he sunt i
tio affa-
magis
edicine
rtinent
cibo.

I humorem et confortare naturam aut cum syrupo pomorum: si intendis complexionem rectificare: et si certus fueris quod humor facies egritudine sit sanguis: tunc slobotomia est ei cura principalis. Et si alius humor vel humores fuerint vel erant in causa: et ex acutis scies in vnoquoque ad erit faciendus ex predictis. Et quotiescunque in epigloto: aut in vula magni fuerit apia dilatati non potes esse securus quam infirmus ad suffocationem possit venire.

De squinantia.

Cap. 13.

E T SCIRE debes quod squinantia potest fieri ex vno humore vel ex pluribus. Et hoc scire poteris ex accidentibus quod ab egritudine sunt. Quia si ex vno humore fuerint accidentia erunt signantia super illo. et si ex pluribus erunt composita accidentia atque mixta. Et quia forte hoc difficile sit cognoscere: tamen si optime fueris perscrutatus ex dictis accidentibus optime poteris cognoscere atque scire: vnde et ex quo humore dehi apia fuerit gignatur et iam tibi significavi in precedenti capitulo signa et accidentia simpliciter: ex ipsis poteris satis leviter composita cognoscere atque scire. Quare si apia fuerit composita ipsam purgabis cum medicinis compositis: si simplex cum ipsis medicinis simplicibus super dictis. sed scias quod aliqui apia vult te lis positionis existit: quod nullatenus curam aliam medicinarum capere potest: quod si sic est: tunc ad ferrum. sed chirurgias te redire oportet. Et quia hoc sit in infirmis. curare cum ferro: tamen volo ut scias a me quod si ea scideres radicatus. inde gravissime egritudines habet provenire. Quia aer ad pulmonem velociter tendit absque obstaculo et defensione aliqua quod possit frigiditate aeris frangeret eius contemperare complexionem. vnde si quis debilitas virtutis cordis: illa de causis debilitans: et dissolvit remia. que infirmis velociter et subito ad mortem inde poterit pervenire. Cognoscendo quod si affam fetidam suspenderis ad collum patiens apia vnde vel squinantia confert ei valde ex sui natura et proprietate.

De apostematibus accidentibus canne pulmonis. Cap. 14.

O RIVNTVR etiam quedam apata in canna pulmonis que admodum in meri fieri consueverunt: et omnia ista apata: siue que sunt in meri: siue que in canna pulmonis oriuntur: sunt pligina et multi nocumeta. Et si hec apata non pervenerint ad magnam magnitudinem sicut alia apata que in largis locis nascuntur: hoc non est nisi propter stricturam loci: quia non possunt in eisdem locis dilatari. Sed sicut deum est in apatibus epigloto de causis: signis: et curis. sic et in istis que in hoc oriuntur membro intelligere debes excepto quod hec membra. scilicet canna pulmonis et meri. propter siccitatem et maciem ipsorum non recipiunt humores qui sunt grossi sube valde. Et propter hanc maciem que est in canna pulmonis quam in ipsa oritur apia. exeunt amygdale ex locis suis que sunt obviates aeri. et absque dubio hac de causa ide oritur tussis falsa: eo quod non inuenit aer obstaculum et obviatorem. que inde hoc accidet habet provenire. Et quam in meri accidit hoc apia. inde duo magna nocumeta habet provenire. vnde est difficultas deglutendi. et aliud est intensus loci dolor. Et quando certus fueris quod in aliquo predictorum membrorum fuerit apia: non tardabis somnia villo modo propter brevitatem reponis huius egritudinis: ponendo postmodum super locum ea que habeat ipsius apia spargere subtiliando et resoluendo: fac enim gargarizare aqua rosacea cum decoctione de cassia fistula et rosari. Et ista etiam et similia preferunt apati canne pulmonis: et spatio odorare ipsa calida: et gerere predictorum calidum intus trahere inspirando mollificando corpus cum his que humori peccati tibi magis videbunt expedire. Et dico certissime: et hoc habes pro constanti: quod in his apatibus et in omnibus aliis existibus intra corpus somnus est pessimus et nocivus. et pro tanto quantum eum removere poteris ab eodem tamen illud facere debes donec

humor ad dissolutionem ceperit devenire cibando eum subtiliter absque intensa molestia: et extrahere eum a somno patifice et quiete: recitando ei nova delectabilia atque placida: et si ista non sufficeret fac ei oia que ipsius a somno poterunt removere. Quare si iuuenis fuerit et tempus estatis: fac eum odorare capphora: quod facit eum vigilare absque molestia et impedimento: si senex fuerit et tempus estatis: sufficit ei tamen odorare aldehebe. iusticados cum aliquatulo camphore: et quod facit siccados facit rutba. Et quem admodum somnus adiuvat apia fortissime dissolvere: quoniam est in declinatione et in via dissolutionis: ita et ipse somnus quoniam apia est in principio et in via generationis et confirmationis potentissime adiuvat ad ipsius confirmationem et augmentationem. et sic est causa sue mortis. Et iam superius tractavi et mentionem feci de apostematibus que in istis locis oriuntur: et eorum curas sufficienter ordinavi. Quare cum ad brevitatem intendam curas singulares vniuscuiusque obmittor: eorum accidentia: eo quod cura vnius est que cura omnium aliorum. Et propter hoc non posui curam squinantie. illa que dicitur fieri cum incisione canne pulmonis ad quantitatem foraminis naris vel parum minus: et illud omisi: quia est difficile valde nec tunc meo vidi aliquem qui ea fuisset exercitatus. sed quod discipulus eras in hac arte. volui perscrutari dicta modernorum huius artis in hac causa qui dicunt quod Galenus nullam fecerat mentionem huius cure: sed metiri fuerint: eo quod Galenus ipsam posuit ubi precepit incidere: scilicet scindere cannam pulmonis. et propter hoc volens experimenter sumpsi capram vnam et incisi eam: et pelliculam que est subter: et de canna pulmonis et aliquid minus lupino et lababam vulnus cum aqua mellis quotidie. et quam vulnus incipiebat coopiri carne: desuper spargebam pulverem subtilissimum nucum cyperi donec fuit liberata. Sed quia meo tempore non vidi aliquem qui hac fecisset. propter hoc ea nolui preordinare. Et accidit quoniam canne pulmonis debilitatio vocis propter multam exsiccationem: vel propter intensum laborem: et illa de ea ibi omnino granula parva. et huic cure sufficit gargarizare aqua rosacea. Et debilitat et vox propter igrassationem que fit a multa infusione humiditatis flatis viscosi in pelliculam canne pulmonis. et huic cause sufficit desiccatio.

De rauce dine vocis. Cap. 15.

C VRA VERO huius egritudinis est comedere aliquid de raphano cum modico nuccharis: ius etiam caulium vel brodium eorum in hoc casu profert multum. Et oritur quoniam hec egritudo ex asperitate et siccitate canne pulmonis. Et cura illius est comedere amygdalas excoctas dulces cum succo ligratie. Et postquam drinatis suis ad tractandum de rauce dine vocis que fit ex infusione humiditatis flatis viscosi in cannam pulmonis que descendit a cerebro vicio reumatis vel catarrhi. et hoc non solum medicis sciunt: imo etiam et vulgares istud intelligunt et cognoscunt. nunc autem intendo tractare de rauce dine que fit vicio alterius egritudinis sicut accidit ex strictura gule cum aliqua istita: vel sibi sibi intum quod stringit inde nervus retrogradus et compressus et sicut ranceo. Et fit etiam ea cum intrinseca ab oppilione facta in ipso nervo retrogrado: et hoc fit raro et in minori parte. Ergo si deas festinater inungere locum stricture cum aliquo oleis resolutivis si egritudo fuerit antiqua: sicut cum oleo nucum antiquarum et oleo de iasemino et de narciso cum pinguedine anatis. Et pre omnibus istis experientia pinguedinem stornelloz quod comedit oliuas. Si si egritudo fuerit recens et in principio sufficit tunc immunctio cum oleo rosaceo aromaticato. Si autem iam transierit egritudo. xx. dies: tunc vnde debes predictis oleis mixtis. Et non obliuiscaris subtiliare regimine infirmis et ipsum diminueret: quoniam si sic feceris recuperabit vocem infirmus omnino domino cedere. sed si leso aliquo facta fuerit in vno vocis ex dicta strictura: cura eius tunc est impolita. Et fit

Assa fetida collo super spem multum valz apati b'gule. idem supra tracta. 6. c. 4.

L

M

Apatis in trinfecis incipietibus visq ad de clinationem somnus est malus in declinatione pro optimo

N Dec copo dez g Capbo simpl pibib fortio nu idet tui ex cano. vide pno. liget.

F O

Experi tu plic

C

pm

2 mod

P

D

3 mod

Q

4 mod

N **A**
Medicina
cōpo^a i eo-
de z gdu cū
simplici est
fortioris v-
tutis ea: cāz
vide 5° col
liget. c. 57.

etiā dicta rauceo ex apate facto in nerno retrogrado. Et cura eius est cura pdicta: subtiliādo regimē. Et si superius nonnūq̃m olea plura z diuersa: z in vñū collecta bene egritudinē pferētā nō credas nec fecisse illud absq̃ pūitione z cautela: qm̃ oēs medicine q̃ operant̃ intrinse cas vel extrinsecus si fuerit ples vnus cōplonis z vñū naturē: z in vno gradu simul mixte: reperit̃ur maioris virtutis z efficacie in oibus egritudinib⁹: quā si dederis vnā solā illius cōplonis z nāc: z illius gradus in vno eodēz pōdere. v.g. qm̃ si recipies medicinā vnā simplicē q̃ sit calida vel frida: sicca vel bñi in pncipio scōi gradus. z decōposita sumpseris in eadē quātitate q̃ in illo eodē gradu fuerit cōplonata. inuenies cōpositā lōge maioris efficacie q̃ simplicē: z in tñ q̃. 3. j. de cōposita plus epas q̃. 3. vna cū omnia de simplicib⁹: z hoc nō recipi solū in vñūb⁹ pnis. verū etiā in scōis z tertis. certissime istud debet inueni. z q̃uis causa h̃ sit manifestā: ita ipsam ad p̃ens omittit intendēs breuitatē seruare: sicut in pncipio pñū libi p̃missi. nilominus h̃ z alia in sequētib⁹ vñū haerememoratur Deo pcedere: z iaz super⁹ memorauim⁹ q̃ oppilo fieri p̃t in nervo retrogrado: sicut in alijs nervis fieri cōsuevit: ex qua rauceo orit̃ z generat̃. Et etiā in duob⁹ nervi obicis a qb⁹ lū oculis delegat̃ sit oppilatio: z in tñ q̃ quī claudif̃ oculis: vnus nullatenus puilla alterius dilatat̃. Et qm̃ sic est medici sunt desp̃ati d̃ cura hui⁹ egritudinis: hoc iam declaratiū est in tractatu oculorū. Sed de hoc qd̃ medici dicūt q̃ cura aliqua non pdest in illo casu nullatenus sumi q̃ c̃iesneq̃ assentio illo mō. Et sicut dico de ista oppilone: ita dico de oppilatione facta in nervo retrogrado q̃ cura non est possib⁹ in oī medicine p certo eis debet valere z eos innuāre si debite exhibeantur. Quare innungere debes locum p̃dictis oleis simul mixtis: nō omittēdo purgationem lēz totius corpis: z etiā p̃ticulārē capitis: sciēdo q̃ mā egritudinis nō trahit̃ a capite nisi medicine z virt⁹ ipsaz luc deferant̃. vñ cōsulo vt alie a dictis medicinis p̃p̃ent̃ q̃ deferat̃ vtutes ipsarū ipsi capiti velociter p̃p̃ināto eas distēperat̃ cas q̃ mellis. z hāc viā z doctrinā dinuenit p̃ā meus: z fuit valde bona. z postq̃ ipse obijt qd̃ posui alium nunciū delatozē medicinarū ad caput: q̃uis de hoc cū eo minime fuiss̃ locutus. Et nō diffidas ino quādo beneficiū z iuuamē istarū medicinarū nō apparuerit velociter z subito: quoniā aliquādo excitādo nō nō tñ signum aliqd̃ beneficii z iuuaminis apparebit̃ interdum liberabitur subito Deo dante.

E TORIVNTVR pustule in meri ex con-
 sitione rerum acutariis: sicut est synapsis et similia. vel
 ex assumptione medicinarū fustius et acutariū que
 recipiuntur a medicis ad occidendū sanguifugas exi-
 stentes in gula. Et sunt hac de causa ibidem pustule ru-
 bee parue et minute. Et cura huius est succus liquiritie
 cum mucillagine seminū cydoniorū cum aqua rosacea
 dissolutorum: retentus in ore et paulatim sugendo et
 lambendo deglutire.

De corruptione & putrefactione in gula & meri: & eorū
partibus adiacentibus in tēpore epidimie. Cap. 17^m

O RITVR etia in istis mebris z in suis ptibus
adiacetibus putrefactio tpe magne epidimie z
pessime mortalitatis: sic in alijs mebris fieri solet
uit. qre ptes gale corripunt. Et hoc nō accidit nisi
qñ est epidimia pessifera pessima z maligna. z nō est ni-
rum: qñ aliquādo in tali tēpore corripunt nervi pedū
z sunt mebra solida z cadunt. Et qñ tractabo de epidī-
mia: z de egritudinibus qñ sunt in ipsa: z de suis accide-
ntibus tunc curā omniū ponam cum adiutorio Dei.

De prinatione sensus z motus z relaxatione meri z
isofagi. Laq. 18^m.

ACCIDIT Et aliqui in nerno illo in quo ita ē
v̄t̄ deglutiēdis spēs relaxatiōis z putatiōis sensus z
mōt̄: z p̄t ē hoc nocumētū euenire in ipso nerno
a quo dicit̄ nernus recipiēt iussuā z v̄tutē sensus z mōt̄.
Et hoc ei accidere p̄t pp̄ friditatē cōponis sue. v̄i par
tus est recipi dictā leſiōe. Et hoc ei p̄tingere p̄t: aut ex
assumptiōe narcōcarū medicātorum: aut ex potatiōe aq̄
fridei magna q̄stirate: z spāl̄r illis q̄ nō sunt assueti bibē
eā. z pōt aliqui hēc egritudo subito euenire: z iterū pau
latine effici. Et q̄ sit ex potatiōe aq̄ multe fride: tūc sit
subito. Et q̄ cōtinue z paulatine vsus fuerit frida: tunc
succellitue z paulatine h̄s egritudo effici. z q̄ sic ē: inci
pit cū dolore leuiz cū difficultate dēglutiēdi q̄ paulatine
z succellitue angumētaf donec deneniret ad p̄uatiōē
deglutiēdi p̄fectā. Et hoc accis q̄n accit est pessimū val
de: q̄n infirmus nō p̄t v̄llo mō cibū nec medicāā deglu
tite: q̄re op̄z cū sollicitudine p̄perare ad eius sanita
tēz recuperandā: aut in breui morietur. ¶ Et q̄n ad hoc
deuenit: curaf plurib⁹ modis. Primus modus est vt ap
ponas cānulā argēti yellāni in gulā. Et sit cānulā h̄is
caput qd̄ ponit intus in ore strictū: z illud qd̄ remanet in
manu a p̄te exteri⁹ sit latū valde. Et scias q̄n appones
cānulā in gulā, mouebis stomach⁹ ad subuerſiōē z vomitū
nātr̄. q̄re eā tūc subtrahere d̄bes: z stare donec ces
set vomit⁹: z iterū eā im̄ponere: z cū subuerſio z vomit⁹
vel mōt̄ sup̄uenit subtrahere: z sic facies donec ex p̄ſue
tudinē remoueat subuersio z mōt̄: z q̄ sit abſq̄ abdomi
natiōe infirm⁹ ex appoſitiōe ipsius cānulē. Et tūc sicut di
ctū est pone latus strictū intus in gulā: tenēdo latus am
plū in manu: z ide lac p̄yce recētre n̄lētū: aut pulres ex
arina tritici: q̄n ex aliquo iſop⁹ q̄ ide possit infirm⁹ nutri
ri. studēdo ſemp̄ i remouēdo cāz egritudis cū qb⁹ tibi vi
debis p̄uenire. cōſcēdo q̄ ex tali cura ſequi nō modicū
ocumētū ē. q̄ inde debilitant v̄tutes nebroz uale oēs.

TScos mod^o curatiois hui⁹ c^ogritudo ē ponere infirmū
 indū in tina lactis: qđ sit tepidū z recēter m^octū: aut in
 tina plena ex pultr^o farinē tritici q^o sint ligde coctū: qm̄
 opio quozidā medicor⁹ ē vtiliud nutrimentū igrediat p
 totos inferiores corpis: z etiā per poros totius corporis
 p^ous. s^z hoc opio de bilissina valde c^osistit atq³ frimola.

¶ Tertio qđe modus ē: z ē recto certus: atq; verax. Iq; 32
ali nō nutrit ifirm? absq; dubio. z est fals. et recipias
cyl pultes ex farina tritici ligat deoctas in vesica vna
apz: vel cř simili. z sit in collo ipsius ligata vna cānula
rgēti ad modū clisteris: z facta mundificatio ītestinoz
facta cř clisteri? absterminis z mūdificatibz. pone di-
ctā cānula intus in ano: z exprime dictā vesica diligēter
ī manu: donec totū laxevel pultes in ītestino recto ab-
firmo recipiat: z sic inde dictū ītestinū fuggēdo recipiat

E

F

Prim^o mo-
dus cura-
tionis.

G

2° modus.

3° modus.

H

Quidam op
pinant qd
p enem
ta n fit nu
tritio 2 nō
est sic.

Ista gĩa n̄
valz cliste-
ria nō tra-
hūt a stō-
cho: ḡ cli-
steria nu-
tritia n̄ p-
ueniūt ad
stomachū.

I z stomachi ipsa medicamina abhorret: p hoc nō attra
hū: expellunt: q̄ corpus idigeat nutrimento vebemē
ter: iustitia a se cib⁹ cōpetēter sunt d̄purata: iō nutrime
ntū idē inieciū v̄tute attractiua in ipsis fortiter vigēte at
trahit de intestino ad intestinum vsq; ad stōchū. Et neq; in
medicaminib⁹ clysterioz repit⁹ v̄tutē vñ bēant ascēdere a
p̄tib⁹ iē riorib⁹ ad supiora natando: sicut iuenit in cholā
acutissima q̄ qñ descēdit. aliquādo iē rior vsq; ad fundū
anl: ibi facit magnā p̄ctionē: z volūtate egerēdi: sicut
p̄icit. Hāc p̄t esse q̄ hō se abstinet z retinet p̄pter aliquā
necessitatē. vel q̄ est in platea associatus: vel in mensa.
Quare illa cholā redūdat ad supiora. z sic ascēdēdo pōt
vsq; ad stōchū deuenire. Et cū sit odiosa z abhoiabilis p
supiora vomēdo eycit. Et quō non possūm⁹ imaginari q̄
lac z mus gallinarū: z pulles inieciā p clystere sicut dēm
est q̄ v̄tute attractiua forti mediātē intestinoz z stōchi nō
possint vsq; ad stōchū de intestino ad intestinū puenire. cū
semia q̄ exiit in olla vel aliquo vase terreo exite iuxta
aqua attrahāt nutrimentū z humiditatē manifestissime
vltia ipsuz vas. ¶ Hucusq; iā d̄terminaui modos nutri
tionis hui⁹ patiēti: quē p vltimus pueniētiōz z verior
z magis eligēdus a me ē indicaf. Nunc autē igeniū cura
tionis hui⁹. ēdo h̄ breuiter p̄trāsire. Et dico q̄ ē necesse
inūgere locū extērius cū oleis aromaticis z subtilis sube
q̄ nō habeāt sup̄flua caliditatē: sicut est oleū rosaceū fa
ctū ex oleo oliuari: z oleū de bīasemino: z oleū amygd.
amararū. z hoc fiat sū q̄ medicus egritudinē videbitur
expedire. Inūgere locū cum vno illoz simplr. aut simul
mixtis. Et vbi ordinari ponere lac vel pulles: in illo et
eodē casu potes adeo bñ assuescere brodiū pulloz: vel
turturiū: vel coluboz masculoz: h̄ illa p̄ordinauerā: eo
q̄ boies illius ptis illis frequētius vtunt. z etiā q̄ in hac
egritudie sunt loco cibi z med cine valde inuatiue. Et ē
necesse vt oia p̄dicta sint tepida. z studeas cū oi sollicitu
dine: vt nō sint frida nimis actu: neq; calā actu in excē
su: qñ cibi z medicine qñ sunt actu imēse seu sup̄flue cali
ditatis: hñt d̄struere calozē nālē: qui qdē caloz est iñstru
mētū v̄tutū corpis: z est ip̄e caloz nālīs sicut agēs. z cale
fac cerebrū cū reb⁹ aromaticis subtilib⁹ tēperate calidi
tatis. Et id qd magis laudat z plus est exp̄tū in hoc casu
ē balsamū. z si nō possēs balsamū cōpetēter h̄ie iuenies
de carpobalsamo: q̄uis apud nos difficil⁹ repiā q̄ ip
sum balsamū. z iterū oleū de granis pini cōmedat: z silr
oleū de alchaoen. i. de cotula fetida multū valet. Et si in
q̄libet vncia alicuius p̄dictoz oleoz ponat aur. j. optie:
z pure ambte: erit effectus maioris valde z tutioris in
oibus Deo dante. Et postq̄ breuiter expeditus sum de
egritudinibus colli: nunc intendo determinare de his q̄
sibi contigine existunt: sicut est pulmo z mery.

¶ Tractatus vndecimus de egritudinibus pulmonis: et
est continens capitula tria.

¶ De catarro descendente ad pulmonem. Cap. p̄mū.

SCIRE debes q̄ pulmo est mēbrū porosū
z spongiosum valde: z q̄ in suis porositatib⁹
inueniuntur anuli similes anulīs cāne pulmo
nis: qui tēdunt vsq; ad extremitatē ipsi⁹ pul
monis. z h̄ experientia pbat in aialibus mortuis. s̄cū
flādo fortiter intus p cānā pulmonis. inflabitur enī pul
mo totus manifestissime: cū inde aer exierit: detume
scendo p̄trahit pulmo: z simul partes eius cōstringunt.
Et descēdit etiā aliquādo flegma z catarrus a cerebro
ad pulmonē: exinde puenit tussis z strictura anhelit⁹.
¶ Cura huius est mūdicare corpus a flegmate cum
pulpa colloquintide z similibus: z confortare caput cū
aromaticis calidis z siccis. sicut sunt gariofilī: z macis: et

cinnamomū electū. z p̄suetudo ē p̄ficere emplm ex p̄
dictis z ponere sup caput. S̄ ego expert⁹ sum q̄ facere
pulverē ex istis subtilissimis: z spargere sup caput est lō
ge maioris efficacie z effectus in hoc casu. z hoc fuit dī
ctū z p̄siliū p̄is mei in fine sui sermonis. Et ego expert⁹
sum q̄ recipe de vnaqua; dictarū specierū p se: z subti
liter quālibet pulverizare singl̄r: z miscere eas oēs s̄t
cūz aligb⁹ ex istis succis pnt cōploni z nāe vniuscuiusq;
isirmi magis videbif puenire. s̄ h̄ byemes fuerit cūz succo
de nabāna. i. mēthe. vel cū succo merq̄anq̄. i. maiorane.
aut cū succo de berēgemēsa. i. basiliconis gariofilati. et
si tēpus fuerit calū z febricitauerit isirm⁹: tūc misceo dī
ctas spēs solū cum aq̄ frida. aut cū aq̄ rosata pp̄ sui aro
maticitatē: z est melius: z facio eas exiccarī: z postea ite
rū eas pulverizari: z demū sup caput s̄gere: qñ sic fa
ciēdo v̄tutes eaz meli⁹ p̄siliū cōadunant z vniunt. Et q̄ hoc
experimētū sic plies z p̄lies p̄bau. pp̄ hoc ipsuz collau
dādo p̄ ceteris recōmēdo. Et ē pueniēs vt alteres cō
plonē isirmi p̄uertēdo ipsaz ad nām siccitaz cū aliq̄ cali
tate. z hoc fieri p̄t cibādo cūz passifib⁹ affatis z turturi
bus: vel ipsis factis in taffea: z silibus. ¶ Et scias q̄ flā
qd descēdit in pulmone: nō de facili dē p̄t exire. Et hoc
iō q̄z aut illud est flā subtile z ligūz valde. ita q̄ pulmo
nō p̄t ipsuz extēri⁹ expellere. eo q̄ qñ anhelit⁹ aer spar
git p̄ pulmone d̄mū d̄ictū flā z isundū z ibibif in ip̄m.
q̄re aer exit: z illud sic ibibitū remanet. vel erit illud flā
grossū z viscosum valde. Quare pp̄ sui viscositatē itū
adheret ipsi pulmoni q̄ nō pōt inde expelli: nec cūari. s̄
si cognoueris q̄ illud flā sit liquidū z subtile. studeas ip
sum ingrossare toto posse. z hoc facies recipiēdo ex oia
gagato albo. z gūma arabica alba. z pillas fac cū deco
ctiōe in iubarū z vñā teneat post aliā continue in ore. Et
qd inde eliquat z dissoluitur paulatim deglutiat. Sed si
sciueris qd flegma sit grossū z viscosum tunc fac istas
pillas. R. amygdalarū. z succi liquiritie. z befferis trisba.
qd est flauia in ligua hispanie. z pistent oia. z misceantur
cū syrupo facto de cortice citroz. z fac pillas. z teneant
sub ligua. z si fuerit vltimē viscositas: misceant cū syru
po cētaure minoris optime decocto. z fiat pilule vt dēm
est. z teneant in ore. z abstineat a multa repletionē cibi
z potus. z non comedat fructus nisi illos quos dicam.

¶ De apostemate pulmonis. Cap. 2m.

ORITVR in pulmone aliqñ apā sicut in alijs
mēbris accidere p̄suevit. Et istud apā fieri pōt ex
vno humore solo aut ex plurib⁹. S̄ sū naturā
sui corpis ip̄ose est in ip̄so fieri apā ex solo flegmate pp̄
p̄nerationē p̄tinuā flātis cū ip̄so pulmone. Neq; ex sola
cholā pp̄ subtilitatē sui. z pp̄ largitatē poroz corpis pul
monis nō pōt ibi diu p̄manere. qñ inde defluat z discor
rat. quare ille humor ex quo orit⁹ hoc apā est sanguis. z
hoc est q̄ grossitudinē aliquātulūz p̄tinere v̄t. quare ibi
de; pōt aliqñ diu p̄manere: z nō est etiā pulmo sic assue
tus ip̄so qñ possit ex ip̄so ibidem fieri apā. ¶ Et scias q̄
pulmo est oīno absq; sensū. z si h̄z est occultus valde. sed
illa pellicula q̄ est circūdās ipsū: q̄uis sit subtilis val
de. tñ nervosa existit: vñ sensum habere probatur. ¶ Et
iterū est sciendū q̄ pulmo z sue pellicule sint absq; ner
uis: sibi ferentibus z p̄stantibus motū. z cūz mouet non
mouetur per se: sed motu p̄ctoiz. Et dicit quidā medi
coz q̄ si pulmo haberet sensum perfectū: hoc est si esset
p̄fecti sensus. ad vltimū languesceret propter sui motū
cōtinuū: eo q̄ vita animalū existit in anhelando seu in
spirādo aere z expirādo. Sed h̄ opio nihi frinola atq;
oīno vana videt. eo q̄ pectus est magni z perfecti sen
sus atq; acuti. ga ad ipsū nervi magni multi derivant:
z continue z assidue mouet: z mouendo se mouet etiam

Lura.

pulmonē: et tñ nō fatigat neclāgescit: qre rō z opio p̄di
cta vacua z nulla ē vīrīf hoc nō itendo ad p̄ns in b̄ lo
cosoluere z declarē. Immo redeo ad illd qd p̄termis
z dico qd qñ āpa est in pulmone: tunc īfirm⁹ patit p̄tinue
stricturā anbelit⁹ validā atq; fortē: z acutā febrē z cōsī
mā pp̄ vicinitatē ipsius pulmonis cū corde: z tussiz violē
tā: z ip̄eruosaz: z facies ei⁹ ē rubea valde: z spāl̄ po
ma maxillaz: z ābelit⁹ ei⁹ ē frequēz velox atq; cal⁹ val
desq; cū b̄ ē mediocris iter magnitudinē z puritatē: z pul
sus ipsi⁹ ē velox z frequēz: ita qd valde subitō vna p̄cus
sio aliā seq vīrīf: nō ex necitate pulsus durus esse reperi
tur in b̄ āpate: qñs de nā āpatis talis ē dberet. S3 ga
pulmo ē mēbzī melle: ob b̄ opz qd pulsus ad molliciez
hēat declinare: z ga nō est nervosus ē: z hac de cā mltā
talīa accētia occultātū z annihilant qd appere dērent
qñtū est de nā āpatis qd nō apparēt: z b̄ ē cā qre duricies
tūc pulsus h3 ad duritiē p̄tinere: s3 ē oīno absq; dolore.
Et qñ febrē videbis acutā: z tussiz violētā: z cū tussī ali
qd nō creabit⁹ oīa signa qd p̄scripta sūt in vñū collecta
fuerint: p̄ certo hēas qd āpa est in pulmone. Et iaz sup̄za
dictū est qd istd āpa nō fit ex puro flegmate: neq; ex cho
lera simplicī: s3 gñā ex sanguīe: vī ex sanguīe z cholera
mixtis: vī lōgīnquī ē valde qd āpa oīaz in pulmone ex
melīa eo qd pulmo eam odit z abominat⁹ valde pp̄ ip
suis grossitiē z acetositatē. Et scire debes qd pulmo non
nutrit nisi ex sanguīe subtili claro rubeo atq; lucido. Er
go postq; videris in īfirmo oīa sup̄ascripta fig⁹ in vñū
collecta s̄lōma ipz: p̄siderat⁹ tñ p̄ditiōib⁹ notis. Et atq;
coplone: tpe am̄t z regiōe. Et in summa dico qd oīno ē mi
nuendus qñ sic est. S3 p̄uiso ē d3 in mīmēdo plus vel
min⁹: put mel⁹ videbīf p̄uenire. S3 s̄lōma ē d3 ex ba
silica dextri brachy vel ex saluatella man⁹ qd in arabico
d3 azīfac. Et sit studiū tui in cibādo eū ex reb⁹ qd nō ex
cedāt in friditate sup̄flue: s3 sint p̄fortatīa dupl̄r. Cū aro
maticitate z stipicitate: sic cū rosīs z stipitib⁹ m̄rti hūi
de. Et subtilia regimē ei⁹ dādo ei solā aquā ozdei ozdia
te factā z colatam. Et si fuerit d̄bilis vñū vīl nāe nō trā
seas vītra panata: z fac eū abstinere ab oīspe carnis oī
no: qñ si sic feceris: remouebīf āpar z liberabīf īfirmus
totalr Deo dātē. Et iā vidē potes manifeste qd de⁹ subli
mis z gloriofiss pp̄ hoc pulmonē creauit cū sūba rarā: z
cānalibus largis z dilatatis: vt sup̄fluitates z viscosita
tes inde valeāt facīl p̄transire. Et ga ipse pulmo vici
nus cordi existit. Qd qdē est mēbzī sicut iā sciūstī qd
est cōseruatiū vite in oībus corpib⁹ ex suo spū vitali qui
in eo q̄tidie gñāf z p̄seruat. Et q̄seruit huic spū est anbe
litus. Et cor fm̄ dān b̄ est p̄ncipiū z radix oīum virtu
tū totius corporis: z ab ipso fit effusio z delegatio oīb⁹ mē
bzis. Et qdā sunt qd dicūt qd cor nō ē radix z fundamētū
nisi v̄tutis vitalis solū. z epar v̄tutis nālis: eo qd p̄ ipm̄ to
tū corp⁹ nutrit z angmentat. z cerebrū s̄l̄r p̄seipm̄ solus
est p̄ncipiū z radix spūs aīalis z ab ipso p̄cedūt v̄tutes
sensus z mor⁹. S3 b̄ opiones nō sunt medicīne multe v̄ti
litis: nec ē res necessaria oīno medico ad sciēdū ipaz:
eo qd est res difficīl z obscura valde: z pp̄ hoc fuit hēc cō
tentio z disputatio iam sunt mille anni inter quosdā. S3
id qd neciūm est ad sciēdū i arte medicīe: z absq; cogni
tione cui⁹ nō est medicīa: noīandus est certissime scire z
cognoscere qd cor est fons z p̄ncipiū spirit⁹ vitalis z vite
in aīalib⁹. Et qd gescēte motu cordis cessat vita oīno. Et
qd cerebrū ē fundamētū z p̄ncipiū spūs animālis. Et
si aliq; de causā cerebro accideret solō cōtinuitatis mor
rīrēf aīal in b̄reni. Et epar simīl ē origo z fons spūs nā
lis: in quo est radix z p̄ncipiū nutritionis: z qd ipso tāq;

a fonte z origine b̄ virtus oībus mēbzis dirigitur z dele
gatur. Et si accideret ei solō p̄tinuitatis: nō diu aīal cum
vita posset p̄manere: qñs nō ita cito morīrēf: sic si in su
p̄dictis duobus mēbzis accideret z euenīrēf. z cā hui⁹
est ga nā vñū cordis ē spūs vitalis qdē spūs ē istz vite
in oīb⁹ mēbzis: sicut dān ē. Quare qñ dīstruit ei⁹ opatio
cessat vita oīno: sic qñ remouet vel cessat lux solis vīlā
padiēf gñā tenebrositas z obscuritas subito z icōtinēti.
Et hoc idē dicim⁹ d cerebro. Sed qñs epar sit p̄nceps
spūs nālis: z ab ipso ceteris mēbzis dirigat⁹. sicut ab alijs
duob⁹: s3 corde z cerebro sui pp̄ spūs dirigit⁹: tñ cū
istospū nāli vadit sanguis ad oīa mēbzia nutrienda. Qui
qdē sanguis idiget cōuersione z mutatiōe: z mutat⁹ z alte
rat⁹ de colore in colore s3 nāz vñūscūq; mēbzī reci
piēf: qre b̄ spūs gñā sube existit respectu p̄dictoz. z b̄ cō
uersio coloris in colore z sube in subaz nō fit nisi i tpe de
terminato z nō subito. S3 opatio qd fit a duob⁹ alijs p̄scri
ptis mēbzis p̄inb̄ agīf z opaf ex subtilissība eorū ē. Qua
re si acciderit alicui istoz solō cōtinuitatis: p̄nat subito
eorū opatio z b̄ficiū absq; mora: sic claritas diei cessan
te sole: z ē in obscuro cessante splēdore lāpadiēf icōtinē
ti sequīf obscuritas z tenebrositas p̄ se absq; dilatiōe ali
qua. Ergo manifestū ē ex p̄dictis qd oīa p̄dicta tria mēbzia
sūt p̄ncipalia. s3 cerebrū: cor: z epar: eo qd nō solū h3
vident⁹ z reperīntur v̄tutē inatā tñ qd seipsa regūt: verū
ē z īfluētē habere cōprobant⁹: ex qd fit īfluētia oīb⁹ alijs
mēbzis corporis. z sine qd diu mēbzia p̄manet nō possent:
neq; vita in corpore. Et qd b3 istoz est in se z p̄ se p̄ncipa
le: z nō ē dīa iter ipsa nisi in tpe: qñs p̄lo Aristoteli vi
deat qd solū cor sit p̄ncipale mēbzū. z vna ex p̄ncipalib⁹
causis ipi⁹ ad b̄ confirmādū est qd cor est p̄mū mēbzū
qd gñāf i corpore aīalis: z talis qd ē philosophica z nālis.
S3 medicīe nīl cōferre vī. Et ego nō itēdo b̄ declarā
re nisi ea qd medicīe p̄ncipalr habeāt p̄tinere: z qd nocu
mētis corporis p̄nt obuiare. Et ga iā elōgat⁹ sum hūc
qz a p̄p̄ia itētiōe: nūc ad p̄ns ad ipam redire itēdo. Et
dico qd pp̄ colligatiā z vicinitatē qd est pulmonis ad cor
febris qd fit pp̄ āpa pulmonis est pessima valde z acuta: z
ob b̄ nā conat⁹ toto posse ad expulsiōē nocumētorum
faciendā quā citius pōt. Quare etiā qd fit per s̄lōmiaz
est necessaria valde in p̄ncipio hui⁹ āpatis: z hoc se cure
fieri pōt: eo qd hec egritudo acuta est z b̄renis: pp̄ molli
ciē sube corpis pulmonis: z pp̄ caliditatē ipsius quaz h3
a vicinitate cordis: z a colligatiā ipsi⁹: z quibuscūq; āpatis
b⁹ aliqñ accidit strictura z coarctatio fortis anbelit⁹: z b̄
fit vna duaz cārū: aut ex nimietate putredinis facientis
stricturā anbelitus, sicut sepe contingit in āpatis epa
tis: aut ex cōuersione humoris in sanie qd fit pp̄ grossitu
dinē mēbzī z obediētiam humoris: vt est sepe videri in
pleuresi. S3 āpa pulmonis sp̄ fit cū strictura forti z cum
magnitudine febris. Et curatio huius leuiter efficiēf z cō
plete. z hoc pp̄ raritatez mēbzī z largitatē viāz. Et qñ
āpa nō resoluitur: ipse est qñ vna duarū cārū eueniat.
v3 solō p̄tinuitatis in pulmone. vñ fit febris ethica z cō
sumptiua: aut ericatio subal⁹ humiditatis pulmonis: ex
qua fit defectio z p̄b̄sis: z in arabico dicīf alcaī. Et qñ
istis accidit īflatio pedū tūc mors ē viciā. Et si dān āpa
ad sanie dūenerit: z in sui exitu laudabilis apparuerit sa
nies alba. s3 mediocriter spissa absq; odore malo: plon
gabitur egritudo: z fiet chronica. Sed si nō fuerit alba:
nec subitātē mediocris: z color eius ad rubedinē decli
nauerit: adhuc lōgior efficiēf. Et si ad nigredinē deuene
rit: scias p̄ certo qd īfirmus moriet⁹. z etiam si post nigrāz
albā z laudabilē spuerit. nō p̄tāto est cōfidendū quin ad
vltimū moriatur. Et scias qd solō cōtinuitatis qd fuit in
pulmone est difficilis valde ad coadunandū z cōso

Lol. Quer.

L

lidandū pp p̄tinuū motū ipsius: z pp ipsius sube rarita-
te: cognoscendo ē q̄ pulmo est mēbrū maximi iuuamē-
ti. Quare si aṗa eius sanie ḡi auerit: z ipsa sanies fuerit vi-
ridis vel nigri coloris: moriet̄ infirmus oīno isra. xx. dies.

Sed si sanies p̄dicti aṗatis alba fuerit: plonabit̄ infir-
mitas tpe lōgo absq; liberatiōe z euasiōe fm sniaz medi-
corū: sit idē ethicus z p̄thicus cum creatiōe p̄tinua z
tussī īseparabilē: diminiuit̄ caro ei⁹ p̄tinue z paulatine:
z p̄uertit̄ ad colozē fuscā: z īstantū macrescit̄ z extenuat̄
donec cutis ei⁹ efficiat̄ tota rugosa z ſeta: z oculi eius sūt
p̄cūq; nares acutē: z vngues incuruant̄: z ad vltimum
nō pōt palpebras supius eleuare: z β non accidit p̄pter
sonitū: sed pp defectū virtutis nō potētis īplas eleuare.

Et cū ad hāc deuenerint dispōnē: tūc mors ei⁹ est vicia.
Et multi ex istis de pulmone sanguinem egciūt z nō mo-
runt̄ p̄ maiori pte nisi post īstatiōē pedū īp̄forū. Et qui
būda ex istis accidit fluxus v̄tris pp debilitatē virtutis
retēnē: vel pp debilitatē virtutis īmutatiōē: z tūc veloci-
ter moriunt̄. Qz si dām aṗa sanie non p̄creauerit tūc flo-
botomia cura est ei⁹ p̄fecta: z liberabit̄ cū ea deo dātē. z
subtiliare regimē in hac egritudine cōfert multū quēdā
modū supradixim⁹. Et affuscat̄ infirmus ea q̄ bēant sub-
tiliare z apire. Et ex istis q̄ expta sunt z p̄m̄ approbata
in aṗatib⁹ pulmonis alcharcainna. l. panicula v̄l hīrin-
gi z cū barbarbeer. l. capilli veneris. z capilli veneris q̄
dē p̄ferūt in β casu. eo q̄ cōp̄o eoz tēperata exiit z ob
β p̄ferūt p̄ ceteris alijs medicis ī dissoluēdo aṗa pulmo-
nis. z p̄prietatē h̄nt in oib⁹ egritudib⁹ pulmonis. z cōfe-
rūt tussī. Et mīse cū p̄dictis medicis q̄ bēant v̄trē mol-
lificare: sic est ratiō. sciēdo q̄ istud ratiō: qd̄ isto mēo tpe
reperit̄ nō solū h̄z mollificare v̄trē: v̄p̄ ē īpm̄ purga-
re: q̄m̄ illud qd̄ antiquis īueniebat̄ strigere diceretur.

Medicamē pueniēs huic egritudinē. β. ligritice pa-
nicula alia carfene: z capilli veneris: z flauie. an. aure.
q. violaz. aur. j. ratiō recētis. aur. j. q̄libz p̄se p̄quassent̄ si
cut puenit: z ponant̄ oia ad lētū ignē ad bulliendū p̄ter
reubarbaz in. xv. z. aq. z bulliat̄ vsq; ad p̄sumptionē me-
dicatis: z colent̄ exp̄mēdo fortiter z cū hac decoctiōe dis-
soluant̄ aur. viij. medulle cassiētilule addendo. z. ij. syr-
pi de mallice mīscēdo huic p̄scriptū reubarbarū subitr
puluerizatū. z ppina infirmo ad bibēdū. qm̄ hec medicia
suauiter corp⁹ mollificat atq; purgat: z nō idiget illa cu-
stodia q̄ in alijs laxatiuis fieri p̄uenit. Sed ppina ei ad
comedēdū de pane. z. ij. v̄l. ij. si vis cū vberē p̄ficere. at
tēdendo q̄ qm̄ tu das medicina laxatiua siue istā v̄l alia:
eā tepidā dare debes: eo q̄ si fridā dderis actuali nocte
bit̄ fridādo colozē nālē: z coagulādo h̄iōz: z si calā
sup̄flue p̄deris īstā mabit̄ caloz accētalē: corrigēdo in-
firmū ne ī somno sup̄flue p̄fundet̄. Et ego spero ī Deū q̄
cū hac cura z via erim⁹ sufficiēs in dissolōne z curatio-
ne h̄ aṗat. Et cū videris acuitatē febzis lētescere z getā
fieri: z anhelitus malus nō affuerit z tussis similr mollis
z lēta fuerit: scias p̄ certo q̄ aṗa tūc est eliquatū: z euz
fuerit infirmus ex tali egritudine liberat⁹: secure pp̄in-
quis dicere poteris q̄ optimā curā in ipso es operatus.

Et si cū hoc non fecutus fueris itētiōē tuā: β est q̄ aṗa
conuertat̄ ad sanie: z cū infirm⁹ spuit̄ creat̄ sanie tussē-
do: que sanies si nigra fuerit vel viridis: vel istis coloz-
bus p̄tineat. nō est sperādū nec attēdēdū in alienatiōe z
curatiōe accētium infirmis: sed atq; indices de hoc fa-
cto p̄m̄ cōsiderare d̄bes tenozē virtutis infirmantis: z
fortitudinē egritudis. z dies ceticos: z indica a princi-
pio creatiōis h̄ sanie: qm̄ q̄to citius z tēpestiui⁹ sc̄rea
re cepit talē sanie: citi⁹ moriet̄: sciēdo q̄ p̄o maiori pte
p̄ncipiū creatiōis saniei nō sit nisi in die cetica. Quare
dico q̄ si creatio talis saniei fuerit: vel inceperit in ter-

tia die a p̄ncipio egritudinis q̄ infirmus nō tranierit p̄
maiori pte sextā diez a p̄ncipio egritudis. Sz si v̄tus for-
tis fuerit moriet̄ in octaua die egritudinis. Et si creatio
saniei inceperit in sexta die: ip̄se est q̄ infirmus trāseat
decimā diē. Et cū ero locutus de dieb⁹ ceticis: tūc me
morabor de his oibus tractatu breui. Et sanies illa q̄ co-
lozis est melongiarū vel que viriditati habeat p̄tinere
mixta nigredini: magis mortis est signatiua q̄ illa que est
rubei coloris: z alioz coloz: eo q̄ illi colozes significant
mortificationē īnati calozis. Et scias q̄ sanguis nō exit ni-
si postq; aṗa est aptū. Et cū sic est signū est certissime laxi-
tudinis z debilitatis nāe non potētis digerere z p̄uertē
sanguinē illū ad sanie: quare β non p̄cipim⁹ eē aliq̄ digō.
Et cū dico sanguis: non attendas q̄ intelligā sanguinem
purum: sed est mixtus cū alijs humoribus: sed denoio. ip-
sum sic a dñio: z a colozē. Sz cum sanies apparuerit al-
ba z mediocriter spissa: z exierit leniter z absq; difficulta-
te: tūc securus eē poteris q̄ plonabitur egritudo. Et si
studiosus fueris valde in curatiōe ipsius regendo eum
p̄fecte put sibi cōuenire v̄l: p̄ficiēs ei nō modicū: z effi-
cietur vita eius melior atq; lemoz: z alleniabuntur eius
accētia: z sic operabit̄ infirmus oēs suas v̄tutes nāles:
exercebit artē suam: z possibile erit q̄ recedēt ab infir-
mo oia sua accētia: ītātū q̄ ab oibus putabitur eē libe-
ratus: z ip̄se mēse putabit̄ esse sanus p̄fecte. Medic⁹ at
certissime scire d̄z: si illa est vera opio vel nō. Q̄ quaz di-
gnus est laude talis medicus cū sic opatus fuerit facien-
do totū q̄qd̄ de arte fuerit faciendū. Infirmus vero ta-
liter permanebit: donec terminus eius fuerit: z talis bō
dici nō pōt absolute sanus nec infirmus. Et regimē saniei
aṗatis pulmonis esse d̄z cū rebz absterius z mūdifica-
tiuis: z nō calefactiuis cū aliqua incūiōe z desiccatiōe: si-
cut ē terra sigillata q̄ a p̄prietate cōfert pulmonis q̄m̄
stipticitatē habeat: p̄ tato nō amittit virtutē cōfortandi
membra ītrīnseca: z capilli veneris v̄tus post quartū de
cimū diē p̄fert ei: z bes bege. i. macis ē postq; fuerit ab-
lutū in aq̄ pluries est valde bonū: z cortices citri s̄līr p̄fe-
rūt valde in β casu: eo q̄ fortitudo virtutis mirabilr valz
in hac egritudine. z he medicine quas diximus multū va-
lent h̄ntib⁹ sanie in pulmone confortando. β. ergo ex
vnaqua q̄ istaz ptes eq̄les. z bulliat̄ in aq̄: z ppina infir-
mo ad bibēdū cū syrupo facto ex scariolis: aut cū rosā
recētibus. Et ex reb⁹ multū cōferentib⁹ huic egritudinē
est hic. v̄l capias bolū armenū z ponas euz in vase aliq̄
terreō cū carbonib⁹ ignitis: z sit vas h̄is coopertorū
qd̄ in medio superficie habeat foramē v̄nū: v̄l fumus
possit exire: z asperge ibi aquā rosacea: z recipiat infirm⁹
illū fumū per os tēperate pluries in die: istud p̄fert. q̄
aromaticū p̄fortādo pulmonē z eos: ericādo pulmonē:
z rege cū subtili regimine. Et melius regimē istis est pa-
nis bñ fermētatus cū zuccharo rosaceo. Et iā recordat⁹
suz q̄ p̄i meus dicebat mibi: q̄ pater suus habuit quēdā
hispanū in cura q̄ patiebat̄ hāc egritudinē: z extenuat⁹
fuit ītātū q̄ tota caro ei⁹ cōsumpta fuerat: z annis me⁹
ipsum taliter curauit. f. ga cibabat cū pane bñ fermēta-
to cū zuccharo rosaceo: z pane s̄līr bñ fermētato cū oleo
oliuarū: taliter resumptus fuit: z suā recuperauit humi-
ditatē: nec ei sup̄uenit aliq̄ accētis maluz: z vixit postea
tā longū tpe q̄ medicus qui curabat euz. f. annis meus
obyt ante ipm̄: z postea viū remāsit in manibus patris
mei. Et obyt ad vltimum ex alia egritudine z nō ex ista.
Et mibi s̄līr qm̄ īcepi praticare sup̄uenit ad man⁹ meas
qdā q̄ patiebat̄ talē egritudinē. z īm̄ ei regimē d̄cīr: z
sic recessit tussis ab eo: z īpinguatis fuit: z redit ad ope-
rādā artē suam: z ad exercendū oēs actiones suas: z sic
vixit postea longo tpe: ita q̄ eo tpe fuit epidimia in illa
regione:

A regione: ipse mortuus fuit in ipsa ex febri acuta. Et iam inuenimus qd hanc pcepit dare theriacā magnā ista egritudine: pferit multū lac et asine receter multū: ita qd i cōtinēti cū exit ab vberē recipiat cū infirmū nec ab aere inficiat. Et ga lac asine et carnes ei non est licitū sarracenis comedere: iō picipimus sumere lac capre: qd sit pfecte sanitatis loco ei. Et ē necesse vt ppines ei ad comedēdum crura de helo: et medullā de auge: et oculos ramozū et folia ipoz. Et vna passa ad comedēdū laudata ē valde i hā casu. Aqua vero quā bibere dicitur sit munda et pura et remota ab oi mala qualitate. Et ego dico qd oēs spēs carniū sunt male i hac egritudine. Et quia stochus patientis hāc egritudinem est debilis: iō ei debes dare de cibo in qditate tali vt ei possit digerere absqz difficultate magna. Et dixit etiā hāc qd cancri flumiales optime abluti ita qd eoz horribilitas sit ablata et cōquassata decoquatur in aqua diu. postea colent fortiter exprimēdo qd illa decoctio multū valet in hoc casu. Et postquā hāc hoc affirmat certissime credendū est qd sic sit: cū sit talis et tantus in hac arte. S3 hāc non faciunt actionē suā cōplone hā sui pprietate: eo qd inter cōplonē ipsoz et pulmonem existit similitudo: qd non sunt grossē sube. et sunt hūtes hūiditate in sui cōplone: et sunt mūdificatiū humoz: iō in simia sunt pferētes i hac egritudine. Et cōmēdauit sū hāc. dare in hac egritudine trociscos andaracharō: qm sunt iuuatiū valde. Et aliqñ sanies oriz in pulmone absqz apate: nota to in arabico varaz: qd sit qñ adunant hūiores in corpore pulmonis qd nō pnt vere sanies noiari: eo qd sanies vera nō est nisi i loco in qd est inflatio atqz tumor. S3 sanies que sit absqz apate sit ex hūozibz deriuatis i pulmōe ab alijs mēbris qd iuiscantur ibi. Quare mēbrū debilitat itatū qd nō pōt ipos ase expellere: pp hāc diminutio mori gñat ab anhelitu in loco illo vbi hūior dictus fuerit iuiscat: et pti nē hūior cōmissuris suis. Sed vera sanies gñat qñ tu mēficat pulmo: et istat ex solone ptiuitatis: qd orta ē in eo ex dispōne aliqz mala innata ei. Et gñat solo ptiuitatis i pulmōe sic in alijs mēbris. Et accitua ppa qd accidit ex dictis cāis est extēsiō qñ tussit: eo qd cōstringit pectus sup pulmonē: qñ replet aere. Et pole est qd hāc egritudo i pulmone accidat ex vna duap cāp qd nūc dixim. Et pti etiā pulmōni enenire solo ptiuitatis nō a se ipso: hāc supfluita sibus malis ibi deriuat quē admodū nūc dixim de apatibz: et pōt sū i ipso oziri corrosio ex humore acuto illuc delato et iuso: qd hūior ibi adurit ex calore accitua: aut ex ira. vel ab angustia et fatigatiōe supflua spūū: qd ab illo corrodif loe et vlceraf. Et cura hāc est cura apā ei ex pto qd hāc est gñoz ad curādū: et qd pti puenit in hā casu: est tēperare cōplonē: et mitigare mordicationē cū rebz que niētibz sibi: sic cū viscositate semini cydonioz: et cū decoctiōe iuiū hāz et ligritie: et bibat ipsaz: et fit et solo cōtinuitatis in pulmone ex forti extēsiōne facta i ipso ab ipetuo sa et valida tussis: vt a clamore forti. aut a superfluo onere atqz sūi vltra qd sua positas exigit et requirit: vt ex casu a loco alto aut exurtatione et ipulsiōe facta cū pectore valida atqz farte: isti tales eyciūt p sanguinē feruētē absqz maria tussis. Et sanguis ille qd eyciē ē lucidus et rubens non grossus hāc subtilis. Et cū dico de sangē feruētē: intellige qd sit ampulosus et spumofus. Et cura hāc ē p flōmare infirmū ex basilica dextri brachy. minūdo de sanguine put virtus ei exigit et regrit: et subiliare regimen eius mltū: et non exercitē: nec moueat: hāc gescat: et caueat a risu: et a supflua locutiōe: et spālī ab alta vociferatione: et cū vide ris qd tussis violētē igetat cū: pēpe ei vt oi mō et ingenio abstineat ab ipsa toto posse: et teneat pillas leues sū lingua ptiue. quas dicturus sum hāc inferius: deglutiedo eas paulatine: donec mitiget tussis: et curādo tussim cu-

rabif sū cā ipsa qd facit ipsaz egritudinē. Qd si cā fuerit tēsiō facta a supflua repletiōe: cura eius ppria ē flōmia: et si fuerit casus vel pcussio in iūges locū cū oleo rosaceo tepido. Qd si tussis fuerit ex catarro: tūc curādus est p catarrus sicut cā pmitiua: et aīs hūius egritudinis: et medicie qd pferunt in hac egritudine. Catarro sunt medicie stiptice subtile: qm sua subtilitate de facili pnt ad pulmonem deriuare: et stipticitate sua habent ipsum et partes suas constringere et coadunare atqz cōfortare: ne superfluitates ad ipsūz veniētes recipiat: et seruādo viam hāc quā ordinauim: absqz dubio nō modicū infirmo pficiēs Deo dāte. Et iā supra dixim qd flōmare debes basilicā dextri brachy in hac egritudine: et mibi vī qd scā flōmia basilice flōmāda sit vna ex arterijs qd eis magis vici nāt: et subtilia regimē eius dādo solū ptiā nā orde: et liga coras ei: istitis vnaquāqz pte ligatiōe forti: faciēdo eūz gescere absqz labore: et ppina ei oi mane aliqd ad bibēdū: qd beat pfortare cū stipticitate aliqz: sicut est syrupus rosaceus cū aqua dulci: et si aqz fuerit ex fonte grespiat ver sus ozietē erit laudabilior: et extigue in aqz illa calibē purissimū atqz mūdū tādiu donec ad min⁹ ex aqz diminuat qrtā ps ipsi: sternēdo i domo ei: folia vitis et myrtelle et silium: et odorēt cydonia et rosas: et ea qd hēant cor cōfortare et dilatare: ad hāc vt sanguis diuidat et spargat ad exteriora corpis: et nō phibeas eis formūz: nec exerceas te multū in puocādo ipz: hāc dimitte illū nāe. Et si cognoueris qd humor a capite dissoluat: et iseri dissillet ad pectus et ad pulmonē: et tps fuerit hyemis: et cōplo ei humida et frida extiterit: tūc ppara ei hāc medicamē. R. macis ptez j. et garioisloz pte semis: et piperis nigri pte x. fiat puluis subtilissim⁹: et sparge sup pte aīriore capitis: qm multuz cōfert in hā casu: et spālīter qñ pmitiua cā hūius egritudinis fuerit ex catarro. Et calefacere pte aīriore capitis: tēpa te quocūqz mō fiat pdest multū in hac egritudine. S3 si cā hūius catarrhi fuerit ex aere calido. oīno abstineādū ē ab oibz pdictis medicis: nec spargere dēs sup caput aliqz qd sint cōplonis calide et sicce in excessu: hāc sufficiunt ea qd sint tēperate cōplonis. cū modica siccitate et aromaticitate: la borādo in remouēdo tussis toto posse cognoscēdo qd qñ totū gcqd comeditur et bibif semel et absqz dilatione deglutit more solito: nō puenit stus illius ad pulmonē nisi p viam resudationis. v3. eo modo quo videt in vasis recētibz terreis qñ iplent aqz: qñ tūc trapellādo et resudādo p poros ipsoz exteri⁹ ad modū rois effundit atqz manat: et pp hāc ordinamus pillulas ad tenēdū ptiue sub lingua: ad hāc vt medicamē ipm paulatine deglutiedo possit ad pulmonē deriuare: et stus hāz pillulaz eē d3 cōfortatiua cū modica stipticitate et siccitate: ptiēs ad aliquā frigiditātē tēperatā. ¶ Confectio pillularū pferentiū in hac egritudine. R. gūme arabice et dragagā. et semis cydonioz: et antere. aīi. qrtā ptez 3. j. terre sigillate aīi. y. teraf vniūqz qd pte: et rebellet: et pficiant eūz syrupo ligritie: et fiat inde pillē ad modū lupini: et teneant in ore die et nocte: deglutiedo paulatine qd dissoluit ex eis: et bibat ex his qd supius dixim: abstineādū a motibus laboriosis: et a vociferatiōe forti: et a decubitu i locis duris: et maxie qui nō sunt afflicti: eo qd qdū infirm⁹ iacet in lecto duro: venae et arterie cōprimunt: qd sanguis ide enatur et spargit per totū corpus: et qd forma venarū tā pulsatiliū qd nō pulsatiliū qd sunt in pulmone sūa existit forme oīum aliarū venaz totius corpis: eo qd vene pulsatiles qd sunt i pulmone siles existūt oibz alijs venis nō pulsatilibz qd sunt i toto corpore: in subtilitate cū sint solūmō vniū tunice. et venae nō pulsatiles qd sunt in pulmone sunt duap tunicz. et pp hoc arterie pulmōis citius scindunt et laniant alijs venis nō pulsantibus que sunt in pulmone. et hac de cā solo

Col. Auer.

L z

I cōtinuitatis q̄ sit in pulmone est prauior & difficilior val-
de & piculiosior ceteris alijs q̄ sūt i toto corpore & magis
remota a liberatiōe: vel ipolis: q̄re studiosus cē debes
cū oī sollicitudine ad cōsolidatiōē faciendā cū his q̄ dixi-
mus. anq̄ ad sanie beat deuenire. cognoscēdo q̄ si ad cō-
solidatiōē h̄ vulneris pulmonis p te infirm̄ poterit d̄-
uenire. dign̄ eris laude & glia valde ex hac cura. Et non
credas q̄ h̄ vuln̄ cōsolidet ex pprio sanguine sic vulnera
aliozū mēbroz fieri pfuerūt: s̄ si p̄solidat nō sit nisi post
lōgū tps. Et postq̄ vñs fuerit q̄ p̄solidatiō h̄ sit exple-
ta & p̄firmata. nō d̄bes d̄istē ab vsu medicinaz ad minus
vñquequo trāfacti fuerint. lx. dies. Et si nō p̄fectus fue-
ris intentiōē tuā. s̄ est q̄ ad sanie cōuertatur: iā supe-
rius dictū est qd̄ agere debes. ¶ Et iā audini a p̄e meo
q̄ ad eū venit qd̄ ex officialibus hispanie: q̄ patiebatur
hanc egritudinē: s̄z q̄ eiecerat sanguinem a pulmone: &
p̄ mens studuit eū: & fecit ei oīa que vñs fuerat ei cōne-
nire: infatū q̄ ad tāta cōualecētiā deuenit: q̄ putabat
se esse liberatū integre & p̄fecte: & cepit facere facta sua
& agere oīa que consueuerat in sanitate sua: & p̄ mens
corripit eū inuigendo ei a q̄bus se abstinere debeat: &
maxime ab vsu mulier: & a superfluo cibo & potu: & a vio-
lentis motibus & laboriosis: & ab egatione equoz q̄ sūt
semper robusti atq̄ fortes. Et procedēte tpe equitauit q̄
dam die equā vñs: & cursitauit eā violenter: & eadez die
reiecit d̄ sanguine in magna q̄titate. Quare ex h̄ & ex vsu
mulierū. & alijs errorib̄ multis quos propter obijt in bre-
ui. Sed quandū seruauit regimen sibi impositū: sane vi-
xit: & bñ fuit hoc per septem annos.

K De tussis que prouenit a mala complexionē & de omni-
bus alijs speciebus.

L **E** T SCIAS q̄ pōt in pulmone cūenire cōplexio
calā aut frigida vel sicca ex qua oritur tussis. Et cu-
ra hui⁹ est remouere illā malā cōplōnē: cōuertē-
do infirmū ad opp̄ illius q̄tatis eēne. Et iāz fuit
q̄ qd̄a rex habebat tussis: & nihil p̄ ipsaz spuebat vel ex-
ciebat. Et cū medicus sūms vidisset ipsū p̄cepit ei vt cū
fibulis suis clauderet scissurā capiti sui anteriorē: & ab-
lata fuit ab ipso tussis icōtinēti. Et cā tussis illius erat fri-
giditas q̄ attingebat pectus exterius. vñ pulmo inde le-
sionē recipiebat: & virt⁹ expulsina conab̄ expellere il-
lud nocuētiū ab illo mēbro. Quare h̄ tussis nō erat nisi
ex q̄tate mala frigida. Et accidit multoties tussis et illis
q̄ superflue exercitant currendo vel nauigādo seu vogā-
do: & maxie si nō sūt assueti. Et cā hui⁹ ē: q̄ ex tali exer-
citio laborioso stōch⁹ corū sup̄calefit & exiccat: & exicant
et loca vnde aer inspirat: & ex tali siccitate p̄creat tussis
incontinēti: quemadmodū videre potes q̄ accidit tussis
subito illis q̄ odorāt cāphoraz cum sit frigida valde. Et
pōt et esse causa tussis illoz qui superflue fatigant cur-
rendo vel nauigādo dissolū humoz qui dissolunt a su-
perfluo motu: & cadūt vel d̄scendūt ad pect⁹ vel ad pul-
monē. Et ira sūt promouet tussis onibus de causis. s̄ cali-
ditate & siccitate. & cū scieris cām tussis: primo studere
debes in remouendo ipsam cum suo opposito: & id qd̄
dixi tibi de rege habebas p̄ exēplari in oībus. Et adhuc
itero tibi id qd̄ superius dixi & scripsi in cā° pulmonis. s̄
q̄ qñ ipsi vlcens supernenerit & curatus fuerit: sic dixim⁹
ordinate possibile erit q̄ viuet sic dū & forsan ad vlti-
mū moriet alia egritudine. Et pōt etiā tussis eneni e
si aut aliqui ex antiquis p̄tulerūt medicis cā vermium q̄
assimilantur muscis qui oriuntur in pulmone: & ex illis
sit tussis valida atq̄ fortis. Et cura huius est trahere per
cānā. pulmonis funnū cētauree & aristo. longe. S̄ hanc
egritudinē nūq̄ vidit: tñ memoratiōez facio de ipsa: si
cut qd̄a antiq̄ fecerūt medici. Et sit etiā tussis qñ p̄crea-

Tussis: ali-
quando fit
a vermibus
in pul-
mone exi-
tibus.

tur pōt seu clauis in mēbris q̄ sūt p̄pina pulmoni: ex
quib⁹ cōpūm̄ pulmo: & inde sequitur tussis. Et sit tussis
et a tumore splenis & grossitie ipsius: & hec non remoue-
tur nisi remota cā. Et sit etiā ex apate epatis & duritie ip-
sius. Quā qñ est magnū sit tussis. vnde opz dictā cām re-
mouē. Et sit etiā ex plenitū q̄ sit aut sub costis aut supra
costas. Et etiā generatur tussis ex hidropisi. Et sit s̄l r ex
tumore stomachi q̄ sit ex ventositate magna in ipso vel
ex superflua repletionē eius cibi & potus: que sit quādo
patiens est gulosus: specialiter quando repletio est talis
q̄ nō inuenit stōchus vñ beat expirare: quare conat sto-
machus expellere: qd̄ non pōt: sicut apparet qñ aliquis
ponitur in aliquo paruo loco vñdiz: & fortissime clauso:
ita q̄ non potest exire a corpore qd̄ sibi nocere videt
nec expirare eo q̄ nō habet locū in quo possit se dilata-
re & aerē cōueniēte inspirare: donec apat locus: & aer il-
le inclusus & pessimus euentel: & nouus & conueniens inspi-
retur: & hui⁹ ē simile accidit illi cui in vltimo stōchus re-
plet: q̄ qñ sic est et a stōcho nō p̄t aliqd vomere nec su-
perius exire donec a virtute digestina aliquid digerat
& inferius aliqd d̄scēdat: & inde spatū acgrat stomach⁹:
& hac de cā accidit tussis p̄ talez repletionē ex vicinita-
te ipsius ad pulmonē: p̄ cōpressionē: & multoties mori-
unt boies suffocati p̄ talē cām: & sit etiā tussis ex sub-
ta mutatiōe aeris ad oppositū sui. Et sit etiā tussis ex sub-
ta ex assumptione q̄rūdā rerū quap̄ proprietates est noce-
re pulmoni: sicut sunt fungi mali q̄ nascunt in pede seu p̄
pe radicē cuiusdā arboris q̄ quidē arbor d̄ arabice be-
lecaminū. Et sit et tussis cā mali pulueris. Hucusq̄ suffi-
ciat que diximus de egritudinibus pulmonis. Nūc autē
intēdimus determinare de egritudine cordis.

Trac. 12. de egritudib⁹ cordis. & ē p̄ncēs capla p̄p̄e.
RIVNTVR egritudines in corde: aut a
seipso: aut ab alijs membris. Quā qñ passio-
nes generantur in quibusdā mēbris patit̄
etiā cor: ex cōpassione ipsorū: & inde prana-
atq̄ grana gīantur accēntia. Et iā scis q̄ cor ē p̄ncēs &
d̄nator in toto corpore: & vtutes ei⁹ sūt potētes: & opōnes:
ei⁹ sūt manifeste appetēs. Et opio magni & excellentissimi
s̄ h̄: & sūt ex sua secta honorata: est q̄ cor solū ē p̄ncē
iter oīa mēbra corpis & d̄nator omnū: sed h̄ s̄nt
tit q̄ sit solū p̄ncēps & principium spiritus vitalis: eo q̄
aial aliquod non moritur nisi qñ deficit spiritus vitalis q̄
est in corde. Et scias q̄ creatio ipsius cordis: & forma
est excellēs in bonitate oīa alia creatione & forma cetero-
roz membrorū q̄ sūt in toto corpore: cū sit solid⁹ & den-
sius reliquis mēbris oīb⁹: & est habens duas vacuitates
sen cōcavitates: quaz p̄ncipalior est q̄ est in latere eius si-
nistro: eo q̄ plus h̄z & retinet de spū vitali alia vacuitate
vt ex eius suba exeat sen p̄cedant arterie q̄ mouentur
motū cōtinuo & nō locali s̄m motiōē ipsius cordis. In-
uamētū at̄ ist⁹ mot⁹ ē manifestū i attrahēdo gerēfri dūz
& expellēdo calū superflue & fumosū. Quā nūc esset ta-
lis enētatio: suffocaret eius calor nālis: & extingueret
in eo. Et a corde s̄m Aristo. p̄cedit motus volitans & na-
turales: eo q̄ credit q̄ ep̄ar & cerebrū recipiāt influen-
tiā ab ipso. Sed mihi vī q̄ cor sit nobilior ceteris p̄nci-
palibus. s̄ cerebro: epate: & testiculis. Et q̄a est nobilior &
magis p̄ncipalis: iō qñ vult fieri āpa in ipso: anq̄ confir-
metur: moritur patiens oīno: & deficit.

S CIAS q̄ accidit in corde tremor: sicut & in alijs
membris generatur a vaporibus & fumositatibus
qui ascendunt: & attingunt musculos seu lacer-
tos

Dia in
tremor
cordis
lioz mē-
rum.

A tos et cutis. Ille vero tremor qui est in corde accidit propter multam repletionem que est eo: et ab ipsa puenit morbus ille esse et horribilis quod dicitur altadeg. Et cura habet est stomia cum multa ejectione sanguinis: et postea confortare cor cum illis quibus sunt ipsi confortare: sic cum margaritis et lingua bouina et auro puro et silibus. **C** Medicamentum ad hoc conueniens valde. Margaritarum et sete crude: et sebis basilicis gariohilati. et sebis bozaginis: et lique bouie. an. aur. x. corticis citroz: sededeg idi: gariohiloz macis. an. aur. iij. pure abze atq; pfecte. aure. y. teras vnaqueq; hanc medicinarum optie p se: hseta pus icidi dz minutis qto plus fieri p: postea teri optie dz sil cum plis: et demum cum alijs misceantur medicis: et postmodum puluis eius dictas malaxet optie cum aq; rosacea in parapside que sit pfecte vitreata: ad vltimam laminam auri puri aliquantulum gissaz: et frica super ea fortiter vga puri auri puri laminam madafacta cum aq; rosacea tadium donec vestigium auri i medicinis apparet manifeste: abluendo dictam laminam auri super medicinas cum optima aq; rosacea vlt cum succo pomor misceudo dictum aux cum pdictis medicis simul: et ad dedo hunc recepte podus medietatis ipsius de elio pomoriz dulcia. et postea coñce cum syrupo facto de lingua bouina bñ cocto confectione bona: et ppina infirmo de hoc medicamine oi mane ieiuno sto pondus aure. y.

C De chardiaca. **Lap. 3.**

HEC EGRITVDO euenit in corde: et est motus magis ipetiosus nalis: et fit aut ex ea extrinseca: velut a forti ira: quoniam ab ipsa fit ebullitio valida: et angustia calor in corde: et h est principalis causa ipsius. Et fit et accitrala a terrore: eo quod aliquis timet superflue: non spgit calor nalis per totum corpus: hsetrigitur itus: et laqueus dimittit: et dbilitat: et ex tali strictione trahit sanguis ad cor sil cum alijs hiozib: sic appetit in rebz extrinsecis. v3. quoniam audis in aliquo ciuitate rumor terribiliter qui coiter panescit boies: que oes trahunt ad regem taq; ad radicem ad manutenendum eius: et sanguis cum calore nali et spiritibus et cum alijs hiozibz trahit ad cor: et ide se quis quassatio in eo: et fit chardiaca. Et fit sil ex sollicitudine nimia quam alijs h3 causa pducendi aliquid ad effectum: et h sollicitudo duplter diuidit: quia aut vtit circa vindictam faciendam: et h ponit et cotinet sub ira: vel erit sollicitudo causa accedendi aliquo magni lucris: vel causa psequendi aliquid in quo multum dlectet: et tunc dilatat cor et spargitur calor nalis et sps ad exteriora: intatu dbilitat cor ex illa inanitione: et segit ide chardiaca. Et fit et a superflua debilitate vtnis. ita quod ex quolibet leui motu vel labore chardiaca excitat: quia scitu est certissime et manifeste quod ois motus excitat calorem: maxime cum est fortis et subitus: et si paties debilis gl3 motus qui est in eo est cum maiori difficultate et labore: eo quod grane est debile mouere: vñ non fit nisi cum difficultate et labore: que calor i eo fortis efficiet: et sic chardiaca gissat. Cura huius egritudinis est regere cum cibis et potibus temperate: et odorare aromatica frigida que sunt confortare membra principalia et sps: sicut est myrta que confortat sui nam et coplone: et rose: et sandali: et nenufar: et syrupus de sandalis factus cum tribus partibus suis ex aqua rosacea: et tã tã de aqua dulci. et ppinatus ei ad bibendum sufficit ei: et medulla citrullonuz: et cucumeris sarracenicis sunt curare hanc egritudinem sui coplone: et confortando sui aromaticitate. Et est inueta q̄litas in his ad hanc egritudinem quod ignoramus oino: sed experientia hoc certissime manifestatur. Et gñatur et aliqui in corde sanguis adustus: vñ fit chardiaca illa dicta ex nã ipsius et sui acuitate. Et oritur sil chardiaca ex mordicatione que fit in ore stomachi: quoniam in ipso iuenit humor mordicationis vel acutus propter vicinitatem ipsius ad cor. Et hac de causa antiqui noibant os stomachi cor. Et cum cognoueris in hac egritudine meliorem

abundare: conforta cor cum his que prescripsimus de confortantibus cor: et margarite maxime hoc facere noznt. Et cura illius que fit ex mordicatione oris stomachi est euacuare illum humorem ab eo cum vomitu vel solone.

C De aqua que congregat in marsupio cordis. **Lap. 4.**

T GENERATVR aliqui in marsupio cordis humiditas aquosa que assimilatur vine: et accidit ex h infirmo consumptione et diminutio carnis paulatim: sic fit in pthia. Sed ego nunquam vidi hanc egritudinem: nec curavi ipsam: nec inueni quod Halenus de e cura aliqua fecerit mentionem. tñ si aliquid valere in hoc casu valent ea que sunt subtilitativa et resolutiva et siccitativa cum aromaticitate: sicut est aqua feniculi: et hioz similium.

C De pelliculis que sunt in marsupio cordis. **Lap. 5.**

GENERANTVR siquidem in quibusdam additiões in marsupio cordis que sunt ad modum chartilaginum et pellicularum adinuicem mixte: h nullus ante nos locutus fuit de hac cura. Tñ si aliqua medicamina possunt valere: erunt illa que sunt subtilitativa et dissolutiva et aromatica cum quadam humiditate.

C De ethica cordis. **Lap. 6.**

HEC EGRITVDO oritur in corde ex mala coplone sicca que fit in ipso: et hec febris desiccatur substantiale seu radicale humiditate: que est in porositatibus membrorum condensata ut cabiatur et pars membri fiat. Et cura huius est si fuerit in principio et ex siccitate sola cum rebus humectatiuis: et olfaciat poma aromatica: et bibat lac capre medie etatis sicut exit ab vberibus. Et continuet intrare quotidie in tinam aqua dulcis tepide plena ut non sudet. Sed si cum siccitate dicta caliditas fuerit: tunc magis confert odorare nenufar: et violas que dicta poma. Et cum tractabo de ethica: latius de hac cura loquar.

C De apate quod fit in marsupio cordis. **Lap. 7.**

HEC EGRITVDO cum accidit in marsupio cordis non fit nisi ex causa calida: sed si medicus fuerit studiosus et sollicitus valde ad hanc egritudinem remouendam: poterit in breui curare: et hoc fit stomado cum citissime minuendo de sanguine in maxima quantitate et velociter: postea in frigida coplexionem cordis confortando eum: et hic fit recipiendo de syrupo myrte: partem. j. et de syrupo sandalorum partes. iij. et tempera cum aqua rosacea: et da bibere. Et continuo fac eum odorare myrtam recetem et nenufar. Et si negligens fuerit medicus aut tardus in hac cura: morietur infirmus in breui: eo quod marsupium est circūdans cor: quod est membrum tam nobilissimum et principalissimum sicut sebis. Dec autem que scripsi hanc de corde sunt finis sententiam predecessorum nostrorum medicorum. Nunc autem intendimus dicere a nobis quedam que ab aliquibus non sunt scripta de eo. Et dico quod quando in frigidatur cor ultra id quod conuenit sue coplexioni nali segitur inde in corpore toto pigrity et tarditas et debilitas in oibus suis actionibus et operationibus. Et si cum hoc siccitas preualuerit plus eo quod sua natura exigit et regit: erit paties sollicitus atque audax et non potest aliquid quod sibi non placeat sustinere. Et si cum dicta frigiditate: prescripta siccitas in ultimo abidauerit: non solum dicta accidentia infirmus paties: verum etiam ei superueniet egritudo que arabice dicitur dubul: et latine noial simtheis. Et est quod siccitas pfundata est tantum membris quod illa humiditas radicalis que parata est ad cambium ut pars membri fiat consumitur ex toto et desiccatur. **C** Et ego vidi quedam infirmum meum qui patiebatur hanc egritudinem eius caro erat diminuta et consumpta in ultimo: et erat studiosus sollicitus et cur

Col. Auer.

L 3

I

riofus in ultimo: et oino in patiens: et oēs actiones et operationes suas agebat sicut in sanitate facere consueverat: et permansit sic in hac dispositione donec fuit mortuus: et causa huius mortis fuit hec: quia voluit intrare tinā aque calide: et ego prohibui sibi quātū potuissēd noluit me audire: et cum intrasset in eā non dimisit quāntū mortuus fuit.

Tractatus 13us de egritudinibus epatis et splenis: et est continens capitula sex.

De epate et de tribus speciebus hidropisis. Cap. p^{ri}m^{us}.

De imma-
nē epatis

K

SCIENTIA S^{ci} epate est vni^{us} ex principalibus membris corporis: sicut Aristoteles sentire vult: quod epationis ipsius pcedat a caliditate cordis: tū ista medicus est quod epate per seipsum est principale: et operationes eius a seipso pcedunt absque influētia alicuius alterius membri in ipsum. Et propter hoc dicit Hippocrates quod bonitas et hilaritas vite a sanitate perfecta epatis habet: et epate est fons et principium virtutis huius: que sunt virtutes attractivae: retentivae: digestivae: expulsiuae: et virtutes influunt ab epate ad vniuersum corpus et in omnibus membris: et ab ista influētia omnia membra singulariter dictas virtutes naturales habent exercere: et nutrimentum membrorum totaliter assimilare: et eis vnuere. Quare hec virtutes omnes ab epate procedunt ad omnia membra corporis: vnde si debilitas inuenitur in corpore in virtute mutata oriatur in eo egritudo sui illam debilitatem: sicut hidropisis cum suis tribus speciebus. Una quarum dicitur carnosa: in arabico balabami. Secunda vero dicitur asclites vel vtriosa que arabice dicitur cebi. Tertia autem nominatur timpanites: et arabice vocatur zachi: et timpanites fit etiam quidam debilitas epatis. Et ego tractabo de vnaquaque istarum specierum tractatu completo: et incipimus a carnosa quod a nobis dicitur hipofarca. Et dicimus quod quando debilitatur virtus digestiva epatis tunc nutrimentum efficitur crudum et indigestum: ita quod non potest in sanguinem converteri: sic remanet flegmaticum. Et tū scis quod quotiescūque se cuncta digestio que est in epate errat in digerendo: tunc impossibile est quod cetera membra possint illud nutrimentum digerere: et in suis substantiam convertere et assimilare. Et postquam digestiva epatis deficit: et alia membra omnia de necessitate deficiunt: atque errant in digerendo: et sic sequitur inde hidropisis que dicitur hipofarca. Sed timpanites oritur quod epate incipit digerere chylum et non potest sufficienter eum coplere et immutare in omnibus suis qualitatibus sicut convenit propter debilitatem suam: et non potest perfecte dissolvere quod dissolvendum est: nec preparare ad expellendum quod expellendum est. Quare convertitur in vaporem siccum atque grossum: qui quidem mittitur ad concanitatē vtrius: et inde efficitur in eo inflatio cum duritie. eo quod quod debilitatur epate convertitur chylum et immutat sibi concanitionem: et nam mala que ei appropriantur in illa hora. Et hoc impossibile est nobis dicere: que qualis: et quanta sit ista conversio: sed scitum est perfecte atque cognitum: quod quilibet calor sine nalis: sine accidentalis: tam si fuerit extrinsecus: siue intrinsecus: si inuenitur res aquosa in qua agat: convertit illam in vaporem: et illud quod est grossum in eo remanet: subtile autem evaporat et recedit. Epate autem quod est in sua compositione naturali optima et perfecta est causa vniuersalis conversionis nutrimenti in omnibus membris sibi naturam et compositionem vniuersalem ipsorum. Sed quod debilitatur calor naturalis in eo ita quod non potest hanc operationem coplere agere: generantur inde vapores multi qui convertuntur in coadunantur in concanitate ventris: et fit hidropisis que dicitur timpanites. Et pro maiori parte est hec egritudo cum grossitie et duritie splenis magna: eo quod quod epate non agit in substantia nutrimenti quod debet de sui

proprietate et natura: hoc est mutare dicta substantiam in rem: aliamque omnimodo in omnibus assimilatur sive substantie et qualitati. Et quod operatio exit a natura versus aliquam partem caliditatis: tunc supercalefit nutrimentum et aduritur: et nam illud mittit ad splenem: eo quod omne adursum pertinet ad meliorem: et sic inflatur splen atque tumescit: et hac de causa pro maiori parte non inuenitur timpanitibus absque egritudine et tumore et inflatione splenis. Sed hidropisis siquidem asclites generatur quod non possunt renes attrahere aquositatem que gignatur in epate cum sanguine quod concanitat: et inde fit asclites. Nota tamen quod si error fuerit principalis ab errore et debilitate epatis: non poterit sequestrare purum ab impuro: et spem aquositatis dicitur: fit primo hidropisis que dicitur hipofarca: et secunda asclites a debilitate et egritudine renium habet. Sed considerare debet vtrum illa egritudo vel debilitas renium fiat vel procedat ab epate: vel sit causa alienius proprie egritudinis que est in ipsis renibus: quod si peccatum non fuerit in epate sed est sanum oino: et debilitas et egritudo fuerit in ipsis renibus: tunc principaliter fit hidropisis que dicitur asclites. Et debilitas quidem virtutis epatis enenire potest a mala complexionem que fit in ipso: quod species. viij. sunt sic est manifestus: quod species simplices: et quod compositae. Et cura vniuersalis est reducere epate ad suam complexionem naturalem cum quibus convenit. Sed debilitas epatis que fit ab egritudine quod est in ipso corpore epatis est oppilatio vel asca. Et asca est egritudo composita ex comilibus et officialibus. Cura siquidem oppilationis est cum aperitiis: apostematibus vero cum remonētibus eam ipsius. Et accidit etiam in epate durities causa potationis aque frigide ultra debitum: vel debilitas virtutis ipsius causa vtriusque acetis fuit. Et cura duriciei quod fit ab aqua frigida non est sollicitudo caliditatis simpliciter: immo indiget cum eisdem que sunt confortantia stipitica et aromatica: sicut camomilla: et flores rosarum: et similia. Et nota quod species hidropisis sic componi et misceri possunt ad invicem quodammodo et species febrium simul ponuntur. Quare si medicus subtiliter et studiose perfectum tatus fuerit in cognitione simplicis: levis poterit cognoscere compositam ab eadem. Et qui curam simplicis perfecte sciet operari inde absque difficultate et cura compositae optime sciet exercere. Confectio conveniens valde ad hec: Balace lignorum mundate: florū camomille et rosarum: cinna: moni electi: mastice: gariofi: et sticados: aii. 3. j. seis lini modicum vtilitati: olivarde. i. rube caprarie: acruan. a. scelopédie. aii. 3. 5. Teratur vnaquaque istarum specie: et cribellatur subtiliter et conficiantur cum syrupo de ch arscama et poma patietis omni die ieiuno sticcho ex ipso aure. v. vel circa illud inunge epate cum istis oleis equaliter mixtis. scilicet dealchoal et de iasemino: et de granis viridibus: et c. ba cum pane bene fermentato cum turturibus et passeribus: et pulvis per dictum alexatis in aqua et sale. Sed si debilitas epatis fuerit ex vtriusque acetis superfluo: tunc cura illius est syrpus iste. Bal. passularum nucleatarum: et lignitiae mundate: aii. lib. 5. panical. et carfene et gaset: et olivarde. aii. 3. iij. mastice. 3. j. quassent quilibet specie: et infundant omnia in sufficienti aqua per noctem vna: mane autem bulliant lento igne usque ad consumptionem medietatis: et colentur exprimendo fortiter et optiet: et adde hunc colature nucbari. lib. x. et mellis libras. v. et decoquantur usque ad spissitudinem syrpi: et da patienti de isto omni mane ieiuno stomacho. .v. ch. 3. vj. aq. dulcis tepide: et cum aure. v. mellis rosacei. Et inunge epate cum oleo de granis viridibus: et camomille. aii.

De apostemate epatis.

Cap. 2us.

Et oritur

Utrum cum
timpanite
adeit sple
nis duriti
es

ET ORITVR qñq; in epate aña. Qñ si fuerit
isuba sue carno sitatis: 2 ad sanie deuenerit: nō spe
ro qñ infirmus inde in perpetuū possit liberari: eo
qñ epas ē mēbrū pñcipale 2 fons potētissimus: vñ
qñ taliter patitur pñmantur eius virtutes omnes 2 de
struuntur 2 sequitur velociter mors.

De oppilatione epatis. Cap. 3.

CURA huius egritudinis est aperire oppilationes
ipsius cū decoctione oliuarde: panicald 2 scolopē
drie 2 silibus: 2 succus feniculi est maximi in
uamenti in hoc casu.

De dolore epatis. Cap. 4.

ET ORITVR aliqñ in panniculo epatis ex
tēso sic in alyis mēbris consuevit euenire: vñ segf
dolor fortissimus qñ intolerabilis 2 apparet pa
tienti qñ epas sit qñ doleat. Et est sensus huius pā
niculi acutissimus pp multitudinē paruoz neruoz in ipso
contextoz. Ego autē passus fui hūc dolozē: 2 curauī me
inungendo locū cū oleo de vitellis ouoz: 2 nucū eqñr mi
xtis 2 liberatus fui in ipsa die: h factus fui inde icteric.
Et de ipsa inferius loquar domino concedente.

De egritudinibus splenis. Cap. 5.

SCIAS qñ splen est mēbrū qñ hz ad se trahere sup
fluitates mēlicas: 2 trabēdo illas nutrit ex subtiliori
2 puriori pte ipsarum. Et gñant in ipso qñq; egrit
tudinē sicut in alyis mēbris fieri consueverūt. Et nō
est splen ex mēbris pñcipalibus corporis: ne hz multas
operationes in corpore exercere: nisi qñ trahit ad se su
perfluitates grossas: sicut renes trahūt subtiles 2 aquo
sas: istud mēbrū augmentat 2 ingrosfiatur multū. Et cu
ra huius est cura suprascripta in epate. Et scire debes qñ
splen sustinere pñ fortiores medicinas valde ipso epate.
Et non tradas h obliuioni. qñ vis dare medicinas pñple
ne vt admisceas eis semp ea qñ hēant acetositates: eo qñ
istud mēbrū pñ nutrit isto sapore: 2 pp h attrahit ace
tositate 2 rapit ea violenter: hāc dā mēceda sit ace
tosa medicinis splenis vt dferat vtutes earū citissime ad
ipsum: 2 acetū habz dictas medicinas citissime ipsi spleni
ferre 2 dportare. Et iā ē notū qñ qñ grosfiat splen itū qñ
dicte fer cū sanguie 2 spargit p venas in vniuersum cor
pus: 2 alterat ide cōplo epatis 2 debilitat: ex ipsa dbi
litate sequit vna expēb hidropisis vel ples. Et de bi
litate sequit vna expēb sup breniter pñraui: nūc at itē
do cōplere tractatū. **De sectio syrapi cōferētis valde**
duritiei 2 magnitudini splenis. R. canomille 2 corticis
radicis amarisci: oliuarde. als. gaster. thumeni. al. stica
dos 2 iabade 2 flania. al. capilli ven. 2 scolopēdrie 2 asa
fodas 2 rabachara. añ. 3. j. rubee fictozis. 3. 5. radicis d alzarū. 3.
j. corticis radicis feniculi: 2 corticis radicis capparis: añ.
aur. v. mastice aur. iij. croci aur. j. ligritie mundate pon
dus medietatis oim pñdictaz medicinarū: cōquassentur
que sunt cōquassanda p se: 2 infundat nocte vna i. xxiij.
lib. aq calē: 2 mane bulliat lento igne vsq; ad cōsumptio
nē medietatis aq: 2 colent fortiter exprimēdo: 2 illi cola
ture adde. viij. lib. mell dūspumati: 2 libras. y. zuechari: 2
bulliat iterum lento igne donec incipiant spissari: 2 tūc
adde acetū vini fortissimi lib. ij. 2 bulliat vsq; ad spissitu
dinē syrapi: 2 reponant in vase vitreato: 2 cū opus fue
rit: da de eo patiēti ab. 3. j. vsq; ad. y. mane ieiunio itō cuz
ter rāto aq dulcis calē: 2 cū duobus aur. mell rosacei: 2
cibet cibis subtilibus: 2 de carnibus dens ei pulli parui
2 colūbini: 2 si vis dare ei gallinas vna die dabis: 2 alia
nō: 2 rege cū taliter donec fuerit liberatus. **Et emplz**
istud iterū spleni superponatur: qñ cōfert valde. R. radi
cis tamaricis 2 canomille 2 flosum narcicis: et flosū de

iasemino. añ. ptes eqles: rad. capparis qñtā partē: fari
ne ozdei vel spelte qñtū est qñtā ps oim medicinarum
2 incorporentur cū aceto 2 aqua equaliter mixtis: 2 po
ne calidū sup splenē: 2 liga sup hoc emplm folia. viridia
ficus: 2 comedat infirmus añ cibū pomitella capparoz
postq; fuerint made facta in aqua cū sale 2 aceto: qñ sūt
magni inuamēti in hac egritudine: 2 teneat dñm emplm
in nocte: 2 in die inigat bis cū olo d lilys 2 rosaceo. Scie
do qñ aliqñ hec egritudo certificat p vñmā turbidam qñ
mingit in gñtate magna. Et h ideo qñ qñ splen non pōt
trahere dictā superfluitatē ad se: remanet cū sanguine:
2 expellitur inferius p vñmā. Et aliqñ dicta superfluitas
expellitur a nā ad cutim exteriorē corporis: 2 sūt ibi ve
stigia nigra lata vel coloris violacei: 2 incōtinēti post ap
parationē dictoz vestigiōz remouet durities 2 gñtities
splenis: 2 h vidi pluries ppis oculis: sicut multoties vi
di icteritiā atrinā in cute fieri qñ cholera exterius expel
latur ad ipsam: 2 qñ iste humor p secessum emittitur non
curatur ab oibz: sed quando in cute apparet: tunc ad
medicos currunt velociter pñ timore.

De icteritia citrina. Cap. 6.

HEC EGRITVDQ in corpore gñatur qñ
cholā sit exterius ad cutim expellitur: 2 vertitur
color eius in silitudinē coloris citri. 2 album ocu
lis silit. Tñ considerare debes vñrū h paties pñ
pateretur acutaz febrē vel nō: 2 si patiebat: vide si post
istā expulsionē remaneat alleuiatus a febre: vel nō: aut
si erat pñms sine febre: sed apparēte icteritia sūt febris:
2 iterū si erat cum febre cōsidera vñrū dicta icteritia ap
paruit añ 7^m diez vel post. Qñ si in septima die enenerit:
spera bonū de infirmo: eo qñ facta est istā expulsio post
digōnez māci. Qñ si apparuerit dicta icteritia in pñcipio
febris: timēdū ē de infirmo ne hēat aña calum in epate:
vel in suis pelliculis. Et qñ sic est oēs humores ad epas
derinantes in cholāz cōuertuntur: 2 ide color totius cor
poris inficit atq; itingit ab eadē. **Et cū fueris certifica**
tus qñ h aña ē in epate confirmati: fac tunc oim patiē
tem abstinere ab oi re calida atq; dulci: ab oleo oliuaz
2 ab oi pignedie 2 vinctositatē: qñ si dederis ex istis ali
gd iterficiēs infirmū oim. Et studeas potare cū aqua cu
curbite: 2 ciba cū panata decocta in aq ipsi cūcurbite:
nō admiscēdo ei spēs aliquam nisi coziādrum vel succūz.
Qñ si virt fuerit debilis: dabis ei cūcurbitas coctas cū
pñcibz: 2 in frigida eas in puteo vel nine. Et si cert fuer
ris qñ in epate nō fuerit aña: considera si oppilatio aliq
fuerit in canali seu meatu superiori vel inferiori chistis
fellis vel verruca seu pustula in aliquo ipsoñ gñata. Qñ
si fuerit tūc cholā extēdit atq; spargit p totū corpus cuz
sanguine: 2 mēbra sui acuitate 2 anaritudine repudiant
ipsam: 2 expellunt eā ad cutim: que est mēbrū debile:
2 est mēbrū creatū a Deo sublimi ad defensionēz corporis
totius: sed expellitur in eā a nā pp melius. Et cum seime
ris qñ nō fuerit in epate: h est in aliquo pñdictoz canaliū
fellis: regendus est infirmus sic dixim addēdo 2 mimen
do pñt tibi videbitur expedire: faciendo tñ curā blādaq
atq; getā donec dicta pustula fuerit digesta vel dissolu
ta. Et si verruca fuerit ibidez: impole est qñ diu moxetur
quin dissoluat vel corrodatur: cū cholā quotidie ide trā
seat: 2 sui acuitate habeat ipsaz dissoluere rodere 2 defic
care. Sed si icteritia fuerit ex liberatione cholere qñ pp
sui multitudinē 2 abundantiaz spargitur p totū corpus:
que abundantia facta est ex multo comestibz rep calidaz
sicut mellis 2 sūm. Tunc cura eius est levis: qñ nō indi
get nisi frangere caliditatē corporis toti: 2 hoc cū aqua
cūcurbite: 2 citrulloz 2 anguriarum: 2 cum aqua rosata.
ppinando ei pñdicta ad bibendum postq; fuerit infrigi

Col. Auer.

L 4

E

F

Lā qñ icte
ritia picu
losa est ap
parēs i pñ
cipio fe
bris ē pe
riculū aña
tis epatis

G
Lura icte
ritie apose

H

Lura icte
ritie a mul
titudine
cholere

I
Distoria

De cura
icteritiae fa-
cte ex po-
turi veneni

K

4ª affo. 62
Dip. 2. Bal.
R. 30. 30. 3.
B. 3. q. pce-
dit ex mala
comparatio-
ne dicitur cre-
tiorum ad
egritudines
aentas. vi-
de 4ª affo.
113. 36.

L

H

M

Lura

data in iure vel in puteo. Et da ei ad comedendum len-
tes decoctas in aqua cucurbitae: et aceto: quoniam est ci-
bus in hoc casu valde utilis: et perfectus. Et sit etiam icte-
ritia ex potu alicuius rei malitiose. Sicut accidit Ayr si-
lio: huius qui erat contestabilis regis: qui misit pro me: ut
ad eum simile ire deberem: et inueni eum glaucum in cor-
pore toto sicut est cortex citri: et auiserat appetitum co-
medendi ex toto. Et considerando cum omni sollicitudi-
ne super negotio: graue mihi valde videbatur inuestiga-
re et certificare me de causa huius egritudinis: et hac de
causa non audebam ei curam adhibere. Et consideran-
do precedentia infirmantis: non videbam quod ex ipso illud
accidens habere debuisset: eo quod in eodem instati in quo
habuit icteritiam habuit similiter et casum appetitus. Logi-
tanti quod bibit et comedit rem venenosam: de qua cuius erat
conuertere complexionem corporis totius in choleram. Et
dixi quod hec conuersio erat ex proprietate rei dicitur: non
ex sua complexionem: quare conuersus ad deum confidens to-
taliter in eum rogavi ut ei minime plus nocumeti inferre
possem: quod illud quod habere videbatur. Dedi ergo ei ad po-
tandum pondus trium granorum: ordei de bezehard. cum
3. v. aquae cucurbitae. Et posui aquam cucurbitae ad repri-
mendum siccitatem illius caliditatis acquirere: et bezehard
ad expellendum venenum: et sic posui complexionem
cucurbitae frigidam contra complexionem calidam pati-
entis: et proprietatem bezehard contra qualitatem et pro-
prietatem veneni: sic inde perfecte fuit liberatus. Un-
de ex hac cura fui mirabiliter comedatus. Et qui viderunt
et audierunt venena pro nihilo reputabant faciendo illud.
Et iam sciuit quod antiqui medici dixerunt quod icteritiae que
fit in principio egritudinis est mala valde: eo quod fit an-
te digestionem materiei. Sed ego dico quod eo quia icteritia fit
ex humore a cuncto esse debet velocis motus in omnibus
suis actionibus et passionibus: unde non videtur esse lon-
ginquum nec extraneum si recipit digestionem in secun-
da die et magis in quarta: et maxime in iuuentute: et in re-
gione calida: et in tempore calido: quando flant venti ori-
entales vel meridiani. Et iam hucusque locutus sum de
icteritia prout mihi videtur sufficienter. Nunc autem in-
tendo tractare de laminatione et scissura sifac. et exitu in-
testini quod est supra ventrem.

Tractatus. 14us. De egritudinibus que sunt in sifac. et
est continens capinula duo. De scissura sifac. et exitu intestini.

SIFAC ALIQUANDO scinditur:
aut ex percussione facta cum ligno vel lapi-
de ventre repleto: existente: aut ex saltu
valido post repletionem: vel ex impetuosa
et continua trahit: aut ex superfluo pondere:
et horum similitum. Et scias quod quando scinditur
sifac quamuis in principio sit parua et modica quotidie
augmentatur et dilatatur: et intantum sic multiplicatur
donec intestina exeant: non habentia quid sustentet ip-
sa nisi cutim exterioribus: et inde sequitur dolor venteris: et ru-
gitus: dispositio infirmi tota mala efficitur: et maxime il-
lis qui vtuntur exercitijs laboriosis: sicut est equitatio et
curfus equorum: et operatio artium que sunt cum diffi-
cultate et labore magno et siccum. Quare in istis qui labo-
riose et quotidie sic exercentur quotidie dilatatur in
eis scissura. Cura autem huius egritudinis est ges spe-
cialiter illis qui hanc sustinere possunt: cum modico cibo
et potu: continuo iaceant super dorsum: abstinendo a
forti vociferatione. Et si vultunt abstinere ab ipsa to-
to posse: et studeant ut eam quietam faciant atque lentam
evitando stercorationem quantum possunt. Et postmo-
dum reducatur intestinum in locum proprium: ligando

desuper emplastrum sipticum non tamen grosse substantie ni-
mis: et continuando optime omnia ista possibile est quod libe-
retur Deo dante. Sciendum tamen quod consolidatio huius si-
fac est difficilis valde: eo quod eius situs est in loco humido
valde: et cum monetur corpus: super eum eo mouetur et coqual-
satur sifac. Ego autem tempore meo vidi quendam amicum
meum qui passus fuit hanc scissuram: et recessit ab eo hac de
causa possibilitas exercendi omnia que agere consueuerat. Et erat
tunc iuuenis. Et cum illa superuenit ei dolor validus in ventre
cum multe comestiones viuarum et pomorum: et iterum in toto cor-
pore acutissimos habuit dolores: ita quod nullatenus pote-
rat se mouere: nisi cum difficultate et labore maximo. Stru-
dus ergo circa eum in remouendo dolores: et precepit ei ut mi-
nime comedere deberet. nisi modicum panis bene ferme-
tati cum passeribus decoctis in taspheea tadm decoctis donec
carnes eorum dissolui ab ossibus viderant. Et sic tenui eum
cum isto regimine iacendo superinus per duos menses: ita quod non
poterat ozare more sarracenorum nisi in corde suo. et sic re-
moti fuerunt dolores remota causa eorum: et liberatus fuit ab
eis integre et perfecte. Et remotis doloribus cepi labora-
re circa rupturam: sed fessus et fatigatus pro longitudine temporis
dimisi eum precipiens ei ut quiesceret tempore longo iacendo su-
perinus: et sic stado cum diet a modica ac subtili: redgit intesti-
num in locum suum permanens vacuum: sic constricta
fuerunt partes: et consolidatus fuit perfectissime absque cura
alia. Et quod rememoratus sum de isto non feci nisi ut sit ex-
plum alijs cum contigerit casus similis.

De vulnere ventris et intestinorum.

QUANDO autem in ventre sit vulnus ex fer-
ro: ligno: vel lapide: ut zirbuside creat.
tunc primo medicus laborare debet: ut ipsum zir-
bum intus remittat et redire faciat: et si super
ipsum appuerit puluis: vel pilus: vel sagatira: alicuius
ligni: primo est optime abluendus cum aqua tepida: et po-
stea quiete intus reponatur. Et si aliqua pars zirbi nigra
ta fuerit vel corrupta incidatur: et cum filo sete sutatur: et
ponatur intus: ponendo super futuram ea que habent
consolidare subtiliando regimen ut superfluitates minie
ibi possint abundare. Quod si ex vulnere sanguis in quanti-
tate multa non emanauerit. fac infirmum ex basilica que
arabice dicitur balchakal. Robotomari: quoniam est cura ge-
neralis in omnibus vulneribus prohibens fluxum humorum ad
locum vulneris. Et si ex vulnere intestinum extiterit absque
laesione sifac: tunc studeas cum omni festinatione et sollicitudine
ut ipsum leniter atque plane redire facias: eo quod si aliquam
moram extra faceret: sifac refectus non posset postea redire vni-
us. Quod si ex mora forsan ad inflationem diuenerit: habetas
tunc aquam dulcem calefactam tepidam in vltima tem-
perantia. Et sparge ipsam super orificium vulneris vice
post vice: donec inflatio remoueat. postea cum omni pla-
nitie et suauitate labora ut ipsum intus redire facias: in-
iungendo ei quietem continuam: et ut abstineat ab omni vocifi-
catione clamorosa: et a superfluo cibo: et potu. Et cibo
eius sit: eius modica quantitas multum nutriat: et sufficiat
ei in cibo duo testiculi galli decocti in taspheea. Et studeas
in reotione humorum: et in elongatione ipsorum a loco vulneris: et
in iuge presque reotione aliquid tui a vulnere in circuitu cum
oleo ro. odorifero atque aromatizato et non moneas infirmum
vsque vulnus fuerit consolidatum. Sed si cum vulnere perfora-
tus fuerit intestinum: et fuerit ex gracilibus: ipse est meo in-
dicio ut liberetur et solidetur. Quod si fuerit in grossis pole-
erit ut viuat infirmus. et si sola vna ex pelliculis intestini fue-
rit perforata veleraniata: poterit id bene liberari Deo
dante: et si vltra fuerit perforata: difficilis erit cura atque gra-
uis: et pole erit forsan ut viuat infirmus: sic ista dispositio.
Sicut visus est ab hominibus de gubulda aialib. Et vidi tempore
meo

meo hoiem a quo stercus p vulnis exibat: q vixit sic in
ista dispoſne mala lōgo tpe: faciedo facta ſua: z acquire
bat vñ vñebat: qñs male z cū difficultate. ¶ Ducitq;
ego declarauit bñ breuitate accitū hñ mēbz. Nūc au
tem intendo determinare de accitibus stomachi.

¶ Tractatus decimus quintus de passionibus stomachi:
z continet capitula sex.

¶ De ethica stomachi. Cap. pñm.

EC EGRITUDO qñ accidit ali
cui: pño deficeat stomachus paulatim: et
subleuiatur corp⁹ eius in finē: donec ad suble
uitatē pñi deueniat: z debilitat inde sto
machus: ita q; non pōt cibum digerere. Et
hac de causa pñter egritudines stomachi
de ista volum⁹ tractare: qā medicis occulta

valde esse probatur. Attēde ergo in cura huius egritu
dinis: z cauere vtaris aliquo nō in hoc casu pfortatib⁹
stōni cognitis q; hēant stipticitate: z siccitate. Ne forte
stomachus ab eis supflua recipiat calefactionē. ¶ Si
gna quoq; hui⁹ egritudinis sunt hec. Absentia vomitus
z q; in somno nulla eyei humiditate ex ore: z debilitas
z casus appetitus z debilitas maxima digestiue: ita q; in
stercore ipsius nulla digō ē reperitur: z est absq; ma
odoro: z intantū pmanet nō mutatum q; assinnilaf cibis
comestis: neq; b⁹ paties eructationes: z si aliqui eructat:
illud facit debilissime z sentit nocumētū a cibis deficea
tiuis: pulsus vñ ipsius est durus z parvus: z absq; dimer
sitate z variatiōe. Et cum hec signa in aliquo apparue
rint: certus esto q; est macies z ethica stōchib⁹: maxie cū
dormierit iſirm⁹ supinus: si apparuerit cōcūitas i loco
stōchib⁹: itē firm⁹ ēē debes in illa opione vño. Et si postre
ris manū tuā cōprimendo sup stomachū in illa pcanita
te: z ibi picipies duriciē ēē z acuitatē sine dolorē patiens
ex illa cōpressionē: z picipies pulsus sub manu tua z per
cussione: tūc certissime z absq; vlla dubiōne hēc passio
est macies z ethica stōchib⁹: q; pceptio sensus pulſa nō
est nisi ex arteria q; est in orificio stōchi q; minime sentit
ref. vñ nō nisi corpus stōchi magnifice ēēt extēnſat⁹.

¶ Incipe ergo in cura hui⁹ egritudinis ab inuacōe sto
machi ipsius cū oleo amygd. dulcis z oleo granorū viri
diuz. i. algarū: sint q; i. z. j. olei amygdalarū. aut. j. olei gra
norū algarū: z decia pars ipsorū aq; dulcis tepida: z cibef
cū pulſis paruis decoctis in taspheaz: z oleū eius sit oleū
amygdalarū dulcis: z pro spēs⁹ vtat masticib⁹ bulſitiis
in ferculis suis: z cerotū ad ponēdū sup stōchū sit factū
ex pice naualli mollificata cū oleo amygd. dulcis: quod
sup stōm tenere dñ tñ p dimidiā horā parū plus vñm
nis: qñ si diu ibi pmaneret: nō modicū infirmo nocumē
tum hiet in ferre. Et remoto emplō incontinēti inungat
stōchus oleo amygd. dulcis: z oleo rosaceo: q; ambo
sunt recētia nimis vñis anni: z ppinet ei lac capre ad
bibendū: q; sita: z recēter mullum q; nulla infectionē
ab aere receperit: cuius quatitas sit ab. 3. j. vsq; ad. ij. z
ciba cū pulſis z testiculis galloz: qñ testiculi hui⁹ infirmo
laudabiliores existunt ipsi pulſis: z cibef in die ter. Et
studeas vt cibi eius sint facili⁹ digōnis: phibendo ei oia
sicca: siue sint cala sine frida: cognoscendo q; calida sint
maioris nocumētū: etiā si sint hūmida: eo q; caliditatis ē
dissolueret: z postq; ita est p accidēs hñt defecare: qñs
humida sint nā. z hoc apparet in aqua calida: qñ qñs
humectet z actu z potētia manifestet: tñ p ipi⁹ actuale
caliditatē de suba mēbz hñt aliqd dissoluere: z nos debe
mus in hac egritudine euitare euz omni sollicitudie que
habēt z possunt dissoluere z defecare: imo intētiō tua
tota esse dñ in humectādo hoc mēbz: z eius digōnez cō
fortādo. ¶ Et nota q; stōchus est mēbz nobilissimū yē

lut principale ppter colligatiāz oris stomachi ad cere
brū: z ppter multā qñtitatē nernoz qui sunt ibi: z hac de
cā sollicitē intēdere debes in pfortādo ipsuz z manute
nendo eius virtutē: ponēdo in oibus suis medicaminib⁹
stiptica z aromatica: z si haberēt aliquā amaritudinē: si
cū est amaritudo rosarū nō noceret: imo cōferret mul
tus. Et pille sine z testiculi galloz quas comedere dñ: de
bēt esse cocte multū: z panis eius sit optime fermēt⁹:
parū vel qñ nūl bñs defale: z sit ex pfectissimo frumē
to: qd optime sit masinātū: z duratū: z malaxat⁹ p se
cte cū dulci aq; tepida: z oleū quo vñ dñ: sit oleū amy
gdalarū dulcis: vel oleū sisaminū. tñ scire debes q; oleū
amygdalarū dulcis est cōueniētius z magis laudabile:
eo q; oleū sisaminū hñt mēbz debilitare vtētib⁹ de eo
multū: cū careat omni stipticitate: z hñt fetorē oris peca
re cōtinuādo illud multū: qñs nō noceat aliqui recipiē
do de eo bis vel semel in ipsa hora qñ extrahit. Et non
noceat ei abstinere a potu qñ comedit. Oleū vñ oluarū
si fuerit ablutū ter vel qter: in hac egritudine pferet etiā.
Et aq; ordeī puenienter pparata modice exhibita valz.
¶ Itā ergo nūbi vñ hucisq; sufficienter declarasse que ad
curā huius egritudinis hñt ptinere: volo tñ nō addere
istud modicum. q; opz te oino euitare ea q; sunt magne
stipticitatis z amaritudinis: qñs stōchus in quātū ē sto
machus requirat stipticitatē tēperatā cū modica ama
ritudine: tñ tā p egritudinē q; p nām mēbz dñ euita
re oia acetosa. ¶ Vt deferas virtus medicinarū ad vil
los stōchib⁹: opz aliqui vt misceas suis medicinis aliq; ace
tosa. Et cydonia assata multū valēt in hac egritudine: qñ
sua humiditate stūz remouēt: z sua stipticitate z arema
ticitate hñt vtutes pfortare: z sua acetositate faciūt pue
nire virtutes ad villos stomachi. Et sic cōpleta est reme
diatio huius egritudinis: que occulta est valde pluri
bus medicis: z paucos de eo inuenimus tractauisse.

¶ De apostemate stomachi. Cap. 2°.

HEC quidē egritudo in stōcho aliqui eneni
re pōt sicut in alijs mēbz enenire cōsueuit. Sed
scire debes q; omne āpa qd sit in partib⁹ stomachi
inferioribus est minoris doloris: z eius accidentia
leniora valde sunt q; eius qd sit in orificio stomachi: sed
id qd sit in fundo stomachi maioris est magnitudinis q;
id qd accidit vel oritur in orificio ipsius. Et cura quide
horum omniū apostematū generalis est. Primo ex bāsi
lica stōbotomare: z frequenter clistericare: z regimen
multum subleuare vtendo narcoticis. Stipticis frigidis
in principio multum cum paucis resolutiuis: z quanto
plus perseuerauerit apostema: tanto diminuenda sunt
narcotica z resolutiua augumētanda. Et narcotica con
uenientia in hac egritudine sunt sicut cydonia z pira: et
qā ista sunt cibis: ideo cōuenientiora sunt q; pura medi
cina. Et que sunt narcotica simul z resolutiua: sunt sicut
cuccharū rosaceum. Et que sunt fortis resolutiuis in hac
egritudine sunt sicut cuccharū rosaceū mixt⁹ cū modi
co flore camomille: qñ camomilla de sui proprietate re
perta est ac phata dolorēs intrinsecos mirabiliter mēi
gare. Quare firmiter dico q; si infirm⁹ talr repperis a prin
cipio apparitiōis apostematia: si cū narcoticis dietis vel
similib⁹ resolutiuis liberābis infirmū absq; magno la
bore z dolore: si dictū āpa fuerit in fundo stomachi ge
neratū. Sed si ortū fuerit in orificio eius: prouenient in
firmo accidētia pessima: sicut cardiaca: q; si perseuerane
rit diu pducet ad sincopim z ad defectum virtutis. Se
bis quoq; semper est accidēs coniunctum huic egrit
tudini cuius fortitudo vel debilitas est fm nobilitatem
loci ipsius āpatis: z fm naturam humoris eius: curādo
hāc egritudinē si puenit ad saniem: diuino de āpa in

De eētia
egritudis.

Lameas in
ethica stō
chi vñ si
stipticis pfor
tandibus.
Signa.
B

C

Lura.

D

E

Regimē.

F

G

Apata su
prioris pñs
stōchi sit
vehemen
tioris dolo
ris: isferio
risco plu
rie magni
tudinis.
Lura.

Nota qñ
cuccharū
rosat⁹ est
narcoticū.
H

fundo ſtōi fuerit gñatus: infirm⁹ diu poterit viuere: eo qđ
vntes pñt⁹ vitales z aiales ide nō multū debilitant: ſed
nūles pñt⁹ debilitant: eo qđ ſtōbus minie digerere p
cibū pp dñm apā: quē admodū antea facē pñenerat. Et
poſtqđ in ipō nō bñ digerit: ipote ē qđ in epate digerat:
cū ſit in hō epō ipō debilitat. Si autē apā in oſicio ipſius
ſtōi fuerit: et eo multū paties debilitat: z vix abſqđ lincō
pi cē repit: et ipō digelſina lōge melior in iſto repit: qđ
in illo in quo effus in fundo: eo qđ fortior z melior locus
digōnis ſtōi eſt fundus ei⁹. Et poſe ē qđ in ſupiori pte ſtōi
fuerit apā: qđ eſt ſingulū paties. Quare dico qđ ſi diu pñe
uerit hñ apā ſine liberatiōe in breui deſiciet infirm⁹
pp debilitatē vntis: z pp frequentā pñaz acēſum qđ
ſucceſſiue ſūt in eo: z ſi in fundo ei⁹ fuerit plonqā infir
mitas diu z forſan liberabit⁹ ei⁹: ſi nō mox poſt lon
gū tps. Quā vō ſanies in hoc apate apparuerit: ba ei autē
cibū abſterſina z mūdicatiua ad nōrā dñi: ſicut alia ei⁹

K

Uſus mel-
lis lôgo tē-
pore corru-
pit ſtoma-
chus; iô fa-
ciēda ſunt
electuaria
cū zuecha-
ro.

etiam in istis et in multis alijs ad potendum interdicta
ea qd hnt fm pfectore: sicut malitios: qm ppietas ma
litiocor maxia est in pferedo nocumtis stoi: sicut lignitie
ppietas est dolor eius remouere. Et oia medicamina
istius passionis pfecta sint cu zuccharo: qz vsus fueris
melle loqz tpe: corripes stom. Et attende q qm ppietas
hec medicamina infirmo: z non sentit inde dolorz: certifi
me scire debes q locus vlcis cooperus est sanie mul
ta. vñ tñ non sufficit vñ debilibus absteruius z mūdica
tiniis ac incisiuiss: imo indiges eo q facit dictas opera
tiones cū fortitudine z violentia: sicut est cetaurea: z q
fortiter incidit abz qz caliditate est agreffa decocta. ipa
ent ppietate bz pferedi stoz et ariuz factū qz cinis vi
tis cū ppietate z vñtute pferit in hac egritudine. Et vter
bz incisiuiss pnt videbit infirmo cōuenire. vsñ infirmus
ex istis modicationibz patet abstinē ab istis: z sine cōre
tis regie supradicto: qm pro maiori parte si apa fuerit
paruu: z regimen fuerit ordinatū: euadet paties omni
no. Si qñt magnum erit erit: impolis est cura eius.

De veruca que oritur in stomacho. Lañ. 3^m.

ET GENERATUR quāq; i sō veruca sicut
in alyis mēbris. Et ego qdē vidi hāc passiōne cū
esset in carcerib⁹ de Babil: vni de familiis suis: et ipse
nō digerebat cibū: et febrecitabat febre inordinā-
ta: q̄ aliqui fortiter iualecebāt: et interdū debilitabat: et
hebat solone nō magnā: et ille egestiōes erat vāry colo-
ris: et nō hñ cognoscere poterā cām sue egritudinis: et cū
et gisisset pulsus eius iueni ipsū inordinatū: et nō magnū.
cognoui q̄ hoc q̄ ap̄a erat in mēbro multoz nernoz
et spāl̄ q̄ erat ferin⁹: et d̄bilitas v̄tutis patiētiē obuiabat
magnitudinē ipsius pulsus. q̄re ista manifestabat veruca
eē in ipso sō: et q̄ nō erat multae velocitatis pulsus signifi-
erat manifestū q̄ nō erat de gñe calidoz ap̄atū: paul-
tine qdē eius caro diminuebat quotidie: cū posuisset
manū meā sup̄ fundū sōi. iueni duriciē ibidē ad quāritā-
tē vni⁹ poni absq; sensu aliquid doloris: cum fortiter
cōpressisset manū: tūc sensit modicū doloris. Et quoties
iterābā cōpressionē: fortius dolebat. Cognoui ergo cer-
tissime q̄ erat mortuus: tñ ipm quotidie fortiorib⁹ fac-
ciēdo ei ea q̄ hñt egritudinē mitigare: q̄nis esset d̄ eius

M

turando operaretur q̄vitus ip̄s quotidie debilitabaf.
 Et q̄da die cū affellaret affellauit q̄da rotundū q̄ hē-
 bat formā pomi cū radice vna: erat foliū. Et quoties
 poſtea affellabat egerebat ſanguinē in magna q̄ritate:
 et cū p̄ſeuerauit pluribꝫ diebꝫ. Et cognoscebat certiffime
 q̄ moriebat: tñ verecū dabat ſibi dicere. Quada aut̄ no-
 cte vocauerit me ⁊ lueni ei q̄m mortuū: ⁊ dignatus fuit
 ⁊ me: credēs q̄ ego q̄ erā in carceribꝫ diſſini nō curā-
 ſem de eo diligenter: q̄uis ſibi puriffime ⁊ fidelit̄ ſeruui-
 ſem: De nouit. Sz debilitas ꝑutis eius ⁊ prauitas ⁊ fox-

titudo egritudinis obuiuerit cura tioni sue: cum oia in manibus Dei existat. Et quis de domo mea z possessio- nis meis me extraxisset: nō fui culpabilis p hoc: Deus nouit. vñ dñs patietis pcepit vt affigeret illa d cā: qre puerilis suz ad dñm: dixi: fiat voluntas Dei. Et cū essez in tetroitu ianne carceris dixi illi q dicebat me: erat q maioribz ciuitatis. iste dñs intendit me. molestare absqz cā: Deus nouit. Et iā sunt plures dies q pposuerā ei di- cere vt itaret. s q nō poterat euadere ad egritudie illa vl- lo mōz: verēdudabā pstritare aiam patietis. Nūc autē qz video q itēdit me p nihilo aggravare: dico vobis q nō riuet. ruy. dies. Jra autē z p turbatio animi quā hebāz me intñ coegit q dicta vba talē dixi q infirmus me itellexit: z seriose illud feci: z sic posui: fui in carcere. A septē autē dieb' in antea cecidit vñs eius nianfēssimē fuit q misit p vxore sua z filijs: z in nona die mortu' fuit. Et qd memoratus suz de hoc casu: nō feci nisi vt ex- plū fit vobis in alij: tñ si dñs eius fortis extitisset nō erat ipōis cura eius: nisi forā alias multas verucas in sō habuisset: z absqz dubio hec veruca non orīf nisi ex hu- more melico: vel ex flatu grosso pīoso. Et accidit h' ex comestioe carniū camelloz antiquoz z similium z ex co- mestioe et crudariū carniū. Et cum pcurabā marestā. i. hospitale infirmoz iuēni quēdā q ibi hebāt verucā in sō. Lupēgritudo aliqz fortis erat: z iter dñi debilis nō pma- nēs in vno statū: nec ex afflātiōe alleuiabāt. Et cū cō- sumptus eēt a carne: nihil venit ad curanduz: z ex pilulo meo z cura alleuiatus fuit: z icēpit carnē restituarē: et demuz icēpit comedere dñā cibaria: z mortu' fuit añqz ad magnā pīopione deuēfuit: z absqz dubio hyeru- ta erat psumptio onisium sōi: z iō velociter mortuus fuit p dissolutiōē z casum virtutis quemadmodum dixi.

(C) De scu que fit in stomacho que in arabico dicitur du- bellari.

ET PROCREATUR aliqui in hoc adam
spēs apatis q̄ arabice dī dubellati. Et ego iā vidi
tpe meo quēdā q̄ patiebat hāc egritudine q̄ erat
iuuenis in fine etatis illius: cōiter erat bone vtu-
tis: cuius complexio erat calida ⁊ sicca: ⁊ erat multe co-
mestionis: ⁊ absq̄ custodia aliq̄. Cui supuenit debilitas
magna in suo corpore toto cū multa macie ⁊ extenuatiōe:
⁊ cū hoc toto comedebat ea q̄ in sua sanitate comede-
re cōsueuerat: ⁊ erat absq̄ febre: ⁊ bñ cibuz suū digere-
bat: neq̄ medicis obediēte in custodiēdo se a malis ci-
bis. Et cū nō potuisset ire: decubuit ad lectū: ⁊ tñ mibi
scā sua recitauit. Et ego steti tpe bono q̄ nolui ei p̄sule-
re: demū p̄cib̄ suis coactus incepi eū regere ⁊ curare: ⁊
quādū in meo regie p̄manebat bñ erat eiz cū a regie
elōgabat: cor̄rūpebat scā sua. Et tādū sic p̄seuerauit
donec adspēz quēdam deuenit cū magno calore: ⁊ ad vlti-
mū febrix illa perfrisa fuit ad paroxysmos manifestos: tñ
inordinatos: ⁊ qñ comedebat non morabatur in q̄ pulvis
ei⁹ ad duriciē p̄uertebat ei⁹ modica velocitate: ⁊ ex ide
cepit appere infidus s̄cōi corp⁹ apatis: ⁊ ex sua inordinatiōe
cibi in breui appuit ap̄a i grossitudine p̄m̄gnati magni
man⁹: ⁊ cepit hāc fluxū vētris: ⁊ ex ide cepit hāc stōchna
mor⁹ malos: qñ supuenit ei spasm⁹ singul⁹: ⁊ mortuus
fuit ille cū prauis ⁊ fortib⁹ accētib⁹. Sc̄i dissolūti vntus
⁊ sincopi frequēti ⁊ successiuā: ⁊ nūq̄ illud ap̄a apertus
fuit. Et miror sui nō modici q̄ infirmille potuit tñ dura-
re donec ap̄a deū ad tātā magnitudinēz habuit p̄nu-
re: ⁊ p̄ certo hoc nō fuit nisi q̄ ipsū ap̄a erat ex hūmo-
re p̄prio mellico: aut ex state qd̄ erat in vltia grossitudi-
ne: ⁊ signū hui⁹ erat: q̄ erat qñ oīmo absq̄z dolorib⁹ vñ-
quā putredo aliq̄ ab apare in nō f̄scluebat: nisi qñ mor-
ti appropinquauit. Et hoc iō q̄ aliq̄ res nō mouet aliqd̄

Q
Sign
lere c
gmat.
vistor
alia.

Sign
ris et
lance

Sign
lere

Lura
lere i

P

Sign
lere n

2

lanco
chota

Cura
is ibi

2

A nec mutatione facit: nisi qñ mouet: z p maiori pte bec egritudo icurabilis e pp grossitie hñozis z ipñ malicia: z hac d cā resoluñi nō pñ. Sz si bec egritudo ex lemb^o fue rit: z medic^o fuerit studiosus poterit pñlatie eā dissol uñ: humectādo dubellatit^o z ex qñ rē grossiz ipole est dissoluñ nisi pñ: humectet: z cū hñectata fuerit leu^o dissol uñt. Medico aut postea misce^o dñ has medicinas sil: z tēperare eas: z iterare ipsas diu donec fuerit liberat^o. Si aut apā dñi ad aptionē z eruptionē diuenerit: tunc cura ei^o erit ipolis pp maliciā hñozis q exiit ab ear: z pp nobilitatē ipñ: mēbñ qd ē imēse necitatis z magne opa tiōis in corpe. Et pñt ēt ex hac egritudine aliē isfirmitates in corpe fieri: hoc est q cōpō epatis ab ipā alterat hoc mō: qz cib^o in stō patiēti nō bñ digerit: z si in ipō nō di gerit ipole est qñ epate digerit: z sic epati inducit le siōne sic vides q qñ aliqñ bñ granū frumēti itegri nō pñ coctū nec vitulatiū vel strim deglutit: qz stōch^o nō pñ ipz digerit: z si stōch^o nō pñ h facit: qz qñ epat facit pote rit: Et sic de alijs alijs: qñ stōch^o nō pñ ipos digerit: nec epat. Et hoc alijs latinis declarabo Deo cōcedēte.

B **E** De humorib^o diuersis imbibitis in flūico stō. Cap. vii. **T** IN stō qdē aliqñ ibibit flūa mixtū cū cholera in tunicis stō: z i ipsius grossitie: qre sequit isfirmo hac de cā debilitas vtutis digōnis: z conat vomie re: z nō eyat res de qb^o sit curādū: bz eructatio nes. Qz si eructatio illa fuerit acetosa: scias pro certo q cū illo flegmate mixta ē melia: ppina q isfirmo oi mane ad bibedū de syrupo sngcabin: z de syrupo feniculi ana: cū t ito aq decoctionis mastice calide z sufficet. Si aut dicta eructatio fuerit sumosa pp comestione rerū sicca rū z dissolutarū z abstinetia rerū humectatū: scias p certo q cholā est ibibita in ipso stō. Et signū hui^o cer tissimū est: mor^o isferioris labij. Et cū hoc cognoueris icl pias enare cholera cūz scamonea z aq lactis coagulati cū semie chartam: vel cūz myrabolanis citrimis. Et qz mis Hal. de hoc nō fecerit mentionē. f. qz bēant vtutē coa gulādū lac. ex pēria tñ nos docuit z laudant q optimi sunt ad coagulādū ipz. Et si ista cholā nō fuerit ex illis q pcedit ab epate: bz fuerit ex spēb^o chole eruginose vel prassine: acedētia tūc erit fortiora z ipetuosiora: qre nō sufficet purgare solū cū scamonea z lacte deo: imo opz vt misceas cū pdcis d lapide laquil: aut isfusionē lapidis laquil in lacte. Postea dabis ei ad purgādū ea q dñt humore grossiz: sicut est scamonea cūz qñta pte ipz^o ex bdellio cū aq cucurbite: vel cū aq lactis. Et qz iste hñoz ad siccitatē declinat: nō debes ei dare aliquā medicī nā: nisi sit mixta cūz re hñida: sicut aq cucurbite vel aq lactis. Et aloes ēt cū scamonea mixta cū re hñida pferit in hoc casu. Si at eructatio fuerit acetosa: z cū h patiēs habuerit tremorē labij vt dñi ē. Scias p certo q hū mor: ibibit in ipso stō pñt choleric^o: postea fuit ibi adu stus: z pueris est ad meliaz. Purgabis q ipm quēadmo dū isferius declarabo. Si qd id qñ insuliz est z pñm datū in corpe stōi fuerit flā: dabis ei p ad bibedū syrūpū sngcabin factū ex melle. Qz si fuerit iunenis: sufficet tūc ei dare syrūpū sngcabin simplicē cūz syrūpo feniculi. viij. dieb^o vel. x. Regimē qdē ei^o sit panis bñ fermētatus cū pullis vel turturib^o passeribus factis in taspheā. Et si cholica fuerit nā decoquant pdcā cū aceto. flā aut pur gabis cū seie vtice^o z chartami bdellio z oppoponaco z ferapino ana ptes eqles: pulpe colloqntide minutim icise: z isuse in lacte amygdalap tāro q sit decia ps. Mi sceant oia pdcā cū syrūpo sngcabin factō ex zuccharo: z da isfirmo ad bibedū fm vtutē patiētiē a qñoz aureis in. v. Si aut fuerit estas: z patiēs iunenis: oia pdicta mi sceant q oleo amygdalap dulciū: qñ est bonū. Qz si cer

tificat^o fueris q humor sit melicus: z istud scies ex motu labij: z ex motu stōi ad vomēdū: z qz qñ stōach^o erit va cuus enenit ei imaginatiōes terribiles z somnia varia: z p maiori pte sōnia ei^o sit va. bec sunt ppria signa hui^o egritudinis. Jgt postqz h humor ē melicus nō sufficit ad icidēdū illū cū syrūpo sngcabin solo: imo opz vt addas amygdā. amaras: z syrūpū d cētaurea: z syrūpū feniculi: cū dabis oi mane ad bibedū cū aq tepida vsqz ad. xv. dies. Et postea purgabis cū elleboro nigro: qz illō pro priū est in attrahēdo hñc hñozē in hac egritudine: sz p rectificabis cū h mō. f. pones cū p noctē vñā i olo amygdalapū recētū: z decoctide polipody recētis: z ad reme uendū angustā elleborū nigri addes aliqd de siccadōs: z cū h ēt aduāt ad enationē dicti hñozis: z pone silt mo diciū de lapide laquil: aut d aq in qua fuit ablatus lapis laquil. Qz si estas fuerit dabis solū isfusionē harū medicī narū. **C** Alio medicamē ad h. B. polypody recētis: floz nenularis. aii. z. j. elleborū nigri: epithimū. aii. aut. v. vio lap z ligritie. aii. aut. x. z. j. aq isfusionis ex lapide laquil optime trito: q sunt cōquassanda cōquassent z isfundant p noctē vñā in aq seruēt: z colent foriter exprimēdo z in oib^o. x. z. hui^o colature ponat. z. j. colature dicte isfus ionis lapidis laquil: z. j. syrūpū ligritie: z. j. syrūpū ma sticini. Et p pñā ad bibedū cū duob^o gñis ordeiscamo nec nō multū trite. Et fac: cūto diri isfirmū in hac purga tiōe sicut sit in alijs laxatimis. Et qz h humor cū difficulta te nō modica mouet: z eradicat ex loco suoz opz vt ite res hac medicīnā pluries atqz pluries: ponēdo spaciūz iter vt vsqz tot dieb^o quot fellas fecerit ex ipā medicīa.

C Medicamē aliū. B. lapidis laquil: polipody: epithi mi: violap. aii. aut. j. elleborū nigri isusi p noctem vñā in olo amygdalapū: z folia colloqntide. aii. qñtā pte aut. j. scamonee pdcā dñoz gñoz ordei. Teraf vnaqueqz baz pte: pter folia colloqntide: q icidi debēt cū forficib^o mi nutis: addēdo pdcis medicis ex puluē dragagati ad pō dus ipaz: z tātūde ex amygdalapū mūdatis z bñ tritis z misceant cū syrūpo masticino cū dabis ex ipō medica mine. aut. iij. fca abstinetia a dñis: z pparatiōe deā cūz z. j. oximellis simplicis: z trib^o. z. aq calē: regēdo cūz pur puenit in laxatimis. Et est pole q illē idē hñoz q ē ibibit in stō: sit ēt in ipā pcanitate ipz: tñ qd purgat vñū pur gat z reliquū. Si vō dicti hñozes varij fuerint z diuersi in spēb^o cōpōnib^o difficulter cognoscunt z medicant v. g. ponat q flā ibibitū sit in villis stō: z in pcanitate ip sius sit cholā vl melia. z ista qdē chlā q erit i pcanitate: gñata erit ex cibis calis z siccis: aut derinata erit ibidē a kisti fell. z si fuerit melia erit a splene. Signa autē qñ cholā ē in pcanitate z flā ibibitū in suba ipz^o stōi sunt h. f. qz stōch^o pñtine mouet ad vomitū: z qñ vomit reijcit cholāz: z ē absqz motu labij z tremore: eo q flā ibibi tū remouet acuitatē cholē. Sz ēt nō ē lōginquū qñ sitim patiat validā atqz fortē eo q cholā illā mouet sui nā: z flā q est ibibitū in villis stōi pñbet sensibilitatē aque z alioz potūz q bibunt: z oia q istō itrat miscent cū cholā ipā z ico: porant: z pp acuitatē ipz^o cholē z mordicatio nē q semp mordicat atqz pñgit: pulsus efficit parū atqz dur^o. Et cū bec appuerit accētia: fac cū vomē cū aq mel lis mixta cū succo rassā: qñ h faciūt vomē cholera. Et educit ēt aliqd ex flāte ibibito in stō: z ppina ei de syru pis pdcis hoc est de syrūpo deo qñ flā est ibibitū in suba z villis stōi: purga cū cū laxatimis supradictis: nec diu ni mēdo aliqd nec decidēdo. De melia aut q est in pcani tate stōi isferius determinabo. Si vō fuerit ecōtrario. f. qz cholā q dñi nā ē ab epate ad stō: aut ab ipō stō gñata erit in suba ipz^o ibibita. flā aut repertū in sui pcanitate. Qd qdē flegma ibi dñcursūz fuerit a cerebro: aut in ipō

E Signa me lācolie im

Lura me lācolie im bibite.

F

G

De imbibitis z pcanitate exi stētibus.

Signa colere in pcanitate z flegmatis imbibiti.

Lura

De flāte i concauo cholā imbibita.

Signa colere cū flegmate.

Signa flātis cūz melancolia.

Signa colere nālīs.

Lura cholere imbibite.

Signa colere nāl.

Signa melancolie a cholā fec.

Lura flāis ibibiti.

I stōchū gīati ex comēstione ciborū grossior et fridior valde et humidior: aut ex superflua et nimia comēstione: aut erit ibi procreatus pp etatē ipsi patietis: et sui cōplonez. Tūc signa horū erit ista: sicut movet quotidie ad vomendū vice post vicē: et hūc motū validū labij inferioris: et sitis ei est fortis: et maxie qm̄ flegma viscosū tēdit ad falsedinez: qd de hā falsedine et pprietate est iducere sitis: et pp viscositatē flatis: qm̄ viscositas flatis adherēs fundo: et parietibz stōi nō pmittit devenire aquā vel alū potū ad ipsum stōm. Et cholā q̄ est ibibita in suba. et in villis. sicut manifestū est qd etia sitis pcreare. Tū autē certificatus fueris ex p̄dictis qd sic fuerit sicut dixim: incipe in curatio istius dare ei decoctionē raffani cū syrupo sngibin scō ex forti aceto: et fac enī vomere cū isto medicamine pluries: et pluries: et postea enī cholāz cū his q̄ p̄dixim sup̄ in isto caplo qm̄ cholā est simplr ibibita: qm̄ cholera movet ad expulsionē. Qd si cert⁹ fueris qd dca cholera redūdata fuerit ab epate ad stomachū: tūc credo qd dare iſſimo aquā angurie et citruloz libabit enī educēdo cholera exteri: p̄tiz p̄ vinā et p̄tiz p̄ sudorē: rectificādo cōplexionē villoz stōi: et frāgēdo mordicationē quā fac cholā in ipso stō. Si vō cholā gīata fuerit in ipso stō: nō p̄ficiat aq̄ anguriani et citruloz p̄dca: s; idiget enīatiois cū his q̄ dixim qd hnt cholera enīare: qm̄ simplr ibi cholera dīat. Et tē ponat qd melia sit in fudo vel in p̄cūitate stōi: et cholā vel flā sit ibibita in subaz stōi. Qd si cholā ē ibibita in subaz ipso stōi: tūc tremor inferioris labij est magnis fortis et manifestus: et apparēs. Et accit iſſimo istā vigiliā: et cū excitat aſono movet cū tiore et p̄nrbatione: et appetit comedēdi i eo forē existit: et cū modica q̄ritate cibi remonet appetitus ille: pp nāz cholere: et digō tarde efficit: et pulsus ei est dur⁹: et accidit iſſi angustie iter dū: qd ipse idē ignorat: et nō pcedat. Et cū videris ista: incipe in cura istī enīare melia: cōgscēdo qd melia q̄ ē in stō nō p̄t eē defa neqz dura: pp ipso acetoſitate: qm̄ acetoſitas hū ipaz dissolvē et eliqre sic aq̄: qm̄ si sic nō esset nō posset moveri. Et credo qd purgādo melia nō idigebis purgare cholāz qd est ibibita: qd cito p se movebit et enīabit: et ea qd hnt melia purgare iā dixi egritudine hac simpli. Et si forte melia fuerit ibibita: et alī humor fuerit in p̄cūitate: hoc accidit raro et in nūnozte. Et vō dico qd mibi ipole eē vī: et hoc iō qd mēbra ipaz abhorēt hūi nā: et cū pprietatē hēat defecādū qm̄ est in p̄cūitate: pp sui pōderositatē nō recipit a p̄zis corpis ipso stōi: et nō p̄t itus penetrare donec expulsiua stōi forē fuerit. Si at vō expulsiua mēbz debilis fuerit: et vō p̄servatiua ipso stōi fecerit p̄servādo et expellēdo: tūc hūoz ibi putrescit pp defectū p̄servatiue: tūc idē febzis efficit: et qm̄ bec egritudo cū febze efficit: hūcūqz si hūz rememorat⁹: s; qm̄ de febribz dēterminabo ibi tūc dēterminabo de hac egritudine qd sit cū febze. Sciēdo qd quēadmodū hū passio accidit ppter humiores qd cūenunt in stomacho: ita accidere pōt ex mala cōplexiōe simplici vel cōposita qd gīatur ibidē.

M De motu stomachi qui dicitur in arabico solab: latine vero singultus. Cap. 6^m.

S CIAS qd singult⁹ p̄t accidere pp fortē caliditatē ignea: aut ab intensa friditate: aut pp nimia siccitatem: sed ipole est qd possit accidere ab humiditate sola: etia si flā liquidū in stō abūdaverit. nō enī ozif inde singult⁹: s; accidit ei volūtās vomēdi: sicut dixi qm̄ flā in stō supabūdat. Et scias qd p maiori pte singultus accidit pp malā cōplonē simplr calidā: aut a cōplexiōe mala calida et sicca: vel a mala complexiōe calida et hū. nō qd humiditas aliqd ad hoc faciat. Cura qd ē singult⁹ qd accidit a sola caliditate ignea cū aqua frida sola. Qd si corp⁹ patietis fuerit extenuatus: et vō erit debilis. misce

cū aq̄ aliqd mellis: vel de syrupo ligritie put tibi meli⁹ videbit puenire s; nāz patietis. Et caue ne des mel nisi pfecte fuerit dispumatus: qd stōm pōtēter possit et obilitare. Sciēdo qd zucchar⁹ ē magis pueniēs qd mel. Et da iſſi molad comedēdū d pulpa citruloz et cucumer: seu aguriar: qd cū hūa p̄ficiēs itētiōē tuā in remouēdo caliditatē: et nō dū pmanēt in corpore: imo exēit p vinā et sudorē trahēdo idē cholera: et comedat et lactucas decoctas p se aut cū carnibz. Et q̄uis lactuce i corpore hēant pmanēs humor tū qd ex ipso gīat nō ē mal⁹: cū sit utilis ad modū aq̄: et p tato nō facit vōtositatē sic faciūt poma: cucurbita aut q̄uis iſſidet et ide nob in hoc videat satisfacere: tū qd ex ipa hūozes grossi gīant qd sunt tardi mor: nō sunt securi qm̄ i fine faciūt nocivū: maxie si comedant anqz decoquant: inū qd ad vltimā dissolōnē deveniāt. Si vō singult⁹ fuerit ex cā frida: da iſſi ad bibēdū syrupo de mastice cū aq̄ iſſuōis ligritie: et iunge stōm cū oleo de ben: in qd pōt sit aliqd de gallis: et si nō invenit illud: fac iunctionē cū oleo d alſcarū. Qd si singult⁹ puenit a siccitate sola qd forē in stō fuerit: hoc nō accit nisi post p̄mptionē hūiditatis radicalis qd ē i corpore iſſdū scō. Quare oleū amygdalaz dulciū i hoc casu multū valz cū adu torio dei. Et bibat syrupo ligritie rōnabilr sanē. Et ponere manū dīcatā sup stōz tenēdo eā tū donec p̄cipiat calozē i corpore stōi penetrare p̄fert valde. Et cib⁹ ei sint testiculū galloz decocti i taspheā cū oleo amig. d cū. Et si iſſi aliqz tūlū fortior fuerit dabis ei extremitates alarū p̄paratas in taspheā cū medulla panis bñ fermēti et anis qd d alſcamā: et anis pua et alba et affimilaz azacir. i. stozello si cōpēteret decoquant p̄fert i hoc casu. Et galline ē tenere decoctē cū lacte silr p̄ferit. Et bibe re aliquātū lac capre iuvenis tepidū sic exiit ab vberē multū valz. morādo tū tū a receptiōe alteri: cū dō nec lac fuerit digestū: bibat aquā iſſuōis ligritie mūda terz p̄t ēt bibē aquā iſſuōis vne passē: qd multū steterit i carita vt modici: vel qm̄ nūbil mutet colorē: et bibē silr aquā ozdei tepidā p̄fert: dūm cū siccitate stōi nō fuerit friditas. Et balneū tūne aq̄ dulcis cōmēdo in hac egritudine: tū itare supbā: seu sicciū balneū minie laudo. Et vō iſſi se elōgare a cogitationibz supfluis: et a vigilis silr supfluis toto posse. Et scias qd ozif ē singultus aliqz a spāmo qd sit i stō ipo pp subitā inanitiōē: et itēſqz qd sit in stō: idē spāmas. Et p̄t ēt singult⁹ enenire a tiore nimio qd accit alicui pp terrore supflū alie magni viri: vñ hūozes oēs redeit ad ptes cordis: et inanif stōch⁹ et alia mēbra a calā suba: et ide puenit singultus pp friditatē qd stō iſſegf cā p̄dca: et maxie cōplō stōi patietis frida fuerit nāliter: aut i fridat⁹ fuerit accitāl. et hac cā qm̄ aliqz subito terrefit vel tremefcit: accidit ei singult⁹: qm̄ stōch⁹ a calore nālī et spū inanif: et ide iſſidat. Et mibi ēt vī qd qm̄ alicui aliqd magni terrores seu tremoris accit: enenit idē i suba cerebri spāmas. et ozif i illo pāniculo qd dūdit cerebri i duo mē mor: inordinat⁹: ita qd nō movet suo motu nālī: eo qd iūgif ps cogitativa pti p̄servatiue seu memoria: li: et ide i eis accit mor: iordiat⁹: et puenit ex illo singult⁹ pp colligatiā cerebri ad stōz: et ē vomit⁹. Et he cā a rememorate sunt qd magis vitati vicine eē vīr: qm̄ scire has res certissime nō ē nec i arte medicie. S; scia nālīs et diuina hūz rep certitudinē et vitatē sticiliter idagare: et p hū ego nō assero has res eē vās certissime et oino: qm̄ ipole ē eas sic scire: et solus de⁹ eas creavit et fecit eas vō acriter nouit et cognoscit. Sed ego nō min⁹ hū accidetia vt veniā ad remotionē canit. Cura aut est postq̄ fuerit singult⁹: bibere syrupo pomor san cū succo mēbz: aut syrupo mastice. Et siudeat comedere ea qd hnt pfor tare mēbra pncipalia et pfortatiā spūm aialē: et odorēt

Lura.

K

Signa me
lācolie in
concauo et
cholere i
bibite.

L

Meliaz ē
imbibitaz
alio hūoze
in cōcauo
exite ē fe
re ipole.

M

Pūiditas
et cū mā n
pōt esse cā
singultus.Lura fin
gult⁹ a cali
ditate.N
Mel
me nō
spūm
debit
stōchū
supatDe si
tu a
ribusLura
a fridit

O

Trac
ac.Lura
a sing

Q

Lura
gult⁹
lācolie
bzo p
cipalLura
tipic

A poma aromatica: et ambra: et nmscū: et silia: et ipsi in q̄ fue-
rit. Lōs dē rādo etiā cōplōne: et p̄tudinē patiēns: odo
ei ea q̄ bēant ip̄s lenificare: et p̄forare: et dare ei sp̄ez fir-
mā velocis: et cite libā: et fac ei recitare ea q̄ faciūt di-
latare cor: et rufū fortiter p̄uocare: ita vt mēbra moueāt
fil: cū aia: et calor nālis: et sp̄s dilatent ad exteriora tali
mō vt vincāt: et oñent sup mēbra. Et cū dico aia itelligo
sp̄s aialē: qm̄ aia si scit ab aliq̄ nū a Deo glorio: q̄ eā fec-
t: et creant: et a me: et ab ill: q̄ sapiētiōres sūt me ignorat qd
ipa sit: nisi q̄ scit ip̄s: et ex effectib: et vtutib: ip̄s. Et sit
qdē singul: a vaporib: subintrantib: in villis sōi: ita q̄
qñ bō supflue comedit h̄bit sōch: et coadunat vñs illq̄
partē vbi vapor exilit: et ide fegf singul: et qñ h̄bit: et
coadunat totū sōch: nō sit singul: et p̄nuit ide vomit-
tus. Cura autē hui: singultus est cūare sōn: et postea af-
fuerit: et resoluitis: et calefaciētib: tēperate in empla-
stris: et electuariis: sicut sunt cortices citri: et mastix: et boy-
filia. Et postq̄ sufficiēter buenq̄ de egritudinib: sto-
machi determinauit: nūc ad egritudines pectoris intēdo.
redire: eas p̄tācēdo sufficiēter eiz adiutorio altissimi.

C Tractatus decimvs sextus de egritudinib: pectoris
et diaphragmatis continens capitula septem.

C De apate pectoris et p̄tione anhelitus. Cap. p̄m.

ECTVS qdē mēbū est h̄is multos ner-
uos: et caro eius est dura: et dēla. Et q̄ sic est:
iō in eo fit ap̄a ex humore grosso valde: et sit
etiā in pectore difficultas: et p̄tione motus ip-
sus. Qm̄ in nucha oñt egritudo: et in neruo
q̄ p̄cedit a nucha ad pect: a quo fit mor: eius. Et cū hoc
etiā qñ sit egritudo h̄ remanet hō viu: donec studeat in
cura ip̄s: cōpetēt. Et hāc curā memorat: sui qñ deter-
minat de egritudinib: neruorū: nūc: et h̄ de ip̄a volo
determinare. Incipias: et ingere in posteriori pte capitis
sin nucha cū puro balsamo. Et si n̄ iuenit ingere cū oleo
d carpopalsamo: vel cū aliq̄ alio qd̄ h̄at subam subtilē
et calefactū: sicut est oleū de granis alcarū cū oleo ro-
quor: ptes sint egle: cū aureo vno optie ambre dissolu-
te i ipsi. Et si n̄ h̄as abra: pone d landano purissimū et
aromaticorū abra lōge melior exilit: et iūdo ē meli: p̄lū
a quo icipe d̄bem: et iūgere nucha icipiēdo a puppi ca-
pij d̄scēdēdo vsq̄ iseri: ad cingulū: qm̄ si curaueris fontē
vñs morine curabis egritudē oīno. Et aliqñ accidit vt
p̄uct anhelit: subito pp̄ accitū difficillima et pessima q̄
venit in nucha sup locū vbi oñt neru: morin: q̄ mouet
pectus: et qñ hoc accidit isfirm deficit et moris infocet.

C De vlcerebus et scissuris q̄ sunt in pectore. Cap. 2^m.

ET FIT sigdē in pectore vlcera vel vlcus et
scissura a canis extrisecis. Et qñ hoc accidit absq̄
scissura p̄niculū est vlcus sicut sunt cetera vulne-
ra. Et ego memorabor d̄ ip̄is qñ d̄ vulnerib: p̄tra-
ctabo. si autē dicit: p̄niculū fuerit scissus: tūc patiēs nō
poterit anhelare tādū donec illa scissura permanebit
absq̄ clausōe. Sed si a medico clausa fuerit: vel ab ip̄o
isfirmo: aut ab aliquo alio tūc subito sibi missis enuient:
et redibit ei anhelitus quā dū vlcus p̄māserit clausū:
et postea foras erit vt libere: et totū hoc p̄tinet ad capl: d̄
vulnerib: et ego tractabo d̄ his qñ tractauerō d̄ vñeb:

C De scabura. i. de pleuresi. Cap. 3^m.

ET ORITVR sigdē in pectore ap̄a in pte ite-
riori ipsius sub p̄niculū intrinseco: qd̄ arabice d̄
causa: latine pleuresi: et pōt fieri ex vno humore
vel ex plib: et cura hui: est flōmare isfirmū ex ba-
silica brachy opposit: qm̄s q̄busdā nouis medicis nri tē-
poris videat q̄ sit minuendus ex eadē pte egritudinis:
inducēdo sup hoc verba logica et sophistica: qd̄ milhi
nullatenus vt esse rōnabile: neq̄ verū: imo credo cer-
tissime q̄ facere illd̄ oīno est mors isfirmi: et fac isfirmū ab-

stinere ab oīspē carnis: et a pane frumētis: et p̄e oib: alijs
reb: d̄z emtare carnes: et cib: eius sint pulres furfur: q̄
pultes sic debēt p̄parari. recipiat furfur et ponat in aq̄
dulci: et tādū ibi dimittat donec aq̄ mutet colorē nistū:
et postea coles fortiter exprimēdo et decoquat donec fiat
pultes siles valde: et pp̄ima isfirmo put tibi videbit ex-
pedire: qm̄ in p̄n: egritudinis sufficit satis iste cib: et
anige locū patiētis in p̄n: cū olo rosaceo: et post 3^m diem
innat cū oleo anbertino et olo rosaceo: qm̄ ptes sint eq̄-
les. Et si videris q̄ tussis nō affuerit: et recesserit. et dolo
sitr nō remāsit in loco: et febris generit: vel scā fuerit lē-
ta: tūc muta isfirmū ad comedēdū chist ordet decoctū sim-
plr cū aq̄ dulci: et h̄ ad nūm. 4. dieb: et postea muta ip-
sū ad comedēdū micā panis decoctā aq̄: hoc ad min:
vsq̄ ad octo dies: et postea cibet pane bñ fermentato ma-
desco in iure scicle: et cum dā herbe q̄ d̄ arabice armol:
et sit attriplices: et est necey oīno abstineat a pullo vsq̄
ad q̄dragimū. et a p̄n: egritudis et iūdo ē p̄lū p̄nētis
atq̄ p̄fectissimū. Et ab ide in antea cibet pullo: et paula
tine d̄oc p̄duces cū ad suā cōplōne nālē. Et si n̄ fueris
ad isfirmū nū post ḡtationē saniei i ip̄o apate: opare quē
admodū dixi in sanie pulmōis: cōgscēdo q̄ mollities seu
lenitas et albedo saniei est signū laudabile in pleuresi: vi-
ditas at et q̄ ad nigredinē p̄tinet cū diueritate p̄tū ip̄s
ip̄i et saniei est signū malū et illaudabile. Et si post reie-
ctionē saniei sanguinē p̄ os emisit: scias q̄ tūc isfirmū in
breui moriet. Et q̄ has eas sufficiēter determinat egritu-
dinib: pulmōis: iō ipsas h̄ ponē p̄tmitto. attēde tū q̄
si in aliq̄ die p̄ creticorū sanie spuerit albā et p̄tictā sicut i
die q̄rto: (q̄m̄s illd̄ in miori pte fiat) ē laudabile signū: q̄
fortitudinē vtutis h̄z agere: et si fuerit in 5° vel in 7°: seu
9°: aut vndecio: vel i q̄rto decio: aut decio septio vel vice
limo: in oib: istis ē signū bonū: et q̄to in miori spacio ip̄s
ocā sanies laudabil in colore et suba in dieb: creticis ap-
paruerit: tāto egritudo erit breuior et salubris: et q̄to tē-
p̄ fuerit plir: tāto pl̄tū sup d̄bilitatē vtutis: cōgscē-
do tū q̄ qñcūq̄ sanies laudabil appuerit in dieb: creti-
cis nō ē supflua d̄bilitas vtutis: imo q̄ spare d̄bes d̄ salu-
te isfirmi. Et si ocā sanies fiat illaudabil in colore et suba:
aut fuerit diuerlorū color et sube: n̄ solū s̄t sup d̄bilitatē
vtutis isfirmi: verū et sup malitiā h̄ioris vñ p̄creat siue oñt
ip̄a sanies: sciēdo certissime q̄ tps et etas adiunāt i lōgi-
tudine et breuitate egritudis. et q̄ si tps fuerit tpatuz vel
calz: erit digō breuior et velocior. Et si tps fuerit fridū cū
siccitate plōgabif digō: et sic in estate abbreviabif egritu-
do: in hieme at plōgab. Et si fuerit patiēs iuuenis: s̄t di-
gestio erit velocior. et si fuerit senex fiet tardior. Et si d̄cre-
pitus: ip̄ole est q̄ h̄at digōnez p̄fectā: et in pueritia s̄t
fiet tardior q̄ in iuētute. Sciēdo certissime q̄ quāto isfir-
mus fuerit fortioris nāe: tāto magis eius digō accelerat
et cōtrario. Et vñs atq̄ cognitis signis laudabilib: sup-
scriptis: sit tūc regimē patiētis cū pultrib: p̄dcis. Exce-
pto q̄ nō subtilit regimē in vltia subtiliatione. Et d̄a ei
ad bibēdū hāc decoctionē. B. alcharscaina et ē panicald.
i. sp̄s iringor: et socba: et camomille: et liquiritie: et alge-
feth. i. eupatorij: et capilli veneris. añ. ptes egle: et deco-
quant vsq̄ ad p̄sumptionē medietatis ptis aq̄: vt vtus
earū optie extrahat: et d̄a ei ad bibēdū hāc decoctionē
cū syrupo scariole: et in omni potu suo fac vt sit ligritia.
Sciēdo q̄ lac amygdalarū i b̄ casu mltū p̄fert: eo q̄ fac
leniter sp̄ncere: et adiunat ad digerēdū reliq̄as egritudis
et remouet mordicationē: et puocat somnū. Et et postq̄
facta fuerit mūdificatio vulneris ap̄atis: nō nocet istud
regimē exercere: qm̄s febris recesserit: et tussis: et dolor
sitr non affuerit: nō decipiaris quin etiā hoc modo exer-
ceas regimen: sicut d̄ixi: qm̄ veraciter credo q̄ hoc ac-
cidens non potest perfecte remoueri in miori spacio

E caro ē pes-
sima i pleu-
ren

In d̄cina-
tione.

F

Signa p-
notica.

G

Cura al-
dubdan.

H

Lac amy-
gdalap in-
uat q̄drū-
plic: una-
mento in
pleureti.

N
Delin-
te nos
um
ebit
chū
ip̄a

De singul-
tu a yapo-
ribus.

Lura
frictio

B

Tractatu
2°.

Lura.

C

Lura
frictio

D

Lura i p̄n
cipio.

I q̄. xl. dieb⁹. Et p̄ tato nō est regēdus regie sani ante istū
tēpus: et postea nō cibet nisi extremitatib⁹ pulloz deco-
ctoz in taspheā cū modico panis bñ fermtati: et hoc plū-
bus dieb⁹: deinde paulatim ad regimē sanoz ē p̄ducēd⁹.

C De apate lateris.

Lap. 4^m.

E T O R I T V R qñq̄ ap̄a i pectoꝝ. si carne q̄ ē
iter vnā costā et aliā: q̄ gdem egritudo arabice dī
dātalgenebr. i. egritudo lateris. Et cura ip̄i ē flō-
mare iñm⁹ i p̄nēgritudinis ex latere opposito ap̄a
tis. et regimē gde cibi et pot⁹ ip̄i: et cura ei⁹ sit quēad^m p̄-
dixi in pluresi operādo illd regimē donec fuerit libar⁹.
Et oīa q̄ est iter pleuresim⁹ et hāc egritudinē ē: q̄ dolor
q̄ sit in pluresi est dolor extēsius et acutus: et pulsus eius
est dur⁹ et serinus: et febris in pluresi ē itēsiōr valde q̄ in
ista: et maioris piculū: et quāto ap̄a fuerit vicin⁹ cordi: tā-
to erit maioris piculū: et ē maioris sensibilitatē: et q̄uis ca-
ro sit mltē sensibilitatē: et foris: et spāl⁹ qñ in ea sit ap̄a: nō
tñ est epparāda sensibilitatē q̄ sit in pluresi: eo q̄ loc⁹ ille
est circūdat⁹ ossib⁹ duris et villis seu pāniculis. Quare cū
ibi sit ap̄a: et q̄ sit parū est magne angustie et iquietudi-
nis cū dolore graui: et istd ap̄a lateris. Et q̄ sit in carne q̄
est iter costas p̄ maioris pte est parū. et nisi fuerit error
i cura ex pte medici vñ ip̄i iñm⁹ liberabit iñm⁹ oīno
Deo dāte. Incipe ergo i cura istā p̄nēgritudinis: quē-
ad^m supius dixi in pleuresi. sin flōmia et cibus et medicis:
exercēdo oīa ordiate quāti potes. Et iā vidi senē p̄iem
meū bone memorie: cui De⁹ miferat: q̄ curauit vnā mu-
lierē ex hac egritudine: et igeniat⁹ fuit extrahere humore
ad ptes exteriores: ita q̄ manifestū fuit ap̄a exteri: cū tu
moiet⁹ et apertū fuit exteri: et ideo curata fuit cura pfecta.
Sed ego nūquā pueni ad hoc op̄a p̄cū et miraculosū:
nec adhuc hūc: nec pueni ad illuz gradū. Sed si p̄cesseris
in hac cura: sic dixi in pluresi: credo p̄ certo q̄ liberabis
iñm⁹ ante q̄ ap̄a dueniat ad sanie nutu Dei. Et subtilia
regimē tā in cibo q̄ in potu: quēadmodū dixi in egritu-
dine pulmonis. Et si sanies icēperit apparere in iuge lo-
cū cum oleo rosaceo aromatico et anhetino: quoz ptes
sint equales: et sic operaberis donec fuerit liberatis.

Lap. 5^m.

C De scissura venarum pectoris.

E T F I T qdē aliqñ in pectore vlcera tio: et scis-
sura sic in alijs mēbris accidere p̄uenit: et de his tra-
ctabo qñ d vlcerib⁹ alijs mēbroz determinabo. et
sit et in pectore iterdū scissura venarū: vel alicui⁹
vene. Et si scissura deā fuerit in arteria erit piculosum
valde p̄ mltā exuberatiā sanguis: q̄ ide emanat. et iste
sanguis in medio fac cadē dubonē p̄ p̄titudinē q̄ ē iter
istū et sanguinē q̄ exit a pulmone: q̄ iste sanguis q̄ exit ab
arteria pectoris: et q̄ exit a venis pulmonis ambo sit ru-
bei clari et subriles. et signū distinctiū est: q̄ qñ ē a scissura
arterie alicui⁹ q̄ ē in pectore iñm⁹ sentit pūctionē et do-
lore in directo illi⁹ p̄tis: et q̄ exit a pulmōe oīno est absq̄
dolore. Et scias q̄ nā hui⁹ egritudis exigit mltū minutio-
nē: suāq̄ tñ p̄ditioib⁹ minutiois: si tradēdo obliuioi dispō-
nē et etatē patiē: et nāz ip̄i et alia. et da ei ad bibēdū syru-
pū ifridatū scā cū decoctioe fumach in aq̄ rosacea. añ. p̄-
ses eq̄les: et sit syrup⁹ ex syrupis stipticis sic syrup⁹ fact⁹ d
zuecharo. Sed syrup⁹ de myrtella nō est dād⁹ in hoc casu:
q̄ p̄p̄ sui grossiciē et dēstiatē dē ei⁹ nō p̄t ad sanie egritu-
dine briuare: et maxie q̄ fact⁹ est de folijs et stipitib⁹. Qui
aut fact⁹ ē de extremitatib⁹ et cinis ipsarū: bñ p̄t dari. Et
si tps et etas pueniūt in hoc: et p̄ et cōp̄to nō obuauerit.
pone cū syrupo aliqd cap̄boze: qñ erit maximi iuuamē-
ti: et liga cōras fortiter stringēdo cū istis subtilib⁹: et fac
odorare iñm⁹ rosas et sandalos cū aq̄ rosacea et modico
cap̄boze. Et si nō bñ dormierit fac ipsuz odorare violas
et nenufar: et da ei modicū terre sigillate cū syrupo: aut
cū aq̄ rosacea: et cib⁹ ei⁹ sit pullus paruus ifridat⁹ in pu-

teo: cū pane silt in puteo ifridato. Et syrupi oēs sup̄radi-
cti: et oēs potus sint talr ifridati: et facit custodiat se iñm⁹
mus a labore nimio: et avociferatiōe sup̄flua. et pole erit
q̄ liberef isto regie: tñ talis p̄solidatio sit difficulter: q̄ ē
in arteria. et si p̄solidatū fuerit hoc vulnus isto regie: di-
gnus erit laude et grā. Et si dcm vuln⁹ fuerit in vena nō
pulsatili: cura ei⁹ erit facilis: et sufficet tibi saq̄ cura p̄cri-
pta: q̄ si p̄strict⁹ fuerit sāguis: et ex loco ip̄i⁹ vulneris sa-
nies emanauerit: nō despes sanie curare: tñ sis certus q̄
ipole ē q̄ ad plenū curef: si p̄ lōgitudinē tps n̄ mūdifica-
bit sanies ad vlc⁹ pulmōis dueniet: et fiet p̄būic⁹. Logno-
scēdo tñ q̄ ex sola aptura vene pectoris nō moiet iñm⁹
m⁹: sed alia accētia mala et pessima p̄it ide supuenire: vñ
moiet. Sed si i pectore ap̄i vlcidif arteria magna ex ar-
terijs pectoris: ex sup̄fluo fluxu sanguis et ip̄etuofo i bre-
ui iñm⁹ ad morte p̄t duenire. Et si p̄strict⁹ fuerit sanguis
an sup̄flui exitū ip̄ius: esto certus q̄ nō inde iñm⁹ pa-
ties lesionē: nec ad malū finē illa de cā debet duenire.

C De apatibus q̄ sunt in pāniculo qd diuidit pectus in lō-
gitudine in duo.

Lap. 6^m.

E T F I T qdē aliqñ in hoc pāniculo ap̄a: qd pro
maiori pte est ex hūore et p̄met ad subtilitate: et ē
ex apatib⁹ calis. Et sequit⁹ ex hoc apate tussis cōti-
nua successiua: et dolor extēsius in lōgitudine: et
pturbatio anhelit⁹: et febris acuta: et pulsus serm⁹: p̄p̄ na-
tura apatis: qd ē in tali mēbro neruoso et pāniculofo: et ē
diuersus p̄p̄ nobilitatē mēbz: et vicinitate ip̄i ad cor. et
sentit iñm⁹ iñflāmationē: cū valida siti atq̄ forti et ex iñs-
piratione fridi aeris magis mitigat sitis: q̄ ex potu aq̄ fri-
dē et anhelit⁹ ei⁹ est parū et frequēs. vñ in hui⁹ curatiōe:
flōmia est neā valde in p̄n. Et nō determinio in hac egrit-
tudie ex qua pte fieri debeat: q̄ ex q̄m q̄ pte fiat p̄fert
valde: dīmō fiat ex basilica: minuēdo de sanguie fm di-
spōnē iñm⁹ quā iuēns: p̄sideratis tñ p̄dōnib⁹. et etatis:
cōplonis: regiois: cōsuetudis: et tps: et minue de eo plus
vel minus fm debilitatē et fortitudinē patiētiō: et fac iñm⁹
mū abstinere a cibis grossis: leniēdo ei⁹ iñflāmā. Jā faci-
te scire sup⁹ q̄ oīa est iter lenitiū et laxatiū. Et postq̄
lenieris itēstima: purga ei⁹ put tibi videbit puenire: fm
acuitatē et nām humozis peccātis. Et put mibi vñ ap̄a h̄
nō accidit nisi ex cholera subtili: et purga ei⁹ cūsero cap̄-
no coagulato cū lacte fici. et pone i sero dco d reubarba-
ro et de myrabolanis citrinis: et violaz: et ligritie: et nenu-
faris: et modicū ex myrabolanis idis: q̄ forsan aliqd de
hūore est adustoz: pone et in isto laxatiuo aliqd de sca-
monea cū his q̄ hnt suā malitiā frāgere et remonē: et pro-
prie cūz p̄fortatib⁹ flōm: sic acetosa et sticados. C Re-
ceptio vtilis valde in hoc casu. B. seri cap̄ni coagulati cū
lacte fici. lib. j. et in ip̄o ifunde ex myrabolanis citrinis et
ligritie: viol. nenufaris. añ. añ. v. idonuz. añ. iij. reubar-
recētis. añ. j. et aqua sēnt optie: et p̄maneat sic i dco sero
p̄ noctē vnā: et colent optie exp̄mēdo: et adde hūic cola-
ture syrupi masticis. j. et octauā pte aurei vni⁹ de sca-
monea: et da iñm⁹ h̄ ad bibēdū: mollificato corpe p̄i⁹
cū medulla cassie fistule distēpata cū decoctioe scolopē-
drie sicce et cū syru. rosaceo scō ex rosīs recētib⁹. Et si tē-
p̄ fuerit sicci: da ei de syrupo violaceo: et cōdat p̄uma
añ cibū h̄. p̄ cibū minie. Et da ei panē abluti: et postea i
aq̄ ifusuz dōec tūmescat. postea ifrida ei⁹ i puteo: et pota
ei⁹ aq̄ i puteo ifridata: et h̄ facias dōec generit tussis: et fe-
bris fuerit mitigata: et dolū silt mitigat⁹: et si dimittat istd
regimē: dōec dolor et febris et tussis cessauerit: dīmō da ei
aquā ozdei rōnabilr factā ad bibēdū. Sciēdo q̄ moder-
ni medici multuz sunt lōging ab opione B. al. in faciēdo
aquā ozdei: eo q̄ ip̄i frāgūt ip̄s p̄stado añq̄ bulliar: ad
faciēdū istā aquā: et isti errāt a vīa vitatis: eo q̄ in vno q̄
seie iquātū ē semē ē vīa nālis: añquā accidat ei aliqd q̄

Explicit liber primus.

Incipit liber Secundus qui continet tractatus septem:
quorum tractatum primus est continens capitula sex.

De egritudinibus intestinoꝝ generalibus. Cap. p^mu.

ICIT SERVVS regis qⁱ in intestinis sunt
aliqui egritudines. Capata: qⁱ gⁱant in vⁱs vⁱ
cānalibus: vⁱ cibaria hⁱnt p^rtransire. Et hoc
in intestinis gracilib^{us}: vel in alijs: z dolor qⁱ
sequit^r in istis est p^rtinuus: maxie si apa sue
rit ex cholā: vⁱ ex sanguie: z est pole qⁱ hoc
apa sit absq^{ue} febre z siti. Q^{ui} si ex apate sca

fit oppilo cānalis ex toto: dolor erit fortissimus: z q^{ui} nu
trimētū nō poterit ide trāire necesse est vt vonitu cy
ciaf: q^{ui}re mozie ifirm^{us} subito: tū p^r intestūz dolorē: tūz p^r
pter p^rhibitionē trāitus nutrimentū p^r intestina. Et si o^{mn}i
apa fuerit ex flate: ifirm^{us} nō sentiet ide magnū dolorē: et
pole erit vt dissoluaf illud apa: z maxie si fuerit ex sub
tili flate. Q^{ui} si fuerit ex flate grosso: assimilib^{us} humori
melico: excepto q^{ui} nō p^ricipies aliquā calitatē: sicut p^rci
p^ris in hūore melico. Sⁱ melia q^{ui} ex cholā adusta gⁱaf:
est stitilioris sube of mō oib^{us} alijs p^reb^{et} melie: z leuioz
z velocioz mor^{tis}. Et illa q^{ui} sit ex flate grosso est tardioz
mor^{tis} valde: z grossoz sube. Q^{ui} si fuerit ex sanguie adu
sto: erit mediocris in stitilitate: grossoz: tarditate: z ve
locitate. Apa aut q^{ui} oz ex melia est grossoz z densio
ris sube valde apatib^{us} alijs hūoz: eo q^{ui} melia ē grossoz
alijs hūozib^{us}. Et mod^{us} apatis melici est: q^{ui} illud apa ad
magnā deuēnit magnitudinē: z est absq^{ue} forti dolore: et
ille dolor simlāf p^ruentioni fornicarij. Lognoscedo firmi
ter q^{ui} apa fēit ex melia nullaten^{us} pōt recipe digonē. Et
scias q^{ui} cū dico flaticū vⁱ ex flate cholici vⁱ ex cholā:
sanguineū vel ex sanguie: meliciū vel ex melia: nō intelli
go vniformiter. Q^{ui} cū dico ex flate: itelligo q^{ui} cōp^ro ip
sius apatis sit hūida z frida i p^ro. Et cū dico flaticū: pole
erit q^{ui} sit humidus in p^ro: sⁱ nō erit fride cōplexiois: p^rpt
calitatē acq^{ui}ta a putredine. Et silr cū dico ex cholera:
itelligo illud q^{ui} est sube stitilis: z eius cōp^ro est calida z
secca. Sⁱ cū dico cholericū: itelligo q^{ui} sit cōp^romis calide
z sicce: z ei^{us} suba nō erit stitilis: sⁱ q^{ui} sit ex cholā vitelli
na z suis silib^{us}. Et ita dico q^{ui} cū dico ex sanguie itelligo
q^{ui} sit cōp^romis calide z hūide tēperate: p^rportionate cō
p^ronib^{us}. Et cū dico sanguineū: itelligo humore drina
tū ad aliquā rubedinē absq^{ue} p^rfecta p^ruentione ip^si^{us} hūoz
in sanguinē: aut itelligo de sanguie nālī: q^{ui} p^r excessūz ali
cui^{us} superflue calitatis ad aliquā declinat adustionē. Et
eodē mō itelligēdūz est de melia. Q^{ui} cū dico ex melia:
itelligo hūore fride z sicce cōp^romis: q^{ui} est vnūz ex q^{ui}tuor
elemētis vⁱ hūozib^{us} corpis. Sⁱ cū dico meliciū itelligo
de quocūq^{ue} hūore p^ruerso ad meli^{us}: nō p^r viā nāe landa
bilis z p^rfecte: sⁱ q^{ui} deuiauit ab ordie nālī ex aliq^{ui} adustio
ne: z hūmor nō est nālī: nec ex elemētis corpis. flegma
aut q^{ui} ē fridū z hū. aliq^{ui} ex vⁱteriori digōne cōuertit in
sanguinē nālē: q^{ui} est vnūz ex elemētis corpis: q^{ui} nullaten^{us}
fieri p^r ex alijs hūozib^{us} adustie: eo q^{ui} cinis q^{ui} p^r adustionez
est icinera: nō pōt ad tēperiez reduci. Sic z humores q^{ui}
p^r excessūz digōnis ad adustionē deuenerunt: nō pōt ad
eq^{ui}litatē z tēperiez digōnis vⁱllo mō p^ruerti: z q^{ui} hūozib^{us}
deuiau ab intētiōe p^rpria: nūc ad eā redire intēdo. Q^{ui} si
ifirm^{us} fēnterit dolorē in pte illa q^{ui} est sub stōcho: ita q^{ui} ille
dolor sit p^rtinuus: z p^rueneras: z cū hⁱ febricitauerit cōtinue:
scias q^{ui} tūc erit apa in aliquo intestinoꝝ. q^{ui}re flōmia ē ne
cessaria: minuēdo de quātitate: put tibi videbif expedir
e. Cōsideratis tū p^ruentionib^{us} sup^rdictis. f^rutut: etate: tpe:
p^ruentione: regio: z da ei ad bibēdū elariū q^{ui} sit resolu
tū z mitigatiū: sicut est elariū fēit ex floze camomille
z rosie recētib^{us}: z flagia quarū ptes sint equales croci: z
semen lini ana decia p^r p^rdcōp^r: pistent q^{ui}libet p^r se: z cri

brēnt: z pficiant cū syrupo descariola. Dosis eius sit pō
dus triū aureoz cū aq^{ue} ro. in qua cocta sint panical: q^{ui} est
spēs iringoz z mastice: tādiu bulliat donec mutet saporē:
rez: colorē: z odorē: z abstineat ab omnib^{us} cibis grossis:
abstinēdo silr a carnib^{us} oino: z ponat sup^r vētrez oleum
ro. aromatizatū tepidū cūz magna quātitate coti intus
madefacti desup^r: z itera illud. scotiū calim madefactū in
dicto oleo pluries. Et sufficient ei in cibo p^rout nūbi vⁱ
in die duo ona. Et cum dolor fuerit mitigatus z febris
fuerit diminuta: vtere etiā isto eodē regimie: donec om
nino accētia sint ablata: sciēdo iā q^{ui} optimā curā adin
uenisti: postea reduc eū paulatine ad suā p^ruentionē nā
lez: vsq^{ue} quo p^rfecte fuerit liberat^{us}. Et scias q^{ui} oia apata
quāto fuerint p^rpinquiora stō: tanto sunt piculioziora. Et
iterū ista apata pōt fieri in intestinis magnis: z in gracili
bus seu p^ris: z q^{ui} sunt in gracilib^{us} sunt maioris piculi q^{ui}
que sunt in magnis: z cura est cura p^rscripta.

De debilitate virtutis expulsiue intestinoꝝ. Cap. 2°.

ET ISTVD accūs vel egritudo pōt aliq^{ui} accidē
in vno intestino vel in duob^{us} aut in p^rlibus: q^{ui} non
pōt vel q^{ui} nō pōt expellere sup^rfluitates retentas in
ipsis: q^{ui}uis istud videaf ipōle plurib^{us} medicis. Sⁱ
Salk. hāc egritudinē esse affirmant: q^{ui} dixit q^{ui} vⁱ expul
sua intestinoꝝ aliq^{ui} debilita f^r intū q^{ui} non pōt expellere
feces z sup^rfluitates p^r iferiora: z hoc nō vⁱterius decla
rauit: nisi intū q^{ui} dixit q^{ui} hoc nō est occultū medicis. Et
hⁱ egritudo q^{ui} accidit est valde piculosa: q^{ui}re idiget sub
tili p^ruentione z p^rderatione: eo q^{ui} dicta debilitas vⁱtutis
expulsiue q^{ui}uis accidat a debilitate vⁱtutis expulsiue nā
lis: nō tū est a debilitate virtutis expulsiue accētis seu
volūtaria. Vⁱrt^{us} aut nālī est illa q^{ui} p^ruenit p^rincipāl^r ab
epate: vⁱrt^{us} retētiō q^{ui} p^ruenit a debilitate istius vⁱtutis: solo
mō facit accidere dolore forte: eo q^{ui} itestina nō pōt ex
pellere feces p^r iferiora. Illa autē retētiō q^{ui} sit a sup^rflua
hūiditate vⁱscosa q^{ui} ē in suba villoz intestinoꝝ: nō fac^r dolo
rē forte: q^{ui}re cū videris hāc egritudinē: venenire alieni: stude
subtilr in cōg^recendo cānrip^r: z vⁱrt^{us} hēat p^rcedere dicta
passio: z q^{ui} scieris p^r certo q^{ui} dca debilitas expulsiue
fuerit ab intestinis: q^{ui}z deficiūt in motu suo nālī expellere
q^{ui} debet p^r secessūz. Et opationes q^{ui} vⁱtutis nālī: sicut
scis sunt digerere z p^rmutare cibū. Et in hoc etiā mēbro
sūt iste opatiōes quādāmodū in alijs mēbris. Et digerit^r
etiā hoc cib^{us} z p^rmutat^r: q^{ui}ā alibi est digestus: z expellit^r
q^{ui} idiget expulsiōe. Et aū oia ista opaf^r vⁱrt^{us} attractiua et
retentiua. Et iste opatiōes nālī aliq^{ui} sunt q^{ui} sūt median
tib^{us} instis: sⁱ expulsiua p^r certo scim^{us} q^{ui} est cū instis. Alie
vō q^{ui} operant^r absq^{ue} instis nō sunt sic apparētes: z p^r cer
to scim^{us} q^{ui} instis hū^{us} expulsiue est p^r epar. q^{ui}re studeas
ipsūz p^rfortare toto posse cū medicinis sibi p^ruenientib^{us}
z appropriatis: sicut cū pulpis passularū: q^{ui} hūit ipsūm
fortiter ipinguare. Et epar etiā adib^{us} lupi assatū hⁱz ip
sūm mirabilr a tota spē p^rfortare: sicut a sapiētib^{us} est rela
tūz. Sⁱz. S. etiā dca epar lupi in suis medicinis recōmen
dat q^{ui} hⁱz epar boīs fortiter p^rfortare. **R**ecceptio cōue
niens ad hāc egritudinē. R. seīs rosa. z folioz ipsariū: pas
sularū enucleatarū. aū. 3. j. ligritie mundate: z eupatoriū.
aū. ptes. iij. z. vnus: z abinth^{us} z sandali: cinnamomi: z
mastice. aū. q^{ui}rtaz partes 3. j. terant vnūz q^{ui}z p^r se z cri
brēnt: z adde istis de balsamio aū. 5. distēperatū cū mel
le: z p^rice p^rdicta cū syrupo corticis citri facto cū zuecha
ro. Et dosis ei^{us} sit pōdus. iij. an^{us}. Q^{ui} si nō haberes balsa
mū: pone loco eius tantūdem de optima ambra: z immu
ge locū cūz oleo nucū antiquarū: z pinguedine anati:
quoz ptes sint eq^{ui}les: z p^ricies desup^r vincturā ex macis
grosse pistatis: q^{ui} sufficere videaf: z hoc facias oī die
donec fuerit liberat^{us}: z pota infirmū aqua mellis: q^{ui} dca
leni

A leni spargit p mēbra: et est abstersina: qā ipse est qn sup-
fluitates viscofe adhere ant i testinis. Et h facies qñ scire
ris q: dca egritudo fuerit a d bilitate: et corruptioe vtutis
i testinop scā ab hūoze illic exite. q nece ē tibi scire et co-
gnosce vñ pcedat h egritudo. San a d bilitate vtutis nālis
solūmō: an ex supflua hūiditate: vel ex supflua abūdatia
hūoz illic pgregato: ex qb? itestia phibent recipe vtutis:
vñ pcedat ab abab? sil. Et h cōgscē pfecte ē valde
difficile. Et iā scripsi tibi sup? curā gñalēi hac passioe. d
q put mibi vñ poteris satis ee pter? et agēdo sz q dictuz
est ad finē d bilitū poteris puenire. Et recorder cū eē
inuenis: q h egritudo accidit cū dā rustico: q post multū
labore in tpe calo biberat aquā fridā i magna qstitate:
qre dūenit ad h q nō poterat feces eycere ab i testis: et
hēbat ide dolore tā forte q vix poterat sustinē: qre labo-
raui circa curā illi? hūdo p silū semp a medicis mei tem-
poris: a qb? nū audiri aliq nū vana: qre iui ad pīez meuz
vñq ad villā vbi morabatur: et feci eū qstitate scire h egrit-
tudis: et dubitationē meā circa ipsaz: rogās ipz vt me re-
ctificaret in dca curā: q mibi posuit libzū vñū i manib?: et
onidit mibi vba Hak q iā sup? suz memorat: dicēs mibi:
recede a me: et vade viā tuā: et nō loqris mibi ampli? de
h negocio. Et ego supplicauī ei vt mibi apte dicē vellet
curā istā: et ipse tūc apuit libzū: et ostēdit mibi chartā di-
cēs p pice h: qñ si inuenis h curā: bñ qdē. Sin aut supsi
cor q nūq scies medicinā: et caue ne ampli? iea studeas:
et tādē reuersus fui ab itinē meo: et legi h illo tādū do-
nec cogui illd q supradixi: et laboraui cura illi? donec
fuit liberat. Et post aliq tps redijt pī me? ad me: et q-
fuit a me de cura illi? rustici: et cū audiuit eā quā fecerāt:
gausius fuit: et vebemter alleniat? fuit ide ab illa ira quā
collegerat sup me. Et hec egritudo quā iā dixi sit raro.

C De ventositate intestinozum. Cap. 3.
E T IN intestinis qñq retinet ventositas resoluta
ab hūozibus subtilibus et ligdis velut aq: et pulsus
istorū sit tortuosus: et vna pculsio alteri itricaf pp
intricationē et inuolutionē que fit in intestinis: et hac de
cā retinent feces que nō inueniunt viā vñ exeat. Cū
ra huius est inunctio supradicta cū oleo nucū: et pingue-
dine que arabice dī alga anatisan. Et scias q i oi retetio-
ne fecū suū fiat ex vtositate suū fiat ex debilitate vtutis
expulsiue: qñ exēit sp sunt ligde: et absq sanguine: et sanie.

D De retentione fecum et suis speciebus. Cap. 4.
E T FIT aliqñ in i testinis q retinent feces omni-
no pp grossitiē et duritiē suū sube: intm q efficiunt
qñ lapides. Et h egritudo qñ accidit: nō fit subito:
et qñ fit: nō est nisi ex cōtinuo vsu grossaz rerū sti-
pticarū sicut ē vsus frequēs seminū myrte: et suoz siliz. Et
si nō fuerit ex comestione stipticorū: tūc feces non subito
exicant sp panlatine. Et cura huius retetionis fecis ē
dare ifirmo ad bibēdū syrūpū de centaurea cū decoctione
ne violaz: aut syrūpū violaceū cū decoctione cetauree:
et clysteriza patiēte postq fueris cert? q dolor ē i testi-
nis inferioribus cā alicuius occasio nū pdictarum.

E De excoziatione intestinozum. Cap. 5.
X CORIAN TVR aliqñ itestina: aut ab hu-
moribus acutis mordicantibus ipsa: aut ex vene-
no ebibito acuto. Et cura hōy est ea q hūit consoli-
dare et linire sic sit pulres scē ex farina risoz et ami-
dis: qñ ista hūit mitigare mordicationē et p solidare: et effe-
ctus istop sit laudabiles. Et si clysterizabis cū aliquo isto-
rum erit maximū inuamētū. Et cōfert et valde clysteriza-
tio cū lacte capze: vel camelaz et olo ro. et id qd hz cām
remouere: et rectificā cōplonē: et ifridare ē syrūp? ros-
cū rosis siccis: et aq ro. cū se. p silū affati: et integri cā nō
fuerit ex veneno. Et si fuerit: nulla res posset esse noci-

E bilioz neq: magis mortifera sicut ista. Et si a pñ h passio
nis sciueris eā esse ex veneno certissime: tūc dare dēs i-
firmo ex optio smaraldo pōdus. vñ gñozū ozdei optie tri-
to: distēpato cū aq ad bibēdū: et videbis in ope hui? et in
effectu re mirabile accidere: et euenire illi q sumpserit ip-
sum: qñ icōtinēti post assumptionē huius icipit hē agū-
stia cordis: et vñ ei q oia mēbra eius eradiceant ab iucez.
Et si post h sudauit ifirm? dozmiedo, p pstatū hēas q erit
liberat? oino. Et fac q ille q sumpserit smaraldū absineat
a cibo oino vsq ad decē horas: vñ salti vsq ad octo. Et
qñ is itetionis nre non sit h curā de venenis determina-
re: sic ptranseo. Et oportuit me de his aliqd dicē pp illd
accūs qd hz. Et iā vidi tpe meo q baly qdā habebat
cōcubina: cui supuenit vlcera i testinis gracilib? cum
solone magna. Sz feces cū magno expellebant dolore.
Et ego laboraui diu i cura illius: intm q fessus fui in illa.
Et durauit illa egritudo in illa dispōne vsq ad lx dies.
Et mirabar d illa egritudo putās q eēt ex humore. Sz ad vl-
timū vidi q cū stercore exiuit iterioz pellicula i testini. et
postea vidi alia vice q alia pellicula i testis. exteriori emā-
nauit exterius cū stercore in longitudine vnus palmi. et
miratus fui ex h cōgscens q aliquis humor non possz ee
vñlo mō tāti acuminis q posset facē tātā excoziationē
vna vice. Et demū pro certo cogui q vna ex suis sciauis
venenis ei ppinauerat ad bibēdū. Quare p pstatū habui
q nullas pes eē poterat de sua liberatione: et sic inde mor-
tua fuit ex illa egritudine volūtate dina. Et expertū est q
suspectio smaraldi in dissinteria et in hemorroidis exiit
mirabilis efficacie: et inuamētū. Cū at libat? fuit: et euasi
a manibus dicti baly: et suoz hōiz rediēs sibi libā: vidi in
via qdā herbā quā putauī esse addion syluestre: et non
dubitabā: acceptū de illa comedi modicū: et inde habui
dissinteriā magnā: cū dolore vtetris: et cū pueni sibi libā
adhuc durauit dissinteria: tūc suspendi sup vtetris meum
finaraldū vñq aliud posui in ore absq trituratione: et
liberatus fui icōtinēti. Tolera at venenosa sunt innume-
rabilia. Et pp h quibz sibi cauere dōz ne comedat aliqd ni-
si cognoscat illud: et neq: tētet nisi habeat secum smaral-
dū: vñ tberiacā vñlo mō. Et iā repunt q ples vulgares
et vetule: qd de? destruat et cōfundat: q et q pla cognoscat
ex dictis oleribus venenosis mortiferis q medicī faciāt
vel cognoscat: qñ illd qd sciunt medici de pdictis nō est
nisi vt sciāt eoz accētia remouē et suis nocumētis obuiā-
rez nō vt sciāt ipa in se et in suis effectib? alio mō: nisi fue-
rint infideles: et suas fides pprias voluerit dnegare et pp
h glz medic? tenet obfuare pcepta Hippo. i h casu. Que
sunt q glz doctoz i me? non dōz aliqū discipulū docere:
nisi prius iurare faciāt ipm ne vtaf medicinis mortiferis
vel venenosis vñlo mō. Et pī meus cū eē puer et disci-
pulus suus in medicina: me iurare fecit vt nullaten? me-
dicinis venenosis vel mortiferis vti deberē. Et cum
sic inuenis eēz et nouis in me? ibā de vna ciuitate i aliā
practicādo. Quadā vice sic cūdo sociat? fui vni pctori:
q a me occulte hesitabatur discere aliquā medicinā mor-
tiferā. Et ego ab illo hūerā i feudū petiā vñā terre quaz
mibi abstulerat. Qui dixit mibi habebas eā de cetō a me
liberā et securā: credēs q ego eēz de illis q pp pecuniā p-
ditionē facē dēre: et meā corūpe legalitatē. Et idē adula-
tor quē de? destruat et pfundat illd dixit mibi palā. q ei
dare deberē medicinā. q velociter posset occidere: cū
inraui p denm verū: et pro certa veritate q mibi de tali-
bus cognoscebā: dō ei q medic? inqñū medicus de ta-
lib? scire nō dōz: nisi vt cogscat et sciāt ex eis accidentia re-
mouē. Qui dixit mibi. Quō a me vis te occultare et cēla-
re: postq tibi meū secretū tale volui pandere et manife-
stare: quare: timui valde et dixi ei. Secretū tuum qd mi-

Loz. Auer.

Distozia

F

Ad hemor-
roides et
dissinteriā
idē cap. 5.
Distozia.

G
nota de
finaraldū

H

Distozia
alia.

Ibi agniti a me nō manifestabit alicui ppetuū. Et postea dixi ei expecta donec pgrā libras: et dūm faciā tuā volūtātē si deo placuerit. Qui dixit mihi: q̄m vis vt expectēs? Rēdit: da mihi spatū. xv. diez. Et illū terminū q̄m quia affectabā fugē ab eo: et sui die illa i magna angustia et tribulatione. Nāne at fecō misit p me. Et ego timui ne mitteret illa d causa: q̄re dolui ad mortē. Et cū venisset ad eū vidi q̄ iā de^o: cūp nō me sit bñdictū i secula: punierat eū: et iugillū lacētē: pstratū absq; senā i tellurē: itū vt me nō cognosceret cā sue egritudis. Et tūc studui cura ipsi: donec sint allenar: et tūc sibi māsī stani cor meū: dō ei q̄ obfua bā pcepta Hippo. Et casur p mē et me pstrerat ad faci: q̄re post paucos dies studebat i dstruēdo me de psona: fgrā altissimi creatoris enasi ab illo pieto recedēs ab illo loco. Et ga huc usq; elogat: fuzā ppa tētiō: nūc ad eā redire itēdo. Et dico q̄ q̄diu vulnus i viceratio itestinozū fuerit modica: curari dō cū pulbū su pradictis. Qz si creuerit viceratio: adde aliquid d gūnia arabi: aslata: et sibi sibi. Qz si ex dicto vlcere sanies emanauerit: dabis ei p ad bibēdū mūdificātia: sic ē aq̄ ordeī cū melle: aut aq̄ ordeī sola: put tibi videbī cōuenire. Et donec vlcē nō pforauerit tunicā seu pelliculā itestica ite stimo: nō ē desperādū de cura ista: q̄ si nō solū p oca tunicā fuerit pforata verūctiam et alia fuerit penetrata et ex coriata: tūc nullaten^o speres nec cōfidas de salute ei: et tūc esses pbiōr medic^o totū mūdī. De his at q̄ multū cōferit viceratiō itestinozū ē terra sigillata: pplata cū aq̄ mellis: aut cū aq̄ in q̄ modici de cētaurea lōga sit bullita et syru po ro. Terra sigidē sigillata pferit medicis mortiferis. Et post ē aliquid q̄ itatib^o fluat sanguis piferiora. Qui si fuerit valde ruber: erit ex aptiōe alicuius vene in pib^o illis et cura h^o ē potare ifirmū aq̄ vel succo plātāgis cū decoctiōe mastice in aq̄ ro. et cōferit sibi hoc casti terra sigillata cū syru po mastice. Qz si sanguis non fuerit multū ruber: q̄ afflabit quodāmo aq̄ tūc ē polē q̄ sit ex potu sanguigē: q̄ ē i fundo stēchi. Et cura h^o ē bibē decoctionē cētauree: vñ iugelle: q̄ arabice dī scañis: aut comedat sy napi cū aceto. Sz si cū dicto sanguie. s. aquo d appnerit aliquid sile sanie: tūc signū ē q̄ pcedat ab epate. Et iā si perius sufficiēter locut^o fuz d passionib^o eius et suis curis.

ET POSSIBILE est vt exeat aliqui sanguis piferiora a loco illo q̄ est iuxta anū. si i feriozū pte ori fiaj itestini: q̄ p̄tinuaf hūt inde hemorroyde parue et magne ad mo^o mori: et aliqui fluit ille sanguis ab vna illaz venaz: q̄ terminant ibi. q̄ apif: et erit in tpe notor: et purgat ide totū corpus: q̄ est sup repletū: dūm virgatus nālis expulsiua fuerit fortis. Et cū sic ē: nō ē stringēdū vllō mō: cū cōferat multū in purgatione totius corpis. Et sit et ex emberātia hñoris melicimixti cū hñore cholericō acuto. Et iste etiam sanguis non dō stringi q̄ sit a fortitudine vtutis et sua bonitate: q̄m ē sanitas totius corporis: et pōt itez fluere p ista loca alicui amputata vt si alicui mutilata fuerit manus: vel pes: eo q̄ sanguis q̄ cōfluenerat nutrire mēbū illō: si remaneret i corpore ppararet ipm ad egritudines aliquas. v3. ad apata itrinseca vel extrinseca. q̄re nā ingeniatur expellere ipm p dca loca: q̄n ē fortis. ḡsumarie dico q̄ nullus sanguis q̄ p viā purgationis emanauerit ē stringēdus vllō mō. Cōgnitio at illius q̄ a fortitudine et bonitate vtutis expellit ē: q̄ talis sanguis ē niger et mali odoris. Et si fuerit ex reptōne cognosceit ex pcedēti consuetudine et pñti. v3. si assuetus erat comedē panē grossū: et siliq̄m: et nūc comedat panē mūdū: et de carnibus si assueuerat comedere carnes siles: et nūc comedat grossas: et assueuerat mutiōe viti et modo dimisit eā: et similib^o. Cūra at h^o q̄ sit ex reple

tiōe: ē mutatio vene: et sbractio cibi et pot^o: et h^o egritudo dō ab auctoribus ragadie. Et et alia spēs fluxus sanguinis p ptes illas: q̄ sit ex retētiōe feci: et illa d cā scidit an^o. Et erit inde sanguis et aliquid sanies. Que qdē nō ē ex pteieb^o pradictis. Et sit inter dū ista retentio feci vna vice post alia: ita q̄ inde sunt scissurē: et ex illis scissuris sunt hemorroyde. Et cura istozū ē difficilis valde. Et cura h^o est vt facias sedere patiētem i decoctiōe camomille: et cū max mīrte: q̄m ptes sint eq̄les: q̄b^o misceat aliqd mell. Cū si egritudo fortior fuerit: fac ei bāc medicinaz q̄ ē magis fortis. s. fac vt fundamētū ifirmi optie ablūat: et pstea fac cū sedē sup coriū vñ sup q̄b^o sparsus sit puluis iste: B. gallaz cōbustaz: et camomille nō cōbustaz. aū. ptes eq̄les: et misceat cū aq̄ dulci: et sicceit itez: et puluerizetur: et spargat sup dñm coriū: et sedeat ifirm^o dñm: et h^o faciat sp q̄n ab assella lenat: et sedeat sic p spatū vñ: magne horer: et stude vt itestina mediocrit mollia existat: come dō lactucas: et cucurbitas decoctas: mū fuerit egritudo q̄ phibet. Et si siccus sit aq̄ amygdal silr sunt bone: et si siccus sit cū mādēfacte in oleo dulci cōferit. Et comedere et pūna anū cibū ē bonū. Et vñ dico q̄ lenire itestina q̄cūq; mō fiat donec fuerit liberat^o ē bonū cū pñctis et his sili^o. Ego huc usq; put mihi vñ sufficiēter fuz locutus de egritudinib^o itestinozū et suis causis. Nūc at itēdo de egritudinibus renū determinare cū adiutorio dei.

Tractatus. 2°. Qui est de egritudinibus renū vesice et virge: et continet capitula octo.

De renibus in vniuersali.

REN QUIDEM sit dñm ē: ē mēbū officiale: et necnū corpi in recipiēdo vñā et nutritur: renes a fange et supfluitatibus delatis cū vñā ad ipsos renes: et porz eoz sunt dñis: et corporis grossi. Et de egritudinibus eozū cū lapis qui generatur in eis: incipiam ab ipso.

IN RENIBVS qdē gñant lapides: quē admodū i gbusdā alyis mēbīs cōfuerit fieri. Et ego vidi lapidē gñatū ibi ligna cniūsdā viri: phibētē ei locutionē: et eo remoto lapide rehañuit vir loq̄lā. Et gñat ab hñorib^o grossis q̄ iduraf adinice sit: dōc ad lapidē quertit. Et lapis qdē renū si ē oio silis duritie lapidi vesice: nec gñat in pcanitate renū: sic lapis vesice i pcanitate vesice: imō gñat adherēdo corpi renū: sic lapis q̄ in eis ibi lin gua. Et hac d cā dolor forz in eis i dolor renū: et angustaf dōc a nā extē expellat. Et p^o expellōne ipm a loco remanet ibi viceratio: et sēssibilitas doloris. In lapide vñ vesice nō p̄cipit dolor: nisi cū venerit ad collū vesice et ē et alia dñā: q̄a lapis renū nō ē i termino duritie et dēstatis et siccitatis et magnitudinis lapidis vesice: q̄re lapis renū citi^o frangit et pherizat q̄ lapis vesice. Et gñat qdēz lapisi eib^o a supfluitatib^o creas a cib gñis et viscosis: et a debilitate vtutis renū. vñ ibi paulatim supfluitates coadunaf et iduraf pp digestiōne ipoz renū: q̄ nō p̄t ipsas sufficiēter digerē et p̄sumē. Et postq̄ lapis sfirmat^o ē in renib^o: et nā expellit ipm ex excoziā i illo exitu renes: et inter dū excoziā ex eo vene. vñ sanguis multus exit cū vñā. et sine vñā: et aliquid dicit^o lapis intm infigit renibus: q̄ in se paratione ipm frangit vel aperit arteria et sanas q̄ ab ea emanat ē magis rubicūdus: et lucid^o: et subtilioris sube q̄ sanguis venaz: et fluit i maiori q̄titate intm q̄ multus debilitatur infirmus. Et accidit q̄q; q̄ vñ remouet lapisi ibidem sanies procreatur: et dolor ibi continue fia tur: donec liberet infirmus: vel moriat. Cū in curatione igr isti egritudis sic pcedēdū ē. Cōsidera cū incipiūt h^o accidentia apparere: vt subtiles regimen patientis: dādo ei panē bene fermentatū cū sparagis decoctis: aut

De cura

A

L

M

Signa

Lura

Lura

cūni

A cū vrticis decoctis: aut cū auellanis: vlt' gnis pini. Et cib' q' p' ceteris comēdat i h' casu: sūt aues pue q' noiant albel bes seē i tasphea: z pulli ēr: z galline p'pate i tasphea s'lr sūt bone z appropate i hac egritudine. Et p'pate ēr: q' uis sint g'fse i'be p'ferit huic egritudinisua p'pate. Et le nias itelia ei: dādo ei sic' f'ccas cū nucib' ad comēdēdū. z postea purgabis cū cū medicina laxatiua q' hēat illū hūorē g'fuz cūare. **C** Medicamē cōpō^m ad h' b' bdel lūi oppoponacis: ferapini: z seis vrtice. aū. aū. j. dauci: z se. melois ex corticatis: r'fē. apy. aū. q'rtā p'tē aū. j. collogn. octauā p'tē aū. j. Incidat collogntida minutissime. z misceat cū ea tāndē pulueris draga. z amyg. dulciū ex corticatar z pistatar: p'fē oia z p'ficiat cū syrupo p'gnzabi: z dens ex eo aū. v. dū tēpate cū ferro capno i q' dissoluta sit medulla se. chartam. Et si nō purgaret sufficiēter adde aū. j. cū dimidio d' dco medicamine. Et custodiat patiens sic sit i alyis laxatiuis. Et scā purgatiōe reges enī cibis si cut dixi. **E** t dāb ei ad bibēdū oī die d' hac decoctione q' b' ligri. mūdāt: capilloz vesī. oliuārde: seīs melois: z se. angurie: z sparagi. z panicald. aū. aū. j. Et adde istis reb' aliqd q' moneat z excitet renes ad attrahēdū velociter ex reb' hūitib' acuitatē cū calitatē: z absq' aromaticitate q' hēat aliq' horribilitatē: z horribilitas ē dispō media i' fē aromaticā z hūitē malū odorē: z h' iō q' renes ab epate trahūt s'g' inē aq' sū q' nō ē p'fecte digest' ibidē ita vt sit p'fēis ad nutridū ceta mēbra: z illa sup'fluitas aq' sū nota tur yria: z iste s'g'uis mixt' cū yria ē hūis horribilitatē z ab hominationē: q' oīs sup'fluitas q' p'cedit ab epate sensibilt' h'z ablationē cū horribilitatē: z q' renes ex tali s'g' nū trūit: iō delectant' i' p'pō z s'fles odores appetūt: z cū affectuositatē sibi attrahūt: z iō p'cipim' ponē i medicis renū ea q' hēant aliq' horribilitatē cūz ablationē: z sufficiēt in h' i medicis renū radix apy cū spica romanā. aū. aū. j. Et decoquāt i. r. x. q' dōec redeāt ad medietatē. Et po ne i hac colaturā. z. j. syrapi ligritie: z. j. syrapi corticis ci tri. Et oī nocte circa matutiniū post defecōnē cibi a s'fō p'pinabis ei ad bibēdū ciatū vñū. Et spero q' si ita re xeris infirmū q' liberabitur absq' mictu sanguinis.

C De restrictione sanguinis qui exit de virga. **Lap. 3^m.**

S I AVTEM lapis expulsus fuerit i cōtinētē seq' tur sanguis mict' tūc alr ē regēd' i'firm'. s. q' icipere debes a s'fōnia basilice dextri brachy: minuēdo de s'g' uine s'g' tenorē vñū patiens: z postea stude restri gē sanguinē si fluxerit i maria q' s'itate. **C** Medicamē i'ftri gēs sanguinē. b. caude egne z muschi. s'herbe q' inenitur sup' cortices q're: rosay recētūz. aū. aure. j. z pōe cū istis aliq' q' hēant mollificare: sic semē lini: z flos camomille: qm si nō feceris: nocēbis infirmo ponēdo tñū stiptica: q' a ide hūozes q' ibi sūt p'stringūt z indurant: q're dolor for titer angustat: z p'p' b' addes p'dictis medicis flores camo mille: z semē lini. aū. aū. j. Conquassent oia z bulliāt in xiiij. q' aq' dulcis dōec redeāt ad 3^m p'tē. Et h' iō q' ex stip ticus cū difficultate e' hūit' vntes eo: z postea colab: z i illa colaturā adde de syrupo ligri. z de syrupo ro. z de sy rupo de mastice. aū. j. s. z bibat eā i mane tēpestine: ab stinēdo a cibo donec defecdat a s'fō. Et ciba cū pane bñi fermētato cū pullis factis i tasphea. Et iterdū dabis ei d' zuccharo ro. z aliqd de citrulli medulla: z sic decoquere pullos cū medulla citrulloz magis comēdo q' cū medul la cucurbitē. Et cū p'strictus fuerit sanguis: z sanies mūdi ficata: z dolor p'tini' fuerit: tūc dabis ei ea q' sint mūdi ficata z absterina: aliq' tūli deficcata. **C** Medicamē ad b' cōp^m. b. spice: nardis: gnatī: flauie: ligri. mūdāt: qm q'ly istay medicay appropata ē in inuamēto renū: z ve sicet: z mery: z pulmonis: z cāne ei'. aū. aū. j. z tertiā. assa re baccare: z seīs lini: z dauci: z cētauree minozis. aū. q'r

tā p'tē aū. j. Lōquassent oia z bulliāt in xiiij. q' aq' donec redeāt ad medietatē z colent: z ponat in eis de syrupo ro. z de syrupo endimie. aū. j. q' z dabis ei ad bibēdū ma ne tēpestine abstinēdo a cibo donec defecdat a s'fō. Et po stea cibe pane bñi fermētato cū bletis seu siclis decoctis vel cū vrticis pūgitinis. Et si nō hēs de istis da ei de galli na in tasphea: vlt' panē bñi fermētati cū oleo oliuay dul ciū z modico sale: z ēt de zuccha. ro. cū amygō. ex cortica tis dulcib': vlt' gnis pini poteris p'pinare. Et postq' cegno ueris q' vuln' fuerit mūdicatū: z sanies ablata fuerit da bis ei ad bibēdū de tertio i tertii diē de syrupo plātage vlt' de rosaceo: vt inuef ide nā ad cōplēdā p'solidationē: vt dō istis medicis sū q' tibi videbif puenire z nō plus qm si dolor fuerit for: p' debes dolorē remouē: z si s'g' uis emanauerit i q' s'itate multa: vt debes medicis stipticis: addēdo aliqd d' diureticis vt medicas p'ducat ad locū: z si sanies mltā fluxerit: dabis ei mūdicatiua z absterina z itēde ad illd. Et si fuerit nece tibi itēde circa lapidē p'p fortia accitā q' ide emergūt: stude cū medicis cozo dēti b' p'z: q' hēant cū totalr eradicare. Q' si fuerit tibi nece itēde circa duas vlt' tres ex p'dictis egritudib': facias: dā do ei cibaria cōposita: z medicas s'lr cōpositas: p'p' z nū n' de vno q' sū q' magis videbif cōuenire. Et si vñū mū medicaueris: opare talr vt nō obliuiscaris alyis. Et iā du xite p' viā rectā: q' si sic opat' fueris: p'ficies oī mō deo dātē. Si at' dolor fortis fuerit inūge locū cū oleo camo mellino z anhetino z piguedie anatis iunenis: qm ē mltū comēdata: z cū piguedie anas s'lr. Et si mult' s'g' uis exie rit inūge exteri' cū infridatib' z frāgētib' calitatē: sicut ē oleū ro. cū tāndē aq' ro. Et si indigeris intēdere circa duo accitā cōpone medicinas sic dixi ex p'ferētib' ipis.

L APIS qdē vesice vbi g'fiet iā sup' declarauit q' in cōcauitate ei' oīz. Et fortificat dolor in istis qm volūt mingere: z excoiat qm q' collū vesice lapide z spāl' qm ē asper z spinosus. Et maxime fortificat dolor qm lapis g'fiet in collo vesice aū exitū yrine: q' tūc ipedif exit' yrine: z excoiat locus z segtur mictus sanguis: cōgnoscēdo q' sanguis q' exit hinc nō ē in eadē q' s'itate san guis renū: z eodē mō sanies q' exit a vesica est in minozī q' s'itate q' q' exit a renib'. Et anq' exeat lapis sentit infir mus incediū z grauedinē i yrinādo: z yrina tūc est subtil' z clara sic aq' absq' ylla hypostasi. Et qm icipit iste dolor efficit infirm' stiptic' valde: ita q' credūt qdā medici q' patiat colicā. Qm vō yrina incipit fieri ita clara sic aq' tūc scias q' est p'n' gnōnis lapidis. **C** Incipe g' in curatio ne hui' passiois a subtrahēdo hui' regimis: dādo i'firmo vrticas elixas: z decoquāt dē vrtice in decoctione ci cep rubeo. Et spēs ei' sint cubeber: z darfeni: z est cinna momū tēdēs ad nigredinē p'fectillimū. Et da ei ad bibē dū syrapi de balasce sem cū zuccharo cū decoctiōe semi nū melonis: z p'sentias ei vt comedat medullas citrulloz in pueniēti q' s'itate: si nō est qd' p'hibeat. Et fac ei hāc cō pōnē. b. lap. iudaci z gūmi cerasoy: z lapidis spōgie mari ne: z corticis melonis: z succi ligritie recēt. aū. j. iij. anel lanay. j. s. dauci: z vitri vlt'ramarini cōbusti: z anisi: z al basce. aū. aū. viij. pineaz mūdātay z amygdalay ex corti catay. aū. aū. iij. pistent q'ly medicinay p'se: z itez s'f' m' xte pistent: z cōfice cū syrupo ligri. Et in q'ly libra hui' ele ctuari addant ex optio balsamo aū. g. z reponat i vase vitreo: vel optie vitreator recipiat infirm' de b' electua rio oī mane ieiunio s'fō aū. iij. cū syrupo viol. z q'ter tāto aq' calide. Si a p'n' hui' egritudinis vñū fueris b' regimi ne: spero in altissimo g'fio q' liberabit oīno ab ista pas sione certissime. Lōg'fēdo q' medicine oēs q' p'ferūt lapi direnū: cōferunt n'lr lapidi vesice s'g' lapis vesice indiget

Col'Zuer.

D z

E

F

Signa.

G

Cura.

H

Qis me^m p'ferēslapi di renū cō fert z lapi di vesice at oppoi. col lig. s. can. tract. 7^m. in p'n' vide q' non p'dicit 19^m. terty. 6°.

I fortiorib⁹ medicis: qm lapidis vesice me⁹ debet ee sili
les i vltia sili⁹: vt velociter ducit me⁹ ad locu: z bal
samu e vna ex meliorib⁹ ad h. Et si lapis fuerit cōfir
mar⁹ pferit illud elz. Sz opz vt addas ea q bēant mitigare
dolorē: sic ē camomilla: z gna pini abluta: z nuce drag.
z pone d istis sz fortitudinē z debilitatē ipi⁹ doloris. Si
triū at adustū qd supi⁹ dixi: mlti medicorū sic id credunt
adurē: re: ponūt. n. ipz ad ignē: dōc rubicidū efficiē: z ex
figuūt i aqua frida: z h plures sic faciūt: z cū credūt aliq
facē: nihil faciūt. Lōburif at isto mō: accipe vitru z mun
ge ipz cū alchitrā sili⁹: z pone i ignē: donec rubēū fiat. z
postea cū tenaculis rēcipias eū: extingue i aq: z abluē cū
ibi: z iterū muge ex alchitrā: z reponē i ignē: z extingue: z
abluē cū postea i aq: z sic septies fecies z erit pburif. Et
ia scripsi tibi me⁹: z curas q a me sunt expte. Et he sunt
egritudines q magis sūt appropate renib⁹ z vesice: z acci
dūt istis mēbris sili⁹ z alie egr⁹ sic alyz mēbris accidē
pluerūt vt apata. Et nūcicipiemus ab apate renū.

Mod⁹ cō
burēdi vi
trum.

K Tertio fi
gura apat
renūz plu
ra vide ab
alijs.

L De apostemate renū.

M In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

N In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

O In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

P In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

Q In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

R In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

S In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

T In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

V In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

X In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

Y In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

Z In apate
renū m
nue bāli
cā. idē 18⁹
terty tra
cta. 2. c. 3.

E T ORIVNTVR aliqui apata i renib⁹: sic in
alyz mēbris fieri pluerūt. Et signū h⁹ ē dolor cō
tinu⁹ m renib⁹: z febzis pūna cū siti assidua. Et cū
cognoueris h⁹ z cert⁹ fueris q apata fuerit in isto loco. mi
nue de sang⁹ fm q regit vtiū: cōplo: etas: tps: z regio: z
silia regimē: z fac cūz abstinē a diureticis oīno: nisi co
gnoueris q viscositas mlti abūdauerit in eoz: fac eis yru
pū stipitiū z subtiligitiū: z mitigatiūz doloris. Et da ei
ista q sūt approbata z experta in dissoluedis apatib⁹: sic
ē panicald: qd ē spēs hringop z sicados. Cōpositum
ad hoc. R. panicald li. j. flauie: z rosarū pfecta: z rāmo
mille: z sandali. aii. 3. j. ligri. mundate: z flōz sicados: z
maficis: z se. angurie mdati. aii. qrtā partē. 3. j. croci: z
se. lini. aii. aii. y. rad. apy. aii. j. oia aqua sent: z infundat
in qrtā pte z semis vniūz quintarij aque fernēis dulcis:
z mōzē sic vsq: mane: z postea bulliat lento igne vsq:
ad psumptionē medietatē aq: z colē: z i illa colatura ad
dat syrupo. fci ex ros recētib⁹ li. y. z aq ro. li. iij. z iterū
reponat ad ignē z bulliat vsq: ad cōsumptionē aq: z fac sy
rupū. z d isto syrupo da ei oī mae. 3. y. cū aq. Et nō q apata
renū est durū ad dissoluedū: z cū difficultate: mitigat do
lor eius pp oppilōnē sūoz poroz. Et hac d cā idiger sili
tū regimine. flōma g cū basilica minuēdo de sang⁹ i ma
gna qtitate. Cōleuz pueniēs huic passioni. R. oī ro. in
fortiati cū mltis ros. 3. v. oī camomille: z anbetini. aii. 3.
j. piguedis anatis qrtā pte. 3. j. mīlceatur sili⁹ adde his d
aq ro. z aceto ad qtitatē qrtē plus z pāsent oia sili⁹ in va
se vitro bñte ozificiūz strictū: tādū dōcūpissent: z bal
bef: z munge locū cū isto. Et si ism⁹ decubuerit cū ore z
ventre inferius: z distilles de h⁹ medicamie tepido cū va
se bñte strictū ozificiūz ab alto: erit magis penetratiū p
poros z ei⁹ inuamē erit forti⁹: z magis apparet. Et si de
inuaerit infirmū tūz tuis manib⁹: sz q dissoluaf apa z
mitigē dolor: scias q h⁹ erit magnū z mirabile: z fac cō
tinuare regimē pdictū supra longo tpe sic dixi: z postea
paulatine reduc eū ad regimen nāle. Si at dcm apata de
nenerit ad sanie: z sanies cū vna exierit: fac eū vti sili
tū regimie. Sed flōmia nō est neā nec vtilis postq: sanies
enaf: nisi corp⁹ supflue fuerit suprepletū. Qd si sic fuerit
minues de basilica fm q videbif puenire: z pdictis me
dicis adde aliq desiccatiūz minuēdo ex eis mollificatiā.

E T IAM bucalq locuti sum⁹ de egritudine renūz
inquātū sūt mēbra officialia. nūc at remanet nobis
scribere iqtū sūt mēbra cōsilia: z sūt in eis egritu
dines quēad⁹ in alyz mēbris: ga exēit ab eqli⁹ in calita
tē vlt⁹ friditate: siccitate: vlt⁹ hūiditate. Si aut exierint ab

equalitate in calitate: cognosces illud a fortitudine attra
ctionis ipsoz cū multa inflāmatioe vaine. Qd si dicit⁹ exit⁹
fuerit in friditate: attractiua vtiū tūc erit debilis: z vna
erit discolorata: z h⁹ cōplo pducit renes ad debilitatē re
tētiōis vaine: hūiditas vō renū pcreat in eis debilitatē at
tractionis z retētiōis vaine. Siccitas at renū facit attracti
uā fortē valde cū debilitate digestiue: q nō possint i
de recipe nutrimentūz: z qz in eis nō sit digestio: iō conant⁹
expellere: z iterū appetūt attrahere vti⁹ nutrant⁹: z non
inueniūt pp defectionē dcoctiōis: z debilitatē retētiōis:
qre sit expulsio. Et hec ē vna ex spēs⁹ diabetis: quā no
mianit Hal. in lib. suo de iteriorib⁹: z scitū ē qd renes at
trahūt vtiā sanguinolentā vt ex illo sanguie mixto cū
vina nutrant⁹ renes qz sūt in sua sanitatē nālī digerē
do illū. Alia vō spēs diabetis scripta ē in libro q dā mia
mir: be aut qtitates supradicte aliqz sili⁹ cōponunt. Qd si
caliditas iuncta fuerit siccitati: erit accidētia diabetis in
tēsiōra z fortiora. Et si cū caliditate fuerit hūiditas: tunc
attractio renū est magis remissa: z vna est colorata
valde z spissa. Si aut friditas fuerit cōposita cū humidit
tate: sitis modica erit: z vna fiet discolorata z multa.
Qd si cōpositio fuerit friditatis cū siccitate. attractio for
tis erit valde. Et ex ista cōpōne efficiē diabetes dterior.
z magis maligna ceteris spēs⁹ diabetis: z citius iterficat
infirmū oibus alyz: z vti⁹ patietis est debilior: z sitis est
minoz qz q sit ex calitate z siccitate: z psequit iste paties
remēdiū ex aq tepida magis qz ex alyz medicinis fridis.
Et scias q qd h⁹ mēbzū qn declinat a sua cōplone nālī in
modica qtitate: tūc ei⁹ opatio modici debilitat⁹: z nō se
quunt⁹ ide fortia vel grana accitua: z tale mēbzū dā neu
trū fmi speculationē medicie. Sed manit phisicā specu
lationē egrū notaf: eo q scia medicie nō pcedit nisi fm
sensū. Si vō mēbzū ab eqlitate sua nālī fortiter z in qti
tate magna declinauerit: tūc manifestissimū debilitat⁹ ei⁹
opatio. z ei⁹ vtiūz destrunt. Dnculqz iā memorat⁹ sūz
egritudines manifestas de diabete cū oibus suis spēs⁹: z
ex qb⁹ causis hñt puenire fm q mīa cōsuetudo tractadi
exigit z regit. Nūc autitēdo determinare de alia spē dia
betis notata a Hal. in libro suo de egritudinib⁹ iteriorib⁹.
Et fuerit qdā medici q crediderit q vba ei⁹ sūt dāia ad in
uicē: eo q dixit in isto libro de iteriorib⁹ q diabetes oīz
a siccitate renūz m libro q dā mianit: dixit q sit a debili
tate vtiūz nutritiue renū. Et sine dubio a debilitate renū
pcedit h⁹ egritudo. z h⁹ ē vtiūz q d vna spē diabetis loqf
in libro de iteriorib⁹: z d alia in mianit. Nūc vō tracta
bo de cura harū spēs⁹ diabetis: tū aliqz an volo pponē
vba: z sit ista: q cura mēbzoz pūliū est remouere cāz fa
ciētē egritudinē: z reducē ea ad suā cōplonē nālē: pside
rādo diuersitatē mēbzoz: sz etatē pueritiē: z iuētutis:
senectutis: z seny: z fm diuersitatē sex⁹: z hoc ē manifest⁹: z
necessariū ē h⁹ mēbra curare cū medicis excūtib⁹ in dāia
qtitate in sili gradu exitus sue cōplonis: z si volueris mi
nuere d vtiūz medicine. v3. vt aliqd minus exeat in dāia
qtitatē egritudis: nō erit ptiū: nec iuste es reprehēden
dus ex hoc: eo q id qd nō pti cōpleri in duob⁹ vel tribus
dieb⁹ cōplebis in plib⁹ fm illaz silitudinē. Et certe h⁹ est
via pfectiviri: z expti in arte sua. Qm dīp. dicit studeas
tuo posse pfcere infirmo tuo cū icipis curare eū in ppi
ciēdo cū hoc ne i feras ei nocumtū. vide q quāvile istud
documētū existit. Quapp cū videris mēbzū aliqz elōga
tū a sua cōplone nālī in duob⁹ vel trib⁹ gradib⁹ studeas
ipsum pmo reducere cū medicinis dāia. illius qtitatis in
vno gradu vel duob⁹. Sed hoc cōsiderandū est cū sum
ma diligētia z cautela. v3. metiēdo quātitatē elōgatiōis
cōplexionis innālīs a nālī: z ppia cōplexiōe: qm itū vti⁹
medicus excellit aliūz inquātū veritati in cō: noscēdo
magis

A

magis altero appropinquat. Et h̄ res est valde neēia ad sciendū in arte nūc: z cū h̄ idiget studio magno z expientia lōga. Et sup̄ h̄ est neēia vt medic⁹ sit boni z pfecti ac pspicacis intells. Qd̄ q̄ bñ diē p̄tolomens cum diē q̄ scia itellap ex reb⁹ illis ē. Et nota q̄ oia mēbra p̄ncipalia idiget medicis pfortatib⁹ eozū virtutes: lz p̄uent accitib⁹ z egritudinib⁹. Medicine aut̄ pfortatūe sunt medicine nō multū stiptice: z hac pfortatōe idiget cetera mēbra: qm̄ qd̄lz mēbrū p̄pūa h̄z medicinā z sibi pueniēre. Et p̄dicte mēbra stiptice cūz hoc sint aromaticē: ga aromaticitas necessāria est oib⁹ mēbris: exceptis his q̄ ex re horribili nutriunt: sic sunt itestia: z renes. Egritudinē vō cui stipticitas isert nocū addē debes tāntū de alijs medicis: donec illa stipticitas occultet. Et sic iā cōplem id qd̄ volui in hoc loco declarare. Nūc at̄ restat mihi determinare d̄ sp̄ illa diabētis q̄ puenit ex debilitate virtutis inmutatiue. At tēde ḡ in h̄ loco qd̄ dicitur: sim̄ scias itaqz q̄ v̄tus inmutatiua ēit vna ex v̄tutib⁹ p̄cedētib⁹ ab epate. Quap̄ q̄m̄ oī ibi eē regiunt. v̄z. attractiua: retētiua: mutatiua: z expulsiua. Et oēs ite destrunt destructa cōplone epatis ipi⁹. Defectus aut̄ q̄ puenit a debilitate v̄tutis attractiue ē q̄ mēbra nō attrahūt nutrimentū: z inde deueniūt ad d̄fectū z p̄sumptionē. A debilitate v̄tutis retētiue feḡ q̄ sup̄ similitates q̄ exiūt p̄ sudore vel p̄ fluxū v̄tris: sit idigeste. Sz a debilitate v̄tutis mutatiue puenit hydropis: vel diabētes sim̄ finiaz. Hal. Et a debilitate v̄tutis expulsiue feḡ q̄ feces exiūt illandabiles z tpe icōnemētū: z id qd̄ dberet exire cū fecib⁹: retinet. Et iterū a debilitate v̄tutis mutatiue puenit q̄ digestio ē icōnemētis i s̄cōcho: z epate: z oībus alijs mēbris q̄re ex h̄ pueniūt sp̄s hydropis. v̄z. hiposarca: asclites: z tympanites: z ē pole q̄ in v̄no eo dē infirmo sunt due ex istis sp̄s: s̄lz z aliq̄ tres: z a debilitate h̄ v̄tutis dicit Hal. q̄ efficit diabētes. Et p̄ maiori pte qm̄ vna ex istis v̄tutib⁹ debilitat: debilitant z reliq̄ si fuerit in mēbro p̄ncipali: in reliq̄s vō mēbris minime: eo q̄ qm̄ nō p̄ncipalia exiūt a sua cōplone nāl in calitatē: frigiditatē: siccitatē: v̄l hūiditatē: nō debilitant p̄ hoc alia mēbra: sic ex duab⁹ alijs sp̄s diabē. Et scias q̄ ille q̄ patit diabētē nō pōt assuescere coitum nec frequētare. C̄stis autē inūge renes cū oī amygdalaz dulcium nixto cū aq̄ dulci multoties in die: z habeas cotū madafactū in iustis pluries: z suppone. Et si distillaueris ab alto p̄ dictā mixturā exiūt in ampulla h̄ntes os strictū super renes erit maioris efficacie z penetratōis cū adiutorio dei. Et regēdo infirmū h̄ regē: liberabit. Sin cibo dare ei ona galliaz: z gallinas i tasphea: z oleū epi p̄dimētis sit oleū amygd. dulciū: z comedat amygd. excorticatas cū zuccharo. Et edo de lacte ē ei pueniēs i tasphea. Et gallie ē de cocte in bono lacte s̄lz p̄ferūt multū. Et accit ēit qm̄qz re nibus d̄bilis v̄tutis attractiue: ita q̄ renes nō attrahūt sanguinē ad sui nutrimentū: q̄re misceat cū v̄rina. z seḡ inde sp̄s hydropis q̄ d̄z hiposarca: cui⁹ curā sup̄i⁹ determinauit in curatione sp̄s hydropis. Si aut̄ debilitas virtutis attractiue renū fuerit ex superflua hūiditate ip̄forū: z d̄ h̄ fueris cert⁹: cura tūc eē d̄z v̄ria sup̄dicte. da ḡ ei bibere syrūpū de corticib⁹ citri: cū bona q̄titate aq̄. Et cibaria eius sint tortures: passēres: z pulli assati i veru: z elixi ēit cū almuri: vel in sartagine fricti. Et galline asfate s̄lz p̄ferūt: z cōcede ei vt multū coeat cū mulierib⁹. Et fac eū exercitare: qd̄ est d̄m̄ eius: cui⁹ cā fuerit ex siccitate: ga ille indiget gete z ocio oīno. Et p̄hibeas ei ne intret balneum: z si vult intrare nō ponat se in lauello. Et ei⁹ itroitus sit ante cibū: stando ibi donec sudet: z nō dormiat postea: z sic in beni liberabit Deo dante. C̄stis pōt ēit deuenire q̄ dicta debilitas virtutis attractiue renū p̄cedat a destructione epatis: qd̄ est mēbrū p̄ncipale:

le: h̄ h̄ non manifestatur leuiter in renibus: nisi p̄ multā attractionē ip̄s. Et iaz scis q̄ virtus attractiua p̄cedit in nutritiōe mēbrorū alias v̄tutes: qm̄ retentiua nō retinet: nisi rē attractā: z mutatiua nō alterat nec inmutat nisi rē retētā: z expulsiua non expellit nisi ex re attracta retēta z inmutata in tpe sanitatis: p̄ accis aut̄ z ex violētia expulsiua aliq̄ expellit id qd̄ nōdū est mutatum. Et h̄ in hac debilitate renū nō de leui declarat. Sz qm̄ cōplo p̄ncipalis mēbrū destruit: destruit cetera v̄tutes. ga qd̄o epat̄ infrigidat̄ ifridatiōe certa z manifesta: destruit tūc virtus attractiua z retētiua z mutatiua. Qz si simplr siccitas p̄ualuerit in ip̄so epate: destruit ide v̄tus mutatiua: tū attractiua: retētiua z expulsiua nō ledunt manifeste: nisi sup̄abundauerit in excessu. Qz si sic fuerit oēs inde destruit. Et si humiditas in modica q̄titate epati acgrit: non leditur ex illa manifeste: ga est assuet⁹ illa. Sz si fuerit in excessu destruit attractiua z retētiua. Mutatiua vō z expulsiua nō multū ledūt ex illa. Et in sūma dico q̄ qd̄z qualitates qm̄ sup̄abundauerit in excessu: est causā destructionis ceterarū v̄tutū. Et iā sup̄ius determinauit de p̄ncipalitate hui⁹ mēbrū z ei⁹ nobilitate: z d̄ suis egritudinib⁹: z eius curis: z de his que ipsū h̄nt conseruare.

De solone continuitatis renū z vesice. Cap. 7^m.

IN RENIBVS q̄qz accidit qm̄qz solo continuitatis quēadmodū z alijs mēbris accidere cōsuevit. Qz si ex ferro vel sili scā fuerit: cura ē ip̄olis. Si vero ex apate fuerit p̄sidere possum⁹ de salute ipsius: vt edo his q̄ h̄nt ip̄os p̄fortare z dissoluere: sicut oleū ro. bonū. Et p̄t ēit in collo vesice ap̄a enenire: sic i renibus dixi fieri posse: h̄ istd ē min⁹ illo. Et qm̄ ap̄a oīz in collo vesice: vesica p̄let v̄rina: z nō p̄t exire z inde seḡ angustia z igetudo cū dolore forti. Et cura h̄ est s̄lomia: minnendo de sanguine sim̄ q̄ videbit pueni: p̄sideratis tū p̄ditionibus scriptis in isto l̄: z s̄lomia regimie ip̄i: s̄lrahēdo ei oēs carnes. z panē ēit: z potiū s̄lz minnē dēs q̄tū potes. Post q̄ scis q̄ via v̄rie ē oppilata. Et si ex neēitate opz teipm̄ cibare da ei talia q̄rū modica q̄titas multū nutrat: sic sunt ona: da ḡ ei duo elixa solūmō: z inūge exterius collū vesice cū oīo ro. tepido in q̄ rose plies sint mutata. Et cū hoc regimie cito liberabitur put credo Deo dāte: eo q̄ resolut qd̄ paratū est resoluti z mitigat id qd̄ aptū ē recipere mitigationē. Et si nō videris infirmum nisi postq̄ ad sanie deuenierit ap̄a: tūc cura ēi sicut d̄cū ē in apate renū cū fuerit apertū: cognoscēdo q̄ istud citius curat⁹ z leni⁹ apate renū p̄p sui paruitatē. Qz si dicta ei⁹ plus q̄ dixi igrossata fuerit: sup̄ueniet i loco ḡsties p̄ter nām: z cōstriget v̄ria: z fortificabit dolor: ita q̄ nece erit redire ad p̄mā curā. s̄lz ad mitigādū: z resoluēdū: z ad minnēdū sanguinē. Et pole ē q̄ oppilet collū vesice cā lapidis: v̄l a sanguine coagulato: aut a grossa sanie: quare difficultas v̄rie seḡtur ide valida. Et cura hui⁹ ē itrare balneū: z resupinare infirmū sup̄ dozūz suū. z mouē eū motu fortis: ga ex tali motu grauiā ad inferiora descendit z sic lapis d̄scēdet in vesicā. z fac eū v̄rinare iacendo sup̄inus: comprimēdo sua manu: z v̄rinando cessabit dolor. Et postea da ei medicinas fortes frangētes lapidē. Et nō iueni ali quid q̄ tā cito frangeret lapidē: sic h̄ qd̄ portauit p̄ me⁹ ex ouēte: vocat oleū alq̄scemi. Et ofert ēit mirabilr p̄ ralyti: ita q̄ sanat eā eadē die. Et color huius olei est viridis: est subtile in sūba z clap sicut aq̄: aromatici odoris acuti: z fortis. Et ego vidi plures hoies a curati fuerūt a lapide in. xxiij. hois. s̄lz istud oleum frangit lapidem in eis illo spatio. Et nunq̄ vidi medicinā tpe meo tā velocis operationis: z tam miraculose sicut ista est. Et dosis istius olei est quarta ps aut. j. Et si sentit infirmus mordicationē in v̄rinando: misceat cū eo bis tū de oleo anigda

Col. Auer.

D 3

E

F

Lura.

G

H

larum dulcium: et propinetur ad potandum. Quid si non
iuenies de istis: dabis ei de dianio et adriano tantum d
vno quantum d reliqui siliquā pferat multū. Et si habes de optio
et p pro balsamo et dabis ei ad bibēdū frāges lapidē. Et
tā recordor ei effici 3i carceribꝫ baly q ipse misit nubi scri
ptorē vñi sūt: erat in pditionē mortis a lapide: et pcepit
ei vt biberet tertiā ptē. 3. de optio balsamo: et cicci lapi
dē ei ipsa ipsa ipso die. Et d hoc si medici mirati fuerit
valde: qretēs a me si habere ab aliq auctore. Quibꝫ di
xi q sic. Et est possibile q oppilex vā vñe a sanguine coa
gulato: vel a sanie grossa: quoz for? ē for? sanguis. Et
ista indiget vino abiterius: apitinis: et cichus: qñus fa
ciat moridicationē: et percent dolores. Sed h ex necitate
puenit. Et da ei ad bibēdū aquam mellis in qua decocta
sint femina cōia et liquiritia. Et qd veloc? coferit istos est
sympus squinzabin cū decoctiōe liquiritie. Et pferat ei in
h casu in siringa que in arabico dī alchatabatāb: pyciedo
per ipsam mel desumptatū cū aqua liquiritie.

E De debilitate velle: et ex inuoluntario vae. Cap. 8.
T ACCIDIT aliqui debilitas velle: ita qd nō
pōt vīnā retinē. Et cās ei⁹ sup⁹ d̄ terminari. Et fit
nīl a mortificatione velle: nō pōt eā retinere q̄re
gutturatim exīt. Et fit etiā a debilitate vntis retēre:
vī exīt inordinate vīnā. Et istud cūenit aut a mala
cōplōne mēbrī: aut ab hūiditate supflua ibibita in eodē
mēbro: vel a re extrinseca: vel ut cūb⁹ q̄n sedēt sup la-
pides fridos: vel idūit iterulas ⁊ sarabulas mādē factas:
⁊ similia. Et pōt esse ex receptione medicīnā fridāq: vī
appōne eorū q̄ sūnt in vltima friditate errore medicorū
in apate calo. Si autē hec passio fuerit ex humiditate su-
perflua ibibita in mēbro. Cū Lura ē sibilare regimen:
⁊ deficcare illō: dādo ei panē bñ fermētātū mādē factū
in almuī ⁊ oleo: ⁊ turturēs: ⁊ passierēs affātē ⁊ suffricte
cōferunt: bibendo aquā in modica q̄tite. Et cū bibi illā
nīscat ipsū cū syrupo corticis citri: vel māsicis: vel sū-
nanti. Et mūge exterus locū cū oleo macis mixto cū olo
ro. spargēdo desuper post iniectionē de macis pulveriza-
tis. Et hoc facies dōc fuerit libat⁹. Si vō deā c̄gritudo
fuerit ex mala cōplōne frida solūmō absq; humoīs vi-
tio: vnge cū oleo anethi: ⁊ de albacōem sīl mixtis. vīi.
quarta parte oī olei amygdalā: ⁊ prima h̄ dōc fuerit
liberat⁹. Et ciba cū carnib⁹ ⁊ anatis: ⁊ anseris affatis: vī
decoctis cū rapis. Et colibibī syluestres masculi etī sūnt
ei vtilēs. Et in istis vna b⁹ cās. q̄ si fuerit ex supflua hu-
miditate: vel ex friditate p̄fert inungere nucā post caput
cū oleo de lentisco: aut oleo balsani: cui mīxta sit decia
pars olei synapi. Et fac abstinerē eū ab cib⁹ ⁊ reb⁹ frigi-
dis ⁊ humidis ⁊ p̄prie ab aq; ga ipsa nālīter est nocua
oib⁹ passionib⁹ q̄ sit ex frida ⁊ humida cā: q̄ si nō nō vti-
mur in nutritioe aliquo etī nō simplici nīsi. Qd si quis
dixerit nō vtimur igne cū decoquimus taspheā: vel car-
nes elixas ad ignē. Dicimus q; h̄ nō ē qd: quia si operati
sumus ignē in decoquendo p̄dicta: mīscemus aquā in
illa decoctione: q̄ frangit virtutē igni. Et si dixerit iā de
coquunt carnes ⁊ ceta sine aqua dicimus q; h̄ sit in mūro
i p̄te: ga cogniti est q; semia affata ⁊ carnes affate nō
cōtinuātur ab hoīb⁹ nīsi semel in mēse vel bis. Et ego
credo q; d̄ nulle hoīb⁹ vī vnus reperiat⁹ a aqua nō vta-
tur. Et si adhibe dicit nōne q̄n immus per desertū ⁊ deficit
nobis aq; recurrimus ad lac loco aque: maxime ad la:
infrigidatū: dicimus q; nō reperitur d̄ cibus cōpositis ali-
quis sic frigidus ⁊ humidus: ⁊ ita vicinus aque: sicut lac.
Et iā deuiani ab intentione p̄ia ⁊ redeo ad ipsū. Et di-
co q; si fecerit ista quēdam modū dixi: liberabitur cū ad-
iutorio Dei. Et buculg⁹ locutus sum de renibus ⁊ vesica:
nūne autē incipiam loqui de testiculis.

Tractatus 3°. Qui est de raicis & continet capla gnque.
De testiculis & de sterilitate que ex mala complexio-
ne ipsorum procedit. Lap. p^m.

Dico q; testiculi sunt ex nūero pncipaliū mē-
broy: 2 eoy vtyus est magna valde: ga manife-
ste videm⁹ q; glibet eunuchus bz vocē subtr-
lez: 2 ē vylis pñie tudis: 2 moris: 2 ē absq; bar-
ba: 2 nō est fabilis sensus: 2 vix vnq; inuenit
eunuchus sensatīssim⁹: 2 itellec⁹: nec legalis: nec vnq;
sunt auditū q; aliquis castratus fuisset bonoy moy. Sed
fositā aliqui reperuntur q; hñt aliquā pñitatē cum ido-
nea 2 pulchra receptione sēu collectione: sed hoc nō hñt
a se sed a doctrina alioy: ga id q; a sño pñio intellū p-
cedit: modicū valere: vel nñl penitus reperit. Et aliq;
istomū reperuntur q; nō fugerit a leone: 2 sunt facien-
tes magna dona. Et isti idem aliq; fugant a modico ga:
2 recipiūt retro modicū q; pñius dederit. ergo rōnabil⁹
videtur ex his q; testiculi sunt mēbra pncipalia. Et ac-
cidit eis aliq; q; sperma veniens in ipsis nō bene dige-
ritur: quare nō gñant. Qz si hec mala cōplexio in vtero
materno fuerit acquisita: nō ē laborandū a medico. Qz
si fuerit post naturatē acquisita: aut aliquā habuerunt
ab extrinseco cōrusionē: vel aliquam grossitiē: pter nāz
habuerūt: bñ tunc curā recipere pñit: vide ergo q; si alq;
quis iuuenis vel medie etatis subito absq; cā cognita vl
manifesta sterilis factus fuerit: esto certus q; illud nō p-
cedit nisi aut a mala cōplexione calida in excessu: vel fri-
gida: aut humidā: vel sicca: aut a cōposita ex istis qualita-
tibus fm q; componuntur adinuicem. Et pōt etiā eueni-
re a nimia ipemotioe calitatis febris. ¶ Et ego cū eēz
iuuenis vsus curam regimine calido: 2 nō generabā: 2 ne-
sciebam cām: demū habui causon: 2 vsus fui curbituris: 2
odorabā nemusur 2 cāphorā cū pomis: 2 cū fui a febre li-
beratus genui filios quos habeo: 2 alios pter ipsos plu-
res. Et sic habes curā huius. s. ga seruare debēs istud re-
gimen: 2 dare debes ei ad comedēdū cucurbitam deco-
ctam cū portulacis: 2 cum pane bene fermentato. cōside-
rando q; modica qñtās barī rerūz conserit ei multum.
¶ Si aut dicta passio fuerit a cōplone frida: scire de-
bes q; modica frigiditas multū impedit generationē: 2
nos tēpare debemus illā cōplonē fridā cū rebus que
sint talis caliditatis q; non noceat gñationi. Et hoc acci-
dēs multoties scimus accidere reperit. ¶ Et curabimus ē
dare ei de 3° in 3° diē pōdus aurei vniūs d; theriacā ma-
gna aut de metridato. sed metridatū magis comendo in
hoc casu. Regimē ei sit vt des ei colibos elixos cū ra-
pis: 2 vline rapis ponēdo has spēs cū eis. 3. piperis ro-
giz: 2 cardamomi: 2 cinamomi electi: 2 aliqd ē de pipere
nigro: 2 cicera ē sunt bona in hac intentione: 2 loco olei
oliaz pone oleū amygdalarū: 2 iunge mēbra spermat
qz oleo de granis alazury 2 oleo rosaceo: 2 iunge posse-
riora capitis cū spina tota ex oleo de ben: in cui⁹ 3. sūt
dissolutus aure: 5. optime ambe: 2. Et da ei ad bibendū
sympū de pomis cū ter tāto aq; caler: 2 quoz bz granis
mulli: 2 vbi dixi q; debes eis iungere: iunge fricadū cū
fortiter Et ciba ei ouis elixis: 2 oua ē pisciū densoy non
hñtū multas spinas cōferunt in hoc casu: 2 galiter dico
q; oua pisciūz sūt vtilioa ipsis piscibz. Et pro certo cepe
cocte cū carnibus arietinis bonis multū cōferit: 2 etiam
crude valent ad hoc: pter q; ego dico q; sperma gñatū
ex ipsis procreat filius sūltū atq; stolidū. Insi deus
auertat q; mūdū regit 2 gubernat non precepto 2 volūta-
te. ¶ Et si spma qz gñat fuerit humidū: nō tñ in excessu
procreat feias. Et si in excessu fuerit humidum non gene-
rat vilo modo. Et curabonū est cōuētere cōplonē eoy
ad siccitatē. Et dabis ei ad bibendū syrupum de cortici-
bus citri

Lac ē fri-
dus ⁊ hūi-
dus oib⁹ ci-
bis cōposi-
tis ⁊ maxie
aq̄ propin-
quus at 3°.
Zlmā. po-
nit par fri-
dus ⁊ 2°.
col. c. 44.
ponit cali-
dus.

N
 Tob
 stian
 me
 cipal
 resp
 diu
 dicit
 dicit
 plus
 O
 Lura
 P
 Lura
 gide.
 D
 no
 med
 cu e
 gdu
 leni
 ide.
 2.
 4.
 in fir
 iden
 opp
 Ba.
 ech
 89.
 Sen
 nita
 me
 pari
 stuta
 Lura
 mda

A bus citri cū aq̄ termaz. Et si nō posses hīc de illa aq̄ fac bullire de aq̄ cōi in vase optime vitreato vsq̄ ad p̄sumptionē medietatis: z cū illa syrūpū dūteperabis: z comedere ē cortex citri p̄fert. Impedit ē ḡiatio z dīstruī a siccitate sup̄flua. Q̄ si dca siccitas nō fuerit sup̄flua p̄ maiori pte p̄creabit masculū. tñ oīa iussu creatoris p̄cedūt. ¶ Si at siccitas exuberaverit in excessu: nullaten⁹ ḡiabit. Et eoz cure sūt difficiles: tñ si lōgo tpe abstinerit ab vsu mulierū pole erit q̄ ḡiabit. Si aut dicte ḡiitates fuerit cōposita. vsq̄ dca mēbra sp̄mas fuerit cōplo nata mala cōplone frida z sicca: aut frida z hūida: scias q̄ iste due cōplones modicū hnt ḡiare. Cōplo vō frida z sicca ḡiat sp̄ma in modica q̄titate: z illū qd̄ ḡiat est subtile. Frida aut cōplo z hūida facit subtile magis sp̄ma: h̄ nō in tā modica q̄titate: z isti modici ḡiant: z q̄n ḡiant p̄ maiori pte faciūt semias. Et cura hoz est rectificare cōplones eoz q̄ medicis oppositis cōplonib⁹: cōponēdo eas fm q̄ puenit. Qui aut hnt cōplonē calaz et sicca: hnt appetitū mulierū tpatū: h̄ velociter eyciūt: sp̄ma. Et postq̄ incipiūt sp̄matizare appetitus est fortissimus: z sp̄ma ē grossus valde: z p̄ maiori pte isti generāt masculos donec incipiūt fenescē. Et q̄ hnt cōplonē calam z hūidā sūt hntes appetitū fortissimū aq̄ eyciūt: sp̄ma: z nō eyciūt illū tā velociter: sic illi q̄ hnt cōplonē calidā z sicca. Et sp̄ma ipsorū est medioere iter grossus z subtiler: z p̄ maiori pte faciūt masculos: z si generāt feminas sūt viriles in fortitudine: z in politate patēdi labores: z totū pcedit fm volūtate diuinā: q̄ sciēs est oīum secretoz: h̄ teneo: recordari de hoc qd̄ dicunt medici. Et pro certo medici loquunt vsquequo itell⁹ eoz p̄t attingere. Et abinde desistūt. Et dicit s̄r medici q̄ hntes talē cōplonē: calidā z hūidā generāt mltos filios: z generāt q̄n vsq̄ ad finē senectutis absq̄ debilitate stutis eoz. Aristo. vō dicit q̄ a. lxx. annis sup̄a nullus pōt masculus ḡiare: h̄ experimētū nobis certificat: z manifestat q̄ nō sic est: q̄ mltos vidim⁹ octuagenarios z sup̄a masculos ḡiāse. Et q̄nis sūt pauciores ex cētū z sup̄a masculos ḡiauerūt. Et laus sit z gl̄ia ipsi q̄ hoc fecit z disposuit. Et credūt quāplures astrologi q̄ nativitas aliq̄ non possit eē talis q̄ trāseat cētū. xx. annos. S̄ h̄ vba nō sūt cōcedēda: q̄ scim⁹ certissime q̄ sphere z stelle: z m̄a z foza. tēpus z locus sūt res create z ḡiāte: q̄re nullū pfectū vlt nōcū p̄t agere vel p̄sumere nisi p̄cepto z volūtate diuine puidēt. ¶ Et volo dicere in hoc loco qd̄ mibi succellit cū esz in carcerib⁹ d̄ baly. Uxor mea erat p̄gnās: z hoc ignorabā: z ipsa iſmāta fuit talī passiōe q̄ necesse fuit mibi dare ei medicinā laxatīnā: q̄ fuit talis q̄ nullus posset estimare q̄ aliq̄ p̄gnās ē ex assumptiōe modice quātittatis fetus in ea posset remanēre: ipsa recepit eā absq̄ lenōe sūi z setys. z postea declata fuit ip̄gnatio eius: z me penituit valde de errore quē fecerā: q̄re misericordiā q̄mīab altissimo creatore de eodē. z peperit filiū masculū: quē hodie mecū habeo. O quā comendāda sunt vba Sal. cū dicit: q̄ a scissura dure matris vel pie m̄is liberaf de illū suscitauit: bec aut cōplones q̄ p̄scrip̄te sūt alie sūt a nativitate. I. in vtero m̄no acq̄sita: et alie sūt q̄ post nativitatē acgrunt: via autē p̄ueniēs ad hoc ē vt facias redire eū ad suā cōplonē nālē. z hoc cum medicinis oppositis: h̄ nō in eodē ḡdu sūt erit. v. q̄. Q̄ si aligs elōgatus fuerit a sua cōplone nālī vsus calitātē in duobus gradib⁹: nō debes ei dare medicinas fridas in duob⁹ gradibus: sed solum in p̄ gradu: eo q̄ p̄nuādo diuinitatē regimē: reduces eū in p̄ certo ad suā cōplonē nālem absq̄ leuōe z iſmāte. Et si subito intenderis ad reductionē sūe ḡiitatis eū medicinis oīno oppositis: poterit esse si erit fortis q̄ sustinebit se z liberabit. Sed si fuerit

debilis: aut rōne etatis vel nāe dubitādū est q̄ ipsū ad mortē facias dūenire. Quare agēdū ē remissius z magis tēperate sicut dixi. Et totū qd̄ dixim⁹ hucusq̄ itelligēdū ē si egritudo fuerit accīnalis. S̄ si egritudo fuerit nālīs: hoc est in vtero m̄no acq̄sita: non enadet nisi vno iſtoz duoz modoz. vsq̄ aut sūdeas cū talr regere q̄ facias eū p̄manere in sua crasi z cōplone nālī: z sic poterit vocari sanus in illa cōplone: aut vt reducās illuz paulatine ad oppositū sūe nālīs cōplonis. z hoc nō p̄t fieri nisi in puero z in minori pte. Si vō fuerit maioris etatis: nullo mō ipsa sua cōplo nālīs poterit p̄mutari. Et a pueritia ē nō p̄t trāsmutari: nisi cū magna difficultate: z post lōgitudinē tps cū multis expēsis: z diuersis p̄ditionib⁹: ita vt nō facias ip̄z exire z elōgari a suis debis opationib⁹ nālīb⁹. ¶ Et iā hucusq̄ declaui signa p̄pria cōplonis hui⁹ mēbri vniuscuiusq̄ cōplonis ḡiatr. Nūc aut remanet mibi declarare alia signa sp̄alia: z sūt ista: q̄ pili in pectine citius oriunt in cōplone cala q̄ in frida: z adhuc citius: si fuerit cala z sicca: h̄ cū dūenerit ad senectutē nō crescit tā velociter: z ē in cōplone cala z sicca sūt pili crispi z grossi z nigri. In frida vō non oriunt ita cito. z subriles sūt: z nō ita duris sūt blōdē: z q̄n fuerit. f. testiculi frigide z sicce cōplexiōis. Cū autē fuerit frigida z hūida cōplexiō huius mēbri: erūt pili albi. coloris lini z subriles: z cū crescūt tendūt aliquātulū ad nigredinē. Et non inuenies ex istis cōplombus q̄ sūt debiliores in coitu q̄ quisiunt frigide z sicce cōplexiōis: sed q̄ sūt cale z sicce cōplexiōis velocissime erigunt eūz fortī z acuto appetitur: sed cito debilitant: z eoz virtutes diminuantur.

C De apostemate testiculorum. Cap. 2^m. **T**ORIVNTVR gdez in hoc mēbro apata quēadmodū in alijs mēbris: z bec apata sūt mali nōsa. z falsa ex nā propria sui mēbri. ¶ Si ergo sūmare patientē ex basilica: si fuerit egritudo ex abūdātia sanguinis: ex opposita pte egritudinis. Et pone desup emplm ex farina ordei factū z sicco mēthē: z de panicald quoz ptes sūt equales: camomille anthere. aii. partē mediā: q̄ terēda sūt tere: z misce eūz aceto z aq̄ ro. z fac emplz: z pone desup: z adhuc sup̄a pone folia fici. Et inūge locūz p̄mo cum oleo ro. z succo semperuine z aceto: quoz ptes sūt eqls: hoc emplm et inūctio ē p̄prie valz. ¶ Si apā fuerit ex cholā: aut si in ipso cholā dñat: z si viri fortis fuerit: purga eū eūz his q̄ cholera educūt: sicut cū sero caprino coagulato cum lacte fici: ponēdo ex scamonea intus q̄rtaz partē aii. j. z de syrupo masticeis. z. y. nō ponēdo aliqd̄ vinctuosum: q̄m si fieret puocaret calor. Et quātitas aceti q̄ ponit in istis apatib⁹ choliciis nō d̄z eē nisi tñ qd̄ possit ducere virtutes medicinarū ad locū: eo q̄ aceti nō mitigat p̄fecte vbi cholā dñat: h̄ mitigat p̄fecte vbi sanguis vlt flegma abūdare reperit: z istud nota. ¶ Si aut apā fuerit flegmatici: qd̄ plurib⁹ z diuersis modis esse reperit. f. q̄ pōt esse ex flegmate vitreo: z illud est grossus: vel ex flegmate adulto: z illud est falsus: vel pōt eē ex flāte qd̄ nō est in vltia grossitie. Et p̄t esse ex flāte acetoso: z illud flegma qd̄ nō est in vltia grossitie est nālē. Et pōt etiam eē illud apā aquosum: z eūz p̄mū digito cedit. In istis itaq̄ apatibus flegmaticis vtere emplō facto ex farina ordeet cinere lentisci: z misce eū aceto z aqua. aii. partes equales: z pone desup. ¶ Si aut istud apā fuerit ex flegmate grosso valde: fac emplm qd̄ dixim⁹ in apate sanguineo: sed adde de camomilla: z aceto in maiori q̄titate satis. ¶ Si vō dictū apā fuerit melicū: z ad colozē nigri dūenerit: scias q̄ istud apā nō poterit sic p̄manere: immo augmētabitur valde. Q̄ si volueris ipsum medicina re cū fortibus medicinis fortificabitur egritudo: z aug

E dias eos q̄ dicit p̄ci pē itelligē q̄n egritudo nescit quanta sit.

Signa p̄t etaria mēbrioz generationis.

F

A sanguie.

G

A cholā.

Acetuz nō p̄fecte mitigat vbi cholera dñatur. **A** flegmate.

H

A flegmate grosso.

A melia.

Lot. Auer.

D 4

I mentabitur a pa. Sed sufficit tibi curare corpus a melia. Et hoc cum barburia. i. cum polypodio et lapide lazuli et cipi rtho. aut pres egle: et adde ad rectificandū eorum malitiam et suā siccitatem remouendā: flores nenupharis: violas. aff. g. tem. s. ellebori nigri qrtā partē vnius: puluerē qlibz per se: et cribellent. Et frica dictas medicinas cum aut. j. olei an. ygg. diluunt: et incorpora cum syrupo squincibm. Et da ei de isto medicamine ieiuno siſcho cum aqua repida ad bibendū aut. y. facta et sernata pueniēti dicta diebus pluribus. Et pone spacium inter vna assumptionē huius medicaminis et alia tot dies quot assellauerit fellas infirmus ex eadē. Et postea iterū dabis: quia iste humor p maiori parte non enatur vna purgatione: quare puenit pluries iterum: semper ponēdo spacium tot dierū quot fellas fecerit infirmus. Quod aut in quo dare debes laxatiuū esse dōz tēperatū caliditate: frigiditate: siccitate: et humiditate. Et non attendas dicta astrologorū in diuisione tēporū annū: quod diuidunt ipsa sunt certū spatium dierū vel mensium: quia scietia medicine non sic pcedit: imo sū sensum et sensibilitatē pcedit: quia illud tps est tēperatum vbiqz terrarū in quo pcepitur tēperies. s. equalitas inter calitatem: frigiditatem: siccitatem: et humiditatem: in quocūqz die vel mēse anni fuerit. Et sapiētes de Toleta dīcunt hunc opinionem astrologorū dicētes q scietia radicalis medicine cui adbere debemus est sū sensus et estimationē pfectam in arte medicine. Et dico q medici non laudant purgationē vel siōmā nisi in tēpore tēperato: eo qd tēpus elongatur multū a tēperie istius frigiditatem humores gūaliter sunt coagulati: et cōpacti: et difficulter purgantur: et mouentur. Et si volueris omnino purgare in tali tpe cum medicamine laxatiuo: timendus est de excoziatione intestinoz: eo qd frigiditas aeris cōpmit et expellit humores ad stomachū: et ad intestina. quare si dederis laxatiuū illa de causa poterit dissinteria euenire hac de causa: qd nā est et fuit pigra ad enandum humores coagulatos et inuiscatos in mēbris: et facta violētia a medicamine laxatiuo inde dissinteria subsequit. Si vō aer ad caliditatem supflūā declinauerit: humores tunc velocissime enantur: et mouentur: quia humores sunt dissoluti ppter caliditatem. Et post tales estimationē sequit debilitas magna: quia spūs etiā dissoluitur illa de causa. Et cū dico spiritus intelligo ex quatuor mēbris pncipalibus. v. z. corde: epate: cerebro: et testiculis: quia ista quatuor spūs istorū quatuor mēbroz sunt sustentacula humane nāe. Quia si tēpus fuerit superflue siccitatis: inde spasmus poterit peruenire. Et si fuerit superflue humiditatis: debilitas ab ipsa purgatione patiens causa relaxationis et debilitatis virtutis retentiuē: et subsequit inde fluxus sup fluxus: qui dīz līentēria: quia quādo virtute retentiuā pūatur mēbris: oēs glie virtutes destruentur: cognoscēdo qd id qd dixi de cōplexionibz simplicibz vix reperitur pzo maiori parte in aliquo tēpore et regione: sed cōpōste bene reperiunt: sicut est caliditas et humiditas: frigiditas et siccitas: frigiditas et humiditas. Sz per simplices cōplexiones poteris cōpōstas cognoscere atqz scire: sicut docui. Et vide quid faciunt tēpora anni: quia in aliquo anno arbores velociter virescunt: et properant citissime ad producendū flores: folia: et fructus: et in alio tardant. Quare medicina non pcedit nisi sū sensum. Quia si processeris in hac cura: isto ordine et regimine. s. supponēdo mēbro q habeat dissoluere: et q habeant stiplicitatē: et subtiliare: et mitigare: tunc cognosces iuuamētū patientis. Et quis ad perfectā liberationē non deuenerit: tū egritudo alleuiabitur: et diminuetur a pa nino. Et cū hoc toto indiget rectificatione cibi: et de melioribus cibis est gallina in taphbea. Sciēdo q ab aceto est abstinendū in omni egritudine melica: et ab omnibus

K Nō ē attē dēda diuī sio tēporū ab astrologis in ege medicine.

L

Intelligo p spūs quatuor gūa ex quo itelligit testiculos et mēbra pncipalia.

M

In oī egritudine melancholica abstinēdū ē ab aceto oppo. pzo col. c. d. cura mirachie.

cibis grossi nutrimenti: sicut sunt pisces: oliue: et caules: et carnes bouine: et antiquorū arietum: et camelorū: lepore: et hircorū: et si ab eorum cernorū: et daynorū: et caprarū: et similibz: quoniam sua grossitudine et siccitate nocumētū inferunt in hac egritudine. Vna aut passia et ad solē exsiccata confert in hac passione: et grana pini: et amygdulces non nocent: immo cōferunt. Testiculis aut quicūqz accidit mala cōplexio cum dolore: et sine dolore. Humida enim cōplexio mala sola est absqz forti dolore: sed operationes mēbz pūrbat: et ide maligne et graues eueniūt egritudines. Sz qz testiculi sunt mēbra cōpōsta accit in eis enervatio seu relaxatio ex forti attractiōe. Et si ex hoc non sit ruptura aliqru venarū vel alioz mēbroz erit facilis eius cura. Si vō aliqz ruptura ibi facta fuerit. et cōplexio eius calida et humida extiterit: ibi patredo generatur: qd postea indiget euacuatione cum ferro: vel medicina. Si aut cōplexio patientis siccā multū fuerit: quicūqz ruptura modica fuerit: exsiccantur testiculi: et archunt.

P De mala complexionē siccā testiculorum. Cap. 3.
NOTE ST quicūqz testiculis siccitas et maties enervare: et hoc pluries fit post curationē apatū eorum. Cura aut hōp est flobotoma seruatis conditionibus supradictis: et desuper pone cotū maderatum in oleo rosarū aromaticato. Et cum dico oleum rosatum intelligo qd factū sit ex oliuis recētibus sine sale: et qd non fuerint vel iterum amassate: ne inde possint siccitatem acquirere et habere. Et qd illud oleum sit renouatum ex rolis recentibus annis pluribus: iterando rosas pluries in anno: et subtilia regimen eius remouendo eum ab omni genere vel specie carnis: et sufficet. ei dare panem bene fermentatū cum lactucis vel portulacis decoctis: quia illud regimen remouet grossitudinem q accidit ab apate: et inunge postea locum euz oleo de algaris. i. de nucibus cypressi et anbetino: quorū partes sint equales. Et serna istud regimen donec perfecte fuerit liberatus. Quia si cōtū fuerint: flobotoma patientē: et inunge cum oleo rosarū supradicto et subtilia regimen multum: et sic optime et pfecte liberabitur prout credo: si vō fortis fuerit confusio: difficilis erit cura: tū eadē est cum supradicta. Et accidit etiā quicūqz testiculis relaxatio: hoc accidere pot: aut ab egritudine q fit in eis: vel ppter debilitatē renum. Et cum confortatur corpus: et rectificatur: mouet istud accūs. Et fit quādoqz a senectute: ppter senectutis est egritudo nālis. Et cura huius est inungere testiculos cum oleo balsami. Et si non inuenis balsamū: pone loco eius oleū de algaris: sed nō est tante efficacis: et inunge etiā spinam cum predictis: sicut dictum est.

E De crepatura. Cap. 4.
T ACCIDIT quādoqz in officio nerui in quo pendent testiculi: seu in foramine: dilatio: aut causa superflue humiditatis flegmatice: vel ex senectute: aut alterius de causa: et potest etiam inde descendere ad bursam testiculorū vērōstas: vel aliqua humiditas que assimilatur speciei crepature. Et cura huius est vt infirmus continue supinus iaceat: ponēdo puluinā seu cūssinum magnū sub coxis. Quia si id qd cecidit in bursam testiculi est vapor: studeas illum dissoluere: et pone de foris super osificum stiptica. Et subtilia regimen eius: dādo ei turtures et passerēs. Et pone super locū camomillā: rosas: et nucas de alchabarn. i. cypressi: et incorpora eas cum agresta et aqua equali. Et vire isto medicamine donec fuerit liberat. Et si id qd de se ceciderit vel est in bursā fuerit hōr: et in quātitate pūa: dissolue illū cum camomilla et fariā ordeī mixtis et malaxa tis cum lixiuo facto euz cinere cypressi. Si aut dictus humor i magna quātitate extiterit: studeas stringere locū cum

A cum farina orde: et nucib⁹ cypressi mixtis cu⁹ agresta: et
 p⁹cipe alicui chirurgico vt aperiat iferius bursaz testicu-
 li cu aliquo ferro frido. scuz lancea subtili innuncta cum
 oleo ro. modicu ipsaz intus penetranda: ita q⁹ faciat par-
 uum foramen p⁹ q⁹ solui ille humor possit exire: et cu dictus
 humor fuerit bñ euatus: studeas solidare forame cu yn-
 gueto seu empl⁹ de alnaci. i. de palma. Et accidit et
 qñq; in foramine nerui p⁹dicti in quo p⁹dent testiculi q⁹
 exlamatur et extēdū: et dilatā extra nām: intū q⁹ de-
 scendūt intestina: et hec est deterior omni alia spē crepatu-
 re: et isti viri et cu difficultate maxia liberant. Huicquide⁹
 p⁹cipe vt iaceat eo nō quo supra dixi: fac eū abstinere
 ab oī motu et labore: et reduc intestini intus ad locū suū
 paulatim: et fac emplū desup ex farina orde: et de an-
 darugera. i. bipoquittidos: et de eupatras: et de nucib⁹ cy-
 pressi quoz ptes sint eqles: pistent et cribellent: et incoz-
 pozent cu agresta vel aceto: et quis non habeas ex hoc
 finē intentū oīno: tñ alleuiabit egritudo regimine tali.
 Et scias q⁹ eoz q⁹ sunt in fine iuuetutis cura est ipolis p⁹
 pter siccitatē sue cōplexionis: et p⁹ duriciē pellicule exla-
 nate. Infantes aut paruuli sñ non liberāt alia de cā
 . scq; nō pñt abstinere a fletu et motu iordinato et labore:
 et p⁹ hoc nō solidant. Puer vō hñs itellm: q⁹ attēdit et
 obseruat pcepta medicū p⁹ dubonem sui: credo q⁹ cura
 hui⁹ nō sit ipolis: qñ si obseruauerit getē tenēdo desup
 empl⁹ supradictū: seruādo dietā subtilē: et abstinēdo se
 a p⁹is: iacēdo p⁹tinue sñ ordinē p⁹scriptū: poterit libari.

C De egritudinib⁹ q⁹ sūt in bursa testiculor. Cap. 5^m.

E FIT in bursa testiculor a⁹pa. Et cura huius ē
 sicut cura aliorum a⁹patum. Et sit ibi etiā quādoq;
 solutio continuitatis: et cura est sicut cura aliarum
 solutionum continuitatis.

C Tractatus. Quartus de egritudinibus virger: et est con-
 tinens capitula quatuor.

C De oppilatione que fit in virga causa lapidis vel ali-
 cuius alterius rei. Cap. p^m.

Q VANDOQ⁹ VE in canali v⁹ge
 oppilo: et hoc aut a lapide vel sanguie coa-
 gulatione vel a grossa sanie. Lapidē aut extra-
 here d⁹bes cu ferro noiato i arabico alchar-
 tir: aut accipe virgā subtilē bñ politā ad mo-
 dū stili de ere vel argēto: aut auro: et desup fac incassare
 pūctā vnā de adamāte: pone p⁹ foramen v⁹ge vsq;
 attingat lapidē: et ip⁹ poterit frāgere cū ea: et in balsāmo
 ē p⁹petas valida ē tñ frāgēdo lapidē in hoc loco. Et reme-
 morat⁹ fui iā in pcedēti curā lapidis sufficēter: et curam
 etiā oppilonis q⁹ fit a sanguie vel sanie. et p⁹ tñ fieri oppi-
 latio in canali v⁹ge a veruca q⁹ oīz ibi. Et cura hui⁹ ē
 cū dolor fuerit fortis et intolerabilis: eo q⁹ ifirmus nō p⁹t
 emittere vīnā: p⁹forare v⁹gā in loco supiori veruce ita vt
 vīna possit i⁹de exire: et vīnādo gescit dolor. Et postea
 cura veruca inciedō oī die p⁹ foramē ei⁹ oleū amygdal-
 larū: aut de sifamino. et hoc pluries scōstude cōprimere
 verucā cū aliquo insto donec erumpat: et postea pone
 itus ea q⁹ hñt dolorē remouere: sicut est oleū ro. et olenz
 amygdalap eāq⁹ mixta: et octaua ps aq⁹ decoctiois cen-
 tauree minozis: et subtilis corticis pineoz: et caude equi-
 ne: q⁹ tñ bullita sint donec aq⁹ mutauerit colorē: et in ista
 colatura pone aligd mellis: et pone de isto medicamē p⁹
 foramē v⁹ge oī die tā diu donec destructa fuerit veruca.
 Et demū cura foramē vulneris donec fuerit solidatū et
 hoc cū vngueto de alnaci: sēmp cū vīnauerit ifirmus
 ablu vulnus cū aq⁹ mellis p⁹da: et desup pone vnguētū
 alnaci donec solidet. Si vō senex fuerit ifirmus p⁹ sui
 supflus siccitatē nō solidat vulnus in p⁹petuū. Et p⁹pter
 hoc non est perforādus: nisi fuerit in articulo mortis.

C De p⁹inatione sensibilitatis virge.

Cap. 2^m.

E C EGRITVDO curaf sicut curaf pri-
 uatio sensibilitatis alterius mēbri: et oriūtur etiā
 quādoq; in capite virge pustule rubee q⁹ in ara-
 bico nominant alohūbra: qbus colliriū de me-
 mithe cōfert multū: et eius regimē sit lactuca decocta.

C De foraminibus que sunt in virga. Cap. 3^m.

E C QVIDEM passio accidit in hoc mem-
 bro ex abūdiācia acutoz humor. et curaf cū colly-
 rio de memithe. et regimē ei⁹ sit lactuca decocta.

C De expulsiōe spermatis. Cap. 4^m.

E C VERO egritudo evenit a debilitate p⁹ti-
 tis: sicut accit exētib⁹ ab egritudine et senib⁹. sed
 qñ corpus p⁹fortat et ygorat et redit p⁹fecte in suā
 politatē remouet istud accis: et p⁹tinuare testicu-
 los galloz hñtūd accis remouere: et bibere aquā mel-
 lis p⁹fert valde. Si vō ex senectute fuerit: cura ē ipolis: et
 qd magis confert in hac passiōe si nō fuerit ex senectute
 sunt testiculi galloz: et cerebra passēz: et carnes pulloz: et
 coliboz puoz. et accit et q⁹ mēbri nō eycit spma sicut sag-
 gittā cā icisiois chorde q⁹ arabice dī scebel: et ē illa choz-
 da iter testiculos et v⁹gā. et hec recordat⁹ fuit Bal. Et hui⁹
 curaf est ipolis. Et itēp dicit Bal. q⁹ qñ accidit tortuositas
 in v⁹gā nō p⁹t eycere sperma sicut sagittā. Et hñ tortuositas
 p⁹t accidē aut ex vulnere qd nō fuit bñ solidatū: aut ex
 a⁹patē facto in aliq chozdaruz v⁹ge: aut ex nimia siccitate
 alieni⁹ chorde. si aut ex siccitate fuerit: cura est ipolis: tñ
 p⁹cipe i⁹st⁹ vt quotidie et multoties inūgat mēbri cū oīo
 amygd. dulciū mixto cū aq⁹ tepida: ita q⁹ illa hñditas sem-
 per ibidē p⁹maneat. Si vō ex a⁹patē duro et lapideo fue-
 rit: fac fieri inūctionē ex oleo anhetino: et pinguedie an-
 tis: et medulla cruris vituli: quoz ptes sint eqles: mi-
 sceant⁹ sūt: et inūgat multoties mēbri. et videbis inuamētū
 manifestissimū. Cōplete sunt egritudines virge: et nūc
 incipiemus determinare de egritudinibus vulue.

C Tractatus. Quintus de egritudinibus vulue et matri-
 cis: et est continens capitula octo.

C De sterilitate propter malā cōplexionem. Cap. p^m.

O C MEMBRVM .i. vulua ex mē-
 bris ē mlti sensus sicut iā dēclaratū ē. et hoc
 p⁹ exuberatiōē nervoz q⁹ est in ea. Et cō-
 stringit et dñit⁹ valde: et dilatā: et largaf
 multū: et hñ p⁹ mltas ligaturas tortuosas q⁹
 sunt i ea. Et nō eneniūt hñ alicui mēbro nisi
 huic: et sñ: et bursē testiculor. Et qñ mulier
 icipit ipregnari p⁹stringit et dñit matrix. et qñ fetus icipit
 crescē: dilatā matrix: vsq; quo duemat ad terminū et vō
 sibi d⁹putatū ex nā sūt: et tūc dilatā orificiū vulue donec
 p⁹uriat: q⁹ p⁹ erat tā strictū et obturatū q⁹ ē pūctā stili
 nō potuisset itrasse: et cū icipit exire fetus dñedit ex orifi-
 cū mricis: et postea dilatā orificiū vulue intū q⁹ ē exiēs
 a nā absq; tūme factioē loci: et istud dī dolosare. Et totū
 hoc scā ē a pūditia diuina. Et sit sterilitas ab egritudi-
 nib⁹ mricis: q⁹ si fuerit a natuitate: cura ei⁹ ē ipolis: nisi
 sñ volūtate diuinā: q⁹ aut sit a mala q⁹litate seu cōplone
 frida et cala: sicca vel hñda: aut ab istis q⁹litatib⁹ mixtis
 potest curari. Mala aut cōplexio cala in excessu de-
 struit spmar: et cōsumit illud. Et cura eius est reducere
 dictā malā cōplonē ad eq⁹litate: et hoc cū cibis et medic-
 nis intus et ex. Mala vō cōplō frida acgrif a balnea-
 tiōe: et natatiōe in aq⁹ multe friditatis: aut a sessiōe sup
 lapides multe friditatis: vel a comestioē medicinarū fri-
 gidarū: aut a pōne emplor fridoz sup vētrē appositoz
 p⁹ multā caliditate q⁹ erat in eo. Et cura ei⁹ est tēpe-
 rare cōplonē cū medicis q⁹ hēant calefacere tēperate.
 Et cōferunt etiā iste medicine qñ sit a senectute: vel ab

Cura cale

Cura frigi-
de.

I acceptione ciborum vel medicinarum frigidarum. ¶ Medicina men puenies ad hoc. ℞. olei rosacei: et anethini: et granorum de alcanarum. aii. 3. y. et decoctionis aristoteli. de cocte cū. 3. j. ipi. ari. vsq; ad psumptionem medietatis libra. et lumbucorum terrestrium. 3. 5. et misceant oia simul: et ponant ad lentum ignem: et bulliant vsq; ad psumptionem aq. ¶ Et postea p qlibz. 3. olei: ponat eragium vni pure ambre: et cuz isto fac mungere qlibz die intus in mīce: et pice et de ipo p clistere vsq; ad pfundū: et da ei ad bibedū oī die de syrupo de corticibz citri cū syrupo de sticados. aii. 3. j. cuz 3. m. aq. simplicis tepide. et 3. j. decoctionis cetauree. Et dō octo in octo dieb; da ei ad bibedū aut. 5. theriace magnae: et carnes eius sint turtures et passeris irity et gnates decocte in taspheā cū pane bñ fermētato. ¶ Quia si dicta mala cōplo ex siccitate fuerit supflua: vñ sperma cadēs in vulua vel mīce psumit et defecaf tali mō q; ibi nulla gñatio pōt fieri. Et hoc mīeri pōt accidere ex supfluo vsu siccitatis medicinarum ex errore medicorum: et etiā p opōrtunitatē mulierū q; faciūt se medicinare de eo q; nesciunt. Istis ergo stude humectare corpus totū: et matricē maxime. Et cū eas gallinis pinguibus in lacte decoctis: et cū gbusdā etiā amb; q; in arabico dñr scumē cōditis cuz oleo amygdulicū loco olei oliuarii: et clisteriza matricē cū oleo de sisanino vel amygdulicū. Sed oleū de sisanino nō cōmendo pp qdā nōcūmēta q; sunt in eo: et sunt ista. q; est grosse sube: et pp hoc tarde facit suos mōtus et opōrtiones: et est facilis corruptio: et iducit fetorē in mēbris: et maxie in supioribz: et facit rare mulierē in tina aq; dulcis tepide in quā mōret diu: et si videt ei graue stare totā in aq; ad minus stet vsq; ad renes: ponēdo in dīcta aq; aliqd olei amygdulicū. Et si hīes olei oliuarii dīcū sine aliq; penetratiōe salis pferat magis pp stipticitatē modicā q; ē in eo. Et iā te feci scire multoties: et adhuc idē iterō tibi in hoc loco q; qdlibet mēbrū gñat et spāl pncipale idget pforatiōe cū medicinis stipticis tēpera: et facitare mulierē in domo cū fenestre et iānie sint apte a pte aultri: et in qua discurrat aq; causa humectationis aeris: et cū vult vti coitu cū viro suo causa ipregnationis: et sciat q; pōt maiori pte ex frigiditate et hūiditate hec egredito h; pponere: et pōt maiori ex caliditate et siccitate. Jam ergo vñ nobis sufficienter pōnisse curas huius passionis simplicis: ex gbus scias curare cōpositas: cōponendo medicamina prout videbitur conuenire.

L Cura sicce

K

L

M

L Cura humide.

M

vñā et postea enef: et sic faciat oī die vsq; ad octo dies: et postea fac licinū ex cotone: et defug pice puluere: et mīcis: nō ponēdo multū de eis: q; istud mēbrū cū sit neruofum est mlti sensus: et nō pōt talia sustinere. Et si carneas ponere de sgnibz. s. oximelle in quātitate multa: q; istud mēbrū ledit ab aceto. Et ego semp cuz facio tales medicinas pſueui ponere d eo in valde modica quātitate. ¶ Et si q̄eres a me quare stōchus sustinet acetū absq; magna lesione magis q; faciat matricē: cū sit maioris sensibilitatis. Dico q; hūic qōni pōt rīderi plurib; modis. Uno. s. mō ppter pſuetudinē: q; stomachus multum est assuetus recipere acetū. Et alia de causa est: q; epa multū inuat stomachū in suis operib; exercendis: et hoc est q; stomachus nō digerit cibū solūm p se sed etiā ad vtilitatē epatis et omnū aliorū mēbrorū. Et discordia quidē fuit iter medicos q; fuerit ante Hal. talis. s. q; quidā eorū credebāt q; stomachus nutrit ex humiditate ppria stomachi q; in ipso digerit. Et alij dicebāt q; illa humiditas nō erat: nec poterat esse sufficiens ad nutriendū ipsū: sed nutrit a sanguine q; recipit a venis q; veniūt ab epate ad stomachū. Et Hal. affirmat et dicit: et verum est dictū eius qd nutrit istis duab; vñs. Et sūa mea in hoc est q; qdā pars istius stōchi nutrit p maiori parte ex ppria humiditate digesta solū in ipso stōc cū modica qdā parte et parua sanguis q; venit ab epate: et alia pars stomachi nutrit ecōtrario. Et sine dubio pars superior stomachi nutrit ex humiditate ppria digesta solū in stōcho cū modica et parua q̄titate sanguis qui venit ab epate. Et inferiores ptes stōchi in maiori q̄titate nutriūt ex sanguine q; venit ab epate: et in minori de ppria hūiditate sui. Et ptes medie ipi equalr nutriūt ex ambabus. Et q; in stōcho sunt ptes carnosae: melius pſuſtinere acetum q; matricē q; oīno caret carnositate: et etiā q; in sumdo stōchi abundat humores. Et ex oībus istis causis potest lenius et melius stōchus acetū sustinere q; matricē. Et inunge vuluā exterius cū oleo ro. et oleo de aldiacoen. Et scias q; pōt maiori pte ex frigiditate et hūiditate hec egredito h; pponere: et pōt maiori ex caliditate et siccitate. Jam ergo vñ nobis sufficienter pōnisse curas huius passionis simplicis: ex gbus scias curare cōpositas: cōponendo medicamina prout videbitur conuenire.

E T ACCIDIT q̄q; vulue seu mīrici apā si cut alijs mēbris accidere pſueuit. Et hoc mēbrū satis pparatū est recipere apā: eo q; est in inferiori parte corporis. et cū hoc est receptaculi supfluitatum. Et apā q; fuit hic sunt vel ex sanguine: vel ex cholera: vel ex melia: s. ex flegmate in minori parte. Et curā generalis oībus est flobotomia basilice brachij dextri primo: et postea ex saphena: et postea stude in refrenando et mitigando humores: ita vt non currant ad locū doloris: et subtilia ei regimē valde. Et credo q; sufficiat ei. 3. y. panis bene fermētati: vel parū plus: vel minus cum medulla citrulloz. Et clisteriza vuluā cuz oleo rosaceo. Et si cū hoc regimine resoluitur apostema: bene quidē. Et si conuertit ad famē: necesse erit tunc vt facias clistere cū aqua mellis: aut cū ipso melle: et postq; sanies bñ fuerit mūdificata: clisteriza vuluā cum melle mixto cuz medicinis defecatis hñib; ppietate generandi carnē: et in melle est virt; magna in giando carnē. ¶ Medicamen ad hoc. ℞. farine ordei et farine viciē. aii. ptes equales: nucis cypressi et thuris adusi. aii. quartā partē vni; partis: q; sunt cōquassanda cōquassent: et in fundant in aqua: et postea bulliāt tñ vsq; quo aqua mutet colorē et coles staminia valde densa: et mīce cū hac colatura de melle puro et spumato quātū ē medietas aq; et depuraf

A mel isto mō. 8. mel. z misce cū eo de aq̄ in bona quātita-
te donec ferueat: z postea remoue spūmā z fac cū pau-
latine bullire semp̄ remouēdo spūmā: postea cola z itēz
pone ad ignē: z fac bullire donec spūmā aq̄: z de isto cū
p̄dicta decoctiōe oī die fac clistere donec fuerit libera-
ta. Et b̄ cura est pueniens oībus apatib⁹ fractis q̄ sūt ex
chofa mixta cū melia: aut q̄ sunt ex melia mixta cū san-
guie: z apā ex melia in hoc loco raro euenit: z qñ accit
nō de leui curaf: quēad^m etiā nec in alijs mēbris: tū semp̄
studiosus esse debes in mitigādo dolorē: cū q̄ magis
pueniēs est ad hoc ē oleū ro. cū oī de vitellis onop: qd̄
sit absq; oī acuitate z fetore. Et scias q̄ olenz de vitellis
onop magnā z mirabilē h̄z p̄prietatē in egritudinib⁹ vul-
ue: z ē in oīb⁹ mēbris magnificus cūz valido dolorē z
forti: z oī die clisteriza eā cū istis duob⁹ oleis: z fac eā ser-
uare regimē subtile qd̄ tēdat ad quādā hūiditatē sicut ē
brodū galline cū pane fermētato in modica quātitate:
nō comedēdo de carnib⁹: z tēne eā cū isto regimine do-
nec dolores fuerit alleuiat: z ipsa sū. z postea paulati-
ne pduc eā ad sūū regimē assueti: z nō tradas obliuioni
rep̄tere z obuiare ne h̄iores possint ad locū d̄mare:
z locū q̄ ibi est tūmefacit studeas dissoluere toto posse:
z finis vltim⁹ ad quē pōt medicus puenire in hoc apate
melico est vt plonger egritudo: z inuat cū hac passione
mulier tēpore longo faciēdo senp̄ suas actiones nāles.

C De corrosione matricis.

Cap. 3^m.

GENERATVR qd̄ hec egritudo in mīrice
exuberantia humoris acuti z corrosiui: z qñ sit in
aliquo alio mēbro cū difficultate curaf. q̄ cū oīz
in isto mīto difficilior: z iā recordatus sum q̄ cūz
esset iuuenis ad me venit qdāz senex trapezator: q̄ di-
xit mibi qdādam dñā de qua multū curabat: z eā multū
diligebat hāc pariebaf egritudinē: z ego diu in curatio-
ne eius laboraui donec fui s̄ssus: z q̄z eūz multū dilige-
baz: feci hoc scire patrē meū q̄ senex erat: z ipse me de-
sperare fecit de hac curatione: dicens q̄ hec passio ad
mortē deducere eā debebat nāl: z docuit qd̄ ei facere
deberē. Et aliqñ hec egritudo in ea allenabat: z inter-
duz intēdebat: donec sanguis in quātitate maxia ema-
nauit z corrosio dilatata: z intū augmētata z dilata-
ta fuit: corrosio q̄z corrosit vnam ex magnis venis: z in-
de tantū sanguis exiuit: q̄ inde mortua fuit.

C De dislocatione matricis.

Cap. 4^m.

ET DISLOCATVR qñq; matrix ex super
flua hūiditate: ita q̄ exit a loco debito. Et pōt etiā
accidere ex saltu: vel ex casu: aut ex eleuatiōe ma-
gni pōderis z silibus. Et iā recordatus sum q̄ vidi
mulierē cui matrix exierat extra vuluaz: z videbat qñ
esset fardellus paruus: z remāsit sic tpe lōgo: s̄z finē ip-
sius ignorauit. In pñ aut qñ appet h̄ egritudo: z medicus
leuiter eā poterit curare: z reducit oīb⁹ istis modis qd̄
dicturus sūz. v3. manu si vis: z si nō: fac eā supinā iacere:
z fac q̄ aliq; sedeat sup̄ pectus sūz: z alius sup̄ crura: z
fac eā terrene ponēdo circa pedes eius aliq̄ reptilia: si-
cut sunt mures: vel lacerte: aut rane: vel bis filia: ex q̄-
bus multū terrehat: z velit fugere ab ipsis trahēdo pe-
des z crura ad se: z ide oīa mēbra z corp⁹ totū n̄ h̄banf:
z hac de cā matrix itus redibit ad locū sūū: z cū redierit
matrix fac eleuari coras eius in altū: z ordina vt iaceat
supina: z p̄cipe ei vt nō se moueat oīno aliq̄ de cā: etiā si
vellet assellare. Et postea clisteriza eā hoc clisteri. R. ba-
laust. z galle: carobe recētis: z ligritie. aij. partē vnā: nu-
cis cypressi partē mediā: sticados z camomille. aij. q̄rtā
ptē ptis vnus. cōquassa q̄ sunt cōquassanda: z infunde di-
ctas medicinas p noctē vnā in aqua multū seruēt: z in
mane fac bullire donec mltū aq̄ mutet colorē: z postea

colet: z ex ista colatura accipe libzā. 5. cui misce. 3. 5. olei
de myrtella facti ex florib⁹ ipsius myrte: z scō ex istis cli-
steri infunde cotū in istis z ipone: z postea liga desup̄ vul-
uā exterius petiā lmi valde dēsam: q̄ sit iplecata p̄libus
plicis: z sit madafacta in decoctiōe myrte z balauituri:
z postea suauiter liga eā cū mltis an̄ z retro: z muta eā
bis in die. S3 ante ligatiōē pone sup̄ vuluā: z ex oppo-
sito retro sup̄ spinā de puluere subtilissimo de sticados
ipastato cū aq̄ z aceto. an. ita vt trāseat de v̄tute eius ad
mīrice: z in aq̄ sua pone de syrupo ro. vt bulliat: z cū hoc
regie libabif Deo dātē. Si aut matrix aq̄z intus redu-
cta fuerit mutauerit colorē: pone desup̄ cotū carmina-
tūz madafactū in oīo ro. z oleo lily: quoz ptes sint eq̄les
z sint tepida ad modū lactis recēter mlti mutādo cotū
sic madafactū plies atq; pluries: donec illa sup̄fluitas et
nigredo remoueat. z demū stude in reducēdo mīrice itē:
quēadmodū dixi: nihil penit⁹ omittēdo. **C** Et recordati
fuerūt qdam medici q̄ aliqñ putrefuit ligamēta mīricis
oīa: z exit matrix oīno: z pmanet mlier absq; mīrice: z vi-
uit sine diminutiōe aliquaz suaz opationū. Et dixit mibi
qdā amīc⁹ me⁹ de quo z ei v̄tute mltū p̄sido q̄ vidit mu-
lierē cui oīno matrix exierat: z remāsit vna faciēdo
oēs suaz opatiōes nāles itēgre z p̄fecte: z sic eē d3 absq;
dubio: cū nō sit mēb⁹ pncipale: nec aliq̄ mēbris aliq;
p̄stet v̄tutes: nec p̄stat aliq̄ inuamētū i p̄seruādo vitā:
nec iuētū fuit ad illd̄. Et p̄ certo inuamētū in muliere est
matrix sicut mēbraz viri in viro: tū testiculi sicut mēbraz
pncipale: sicut declarati est: z ex ipsis est vir. i. masculus
vir diuersificat⁹ a muliere. Sed matrix nō ē alteri inua-
mētū nisi q̄ facit appetere coitū: ad ipregnatiōē reci-
piēdā. Et facit crescē z tumere vbera. Et greci qñ volūt
ipinguare scrophas: extrahūt eis mīrices. Testiculi autē
mulieris minores sunt z existūt illis viroz: z testiculi vi-
roz sunt rotūdi: mulierū vō plani. Cū aut testiculi mulie-
ris extrahunt reddif aīal incognitūz: q̄z ex oīb⁹ aīalibus
sunt masculī z femiē: z cui ablati sunt testiculi nō ē mascu-
lus neq; femina: nec pōt esse moris masculi nec femine:
quare de necessitate est aliū a masculo z a femina.

C De fluxu menstruum.

Cap. 5^m.

LVXVS qd̄ mēstruoz accit mlierib⁹: aut p̄ viā
purgatiōis sup̄fluitatū: aut a nimia subtilitate san-
guinis: vel q̄ nimīū fact⁹ ē sanguis aquosus: aut p̄
nimia calitatē ignēā acq̄sita in eo: vel ex aptiōe oīz
ficioz venarū p̄p̄ mōdicatiōē z acuitatem sanguis: cui
aut ex subtilitate sanguis hoc p̄cedit: cura ei⁹ est igrossa
re regimē: deinde da ei lētes decoctas: z crura z pedes
hedoz ad comedēdū. Illi aut cui accit ex acuitate z cali-
ditate ignea acq̄sita i sanguie p̄p̄inabis medullas citrul-
loz z anguriāz. Et si fuerit iuuenis z tpe estatis dabis ei
cucurbitas decoctas cū carnib⁹ arietū iuuenū. s. vñ. āni.
Et qñ ex aptiōe oīzicioz venarū p̄cedit ex mōdicatiōe
z acuitate q̄ est in sanguie: dabis ei ad bibēdū aquā in q̄
cocta sint ista. s. ligritie z viole z nenufar. aij. an. ij. p̄sily
itēgre octanā ptē an. ij. infunde in. xv. 3. aq̄ vlsq; ad mane.
Et postea fac bullire lēto igne vsq; ad p̄sumptionē me-
dicatis aq̄ z cola: z hac colatura adde. 3. syrupo ro. scī
ex rosīs siccis: z. 3. 5. d. syrupo dactiloz crudoz: vel loco ei⁹
de syrupo agrestis bibat de ea ieiuno istō omni die.

C De retentione menstruum.

Cap. 6^m.

RETINENTVR quidē mēstrua in mulie-
rib⁹ ppter grossitudinē humorū: aut ppter
debilitatē virtutis expulsivē. Et cura eius est
subtiliare regimen eius: z incidere viscositatē
eius cū syrupo de ireos: z syrupo s̄gnēbin simplici tan-
tūde cū ter tanto de aq̄. Si mlier trāserit inuētū: aut
fuerit senex: z caro ipsi fuerit dura: z humor grossus ex-

E

Mlier cui
tota exiuit
matrix sup̄
uixit.

F

Testiculi
sūt mēbra
pncipalia
spectu idī
uidui. Idez
supra.

G

Lās flux⁹
mēstruoz
sunt gñq;

H

Oleū ono-
rū magnā
h̄z p̄prietatē
in sedati-
ōe dolorū
mēbroz
valde sen-
sibilem.

B

Corrosio
mīricis nāl
iter est in
curabilis
alr tū sen-
et Quicē-
na.

P

C

Corrosio
mīricis nāl
iter est in
curabilis
alr tū sen-
et Quicē-
na.

D

Que
Cado
Parat
rici
latia

C

I terititūc oīno idiger sypuofgnzibin cū sypu d i reos:
sicut dixim. Et tu scis q medicine q sūt diuretice valde
hēre debēt odorē horribilē: r apūz: r ameos: r dancus
sūt pueniētia ad h: r fenculus ē tū hz de horribilitate
quātū sufficit. Lōplete sunt egritudines q accidit vulue,
C De oppilationē r sigillatione que accidit collo matri-
cis. Cap. 7^m.

HOC QVIDEM accēss aliqub⁹ mulieribus
euenit a natuitate in vtero materno: q si fue-
rit caro: incide cum ferro: r si fuerit os aut caro
dura cicatrizzata noli laborare.

C De laniatione matricis. Cap. 8^m.

HOC QVIDEM accēss aliq⁹ mulieribus
euenit in tpe partus: aut qñ violant a ginitate.
Qz si fueris a pñ pcepe ei mheri vt strigat coras
suas: r pole erit q suo pprio sanguie pfolidabit.

K Si aut nō fueris in pñ r labia vulneris fuerit pfolidata
icidē dca labia ex vtraq; parte cū ferro: r sue cū filo sete
crude: r pone desup pfolidatina r sigillatina: sic sunt ab-
sinthium: r antherē: r balanthe exicate. Fiat puluis ex
his subtilissim: r spge desup suturā iterādo pluries. Et
scias q sutura q sit ex seta cruda nō corripit: nec putre-
scit donec vuln⁹ pfecte sit pfolidatū. C Duculq; igr put
nobis apparet sufficiēter diximus de egritudinib⁹ pro-
pys vniuersisq; mēbz. Nūc aut incipimus dētermina-
re de egritudinib⁹ cōib⁹ oīum mēbz: r icip iennus cum
auxilio Dei dēterminare r loqui primo de ossibus que
sunt columna r fundamentū omnium membrorum.

C Tractatus Sextus de egritudinibus ossium: r est con-
tinens capitula quinque.

C De mala cōplexione r fractura ossis. Cap. pñm.

ICO QVIDEM q in qñbz ossē pñe
ri egritudo ex mala cōplone: r h aut pp pñ-
tionē eoz adinnicez: vel pp formā eoz: aut
appositionē ipsor: vel pp mēsurā eoz. Et est
nece sup hoc pñderare ppriā eoz cōplonē:

quātū ē masculus vel femia: r quātū ē puer iuuenis: vñ
senex: vel dēcrepit: r ēt quātū est Petrus vel Joānes.
Et sup hoc silr pñderationē ossiū: debem⁹ pñdera-
re carnē: r nernos: r ligaturas: r venas: r villos: r cutē:
qñ qñ ista exēit a sua cōplone nālī trahūt silr r alterāt
ossā a sua debita cōplone radicali. Et notū est q ossā cō-
plonata sunt ex vna qñoz qñtātū simpliciu aut cōposi-
tariū. Ergo qñ exierit a sua dbita qñtate: studeas ad recu-
perationē ipsi. C Et acclt ēt ossib⁹ dissolō cōtinuitatis

q fractura noīat. Istis igr stilia regimē quātū potes:
equa mēbz fractū: reducēdo ipm in locū suū ppriū. Et
illi q sunt fuitores medicor: scilicet chirurgicor assueti sunt p
facere pprys manib⁹. Sed mihi ipolē vñ q aligd boni
sciat agere: qre eos non debes pmittere opari. r vide si
mēbzū lesū sit tale qd hēat sibi par: sicut sunt brachia
r crura. Stude g vt reducās lesū ad formā sanī: r si est

M ex mēbz q nō hnt societatē: sicut nāsus: cogita formāz
ipsi mēbzū qñs erat in sua sanitate: r studeas vt possis re-
ducere ad ipsaz toto possē. Qz si dislocatio vel fractura
in ossib⁹ magnis euenierit: fac eū extēdere sup discuz seu
tabulā: cuius supficies sit extēsa r plana: postea extēde
anibas ptes mēbzū lesi trahēdo fortiter cū ambab⁹ ma-
nib⁹ ex vtraq; pte ita vt elongent ptes fracte vel dislo-
cate abinnice: r postea molla man⁹ mas ad hoc vt neri
r ligature trahāt ad se mēbzū: r redeat ad locū suū: et
inūge locū lesū cū oleo ro. ponēdo desup petiā subtilē:
r sup illā pone grossiores: r demū liga cū stellis faciēdo
ligaturā mediocrē. vñ nō multū stricta: nec mollē: r itet
ita ligatus p tres dies: r postea solue r liga itez faciēdo
sicut prius in ossibus: r hoc facias donec fuerit liberatus.

N Sz attēde q id qd pri⁹ agere debes in istis est stōmia ex
opposita pte egritudis: r stilia regimē eoz: r sufficit ei co-
medere panē bñ fermētātū cū pullo: nō tñ vsq; ad satu-
ritatē: r h donec fueris cert⁹ ne locus apēf vsq; ad .xxx.
dies: r ab ide in antea adiuua eū cū gñantib⁹ hñozes vi-
scosos sup fracturā ossis cū adiutorio dei. Et cibaria fa-
ciētia hec sūt pedes r crura hedop r arietū: r ptinua inū-
ctionē: r ligationē: r dissolōnē: sic dcm ē donec liberef:
r hoc fieri nō pñt sic credo in spacio mōzi qñ .xl. diēri. Si
āt mēbzū fractū fuerit ex mēbzis magnis: r tu sol⁹ opar-
tionē dictā nō poteris exercē: hēas sociū vñtatū q adiu-
uet te: trahēdo tu ex vna pte: r soci⁹ ex altera: donec la-
bia fracture elōgent abinnice: r postea relaxent man⁹.
vt neri trahāt ad se: r pñgent partes silr: r postea duc
manū tuā sup mēbzū lesū palpatādo sup⁹ r infer⁹: r ex
oib⁹ pñtib⁹. r si inenis ipz bñ reductuz: r planū: r cōlē: bñ
qdē: sin aut sic ducēdo man⁹ eqbis eiz: r planabis: donec
fuerit ad locū debitū reductū: r ptes sil optie cōcēte: et
post inūge eū: r ligabis ponēdo petias r astellas vt dcm
ē. Et dissolue post tres dies: r iterū liga ordiate oīa faciē
do q dixim⁹. r ligare r dissolue: r inūge de trib⁹ in trib⁹
dieb⁹: r hoc regimē facē debes i firmo fortē: r q sit discre-
tus: ita vt cognoscat suū pfectū: r ob h sustinebit dolorē.
Si vñ i firm⁹ fuerit pusillanīm: r debilis stus atq; timi-
dus r ididre⁹. habēas adiutores r fuitores penes te: g
sint tecū ad tenēdū eū vi: ita vt cum senserit dolorē nō
possit se vñlo mō mouē nec destrūē opus tuū: pñpiciēdo
tū ne iheras ei itēluz dolorē. C Si aut ptusio scā fuerit
in naso: necē est vt facias ex coto filato formā nasi: ponē
do exteri⁹ aligd qd possit ipsaz sustinē. Et extēdesup pe-
tiā cerotū san ex gñinis q possit nāsū vñdiq; colligē et
circūdare: r dñp pone petias plicatas plib⁹ plicaturis
donec hēant debitā grossitiē: q petie sic duplicata plu-
maceoli dñr. Et fac vt cōpēbēdāt nāsū ex oib⁹ pñtib⁹: r
fac vt iūstet dcm cerotū sup nāsū: ponēdo dñp formā
coti pñcāz: q sit lōgrudie r bēmitate r fōza in oib⁹ sic na-
sus patiētis. Et cū mutaueris ipz abluē p nāsū cū equa
mellis: r postea cerotū cū fōza repone sup⁹. C Et fuerit
qdā medicū q hēbāt p ipoli curāz fracture ossis coxē: r
ego vidi puerū q liberat⁹ fuit de passioe illaz: r pfolidatū
fuit os eius: r nō sequit ex hoc q glz sic debeat libari: eo
q nāe r cōplones ossiū hoīz sūt nō oēs eqles: qñ pñto
q libatio dicti pueri fuerit pp molliciē r humiditatē sūi
ossi. Quare nō sequit q sic oib⁹ debeat euenire. C Si at
ossi b⁹ supuenerit dislocatio: cura est vt facias redire mē-
bzū ad suā formā nālē r ponē: r hoc elōgādo os ab ossē
trahēdo fortiter: r relaxando man⁹ vt neri trahāt ossā
ad se: r redeāt ad suū sitū r locū nālē: r postea liga sicut
sup⁹ dixi. Et subtilia regimē eoz stōmia cum si pñferint
etas: stus: tps: r regio. Si nō oīa ista adimāt ad hec: mi-
nue d sanguie min⁹: r q dicte pñtides dēminuant⁹: put
tibi videbif puenire: r subtilia regimē tpe pñtēti: r i-
grossa ipsum tpe quo videbif exigere. C Et scias q oīa
ista pñtēt ad medicū nobilē r honoratū: r alias opatio-
nes manūū dimitte minultris medicor sicut est stōmia r
canteriū r incitio arteriarū. Et adhuc nobiliora istis de-
bēt facē isti medicor fuitores: sicut ē icisio palpebrarū
r eleuare venas q oīum in albedine oculor: r pñsternere
cataractas. Oīa hec ad dictos fuitores hnt pñtinere. Ad
medicū aut honoratū nihil aliud pñtinere dicimus: nisi vt
pñtū pñtē solimō cibor medicinarumq; infirmū abq;
aliq opatiōe manūū: quēadmodū nō puenit ei facere sy-
rupos r elaria suis manib⁹: nisi esset in magna necitate.
Et pñt meus fuit ex istis qui tēporib⁹ vite sue pñant sic
sine aliq opatione tali exercēda: q si voluisset nihil face-
re sciūisset: q non erat assuetus. Sed ego quāvis sim in

Sutura
ex seta cru-
da nō cor-
rupit do-
nec vuln⁹
fuerit pfoli-
datum.

De cōplo-
ne mala.

De fractu-
ra.

M

O Tur-
abbo-
bilia
excri-
pē n-
dere
pñbz

De frac-
ra nālē

P

De ossi-
catione

Q

De ossi-
medici
opinor
suam

A aio passibilis: amore artis: et ex delectatione quā habui in ipsa volui hoc exercere. et p̄ studiū in adiscēdo facere syrpos et elaria. Et volui et p̄ experiētiā scire opatiōes medicinarū: et etigeniū extractionis vtutis medicinarū et cōpōnis vnus cū altera. Et volui sibi scire loca ossiū et cōpōne eorū adinūc: et oia hec scire volui: et nō solum scire: sed p̄p̄ys manib⁹ exercere: et hoc cū appetitū maxio et dēderio: et semp̄ secut⁹ suū viā iussit: quā sit vili et p̄tempta apud medicū honoratū: quē admodū laboratores terre in illo ope delectant⁹: et venatores in venādoz: sic pe alij sibi. Qd̄ memorat⁹ suū de his nō feci cā p̄mouēdi aliqū honoratū medicū ad exercēdiū p̄dca opa suis manib⁹: s; si fuerit necesse in seipso: vel in aliq̄ dignissima vel tharissima p̄sona: q̄ sciat facē et exercere: et et ex misicōdia et pietate Dei alicui paup̄i: facē hec vel aliq̄ leuia. Ea autē q̄ sunt turpia et abhominabilia et misera: sicut est extrahere lapidē de vesica et siliā: nō tñ facē: vep̄ et viderē: nō vī p̄uenire honesto et puro viro. Et p̄nto etiā q̄ honesto viro nō liceat nec p̄ueniat sibi legē viderē p̄dca. Et iā huc usq; diximus de his q̄ accidit ossibus de dislocatione et fractura. Nunciat intēdinus dētermi nare de his que accidit ipsis ossibus in seipsis.

C De superadditione ossis. Cap. 2.

E T IN GROSSANTVR quāq; ossa in sua superficie ab humorib⁹ mordicativis: q̄ in fundunt in ipsis ossib⁹: aut a sanie grossa: q̄ trāsit sup̄ ipsa: vī cōcitant et corrodunt et ingrossant. Et cura huius est reducere ossa ad naturā suā: p̄p̄ia: remouēdo causāz idicēte dicta nocumēta. Nocuētū quidē grossitudinis et cōcūitatis remouet cū ferro: studēdo postea cum medicinis in restaurādo carnē donec p̄solidef: et ozitur: quāq; viscositas p̄ter nām sup̄ ossa q̄ ipedit cōglutinationē: carnē fieri sup̄ ipsa. Et cura hui⁹ est cū medicis de siccativis et absteris: fortib⁹ donec remoueat de viscositas: et redeat mēbrū ad cōpōnē et nām suā: p̄p̄ia. Et de hūitib⁹ hāc p̄p̄ietatē est vt recipias mel dispumatiū: et decoq; cū succo folioz p̄fici vsq; ad spissitudinē: et vte res q̄m sufficet in hoc casu. De medicinis vero q̄ hnt generare carnē dicā quādo de vulnerib⁹: vlt p̄tractabo.

C De scissura ossis in longitudine. Cap. 3.

E T ACCIDIT quāq; in osse fit scissura in lōgitudine. Et cura huius est lenis: et hoc fit p̄fortanādo mēbrū: vt nō recipiat humiditates extraneas: que impediūt suas operationes naturales. Et generatur aliquando in eadem scissura caro grossa et dūra: que consolidat dictam scissuram.

C De fractura ossis causa doloris. Cap. 4.

E T FIT quāq; in fortib⁹ dolorib⁹ ossa frāgunt: et ego iā vidi rupta ossa exire: et hec fractura accidit causa humoris acuti infixi in loco. Et quā videremus q̄ hoc in ossibus accidit. quid ergo fieri d; in carne? Et potest etiā hec fractura fieri in osse ex vaporē seu ventositatē inclusa in ipso osse vel in sua cōcūitate: nec hoc putandū est ipolē: q̄ videmus q̄ vasa terrea q̄ vērō suspendunt: et ad aerē: q̄ scindunt ab ipsis et ad te quidē p̄tinet cognoscere scissuras factas ab humore vel a vento: et hoc q̄ videris carnē corrodaz in circuitu ossis cū dolore forti: et cū hoc os fractū fuerit et denigratū: scias p̄ certo q̄ est ab humore mordicatio et actio forti. Et stude ergo in cura huius in reducēdo mēbrū ad suā cōplexionē naturālē oibus modis quibus potes. Et hoc purgādo humorē peccantē cū medicinis laxatiuis: et resoluendo q̄ sunt resoluēda cū resolutiuis: frāgendo et mitigādo eorū acuitates cū medicinis habētib⁹ illā p̄p̄ietatē: et hec est via certa et manifesta. Ea enī q̄ hnt purgare hūc humorē sunt purpuria et epithi-

my: et aloes miscendo cū istis aliq̄ ex folijs collogntide et scamonee: et q̄a be medicine de p̄petate et nā sui habēt corponē ducere angustā et dolorē: deo studeas in remouendo et refrenādo cū pistacis si potes inuenire: et si nō: pone loco eorū sticados cū amygd. dulcib⁹ mūdatis: et misce cū eis: et da de illa medicina infirmo sibi vtutē ipsius cōsideratis etiā alijs p̄ditionib⁹ q̄ntis. Et fac eūz bibere syrpos istū qui optim⁹ est in frāgendo et remouēdo acuitatē dicti humoris. Et iūbe q̄ arabice dñr aupnep: li gric mūdare: viole: flozū nenufaris. añ. 3. j. spice nardie masticis. añ. aur. iij. conuassā q̄ sunt cōquassanda: et infunde p̄ diē et noctē in lib. x. aq̄ dulcis: et postea bulliant lento igne vsq; ad cōsumptionē medietatē: et postea cola. Qui addes libzā zucchari albi: et iterū coque vsq; ad spissitudinē: et p̄p̄ia patiēti omni mane de ipso. 3. ij. vel. iij. cum triplo aque frigide: et si sitiret multū: adde plus de aqua: et pone super locum cerotū nominatū agrippa qd̄ factū est cum cera et oleo rosaceo: ita q̄ cera madafacta sit in aqua frigida multoties. Et postq; etiā resoluta fuerit cera in oleo rosaceo: iterū infunde in aq̄ frigida pluries donec acgrat frigiditatē et humiditatē: et hoc modo mitigabit acuitas egritudinis: et remouebunt dolores. Et si argueret et diceret: nōne oleū est nociuū in apatibus choliciis: dicimus q̄ p̄paratio iaz dicta. si fusionis cere et cōcūtionis cere in aq̄ dulci frida multoties: et postea cere cū oleo sil: pōt dñm nocumētū totalr remouere. Et dico q̄ quāto fridior fuerit aq̄: tāto magis h; decōs dolores remouere. Et iā pluries p̄bani hoc cerotū cum est recēs in cōbustionib⁹ ignis: q̄re si p̄fert in cōbustione ignis: sequit q̄ lōge plus debeat valere in egritudinib⁹ calidis. et certe hoc experimentū est iustum. Et q̄ hoc cerotum sic est mitigatiū: vt dictū est. ideo confortando mēbrū: habet ossa fracta ex vulnere repellere.

C De ingrossatione ossis p̄ter naturam. Cap. 5.

I N GROSSANTVR quāq; ossa p̄ter naturāz p̄pter grossū regimē inordinatū subito factū: a nō succelline. Et iāz audiri dici a patre meo: q̄ quidam viro vidit nasci in dorso suo os ad similitudinē vnus cornu: q̄ erat minoris duriciē ossis nālīs. Et ipse pater meus purgauit humores grossos in ipso: et postea posuit medicinas exiccatiuas sup̄ os ita q̄ cecidit dñm os: sic cadit cornua cerui in vere. Et mihi et fuit ozū os vñū sup̄ dorzū: magnū mihi iserēs dolorē: et purgari me ab humorib⁹ grossis: et posui sup̄ ipsū resolutiua: ita q̄ resolutus fuit p̄ maiori p̄te: et illō modicū qd̄ remāsīt: nō ipedit me in aliquo in opatiōib⁹ nālīb⁹ exercēdis. Ergo vbi cūq; inuenis sile: facias sic dixi. Et cū purgas istos: noli ipos purgare solū cū vtutib⁹ mediciaz: s; cū ipsis medicinis p̄p̄ys. Et de meliorib⁹ mimeris ad purgādū hos ē la pis lazuli: s; in magnete est absq; dubio magnū inuamētū in hoc: s; ego ipsam nō suz opat⁹: q̄ sufficit mihi lapis lazuli: et ego cōmēdo opa ei⁹. Sed barburia recēs et epithimū cretēs est de meliorib⁹ medicinis et securiorib⁹ in hac passione. Elleborus autē niger fortius est p̄dcis: s; nō ita tutū. Et cū volueris eū opare fac cū cantela. s; frāgendo ei⁹ malitiā et siccitatē. Et de pillulis q̄ p̄ueniūt in hoc casu sunt iste. s; semeg: b delij: polipody: et gescit et oppoponacis: q̄m ista hnt trahere humores gre s̄os ex iuncturis et cōcatenationib⁹ ossiū: et ex ossib⁹ mēbris remotis. Et quīs interiora collogntide sint hui⁹ p̄p̄ietatis: tñ ē fortior valde p̄dcis: et magis periculofareo q̄ de p̄p̄ietate et nā sui h; iducere excoziationē in istis: et nocet epati destrūdo eius opationē. Et id qd̄ h; ei⁹ acumen remouere et malitiā eius est gūma arabica. Sed nobiles et famosi medici q̄ fuerūt añ nos p̄uist optime fuerūt de gūma arabica in remouēdo nocumētū collogntide et ei⁹ acui-

E

F

G

H

I

men: qm in vna pte nō pñderauerit nocumētū ipfū
is alia. in angustia quā corpi pñare cognoscit: et in no
cumētū ipfū ad epar et cor et in corruptiōe eorū vtutū: qm
ad remouēdū ista cōpētū aromatica et stilia cū quadā
stipticitate: sicut est spica nardi. Qd bonū et pñā reme
diū ē spica nardi: q remouet nocumēta epatis et cordis:
eorū vtutes pñtādo. Et de hoc alig pñtādores nri me
dicop mīme aliqd fūit recordati: nisi solū ille q pñeps
medicop existit: q nob vīā pñparauit in isto scemate: dō
nob pñtāte spice. Alij autē medici nīl de ipsa fuerit
locuti. Et sūcici ē mīlū pñtū in remouēdo nocumē
tū colligntide: et nō solū ipfū: vep et oīuz aliq q corpi i
ferit angustia. Sū id qd pñtābz nocumētū et acumē col
logntide remonē a suis qñtātibz pñis: sūt amygdale dul
ces mādāte. Et siccitas mala ellebori nigri remonē p
pñe cū floze nennufaris: eo q nennufar a suis qñtātibz pñ
mis remouet acumē ellebori nigri: et sua aromaticitate
tollit angustia et destructionē vtutū: quā corpi pñt iducē
sui malitia: et cū h diminuit suā supflua laxationē. Et
audiui a pñe meo q dixit q pñ supflū rediuit d pñbz
scripsit vñā receptionē vñā medicie laxatiue pñdaz
rege in pñtia nobil medicie: q notabat quē motarā f: q
medicū honozat postqz asperit scriptū: et vidit q in illo la
ratiuo posuerat nennufar: mirat fuit valde: et post pñde
rationē et cogitationē placuit ei mīlū et ganisū ēide cō
mēdāns eū mirabilr de illo ope. Et h id qz medicū q fne
rāt an cū mīme posuerit remediū aliqd ad remouēdū no
cumētū et malitiā quā dca medicie. ellebori niger bz epa
tiferet: pñare p pñs totū corpi q si fecerit sic in scamo
nea: qz posuerit mīsticē in remouēdo violentiā et malitiā
scamonee: et h faciūt mitigādo et refrenādo angustia et cō
fortādo vtutes. Sū dimīnuit fūit in hoc. s. qz nō posuerit
aliqd ad remouēdū eī calitātē et siccitātē: tñ parcedū ē
eis d h defectū: qz pap ponit d scamonea in medicis laxa
tiuis. Sū de h sūt medicie repñbēdēdū: q nō posuit reme
dia: et ea q hūt angustia medicap remouē. Ego at sup
cert: q alig q legēt hūc mēlū libz: siue si vñā fūit seu mor
tu: conqubunt me repñbēdere libis. Quibz talr dico. vñ
q hāt due medicie: vñā fm mēā volūtātē: et alia sūz
et videat q illarū mēlū poterit remonē angustia et nocu
mēta epatis et dissinteriā: et q pñis: qm volo et desidero:
q experientia me inuare debeat et saluare vel dānare tā
in vñā qm in morte: et nō solū in his: verū etiā in oībz q
dixi in isto libro. Nā experimētū semp est libz et statera
iusta et eq̄lis: qmū sim certus q mīlū sophyste mīlta pos
sint dicē sophysmatz erronea: q verisilia esse vñ: cum
sint falsa: et hoc ad dialecticos et logicos solū bz pñtinere:
et nullo mō ad medicū. Et q talia ingere et pñtari vñ
luerit semp errabit. Quare dico q experimētū semp po
terit verū a falso distinguē et separe. Cōpletus ē h tra
ctatus oīstū. Et nūc icipienē dērmīare de egritudinibz
que sunt vñā totū corpi factis ex vñā humore solo.

K

Dan pñt
d scamonea
ilaxatiuis:
oppo^m fa
ciūt nōtē
pore.

L

M

Dia pma
inter vesic
cas et pur
ritum.

Dia scda.

QUIDEM egritudines. vesice et
puritus pñuēt in mā sunt. n. ex eodē hu
more: et differt solū i loco: qz vesice oriunt
sub cuti: puritus vñ fit in exteriori pte cuti
tis: vel sub cortice exteriori: hoc fit qñ ta
les humores acuti et adusti et mordicantini i
corpe generant: qz ab hominibz et ad
nā existit. qre ab ipsa exteriori expellunt. Et est et alia
dia inter vesicas et puritus et est h. qz vesice sunt ex hu
more grosso et viscoso: vñ aut ex hūore subtili et acuto
gīat. Et be qdē passiois variant sūt in suis formis et hu

moribz. Et scias iterū: q ex tali mā pñt fieri apata cala:
et gutta rubea et apata q noīat formice: et pñ et accidere
inflatio totū corpi: et dura apata: q egritudines oēs ab
inūicē diuersificant: et cognoscunt ex suis pñpys formis
et accidētibz: quē admodū cognoscē debes carbūculos
et cācos pessimos corrosiuos. Et subtilr attēdere dōces
in vñā quāqz istarū egritudinū: ex quo hūore qñbz gene
ret: et vñ ex simplici vel cōposito: qm si gīata fuerit ex
simplici: foia erit simplex: et si ex cōposito: foia cōposita
apparebit: et fm cōpōnē hūoris dictarū passionū et apā
tūz: foie ipsarū sūt variant. Cura aut dictarū passio
nū est cūare humore peccāte: et si simplex et vñ: et si est
cōpositū sūt purgare debes fm sui cōpōnē: et minue etiā
si tibi videbit pñuere: et studeas cū hoc refrenare et miti
gare locū si ē ppe vel supra aliqd mēbz pñcipale: qm
si ibi colligeret mā et si ibidē apā apiret: posset illi mem
bro nō modicū iducē nocumētū. Et attēde cū tu vis miti
gare vel repcutere in tal: casū vt nō facias absqz aliquo
resolūtio: eo q repcussina in quātū sunt talia hūt augmē
tātē friditātē in loco illo: et friditas ē ad vltimū cū an
gumētationis doloris: et si nō angumētāt nō bz vltio re
mouere: qre cōsulo resolūtina apponē cū repcussinis et
narcoticis ad remouēdū dolorē: et hoc itēdere debem:
sic dicit. h. qz vñ dō loz ibi et hūores hūt d carūsz: et po
nēdo resolūtina cū repcussinis et narcoticis: tūc hēbunt
narcōtica effectū pñā: cū adiutorio Dei. Receptio pue
niēs ad h. p. rosarū et farie ordeī et sabap et sandali. aii. 3.
f. floz camomille et narcisi. aii. aut. iij. scis lini et altee et
croci. aii. aut. 5. pistent oīa: et qñbz p se: et misceant cū aq
z. cui decia ps ipsi: acceti sit admixtur: et emplef locū
ipsis. et si humor fuerit stilis valde sūt abe accētū: et si fue
rit grossus adde plus d aceto: et qz sup pñocui sufficiēt
quo et qñbz dōces stiliare regimē in talibz: et qñbz et cū qz
medicis dōces purgare vñquēqz hūore: id ad pñs h po
nere pñtēmitto. Cū at apā fuerit digestū et maturū: tūc i
diger aptiōe cū ferro frido vñtato aut cū medicis acū.
Cū aut in apate sanies scipit colligi et apparere: tūc
esto attēns solūm in maturādo ipz. Que aut hūt matu
rare sunt ista. s. farina tritici et turfi caulū elixati: quonūz
partes sint eq̄les: s. tercoris colūbini sicci qñta ps: pistent
qñbz p se: et icorpenf sūt cū decoctiōe crurū et pcdū arie
tū: vñ cū butyro veteri. Si vñ paties fortis fuerit et bz
nū: loco farie dicte pone pñā recētē d frumitū: et si fue
rit ifans pñū: tēpa dōcas medicias cūz iñ crurū oīū: et
si fuerit iūuenis icorpa cū butyro recētē. Cū at fuerit
apā digestū et maturū: api ipz in loco ipsi dclmū: vt facili
sanies iferi deccēdere et exire possit: et h facias cū ferro
vñ cū medicis. Receptio apta et pñuēns ad apidū apā
ta. B. tercoris colūbini et farine tritici. aii. ptes eq̄les pi
stent et icorpenf cū butyro. et h si fuerit pñer paucop an
noz: et pone sup apata ad qñtātē vñā denarij grossi: et
d sup pone folia bleter: apicf cū ista deco dāte. Si vñ pa
ties fuerit dure cōpōnis: aut sener: tūc icorpa cū sapōe: et
d sup pone ad qñtātē vñā denarij grossi donec ariat: et
si fuerit ifans de lacte: icorpa cū oīo d sīsanū vñ amygd
oleū et suppone vt dclmū ē. Si at fuerit iūuenis: in corpa
dclmū medicam cū butyro decocto: et cū fuerit artū: abluē
vulnū cū aq mell i q decocta sit herba q dī viciā vñ lignū
illa decoctiōis viciā cū melle tādm donec dēnemiat ad
spissitudinē mell: et in illa itingaf tēta et ponaf in vulnē:
et h fieri dībz bis in die: donec vulnū fuerit optie mūdifica
tū: et deide itingaf tēta cū vñgēto alnadi. De palma: et
mittaf in vulnē donec fuerit liberat. Et h cura cōuenit
illis qbz etas et cōplo fuerit tēperata. Sz illi cū etas fue
rit senectutis: vel cōplo eius secca valde extitit: pone

A cu vicia ad buliedu i aq d radice ligritie: z d sicco ble
te: demu illa decoctione bullias cu melleysq; ad spissitu
dinē: z in illa itinge tēta vt dicitur ē: z cu madafacta fuerit
tenta in illo liqre: spge dūp aliqd d thure adusto. Si vo
fuerit puer z mollis cōplonis: sufficit aq dlcis decocta cu
melle vsq; ad spissitudinē itingēdo in illa tēta: z pone ip
saz ad pūdiū apas. Si at cōplo ei fuerit tpatā z eqū pēi
pue vt ponat tū tēta seu taita itincta i vnguēto alnachi
i. d. palma: z alia die madafacta i aq dco. vicia decocta cu
melle vsq; ad spissitudinē. Si vo fuerit patiens i senio pūi
tur: vl dure carnis valde: pone dūp tēta itincta cu al
nachi: aliqd d vitriolo puluerizato: q; si fuerit mollis cō
plonis in illa etates sufficit vnguētū alnachi. (S; i vē
ficio ill q arabice noiant dmonis: oz vt solcite attēdas
qsbūoz ē ille q dicit: qm si fuerit sanguis sufficit tibi mi
nutio seu flōma. Si at fuerit cholā: purga eu cū sero ca
pno coaz laro cū lacte sci: ponēdo in vna q; libra ipsi
q; ita pte au: j. d. scamonea q arabice dī machannda: et
j. d. sypriū d masticie regēdo i hū cū ista medicia: quē ad
dicū: z alys medicis laxatis z ciba euz cū pane bñ fer
metato: z cū lactucis decoct cū pauco aceto z oleo d oli
uis. Et si vis ponē aliqd cū ipsi d carne bēdi vl pulli fa
cere potes. (S; vo tibi notū fuerit q; dicit: būoz fuerit
melle oib? modis studeas ad expellēdū ipm cū medicis
q; bñt illi būozē educē: z iā sup? docui q; medicie q; bñt
ocū būozē cūare z purgar: sūt sic barburia z epithimūz
z elleboz? niger z lapia lazuli: z scite scire ē q; medicie
q; sūt ex mincriis: fortiores sūt valde ill q; sūt ex vegetabi
lib?: z cōmēdau tibi sūt lapidē lazuli in hoc casu: repre
bēdēdo adamātē. f. calamitā pp ipsi? violētiā: z sit cura
tua f; q; cognoueris d grossitudie humoris: qm si fuerit
grossus valde: ppina ei decas medicias cū tota sua subae
f; agēdo eoz angustia z violētiā: z q; bñt facē: iā scrips
tibi alias. Si at dictus būoz fuerit nō mltū grossus: suffi
ciat dare solā aquā calaz i q; dicte medicie fuerit i hūe p
noctē vna z die z colatā: z dilla dare paulatim. put tibi
videbit? puenire: pñderat z pferuat p dōnib? notis q; sūt
h. f. tpa: anni: cōplo: etas: vtus: regio: z pñetudo: z misce
bñt dñs medicis aliqd d delectabilib? z amicabilib? nāe:
sic ē mel q; ē dlectabile nāe z lapidū ligue: z amicu epa
tir: ē cib? medicia: z bis rōnib? causis ponit i medicis
nāis: q; medicie mutāt z alterāt corp? qre nā eas abhoz
ret: z dlectat in reb? q; mutāt z alienant ab ipa nā leuit
sic ē ppanis z caro: z mel ē qm mel nō alterat z imutat
corp? sic fac pig z cucurbita: z psiliū: z bis silia: z q; mel
dlectabile est nāe: pp ab ipis ponit in medicis laxati
uis: z in alys q; nō sūt laxatine. Et si nō repiret mel pone lo
co ei? aliqd dlcē sic ē zucchar q; ē amicu sōi z pulmois
z vesice: z mel? melle. z h. noianit ipz. zuccharū mel.
S; i egritudinib? in gb? cholā supabūdat valde. cane ne
des dlcia: z sufficit sypriū d masticie sic dixi sup? Rece
ptio pñenies huic passioi. f. barburie recētis: epithimi
ligritie: passulaz enucleata: violaz. aii. j. j. lapidis lazuli.
q; ita ps. j. j. ellebozi nigri: z folioz collogntide. aii. aii. y.
q; sūt cōquassanda cōquassa: z q; sūt pistada pistent: z i
fundant p noctē vna in feruētū aq; z postea manib? fricē
tur z strigant z colent fortiter expmēdo: z in. j. viij. ist?
aq; pone de sypriū masticino z nenufaris z ponioz. aii.
j. y. z defcamonea octanā pte au: j. j. ppina ei ad bibē
duz. Si vo sufficiēter nō purgaret adde de dca aq; j. j. z
j. cū. j. s. dcoz sypriū: regēdo eu sic dcm ē in alys laxa
tiuis. (S; vo dicit? būoz fuerit grossus in vltia grossi
tie: nō sufficiet dare ifusionē dictariū medicinarū solum:
imo puenit exhibere medicinas cū sua totalitate. Rece
ptio apta ad hoc. f. lapidis lazuli: barburie: z epithimi
z succi ligritie. aii. aii. y. ellebozi nigri z amyg. ex cortica

taruz. aii. aii. j. z. s. bdelly z sticados. aii. ptes tres aii. j.
folioz collogntide qrtam partē aii. j. pistent oia z inci
dant folia collogntide: z misceant cū amygdalis ex corti
cans pistatis: z cū qrtā pte gūme arabice q arabice dī
catbira: madafaciēdo oia pēcā cū oleo rosaceo z cū sy
rupo sgnzabin: z cū sypriū ligritie sūt mixtis in formādo
magdaleonē: z recipiant d isto aii. v. cū aq; calā postq;
cognoueris patiens vtutē esse sufficientē. Et si nō plena
rie purgaret dabis ei de eodē medicamine aii. j. z cum
fuerit purgatus pfecte cibabis eu cū gallina decocta in ta
spheā vl carne bēdi. Et q; uis sup? dixeris q; iste būoz pp
sin grossitudinē acuitatē z malitiā nō sit purgatus in vna
vice: adhuc tibi reitro q; e educēdus in plurib? vicib?:
ponēdo spacii iter vna purgationē z aliā ad minus tot
dies quor scillas affellauit i hūm? (S; aut dicit? būoz
grossus fuerit vebementer qm i grossitie vltia z nō fueris
certus q; sit melicus oino dabis d h supdco medicia cū
suba sic dcm ē: addēdo d chartamo z scie vtice qstū scri
ptū est de barburia. Cognoscēdo certissime q; flla qm in
vltia grossitie reperit? sequit? vestigiū melle: z regit illo
mō. (S; vo dca passio fuerit ex alys spēb? flatis q; nō
fuerit in tāta grossitie: purgabis eu cū chartamo z scie
vtice z bis silib? Et si patiens fuerit mltū flaticus adde
aliqd de collogntida. Receptio apta ad h. f. scis char
tamo z vtice. aii. aii. y. violari z ligritie. aii. aii. y. v. thū
mei. aii. y. hyssopi. aii. y. cōquassent oia z ifundant per
noctē vna in aq; feruētū valde z colent fricādo z fortiter
expmēdo: z de ista colatura recipiant. j. v. z sypriū ma
sticis z squinzabin. aii. j. j. z grana ordeli. y. de tarasca ex
cortica z pitata. q; si non sufficiēter purgauerit: adde
de dicta ifusione. j. s. cum. j. s. de dictis sypriū: z regar
tur sicut dictum est in alys laxatiuis.

C De puritu in particulari. **Lap. 2^m**

IN PRVRITV necesse ē tibi vt pñdeas si cau
sasti cholica: q; si fuerit sufficit purgatio cū sero ca
pino: z si manifestū tibi fuerit q; sit ex acuitate san
guinis: fac minutionē: z regimē eius sit lactuca deco
cta cū aceto z oleo aut caro bēdi. S; dico q; caro galli
ne lōge est melior in hoc casu carne bēdi. (S; si scie
ris certissime q; dicta passio pcedat ab humore adusto:
z illud quidē p certo scitur qm locus in quo fuit reliquū
vestigiū nigrū. Et hoc scies ē: ex alys accētib? v. z. v. truz
cito digerat vel nō: z ex forti vel nō forti mordicationē z
acuitate: z ē: si in scalpindo vel fricando magnā sentit
delectationē vel nō. Q; si magnā sentit delectationē pe
ior est oib? in inquietudine z tedio: q; est ex cholā. Et pñ
ritus q; citius digerit? est ex sanguine: z maiore in corpe op
pñmet locū. Et q; sit ex humore adusto difficilins digerit?
alys būozib? (S; si dictus būoz fuerit ex melia: p
pina ei ad bibēdū ius galli veteris cōquassando ossa
eius z frangēdo ipsa aii decoctionē: z pone tertiā partē
pōderis ipsi? galli de barburia recentis: z coquant simul
tādū donec dissoluant? ossa z caro: z postea frica mani
bus z colet fortiter expmēdo: z de isto iure da ei ad bi
bēdū. j. v. Et cū fuerit purgatus rege eu sicut dictū est
in alys laxatiuis. (S; si fuerit dicta passio ex humore
flatico grosso valde: z hoc scies q; scabies erit maior.
dabis ei de isto iure sicut dictū ē. Si aut purit? dicit?
subtilis z sicus fuerit. sufficit ei regimē ordinatū: sicut ē
dare ei lactucas decoctas cū aceto: z carnes bēdoz et
gallinarū z similit: z iuge eu cū oleo ro. ponēdo in vna
qua; j. olei rosacei. aii. j. de alchitrā subtili.

ET ACCIDVNT adez in hoibus variolē et
morbillis ita gñat q; pauci vel nulli reperimtur
qb? nō eueniat z mā hān passionē ē sanguis corruptus

E

A flegma
te grosso.

F

A flegma
te subtili.

G

Lura facti
a melia.

H

Pauci ine
nuunt q nō
hērent va
riolas et
morbillos
idē 3° colli
get. 3°

I

z malus mēstrualis ex quo embrio in vtero mris p vni
bilibi nutritur z augmetat. An aut post natiuitatē natus
scipit maleficere z fortificari nā pfortata expellit hūc hū
more malū z corruptū ad exteriora: z cūz mouet nā: ad
hūc expulsiōne faciendā excitat p maiori pte febriū vali
da: z aliqñ cū ea sit alienatio: z dūa q est iter variolas z

Lura.
Prohibiti
ē i morbill
dare medi
cinā laxati
uā: ne hūo
res ad ve
nenositatē
puertatū.

indobillos est qz variolē gūant ex hūore magis grosso:
z morbilli ex subtili z sicco pcreant. Et phibiti a me
dicis est dare in morbillis medicinā laxatiuā ne hūores
insufficiant z ad venenositatē puertant: z phibent ē dare
carneā z alia cibaria his filig. Sz pcpit in hac passiōe
dare lētes decoctas in aceto tūmo. Ego vero bñ pfectio
cū his ē lactucas decoctas cū aceto: z medullas citruli
z angurie: z ad bibēdū aquā ordei z angurie: z ē i cibo
da eis cucurbitā valde coctā: z cū sim affuerit agē pos
suz me multū collaudare: z nūqz volui dare istis syrpos
aliquos dulces ne anguria tūmēdo pp dulcedinē ne cō
uertat ad cholā. Et scias q variolē frequēter accidunt
in oculis: z sunt cā pditionis vīus. qre a pncipio stude
debes pycere in oculis eoz aquā ro. in cui. 3. y. sit iustūz
aut. y. sumachioz: z distillabis ex ipsa in oculis plib. vici
bus in die: z euadet z pseruabitur ab illo piculo z noci
mēto cū adiutorio Dei. Et pauci sunt q pfecte sciāt regē
hos patiētes: qñ dāt eis dulcia: z illud qd cogitat stulti
vulgares. f. qñ pūlit dare in morbillis z variolis mel
z pisces salios p salute eoz: dico q est mirabile valde q
nō moriunt. Sz gñali dico q g recipiūt cōsiliū ab istis
vulgariis: z euadūt a morte: pro certo hoc nō est
nisi qz nōdū venit hora z terminus sui finis: qñ pro an
gustia z labore z augmetatiōe z fortitudine egritudinis
abiqz dubio perire deberēt. Ego sui vīus ex illis qui ce
cidi in illo errore: qz cū essem paruus habui variolas: z
pī me nō erat mecz: z pīlio quozidā cepi mel: z ex illa
angustia z labore z fortitudine egritudinis quā habui mi
ruz fuit q euasit: sed semp in toto tpe vite mee fui memo
ratus de melle: z oīno cauēdū est ne yngant cū narcoti
cis aligb. Sz est optimū inungere eos cū medulla ossiū
boū vel cernoz. La aut z mā morbilloz est humoz: ca
lidus z siccus pcreat a sanguie mēstruali in vtero mris
ex quo nutrit embrio: qre elōgādi sunt omnino tales ab
oibus dulcib: z ab oibus spēbus carniū: sed regēdi sunt
in omnib: sicut habētes variolas: z inungant tūmodo
qui indigent vñctione cum medullis predictis.

K

L De morphea alba que non rubescit propter fricatio
nem nec aliqua alia causa. Lap. 4.
E T ORITVR in capite aliqñ morphea alba
lucida q cū fricat nō rubescit: z si vlerat nō exsic
sanguinē. Et cā hūc est debilitas vntis mutatiue
epatis ex qua corrupit mutatio in alyis membris
illa de causa: z pōt etiā accidere hec passio ex frequen
ti z fortz inordinato motu alicuius de loco ad locum: z
hec species cum accidit est incurabilis.

L

M De morphea alba q rubescit ex fricatione. Lap. 5.
E T HEC est aliq spēs morphee albe q generat
ex debilitate vntis mutatiue mēbroz corpis: qñ
qñ nutrimentū aduenit eis nō sunt sufficiētia pnu
tare ipsū in colore debito sicut decet. Et cura
huius est calefacere mēbra fricādo ipsa fricatiōe forti
z inungere ea sili cū vñctionib: calidis z incisuiis z aperi
tiniis: z summa intētio tua sit in pfortādo epar cū reb
aromaticis pfortatib: ipsūz z cū aperitiuis hñtib: aliqua
tulā amaritudinē: z vta patiēs his q hñt epar pingua
rer q hñt digestiū pfortare. Receptio ad hoc. R. ireos
radicis feniculi: masticiis: spicēsqumanti. assari. aii. aur.
ay. ligritie nūdate ad pōdus oīum: q sunt cōquassanda
cōquassent: z infundant in qrtā parte vīus gntary aq

M

duleis p noctē vnā: z mane bulliant lento igne vsqz ad
cōsumptionē medietatis z colent: z in colatura illa po
ne syrupū de citris: z syrupū feniculi: z maloz grana to
ruz. aii. li. y. z bulliant sili vsqz ad cōsumptionē decoctio
nis: z ppina ei oī mane de isto syrupo. 3. y. cum. 3. v. aq. z
cū aur. iij. qñcchari ro. z pone sup locū morphee hoc em
plastrū. R. rubee tinctoris: farine lupinoz. aii. pte vnāz
centauree minoris partē mediā: semis lini octauā par
tis vīus: pistet qñbet res p serz incorporent simul cūz
aceto: z pone sup locū morphee cū folys vitis recentis
vel similib: z cū excicatur muta illum: z si fuerit delicat
pone medietatem aque z medietatez aceti. Et regimen
eius sint turtures pparatez valde decocte in taspheaz
z aues parue nemozis z pulli z pulle assati.

C De morphea nigra. Lap. 6.
M ORPHEA qdē nigra est macula nigra cō
gregata in cuti corpis. Et causa huius est humoz
adulus imbecillus z retētus in mēbris: qui qdē
a natura extra pulsis est per sudorez: z accidit
etiā hec egritudo quādo aliqz balneatur z non fricat
cutis eius exterius cūz aliqñ absterius z mūdicati
uis: sicut sunt ista: pulpa meloni: aut eoz semia: vel mel:
aut qñcchari vel eoz similib: z cū retinet hec supfluitas
in cuti vel sub cuti generat morphea nigra. Et curat
hec passio cū emplastro dicto in morphea alba: z cū re
gimine in eadē dicto: z cibent cū pulis pparatis in ta
spheaz: qñ est cibus cōmendatus in eis: z turtures: z car
nes hedi etiā cōpetūt in hac egritudine. Et oleū itoz sit
oleū amygdalarū dulciū: z aues parue nemozis sunt cō
ueniētes etiā: z abstineat se omnino ab oīuis z caulib:
z ab oibus generatibus meliā: z in summa dico q sit
contentus cibis predictis z similibus illis.

C De granulis paruis q accidunt in corpe toto. Lap. 7.
T GENERANTVR aliqñ in corpe boīs
granula parua multa rubei coloris q arabice dñr
alchala. Et exēnt h granula ex oñsifys venarum
capilarum: z causa horū est exuberantia sanguis
acuti qui erit ex oñsifys paruarū venarū z subtilium et
adheret ibi: z scias q quilibet sanguis cum exit ex sua
vena mutat colorem z denigratur: z hoc plurimū acci
dit ex negligētia minutionis. Quare in cura incipien
dum est a minutione dextri brachy trahendo de sangui
ne fm q tibi videbitur cōuenire: qñ cōuenit etiā acui
tati sanguinis. Et fac ei hūc syrupū ad rectificandū suaz
cōplexionē. R. liquiritie z iunbe. aii. 3. y. capil. veneris:
z semina cucurbitē z angurie. aii. 3. y. violaz z sebesten.
aii. 3. j. conqassā q sunt cōquassanda z infunde etiaz in
x. iij. lib. aque per noctē vnā: z in mane bulliant lento
igne vsqz ad cōsumptionē medietatis z colent: z in illa
colatura ponant. x. lib. qñcchari mellis z tamarin doz.
aii. lib. 5. aq. rosacee lib. j. z bulliāt iterūz vsqz ad decoct.
syrupi: z de isto syrupo ppinet patiēti omni mane. 3. y.
cū. 3. vj. aq. Et regimen eius sit panis bene fermentatus
cum gallina decocta cum cucurbitis vel portulacis.

C De vesicis duris que arabice dicuntur alcella id est pe
trore. Lap. 8.
E T ORIVNTVR aliqñ in corpe vesice dur
re q generant ex humore flegmatico frido z gros
so valdez ideo sunt abiqz dolore z sanie: parue
quidē sunt leniores curationis magnis. Et cura harū est
subtiliare regimen valdez dare ei syrupum incisuiū z
subtiliatū flatis z aperitiū oppilationis sicut est syru
pus sñcabin cōpositū de melle: z postea enacua corp
cū medicinis trahentibus illum humore. desuper pone
emplm factum ex armoniaco z aceto. Qz si dicte ve
sice fuerint magne cura erit difficilis valdez z possent in
tali

Ignis f. in una z decocta in tasphea postq; amputatu fuerit ei caput z cauda sic decet: pparet at sic icidat a capite z cauda p. iij. digitos: ex coriet z itrisce emidit: z abluat: z bñ bulliat in aq. cū sale z anhero bis. postea decoquat in tasphea z madesfaciat panē suū in iure illo: z bibat de illo: z nō comedat postea aliqd aliud donec cib⁹ ille sit digest⁹. In alijs aut dieb⁹ comedat gallinas in tasphea: z bibat brodiū ipsarū frequēter: qm̄ illud brodiū est eis medicina sublimis z melior oibus. Octo diebus bibat aut. xj. theriace magne. Et id qd melius est eis faciendo ā diximus est vt magnifice se custodiat a contrarijs z assuecat brodiū gallinarum quantum potest.

Brodiū
gallinarū ē
medicina
sublimis le
pre.

K

Trilo hui⁹
tra. 10. c. 2
Lā cur ali
qn̄ deficit
sensus non
deficienti
motu et c.
conuerso.

L

Nervi dfe
rentes sen
suz sunt alij
nervi mo
r f. m. Hal.
vñ pma p.
mi. ca. i. sū.
3. doc. 5.
motui sūt
eūtes p cir
cutiones
sensitui di
recte.
Uide. j. ite
rioru 36. z
4. de acci
dent. c. 5.
M
In oi ner
uo motui
ē sensus ali
quis z i oi
sensitui
mot⁹ f. ta
les dñr a p
dñio. idem
16. de vit.
ca. 2.
a Uide 2.
ep. 6. i. j. e.

CADAR ē difficultas vt pñatio sensus vt motus: vel ambop sit: qñ ē in aliq mēbro singul ari: seleg vo ē q sit in vna medietate toti⁹ corp⁹ z latine dī palytis. Et accidit pp hāc egritudine hoib⁹ q non pñt pte mēbroz mouē: vel in eis sensibile pcepit: vt sentire z aliqn̄ in eisdē leade pte sit sensus z mot⁹ totalit an nihilant z pmanet. Et sarraceni pñenerit: vocare vñā quāq; itarū passionū in lingua sua alchadar z affeleg. Et qñ h egritudo fixa ē in aliq mēbro: ita q oīno caret sensu z motu vocāt eā relaxationē: z illi ē q vocāt pñationē sensus relaxationē: nō dicit mēdaciū: h̄ vocāt eā nōle nō assueto. Et iā memorati suim⁹ d causis alchadar in egritudib⁹ capiti. Sz qñre aliqb⁹ pñat sensus tñr: aliqb⁹ mot⁹ tñr: z gñdā mot⁹ sensus sit nōdū explanari. Quare a me audias z itelligas q dicant sup h. Scitū est z cognitū q sons z origo mot⁹ volūtarij pcedit a cerebro: et scitū ē q sons sensus pcedit a cerebro: z cerebrū volūtate Dei mittit sensuz z motū oib⁹ mēbris ppingis sibi p vias pñas. f. paruos nervos: z mittit ē cerebrū sensuz z motū mēbris pñā viā magnā. f. p nūcā: z ipa mittit postea alijs mēbris sensuz z motū p vias pñas pcepto Dei: z nervi illi q sūt molles pcedētes a cerebro vñ a nūcā: illi sūt q ferūt sensuz z illi q duri existūt pñtāt motū: z putane rūt aliq medic⁹ eadē cā sit nocumētū sensus z mot⁹ q ab eadē cā pcedat: qz credidit q in vno eodē nervo sit ps dura z mollis: z sensus fñi eos pcedit a pte mollit: et mot⁹ a dura. Sz h ē manifeste falsū: qz videm⁹ mltoties q in aliq mēbro dñit vt auferē sensus: z remanet in eo mot⁹. Sz vñ ē id qd dñt Hal. qz nervi ferētes sensuz sūt diuisi z p se a nervis iducētib⁹ motū: z dñā q ē iter spēs nervoz sensus z spēs nervoz mot⁹ nō ē occulta: qñ si h passio fuerit in cerebro lesio z nocu⁹ sensus z motus pñit: z erit in corpe toto: z si fuerit in vna medietatē cerebri: erit pñatio sensus z mot⁹: aut difficultas eorū dē in eadē pte corp⁹ in q fuerit nocu⁹ in cerebro: z si fuerit lesio vel nocu⁹ in aliq pte nūcē: pñit lesio z nocu⁹ in illa pte corp⁹ vel in illis mēbris in qb⁹ illi nervi tēdūt: vadūt: siue fuerit sensibiles vel motui. vñ. si pñdimētū fuerit in motui lesio pñit in motu: z si in sensibilib⁹ erit in sensu: tñ nota q ē in nervis sensibilib⁹ ē aliq motus: z in motui sūt aliq sensus sp repit. Uerūtū in motui sūt pñat mot⁹ valde: z in sensibilib⁹ sensus: z cā qñre nervi sensus sūt molles z mot⁹ duri ē manifesta: qñs ambe spēs. f. motui z sensibilib⁹ pcedūt a cerebro vñ a nūcā. Scias itaq; q maior ps nervoz sensibilib⁹ sūt q spargūt z tēdūt vsq; ad exteriora corp⁹: z maior ps motui sūt q pñdant in interiora corp⁹: z ob h certissime in cuti q totū corpe circūdat manifestat sensibilitas plus q in ceteris mēbris z maxie in cuti vole⁹ man⁹: ad huc magis in cuti q est in extremitatib⁹ digitor man⁹: z spāl in illa q est in extremitate idicis vel medij: qñ ibi maior temperies z magis eq̄lis q in alijs locis oib⁹ ēē repit. Et pp h sensus illic cert⁹ z sibilis pñit z manifestat. Et ppter

hoc sensibilitas sensus q est in exteriorib⁹ corp⁹: z maxie q est in extremitatib⁹ digitor man⁹ pñit in idice vel medio magis ceteris cōmendat z laudat: z de sublimis illic pñit sensibilitate certior ē: pp vtilitate z custodia aialis. Et scias q qñ difficultas sensus vt mot⁹: aut pñatio alicui⁹ istoz in arabico noiaf seleg. z cū pñdimētū vel pñatio sensus vt mot⁹ fuerit in aliquo mēbro singulari: h non in toto corpe: arabice tñc dī cadar: z qñ figit in vno loco vel in vna pte corp⁹ tñc dī relaxatio. Sed qñ pñdimētū vt pñatio sensus vt mot⁹ fuerit in vna medietatē toti⁹ corp⁹ tñc pñit noiaf seleg. Et nota q cā egritudis delchadar aut del seleg ē friditas cōplonis q dñat in aliq pte cerebri vñ in toto: qñ in toto pñat valde tñc mors in istāti existit pp pñationē anhelit⁹: q si nō mltū abūdauit friditas ista in toto corpe cerebri: tñc solū difficultas vt nocu⁹ sensus vt mot⁹ vt ambop sit pñit in corpe toto: q si dā friditas vt nocu⁹ sit pñit in aliq nervoz pcedētū a cerebro vñ a nūcā z fuerit sub spōdilita q lesio aliq nō sit in nervo q mouet pect⁹: tñc viuere pñt illi aial qñs egritudo magna existat: eo quia ide nō pñat anhelit⁹ q si lesio fuerit in illo nervo: z si illis q mouet pect⁹: tñc pñat anhelit⁹ mori paties sūf focat⁹ z incōmētū. Si aut pñat sensus vt mot⁹ in aliquo mēbro singulari: tñc itētiō tua sit in ponēdo curā in illo loco vñ pñit egritudo. Et hec scies ex accitib⁹ z signis vñ. si cā fuerit ex mala cōplexiōe frida cū mīa vel sine mō q fridat neruū tñc pñit nocumētū in illo nervo: z si fuerit in nervo sensus: fiet nocumētū in sensu: vel fiet ipe dimētū in motu si fuerit in nervo mot⁹: vel in vñq; si fuerit in ambobus: z pñt fieri h egritudo cā epatis ex quo pñit cōplexiō z cōplexiō mala in aliqb⁹ nervis sibi vicinis ex qua cōplexiōe pñit tñc tñc trāire ad istud mēbrū. Qz si illa cōplexiō scā fuerit in nervis sensus destruet sensus in illo mēbro: z si in nervus mot⁹ destruet motus: z si in ambobus fiet in sensu z in motu: cognoscendo certissime qd qñ mala cōplexiō nocet in hoc ope. Ergo oibus modis pone itētiōē tuā in curādo radicē: vñ pñit hec egritudo: q si lesio fuerit in fonte: redi ad fontē: z si in riuulis ad riuulos illos redi: vñ tñc currūt z pcedūt. Et si femeris q cā hui⁹ egritudis sit mala cōplo frida z sicca calefac loch cū rebus tēperate calidis: hñtib⁹ multā aromaticatē: reducēdo ad mēmorā qz iaz supius dixi tibi qz de medicīe ēē debet sūpice z subtiles: z sic tuā habebis intentionē. Medicina aut conueniēs ad hoc est oleū granoz de algarū facrum postq; grana dicta fuerint bñ matura in arborē: ponēdo cū dco oleo decimā partē ipsi⁹ de balsamo: z in lye me plus si habueris: z regimen ep̄ sit cū reb⁹ calidit: tñ nō in excessu cognoscēdo q colūbi masculi de nido sylue stres pferunt ad hoc valde z capita lepor in tasphea: z turtures affate in veru. z ē suffricte z galli si h magni z spāl nigri sūt bonivalde. z vñat motu z exercitio tpatō in ieiunio: qñ nō pollz ābulare cā egritudis excitet aia sua mouēdo ei qñes āiando ei in oib⁹ suis dñis adhuc vt irascat z calefiat ep̄ cōplo: z fricet corpe ep̄ cū manibus mollib⁹ in ieiunio z post cibū remoneat ab oi motu animi z corp⁹: h̄ gescat donec cib⁹ in stō sit digest⁹. Si vo cā fuerit hñoz frida valde: q enenerit in nervo vt in ipo cerebro: stude i remonēdo hñoz illū cū isto syrupo: aut da ei syrūpū d fenicilo cū aq̄ infusiois iros z sgnat: h̄ iste est syrūpus pfectissimus ad hāc passionē. f. iros squinati flauie. i. coliarde eupatoz poly motani macis corticis citri. aī. aī. x. masticis aī. v. cōquassā oia bñ et ifundant in. xj. lib. aq̄ feruētis p noctē vñā: z mane bulliat lēto igne vsq; ad pñumptionē medietatis: postea colent fortiter expmēdo: z in hac colatura pone aī. ij. de colatura

De non
cā z cū
tia pñ
sūz hñ
ncularē
ilapant

Lura:
Remot⁹

Lura

Lura
ab hñ
pñose

I
De fac
accitai

Lura
ab hñ
re hñ

N A sele nigelle: z feniculi. Et si tps z etas pferat. dab ei si napi putatāz distēparā cū aq ad spissitudiez mell cū lib. succi feniculi: z lib. iij. mell: z lib. j. cuccha. z itep sil bulliant vsq; ad decoctōez syrupo: z d isto syrupo ppinef ad bi bēdū oi mae. 3. y. cū. iij. 3. aq calē: z postq; potat fuerit d isto p. vii. dies. purga cū cū isto lara qd educit z purgat hūiores gñs. 3. medulle scis chartami. 3. sal. cōis. 3. v. tice: bdelly: oppopōacis: galbā: sngzabin v l sapini. aii. pōd. qur. j. collogn. qrtā pte aur. j. icide collogn. minuti z pōe qm ē collogntida d pñe dragatop: z aur. 5. d. amyg. excozciāz z ola ista madeshāt cū syrupo sngzabin scō cū melle: z ppia d isto patēti pōd. aur. v. cū aq calē: z cū fuerit purgat: dab ei panē bñ fermetatū cū gallo decocto in taspheā: qñ assūptionē me p meridiē comedat ble tas v l vnicas decoctas cū gallia: z i mae se qnti bibat medicina. ¶ Ill āt q bñ passio enenerit cā apas cōprimēg neruū: aut cā ptuionis v l pculsiōis illo loco minue enz ex opp pte lesiōis: qñ si fuerit egritudo i dextra minue ex sinistrā: z d iō si fuerit i sinistrā minue ex dextra: z si fuerit i mēbris supioribz minue ex saphēa: z si i inferioribz flōma ex cephalica cū bēdo d sngz. put tibi videbit puenire: pō deraq; p d iōibz supz ascripi: z inūge locū egritudis cū olo rosaceo calefēdo z sufficet tibi. Sed ego scio z silr cōfēco qd ples medicorū litigabunt 5 me d b dco: ga credūt qd puatio sensus z mor? nō accidat nisi a cā frida z hūida: z pp h credūt qd ipolis sit ex curatio nisi cū calis. Si aut pauerauerit dca passio p libz diebz: siue fuerit ex apate v l pculsiōe aut pculsiōe seu vulnē: pone tūc cū olo resaca de olo lili. aii. eqles ptes: z si fuerit atiq; magis addē cū p d iō. 3. pte eoz d balsamo. q si nō hēres balsamū po ne loco ex oleū de scauniz z ē nigella: z pficiet cū adiutorio dei. ¶ Et scias itep qñ dñabif multuz qñlitas calida valde i suba cēbz v l in neruo puaf silr ide sensus z mor. 3. 3. accidit raro z i mori pte: z h māifeste appz qñ aligs fortiter calefāt man? suas ad ignē sibilatē: z sēlus amittit ita q nō bz ipz sic an. qre si cōgneris q bec egritudo pueniat a calitate pessima: rectifica cōpōnez mēbz moderate: p piciēdo ne ifrides supflue. ¶ Si aut difficultas p dca sensus v l mor? fuerit ex ifusioe scā i neruis z muscul ab hūiore flātico z vīscoso: subtilia eius regi mē valdez: da ei syrupo pscriptū queadmodū dixim: z me. 3. dāb silr v tica z succū feniculi cūz du plo ipz aq: z purga ē hūiore illi cū aq ifusiois medulle chartami: z se. v. tice. ¶ Receptio apta huic passioi. 3. chartami: z se. v. tice: z ligritie. aii. 3. j. pulpe collogn. aur. j. Infundant i feruēt aq p noctē vñā: z i mae expmēdo z pus fricādo māibz colēf: z d ista colatura dent patiēti ad bibēdū. 3. viij. cū. y. 3. syrupo d citris: z b bibē d 3. suato regimie z recepto digestiūo pscripto pluribz diebz. Qz si sufficēter nō fuerit purgat: dab ei d residuo dca colatu re. 3. j. z. 5. cū. 3. 5. dicti syrupo: z facē cū custodiā: qñ sit i alyz laxatiuis. ¶ Qñ āt siccitas supflua dñāf in neruo plus d bito nō vidi hucusq; q subito ide accidat ifirmo difficul tas vel puatio sensus vel motus: aut relaxatio cōpleta in medietate corpis toti v l i toto coze. 3. pte ex hac cā h fieri successue z paulatim post longitudinē tps: sic vide m? i fenescētibz valde qñ hac de cā igrossant sensus eoz rū: z quaf audit: z diminuit vñs: z odorat: z gustus. Et b siccitas puenit i eis pp debilitatē sube cēbz z pp pau citatē spūs nālis z aial qñt i eis: z ga pp senectutē dimi nuif d suba cerebz. 3. bi dfect? nō accidūt eis nisi q nō bñ custodiūt z regit i cib z potibz: qñ g parci sūt z tēpa ti i cibis z potibz z alyz z rōnabily z ordiate i oibz regit tur: euadūt cōpetēter ab istis defectibz z egritudibz: nec ēti talibz dñruif itellē eoz: z itellige l 3. dñstructōz itellē dñstructōz imagiatiue: dñcre: z rememo: z ga istis g bñ

custodiūtur z regunt nō supuenit destruc? hāz vtutū. 3. 3. accidit eis tñ obliuio: qñ imaginatiua z dñcre: z memo ratiua seu remiscibil pmanēt i ipis i sua nālitatē: qñ pigri tātū i memoria rep: z qñ recordātū eis faciūt oēs suas opōnes nālitē: z queadmodū in corporibz sensū nālī ac cidit sensibilitas z labor pp dbilitatē mēbzoz eoz ita si militer enit i itellū ipsoz. Et sicut vides manifeste q qñ senex exercitat corpus suūz fac opōnes qñ itēdit rectas z nāles sic pte sūā politatē: sic z i intellū ipsoz accit: q si recordāt eis qñt exercēda: faciūt opōnes suas nālī tā in imaginatiua qñ in discretina z remiscibili. Lū autē in istis accidit lesio atq; passio nō ē tñ ex senectute: qñ ex infirmitate: z illi ē qñt in senio pstituti dñmō fuerit in regimie recto z ordiato sic dñmō exercitant has virtutes recte z ordiate: nisi ga pigritat in his. 3. 3. h nō faciūt stulti qui imaginant res q nō sunt. Sic fecē qdā stultus q cū eēt i tecto vñus dom? dñerūt ei qdā: eyce te infer? z icōtinēti fecit. Hucusq; locuti sumus d cadelchadar: q est difficultas sensus v l motus v l amboz sil qñt i aliquo mēbro singulari i plibz. Et de seleg. q ē puatio sensus v l mor? v l abozū ist qñt i vna medietatū toti? corporis.

E De seleg. i. de paralyti in particulari. Cap. 14. ¶ T ACCIDIT aliqui boib? lesio i mēcha aut pp pculsiōē vel ex vulnē: aut pp apā qd oñt ibi. Qz si fuerit in medietate nuche erit felleg seu paly sis in illa pte in qua fuerit lesio. Si qd fuerit lesio in tota nucha puaf ex boie v l ex aiali vel qd fuerit vicinū p pto nibz sensus z mor? oium mēbzoz ex tñū l 3. ea pte lesio nis: qd si icitio aliq scā fuerit in neruo: pñuabif sensus si fuerit ex neruis sensus: vel mor? si fuerit ex neruis moti uis in illo mēbro v l i illis mēbris ad q tēdit ille neruus. Et huius cura ē ipolis. si aut dca lesio velicisio fuerit in neruis anhelitus g veniūt ad pectus: morietur patiēs in breui suffocatus. Et si fuerit in neruo vel in neruis anel quis sint sub neruis anhelit? mouētibz pect? poterit viuē: qñ difficultate: z nō plongabitur vita ei? multū: qñ in si ne moriet ide. Nūc aut intēdo de spasmio tractare.

E De spasmio. Cap. 15. ¶ T FIT aliqui spasm? in aliq mēbro qñ neru? pñ gitur acu vel clauo vel his similibus. Quare medi cus pñptus ēē d i cōtinēti cū ois sollicitudine cū ali quis i neruo pungitur desuper ponere sulphur tritū mī xti cū olo oliuaz: qd si neglexerit istud poterit ad spasmū leniter deuenire. Et pōt ēt spasm? puenire ex humozibz superfluis imbibitis i neruo: vñ dñif z abbreuiat. Et cu ra h? ē corp? desiccare z repurgare ipz cū his q bñt edu cere illū hūiore: z h fierit cū aqua infusionis scis charta mi z parū pulpe collogn. dādo ei ex hac ifusioe. 3. v. cūz 3. y. syrupo corticis citri. Et pōt ēt spasm? enēire ex siccita te supflua sicut post nimia z supflua etionē nālem aut ex assūptioe me? acute valde. Et cura h? ē inungere po steriora capis cū oibz spondilibz z reliquū corp? ēt cum olo recenti amygdalarū dulciū: z ciba cū gallia decocta i aqua simplici. Et si vis ponere amygdalas z lac erit bo nū z ppina ei ad comedēdū testiculos gallozū iuuenū: qñt sint optimi. Et i suma dico q pulle gallinaz z gallie sint si optime ad comedēdū. Et accit silr spasm? aliqui ex va pozibz dñruatis in muscul v l in neruis gilatis ex ebzieta te nimia: aut ex multa comestioe pomoz: v l potatioe su perflua vñi ipoz: aut ex potatioe agreffe crude: ex oibz istis cāis ēt ista spēs spasmū puenire: q d bzuea. Et cura h? ē vt facias infirmum custodire ab oibz q pñt tales vapores gilare: z sufficet ei comedere passeres vel tur tures decoctas i aq z oleo decoctioe multa: aut affatas in veru. z comedat panē bñ fermetatū cum his carnibz: ita q quantitas carnis sit maior qñ itate panis. z absti

Col. Auer.

E 2

I

neat ab oibus fructib⁹ pterquā a granis pini z ab auel-
lanis mīdatis: z inunge posteroza capitis cū oleo gra-
noz de alzarj: ponēdo in vnaquaq; z. iūius olei aut. j.
opprime gubz: z inunge etiā cū oleo uito spōdilia oia: et
postea fricetur corpus to^m mollib⁹ manibus absq; aliq;
infectione. post itam fricatione z inūgat cū oleo antiquo
nucis: z exerceat multū ante cibuz: z quiescat post cibū.

De pulsatione.

Cap. 16^m.

ET GENERATVR aliquā h⁹ passio in qbus
dā locis corpis. z h⁹ fit ex vaporib⁹ coadunat i mu-
scul⁹ vl i neruis q petūt exitū z h⁹ pūt: z h⁹ vapores
q mouent in corpe dīrētoitates: sic aer q mouet exte-
ri⁹ noiaf vēr: z h⁹ vapor qū mouet itus in musculo vel in
neruo fit ibidē pulsatio. Et cura huius est cura spāsmi: z
nulla alia oīa ē iter spāsmi z pulsationē: nisi qz extēsi-
ō fit in spāsmo ē fortis z magna: z illa ē debilis z parua.

De saltu.

Cap. 17^m.

K

SALTUS qdē ē mor⁹ exne⁹ pter nāz q dē fit ex re-
bus q actuali fortiter ifridat: z ēt gūat ex renova-
tione subita caloris nālis z spiritui ad iterioza sic ex
terroze z fletu supfluo. Et cura hui⁹ ē vt ifirm⁹ recipiat
ea q corpe calefaciāt tpatē: z q habeāt neruos pfortare
sicut est syrupus de ficados: z syrupus de corticibus ci-
trici cum aq tepida: z cū duobus granis ordei de musco.

De tremore.

Cap. 18^m.

TREMOR sigdē fit ex pugna q accit iter vnu
tēnālē sustēntē mēbriū: z hūore aggrauātē: qm
v⁹ itēdit sustēntē mēbriū: z humor ex sui nā pro-
strare atq; depmē: z sic fiunt duo mor⁹ diuersi: v⁹ post
aliū: z v⁹ vōlūtariū: z aliū violēt. Et cura ē pfor-
tare corpe totū cū reb⁹ pdictis: sic cū syrupo de ficados
z d corticib⁹ citri cū musco sic pscriptum est: si tps fuerit
fridū z paties trāserit iūmētrem. Si vō fuerit iūmētis
pone cū pdcis syrupis de syrupo rosaceo: z 3⁹ ps aq quā
ponis cū pdcis syrupis fit aq rosacea: z rege ifirmū cū re-
sticulis galloz z alis ipoz: z de pullis dabis vndiq; z sic
cus ēt pulloz est bon⁹ valde. Et si fuerit fenez z erit tps
hiemis: dab ei succū colūbinoz syluestriū: faciēdo sic. d.
collab eos: z d pīlēt: z mudēt ab iteriozib⁹: abluēdo eos
optie: z postea pīlēt optie in mortario: z ponā i lebere
nono cū aq z pap olei: z aliqd de coriandro sicco z sale et
bulliat vsq; ad pfectā dcoctionē: z postea colēt p claz z
rap pānū fortiter expmēdo: z da ei ad bibēdū illū succū:
cōgscēdo q capiti⁹ colūboz iest ppietas pessima in fa-
ciēdo dolorē capitis: z pp h⁹ eyciēda sunt capita z colla
ipoz: z hec que dicta sunt sufficiant in hac passione.

De affogab: qui latine dī pedoscilli.

Cap. 19^m.

M

RIVNTVR aliqui in corpe h⁹ cuti exterius
pediculi pūculi q cū excoziat cutis exēit aīalia
vīua tā pūcula q vix pūt videri. Et cura hui⁹ ē
purgare corpe cū seie chartami z seie vitice. si cū
aq ifusiois itoz: qm ista eradicāt cāz z radicē boz oino:
z inūge locū cū oleo amygd. amaray vel cū oleo granoz
de cherua: z pone desup cānā pistatā z malaxatā cū suc-
co folioz pici: z cū pdcib⁹ decoctis in taspheā cū
aceto z pane bñ fmetato: z abstineat ab oib⁹ fructib⁹
recētib⁹: z spāl⁹ a sicub⁹ siccie z recētib⁹: z ab vnis z
iūiūb⁹ z pomis. Et in summa abstineat ab oibus fructib⁹
pterq; ab auellanis: z fricet corpe suū cū carne seu pul-
pis melonū si reperit: z si nō cū seminib⁹ ipoz: z si nō
fuerit multū macilētus: fricet corpus eius cū succo foli-
oz pici: z sufficiet ad libationē ems cūz aduortio Dei.

De vena que dī mediana z est egritudo que p
maiori parte accidit nigris.Cap. 20^m.

TORITVR aliqui i corpe qū dā egritudo
q p maiori pte nō regit nisi in nigris. q arabice dī

halalnachalaidini: z ē i p⁹ qn appet h⁹ egritudo qd ex-
it a corpe aliqd ad similitudinē nerui: z an appitione z hūis
vī ēē qdā apāno in loco z postmodū exire icipit paula-
tine: q si pberet itū q frāgeret: monē paties icotinēti.

Cura hui⁹ passiois ē ligare plūbū sup locū stringēdo
totūter vt cōprimat fortiter locū subit: z retineat talr q
nō possit exteri⁹ pūnere. z h⁹ nō pōt fieri in spatio minozi
v⁹ anni: z cā hui⁹ ē exuberātia humoris grossi valde: z
ista egritudo spāl⁹ accit in nigris z ē eis appropriata: et
fit in eis fm cōplonē ipoz: z itēdēdū in curatiōe itus in
remouēdo cām ei: z in digerēdo hūore z silitiādo: z ic-
dēdo ipm: z h⁹ cū syrupo fgnqabin scō cū sglla: z bibat oī
die vsq; ad x. dies. z j. cūz. y. z. aq tepide: z postea purga
eū ab ito hūore grosso. Et hoc cū isto medicā⁹. B. b. d. l.
ly: polyody: oppopōa. chartami. sc. vitice. aff. aut. j. pul-
pe collognide qrtā pte. aut. j. icidaf collognida muni-
tissime: z misceat cū amygd. excoctatis z puluere dragā
top. aii. 4⁹ pte. aut. j. reliq; medicie silitr puluerisctur:
z cribellent: z psciant cū syrupo fgnqabin simplici: z
dētur ex eo aut. y. cū aq tepida: z si nō purgauerit sufficē-
ter: dab de residuo aut. j. z. 5. Et rege cū sic in alijs laxati-
uis. Et p qlibz sella expectet duos dies ad recipiendūz
aliā medicā: z rege cū cibis boni nutrimenti: z inunge
locū cū oleo de lilys z rosaceo quoz partes sint eqles.

De vme q ozit sub cuti z de cōbustione ipm.

Cap. 21^m.

ET GENERATVR aliqui iter entim z car-
nē vmis. z noiaf h⁹ passio egritudo boms: eo qā p
maiori pte bob⁹ accit: q si neglexerit medic⁹ occi-
dere ipz: pōt ide magnū pleg nocū: q si cogueris
B. statiz cū appet cōbure locū in pūnēti cūz ferro calō:
talr vt gueniat ferioz ad vme intū q monaf. demū cu-
rab cocturā cū reb⁹ curatib⁹ alias cocturas: z pone de-
sup linthea deigea mixta cūz farina ordei z dulci aq: z si
posueris ēt angibzā pferit valde: z pone aliqd aceti in tā-
pua qūitate qd nō mordet. h⁹ vt possit ducere tūte me-
dicine ad pfundū cōbustiois: z cū recēsserit dolor inūge
locū cū agripa z oleo rosaceo: donec remoueat timor:
z postea abluē locū cū aq mellis: z spge sup locū cōbustūz
plūnerē rosaz. q si depditū fuerit aliqd d carne: pone d
sup yng⁹ d alnadi dōcē loc⁹ carne repleat ponēdo d
puluerē rosaz dōcē pfolidef: z h⁹ cura ē gūat oib⁹ coctu-
ris. Si at paties tumidus fuerit d coctura: accipe cōstā
medie nucis z cana eā z pone ita. B. farime lupinoz:
z fulgis cāmū z pipis z radiciis scare. aii. ptes eqles:
tere bas me⁹ z madesac eas cū alchitrā. z i ple dictā te-
stā nucis ex hac pfectione: z pone sup locūz vmis tenēdo
tādū donec v⁹ me⁹ trāseat ad ipz: z ponit dca me⁹ in
medietate teste nucis vt cōpzebēdāf loc⁹ vmis vndiq;
ab ipa. ita vt non possit exteri⁹ exire donec occidat. et
purga eum medicina dicta in egritudine vene medent.

De vermibus qui ozuntur in intestinis.

Cap. 22^m.

VERMES q gūant in intestinis gēlib⁹ p maiori
pte fiūt ex comestioe frumēti vel farine nō bene
cocti vel his silitib⁹. Et cura est cū reb⁹ amaris et
dificcativis: z iā rememoratū sūt medici q ex forti-
bus z dīccatiuis i hac egritudine ē alchibil. z si nō repe-
rit exhibeat de succo flammie pōdus. aut. trū cū dimidio
aut. cētauree mīozis dīstēperatis cū duab⁹ libris aq de
coctiois serature pini. z. j. z fac vt ifirm⁹ patiaf fame et
sitiz p duas horas aī assumptionē dicte potatiois. z po-
stea recipiat ipaz z exibit in breni. z recipiat i comestio-
nib⁹ suis almuri. z cōdat i ieiunio panē fēū cū seie nigel-
le: z fenicli. Et si tps z etas pscēnt: dab ei synapiz pūta-
tā z dīstēpatā cū aq ad spissitudinē mellis cū pane: exibe-
do ei post aliqd aceti ad tēperandā calitatē synapis: q
si prius daret ei acetum nō posset postea tū comedere
de dicta

A De occisio
ne sangui-
nis bibite

vermis cu-
curbitini
noiaz cito
mozuntur
qz ghanf i
itellus ma-
gnis.
vide. 7. col
liger. 37°.

B

C

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

de dea synapi qz sufficeret ad occidendu ymes. Et scias qz he res et occidunt sanguinis a cibibz. et ego expulsa-
guisuga dādo patiēti p tres dies semē nigelle i iunio. et
iunit me i bac etas iirmi i tps āni qm icepat senescē i tē
pus erat biemis. Et abstineat ab oibz rebz dulcibz max-
ime ab humidis et dulcibz. Et ptiuet comedē acetū et al-
muri dōec fuerit liberat. De cucurbitinis. Cap. 23.

E T GENERANTVR aliqui itellus magnis
y mes pui siles semibz cucurbitaz. Sz illi i ita cito
occidunt sic pōci: tñ ptiuādū ē regimē pōci: et d so-
ris sup yētrē pōe ēp l3 qz possit eos necare: sic illd.
B. farie lupinor: et cetauree mio. et sol. pici i pssy pistēf
z distēpēt cū aq dulci. et p. p. p. aceti: et adiuuat ad necā-
dū istos z educe. cluser fēm cū aq seu succo marrubij z
suis siliibz: et oibz mōis ptiuādū has me. eos occidunt z
eradicāt oio. Lognoscedo qz y mes hnt i corpe cū sit fa-
melici agustiaf valde: et qz itochz pōe ē inanit: vomit: et
sentit i itellus i sō agitatōes z mot: ex neos: et hnt fri-
dorē dentū i somnis ita qz audif: et ex ore ipoz ē salina z
hnt tūc: et ex itat alono cū tūq: qz cucurbitini hnt i ite-
stinis magnis: iō n ptiuit dolore. De ymibz
minutis z pui qz oziū i inferiori pte itellor. Cap. 24.

I VERMES qz ghanf i funda itellinoz hnt
ex flate putrefacto cū stercore. Et cura ē regimē pōci
cū i medicie pōciē cū dylteri pōciē addēdo i ipo-
de ruta: et libabit cū adim. Deit ymes et pui qui
hnt i aur occidunt cū succo rute distillato i aur. Lognoscedo
qz i cura oinz spēz vermium ē neciū libiliare regimē.

H EC egritudo qz dī varices ouit i cruribz et siliis
varicibz arborū z sic dilatant vene z igrossant z
exterij pminēt. Et ghanf ex melia z grossa vērō:
cipe i cura istā a purgatōe corporis ab hūore melico: et
hoc cū lapide lazuli: et barburia. i. polipodio z siliibz: et p
medicamen scriptū ē superius. Et fac ei heri syrupū distil-
litiū i libiliatiū. B. corticis citri: et macis. añ. 3. j. spice:
sgnati: camōille: scia melōis affoca. añ. ptes. iij. 3. j. qdssa q
fuit qdssanda: et i fundat i. lib. aq olcis p noctē. i. i mae vō
bulliat lēto igne vsqz ad ptiptōz medietat: dmi colēf: et
i ista colatura addat lib. j. succi fenicli: et li. viij. mellē z sili-
bulliat vsqz ad ptiptōz medietat: et exhibeat d illo oi mae. 3. y.
cū 3. v. aq: et pōe sup crura fariāz ordei z camonillā z ro-
sas. añ. ptes. eqles: mīscat cū aq dulci tepida z d sup po-
ne. Sciēdo qz h passio ē difficil curatōis: tñ cū magz z cō-
tinua atqz lōga sollicit: et cura potēit ad melioratōez z
allemiatōez dūenit: et pp h n ē salus pmiitēda iirmi: nec
spes certe libatōis eidē ē exhibēda. qd si feceris p certo
decipieris: z ciba eū cū gallis z cū pane bñ fermētato.

E T ACCIDIT cruribz grossitudo pter nāz q
dī elephātia: et hō qz assilaf cruribz elephāti i gssit-
tudie. Et cā hō ē ex nātia hūoz gssor qz sit vltimi
i gssitū qz descēdit ibi pp pōdero: ipoz. Et cura hō ē qz
ipolis. Sz laudabilior via i curatōe ipi ē enare corpus
cū medicamibz educētibz istū hūoz postqz subtilianeris
ipz z icideris cū me. dōis sup. i. cū syr fco ex radice lily
z succo fenicli z alyz oibz pscriptis sup. Et fac empl3 su-
p resolutiū z ptiptiū: et cū ēonab ēp l3 cū allemiatōis
cruris iniges locū cū olo camōillio z ro. aromatizato sil-
eqtr miz: et n mireris d plogatōe allemiatōis hō: qm ēt
cū optia cura vir ptiptur melior: in tpe lōgo.

E T ORITVR aliqui i corpibz aliqz apa noia:
tū cācer qd ara: dī cārāz ē difficil cur valde: z no
minat cācer ab illo aiali sic noiato qd ē hās crura lōga z
ultra: accit p maior pte i cruribz pp largitatē vēap ip

soy z pp abundātiā hūozis melici: et gūediez z pōderositatē
ipins: z assilant illi? vene vēs varicū i gssitudine. Et he
tres egritudies. f. varices z elephātia z cācer. ff ex hūoz
gssō z melico z fressi valde: tñ bi hūozes diuersificāt
adiuicē i gssitū: qz vñ gssior ē alto: et illd reliqz i discre-
tōe medici. Purga g hūc hūozē cū lba dēap me. sic cūz
lapide lazuli z suis siliibz dicit: et ciba cū pull pui pueniē
ter dcoqz: et pāe d frumto optie fermātato: et fac cū absti-
nē ab oibz cib gssis: et ab oibz fructibz ptiqz ab anellāis z
amigdal z siliicis: et potes et ei pntif poma gñata z pi-
ra optie matura. De doloribus iuncturaz. Cap. 28.

E T FIVNT aliqui i corpibz qdā dolores iunctu-
raz qz pcedūt ex abundātiā gssor hūoz vel viscosoz
qz fundit i iuncturis: et pōe ē qz istū humoresi qz bul-
dā iduraf iuncturis admodū lāpis. et cura hōz ē im-
polis. Sz cura hōz dī ē an talē iduratiōez: et tē i ipis cō-
parebit vtilitas: et cipe in curatione hōz dādo syr. cō-
positū cū aq dcoctōis rad. lily: et succi fenicli p. y. septia-
nas. et postea cūa ipz ab isto hūoz gssō cū h medicā. B.
bdelly oppōcis z scibmeg: iteriora colloqntiō pparata sic
dēz ē sup: eo qz h trahit hūozē ab ist locis z inige locūz
cū olo d lily z olo camōellio z abe. et pignēdie anaz z
olo amygd. mixtis: qz ptes sint eqles: et vtaf h regimine
tādū dōec videatur effect medicie cū adiutorio Dei.

H EC quidē pāz ouit i itellinis ex hūoz aqz dōer-
so i vap. ex qz se pāz gūm. et d illa cā laniatur arte-
rie z vene. et pōide plog vlcera i plimone. Et scias
qz me. qz ptiuerit mitigaf dolores ptiouēt istū: sic sunt
me. calefa. et dīssol. et ap. qm dīssolūdo hūc hūozē p
monēt dolore itelluz qz iolerabilē: eo qz vapor n imittit
dolore nisi fuerit ptiuis i vērō. cogscēdo qz dīa ē inter
vapozē: et vērō qm vapor dī qz gescit z n mō: vērō
qm mouet: et tūc dūc dolore pp motū z extēsiōez. z sic ho-
mies ptiuerit noiāf vapozes extrūcos vērū qm mouet.
Ergo p itē tua sit i curatōe hō enā hūc hūozē aqz
absqz pparatōe z receptōe alio digestiui. z suffic tibi semē
chartami i hac itōez: et si vis addē se. vrtice erit cura vl-
tima: et da ei oi mae d illo syr. 3. y. cū. vj. 3. aq cale. B. suc-
ci fenicli collati li. iij. scia melōis. 3. 5. mastīc aur. y. qdssēf
z i fundat p noctē vñ aq cala: mae vō bulliat lēto igne
vsqz ad cōsuptōz. iij. p. z colēf: et hūc colatur addē lib. y.
mell. z dcoqnt ad ptiptū syrū. Et inige locū dolōis
p fricatōez cū palma man cū olo camōillio z anhe.
z pingue. ansis mixtis eqtr z vtaf h regie dōec libet cū
adim dei. De dolore qz sit ex lab ore z fatiga. Cap. 30.

E T FIVNT aliqui dolores i cōpe ex forti laboz
z fatigatōez: et spāl i iher: qz si fuerit hyēs inige cū
cū olo abetino z rosaceo tepidis: et i cūate sufficet
ol3 rosaceū solū. et cū ist libabit cū adim dī: et scias
qz laboz ē apa vñ totū corporis: et pp h oia mēbra cale-
hnt: et sentit dolor vltis i oibz mēbris totius corporis. sic
accit nauigatibz cū remis assidue: qz gescit dolē vlt in
oibz mēbris: h magis i mēbris z sic sup fine ambulātes do-
lēt oibz i mēbris: h magis i cruribz z pedibz. Et icurrētū
hāc passionē libiliare dēs regimē dādo eis pullas deco-
ctas in tasphea cū aq z aceto: et accit mltoties effimera
febris ex tali laboz: et si iustofit vene replete aliq hūozē
pato ad putrefactōz sit ide febris putrida sz nāz illū hūo-
ris. Et ptiqz expeditus fuero de tractatu isto loqr d fe-
briz z curis eap cū adiutorio Dei.

H EC egritudo qz arabice dī anācras. Cap. 31.
Et egritudo accit pedibz qz dī anācras: et ē apa qd
sit in vno pede: vñ in duobus: et nāliter ibid acci-
dere pti veloci qz i alyz mēbris: eo qz pedes sunt positi in
infima pte corporis: et maior pte hō passionis gñatur ex
Col. Aner. E 3

E

F

G

Labor est
apa vñ to-
tū corporis
H

I

hūore calō dīcedēte ad pedes z ide apant: s; nō coadu-
nas hūoz i hac egritudine i vno loco ppo sic in alijs apati-
bus. Et accit anacras p maiori pte pnos pedes hūtib: z
ambulātib: supflue pter pntudine: z paucos vidi curso-
res q vmat ex arte illa q n patiā ex hac egr: z p etia
enemire ex hūtib: nō acut: p qd enēt eis ē dolor z d-
inde igrossant z calefiunt. ¶ Cura h: ē s; mōmare cephal-
cā ex oppo: pte pedis s; trahēdo d sanguine s; z cōditio-
nes notas, q si tūoz fūit ex dūio acuti hūozis: z illd scies
ex acuitate z fortitudine doloris. dno phibe tē fieri v-
ctionē: s; dūp pōe farinā ordeī mixtā cū succo badderē:
cū alchāna q. m. ē 4. ps farie ordeī: p; siderādo tū cōplonē
patiē: etatē z tps anī: z purga s; rīmū cū s; ero capno coa-
gulato cū lacte s; cū q dīssolūti sūt anī. y. d tamarindis
qb addat 4. ps auri d niachamuda. i. scamonea Et si co-
gnoueris q non fūit hūoz tāte calitatē z acuitatis: purga
bis put cōguēris d eēn z q. r. i. p; ius: z p; ce s; rīmū parū
ambulare ē p liberationē perfectā: z cū fuerit libatus
pōe sup pedes q bēant ipos p; fortā: nō tū cū arōtatis s; cē
nēcū ē pncipalib: mēbris: ea vō q bīt cōfor: mēbra q nō
sūt p nīss s; p; tica z t; pata iter calitatē: friditatē. Arōtica
vō appropatā pncipalib: mēbris tū eoz: q s; p; s; aialis
z vital z oēs s; p; s; dīlectā i bis. Illi at q credūt q oēs spi-
rit ab vno fote z vna radice pcedāt: s; cū magni medi-
ci z s; mī nāles alig ex his sūt q credūt q radix illa z fons
sit cor sicut piparetici. Et alig q dicūt q radix illa est ce-
rebrū. Nos at cōgscim: q aromatica max: i s; fert iuuanī-
tū eoz dī s; yncopi odorādo ea z nō solū eoz dī vep ēt oib:
mēbris sibi vicinis. ¶ De scissuris q accidunt manib:
z pedib: z alijs mēbris

K

Stiptica
ēpata ol-
bus cōfert
mēbris. a-
romatica
vō pncipa-
libus.

L

Et mltoties accidunt scissure manib: z pedib: z ma-
xime pedib: eo q plāte pedū friat p terrā: z ide
acgrūt siccitatē: z d h oimodaz hēm certitudiez. f.
q qñ res hūide dīccāt scidūt: s; cū appet i trahib: q post-
qz dīccāt eoz hūiditas i eis sūt scissure multe: z i terra
ēz hūide mīssat. f. q postq fuerit pluuia hūectata: z po-
stea succēsserit vēr: z sol replet scissuris. Ergo h egritu-
do idiget hūectatiōe: tū scias p certo q id qd scissur ē nō
p solidat hūectādo: z h egritudo indiget cura cōpo: f. q
sit absterfina z hīs multa hūiditatē: s; ē alchāna mada-
fēa cū butyro recēt: aut cū olo amygd. dulciū: v. cū olo
olīnāz dulci tenēdo h medicamē p noctē itegrā desup z
abluē ē s; seu madafacē mēbra scissū s; fert valde: z lauda-
bilior via q possit hūi scissuris pedū ē nō ponē pedes in
fra vllō mō: z i scissuris manū q absterfat a tactu rez sic-
carū z aridaz z a nauigatōe cū remis: z nocet ēt fodē ter-
rā: z facē lapides terreos z vasa fictilia: qñ ola h faciūt
scissuras in manib: ex tactu terre z abstinēdo ab his z si
mlib: cōtinuādo medicamē p dictū liberabīl deo pāte.

M

¶ De egritudinibus vnguinū. Cap. 33.
Et vnguib: s; qd accit aliqñ scissura z d pī-
latio z fractio. Et cura hōy cūz ē appositio alcāne
dīstēpate cū olo olīnāz. Et dixerunt qd q ponēt
vermes terrestres iolo z bullire sūt z desuper ponere: cu-
rat scissuras vnguinū manūz z pedum.

¶ De sciatica. Cap. 34.
Et oritur aliqñ dolor in gbusdā q extēdit
a cōiūctura core pcedēdo directe vsq; ad canil-
lā pedis: z aliqñ vadit tortuosē: z h egritudo dicit
sciatica: q gñat ex hūore fro p; tēto z gñato in loco: z ibi
infert nocū s; i alijs mēbris. Et s; multi medici q curāt
hāc passiōe cū mltis cocturis. S; via recta ad curan-
dū istā egritudinē ē dissolūē incidē z s; bilitare hūc hūo-
re: z h dādo ei ol mae ad bibēdū. f. y. oximell s; gilitici cū
iij. z. aq; calē: z d. v. y. i. v. y. dieb: dabis ei ptes. y. anī. f. d
theriaca qñ cōfert valde: z insige locū cū olo descaunīx

i. d. nigella cafo: z cū olo d synapi qz ptes sūt egle: z
olo d lilyz q. m. illa duo mixt. z si enaueris cōp ab illo bu-
mōz p certo eradicab radice egr: cū adū: d. i. ¶ Medi-
camē opt: ad h. B. bdellū oppopōacis: s; hīb mēb. anī. an-
re. j. agarici feminis: medulle. sc. chartanū: z se. vrtice. anī.
ptes tres. anī. j. asse dulcis 4. ps anī. colloqntide. viij. ps
anī. icide colloqntidā minuti z malaxa ea cū 4. pte anī.
j. d lacte amygd. z tāndē pulueris draga. z icorpa oia p-
dēa cū olo amygd. dulciū z oxymelle s; gilitico valde aceto-
fo: z ppinēf ex vltō anī. vj. cū aq; calā. Et si nō purgat sūf-
ciēter adde d residuo anī. s. z rege cū sic i alijs laxatiuis: z
ponē vētofas siccās cū igne siue p purgationē seu anīf-
se iā s; fert vald: qñ eradicat hūore a pfundo: z trahit cū
extius: z insige locū cū oleo de lapidib: qd dī bndictū
vel cū alkitrā. ¶ De doloribus hypochondrioz. Cap. 35.

Et accidit hypochondrioz q arabice dī zā-
zuter. Et cā h: est mor: vapor q mouēt motu vā-
lēto atq; font q omīf a subtili flātē. Et cura h: ē sub-
tiliare regimen: z cibare cū passerib: s; p; p; in ta-
sphea: z assagī veru. z ēt sufficī: z da ei mē: calidas p-
uocātes vrimā ¶ Recepio apta z pueniēs ad h. B. ra-
di. fenicli. z se. ei. p. se. pastinace mōtane: flauie. ligritie mī-
date: s; gnātī anī. anī. p. se. vrtice anī. y. s; cta melōis ad pōd-
oiuz basilitiōis. z. iij. p; s; sent oia z ifundat i l. y. aq; s; rēd
p noctē vna. mae vō bulliat lēto igne vsq; ad psumptio-
nē medietas postea colēf. z i illa colatura ponat l. y. zue-
chari: z dcoqf vsq; ad pssitudinē: z ppinēf ei qz mae. z.
y. cū. vj. z. aq; calē: z insige locū extrīscū cū olo d iasē mīo
z pigue die anas: z vraf h regie dōet fuerit liberatus.

¶ De apatib: q sūt sub spatula dextra v. sinistra. z cū p-
fundū apā qd dī arabice altabalep. Cap. 36.

Et oritur i corpe qd dā qd noīat ara: al-
tabalep. z sūt apata que gñant sub spatulis i dītra
parte siue sinistra z pfundat tūz valde: z h apata
gñant ex hūozib: adultis vel ex flātico hūore s; s; tō: aut
ex aqso sang. S; illius qd sit ex hūozib: adultis. cura est
ipolis: z h maxie accidunt senib: qñ sūt curiosi z laborio-
si valde: s; cū euenit pū meo qñ captus sūt ab hali filio Jo-
seph q tāti stimulat eū q adusti fuerūt hūozes i corpo-
re eius z inde hūit altabalep in pte sinistra: z medic: q cu-
rabat eū incidēbat de carne dēi apas z nūb sentiebat in
de. z itātū durauit h qd puenit nocū vsq; ad cor. z mor-
tūis fuit 2. die hac de cā. ¶ Dec apata sunt dīffilis cu-
re valde eo q hūozes sūt adusti: z iō sūt gñis z dūre dī
gōnis intū q nō pīt pueri ad sanie laudabilē atq; albā:
imo pueritū ad sanie turbidā atq; nigrā z virulētā: z nul-
lū apā magnū pōt pfecte curari. nisi prius dūeniat ad p-
fectā digestionem z ad sanie laudabilē conuerratur: co-
gnoscēdo firmiter q oē apā melicū aggrauat z multipli-
cat in nocumēto ex tactu ferri: z s; lib: z istd apā ē corro-
sūū z corrodit valde in circuitu sūt: z tūc tps qñ pī me-
obyt cui de: aie siue mīsefat ea in studio. ¶ Sūt q regnū
h. f. d altabalep tale. In pnis mīue d sang: si dīditiōes cō-
fenserit: z postea purgab eū plies cū reb: purgātib: me-
lācholiā. z pōe sup apā calefacientia z mitigātia dolorē.
Qz si apā n apī: s; resolūit qd resolūēdū ē d s; biliti: z miti-
gat qd ē mitigādū d dolorib: Scias q medic: magnūz
qd fec vald. z iā curauit maiorē pte egr: eo q gñat re-
lige h apā fuerit petrificatē nihilomin: remācbit qñ in
firm: oēs suas faciat opōnes. Si vō a pñ n fuerit suatū
istd regimē: z hūozes apasicipiūt ad putredinē dūcīre: z
ifirm: fuerit senex: n expectes curā i ipō: imo dicās: z ha-
beas eū p dīspato: z rege ifirmū blādīēdo ipz cū olo ro. z
suis s; lib: qñs nihil pfaciat. Lū at fueris i pñ hūi: fac ei
istud emplm postq fuerit purgat pluries a melācholia
sicut dixi. B. farinam ordeī: rosarum: farinē fabarum:
camomille

Cura
flātē.De ap-
nā mē-
deteri-
contat-
ferri.
Cura
a mēb-
o

A camomille irigoz. an. 3. p. se. line. scis altee: qd arabice dicitur chateu. an. aur. iij. folioz vitice: carobe porcie. an. aur. iij. pitet qlibz p se 2 criba q sunt cribellada: 2 distepa ea cu aq rosea: cui vnuusculqz lib. sit distepata. 3. s. the riace alferut. i. libatias. Et istud emp^m p^one sup locu pone do d^o sup emp^m folia vii recetia: 2 cu fuerit exiccata muta bis illa. Si v^o ocm apa fuerit ex hūozes statico g^oso: p ma iori pte curaf. Et mihi euenit cu eez iunenit: 2 passus fui mltos 2 itesos dolozes anqz apiref: 2 postqz ap^o fuit: li berat^r fui cōplete. Qd si h^o passio euenit alicui feni q sit sicce cōp^olonis stilia i g^ome e^o q^ontu potes: itaqz si cōcedat aliqd hūz grassit^o: 2 iussit ei dare pullas puas 2 factas i taspheca cu aceto 2 pae bñ s^ontatato: 2 da ei bibē qlibz die. 3. s. syrups i g^oncabin cu. 3. v. aq d^ococ. irigoz. Et sit de cocto tal^o m. vj. an. irigoz ponaf. 3. x. aq 2 bulliat v^oqz ad p^ostionē medietas: 2 cu illis. v. 3. d^ococtois distepab ocm syrups: 2 dabis de isto oī mane: vt ocm ē. Et pone d^o sup emp^m feni cu farina orde: 2 irigis: 2 camouilla. an. eq^o les ptes: pitet 2 distepet^r cu aq 2 3° pte sui acet^r: d^o sup emp^m p^one folia vii v^o sicile. q si apa ad maturatiōez due nerit: itude vt os seu aptura fiat isferi: 2 vbi vis q rīpas pone illic ster^o colubini mixtu cu butyro s^o aptura quā itēdis facē: 2 cu aptu fuerit eua s^ome: 2 it^o p^one liciniū s^o u rēta mactata i melle d^osp^oato 2 d^ococto cu aq v^oqz ad p^ostionē itēdo illū liciniū nocte tota: 2 mane remoue illū 2 p^one aliū mactatū i emp^olo alnacli mixto cu olo ro faceo eq^olt 2 bulli ad p^ostionē melle: 2 p^one aet sic p tota nocte: 3. qz patiēs fuerit d^oicat^r v^o si d^oicat^r: pone d^o vi triolo i alnacli p^olayl min^o. Et si v^o tibi difficile egre p^oca uitate v^otheris ocm apaqz carni bñ. accipe fulliginē foma cis vbi fūdit es 2 tere eā: 2 abluē illā cu aq mltoties: 2 d^o illo pulnē s^oge sup liciniū: 2 tādū p^one i vultū d^ococtie sigillef. Si at ocm apa fuerit ex hūoz s^oguieo febzis erit forior: 3. citi libabif. Et cura ipsi ē s^olūmare p^o: 2 postea d^o sup pone mitigatiua dolozis 2 narcoticha. 3. apta val de ad h^o. 3. farie fabaz: irigoz: camouille: sempina: folia vii. an. eq^o les ptes. pitet 2 distepet^r cu agresta: 2 pone d^o sup: 2 sup emp^m p^one folia vii recetia: 2 cu icipit exicari mactat fac ipz cu aq rosea. Si at ad s^ome d^ouenit: fac ei curā p^ocaz i statico: excepto q i isto magis sollicit^r eē d^o bes ifridare: 2 illo magis itēde d^obes in stiliare: icidē: 2 dissolue. Si aut p^odam apa ex cholica fuerit nō p^oficiet ei v^ong^o alnacli: imo magis isfert nocu^o: nec ē acutayl ace tosa: 3. sufficet ei supponē cortices eucurbite v^o angurie v^o lioz sitia. Sciēdo q i ista regiōe oia apata q nascunt i p^odcis locis noiant altabalep: 2 greci ipa noiant habui. q aut fuit ex hūozib^o adultis nō recipiūt digōnez quēad^o dixim^o: 2 pp h^o si curant^r: ex hac egritudine obyit p^o me: cōg^oscēdo q h^o apa ē corrosiuū: 2 corrodit in circuitu sui ptes vicinas. qre nece iducit q^ouis sit in p^otib^o ignobilib^o corpis: nedū in nobilib^o: vel ppe nobilia mēbra: 2 pro pter hoc moriunt p maiori parte hūtes hāc passionē. **C** De apatibus que d^oir doggan. Laf. 37. **D** **O** RIVNTVR aliqui in extremitatib^o digitoz manuū v^o pedū apata q d^oir dogga qd latie pa nariū noiat^r: faciliōz cura 2 magis laudata est d^o sup pone cerumē seu sordities illas q regiunt i aurib^o: vel panē mactatū: si fuerit delicat^r sufficet ei farina mactata ad maturatiōē hui^o apaqz v^o passile pistate: aut sic vna: qm bec passio leuiter curaf 2 sine tiorē. 3. h^o egr^o rep^o qdā ipēs q ē valde mala. vj. q corrodit ex trematē digit^o: 2 extēdit ad corrodēdū carnē vinā ma n^o v^ol pedis: d^ococt b^oueniat ad corrosiōē maioris ptis ip si. Et h^o ipēs arabice noiat egritudine spie. 3. v^o nō nō patiōne hāc p^oprio noiet: 3. possit cāz 2 curā ipsi. **C** Et postqz cōguenit hāc spēs: q ipa crecit q^otidie 2 augmē tati^o stude in euacuādo corp^o fortiter ponēdo i laxatiuis

ipsi^o res q trahāt hūozes ad istos: 2 d^o pueniētib^o ad h^o ē b^o medicamē. 3. corticis myrab. 2 kebuloz: 2 idoz: 2 epithi barburie. i. polidody. an. aur. i. sene chartami: scis vitice an. au. v. pistent optie 2 addaf v^ois q^ontu ē qnta ps oium ocarū medicmaz de viol 2 floz^o nenufaris: 2 iside oia in aq cala tāta vt coop^oiat ex ipa: 2 coles in miane fortissi me exp^omēdo: vt m. vj. 3. isti colature p^oaf. 3. j. 2. s. syrups d^o ligri. 2. 3. j. 2. s. syrups d^o cortice citri: 2 adde hūc octauā pte an. d^o scamonea: 2 octauā pte an. d^o masticē. Et si nō purgaret sufficiēter cu istis adde d^o residuo aq. 3. j. 2. 3. s. syrups. i. g^oncibi: 2 ciba eū postea gallia elixata i taspheca 2 i die an^o assūptionē me^o dabis ei sicias elixat^r i vespis: 2 si n^o fueris studiosus in libatiōe h^o anqz b^oueniat ad natura tiōē 2 eruptiōez p^oaphicet ei cura 2 medicatio postea. Qd si d^oignat i circuitu apaqz 2 idurat quēad^o b^ouenit in nico meo q noiat ab Zachaz q misit p me postqz exiit d^o carcerib^o Bali filij Joseph: 2 iuēni q corā eo erat ples medici 2 cu eez ppe eū ipse extraxit pedē suū: 2 fere q nō possit ipz i sinu meo: sic affuer^r erat facē alijs medicis: et tūc elōgar^r fui ab ipso: 2 p^osideram q corrip^r erat i circui tu apaqz. qre dixi ei q ipolis erat cura ei^o oino nisi chiro log^o icidat carnē illā totā cu rasorio q ē i circuitu apaqz: q cu ad illū h^o icipit furere valde 2 angustiar^r: 2 medicis ice p^oit ei blādiri tradēdo obliuio p^ocepta antiquoz q p^ocep^oit q nō d^oben^r blādiri i firmo in egr^o. Quare p^ome^o ruit i firmo remouē eā bñ cu medicis mortificationis: qb^o dixi q nō cognoscebā ne cyde bā v^ollo mō q illū facē pos sent eo q anqz mortificata sit illa caro mala: d^oignabif altera q succedit: 2 sic p^ocordati fuerit oēs remouē eā cuqz medicis acut^r: qb^o dixi q si poterat istū facē aliq rōne: et sic recessi ab ipso: 2 medicis fortiter icep^oit me accusat et dicē q si poterā inimicitia coop^oit^r quā habeo erga eū: tūc quis ei^o inimic^o essez p certo dicebā veritatē. v^o ista bā cā imaginauerat nocē mihi: 3. d^o abstulit ei potētia: neqz sui medici aliqd sibi p^ofecit: 3. pot^o ei intuler^r suamē 2 vali dū nocu^o. **C** Et accit q^ontu i hac passiōe q corrip^r os 2 d^oignat^r: qre ipole ē q sup illū os possit caro g^ouari: nec p^odesari. v^o nece ē radē illū fortiter: 2 cu rasorio icidē car nē illā totā q ē infecta 2 corrupta: 2 libellat regimē ei^o: 2 sup locū p^one farinā orde: cu idico quoz ptes sint eq^oles: 2 cu vult^r s^ome eiecerit: p^one tūc farinā ozobi mixtā cu mel le: 2 in hūe ptes vicinas q sūt i circuitu apaqz cu oleo rosa. aromatizato: qm polē est q cu h^o regimē videbis rē lau dabile cu adintroio dei: q si cōp^olo patientis fuerit sicca valde: 2 fuerit senex adde farinē orde: 2 idico q^ontu ē q^onta ps d^o ture adusto. **C** Explicit liber scōs Theysir.

I CIPIT seruus Anegoar q p^ouetudo ē me dicoz noiare v^onuqueqz calozē exēitē a cor poze p^oter nām: feb^o ē. Sciēdo q ex febrib^o qdā sūt in spiritib^o: 2 cu dico spūs itelligo hūz subtilē q est in corde: q qdē suba in itel lectu n^o o b^ouenit est ad itelligēdū. 3. v^o v^oim^o donec ipaz hēm^o: 2 morimur qn de^o ipaz a nob^o vult remouē: 2 qdā febzes o^oit i hūozib^o: 2 aliq g^oiant i subalib^o mēbris. Et nūc icipio ab ea q o^oit i hūz a spiritib^o. Et dico q h^o febzis pte g^oiat a cāis extrisecis sic a forti ira 2 a sup^ofluis vigi lys: aut ab itēso 2 forti labore: 2 exercitio exiēs a nā vel ex d^octiōe sup^oflue moze i sole: aut ab itēsa friditate: aut ex balneatiōe i g^obuldā ags s^oipticis sic in aq vitrioli v^ol alu mis 2 suis silib^o. Ira aut p^ocreat feb^o eo q ab ipsa isfā man^o spūs cordis 2 toti^o corpis: 2 ide segr^o effimera: q cū recedit a corpe nō redit ampli^r. Et h^o itelligēdū ē oīum hūozes tēpati fuerit 2 eq^oles i corpe i q^ontitate. 3. q^ontitate: 2 iterdū durat p tres dies: 2 h^o ē raro. Et h^o febzis d^o effi

E

F

G

H

Tres p^otes
februm fa
mole.

I

Cura fa-
cte a cau-
sis extrin-
sis et pmo
ab ira.

K

A vigilia.

A labore.

A sole.
L

A frigore

A balneo
hiptico.

M

mera. si vero huiusmodi non fuerint in corpore temperati equales: sunt exent ab equitate et temperie in quantitate et qualitate vel subiecta: tunc ad putridam leniter poterit ordinari: vel ad aliam spem febri: de quo rememoratur: ero cum de putridis tractabo.

Cura autem huiusmodi effluuii quod ab ira procedit est infirmum lenificare donec remoueat ira: et non sitiles et regimine multum: et da ei bibere syrupum mitigatum et refrenatum ire: sic est syrupus de buglossa: cuius dos sit. 3. j. c. 3. v. a. q. rosaceae et gescat absque exercitamento. Iliquo: et videas yrinam eius. Quod si signum laudabile in ipsa appuerit attestantia sanitatis: scias quod libabitur ab ipsa: ita quod non redibit: signum certissimum huiusmodi est bipostasis alba pineata et lenis: et equis: ita quod in motu vasis cito ascedit fursum: et cito redit inferius ad suam debitam dispositionem: et in isto signo nunquam cogni error est: tunc vite mee. quare cum videris hoc certissime scias quod non redibit. Et si cum tali bipostasi yrima fuerit in colore et subiecta sitis sanop adhuc certior esse poteris quod non redibit. In illa etiam quod sit ex cogitatione et vigilis suis ab ipso in gime pter quod illa quod sit ex vigilis debet infirmum sollicitare ut dormiat diu: et pferat odorare flores ne naris: et vngere nares eius oleo seminum cucurbitarum vel cucumeris: et potest etiam syrupus violaceus: vel de buglossa: quoniam pferit: et cum videris signum laudabile cibabis eum pullum vel carne bedi lactam. Et si cura sufficit illa quod sit ex ira et sollicitudine cogitatione et vigilis.

Effluuium autem quod sit ex fatigatione et labore idiget maiori cura: quoniam oportet ut ponas eum in tina plena olei ad tepiditatem quod balneum corporis: et pter caput: et fricet corpus eius: et iterum cum iterum ibi melonum: vel pter ipso quoniam sit non maturus: et si non repuerit melos recipiat scia eorum: et pter opter: et cum ipso fricet corpus pfecte et exeat vapore fumosi quod resoluatur vel resoluti sit a caliditate febri: et postquam videris signum certissimum quod tibi idem notauimus debet pferat quod non redibit febri: et potest istos sit sit potest pferat. Et ille etiam qui currit effluuium ex actione more in sole balneum sit: et regat regie deo: quod si calidum fuerit dolore capitis iterum fricet caput eius oleo rosaceo aromatizato si tunc sit: et eras: et regio: et copio pferat: et infunde sic. quod sit in isto oleo tunc idem ad oleum: et distilla eam ab alto per canulam: vel cum aliquo vase bene oclitum strictum: faciendo quod infirmum sit sedes et talis super caput distillet versus per totum: et camera ipsius friget: et suspense folia canap seu arundinum: et vix: et myrtelle: roado: opte donum cum aqua: et si pferat pferat effluuium: et phidra yrima: quod si videris in ipsa bipostasi residere in fudo alba et sitile et reglata in oib: sic dicitur: scias per certo quod non redibit febri. Et si ille quod caliditate patit effluuium est balneum in aqua olei sit fricando eum cum scie melos: et def ei oi mane de syrupo squacabini. 3. j. c. 3. iij. a. q. calce: et cibet plis syderis quod in yrima sit bipostasis alba residens in fudo et continua atque lenis et ceteris bonis disponib: reglata. Et si illi quod patit eam caliditate balneum: et ags stipticis apianf ponit ipsi: et si ponendo eum in balneo olei aqua tepide fricando eum cum melos: vel cum seib: ipso. Et si videris signum laudabile pnotatum yrima: cibabis eum pullis elixis in taspheia cum modico aceti. Si vero cum ista febre non appuerit yrima dea bipostasis laudabilis: sciat penulubio quod redibit febri et trasibit ista febri ad aliam spem febri: et si quod corpus fuerit dispositum in preparatione: quod si bipostasis non residet in fudo: et si pedes et nigra vel redit ad rubedinem: inue ei dieta subtilis phibedo pullos oino: et rege eum cum pulvis: facie ordeis: et cum pane abluto quoniam antequam non fuerit ista subtilis dieta: imo si ipsos sitilis dieta erat nihil dare. Et temperata apud ipsos erat dare melliceram tunc sed per certo dico quod oes pter Hippocrate: tunc tunc erat idiote et medicum penit ignorantes. Si illud non tunc eis iserebat non cum metum causa consuetudinis. Si ille quod non est affluens caueat ne faciat istud regimen.

De febre cholericam seu tertiana. Cap. 2.
ETIAM feci scire quod febri leniter puerit ad putridam: quod si copio patiens fuerit simpli cholica

febris erit de genere cholae quod putrescit in venis vel ex venas. Si autem fuerit in venis erit tertiana continua quod sit absque rigore et tipo alio. Et si ex venas extiterit: erit simpli tertiana: quod quibus magna habeat alienatione: tunc ex toto non depurat pfecte: et cum redit porisum monet cum acuitate max: et furore valido: atque fortis per maiori pte non accedit febri nisi inuenit: et huiusmodi copione calida et sic et in estate: et ei porisum durat a. vj. horis vsque ad. xj. et pmanet tadium dea febri quousque: ma seu huiusmodi a na digerat: et postea expellat ab ipsa: et scias quod ista egrum non erit salus pfecta: nisi pns in die indicativa signum digonis appuerit sic in yrima appet bipostasis alba tali modo. vj. quod si aliquo die laudabili appareat bipostasis pedes in medio yrima: tunc ad rubedinem: et alia die indicativa sit balbata: et in fudo: et cum sit fuerit. Quod si alio die indicativa incipit bipostasis in medio appere et alio die rubedine: cum non nullatenus yrima fuerit: et postea in sequenti die cretico vel indicativo in fudo regit eum albedie certum et atque infirmum signum libatibus oio: cogitendo quod dies idica vel cretico in fudo sit in oib: diebus egrum: sit sit ordinem atque deursus finem quem de plurimis voluit eos ordiare. et ego de eis rememoratur: ero cum adiutorio dei.

De febre quotidiana flegmatica. Cap. 3.
ET POTEST et esse quod dea febri effluuium conuertat ad flatuam in preparatione corporis et sue copionis et disponis: et febri huiusmodi porisum in oie die: et ei putredo est ex flatu: quare logior existit valde quod tertiana. et ei porisum infirmum logiores existit quod ipsi tertiana: et ei puerit huiusmodi sita citi: et facit: et puerit putredinem. Vnde porisum sit in oie die: et patiens modica pcepit alienatione vel requie iterum porisum et alius. Et si ille quod vult medicum sit studiosus in dirigendo hanc huiusmodi sitiliado ipsi et icidendo et dimidendo. et si cum syrupo squacabini copio dado ei oie die de ipo. 3. j. c. 3. iij. a. q. ista decoctione. Radicis lily: et radicis feniculi. podo: et denarij: scia melos: et folij poly motani. an. ptes tres denarij vni: et cetera ree mioris quita ps aur. j. ligri. misdate ad podys oinz: coquassent quod sunt coquassanda et penant ad igne cum. 3. j. a. q. et bulliat lento igne vsque ad consumptionem 3. ptes: et colent: et cum ista decoctione puerat puerat syrupum: et appia ei oi mane in iunio: cum sit syrupus decedent de fudo ciba eum pullo decocto cum aceto: et cum pane bene fermentato. et puenit cum medico vel facit scire patiens quod febri est loga ita quod durat a. xj. die vsque ad xl. et puenire vsque ad. lx. et si totum puenit sit grossitudines et viscositate huiusmodi. Et scias quod febri multoties pducit ad hidropis: quare difficilis curationis atque gramp exigit: et infirmus remanet in periculo grauiusimo atque forti.

De sanguinea febre. Cap. 4.
ET POSSIBILE est quod supda effluuium puerat ad febre sanguineam: cuius tres sunt spes: quod aut incipit a pmo sui ascedere. et non cessat sic ascedere vsque ad finem seu vsque ad creticam sui determinationem: et alia econtrario: quod incipit a sumo et semper pcedit decedendo vsque ad creticam sui determinationem: et tertia est quod pmanet in vno tenore seu statu vsque ad finem. et si febri continue et semper affligit vsquequo infirmus morit cum ipsa vel liberat: et per maiori pte non accedit febri nisi inuenit. Cura huius est floniam subtrahendo de sanguine vsque ad finem: cum sciveris per certo quod febri sit ex sanguine: quoniam si sit certissime fuerit liberabis in vna die vel in vna hora: aut ante ligationem brachij: cum hac conditione quod patiens sit euacuatus a cholam ante floniam duas vel tres scillas.

De melancholica febre. Cap. 5.
ET POTEST etiam esse quod effluuium puerat ad melicam febri: et efficit tertiana: quod est grauioris et difficilioris ac tardioris digonis quod quotidiana flegmatica: ista non est ita deceptibilis et maliciosa sicut quotidiana: quoniam sicut diximus sit longioris et difficilioris.

A lioribus digōnis ipā q̄ridiana z p̄ maiori pte nō curat mīi
estate: z paroxysmū ip̄i hūit de q̄rto in q̄rtū diē: z duob⁹
dieb⁹ ē igete: z porximi hūit p̄logant dīna q̄ paroxysmi
flatic: z hec feb̄is nāl̄r multū p̄logat: q̄m p̄hes vidēā
incipit in estate: z nō dimittit vīq; ad aliā estate: z q̄q; p̄
lōgat vīq; ad duos annos: z iterdū plus. z hec p̄ maiori
pte nō accit nisi senib⁹: z illis q̄ vtunt carnes grossos val
de z caseus salitū atq; ver⁹: z q̄ vtunt comedere carnes
arietū magnos: z hircos z caltrato: z ē q̄ affluēt com
medere p̄sces magnos z veteres valde: z carnes salitas
quonūciq; genex sint: z olivas: z melōgenas. Et in sumā
dico q̄ hec feb̄is accit illis in gbus mētia p̄dīat: siue a
cōplōne sua radicali: aut a cibis malis gūantib⁹ illū hū
morē: z cū incipit paroxysmus hūit vī iſrmo q̄ grādo ca
dat sup̄ dozūz ei⁹: z incipit cū tūstī: z cū recedit porximi
remanet mūdus oīno lōge plūq; in q̄ridiana: q̄ i quoti
diana nō d̄purat patēs p̄fecte nisi post vīz libationē:
z hūcūq; rememorat⁹ sūz: z rememorat⁹ ero de istis sim
plicib⁹ feb̄ib⁹ p̄ticul⁹: vt p̄ simplices itelligas cōpositas
cogēdo tū q̄ p̄ maiori pte vīz regiunt feb̄es ex hūorē
vīno simplici: ita q̄ possis dicē q̄ ex pura cholā fiat fe
bris: cū sit cala z sicca valde: z sūtilis subē: q̄ si occidit s̄
est in minori pte: s̄ d̄notatio sit a maiori: ita q̄ q̄n cholā
dīat i aliq; feb̄e: dī cholica: q̄ cū putrefcit ita venas fa
cit feb̄e absq; rigore: s̄ cū s̄uatiōe z calōi valido atq;
forti: z cū multa sū. Lū āt putrefcit ei⁹ venas sit cū rigore
forti: z sūdat iſrmo s̄ d̄clinationē: z remanet q̄t⁹: z due be
feb̄es. Et tertiana p̄tinua vīlterpolata creticit p̄ maiori
pte a xij. diē vīq; ad xvj. diē: nisi error supuerit ab
iſrmo vel ad alia. Sciēdo tū q̄ sim mixtionē cholere
remittunt accidētia: z plōgat feb̄is plus vel minus.

B **C** De feb̄e que fit ex cholera vitellina prassina aut eru
ginosa. **Lap. 6^m.**
E T POTEST etiam fieri feb̄is ex cholā q̄ in
vīlta caliditate z siccitate existit cum suba spissā
atq; grossā: sicut ē cholā vitellina z prassina z eru
ginosa. Et pōt esse q̄ hec cholā sit admixta flatic: sed de
nominatur cholica a dñio: z sim q̄ elongantur a simpli
citate z puritate cholere: sim illud prolongantur paro
xysmi z accētia sunt quietiora. z ista feb̄is tertiana q̄ sit
ex cholā vitellina q̄ est mixta flati facit paroxysmos lon
giores q̄ que fit ex simplici cholera atq; pura.

C De cura feb̄is tertiane non pure que fit ex cholera
mixta flegmati. **Lap. 7^m.**
C VRA huius est potare iſrmoz cū rebz tepē
rate fridis z absterius: z his q̄ hūit puocare vī
nam z sudorē: sicut sunt ista. s̄. semina melonis z
cucumeris: z florū camonille. aī. aī. x. seminis
lini: z fenugreci: z orobi. aī. aī. iij. quināti: s̄ aragi: spi
ce nardi: mastice: z semis femculi. aī. aī. v. cōquassēd
q̄ sunt cōquassanda z ponant in duob⁹ lib. aq̄ dulcis: et
bulliat vīq; ad p̄sumptionē medietatis z colent: z in hac
colatura ponantur lib. ij. zuechari: z lib. ij. mellis: z lib. j.
acetis: z bulliat iterū sū vīq; ad spissitudinē s̄rupi. z de
isto dēnt iſrmo oī mane. z ij. cū. vj. z. aq̄. z ciba cū pullis
p̄uis decoctis in agresto vel cūz aceto. **C** S̄ feb̄is illa
q̄ sit ex cholā prassina vel eruginosa est fraudulēra z de
ceptibilis multū. z ei⁹ accētia sūt difficillima z p̄ncipio
ra atq; fraudulētiora valde accētib⁹ p̄dīet q̄ hūit in illa:
q̄ sit ex cholā vitellina: z p̄ maiori pte nō euadūt iſrmi
ab ip̄is q̄n moriant⁹: z q̄ euadūt liberant cū difficultate:
z post lōgū tps. Et cū inuadit porximi hūit feb̄is āgūtiat
patēs mīti: z h̄z iquictudinē magnā cū sū valida atq;
forti: z h̄z alienatiōes varias atq; magnas: z iactat se p̄ le
ctū hūc z illuc: cū iſtā vigiliā: z pulsus patētis i feb̄e
ē dur⁹ p̄ atq; diuersus: z p̄ maiori pte finis hūi ē mal⁹:
z in minori parte liberant⁹: z qui euadunt cū difficultate

euadunt z post lōgū tps. Et accētia q̄ supueniūt in hac
feb̄e sunt pessima z fraudulēta: atq; deceptoria: q̄ vī
na talis est p̄tens ad viriditatē vel nigredinē: z hipo
stasis etiā eius est talis: z cū p̄det hipoistasis talis in me
dio: moris patēs in breui: z quādo est in fundo adhuc ci
tius. Et si in diē cretica incipiat apparere vīna nigra
absq; hipoistasi: est signum fortitudinis vītus expulsiue:
q̄re bonū ē: z signū salutis. S̄z hipoistasis nigra est mala:
q̄z s̄gat lassitudinē vītus in digerēdo hūc hūorē: eo q̄
q̄n nā est fortis z boni esse: p̄uertit hipoistatē ad albedi
nem: z cū deficit nā: color hipoistasis sit niger z moris pa
tens velociter: si fuerit dicta hipoistasis in fundo vasis:
z si fuerit pendens in medio tardat moris. Et est elonga
tio necis s̄m elongationem ipsius hipoistasis a fundo.

C De feb̄ibus compositis. **Lap. 8^m.**
C IAS q̄ diuersitas feb̄iū cōpositarum est s̄m di
ueritatē hūmoz qui adinūcē cōponunt⁹: z accētia
etiā ipsarū diuersificant s̄m varietatē dictarū cō
mixtionū: z medicus qui perfecte cognoscit simpli
ces: ex ip̄is sciet z cognoscat compositas.

C De signis feb̄is tertiane. **Lap. 9^m.**
F EBRIS AVTEM tertiane signa sunt: calor
estuosus z fortis z sitis intensa cum instantia vigilia
rum: z vigilationes: q̄ cum est intra vasa: est conti
nua z absq; rigore. Sed cū est extra vasa: sit cūz for
ti rigore. z hoc ideo q̄ cholā s̄pergitur exterius ad mē
bra sensibilia: z mordicat ea: z accidit ei sicut illi cui s̄per
git subito aq̄ cala sup̄ ea q̄ s̄bit z patitur rigore: z sicut
accidit vulnerato q̄ p̄cutit sup̄ idēz vuln⁹: z paroxysmi
istius sunt breues z inuadunt de tertio in tertium.

C De signis feb̄is sanguinee. **Lap. 10^m.**
M ODVS VERO sanguinee feb̄is est: quia
continue affigit⁹: z patitur sitim z vigilias: et
habet perturbationēz mentis. Sed vapor qui
procedit ab hac feb̄e non est instant⁹ mordax
sicut ille qui ex ita tertiana.

C De signis feb̄is quotidiane. **Lap. 11^m.**
S IGA AVTEM quotidiane sunt: q̄ ē absq;
rigore: sed h̄z frigus z spālter extrema in frigidant
valde: z h̄z alices z oscitationes: z lachrimant ocu
li eoz: z interdū patient s̄ncopim p̄pter reuocatio
nem z constrictionē caloris nāl̄is ad interiora corpōis.
Et paroxysmi huius sunt longiores predictis feb̄ibus: z
corumpitur seu destruitur appetitus stomachi eozum:
z sunt absq; forti sitis: z pulsus non est durus neq; multū
diuersus vel variabilis: neq; tante velocitatis sicut pul
sus cholericus: z vīna eozum est spissā: z non depuratur
perfecte inter vnum paroxysmū et alium.

C De signis feb̄is quartane. **Lap. 12^m.**
S IGA AVTEM quartane sunt hec. s̄. frigus
magnū cū oripilatione: z vī patētī q̄ grādo cadat
sup̄ eum vndiq; z paroxysmi istius sunt longiores q̄
quotidiane: sed depurantur p̄fecte magis q̄ in quo
tidiana: z oēs isti hūmoz diuersificāt⁹ z variant s̄m
diuersitatē suarū specierū: eo q̄ plures sunt spēs chole
re: z plures s̄nt spēs flegmatis z melie ē z sangui
nis. Et nō rememoratus sum hūi signa simpliciu feb̄iū
in gbus nulla est admixtio alterius hūmoris: q̄uis vīz
reperiant oīno simplices atq; pure sine aliq; admixtione
in rei vitate: s̄z intellū solo apprehēdunt. Lū aut p̄fecte
cognoueris simplices feb̄es z signa earū: ex ip̄is habe
bis notitiā cōpositarū z suoz accētū. Et iāz super⁹ cō
memorauī z sufficiēter declarauī curā vniūcūq; hū
moris. Lū aut videbis feb̄e cōpositā ex duob⁹ hūorib⁹:
cōpone medicinā s̄m illā cōmixtionē: agēdo plus z hū
morē p̄dominatē. Et cū sic feceris h̄bis p̄tudinē ei⁹:
z erit tibi leue curare has feb̄es z egritudines.

E

Elongatio
mōtis ē s̄z
elongatio
nē male bi
postasis a
fundo. adez
20°. c. c. p.
fo. 408.
col. prima.
Oppo. fo.
401. col. 3.
z. 4. certa
signatio
h̄z per ne
phresim et
bipostatiz:
p̄ nebulaz
vō nulle. z
fo. 403. co.
4. z h̄ ego
vidi veri⁹.
vide. 4°.
colli. 24.

G

H

I De febre ethica et signis et cura eius. Cap. 13°.

Lā qre e-
thica p^o ci-
bū inflāma-
re et est rō
cōis medi-
corum cui
Auer. infe-
ri^o dicit.

K
Cura.

L

M

Idē 19° p^o
n. a rabi
moysi isme
De compō
ne ethice
cū putrida

Est ad huc alia spēs q̄ dicitur ethica. et hec pro
maiori parte nō accidit nisi post alias febres cro-
micas q̄ debilitant corp̄a et exiccant humiditates:
et inde corpus acquirit siccitatē et caliditatē: et ista
febris pprie fit in radicalibus mēbris: et p̄ maiori parte
fit post effimerā: et hoc qm̄ corpus pparatū est ipsam re-
cipere et maxie cor. Et hec febris pmanet: et generat in
radicalibus mēbris ppter siccitatē eorū: sicut ignis per-
manet et reseruat in rebus siccis multum: quoniam vide-
mus q̄ lapis calcis qm̄ tāgū sentit frigidus: et cū tangit
ab aqua incenditur: et ardescit ardore valido atq; forti-
ta q̄ manifestissime percipitur et sentit. Et sic est de illo
qui patit hanc febrem: q̄ cū tangit corpus eius sentit esse
calidū nō forti calore: et cū cibis sine illa cibaria sint ca-
lida seu frida: post duas horas vel tres inflāmur cor-
pus eius totū: et anhelitus eius fit frequēs et magnus: et
pulsus eorū est durus et tensus: et remanet in hac dispo-
sitione vsq; ad cōplementū tertie digōnis: et postea pau-
latim dimminuit dicta inflāmatio atq; calor. Et hec febris
in p̄sui leuis est ad curādū. Et cura eius est ponere
sistmā in balneo dulcis aq̄ tepide pluries in die. Et da ei
quolibz mane in diluculo d lacte capre recēter multo:
et sit capra pua q̄ generet multū lac: et moret capra ppe-
lectū patiētis: ita vt incōtinētū post mulctionē ipsūz reci-
piat ne corrupat ab aere: et mala inde fiat digō. Et istud
fieri dōz tā in calido aere q̄ in frido: eo q̄ lac velociter
corripit et alterat: et cū est corruptus nō facit laudabile
nutrimentū. Et incipiat bibere de isto ab. 3. j. et gradatiz
ascēdat vsq; ad lib. 5. q̄ si sic iperes dare q̄titatē magnāz
et p̄sui coagularet i stō: et ide. mala et corrupta fieret digō.
et qd b hz remouere est: vt ponat aliqd mellis dispmati
in fundo vasiz: sup illud mungat lac: et misceat sūz p-
pinet infirmo sū mēsurā et ordinē supdictū: et post potiū
lactis nō comedat aliqd oīno donec digerat. Et cura aut
digōne si vis iterū dare sibi de lacte ad comedēdū da: et
si nō est assuetus ciba en pane frumētū bñ fermētāt: et car-
nibz assuetis: tñ oī mane da ei lac sū ordinē octū: et car-
nes eius sint galline elix et pparate in taspheā. Et omni
hora qm̄ stōchus est vacuus a cibis pone en in tina aque
dulcis tepide: et post exitū cibabis eū: et sic remouebis fe-
bris cū adiutorio Dei. Et scias q̄ ethica hz tres gradus.
primus est facilis curationis: eo q̄ nondū finita est hu-
miditas in radicalibus mēbris. Gradus autem scōs est
quādo calor profundatus est in humiditate rozida: que
imbibita est in radicalibus mēbris: et hoc etiam bene
curat: si perfecte regit. Et gradus tertius est: quādo ca-
lor pfundat^o est in ipsis radicalibz mēbris: et hoc postq̄
humiditas eorū ex toto est cōsumpta atq; finita: et hoc ex
toto est ipole ad curandū. Sciēdo sūz q̄ glibz ex istis
gradibz alios gdnus ita q̄ alig sunt q̄ citissime curant:
et qbusdā eorū plongat sanitas plus vel minus: et sic etiā
alig cito moriunt: et qbusdā eorū mors dilatat et plōgat.
Testiculi aut galloz q̄ ipinguati sunt ex lacte sunt opti-
mi in hac passioe: et ei qui nō sunt ipinguati ex ipso sunt
satis boni. Et dōt aut eē q̄ hec febris ethica mungat al-
ter febriz: cui cognitio est difficilis valde nisi illi q̄ assue-
tus est valde et lōgo tpe experimētatus: qm̄ pole est q̄
ethica mungat febriz cholice et flaticis et sanguineis: et
et melicis. Et sigs q̄serit dicēs: quō hoc eē p̄t: q̄ ethica
cū sit cala et sicca iungat febrizbus sanguineis et flaticis q̄
sunt humide: et fl. q̄ ex mēbris qdā sunt sicce cōplonis: et
qdā hūide: et aliq̄ frida et aliq̄ cala: et et in vno singulari
mēbro q̄uis sit calide et sicce cōplonis ē pole q̄ in eodē
cōmoret hūor frid^o et hūid^o: sic appet: et manifeste repit i
stō et i vlna: et cū sint i aligb^o calē et sicce cōplonis coa-
dunat i ipsis flā: qd ē fridū et hūidū: et p̄t sūz eē ecōtrario

et aliq̄ mēbra sint fride et hūide cōplonis: et i ipsis repe-
riat cholā q̄ ē calē et sicce cōplonis. Et ex febriz sic
dixi qdā sūt q̄ sūt in spiritibz q̄ dñr cōmuer: et qdā putri-
de: qm̄ spēs sūt q̄mōz. Et aliq̄ sūt ex cholā: et aliq̄ ex flā-
te: qdā ex sanguie: et alie ex melia. Et cōponunt et be-
febres iterdū adinuicē diuersis cōplonibz. v3. q̄ cholica
p̄t cōponi cū sanguiea et cū melica: et aliq̄ cū flāica. et ē
pole q̄ cōpō fiat ex vno eodē hūore. Et cholā fiat et sit
putrefacta itra venas et ei: et sic erit p̄tinua et interpolata
ex eodē hūore. et p̄t eē q̄ cholā sit putrefacta itra venas
et flā ex vlcōtrario. et pole ē q̄ in oibz istis cōplonibz pa-
roxismi iungant sūz: vel incipiat sūz: q̄re accētia sunt p̄fusa et
mista adinuicē: vñ sūt difficilis cognis valde: et nō p̄t hū
ista cognitio absq; studio et labore vebementi cū magna
pūitōe: qm̄ gne ē et difficilis res valde cognoscē cōponē
interpolate cū interpolate: et cōponēz p̄tinue cū interpolate:
et et qm̄ sunt ex diuersis hūoribz et cōponit interpolate cū
interpolata: vel interpolate cū p̄tinua: et p̄p b ad cōgēscē-
dū ita idigē? studio magno qm̄ pūitōe et sollicitudine ve-
hemēt. et hac de cā nō p̄t p̄fecte feribi in libro: et ē pole
et vt cōponant due febres ex vno hūore: ita q̄ interpolate
ta erit mltre putredis et vasa: et p̄tinua pauce putredis
itra vasa. et aliq̄ recipit q̄ ambe sūt magne valde: vt ecō-
trario. Et ambe sūt mltū: et cōmīscēt porismi adin-
uicē ita q̄ vñ subintrat alteri: et cōmīscēt sū accētia: et
erit be febres: aut oēs magne vt oēs pue: vel aliq̄ ma-
gne et alie pue. Et cū dico magnā vt parua: itellige p̄ ma-
gnā mltā quātitatē putredis: et p̄ parua modicā quātitatē
eiusdē. Et ē pole q̄ cholā q̄ ē mltā febris sit grosse sube: et
flegma subtilis sube: vt q̄ melia sit subtilis sube et sanguis
grosse. Ergo p̄siderādū sunt paroxismi et eorū cursis: et p̄t
dera iterū quō cōponunt interpolate cū p̄tinuis vñ spēs
vel diuersarū spēs: et quō cōponunt magne cū p̄tis: vel
ecōtrario interpolate et p̄tinue: et cogita sūz q̄ vna febris
p̄t cōponi cū duabz vt cū pluribz. Et est pote iterū q̄
alig humor putrefit ex vasa: et cum hoc hēbit pleuresiz
ad p̄pleumoniā: aut apā in diaphragmate q̄re porismi
adinuicē cōponunt: et vñ alteri subintrat et p̄p b cōgēscē
ista difficile est valde mltū illis q̄ mltū affuerit in bis.
S3 illi q̄ nō sunt affuerit et p̄ longū tps approbati nūq; ad
ista cōgēz poterūt puenire. Quā de cā medicī mltū re-
perunt errare in bis. Ergo medic^o p̄t studere et diligē-
ter in cōgēscēdo febres simplices. Et postea attēdere dōz
sollicite si vna ex cōplonibz ē cū aliq̄ ipsarū febriz vñ plu-
res ex cōplonibz. Et si sic studiose et attēte studuerit leuit
ad cōgēz dēcā cōplonū poterit puenire: et quāto febris
fuerit simplicior tāto dies idicatiua et cretica erit facilio-
ris cognis: et q̄to fuerit magis mista: tāto dies idicatiui
et cretici erūt magis p̄fusi et difficilioris notiois. Et ego i-
tēdo nūc rememore dō diebz idicatiuis et creticis postq̄
dixero hūc et smonē sup febres. Et esto certus q̄ mltre fe-
bres sūt p̄p dūilitatē et vñ et stultitiā medicī. et b qm̄ medi-
ci p̄sentit eis comedere p̄la cibaria q̄ vt eorū sufficiēs
sit coq̄re et digerē. et hac de cā sūt febres: q̄re necē est vt
ppinent eis cibaria ad pōd^o donec febris ex toto remo-
ueat: nec post recessū febris icōtinētū debes addere in
cibis: s3 expectare debes vsq;quo trāseat. v. dies: et tunc
addere debes pōd^o aut. d. cibis. et sic gdatiz ascēdere de-
bes donec fuerit recuperat^o: et si sic si feceris recidibit
egritudo. Lognoscedo q̄ oēs spēs carnū febricitatibus
citissime cōuertunt ad putredinē. Et est ipole q̄ post
cris alig putredinis n remaneat in aliqua pte alicu-
mēbz: q̄ pōt vigorari et augeri ex regimie malo vel in-
conueniēti. Et si regit sicut dō ordiat: et p̄fortabit et vi-
gorabit donec ipsam consumet: et p̄fectissime expellet.
Cōpletus est tractatus de febribus cum laude Dei: sū
q̄ mihi sufficiens esse videtur.

Tractatus secundus de crisi: et est continens capitula duo.
De diebus creticis. Cap. p^m.

VNC INCIPIO rememorari de diebus creticis: et dico qd crisis est motus fortis virtutis corporis ad expellendum humorem qd ma egritudine existit cum adiutorio Dei. Qd si humor calidus et acutus fuerit: et regio sibi calida vel temperata: et tps fuerit estiuus: et paties iuuenis extiterit: leuiter dictus humor recipiet digonem in breui: sicut in quarto die: vel vsq; ad septimum: dñmodo error non affuerit. Et est impossibile qd an diez creticu no sit aliq die q indi cet ipm: in q virtutes mouet fortiori motu solito: et appareret hipostasib alba pendens in medio vasis: q no fuerat ante: q si incipit apparere in scda die egritudinis: crisis fiet i qrtā: et si i qrtō: crisis erit in septio: et si in quinto: crisis fiet in nona die: et si in nona: expecta crisis in xi. Qd si vñdecima incipiat apparere: expecta crisis in qrtadecima: vel in decima et septima. et si in qrtadecima vñ decima: expecta crisis in vigesima vel in vigesimaseptima. Qd si non apparuerit signa digonis nisi in vigesima die: expecta crisis in xxy. vel in xxy. Sciendo q post hos dies debilitant vtutes corporis sup humore faciet egritudinem: intant q possibile erit q no expelletur egritudo p crisis: sed dissoluetur paulatim donec liberetur. Et si erit crisis fiet debilis et plögabil vsq; ad xl. diez: et postqz transierint xl. dies vsq; fuit Hippocrati qd no possit fieri crisis vsq; ad lx. dies pp debilitat vtutes. Et rememoratus fuit Hippocras qd in oibus egritudinib cronici crisis non sunt nisi in mensibus vel in annis.

De signis et accidentibus ipsius crisis. Cap. p^m.

VNC AVTEM restat videre et rememorari accitua qd veniunt et emergunt in diebus creticis. Et dico qd crisis est pugna que accidit inter vtutes corporis et humore qd egritudinis existit: et febris qd fit in die indicatiua est fortior qd que fit in alijs diebus. Et infirmus deterius vt se hñt: qd in hac hora patitur calore maximu: et alienat: et hñt purbationez metis: et imaginatur videre qd non videt: qd querit paleas vel festucas colligere de pariete: vel ex alijs locis: et foras an hoc euenit ei singultus: et dolor colli et capitis et puritus in narib: et cu videris in die indicatiua signa sanitatis que pdixi. vñ. hipostasib alba et eglez pudente in medio: vel subqz vñme spissiore solito cu hipostasi tendete ad rubedinem in fundo: signat euasione et liberatione cu crisi in sequenti die cretica qd succedit oino. Et est pole qd i die indicatiua apparebunt signa attestatiua sup etione mae egritudinis: cu liberatione patietis. Sic si in die indicatiua erit vna gutta sanguis de narib: aut ples cu puritu nariu et fricatione pnoticabis fluxu sanguis ex narib in pma die cretica qd succedit euenire: et hñt no accidit nisi post graua accitua que pcesserunt cu forti febre et calore. Qd si cu hñt in die indicatiua signa laudabilia vñt fuerint qd diximus: euasione infirmi ex illo fluxu denuciabis. Si vo infirmus transierit inuētute raro cretica p fluxu sanguis nariu. Et si i die indicatiua fluxu vttris apparuerit: expecta salutem in sequenti die cretica qd succedit p eudē. et si i die indicatiua paties sudabit aliquatulum cu hipostasi laudabili et alijs signis digonis. euadet infirmus i sequenti die cretica salutem forti vñ cu fluxu vttris: aut cu abob sil. Qd si in oca die indicatiua signa vomit apparuerint: sic ē tremor laby inferioris cu pdictis signis bonis: in sequenti die cretica salutem patietis cu vomitu denuciabis. Excepto qd humores non sint ibibiti in suba stōi. Si aut in die indicatiua cu signis laudabilib pdictis patiens patiet dolorem post aure: vñ in aliq alia pte pnoticabis crisis futurā p apa in eadē parte. Qd si dicitur dolor fuerit in locis vñlib corpis relin

que cu oino nāc. Qd si fuerit in nobilioribus mēbris confortata mēbru cu bis que hñt ipm confortare: sicut cu oleo rosaceo et suis silibus: qd si timeres conuersionē apatis ad interiores ptes. pone desup maturāna donec locus rubeat et igrossetur et ad sanie conuertatur. Cognoscendo qd glibet motus qd fit a nā: et qdlibet pugna qd emergit inter morbum et nā: vel ecōtrario qd fit in pdictis dieb cu signis digonis laudabilis determinatis denuciabis qd crisis erit laudabilis et pfecta. Et semper qd in die indicatiua signa bona digonis et laudabilia apparuerint pnotica salutem in sequenti die cretica qd succedit. Si vo pda pugna vñ signa in alijs dieb apparuerint: qd no sunt indicatiui vel cretici: sic est sextus dies vel vii. vel x. vel xii. aut xvi. vel xxi. vel xxiij. aut xxy. in oib istis pnotica crisis malā futurā. Qd si vtus patientis debilis existit moriet: et si ē fortis erit imperfecta et cu reciduatione. et finis ad vltimū erit sicut placuerit altissimo creatori. et in oib pdictis diebus parib non fit crisis pfecta. Et iam nobiles et sapientes viri reptant dicere sup his diebus creticis: qd non sunt nisi cā stellariu: et maxime lune: et satis sufficit medicis credere qd ita sit postqz didicerint hoc a tātis et talib sapiētib qd hoc pbauerunt tpe lōgo. Et expimētū ē nos qd certificat sic ēē. qd secure pnt dicere medici. Ista dies cretica ē bona: et ita non est bona: et silr de indicatiuis. Si at febris no fuerit ex simplici cholā sed erit composita: aut patiens trāsierit inuētute: vel fuerit hiems et tps fridum tardabit crisis in talib. Et pro maiori pte si febris extiterit ex cholā non pura: non recedet ad minus nisi vsq; ad xx. diē. Et febris sanguis pro maiori pte no separatur nisi post multā euasione sanguis nariu: vel ex flōmia ordinata a medico fieri vsq; ad sincopim aut moriet infirmus. Et est nece i hac febre sanguis et in cholica vt pētipias in firmo bibere aquā dulcē in fridatā super nūc vel in putre: aut aquā ordeī tali mō in fridatā. Si paties fuerit inuenis et tps calidus: et secure ciba cu cucurbit et ad potādū ēt dabis ei de aqua ipsariū. Et de ouesps febrū p maiori parte in breui recedūt. Et hñt cu forti rigore: qd in recedēte eaz humor spargit ad exteriora sup sensibilia mēbra. Sciēdo qd non pulsatiles vene no sunt sensibiles. Et si qd argueret dicēs. Jam vñ qd hñt qd sunt sensibiles qd dicit qd officia venarū aperimnt pp mordicationē sanguinis. Quib dico qd hec qd ē frimola satis atq; vana: qd cu dico sensibiles itelligo de sensibilitate vitali qd pcedit a neruis ad musculos. Vene vo no pulsatiles et alia mēbra corpis qd dicunt careē sensu: hñt quādā sensibilitatē nālē sic videm hñt vegetabilia qd sentiūt solē cu aduēt sup ea: et mouent vsus eū. Et videm ēt aliquos flores qd aperimnt de die et claudunt de nocte. et est iste tñ sensus vnus nālīs. In febre vo flegmatica no apparēt signa digonis: nec dies indicatiua vel cretica: nisi post xx. dies vel ppe: fm qd erit nā flegmatis. Et pōt silr esse talis nature flegma qd no apparebunt signa digonis etiā post dictū tps. In febre aut qrtana no eueniūt signa digonis nisi in mēsis: et dies indicatiui in ea no sunt manifesti. et si apparēt no pēcipimnt nisi in mēsis. s. de mēse in mēse. Et pro maiori parte he febres no recedunt p euasione manifestā. sed per dissolōne et psumptionē paulatim consumunt et recedūt. Quare nece ē medico vt ppinet istis ea que habeāt humectare et restaurare. Si aut signa digestionis apparuerint manifeste: no tardes ipm euare: et si a natura euacuares: no cessabis p tāto ipm euare: et ab humore peccante. Et cane qstū potes ne des in pñ hui febris theriacā magnā. Qm si feceris reduplicabis febris: vel fiet ptinua. Si at pseuerauerit febris de vna estate ad aliā: tunc dare poteris: sed in modica quantitate se a quarta pte aurei: vsq; ad aureū. s. cu aqua calā.

E

Uide qd col
liget. 40. r.
10. theoz
ce bali c. 8.

F

Idē qd col
liget. c. 9. r.
19. coll. c.
vñico. sub
rubri. p.

G

Vene non
pulsatiles
no sunt sens
biles nisi
naturalisē
sunt: vñ d
plex inue
nit sensus et
est opinio
Plato. quā
Albertus
defendit.

H

De cura
quartane

I Et quoadmodum conuenit in hac egritudine vt sis studiosus in digerendo et subtiliando humore qui est causa huius febbris: ita sibi conuenit vt sis studiosus in humectando ipsum. Et p[ro] mens: cui[us] aia in manib[us] Dei regescat: curauit quedam ex q[ui]ntana tali m[od]o. s[ic] p[re]cepit infirmo vt q[ui]libet die comedere deberet tria nuclea p[er]icop[is] munda[m] cu[m] aqua calida vsq[ue] ad .x. dies: et postea purgauit eu[m] sufficiēter cu[m] medicamine laxativo adducente illu[m] humore[m]: et sic liberatus fuit p[er]fecte: ita q[uo]d medici gerant in t[em]p[or]e illo mirati fuerit valde. Et nobilis senex Zuemutharaf q[ui] fuit a patre meo: q[ui]re hoc fecerit: et ipe sibi reddidit ratione[m] q[uo]d necessarii erat in illo sic facere. Qui gauisus fuit valde: et multu[m] placuit sibi. Et illa disputatio reperit[ur] apud multos istius regionis. Et scias q[uo]d ois febris que simplex est: satis leuis curationis existit. Sed illa q[ue] est cōposita difficilioris curationis est valde: et hoc s[ecundu]m cōpositionē humo[rum] adimicē. s[ic] q[uo]tāto maioris cōpōnis extiterit: int[er]t[us] erit difficilioris cognitionis et grauioris curationis: et iaz rememoratus fui hoc in febrib[us] cōpositis. Et ē post febre[m] cōponi ex tā diuersis humo[rum]: et int[er]t[us] q[uo]d intellect[us] humanus nō poterit ad p[er]fectā veritatē puenire. Quare necesse est vt medicus sit studiosus et attentus suo posse in cognoscendo cōpōnē q[ui]to meli[us] poterit. Et curet eu[m] s[ecundu]m q[uo]d melius sibi esse videbit. Lōhides in Deu[m] q[uo]d rectificabit eu[m] tramiterecto et ordinato: et int[er]t[us] quātū medicus certus et meli[us] cognoscit has cōpōnes int[er]t[us] p[er]fectior alijs et melior eē reputat. Quod si egritudo et cōpō cognita fuerit a medico p[er]fecte: vix aut nūq[ua]m moriet[ur] infirmus ex ip[s]ar[um] eius p[er]ditiones semp[er] de bono in melius rectificabunt: et procedet ei: et dies iudicij atq[ue] cretici erūt laudabiles atq[ue] ordinat[ur] et rōnabil[iter] p[re]cedet int[er]t[us] q[uo]d q[ui] oēs mirabunt. Q[uo]d vile q[uo]d medico eē reputat: q[ui] timuerit fortitudinē febris: vel grauiā accidētia q[ue] emergūt in ipsa tēp[or]e appropinquatōis crisis: postq[ua]m cognouerit q[uo]d dies iudicij q[ue] p[er]fecerit: fuerit laudabilis: et vana v[er]ba fuerit cu[m] hipostat[is] laudabilis: et pulsus attestauerit sup[er] fortitudinē v[er]itatis. Non d[icitur] ergo medicus ista v[er]ba timere: si patiens sincopizauerit ex motu et fortitudine bell[is]: et ex ascēsu vapor[um] mordicātū orificiū stomachi: q[uo]d q[uo]dā medic[us] cor notare p[er]uenierit. Ego v[er]o eu[m] cognouero pulsū esse bonū et laudabilē significatē v[er]itatis fortitudinē: et hipostat[is] fuerit alba p[er]tinua et eq[ui]lis residēs in fundo: non dubito tūc de fortitudine egritudinis: nec de sincopi sup[er]ueniente ex mordicatio[n]e orificij stōchi: nec desisto facere q[uo]d sunt faciēda circa egritudinē: quēadmodū feci circa egritudinē Zeri filij Bali sicut alibi recitavi. Cū autē cognoueris q[uo]d accidētia fortia q[ue] emergūt p[re]cedūt ab humore acuto: et calido existēte in stōcho: sicut sincopis et vomitus: caue ne adiues eu[m] in puocatio[n]e vomitus: q[ui]n si feceris p[er]duces eu[m] ad periculū mortis ob debilitatē v[er]itatis. S[ic] adiuna ip[s]m p[er] viā accidētis cōfortādo stōchu[m]: et hoc cu[m] emplo facto ex succo cydonio[rum]: et p[er] masticis: et cimaz v[er]is v[er]i sibi. Quod si calor et inflamatio magna fuerit: adde p[er]dco emplo aliqd de succo zabari vel agrestis: q[ui]n sic faciēdo corrugabit stōachus: et coadunabit sibi: et p[er]fortabit[ur] tal[iter] q[uo]d expellet cōprimendo mām retentā in ip[s]o: p[er] vomitū: vel iferius p[er] feces. Et si aliter opatus fueris: vt multi faciūt. S[ic] qui volūt iurare naturā cu[m] nouet[ur] ad vomitū dādo ei decoctionē rassani: pole est q[uo]d inue[n]it inde et allenietur. S[ic] hoc erit in minori parte. Et possit ad suffocationē et sincopinē: vel ad mortē ide dūe nire: et de hoc q[uo]d nos poterit securare. Cūcūq[ue] d[icitur] minui et cōpleui tractat[ur] febriū et cōpōnē earū p[er] viam bene et cōpendiosaz g[ra]tia sicut nubi p[re]ceptū fuit: et d[icitur] minui iterū de crisi et de dieb[us] creticis: et de diuisionib[us] que accidunt inter ipsos. Nunc autē cum adiutorio Dei

incipiam rememorare de egritudinib[us] que veniunt tēp[or]e epidimialib[us]: et de febrib[us] eozum.

Tractat[us] Tertius est d[e] epidimias: et p[ri]met capla q[ui]tuor.

De epidimia q[ue] puenit ex corruptione aeris. Cap. p[ri]m[us].

STE AVTEM egritudines q[ue] pueniūt ex corruptione aeris: rememorare sunt ab Hippo. in lib. epidimiarū: et dixit in illo libro q[uo]d in quadā ciuitate q[ue] non inuab[atur] ebriam exuberant pluuia in estate: et fuit illa estas

estuosa et calidissima valde cu[m] pluuia magna p[er] totā esta

tem: et superuenit postea hoib[us] incendiū magnū: ita q[uo]d vi

debatur eis q[uo]d essent ab igne adusti: et in p[ri]m[us] habebant

puritū magnū: ita q[uo]d scapellabant se tam fortiter: q[uo]d ex

coziabant p[er] totū. et hoc erat p[er] sanies q[ue] coadunabatur

sub cuti et multīs hoib[us] ceciderūt crura et corp[us] et muscu

li et ossa in magna quātitate: q[ui]re ex hoc scire possumus

q[uo]d deterior aer est calidus et humidus: et hoc iō q[uo]d ap[er]ior

est ad recipiēdū corruptionē et putredinē ceteris cōple

xionib[us] aeris: et illi magis parati sunt recipere dictā corrup

tionē q[uo]d sunt eu[er]sē cōplonib[us]: et fuit tota illa estas absq[ue]

veto aliquo exiccatione: imo dicit expresse q[uo]d in toto illo

tpe nō videbat moueri aer v[er]o nō: et p[er] friditatē et sic.

q[uo]d in v[er]is septētrionalib[us] reperit collaudant: et ecotrario

meridiani vituperant p[er] eoz humiditatē et caliditatē.

Et dixit in illo libro q[uo]d febres q[ue] tūc t[em]p[or]is veniebāt: nō

erāt fortes neq[ue] violētē: s[ed] erant lente et gete int[er]t[us] q[uo]d

occulte esse reperiebant. Et esto certus q[uo]d ille passioēs

q[ue] oppositae sunt cōplonib[us] hūanaz: p[ro]p[ri]e cōplonib[us] vniuersu

in q[ui]bus ille sunt q[ue] pellunt egritudinē: et ille q[ue] sunt siles cōple

xionib[us] nō sunt tāte malicie sicut oppositae. Et hoc mani

festet ex hoc q[uo]d q[ui] aliq[ui]s fortiter fuerit ifridatus: et subi

to ad ignem se valde voluerit calefacere: vel repēte in

aquā calidā introierit: inde fortes dolores patiet. Et

hoc nō solū medicis est notū: verū etiā vulgares optime

cognoscūt. Et hec febres deteriores sunt valde ceteris

febrib[us]: et lōginquiores multū a salute et liberatione: nec

crises in istis sūt ordinate sicut in alijs p[re]cedūt: sine fue

rint ex corruptione aeris: siue ex malitia et putrefactio[n]e

aq[ui]seu ex corruptione cibor[um]. Et quāto corruptio seu pu

trfectio p[er]dictor[um] minor extiterit tāto et accitūa p[er]dictaz

et malitia febriū leuio[rum] esse reperiri. Sciēdo p[er] certo

q[uo]d a tpe Hippo. vsq[ue] nūc nō fuit epidimia aliqua tā pess

ima nec malitiosa sicut illa: nec in qua accitūa tam violē

ta nec malitiosa apparuerint sicut in illa. Sed bñ vidi

mus puritus validos: et scabies magnas: et variolas: et

morbillos: et putridas febres: et apata p[er]niciosa: ex q[ui]bus

oib[us] iā curauimus: quoz aliqui cu[m] labore maximo euas

erūt: et aliq[ui] ad mortē terminauerūt. Et vidi inueniem

hūitē apā perniciosaz: et studui circa salutē ipsius: et icepti

p[er] enare eu[m] cu[m] stōmia: et postea postea sup[er] apā cōfortāta:

eo q[uo]d nō erat ex vilib[us] mēbris: demū purgari eu[m] ab hu

moib[us] malis q[ue] peccabāt in eu[m]. Et p[ro]p[ri]am ex medicis

laudatis in epidimia sicut est bolū armenū et terra sigil

lata: et interdū dedi ei aliqd ex mitridato. Et sic vixit fuit

p[er]ferre ei cura: et dissolutū fuit apā. Et p[re]cipi ei vt abstine

ret a s[im]ilis: et sic de bono in melius conuuluit donec fuit

p[er]fecte liberatus. Et postea post tēp[us] inuasi eu[m] squinā

tia et mortuus fuit cu[m] ea. Ex his autē q[ue] pluries: et p[er] maior

p[ar]te vidi accidere in epidimia sunt febres putride: que

lente int[er]t[us] esse v[er]i q[uo]d vix p[er]cipiunt nūi a medico: et mo

riunt subito cu[m] eis. Et scias q[uo]d illi q[ui] bñ et ordinatē se cu

stodiunt tpe epidimie: et bñ cautelas et p[ro]uisionē cōne

nientē: et hoc morando in mansionib[us] secis et frigidis: et

cibi et potus eoz sibi eu[er]sē fuerint cōplexionis euasidit

bene a p[er]dicto periculo et nocumēto. Et receptio con

ueniens valde in epidimia. Et stereoris columbini siccit

aloes:

Historia d[e]
curatione
quartane.

K

L

Lauene p[er]
uoces vo
mitū stō
cho ex acu
ris humori
b[us] repleto

M

A aloes succotrini: agarici feminini polypody recetis: radicis lily celestis. añ. pondus aur. vnus lbomeni. aur. j. minus quarta: salis z ellebori nigri. añ. aur. j. succi absinthij alcôdzarathal cā foliozū colloqntide. añ. octauā partez aur. j. Incide colloquintidā minuti: z misce eā cū tātūde z amygdalarum dulciūz postea cōiuge eā cū p̄dictis medicinis puluerizatis: incorporādo eas cū butyro vaccino: z syrupo z sgnzabin: z dabis ei ad bibēdū cū sero lactis pondus. v. aur. Et si non purgat sufficienter: adde de isto aur. j. cū sero caprino: z rege eū sicut in alijs medicinis: z pro qualibet sella moxetur duobus diebus a receptione ipsius. Et postea iterabis dando plus vel minus de isto medicamine: sūm tenorem virtutis z naturam patientis sūm ordinem medicinez: p̄cipie ei vt p̄ponat in cameris z domibus suis aromatica frigida: sicut myrtha z rose z eorum similia: z suffumiget domum a longe cum alkitrā. Et fac rorare domum multoties cum forti aceto: obturando domum oīno a parte meridiei: z aperiendo eā a septentrione: qm̄ aperire vel tenere eā apertam ianuis vel fenestris a meridie nocet valde: z morari in solario. s. in domibus altis: melius est valde qm̄ in plano: z subtiliādiū est regimen valde. s. cū pane frumenti bene fermētor: z malaxato cum aqua z aceto: z comedat siclas seu bletas decoctas absq; aliqua specie: sed solum cū aceto: z non comedat tempore illo carnes vllō modo. **C** Lozgnoscēdo qd nō corrumpit aer solimodo ex causis p̄dictis: veritētia ex putredine aeris: que sit a corporibus hominū: qui mortui sunt in bello in magna quātitate: qm̄ diu morantur in loco. Et corripitur etia quando aer in vno loco q̄scit absq; aliquo motu. Et corripitur silt aer quando aque cōgregantur in aliqua parte ciuitatis: ita q; non mouentur oīno: z tūc putrescūt z fetent: z corripitur aer inde. Et ab antiquis etiam consilium habemus: vt oīo morā minime contrahere debeamus prope sepulchras corporū mortuorum: z hoc propter vapores qd resolunt a corporibus ipsorum. Et sic iā diximus curam epidimiarū que est cum frigidis z siccis: z cū his etiā que habeant aperire: z abstergere: z trahere malos humores: sed anteq̄ fiat purgatio aliq̄ p̄cipias vt fiat enacuatio vlis: z hoc cū sōma: z subtiliando regimen quantum fieri pōt: z vtēdo frigidis: z abstinēdo oīno a superflua repletioe. Et possibile erat q; sic faciendū: multi fortis repletiōe. Et possibile erat q; sic faciendū: multi fortis repletiōe. Et possibile erat q; sic faciendū: multi fortis repletiōe. Et possibile erat q; sic faciendū: multi fortis repletiōe.

D De epidimia q̄ puenit ex aq̄ putrida z fetida. Cap. 2.
QVE VERO mortue que non mouentur: z replentur fecibus: z in se bulliunt: z putrescunt: z fetēt: sunt cā corruptiois aeris: z pestilētie: z epidimie. z faciunt oziri febres acutas: z āpata mortifera: z adhuc peius faciunt: quia sunt causa destructionis epatis: z oppilationis silarum viarum: z procreant species hydropisis omnes sūm preparationem recipientes: z inducūt etiam oppilonem in splene: z in renibus: z sunt cā gnationis lapidis in renibus: z vesica: z generali ter dico q; hec epidimia que sit ex corruptione z putre-

dine male aque: oib; alijs epidimijs dterioz existit. **E**st ēt alia spēs epidimie: q̄ subito iterficat: eo q; qm̄ cordi euenit aliquid ex aere putrefacto z corrupto q̄ sue cōploni z nature obuiet a tota sua substātia z natura: subito moritur. Et hoc ppter nobilitatē ipsius cordis: cū sit principiū z finis vite vnuscuīsq; aialis. **E**t dicit Gal. q; nō morit animal: donec cor cesset a motu. Et p̄lō magno Aristoteli videtur: q; cor sit origo z principium omnium mēbrozū z ceteris principalis. Sed Gal. dicit q; cor in vnoquoq; aiali est principium motus nālis: localis: z cerebri motus localis voluntarij. S; in summa dico q; cor in vita magnā hz necessitatē. Quia videmus q; quando aliquis homo intrat in puteū in quo aer aliquo modo nō mouet: vel in aliquā grottā: syncopizat: z amittit sensum oīno incōtinēti. z si diu morat ibidē morit subito. Et hec res est manifesta q; quando in epidimijs hoīes alig moriunt subito: q; illud est ex corruptione z malitia aeris: q; bene pōt alijs vinere aliquibus diebus absq; cibo z potu: sed si aufertur ei anhelitus: nō poterit viuere vna hora. Et verum dixit ille qui dicit q; cib; z potus est nutrimentū corporis. Et aer nutrimentū spīs vitalis existit: eo q; ipse attrahit fumositates a p̄fundo cordis: z recens. Aer subintrat per anhelitū. Et sic intrādo z exeūdo: purificat a malis fumositatibus: z p̄hibet cor a putredine. Et hec res p̄cedit ab illo qui est summe z vltime sciētie. s. a Deo vero z benedicto: z ab aere q; inspirat: qm̄ prouenit vsq; ad mirabilem panniculū: quē deus sub cerebro creat: z inde p̄cedunt spiritus potentia z voluntate diuina.

E De squinantia z dislocatione spondilium colli eueniente ex quadam corruptione aeris. Cap. 3.
TEX quadā corruptioe aeris pōt euenire quedā spēs squinatie: q̄ dislocationē spōdiliūz colli hz p̄creare: sicut memoratus fuit Hippocras. Et hec est dterioz spēs q̄ possit inueniri: eo q; ab ea aliquis nō enadit: z accidit cū acuta egritudine: z aliqui sunt cū tali squinatia scabies: z puritus: z āpata periculosa: q̄ accidit. aliqua nō possunt euenire absq; acuta egritudine. Et causa dicte squinatie q̄ facit dislocare spondilia colli abinnice: est humiditas mala: que ponit z derinat seu figitur inter ipsa: z facit ea abinnicez separari z dislocari: z illud os qd separatur cōprimunt violēter cānaz pulmonis intir: q; suffocationē iducit. Et dicit Hippocras qd ille cui hec accidit passio nunq; liberat. Q; si q; queferit dicēs que est causa quare spondilia colli dislocant: in tali epidimia potius q; alia spondilia nuce: dico q; spōdilia nuce cōprimunt ex vtraq; parte a costis z a fortib; z pluribus musculis: q; nō pmittit ipsa dislocari vel separari. Colli aut spōdilia minime habent talia defensoria: quare citius dislocant. De hac spēs squinatie permittose nunq; dixit Hippocras q; possit liberari. Et ego silt dico q; est incurabilis oīno. Sed an dislocationē possit cura p̄desse. z hoc subtiliando regimen: z vtēdo desiccatiuis sicut dixi. Et inunge locum patientis cū istis oleis subtilibus ericatiuis: sicut cū oleo rosaceo: z de hiasemino: z cū succo coziandri viridis simul mixtis: z iniectione facta cū istis: fiat pulvis ex terra sigillata: z misceatur cū succo coziandri viridis ad modū emplastri: z pone super locum infirmum. s. vbi videris aliquā foneā parui culam patientis. **E**t possent ēt aliquādo spōdilia nuce dislocari. z hoc ex casu vel forti percussione: z inde sūt gibbosi. z hec est cā nota q; nunquāz liberantur. Sed reperiuntur aliqui p̄sumptiosi q; conant tales curare: sed potius ipsos ad mortē perducunt q; eos curare possint. Cum aut gibbositas paruo infanti supenerit morit ex ea: eo q; cū cre scit indiget multo anhelitu: z cū nō possit ipsum sustinere suffocatur z moritur. Si vero magno acciderit: possibile

Col. Auct.

De gibbositate

I erit q̄ viuet. Sz vita eius erit tristis z angustiosa. Et dis-
loca if et aliqua spōdilia dorsi exterioris z anterioris tā
fortis motus: qui procedit a multa z grossa vōsitate: q̄
in corpore existit z gñat: q̄ p̄tinne mouet donec dislocet
dicta spondilia: z exterius expellet: z inde gibbositas ge-
neratur: que nōlatur gibbositas ventositatis: z hic pro
maiori pte accidit infantibus z mulieribus. Et nō est mi-
rum si ex motu grosse ventositatis dislocantur spondilia
quoniam videmus q̄ omnia que foriter z violēter mo-
uentur: scinduntur z laniantur. Et ex fortimotus scindunt
vene: z aperiuntur: z fit inde sputus sanguinis: z sequitur
inde p̄lysis vel ethica. Et videmus etiā aperte q̄ vtres
scinduntur z exlaniantur ex ventositate: quia cuz imple-
tur mīsto vel succo alicuius fructus nisi habeant euen-
tationem ex ventositate gñata in sua ebullitione scindit-
tur z exlaniantur: z sic accidit in corpore. Et cura hu-
ius est vti regimine subtili z exiccatione: z euacuare corp-
z fricare corpus totum siccis manibus. Et propina ei in
potu aquam decoctionis iſce: z est iſceos: z capilli veni. z
femina melonis: z femina sparagi: z succi apy: z fenicu-
li cuz modico syrupi squinzabin. Ad medicamen ad hoc. R.
ſci. melonis: iſceos: capillorum veni. radices sparagi: z ma-
sticis. aſi. aſi. f. ſcedeg. indi. ſgnant. aſi. partes tres aſi. f.
Conquassentur oīa z bulliāt in x. 3. aque vsq; ad cōsum-
ptionem tertie partis ipsius: z pone in illa colatura. 3. j.
syrupis squinzabin: z succi feniculi: z apy ortulani. aſi. quar-
tam partē. 3. j. z bibatur quolibet mane cuz aſi. g. mellis
rosacei: z fac eum exercitare aſi cibis tēperatis: z post ci-
bum quiescere o3. Et iaz bucufus elongatus suz a propria
intentione: tractando de dislocatione spondilium nuce-
que fit abſq; pestilentia: z causa epidimial. Nunc autem
redire intendo ad id vnde discessi. Et dico q̄ sufficienter
sub breuitate determinavi de epidimia que fit ex cor-
ruptione z putredine aeris. fm q̄ memorati fuerunt antig
in libris suis. Nūc ōo icipere volo determinare de epidi-
mia q̄ ſēgntur z gñat ex corruptione z putredine aque.

L Cura pre-
seruatiua
D e cura seu p̄seruatione a periculo male aq̄. Cap. 4.
ICO q̄ ille qui vult se cōseruare a piculo ma-
le aque vt debet qualibet die ex electuariis z cō-
fectionibus magnis: sicut est electuarium de eu-
forbio: metridatū: vltiberiaca magna: z bibat q̄li-
bet die vnus ex istis quartā partē aure. Et nō comedat
vsq; ad meridiē. Et nō solum ista electuaria remouet no-
cumentum male aque: verum etiā p̄seruant a nocu-
mento corruptionis aeris. Et si posueris aliquid ambre
in aquam que bibitur confert multum: z inuat etiā po-
nere aliquid acetis: z adhuc magis squinzabin. Et quidam
medici memorati fuerunt q̄ comedere allea vel cepe re-
mouet nocumentū male aque. Sed ego abhorreo curā
talem: qm̄ hnt humores calidos z acutos gñare: z augēt
putredinem. Quare mihi videtur q̄ assuere mala gra-
nata muza: sit maioris inuamēti: z etiā recipere pluries
de coriandro sicco vel viridi: habz remouere nocumen-
ta que veniunt ex epidimia male aque. Sz lac z pisces:
z ola dulcia comedere in tali tpe vel loco multū hnt pu-
tredinē z corruptionē augmētare. Et mihi videt qd̄ fre-
quentare agrestiaz z succum limuncellorum: z acetosita-
tem citri: z femina eorum: z cortices: cōseruāt a nocu-
mento male aque: z credo si fr̄ crura feniculi: z femina eius
z panicald que est species iringozū: z arbutus z sunt fru-
ctus rotundi rubri: qui dicuntur cumani: z sticados: oīa
ista conferunt multū in tali casu. Et si patiens quē vis
curare sit ex illis gñaz biberint ex aqua mala putrida vlt
corrupta: z inde inuasit euz febris acuta: vel scabies: aut
aliqua spēs malorum apatum: stude velociter in faciēdo
euacuationem vniuersale z totius corporis: z hoc cū flo-

Lura acci-
dentium.

botomia: z etiā cum medicamine laxatiuo facto cū ster-
core colibi supra nominato. Et nō credas q̄ stercus co-
lumbi positum sit a casu vel fortuna in predicto medica-
mine: sed fuit ibi positū cū electione z p̄uisione magna:
eo q̄ predictum stercus habet purgare z expellere pur-
tredinem z corruptionem aeris: z aque p̄uisione fetide
z corrupte: z in quantum est stercus assimulatur illi putre-
dini: z pro tanto potest illam putredinem magis trahere:
expellere: z purgare. Et si aliquod apostema appue-
rit: stude in curatione ei sicut cōuenit: z studeas in recti-
ficatione aeris: fm q̄ cura epidimie exigit z requirit. q̄ si
assuescat eger regimen qd̄ p̄dixi: elongando se ab omni
specie carnis: z abſtineat se ab omnibus rebus humidis
z calidis: sic agendo p̄perabitur Deo dante. Et omni-
modis consideranda est etas: cōplexio: virtus: z consti-
tudo: z regio in talibus: ex eo q̄ infans paucorū annozū:
z decrepitus non poterit sustinere ea que iunens susti-
neret. Neque quis fuerit delicatus z ociosus z timidus q̄
naturam poterit sustinere ea que paterentur rustici sic-
ci z nigri z laboriosi. Et putant alig q̄ qui assueti sunt geti
z ocio: indigeant maiori desiccatione rusticis z laborio-
sis. Sed intentio nostra non est talis: sed est vt reducamus
vnūquēq; ad suam nālem cōplexionē: z complexio z na-
tura illorum qui sunt in ocio z quiete: magis est humida
z mollis q̄ sit illa rusticorū z portatorū. Et hec res est ge-
neralis: z notāda: z p̄uidentia in oibus curis. Et fit et
epidimia z pestilētia ex nimia penuria z fame. Quare ho-
mines coguntur comedere grana z legumina mala: z il-
la malitia potest esse ex p̄p̄is: aut ex nimia antiquitate
z vetustate: aut qz comedunt ex sp̄ibus malarū carnū:
z illa malitia pōt esse vel q̄ ipse carnes male sunt p̄se:
z suina: z cōplone: vel q̄ sunt falsi multū: aut qz ex dicta ne-
cessitate steterunt in aceto tēpore longo: quia populus
indiget talibz: z conat talia comedere in tali casu. Et
ego vidi quādo eram in carceribus Bali filij Joseph: ho-
mines qui comedebant olera que inueniebant z terraz:
z etiam comedebāt ex sp̄ibus anabule. p̄pter famem ne-
cessitate: q̄re q̄die moriebant. x. vel. xij. aut plures. Et
postq̄ euasi cuz adiutorio Dei ex illis vinculis z redij in
Hispaniā: vidi hoies qui comedebāt orobuz q̄bus doloz
stomachi sequebat. Et alios vidi qui comedebāt qd̄dam
qd̄ in arabico noniatur atthala z radices de luf. z morie-
bant. Et vidi si i quadā civitate que noiatur mazarus:
hoies qui propter intensam famem querebant: z frange-
bant ossa antiqua z vetusta cadauer: z comedebant me-
dullas ipsorū: z moriebantur subito. Et cum tales cibi
possint ēē diuersi z plures nūeros: ideo diuersimode diui-
dunt: fm diuersitate z variationē ipsorum: z fm illam di-
uersitātē diuersē sūt cōgritudines: z generant: z nō solū sz
diuersitatem dictorū ciborum: verū etiā fm naturam lo-
corum: z fm cōplexionem z naturā recipientis. Quare
tot z tante possunt esse variationes: quot impossibile ēēt
eas scribi in libro. Tamen dico q̄ theriaca magna z
metridatum: z electuarium de euforbio: generalr omnia
ista cōserunt valde in oibus predictis: z suis sibi: dū-
modo abſtineat se a cōfectione malorū ciborū z potius.
Illuz vero qui comederit cibaria mala rege cū cibis bo-
nis z laudabilibus: sicut est panis bene fermētaz: z bo-
dis galline optime: vel caro edulactatis: qm̄ istū regimē
facit euadere a periculo pueniēte ex regimē mali z cor-
rupti cibi. Si aut virtus fortis extiterit: z corp⁹ fuerit re-
pletuz ex humoribus horribilibus z corruptis generatis
ab aliquibus dictorū ciborum: stude in purgando euz ab
illis humoribus. Et iaz superius tibi noiaui diuersitatem
medicinarū laxatiuaz: cum quibus extrahunt z etiantur
omnes spēs diuersitatis humorū: vnde ad ipsas recurre
cōsiderādo

noto q. nemo potest ducere in uxorem et propriam q.
de aliquo dicitur q. si mater matris et pater et de iure
na q. si pater ad uxorem
ANTI-DOTARIUM

considerando virtutē ⁊ alias cōditiones supradictas. Et si videf tibi conuenire dare ei bezelharth: ncut sunt bar-
buisse. l. cuman. ⁊ smaraldus: vel electuaria supradicta:
dabis ei p̄uidencia magna ⁊ studio: f3 q tibi videbit cō-
uenire. ¶ Cognoscendo q butyrū q̄ posui in medicami-
ne laxatiuo suprascripto nō est absq̄ p̄uidencia magna:
eo q̄ butyrū h3 aliquid fetozis ⁊ horribilitatis: ⁊ inde p̄-
prietatem h3 ad fīltudinez trabendi horribilitatez ⁊ pu-
tredinē humoris predicti. ¶ Quicūq̄ rememoratū suū
gūaliter species epidimiariū: earū curationes: fm q̄ p̄-
posui determinare. Et nō remanet amplius determina-
re de aliqua alia sp̄e: nisi d̄ illa de q̄ aliquis fī vixerit nūni-
me cuadere poterit: nisi miculose ⁊ voluntate diuina:
eo q̄ h3 fm q̄ generatōe q̄ exhermate p̄is ⁊ m̄is: vo-

luntate Dei. Et nutrimentū embriōis est ex sanguine q̄ de-
scendit ad vuluā. Et q̄ ipse Hā. noiauit dictū sanguinez
sanguinē mēstrualē: putauerūt alig sapientes q̄ nutrit
embriō a sanguine mēstruali: s̄ nō est ita. Tñ Hā. sequi-
tur vestigiū: et consuetudinē grecorū: qui vocant oēm san-
guinē descendētē ad vuluam mēstrualē: quēadmodum
ipsi noiaūt oē ap̄a quod accidit gutturi siue sit ex sangui-
ne: vel ex cholera: aut ex flegmate: seu melia: squinatia.
Et q̄libet apostema q̄ oritur in pectore: siue sit in pāni-
culos: seu in pulmone: vel sub costis noiaūt pleuresim: et
de quolibet tumore q̄ sit in pedibus cum dolore: afflicti
sunt vocare anacras. s̄. podagram: ita oēm sanguinez ve-
nient ad vuluā dicit̄ esodagram mēstruale. Sciē
do p̄ certo q̄ si embriō ex tali sanguine mēstruali nutri-
retur esset ille qui expellit: et purgatur a mulieribus: nō
vineret vllo mō. Immo nutrit embriō ex sanguine val-
de laudabili. Sed q̄ sanguis qui nāliter d̄ et est mēstrua-
lis: positus est et situs in corpore ipsius matricis: ideo em-
briō ab illo isficatur: et accidit ei tinea: siue tinea vulcari-

tera latinitas dislagro: in facie ⁊ capite: ⁊ destruit appeti-
tus eius: ⁊ corripitur: ⁊ fit in eo appetitus comedendi lu-
tum: vel carbones ⁊ similia. Et ille embrio q̄ recipit hāc
infectionē rectificat eā inquantū pōt: ⁊ id qđ nō pōt recti-
ficari remanet in corpore: ⁊ moratur ibi. Demū nō ip̄sus
p̄ tps̄ sim̄ extra eycit ⁊ expellit. Mulieres qđ post par-
tū nō bñ fuerint purificate: ⁊ euacuate ab illo sangui-
ne mēstruali: mltē tēps̄ egritudinis q̄ possunt sup̄uenire
sīm p̄parationem ⁊ nāz ynuisimūq; ex q̄b; deficere pos-
sunt: ⁊ deficient aliq̄e: ⁊ aliq̄ liberant volūtatē Dei. Em-
brio aut̄ p̄ certo dico q̄ nutrit̄ ex bono sanguine puro ⁊
laudabili. Sed q̄ p̄ certo dictus sanguis mēstruus in
lance in funditur: ⁊ in corpore ipsius imbibitur sicut vasa
a liquoribus impositis imbibuntur eis ⁊ rescidādo exte-
rius humectant. Et q̄uis vasa immitteata longinqua sint
ab infusione ⁊ bibitione liquoris: tñ videmus q̄ ex lō-
gitudine tps̄is recipiūt infectionē ⁊ imbibitionē a ferme-
to: postq̄ ibi factū fuerit ⁊ cōtinuatū tpe lōgo: ita q̄ post
multā abluētiōē si posueris ibi nāz aq̄m fermentabi-

tur absq; fermento aliquo: qđ nō fiet in vase nouo: 2 hoc
scemate cōmīsetur aliquid modici ex dicto sanguine in
embriōe: 2 fortitudine matricis: 2 ex alio multo 2 bono m
trimēto qđ recepit: nō leditur dñi pmanet in nīrice. Post
eritū aut ipsius ab ytero nutrit infans 2 coadunat calor
nālis in eo 2 augmētatur: 2 cōfortat nā: 2 conat digerere 2
substantiā pdicti humoris malū 2 nō cōiunz ipm extēp
expellere: 2 hoc fit cū labore forti: 2 angustia magna: 2 fe
bre valida atq; grani. Sed ex substantia predictorum gros
sorum humorum fuit variē 2 morbilli que exunt cum
febre valida impetuosa 2 maligna quonias vides q; illi
qui extrahunt butyri a lacte: non faciunt illud nisi cū la
bore magno atq; forti valde: 2 motu laboioso atq; gra
ui. Quare credendū est q; in motu 2 expulsiōe variola

rum z morbilli illud idēz accidere debeat. Et iā in prece-
denti eorū curam rememoratū sum pro posse. Et cā q̄re
de his bic feci mētiōē fuit qz pauci enadūt ab eis. Et qz
semp enuēire cōfueuerūt tpe epidimie facie ex corruptio-
ne aeris: vel cā aque putride vel corrupte: vel ex cibis
malis z corruptis sumptis z comestis. Et ēd ad remonē-
dū hoies a mala opinione: qz credebant q̄plures q̄ em-
bzio nutrireut in ytero matris a sanguie mētrino: quod
salfum ē: sic ficut determinauit: qz curā de eis superius o-
dinauit: idēz bic scribere p̄termuto: mōluntis monito
nem facio his in hoc loco. V3. q̄ abstineat oīno a rebz
dulcibz z salis: z bibat aquā frigidā z purā: aut aquā
ordeiz: elōgen ab oilatuzio penitus: donec egritudo
fuerit in declinationē: z declinata multū: q̄uis aliq̄ mēdī
ci hoc facere assuecāt. (Si aut post aliamationē z de
clinationē egritudinis relique alique remanere videantur
in variolīs vel morbillis: non erit malūz ipas eūare
cum medicinis lenitūis hōitibus p̄p̄ietatē remonēdi
acuitatēz materię: sicut sunt tamarindi dīssolūti in aqua:
qz ipas reliquas hōit expellere z remouere. tanē p̄ ma-
iori parte non indiget laborare cum illis. Et q̄iam cō-
pleui quod determinare intendo in i hoc loco: desisto in
quiete confidens in Dominum.

L'Opus est Liber thesauri alimudnan cu laude Deit
 editus in arabico a discreto viro Abymeron in practica
 et operatione medicine excellensimo fideli regis Ayn
 zoar, trallatus Ulenetys in confinio sancti Saluatoris de
 hebraic in latinuz a magistro Bathauino physico ipso
 fidei vulgarizante magistro Jacobo hebezo in medicina
 et alyscientys plurimum erudito. Currente anno domi
 ni nostri Jesu Chritti millesimo ducentesimo octuagesi
 moprimo die iouis que fuit vigesimaprima Augusti in
 meridie, Ducate viro egregio et pclaro Dño Joãne Pan
 dulo fuit ducatus anno secundu. Annis arabum. 679. me
 sis anarti diebus quinquae.

Incipit Antidotarii Abunrois Quēzoar cōpositum. **E**C EST particula Antidotarii Abunrois Quēzoar Libri sui thezir cōueniens illis qui non didicerunt scientiam medicine demetrius: 2 qui in practica medicine nimine sunt instructi: 2 colliguntur in hoc loco vniuersaliter cure egritudinis cum syruis 2 electuariis 2 incisionibus.

SYRVPVS conueniens fanis. z cōferuat fanitatem cū adiutorio Dei. z cōfert causis promouentibus arteticā. ℞. myrabolanzorum citrinorum indorum: capillozum verū lib. triē mūdatis: violariū. aij. ʒ. j. corticis subtilis citri: scē deg. indi. sandali: rofariū feminis cucurbitarū mūdatis. aij. ʒ. j. iunibz. c. nñero: ʒ. iuniantū. ʒ. j. agaricū aui. j. Quelibet medicina cōquasiet p. ʒ. f. z postea oēs simul ponantur in xv. lib. fernētis aque: pter myrabolanos z agaricum: et bulliant vsq; ad cōsumptionē medietatis: z colentur. Et in illa colatura ponat lib. ʒ. succi feniculi: demū habeas myrabolanos z agaricū z pone eos i aquā. z fac bullire vsq; ad cōsumptionē medietatis: z cola. z aggrega postea has colaturas quibus addes lib. ʒ. iij. cucurbitarū: z fac bullire vsq; ad spissitudinē syrupi: z reponat in vase vitreo: vel optime vitreato. Syrupus enī iste cōfert doloribz capitis qui sunt ex fumositate malis: que accendunt a stomacho ad caput: z mollificat corp: z puocat urina: z aperit oppilationes corporis: z cōfert et venarū fluxus romptentes humores: z p. ʒ. f. aui.

SYR VPVS confertus oppilationibus epatis z sple
nis: z debilitati epatis z stomachi. dissoluit ventositates
absq; calefactiōe cōplexionis. R. semina melonis: citrul
li z cucurbite niudata: z feminis scagriolet: z feminis spa

E

716 est dā-
 duz laxati-
 uū anōcli-
 nationem.
 3dē sup li.
 2° tra . 7°.
 c. 3.
 F

H

q mulieres si mo bene pu } gant audent illis duci
citatas & gentes. }
Enoto. quomodo generant. } virile.

I ragi. masticeis: corticis subtilis citri: seedeg. i. folij indi. aii. 3. j. sandali. rosarum: 2 seminis ipsius. aii. ptes tres. 3. j. seminis cuscute aii. ij. al. chesdra. i. cicute v. habintibz parui. i. iube. x. nifero: q sunt coquassanda coquassent: 2 ponant in. x. lib. aq. feruentis per noctem vna: 2 mane bulliant vsq; ad consumptionem medietatis: 2 colent: 2 in illa colatura addantur aii. ij. reubar. 2 zuechari lib. ij. 2 lib. j. mellis: 2 iterum sil ad igne ponant: 2 bulliant vsq; ad spissitudinem syrupi. Et bibat d isto o die cu sitit cu aq tepida.

ELECTVARIVM qd pfert stochos: 2 adiunat digestionem: 2 est delectabile ad comedendum. B. corticis citri elixati in aqua: masticeis: rose. aii. 3. j. macis. 3. 5. darseni: 2 est cinnamomum nigrum 2 odoriferum valde. aii. v. teratur quodlibet per se: 2 cribelletur subtilissime: 2 coniungantur simul: 2 conficiantur cum syrupo de cydonijs: 2 de pomis dulcibus: quorum partes sint equales: 2 fiat electuarium: 2 reponatur in vase vitreato: de quo comedere debet post cibum qm confert valde. Et si stomachus preparatus est ad vomendum causa mali humoris: retenti in ipso: aut causa debilitatis ipsius: confert hoc aliud electuarium. B. electuary cinarii vitis tenerimarum lib. j. zuechari rosacei lib. j. misce sil. Deniq; B. macis: masticeis: corticis citri subtilis. aii. 3. j. que tereda sunt tere: que sunt pistanda pistentur: 2 simul misce in mortario donec optime incorporentur: 2 si vis ipz mollificare: mollifica ipsuz cum syrupo rosaceo recentis: 2 reponere in vase vitreo vel vitreato. Dosis eius sint aure. v. Istud. n. confortat stomachum: remouet vomitum: 2 confert debilitati stomachi: 2 oibz spibus eruptionis.

SYRVPVS conferens debilitati visus 2 defectui ipsius 2 omnibus spibus quinantie. Et debilitatibus membrorum: 2 pfunditati somni: 2 quibus salua in somnis effunditur: 2 illis etia qui cum exeunt a somno vana loquuntur 2 alienant. B. rubee tinctoris: capillorum veneris: oliuarum. i. poliarie acreu. i. scolopendrie: camedreos: myrabolanorum citrinorum: kebulorum: 2 emblicorum: 2 belliricorum: sandali. aii. j. 3. scene: feniculi: se. masticeis: thumeni. i. ficados. aii. aii. ij. liquiritie mundate: flozum nenufaris: passularum de siria enucleatarum. aii. quartam parte oium supradictorum. Que sunt coquassanda coquassent: 2 infundant per noctem vnam in lib. xl. aque feruentis: 2 mane bulliant lento igne vsq; ad consumptionem medietatis aque: 2 colentur: 2 in illa colatura ponantur lib. x. zuechari: 2 lib. ij. mellis: 2 decoquant ad spissitudinem: 2 recode in vase vitreato: de quo qlibet die bibant. 3. y. cu quater tanto aque calide: 2 confert cum adiutorio Dei.

SYRVPVS vtilis scrophulis que oriuntur circa collum 2 sub ascellis: 2 doloribus iuncturarum: 2 remouet dissolutionem reumatis. B. ireos lib. j. squinanti: 2 panicald. aii. 3. y. als. v. masticeis aii. v. Que sunt coquassanda coquassentur: 2 ponantur per noctem in. x. libris aque feruentis: 2 mane bulliant ad lentum ignem vsq; ad consumptionem medietatis: 2 colentur: 2 in illa colatura ponantur. y. lib. mellis 2. y. zuechari: 2 simul bulliant ad spissitudinem syrupi. Postea adde libram. j. fortis acetis: iterum decoquantur vsq; ad spissitudinem: 2 reponantur in vase vitreato. Dosis eius sit quolibet mane. 3. 5. cum ter tanto aque calide: 2 confert cum adiutorio Dei.

SYRVPVS ad rancidinem vtiles valde. B. succi caulium 2 succi raffini: 2 rosarum odoriferarum. aii. lib. j. liquiritie mundate. 3. j. masticeis aure. iij. Que sunt coquassanda coquassentur: 2 infundantur per noctem vnam preter succos in lib. iij. feruentis aq: 2 bulliant vsq; ad consumptionem medietatis: 2 colentur: 2 misce cum predictis succis: 2 dissolue cum istis lib. j. medulle cassie fistule: 2 decoquantur simul lento igne vsq; ad spissitudinem: 2 bibantur

de isto omni mane. 3. y. cum bis tato aque calide: lam bendo successine 2 paulatine.

ELECTVARIVM quod sumit post cibum 2 adiunat digestionem. B. ligni aloes: macis: corticis subtilis citri: aii. feniculi: 2 succi liquiritie. aii. 3. j. masticeis aure. v. quolibet pistentur per se: 2 postea simul iungantur: 2 conficiantur cum electuario pomorum: 2 dentur post cibum: ga valet multum cum adiutorio Dei.

ELECTVARIVM etiam conueniens predictae egri tudini: 2 confert valde cum adiutorio Dei. B. dragaganti: 2 succi liquiritie. aii. 3. iij. pistentur: 2 bulliant lento igne: cum lib. y. succi raffani: 2. y. lib. zuechari: 2 decoquantur ad spissitudinem: 2 fiat loch.

SYRVPVS conferens tussi cum adiutorio Dei. B. iube: sebest: liquiritie mundate: se. rose: seminis melonis 2 cucurbitae. aii. 3. y. masticeis: corticis citri. aii. v. q sunt coquassanda coquassentur: 2 infundantur per noctem in. x. lib. feruentis aque: mane vero bulliant lento igne vsq; ad consumptionem medietatis: 2 colentur: 2 in illa colatura ponantur lib. x. zuechari. 2. y. lib. mellis: decoquantur sil vsq; ad spissitudinem: de quo bibatur omni mane a. y. 3. vsq; ad. iij. cum ter tanto aque calide: 2 confert cum adiutorio Dei.

PILLVLE similiter conferentes huic passioni cum adiutorio Dei. B. succi liquiritie: 2 dragaga. penidiarii: 2 gumme arabice. aii. 3. y. granorum pinis: 2 amygdalarum dulcium. aii. aure. iij. pistentur quolibet per se: 2 que sunt cribellanda cribellentur: 2 confice cum syrupo rosaceo zuechari: 2 bulliant postea aliquantulum lento igne: 2 infundantur ad modum lupinorum: 2 teneantur in oze die noctuz vna post aliam.

SYRVPVS aptus turtore ozis. B. rubee tinctoris: corticis citri: oliuarum: squinanti: asarabacchar: radices apij. aii. 3. j. agarici: centauree mino. aii. aii. v. coquassanda coquassentur: 2 infundantur per noctem in lib. x. feruentis aque. Mane vero bulliant lento igne vsq; ad consumptionem medietatis: 2 colentur: 2 in illa colatura ponantur syrupi corticis citri: 2 syrupi masticeis. aii. lib. ij. 2 syrupi rosacei lib. j. decoquantur simul iterum vsq; ad spissitudinem syrupi: de quo bibatur omni mane ab. 3. y. vsq; ad. iij. cum aqua calida.

ELECTVARIVM quod sumitur immediate post cibum conferens valde huic passioni. B. electuary corticis citri. 2 electuary d aniso. aii. lib. 5. masticeis: 2 macis: 2 rubee tinctoris: aii. anre. iij. puluerizentur iste species: 2 incorporentur cum predictis electuary: 2 recipiantur de isto post cibum semper aurei. v.

SYRVPVS aptus 2 conferens valde spasmico sicco q sit ex inanitione. B. liquiritie mundate lib. ij. flozum lingue bonine lib. 5. camomille. 3. j. seminis lini aii. ij. croci. aure. j. coquassentur que sunt coquassanda: 2 infundantur per noctem in lib. xy. feruentis aque. Mane autem bulliant lento igne: vsq; ad consumptionem medietatis: 2 colentur: 2 in illa colatura ponantur lib. j. zuechari: 2 reponantur ad ignem: 2 bulliant lete vsq; ad spissitudinem: 2 propina ei ad bibendum indifferenter prout sibi placuerit.

ELECTVARIVM quod conuenit dicte passioni: 2 comeditur indifferenter qualibet hora sicut comeduntur fructus. B. amygdalarum ex corticatarum lib. j. pistentur 2 conficiantur cum lib. j. electuary pomorum: 2 cum 3. j. masticeis puluerizati: incorporentur simul in mortario: 2 si vis ipsum mollificare: fac cum syrupo pomorum: 2 dosis eius sit ab. 3. j. vsq; ad. y.

SYRVPVS optimus spasmico q sit ex reple tione. In hac enim passione sicut dixi in libro incipendum est a flobotomia: 2 postea ei fiat syrupus iste. B. corticis citri: 2 minis

minis melonis mundate. macis. aii. 3. j. masticeis. 3. 5. con-
quassentur que sunt coquassanda: 2 infundantur in seruen-
ti aqua per noctem: 2 mane bulliant vsq; ad consumptione-
nem medietatis: 2 coletur: 2 in illa colatura ponantur sy-
rupi squinzabin: 2 syrupi corticis citri. aii. lib. vj. 2 syrupi
squinzabin lib. ij. 2 reponantur ad ignem lentum decoque-
do ad spissitudinem: 2 propina ei quolibet mane a dua-
bus vncijs vsq; ad tres cum ter tanto aque tepide.

ELECTVARIVM conferens valde dicte passio-
ni: 2 comeditur indifferenter sicut comeduntur fructus.
B. electuary d aniso: electuary corticis citri. aii. lib. j. ale
fer. macis puluerizati. 3. j. incoq; ponentur simil: 2 dosis ei
sint aure. v.

SYRVPVS optimus conferens debilitati stomachi:
2 corruptioni appetitus. B. pulp aru cydoniorum munda-
torum: 2 cinarum vitis recentium 2 acetosarum. aii. lib.
j. masticeis: 2 se. feniculi. aii. 3. j. conquassentur. conquassan-
da: 2 ponantur in quarta parte vini quintary seruatis
aque per noctem vna: 2 mane bulliant lento igne vsq;
ad consumptionem medietatis: 2 coletur. 2 onendo de
illa colatura partes octauam quartę pris quintary succi
limoncelloz: 2 succi agreste. ana. lib. j. reponant oia ad
ignem: 2 coquantur vsq; ad spissitudinem: 2 da et bibere om-
ni mane. 3. ij. cum ter tanto aque calide.

ELECTVARIVM vtile valde huic egritudini. B.
limoncellozum excoctiorum: 2 inuoluantur in pasta: 2
ponant in farno ta diu donec decoquantur sicut panis:
demu extrahantur: 2 mundentur a feminibus: 2 pistetur
fortiter cu zuecharo: ita vt superet zuecharum: cui adda-
tur masticeis: 2 darfeni. c. cinnamomi nigri odoriferi: 2 p-
fecti sm quantitate receptionis: cuius dosis sint aur. iij.
in omni hora sm quod comeduntur fructus.

SYRVPVS conferens debilitati epatis: 2 ictericie: 2
corruptioni appetitus: 2 sanitati imperfecte. B. squinan-
ti: 2 spice nardi: semis macedonici: 2 spice romane: 2 radi-
cis de sticab. i. cypri: passularu enucleataru: ligurie munda-
te masticeis: oliu arde. i. pollicarie: citrag. i. tapie. aii. aur. x.
reubarbari recetis: croci. aii. aur. ij. q sunt passanda p q-
sens: 2 ponat i. x. lib. ad seruatis p nocte vna. Mane vo
bulliat vsq; ad plumptionem medietatis: 2 colent: 2 in illa
colatura ponat zuechari. lib. vj. 2 mell lib. j. 2 iteru bulli-
ant vsq; ad spissitudinem leto igne: b q bibat q libz die a. ij.
3. vsq; ad. ij. cu ter tato aq caler: 2 pfer cu adiutorio Dei.

ELECTVARIVM vtile valde predictis causis. B. la-
cte lignozu munda: spice nardi: squinanti: masticeis: darsee
ni: macis: gariofi. aii. 3. j. reubarbari recentis: 2 croci. aii.
aur. iij. rosarii ad pondus oium: pistent q libet p se: 2 cri-
bellatur: 2 coficiant cu syrupo rosaceo: 2 syrupo pomor:
quoz partes sint egles: 2 reponat i vase vitreato: 2 dab
oi mane de isto ad comedendu. a. iij. aur. vsq; ad. v. Et ia
scis ex his q predixi: q qn epar fuerit curatu: 2 sanatu sa-
nacione integra: digo fiet: 2 erit copleta. Et cu digo fue-
rit copleta: liberabitur paties ab hydropisi 2 icteritia cu
adiutorio Dei. Et nosti etia q debilitas epatis aut pce-
dit a mala complone ipsius epatis vel a mala complo-
ne alioz mebrozum. Et scis iterum q male complones
simplices vel coposite sunt 2 accidere pnt 2 a causis in-
trinscis 2 extrinscis. Et scis similiter q qn boies viuunt
inordinate in cibis 2 potibus: destruit epar: 2 inde prone-
niunt ad hydropisim ppter defectum caloris innati. Et
satis est etiam manifestu q ille q e affluens celebrare mi-
nutione: 2 dimitit illam: inde potest ad hydropisim per-
uenire. Et similis accidit mulieribus ex retetione mestrui-
rum: 2 viris ex retetione hemorroydaruz. Quare dico q
syrupus predictus: 2 istud elium pscriptu cofert multum
oibus speciebus hydropisis. Sed q intentio mea est ab-

breniare sermonem: ideo pono curas vniuersales: q pti-
culariter tractando non posset breuitate seruire: quam
intendo: quare picularia discretioni medici ptermitto.
Tn cu tu medicaris bipolarca: iunge in syrupis vel ele-
ctuarys: ea q beant puocare vna: 2 piderando semp in
istis 2 alyis egritudinibz q sunt pideranda. B. Prouocan-
tia aut vna sunt hec: semina cucumeris saraceni: 2 me-
lonis: 2 citrulli: 2 feniculi: 2 succus etia isto: 2 radix apy:
2 eius succus: radix petrosellini: 2 er succ: char cass. als.
2 castafi. cameleota 2 ipsius radix. Omnia aut ista pnt
propinari cruda: vel cocta: sed cocta non inducunt dolo-
rem stomacho: 2 profunt cum adiutorio Dei.

SYRVPVS coferes doloribus splenis: 2 remouet il-
los: 2 subtiliat ipsuz poteter. B. squinati: spice: eupatoz:
se. feniculi: radice de tarfea. i. tamaricis: acruaz. i. scolo-
pendrie: apy: rubee tinctoris: curraz balani: flos camo-
mille: passulgru enucleataru: fa. i. valeriane: meu. aii. 3. j.
ireos partes tres. 3. j. rad. capparis: 2 rad. cedri. aii. aur.
ij. masticeis aur. 5. coquassa que sunt coquassanda 2 infun-
dant p nocte vna in. xxx. lib. aque seruatis: 2 bulliat vsq;
ad consumptionem medietatis leto igne: 2 coletur: 2 in il-
la colatura adde lib. iij. zuecha. 2 mellis lib. j. 2 aceti lib.
iij. 2 iteru bulliant lento igne vsq; ad spissitudinem: de quo
bibatur oi mane. 3. ij. cu aqua calida. Et cauedu est oino-
ne coquass syrupus iste in vase creoz: nisi stanato optimes
qn si fieret magnu posset inde consequi nocuentu.

ELECTVARIVM vtile predictis causis. B. su meuz
radicis tarffe. tamaricis: acruam: eupatoz: passularuz
enucleatar: cro. aii. 3. j. rubee tinctoris: masticeis. aii. 3. 5. rad.
capparis. aur. ij. pistentur 2 cribellent subtiliter quelibet
per se: 2 conficiantur cu syrupo squinzabin de zuecharo.
Et dosis eius sit a. iij. aur. vsq; ad. v.

SYRVPVS conferens oppilationi: 2 doloribz hypo-
cudriozum. B. barstaina lib. j. liquiritie munda: 3. vij. ca-
momille: ireos. aii. 3. ij. nanocha: 2 est emeos: dauci. aii.
3. ij. que sunt conquassanda conquassentur: 2 infundan-
tur per nocte in. xxx. lib. aque seruatis: mane vo bulliat
lento igne vsq; ad consumptionem medietatis: 2 coletur:
2 in illa colatura addantur lib. vj. zuechari: 2 mellis tan-
tund: 2 lib. ij. decoctiois camomille: 2 itez bulliat simul
lento igne vsq; ad spissitudinem: 2 dosis eius sit ab. 3. ij. vsq;
ad. ij. cum quater tanto aque tepide.

ELECTVARIVM conferens predictis causis: 2 co-
meditur indifferenter: sic comeduntur fruct. B. mare duse
2 est maiorana: nabana. i. menthe. aii. 3. ij. corticis citri:
basce 2 atan. aii. 3. ij. masticeis: 2 camomille. aii. 3. j. succi lig-
ritie. 3. 5. gariofiloz quarta pre. 3. j. pistentur 2 cribellen-
tur q libet per se. Quibus addat aur. j. puri 2 optimi bal-
sami: 2 conficiantur cu syrupo de corticibus citri 2 repo-
nat in vase vitreato: cuius dosis sit ab aur. iij. vsq; ad. v.

SYRVPVS conferens syncope: 2 omni debilitati cor-
dis. B. sete cobuste lib. j. succi buglosse: 2 liquiritie munda-
te. aii. lib. 5. menthe 2 gariofiloz: 2 basiliconis: 2 maiorana.
ne. aii. 3. j. masticeis: 2 corticis citri. aii. 3. 5. Que sunt coquas-
sanda conquassentur: 2 infundantur in. xxx. lib. seruatis
aque per noctem vna. Mane vero bulliant lento igne
vsq; ad consumptionem medietatis: 2 coletur: in cuius
colatura ponantur lib. x. succi pomozum dulcium. 2 lib. x.
zuechari: 2 iterum simul bulliant vsq; ad spissitudinem:
cuius dosis sit omni mane ab. 3. ij. vsq; ad. iij. cu quater
tanto aque calide: proficiet cu adiutorio Dei.

ELECTVARIVM valde vtile predictis causis. B.
ligni aloes. aur. ij. corticis citri. 3. j. pistentur 2 cribellen-
tur subtiliter: 2 conficiantur cu syrupo pomozum dulciuz
facto cum zuecharo: 2 propina ad comedendum: q si pa-
tiens habuerit tremore cordis ca romie: erit perfectu.

Col. Auer.

§ 3

de dispo-
nitis epatis

SYRVPVS cōferens valde spūto sanguinis q̄ prouēnit a pectore: vel pulmone: p̄mo in hac passione celebrāda est minutio basilice dextri brachij: & postea detur de isto syrupo oī die gb. 3. iij. vsq; iij. cū bis tāto aque. & corticis auellanaū que circūdat melle os: achacie caude regne: aī. 3. j. rosariū: & fennis florū granatozū. aī. 3. 5. sumach: & masticia. aī. aī. iij. cōquassentur que sunt conquassanda: & ponant in .x. lib. feruentis aque p̄ noctez: in mane vero bulliant vsq; ad consumptionē medietatis: & pone in hac colatura lib. iij. succi plantaginis: & lib. viij. syrupi rosacei: & reponantur ad ignem decoquēdo ad spissitudinē: & reponē eum in vase vitreato. Lūius dosis sit quolibet mane. 3. iij. cū bis tanto aque tepide. Et caueat sibi a vociferatione: & clamatiōe: & ab ira: & ab oī motu: & passione alē: & requiescat suauiter in camera sua sup lectus suum: & non comedat carnes oīno: sed comedat panem bene fermentatum cum zuccharo rosaceo.

MACHAZON quod confert istis causis: & comedif ad modū fructus. & corticis auellanaū: cimarū vitis: feminis zeraferis. i. feminis scariolē. aī. 3. j. mūmie aī. iij. pistet quolibet per se: & cribellentur subtiliter: & cōgregentur simul: & conficiantur cū syrupo rosaceo de zuccharo rōnabiliter factor: & de isto sumatur indifferenter pluries in die: sicut recipiuntur fructus a. iij. aure. vsq; ad .v. Oī si cōsolidabilis vlnus: & remouetur tussis: liberabitur infirmus integre & perfecte. Si autem tussis permanet: & vlnus non consolidatur. Tunc in curatione huius aliter est incedendum. v3. q̄ curandus est cum rebus temperatis: habentibus proprietatem abstergerendi: mundificandi: & deiccadī absq; acumie: & cū h̄ habeat aliq̄ p̄prietatem resoluendi. Cognoscendo q̄ ex leui causa hec passio reciduat. Et huic cāe confert valde h̄ medicamē. & amygdalaz amaraz: q̄ sit vtilēs valde i hoc casu. camomille antheres: succi liquiritie. aī. 3. j. corticis citri. 3. j. fistis. se. lini. aī. 3. 5. pistentur quolibet per se: & q̄ sunt cribellanda cribellentur: reliq̄ pistentur: & misceantur oīa cum syrupo scari. mixtōe dura. Et de hoc electuario recipiat aī. iij. oī die ieiunus. Et rege eū pane optime fermentato cum pullis: & gallinis: vel cum carnibus edi la tantis preparatis in tasphea alba & similibus. Si vero sanies a pectore processerit leuiter cū adiutorio Dei poterit liberari predictis curationib⁹. Et si a pulmone emanauerit: tunc aliter est curandus. v3. preparando se omnibus modis ad hanc curam exercēdam que est nobilis & maximi inuamenti. Accipe ergo peciam bolli cōis cum quo tingitur: & proice eā in ignē: & dimittatur tandū donec fortissime igniatur: & postea infundat in aqua rosacea in vase cooperto ad modum emboti: & recipiat per sūtulaz vel cānaz sumū: & per os a longe: & patiens a longe debz summi per os trahere multoties: q̄ sic agendo a predicta passione poterit liberari. Et iam cognita est manifestissime & approbata hec cura: q̄m pater meus ipsaz fecit Regi de Andellus: q̄ inde cognouit ex ea certissimū inuamētū. Et abstineat patiens ab olbus carnibus: p̄ter q̄ a pullis gallinaceis: & gallinis p̄paratis in tasphea alba vel viridi cū pane bene fermentato: elongando se ab olbus alijs rebus. S; comedat panem cū zuccha. rosaceo q̄m pōt: q̄ h̄ vtilissimum ē valde huic passioni.

SYRVPVS cōferens valde pleuresi facte in pectore vel pulmone. In primis fiat flōmia in opposita parte apatis: & sit de cephalica: & postea propinet ei de isto syrupo. & charscainne: & camomille: liquir. mūdare: acreeuan. i. scolopendrie. aī. aī. x. f. feminis melonis & hopnep: idest inube. ana. aure. v. radices apy: & de rarinē. idest feniculi. ana. aī. ij. conquassentur quolibet per se: & in nocte ponantur in .x. lib. feruentis aque: mane vero bulliat

lēto igne vsq; ad consumptionē medietatis: deinde fortiter exprimēdo colētur: & in illa colatura ponatur. v. lib. zucchari: & ij. lib. aq̄ rosacee: & bulliant simul vsq; ad spissitudinē syrupi: & sumantur de isto quolibet mane. 3. ij. cū 3. ij. aque tepide. Et cibus eius sit panis ablutus cū aqua quinque: & de isto comedat. 3. j. vel plus: prout tibi videbitur: & elongetur ab olbus spēsibus carnum. Et cū h̄ regimine Deo dante resoluetur apā tali modo q̄ pueniet ad sanitatē. aī. q̄ non perueniet ad sanien.

PILLVLE ad tenendū die noctuq; in ore: & id quod resoluitur paulatine deglutiat. & liquiritie mūdare: & se. melonis: & cucumeris mudatarū. aī. aī. x. pistentur quolibet per se: & incorporentur cum syrupo violaceo liquidez: ponant ad lētum ignem: & bulliant donec inspissentur: hāt pillule similes granis lupinorū: & teneant in ore die noctuq; deglutiendo q̄ resoluitur vt dictum est: & conferunt cum adiutorio Dei. Oī si nō cōsulerint: eo q̄ apā cōuersum est ad sanien: necesse est tibi aliam curam facere: & est hec. & liquiritie lib. ij. ireos panicale: violarum & inube. aī. 3. j. sandali & rose. aī. ij. quartas. 3. j. psularum enucleatarū. 3. 5. que sunt pistada pistent: & infundantur in lib. ij. aque feruentis per noctē vñaz: mane vero bulliant lento igne vsq; ad consumptionē medietatis: & colentur: & in illa colatura ponantur. xv. lib. mellis & lib. ij. zucchari: & bulliant vsq; ad spissitudinē. & deñ de isto patietī quolibet mane. 3. ij. cū ter tāto aque tepide. Et cibus eius sit tasphea ex pullis parnis: vel p̄dicibus pnis: recipiēdo tñ brodii: & nō carnes. Et q̄ntas cibis sit q̄nta pars eius: q̄ cōsueuerat comedere in sanitate eius.

PILLVLE conuenientes in hoc casu. & semi. lini affatit: liquiritie. ana. 3. j. pistentur iste due res quolibet per se: & made facias cum syrupo poniorum dulcium: & faciāt pillule ad modum lupinorum: & teneantur in ore donec liquescant succedat die noctuq;.

SYRVPVS cōferēs soloni vētris: & liēteric. & folio rū myrthe & florū eiusdē. aī. 3. ij. se. malorū granatozū: q̄ reperitur in medio florū malorū gnatozū: & coralli albi. aī. 3. j. masticis: & florū sticados. aī. 3. 5. q̄ sunt conqualanda cōquassentur: & infundantur per noctē in .xv. lib. aque feruentis: mane vero bulliant vsq; ad consumptionē medietatis lento igne: & colētur: & in illa colatura ponantur de syrupo masticino: & de syrupo siccarū rosarū. aī. 3. iij. & iterū simul bulliant vsq; ad decoctionē syrupi. Et regimē eius sint perdicēs valde decoctē. v. vsq; ad dissolutionē siarū carniū: & postmodū cōdiant in tasphea: & p̄pinent ad comedendū. Et suspēdat ad collum patietis smaragdus q̄ descēdat sup stōchum: q̄m cōfert valde.

MACHAZON q̄ est cōferens valde in hac passione. & caude equine. florū granatozū: florū myrthe: & masticis. aī. 3. j. foliorū myrthe: & semi. lini. aī. aī. v. quolibet pistētur per se. p̄pter grossitudinem substantie ipsarum: & cribellentur subtiliter: & conficiant cū syrupo myrthelle: & syrupo liquiritie. Et dosis eius sit quolibet mane & sero a. iij. aureis vsq; ad .v.

SYRVPVS cōferens valde consipationi vētris. & semi. chartani: myrabolanozū citrinorū: violarum: & liquiritie. aī. 3. 5. aī. vñ. mēthe. 3. 5. masticis & zarauz. i. aristologie. aī. aī. xl. Pistentur quolibet per se & ponantur in lib. iij. feruentis aque & bulliāt lento igne vsq; ad consumptionē medietatis: & colentur: & in illa colatura ponatur tantundem zucchari: & bulliant iterū vsq; ad spissitudinem syrupi: & dentur de isto quolibet mane ieiuno stomacho. 3. ij. cum. ix. 3. aque tepide. Et rege eū regimine lenituo: sicut sunt carnes castratine: & edozum lactentium: elixe cum olcribus mollibus: & lenitiuis: q̄m confert cum adiutorio Dei.

Syrupus

SYRVPVS conferens in retentione vime. *R.* semis citruli: cucumeris: melonis: 2 cucurbite mundatarum *qii. 3. j.* danci: 2 radice apii: 2 feniculi *ssii. quartam partem. 3. j.* conqassentur quelibet per se: 2 ponatur in *xx. lib.* aque feruentis: 2 bulliant vsq; ad consumptione medietatis: 2 coletur: 2 in ipsa colatura ponantur zucchari *lib. vi. 2 mellis lib. j.* iterum bulliant vsq; ad spissitudinem syrupi: 2 propinentur de isto quolibet mane. *3. ij. ci. 3. viij. aque calide.*

ELECTVARIVM valde vtile huic passioni. *R.* corticis melonis: 2 seminum conuini: 2 masticis *ssii. aut. x.* pastinace masculinis: 2 corponum adustorum: 2 lapidis stidaici: 2 lapidis spongie *ssii. aut. v.* quelibet terant per se: 2 conficiantur cum syrupo saxifragie de quo duntur omni mane *aut. ij. cum supradicto syrupo.* Sciendo qd istud electuarium non solum confert in retentione vime simpliciter: verum etiam quando est causa lapidis: quoniam ipsum frangit: 2 educit illum cum vima. Et inungatur cum pinguedine cattis: quia confert valde. Et confectio etiam sagenee 2 terbenine de qualibet quantitas vniuersa castaneis recipiatur cum aqua zucchari: puocat vnam 2 lapidem frangit: maxime si inungantur renes: pectus: 2 ilia: cum predicta pinguedine cattis.

SYRVPVS vtilis valde excoziationi vesice 2 scabiei. *R.* corticis subtilis granorum pinis: est illa que est inter testam duram 2 grana munda alba iporum: 2 liquiritie mundate: 2 rosarii *ssii. 3. j.* pistentur quelibet per se: 2 infundantur per noctem in *lib. xij.* aque feruentis: 2 in mane bulliant vsq; ad consumptione medietatis: 2 coletur fortiter exprimendo: 2 in illa colatura ponantur *lib. ij.* syrupi de bisfalfasit: 2 iterum bulliant lento igne vsq; ad decoctionem syrupi: 2 propinetur de isto omni mane *a. ij. 3. vsq; ad. iij.* cum ter tanto aque tepide ad bibendum.

ELECTVARIVM vtile valde in hoc casu. *R.* corticis subtilis pinorum predicti. *3. j.* masticis 2 seminis sicados *ssii. quartam partem. 3. j.* terantur quelibet per se: 2 conficiantur cum zuccharo rosaceo: 2 si videretur spissum nimis: addatur aliquid de syrupo rosaceo facto ex rosis sicis: de quo omni mane detur circiter. *3. ij.*

SYRVPVS optimus conferens contra fluxum sanguinis hemorroidarum. *R.* androsiri. *3. ij.* foliorum myrte: 2 balaustiarum: 2 limature ferri *ssii. 3. j.* liquiritie mundate ad pondus omnium: pistentur quelibet per se: 2 infundantur per noctem in *xviij. lib.* aque feruentis absq; limatura ferri: 2 bulliant vsq; ad consumptionem medietatis. limatura vero ferri ponat in duas libras aceti. predicta aut decoctio coletur: 2 in illa colatura ponatur *lib. xij.* zucchari: 2 *lib. j.* mellis: 2 simul coquat ad spissitudinem. Et cum fuerit prope finem decoctionis: extrahatur limatura ab aceto 2 ponat in dicto syrupo 2 decoquatur vsq; ad complementum decoctionis: deinde coletur: de quo detur patienti omni mane. *3. s. cum aqua calida.*

ELECTVARIVM valde vtile in hoc casu. *R.* liquiritie. *3. v.* androsiri. *3. v. 2 s.* limature ferri ter ma defacte in aceto: qualibet vice per noctem vnam: et exiccate. *3. s.* terantur quelibet per se: 2 cribellentur subtiliter: 2 conficiantur cum syrupo optimi mellis decocti vsq; ad spissitudinem. 2 dentur patienti quolibet mane ieiuno *aut. iij.*

SYRVPVS optimus conferens doloribus spine: 2 bis similibus. *R.* ireos: labada: hacaron. i. asara bacca: eupatorij: qd arabice dicitur gesseri: panical: camomille: acbil amalech. i. melliloti. *ssii. 3. j.* acharon: 2 fodeghedi campestre: est polium montanum 2 campestre. *ssii. 3. s.* liquiritie mundate ad pondus omnium: masticis 2 croci. *ssii. quartam partem. 3. j.* pistentur q sunt pistanda: 2 infundantur in

xj. lib. feruentis aque: 2 *li. ij.* aceti. Mane vero ponat ad lentum ignem: 2 bulliat vsq; ad assumptione medietatis: 2 coletur: 2 in illa colatura addantur *lib. viij.* mellis: 2 zucchari *lib. 2* iterum bulliat sil vsq; ad spissitudinem syrupi: 2 de quolibet mane *a. 3. ij. vsq; ad. ij. 2 s.* cum ter tanto aque calide.

ELECTVARIVM optimus conferens valde in hoc casu. *R.* iasiri: 2 semeg albotum: baboneg. i. camomille. *ssii. 3. j.* succi liquiritie: gariofilis: amygdalarum mundatarum: 2 pinearum mundatarum. *ssii. 3. s.* teratur quilibet p se: 2 cribellentur: 2 conficiantur cum syrupo sgzabin: 2 q non possunt pistari dissoluantur cum isto eodem syrupo: 2 sil conficiantur: 2 propinetur de isto patienti ab *aut. ij. vsq; ad. ij. 2 s.* quolibet mane.

SYRVPVS conferens valde doloribus bipedidrio rum qui veniunt ex flegmate subtili: q sunt quasi intolerabiles: 2 cum creditur esse in fine nondum sunt in finem. Et propter hoc est necesse medicum esse valde sollicitum in providendo circa hoc: q non solum fit ex predictis humoribus: verum etiam ex vaporibus seu ventositatibus: q re resolutiva sunt ponenda in hoc casu. fiat ergo syrupus iste qui confert valde in hac passione. *R.* florum camomille: alchil: almelech. i. melliloti: 2 corticis citri: feniculi *ssii. 3. s.* squinanti: cuscute. *ssii. 3. ij.* seminis melonis excozicati ad pondus omnium: conqassentur omnia 2 ponantur in *xx. lib.* aque feruentis per noctem vnam: mane vero bulliant vsq; ad consumptione medietatis: 2 coletur: 2 in illa colatura addatur *lib. x.* mellis mundi spumatis: 2 bulliat vsq; ad consumptione decoctionis: 2 propinentur omni mane ieiuno stomacho. *3. ij.* cum ter tanto aque tepide. Et regatur cum turturibus 2 quibus parvis nemois i tasphe.

MAHAZON conferens huic cause. *R.* granorum pinum mundatarum. *3. v.* auellanarum mundatarum. *3. ij.* succi liquiritie: masticis: gariofilorum: 2 feniculi. *ssii. aut. iij.* terantur quelibet per se: 2 cribellentur: 2 conficiantur cum syrupo de corticibus citri optimo: 2 dentur omni mane *aut. v.* cum aqua calida.

SYRVPVS optimus conferens cholericis febribus. *R.* capillorum veneris: seminis melonis: cucumeris: sandali: eupatorij. *ssii. 3. j.* floz nenufaris: 2 violarii. *ssii. 3. s.* masticis *aut. ij.* q sunt conqassanda conqassentur: 2 infundantur in *lib. xx.* feruentis aque per noctem vnam. Mane aut bulliant lento igne vsq; ad consumptionem medietatis: 2 coletur: 2 in illa colatura ponatur *lib. v.* zucchari: 2 *lib. j.* aceti: 2 manne: 2 tamarindi. *ssii. 3. ij.* decoquantur vsq; ad spissitudinem syrupi: de quo omni mane detur. *3. ij.* cum *vij. 3.* aque. Et regimen eius sit aqua ordeis infrigidata: 2 abstineat se a rebus dulcibus. Et si coqueretur patiens de siti: infrigidetur aqua ordeis cum melle: vel ponendo eam in puteo: 2 propinetur ad bibendum.

SYRVPVS conferens sinoche: fiat primo flobotomia euacuando de sanguine quasi ad sincopim: postea propinetur de isto syrupo. *R.* florum nenufaris: 2 violarum: sandali. *ssii. 3. j.* pistentur sandali: 2 ponantur omnia in sex libris feruentis aque per noctem vnam. Mane vero bulliant vsq; ad consumptionem medietatis: 2 coletur: 2 in illa colatura addatur *lib. j.* aque cucumeris saracenici: qui dicitur arabice dulla: 2 *lib. 2.* y. zucchari q bulliant simul ad spissitudinem syrupi: de quo detur patienti omni mane. *3. s.* cum quinque tanto aque: 2 *3. j.* agresti. Et iste syrupus valet: non solum sinoche: verum etiam omnibus febribus cholericis. Regimen autem istos sit aqua ordeis infrigidata in puteo: 2 mica panis pluries abluta cum aqua decoctionis cucumeris saracenici: 2 citruli. addedo aliqd aceti: 2 infrigidetur in puteo: 2 de ista mica sic preparata denf. *3. ij.* Lognostedo q si de deris vel ppinaueris patienti sinochas aliqua calida actur: inde non modicum recipiet nocumetum: q nung

Regimen.

I

erit quietis: quare ei oia in frigidata in puteo vel in nibe exhibenda sunt. De febribus autem compositis loqui ad presens premitto: eo quod non puenit huic tractatui de singulis particulariter determinare. Sed componere syrupos facere poteris put cognoueris conuenire ipsarum compositionibus.

SYRVPVS vtilis febribus staticis. *R.* iros: 2 radices apij: 2 rad. dauci: nanogelba: 2 chascell. affi. aut. x. centauree minoris: 2 cabada. affi. aut. iij. conuassentur que sunt conuassanda: 2 ponantur in. xij. lib. is feruentis aq per noctem vnam. Mane vero bulliant lento igne vsq ad consumptione medietatis: 2 colent: 2 in illa colatura ponant mellis 2 quechari. affi. lib. iij. 2 decoquant vsq ad spissitudinem: de quo detur patienti o mane. 3. s. cum. 3. ix. aque tepide. Et regimen eius sit panis optime fermentatus infusus in iure pullo vel perdicis: aut turturum perfecte decoctum. Et qui sit detur ei de syrupo. 3. s. cum. 3. ix. aque ad bibendum: erit quietus domino concedente.

K

ELECTVARIVM aptum huic intentioni 2 cause *R.* corticum citri decoctum in aqua tadam donec ablata sit amaritudo ab eis: 2 pistetur optime donec dissoluantur ad modum electuarij addendo paulatim de quecharo albo 2 duro: semper pistado 2 incorporado simul: ita quod sit plus quam in duplo de quecharo: 2 de isto elario idiffenter recipiantur ei hora. affi. iij. ad modum fructus.

SYRVPVS conferens febribus melicis. *R.* floz lin. gue bouine: iros affi. 3. y. floz camomille: radices tamariacis. affi. 3. j. iuuibe. 3. iij. feminis melonis. 3. s. radices capparis quartam partem. 3. s. masticis. affi. y. Conuassentur omnia hec: 2 infundantur in. xvij. lib. aque fermentis. mane vero bulliant lento igne vsq ad consumptionem medietatis: 2 colentur: 2 in illa colatura ponantur mellis: quechari: succi pomorum: 2 succi granatorum dulcium. affi. lib. iij. 2 reponantur ad ignem lentum: 2 bulliant vsq ad spissitudinem: de quo ppinentur omni mane. 3. y. cu aqua tepida. Et regimen eius sit panis bene fermentatus cum tasphea alba vel viridis: dimittendo oia acetosa.

L

ELECTVARIVM aptum 2 conferens valde in hoc casu: quod comedi debet indifferenter sicut fructus. *R.* elary ponop lib. j. cui addes floz camomille: 2 masticis affi. exagia. iij. succi liquiritie. 3. y. terantur quelibet per se: 2 incorporentur cum elario predicto: de quo ppinentur ad modum fructus o mane a. iij. vsq ad. vj. affi. Cognoscendo quod febris cholericus quando est extra vasa: sit cum rigore magno: 2 intenso calore: donec euaporetur: 2 recedit calor: 2 post recessum videtur remanere sicut sanus: 2 sic in circuitu vadit: 2 recedit: de tertio in tertium diem: donec consumitur 2 resoluitur humor: et sanus inde efficitur. Sed illa que est intra vasa omnino efficitur sine rigore: sed est cu inquietudine: 2 angustia valida: 2 intenso labore a calore vsq ad finem. febris autem que sit ex melia nali. vj. ex fece sanguinis: cum est intra vasa: est habens paroxysmos: tamen sine rigore: 2 non remanet niudus: neque sicut sanus: nec recedit p maiori parte absque beneficio 2 consilio perfecti medici.

M

Curationes podagricorum.

SCIRE DEBES quod aliqua podagra est que sit ex humore acutissimo: 2 aliqua que sit ex humore non sanu acuto: 2 quedam que sit ex flegmate: 2 aliqua que sit ex melia. Et si nonia est cura generalis conferens omnibus suis speciebus: specialiter quando patiens fuerit super repletus. Attende quod si fuerit ex acuitate humorum: ponere debes super pedes epibima factum ex floze camomille 2 rosarum 2 farine ordeii. affi. partes equales: pistentur que sunt pistanda: 2 cribellentur: 2 conficiantur cum aqua rosacea: 2 superponantur pedibus. Si vero dicta podagra fuerit ex flegmate pone desuper emplastrum

factum ex farina ordeii: 2 cinere cypressi: quarum partes sint equales made factum cum aqua tepida: 2 superponas: qui confert valde: 2 non solum pedibus: verum etiam qui tumor sit in cruribus: manibus: 2 pedibus: cum molliciet ita quod cedit digito qui premitur. Cum autem podagra sit ex melia ponant super pedes eorum hec. Decoquant oia cum corticibus suis in aqua vsq ad durities perfectas: accipe vitella eorum: 2 tantumde floz camomille: 2 farine ordeii: et fiat emplastrum cum aqua tepida: 2 superponatur.

SYRVPVS conferens sciaticis 2 podagris. *R.* floz camomille: quinantis: spice nardii: iros: 2 feminis melonis: 2 panicald: 2 est species iringorum. affi. 3. j. conuassentur que sunt conuassanda: 2 infundantur per noctem vnam in. x. lib. aque feruentis. mane vero bulliant vsq ad consumptione medietatis: 2 colent: 2 in illa colatura addantur lib. v. mellis: 2 lib. j. quechari: 2 lib. j. oximellis: 2 ite bulliant vsq ad spissitudinem: de quo dent o mane. 3. y. cum ter tanto aque tepide: 2 liberabitur cum adiutorio Dei. Regimen autem eius sit panis bene fermentatus cu ambibus paruis nemoris pparatis in tasphea: vel in patellis: aut affatis in veru. Et mungat locus cu oleo rosaceo: 2 anbe tino: 2 camomillino: 2 pinguedine anatis: 2 oleo de iasemino: quorum partes sunt equales. Et confert cum adiutorio Dei. Et sufficit ad presens cum laude Dei.

Tractatus Rabi Moysi abemaimon quem soldano Babylonie transiit.

POSTQVAM ad manus Mirami scriptoris Moysi israeliti cordubini preceptum principis ac honorati regis peruenit: cui Deus gloriofus honores suos augumentare: atque crescere dignetur: qui mihi transiit per quendam suum nuncium. Et tibi scribere deberem regimen tale: cui se cure 2 absque dubitatione aliqua possit adherere: de curis egritudinum que nouiter ipsi meo domino superuenerunt: cui Deus dignetur ipsas 2 omnes alias egritudines ab ipso elongare: 2 sanitates perfectam cum eodem tempore vite sue permanere. Mihi quidem rememorauit dictus nuncius quod dominus reuerendus coqueretur de duritia 2 stipticitate sue nature: intantum quod non potest affellare: nisi cum studio valido: duritia 2 labore. Et quod inouat esse eidem melancholia: 2 cogitationes male: 2 appetit esse solitarius: 2 timet mori: 2 dixit mihi iterum prenomminatus nuncius quod debilitatus est stomachus eius taliter quod cibis corrumptur in eodem absque perfecta 2 completa digestionem. Quare super his quatuor ordinari tractatus.

Tractatus primus de regimine sanitatis omnium bonum sub breuiloquio compilatus. Secundus de regimine egrotantium quando non possunt medicum reperire: vel non inueniunt perfectum 2 doctrinatum. Tertius de regimine domini 2 eorum accidentibus prout mihi p suis significauit nuncium. Quartus est cap. generale conueniens atque vtile sanis 2 egris oibus temporibus 2 locis.

NON impropere mihi ab aliquibus si aliquid dicturus sum in hoc tractatu de his que in alijs tractatibus 2 locis rememoravi: eo quod quilibet tractatus sit secundum exigentiam 2 requisitionem querentis: aut secundum intentionem efficientis: 2 super hoc a Deo excelso 2 glorioso implozo auxilium 2 iuuantem.

Tractatus primus de regimine sanitatis omnium bonum sub compendio 2 breuitate.

INTENTIO nostra in hoc tractatu est: rememorare vias leues atque faciles ad memorie recomendationem. Et exercere hec que dicitur superius erit magne utilitatis atque perfectus in preservatione sanitatis. Et hic tractatus est secundum sententiam magnorum medicorum. Dicit Hippo-

Exagium
facta pars
vncie.

cras q̄ p̄seruatio sanitatis existit in elongādo se a multa repletioe a superfluo labore. vide q̄ quō posuit Hippo cras p̄seruatiōe sanitatis in istis duab⁹ vjs. vj. q̄libz se abstinat a sup̄flua z nimia p̄lectioe: z ē a tali excessu exercitij z laboris q̄ possit cibū corrūpere: z digōne ipe dire: qm̄ qm̄ alijs tantuz comedit aut bibit q̄ satiat sup̄flue: ex necessitate se q̄f ide extēsiō. Et scitū est q̄ q̄libet mēbū qm̄ extēdit vltra debituz soluit ipsius p̄muitas: z inde debilitat virt⁹ eius. Quare cū s̄tōch⁹ in tali dispositiōe existit: debilitat virt⁹ eius in tantū q̄ nullo mō p̄fecta pōt digōne exercere: z accidit dolor in eo: z debilitas mor⁹ ipsi⁹: z maxime cū potat aquā multa post repletionez. vñ ipole est quin accidat ei vna ex istis reb⁹. vj. aut q̄ corrūp̄t digestio tali mō q̄ inde pōt ad mortē peruenire. Et si corruptio fuerit remissior atq; minor p̄dicta: efficit infirm⁹: s̄ liber abib⁹ cū bono regimine z pueniēti. Et adhuc pōt esse lenior digō mala intantū: q̄ sustenta- b⁹ patiēs absq; eo q̄ pueniat ad egritudinē: s̄ cū labo- re. Spēs aut male digōnis diuersificans s̄m diuersitate sp̄erū ciboz z cōplonū z etatū: atq; s̄m p̄parationē mē- b⁹ ad recipiēdū egritudinē. ¶ Certissime cōscēdo q̄ si digō mala vel corrupta facta fuerit in s̄tō: ipole est q̄ bona fiat in epate vel in ceteris mēbris. Et dicit Hīr- sal. q̄ qui cupit se ab egritudinib⁹ p̄seruare: custodiat toto posse ne malā faciat digōne: z vt n̄ moueat se motu laborioso vel sup̄fluo post cibū. z hac de cā medici p̄cor- dāt. Et gñāl⁹ dixerunt q̄ q̄ vult in sanitate pmanere su- deat surgere ante satiata cū aliquo appetitu a mensa: abstīnēdo se oīno a tēsiōe z sup̄flua repletioe s̄tōchi. Itē adhuc oēs sapiētes medici dicūt: q̄ ex sumptioe mali ci- bi in modica quāitate min⁹ sequit⁹ nocumētū: q̄ ex rece- ptioe boni z p̄fecti in quāitate sup̄flua atq; magna. Et q̄ qm̄ alijs recepit ex cibo nō bono aut malo in modica quāitate: in s̄tōcho z in epate digerit digōne cōpleta et p̄fecta: tñ pp̄ delectationē ipsius: aut q̄ calor z virt⁹ pua- let: z p̄stā sup̄ illud modicuz: z intantū q̄ id q̄ ex illo puenit ad mēbz: recipit z puenit ab ipsis: z assilatur in sui nutrimentū optime z p̄fecte: z si qd ex ipso sup̄flūū re- manet: est modici valde: vñ virtute expulsū a ipso facili- ter expellit ab eis: q̄re ex hoc nō puenit nocumētū: z si qd acciderit est leue: z ip̄ceptibile: qd nō cōscit⁹: vel curat. Qui aut saturat sup̄flue: q̄m ex optio pane z p̄se- to: z nobilissimis carnib⁹: z p̄fectissime p̄paratis nō p̄t bonā facere digōne: nec laudabilē. Et hāc cautela me- dici habuerūt: qm̄ p̄hibent ne alijs cupiēs sanitate suaz p̄seruare. recipiat fercula multa in vna mēsa: qm̄ ex vno ferculo nō pōt tñ saturari: q̄ inde valeat ad nocumētū de quo fit curādum puenire. Sciēdo q̄ s̄m qd diuersifi- cant cibaria. diuersimode variat digō: s̄m nāz vniuersi- usq; cib⁹. Ergo qm̄ cupit suā sanitate cōseruare: istu- deat comedere i tpatis hois diei. z talr comedat q̄ sto- mach⁹ ide nō recipiat extēsiōne nec grauiamen: z come- dat cibaria pueniētia sue nāe: intantū q̄ nō deueniat ad eructationē putridā vel corruptā meq; ad sitim: z q̄ sen- tiat post cibū leuitatē: z q̄ cibaria sua talia existāt: q̄ o- m̄aneat mollis: z salubris nāe. Et istū regimē toto posse p̄seruet. Si aut aliqñ icibit necessitas comedere in ho- ris calidis: minuat de quāitate: eo q̄t⁹ digestina in tpe tali z hora debilis existit: pp̄ sparsionez nālis caloris ad exteriōra. Et qm̄ infrigidat aer: addat z multiplicet de quāitate q̄ virt⁹ digestina tunc tps fortificat: z vigorat pp̄ coadunationē z p̄strictionē innat⁹ caloris ad iteriōra z cōstrictionē poroz. Et dico vobis oīe reuerēde in v- tate: q̄ si q̄s regeretur eo mō quo regit alal suū qd egat: euaderet a multis z diuersis egritudinib⁹: qm̄ non repit

hō q̄ nō p̄pinet suis equis annonā semp z oībus hois q̄ bād in tali p̄portioe: s̄m q̄ cogitare z scire p̄t qd possit digerē atq; ferre cōpetēter sine difficultate z laboz. Quā b̄scit gl⁹ q̄ si inordinate cibaret vel sup̄flue: aut fatiga- ret vltra debitū: z inordinatis hois: q̄ infirmaret sine du- bio: qd nō faciat in seipis. Et sit gl⁹z attētus in suis mo- tib⁹ exercēdis: qm̄ ē radix marie in p̄seruatiōe sanitatis sue: z in p̄lib⁹ egritudib⁹ expellēdis. ¶ Et iā dixit nobis Hippocras: q̄ q̄ vult suā sanitate p̄seruare: vtat exerci- tio: s̄ tali mō q̄ nō p̄cipiat dolore in suis mēbris: nec gra- uamē sup̄flūū vel itēsiō. Sciēdo q̄ nō repit res in mūdo q̄ possit motū z exercitio ordiato equipari: eo q̄ ex mo- tu excitat z augumētat calor nālis in oīb⁹ mēbris. Et nō est corp⁹ alicui⁹ hois in quo nō multū multiplicent sup̄- fluitates aliq; z gñent⁹: q̄m cōcedat tpate z cibaria opti- ma z p̄fecta: nedū in faciētib⁹. S̄m q̄ p̄sumunt exercitio z motu ordiato. Et expellit ēt nocumētū ex motu z laboz qd accit ex malo regimie facto in maiori pte hominū. Et scitū est q̄ mot⁹ nō sunt eq̄les: ga alig sunt graues: z alig fortes: z qdā existit debiles. Mor⁹ aut grauis ē ille quo fortiter anhelit⁹ pmutat cū anxietate: z ille q̄ fortior hoc existit noiāt laboriosus atq; grauis valde. debilis vō nō iducit pmutationē vel alterationē in corpe. Et optimuz qd ē in p̄seruatiōe sanitaq; exercē atq; agere mor⁹ lenes z nō laboriosos: z nō ē pueniēs vt exercitio: nisi scā z cō- pleta digōne. Et post expulsioe sup̄fluitatū pme z scde digōnis. vj. z stercois: z vime: neq; dz fieri mor⁹ in forti caloze: vt in sup̄fluo frigore. Mor⁹ pueniēs sit in mane post exitū a fomno z cōpleta digōne: z scā expulsioe di- ctarū sup̄fluitatū. s̄ stercois z vime. ¶ Dixit Hīr. in regie sanitatis: q̄ quē admodū exercitiū est pueniēs ante cibū: ita nocuū ē valde post cibū: z ip̄alr post sup̄flūā satiata tē. Sciēdo q̄ motus sup̄flū⁹ z coitus z balnei post cibū sit oīa magni nocumētū: z sp̄alr illis q̄ b̄nt vnas strictas nāl⁹: q̄ illi sunt q̄ recipiūt z recipe pnt ex talib⁹ mltā no- cumēta. Tñ sine nocumēto p̄t gl⁹z se mouere ambulā- do tñ quātū sua domus in lōgitudine extēdit. ad hoc vt cib⁹ descēdere possit facili⁹ ad fundū s̄tōchi vbi digō nā- liter celebrat⁹. ¶ Et s̄m q̄ est reb⁹ q̄ multū adiunāt di- gestionē: z marie in illis q̄ affuerūt sunt dormire in die. Et de meliorib⁹ z vtiliorib⁹ reb⁹ in regimie z p̄seruatiōe sa- nitatis est: nō addere cibū cibo donec p̄mus sit digest⁹: z nō comedere nisi post nālē appetitū: neq; bibere dz nisi rōnabilr sitiat: qm̄ multoties q̄ plures hoies patiūt sitiz: z famē mēdosaz z innālē: q̄ famēs sp̄alr erit ex humore malo z mordicatio: qui mordicat ozificiū s̄tōchi: z inde p̄creat fames cui nullatenus est satisfaciēdū. Et scias q̄ bibere aquā post cibū ē vna ex reb⁹ q̄ multū destruit di- gestionē: z nisi fuerit assuet⁹ in mēsa anteq; comedat: et ifra cibū nō bibat aquā simplicē sine aliqua admixtiōe. ¶ Et de modis z ordinib⁹ p̄seruatiōis sanitatis ē: expel- lere sup̄fluitates in oī hora z tpe in quātū pōt absq; retē- tiōe ipsaz: z nō p̄sumat q̄ comedere: nec balnei itrare: nec coire: aut dormire: seu aliq̄ iter incipe: vel aliquēz motū grauē facere: nisi p̄t⁹ cās sup̄fluitates toto posse conet expellere. Et postq; fecerit aut cōplenerit aliquā ex dictis quib⁹ actionib⁹. similr agere studeat illud idē: hoc est tētare dictas sup̄fluitates expellere. Et de ordi- nib⁹ similr z cōuenientib⁹ reb⁹ in p̄seruatiōe sanitatis: est vt quilibet sciat z cognoscat nām vniuersusq; sp̄erū ciboz. Et de his z sup̄ his q̄ plures medici diuersos atq; varios ediderūt lib⁹: eo q̄ est ex reb⁹ magne necessi- tatis in arte medicine.

¶ Explicit liber Abymeron abyobar.

TABULA

Registrum Tractatum et Capitulum eiusdem.	De balabol et est ut res vna videatur due. Cap. p ^m .	6
De conseruanda sanitate capitulum.	De inuersione palpebrarum. Cap. 2.	6
TRACTATVS PRIMVS. De egritudinibus capitis: et est continens capitula. 12.	De pustulis et exituris et inflatione palpebrarum. Cap. 3.	6
 TRACTATVS PRIMVS. De egritudinibus capitis: et est continens capitula. 12.	De scabie oculorum et granulis. Cap. 4.	6
De scabie capitis: quod sagrum nominatur. Cap. p ^m .	De coniunctione seu sigillatione palpebrarum. Cap. 5.	6
De tinea cutis capitis. Cap. 2.	De pilis palpebrarum inuersis. Cap. 6.	6
De alopecia. Cap. 3.	De casu pilorum palpebrarum. Cap. 7.	7
De thiria. Cap. 4.	De generatione platularum in palpebris. Cap. 8.	7
De caluitie occipiti. Cap. 5.	De ordeolo in palpebris. Cap. 9.	7
De scissura capillorum. Cap. 6.	De fistula lachrymalium. Cap. 10.	7
De sabaphati. Cap. 7.	De carne addita in angulo lachrymali. Cap. 11.	7
De canitie capillorum in diuersa loca. Cap. 8.	De diminutione carnis in lachrymali. Cap. 12.	7
De mala dispo ⁿ e et figura capillorum capitis. Cap. 9.	De egritudinibus accidentibus in ipso oculo. Cap. 13.	7
De furfuribus capitis. Cap. 10.	De compositione oculorum. Cap. 14.	7
De pediculis. Cap. 11.	De pustulis et paruis apostematibus oculorum. Cap. 15.	7
De lendinibus. Cap. 12.	De variolis oculorum. Cap. 16.	7
Tractatus secundus est continens capitulum vnicuique quod est de egritudinibus capitis accidentibus ab extrinseco: sicut a percussione.	De dilatatione pupille et eius constrictione. Cap. 17.	7
Tractatus tertius. De egritudinibus capitis est continens capitula sex.	De descensu aque ad oculum. Cap. 18.	7
De dolore capitis ex frigidityte. Cap. p ^m .	De extractione cataractarum ab oculis. Cap. 19.	7
De dolore capitis ex caliditate. Cap. 2.	De constrictione vene seu pupille naturalis et non naturalis. Cap. 20.	8
De dolore capitis ex humiditate. Cap. 3.	De debilitate visus ex penuria et paupertate spirituum visibilium procedente. Cap. 21.	8
De dolore capitis ex siccitate. Cap. 4.	De constrictione nervi optici. Cap. 22.	8
De apostematibus panniculorum capitis. Cap. 5.	De humiditatibus oculorum. Cap. 23.	8
De apostematibus cerebri et rhectis mirabilis. Cap. 6.	De egritudinibus que sunt in mutina seu albedine oculorum. Cap. 24.	8
Tractatus quartus. De egritudinibus aurium continens capitula quinque.	De inflatione coniunctive absque apate. Cap. 25.	8
De apostematibus aurium. Cap. p ^m .	De tasphea que est gutta rubea que fit in albedine oculorum. Cap. 26.	8
De dolore auris et tinnitu. Cap. 2.	De granulis generatis in albedine oculorum. Cap. 27.	8
De grauedine auris. Cap. 3.	De febel. Cap. 28.	8
De percussione auris. Cap. 4.	De coniunctiva cum apate et sine apate. Cap. 29.	8
De grossitudine auris. Cap. 5.	De nimia subtilitate spiritus visibilis et ipsius grossitie. Cap. 30.	9
Tractatus quintus. De egritudine nasi. et est continens capitula quatuor.	De his que ab extrinsecus cadunt in oculos vel in nares vel in aures. Cap. 31.	9
De priuatione odoratus. Cap. p ^m .	De animalibus subintranctibus in aurem. Cap. 32.	9
De fetore narium. Cap. 2.	De sanguinis nares subintranctibus. Cap. 33.	9
De excoziatione et scabie que fit in naribus. Cap. 3.	Tractatus nonus. De egritudinibus cerebri: et est continens capitula viginti.	9
De polipo quod multoties vel qui multiplex nominatur. Cap. 4.	De egritudinibus anterioris partis cerebri. Cap. p ^m .	9
Tractatus sextus. De egritudinibus oris continens capitula octo.	De egritudinibus medie partis cerebri. Cap. 2.	9
De diminutione et corruptione sensus et sapientie lingue. Cap. p ^m .	De mala complexionem in media cellula interioris cerebri. Cap. 3.	9
De apostemate seu inflatione lingue. Cap. 2.	De passioibus que sunt in parte posteriori cerebri. Cap. 4.	9
De duritie et difficultate motus lingue. Cap. 3.	De egritudinibus et omnibus suis accidentibus proueniens ex destructione seu corruptione complexionis totius cerebri. Cap. 5.	9
De apostematibus amygdalarum gula. Cap. 4.	De curatione puncture nervi. Cap. 6.	10
De bothor. Cap. 5.	De epilepsia procedente a cerebro. Cap. 7.	10
De conuassatione dentium. Cap. 6.	De epilepsia procedente ex colligantia aliorum membrorum a cerebro et melancholia. Cap. 8.	10
De perforatione dentium. Cap. 7.	De melia myrachia que fit a partibus inferioribus. Cap. 9.	10
De stupore vel alligatioe vel congelatioe dentium. Cap. 8.	De oppilatione. Cap. 10.	11
Tractatus septimus. De egritudinibus labiorum et oris continens capitula sex.	De apploplexia. Cap. 11.	11
De scissuris labiorum. Cap. p ^m .	De congelatione. Cap. 12.	11
De ascola. Cap. 2.	De subet. Cap. 13.	11
De nigredine lingue. Cap. 3.	De fisen calido cum alienatione. Cap. 14.	12
De fetore oris. Cap. 4.	De priuatione intellectus ex frigidityte. Cap. 15.	12
De tortura oris. Cap. 5.	De mania. Cap. 16.	12
De corrosione labiorum. Cap. 6.	De humiditate que oritur in cellula anterioris cerebri et circa cerebrum. Cap. 17.	12
Tractatus octauus. De egritudinibus oculorum que sunt multe et est continens capitula triginta tria.	De scotomia que in arabico dicitur abscedar. Cap. 18.	12
	De dolore totius capitis quiquidem in arabico dicitur	

baidda. Cap. 19.	23	De viceribus et scissuris que sunt in pectore. Cap. 2.	23
De emigranea que in arabico dicitur sechichia. Cap. 20.	23	De scabibus. id est de pleuresi. Cap. 3.	23
Tractatus decimus. De egritudinibus colli: et est continens capitula decem octo. Cap. p ^m .	23	De apostemate lateris. Cap. 4.	24
De oppilatione. Cap. p ^m .	23	De scissura venarum pectoris. Cap. 5.	24
De relaxatione. Cap. 2.	23	De apostematibus que sunt in pinniculo quod dividit pectus in longitudine in duo. Cap. 6.	24
De spasmo. Cap. 3.	24	De passionibus diaphragmatis. Cap. 7.	24
De tremore. Cap. 4.	24	Dec sunt capitula scoli libri qui continent tractatus septem: quorum tractatus primus continet capitula sex.	25
De egritudinibus spondilium colli. Cap. 5.	24	De egritudinibus intestinum generalibus. Cap. p ^m .	25
De dislocatione spondilium colli. Cap. 6.	24	De debilitate virtutis expulsiue intestinum. Cap. 2.	25
De egritudinibus nuche. Cap. 7.	24	De ventositate intestinum. Cap. 3.	25
De apostemate nuche. Cap. 8.	24	De retentione fecum et suis speciebus. Cap. 4.	25
De oppilatione nuche. Cap. 9.	25	De excoriatione intestinum. Cap. 5.	25
De apostematibus que sunt circa guttur. Cap. 10.	25	De hemorrhoidis. Cap. 6.	26
De solutione continuitatis colli. Cap. 11.	25	Tractatus secundus. De egritudinibus renum et vesice et virge: et continet capitula octo.	26
De inflatione facta in epigloto. Cap. 12.	25	De renibus in vniuersali. Cap. p ^m .	26
De squinantia. Cap. 13.	26	De lapide renum. Cap. 2.	26
De apatibus accidentibus canne pulmonis. Cap. 14.	26	De restrictione sanguinis qui exit de virga. Cap. 3.	26
De raucedine vocis. Cap. 15.	26	De lapide vesice. Cap. 4.	26
De pustulis in meri: seu in ysofago. Cap. 16.	26	De apostemate renum. Cap. 5.	27
De corruptione et putrefactione in gula et meri: et eorum partibus adiacentibus in tempore epidemie. Cap. 17.	26	De mala complexionem renum. Cap. 6.	27
De primatione sensus et motus et de relaxatione meri et ysofagi. Cap. 18.	26	De solutione continuitatis renum et vesice. Cap. 7.	27
Tractatus undecimus. De egritudinibus pulmonis: et est continens capitula tria.	26	De debilitate vesice et exitu inuolutario urine. Cap. 8.	28
De catarro descendente ad pulmonem. Cap. p ^m .	26	Tractatus tertius. De raicis: et continet capitula quatuordecim.	28
De apostemate pulmonis. Cap. 2.	27	De testiculis a sterilitate que ex mala complexionem ipsorum procedit. Cap. p ^m .	28
De tussi que provenit a mala complexionem: et de omnibus alijs speciebus. Cap. 3.	27	De apostemate testiculorum. Cap. 2.	28
Tractatus duodecimus. De egritudinibus cordis: et est continens capitula septem.	27	De mala complexionem sicca testiculorum. Cap. 3.	29
De egritudinibus cordis in generali. Cap. p ^m .	27	De crepatura. Cap. 4.	29
De tremore cordis qui arabice dicitur altadech. Cap. 2.	27	De egritudinibus que sunt in bursa testiculorum. Cap. 5.	29
De chardiacis. Cap. 3.	27	Tractatus quartus. De egritudinibus virge: et est continens capitula quatuor.	29
De aqua que congregat in marsupio cordis. Cap. 4.	27	De oppilationem que fit in virga causa lapidis vel alius alterius rei. Cap. p ^m .	29
De pelliculis que sunt in marsupio cordis. Cap. 5.	27	De primationem sensibilitatis virge. Cap. 2.	29
De ethica cordis. Cap. 6.	27	De foraminibus que sunt in virga. Cap. 3.	29
De apate quod fit in marsupio cordis. Cap. 7.	27	De expulsionem spermatis. Cap. 4.	29
Tractatus decimus tertius. De egritudinibus epatis et splenis: et est continens capitula sex.	28	Tractatus quintus. De egritudinibus vulue et matricis: et est continens capitula octo.	29
De epate et de tribus speciebus hidropisis. Cap. p ^m .	28	De sterilitate propter malam complexionem. Cap. p ^m .	29
De apostemate epatis. Cap. 2.	28	De apostemate matricis. Cap. 2.	30
De oppilationem epatis. Cap. 3.	28	De corrosione matricis. Cap. 3.	30
De dolore epatis. Cap. 4.	28	De dislocationem matricis. Cap. 4.	30
De egritudinibus splenis. Cap. 5.	28	De fluxu menstruum. Cap. 5.	30
De ictericia citrina. Cap. 6.	28	De retentionem menstruum. Cap. 6.	30
Tractatus decimus quartus. De egritudinibus que sunt in siphac: et est continens capitula duo.	28	De oppilationem et sigillationem que accidunt collo matricis. Cap. 7.	31
De scissura siphac et exitu intestini. Cap. p ^m .	28	De laniationem matricis. Cap. 8.	31
De vulnere ventris et intestinum. Cap. 2.	28	Tractatus sextus. De egritudinibus ossium: et est continens capitula quinque.	31
Tractatus decimus quintus. De passionibus stomachi: et est continens capitula sex.	28	De mala complexionem et fracturam ossis. Cap. p ^m .	31
De ethica stomachi. Cap. p ^m .	28	De superadditionem ossis. Cap. 2.	31
De apostemate stomachi. Cap. 2.	28	De scissura ossis in longitudinem. Cap. 3.	31
De veruca que oritur in stomacho. Cap. 3.	28	De fracturam ossis causa doloris. Cap. 4.	31
De sicu que fit in stomacho que in arabico dicitur dubelati. Cap. 4.	28	De ingrossationem ossis preter naturam. Cap. 5.	31
De humoribus diversis imbibitis in flegmatico stomacho. Cap. 5.	28	Tractatus septimus. Et est continens capitula 37.	32
De motu stomachi qui dicitur in arabico folab: latine vero singultus. Cap. 6.	28	De egritudinibus que accidunt vli in carne et cute totius corporis: sicut sunt vesice et pruritus et herpes. Cap. p ^m .	32
Tractatus decimus sextus. De egritudinibus pectoris et diaphragmatis: continens capitula septem.	28	De pruritu in particulari. Cap. 2.	32
De apate pectoris et primationem anhelitus. Cap. p ^m .	28	De variolis et morbillis. Cap. 3.	32
		De morphea alba que non rubescit propter frictionem nec aliqua alia causa. Cap. 4.	33
		De morphea alba que rubescit ex frictione. Cap. 5.	33

TABVLA

De morphea nigra. Cap. 6.	33	De sciatica. Cap. 34.	36
De granulis paruis q̄ accidunt in toto corpore. Cap. 7.	33	De doloribus hipocundriorum. Cap. 35.	36
De vesicis duris que grabice dicuntur alcella: idest petrole. Cap. 8.	33	De apatibus que sunt sub spatula dextra vel sinistra: et est inter profundum apostema. Cap. 36.	36
De vernis et potis. Cap. 9.	33	De apatibus que dicuntur doggam. Cap. 37.	36
De tineositate. Cap. 10.	33	¶ Liber tertius continet tractatus tres: quorum tractatum primum continet capitula tredecim.	36
De corruptione et excoziatione cutis. Cap. 11.	33	De febribus effimeris. Cap. p ^m .	36
De lepra. Cap. 12.	33	De febre cholericā seu tertiana. Cap. 2.	37
De cadar et de seleg. Cap. 13.	34	De febre quotidiana slegmatica. Cap. 3.	37
De seleg. i. de paralisi in particulari. Cap. 14.	34	De sanguinea febre. Cap. 4.	37
De spatio. Cap. 15.	34	De melancholica febre. Cap. 5.	37
De pulsatione. Cap. 16.	34	De febre que fit ex cholera vitellina prassina aut eruginosa. Cap. 6.	37
De saltu. Cap. 17.	35	De cura febriu tertiane non pue que fit ex cholera mixta slegmati. Cap. 7.	37
De tremore. Cap. 18.	35	De febribus compositis. Cap. 8.	37
De asfoab: qui latine dicuntur pedoscelli. Cap. 19.	35	De signis febriu tertiane. Cap. 9.	37
De vena que dicitur mediana: et est egritudo que pro maiori parte accidit nigris. Cap. 20.	35	De signis febriu sanguinee. Cap. 10.	37
De verme qui oritur sub cuti: et de combustione ipsius. Cap. 21.	35	De signis febriu quotidianae. Cap. 11.	37
De vermibus qui oriuntur in intestinis. Cap. 22.	35	De signis febriu quartane. Cap. 12.	37
De cucurbitinis. Cap. 23.	35	De febre ethica et signis et cura eius. Cap. 13.	37
De vermibus minutis et paruis qui oriuntur in inferiori parte intestinoz. Cap. 24.	35	¶ Tractatus scds. De crisi et est continens capla duo.	38
De varicibus. Cap. 25.	35	De diebus ceticis. Cap. p ^m .	38
De elefantia. Cap. 26.	35	De signis et accidentibus ipsius crisis. Cap. 2.	38
De cancro. Cap. 27.	35	¶ Tractat ^{us} tertius. De epidimia et cōmet capla quatuor.	39
De doloribus iuncturarum. Cap. 28.	35	De epidimia q̄ puenit ex corruptione aeris. Cap. p ^m .	39
De dolore qui fit in substantia intestini. Cap. 29.	35	De epidimia q̄ puenit ex aq̄ putrida et fetida. Cap. 2.	39
De dolore qui fit ex labore et fatigatione. Cap. 30.	35	De squinantia et dislocatione spondilium colli eueniente ex quadam corruptione aeris. Cap. 3.	39
De podagra que grabice dicitur ananeras. Cap. 31.	35	De cura seu pseruatione a piculo male aque. Cap. 4.	40
De scissuris que accidunt manib ^{us} et pedibus et alijs membris. Cap. 32.	36		
De egritudinibus vnguium. Cap. 33.	36		

¶ Finis Tabule.

A Incipit Liber de medicina Auerois: qui dicitur Colligere
et totalis Liber iste continet libros septem partiales.
B Liber primus diuiditur in prologum et tractatum.
C Prologus iste continet duo capitula. Capitulum primum
huius prologi: quod est prohemium.

VANDO ventilata sunt super me
voluntas per nobile preceptum ex pre
nobilis domini Auelaci. Sēpse a mi
relmomi de marocho p. consilio suo
ru: p. horum Auofat et Auenchalit: et
pcepit mihi compilare unum librum in quo
cōtineret tota scia medicinalis in ara
bico q. affirmaret et iudicaret itētiōes
priorū: q. eap essent retinende: et q. di
mittēde: tūc declināu itētiōes meas ad suū pceptū: et aug
mentāu eas ad suū seruitiū: et cōpilau itū librum vniuer
sale: et vocauī nomē suū colligere eo q. icepti in eo ordinez
doctrina a reb? vlib? et ab illis pcedā quousq. deueniā
ad pticularia: sicut fit in doctrina triūspērū cōpōnū: s3
q. d. est declatū supra primo p. physicoz. ita feci in isto libro
q. ego pmo cōsiderāu cōprehendere vles regulas hui?
scie: et postea intēdi ire ab illis ad mēbra sua: et ad partes
suas in vno alio libro: quē cōponā si placebit deo: iō vo
cāuī suū colligere. **C** Adhuc elegi in ordine huius libri
alīū ordinē q. elegerint alij auctores in suis libris: et iste ē
ille ordo q. est magis conueniens in doctrina huius scie.

C Et scias q. aliquis non poterit itare sup. finē hui? libri:
nec intelligere maiore pte eius: nisi ille qui legerit tū in
logica q. ipse possit ad nūmus cognoscere modos trium
demonstrationū. **C** Adhuc necesse est q. ipse sit de illis q. vti
fuerint aliquid scire in radiib? nālū scia. Et si nō erit de
aliquibus itorū nō sōlū erit pūatus a certitudine itētiō
nis hui? libri: et ab vtilitate ei? s. eueniet ei ab eo magnū
nocumētū: eo q. eū abhominabit et despiciet. Et q. n. ab
hominabitur itū: scias q. abhominabitur veritate hui?
scie. **C** Et diuisi eū in septē ptes: et q. libz eius pte posui p
vno libro. Et n. expectes a me q. ego diuidā ptes suas ad
nūm caploz: neq. q. approprie reuincūq. caplm pte.
in illa re vanagloriati sunt sapientes hispame andaluzi:
et maior ps pteritoz auctoz. S3 p. phie nō vanaglori?
sunt in faciēdo h. in maiori pte libroz suoz. Et forte q. d. in
duxit eos ad faciēdū h. sunt debilitas discretiue schola
riū. Sed ille q. habebit vntē discretiua sanaz: cognoscat
in vnoquoq. lib. dīas rerū pmas et scōas: et diuidet vna
re ab alia s3 q. videbitur ei magis cōueniēs i boza legē
di: et q. voluerit diuidere eos ad paruas partes v. ad ca
pitula faciat et nominet ea sicut vult.

C De distinctione libroz. **Cap. 2. m.**
P RIMVS Liber tractat de anatho? et nō mul
tiplicabo in eo: eo q. non pmitto dicere rez nouā
in eo q. non sit dcā p. alios auctores: q. d. tū pmitto
facere in alijs libris: quia in eis renouabo verba
que non fenserunt antiqui medici et gante me transcribit:
et pbabuntur a radicibus sciarum naturalium.

SECVTVS Liber noiatur liber sanitatis: in isto di
nietur sanitas vera diffōne: et narrabit complōne et con
plexiones oīum mēbrozū p. similitū et officialiū: et narra
bit oēs opationes eozū: et per quā viā hnt agere eozum
operationes: et pati suas passiones. **C** Et narrabit oēs
spēs sanitatis cuiuslibz mēbz p. oēs causas q. tuoz. Et nar
rabit oēs spēs virtutū corporis hūani et q. d. sint et q. t. sint
et sitū eap: s. m. suam Aris. et Sal. breuiter. Et in isto loco
cader memoria disputationis super duo spermata: quod
eozū est pars embriōis: et quod non: et cui? loco ipa stat
embriōi an p. māz an per formam. **C** Et narrabit d. vir
tute primi notozū q. est in corpore motu voluntario: q. d.

est et vbi est situs eius an in neruo an i lacerto. Et narra
bit de motu pectoris et pulmonis: et diuisione que cecidit
inter auctores piores sup. suam h. a. et remouebit dubia.
C Et narrabit breuiter naturam aeris temperati. Et
de natura quatuor temporū annū: et qualis temperan
tia est illa que dicitur in vere.

TERTIVS Liber dicitur liber egritudinū: et ibi diffinit
egritudo: et narrat spēs egritudinū simplicū. Et membra
consilia et officialia: et ponit in vnoquoq. eozū oēs q. tuoz
cās vles: et et de particularib?. **C** Et postea narrat oēs
spēs egritudinū cōpositaz q. sunt in mēbris. Et ponit cās
earū s. m. itā eandē viā p. dictam. Et narrat oia accētia q.
sup. ueniūt sup. eoz opōnes i diminutione aut in debilita
te. Et ponit cās itaz rerū p. lize: et in isto loco cadit diffi
nitio doloris: et q. sunt cās eius et quot. et h. addimus vba
sup. suam. h. in hoc multū nēcia. **C** Et narrat oia accēti
tia sensū et virtutū: et ponit causas s. m. suam Aris.

QUARTVS Liber noiatur liber signozum: et narrat
oēs signoz spēs significantiū supra sanitatem: cuiuslibz
mēbz per se in mēbris consimilibus et officialibus ex
parte operationū eoz. Et narrat super oēs spēs signozū
significantiū super oēs egritudines cuiuslibz mēbz p. se.
Et signa accētiū eozū ex parte operationū ipsoz s. m.
suam Aris. Et hic cadit diffinitio signi. **C** Et narrat si
gna dominiū cuiuslibz humoris in corpore hoīs s. m. com
plexione p. propriam nālez tali corpori. **C** Et narrat signa
cuiuslibz egritudinis et cuiuslibz accētiū que superueniūt
corpori ex cā aeris circumdantis s. m. dictum Hipp. **C** Et
narrat viā signozū significantiū super egritudines ma
gnas ex parte paruarū anticipantiū: aut ex parte accē
tiū. **C** Et narrat signa significātia super sanitatem et su
per egritudinē vlem et particularem ex parte pulsus et
vrine. **C** Et narrat signa significātia super egritudines
que cōmēt totū corpus: sicut febris et silia: et dat cās ea
rum: et icipit a febre diei. **C** Et narrat oēs modos crisis
et veros et falsos: bonos et malos: et tēpora earū et cās ea
rum esse et dies earū esse: et earū p. uationis. Et h. reddi
tur cā quare medici dicūt: q. si et veniat crisis in diebus
conuerionis ipsa ē vera ap. eos dūmodo veniat in die
cretico cōueniēti illi egritudinē: et h. cadit inquisitio si stel
le sunt cause in operationibus corporū inferiorū aut nō:
et si sunt cā vtrū sunt cā p. pinqua vel remota. Adhuc in
quiris si astronomia est nēcia scie medicinaz an non. Et
narrat signa crisiū ex parte rei exeuntis a corpore: aut
ab eo q. d. v. ab operationib? corporis egri. Et narrat si
gna significātia super quamlibz egritudinē mēbrozū in
teriorū. Et narrat signa significātia sup. egritudinē ex par
te rei exeuntis a corpore exitu accētiū: et nālū. Et ponit
dīas q. sunt inter fluxū qui accidit p. egritudinē mēlez q.
sup. uenit vni mēbro aut plus q. vni et fluxus q. accidit p.
egritudinē vlem q. sup. uenit mēbris. Et narrat opionem
plurimoz q. trāsibāt de vna medicina ad aliā in vna me
dicatiōe alicui? egritudis. Et q. re pbant diuersas medici
nas sup. eadē egritudinē: et hic exēplificabo exēpla con
ueniētia: et sentētiabo sup. securiorē viā. **C** Et narrat oia
signa p. q. certificatur nobis in egritudine cuiuslibz mēbz:
que earū est māl. s. et q. nō: et ista res est multū declarāda:
eo q. est multū nēcia ad cognoscēdū medico.

QUINTVS Liber noiatur liber medicinaz et cibo
rū. In primis diffinitur in eo q. d. quid est cibus: et q. d. est
medicina s. m. suam Aris. et Sal. et narrabo nām cuius
libet itoz: et eozum vlem opōne in corpore hūano: et etiā
particularem et p. quē modum operantur in corpore: et
numerū suarū principalū virtutū: et que iparum operaf
per se et q. p. accētiū: et q. virtus earum q. est appropriata
solū vni mēbro: et q. plus q. vni: et q. sit illa mēbra. Et nar
rabit.

Col. Auero.

In probe
rio.

Dido.

Cōditiones
et regite
ad intelligē
dū opus.

Diuisio

D

E

F

G

H

I rat q̄s opōnē ip̄a fac ex pte q̄litat̄: z quas ex pte m̄ae: z q̄s ex pte forme specifice: z ponit cām itozū f̄m̄ia: z ap̄. Et narrat q̄no dicunt cib⁹: z me^m tēp̄an z distēperati s̄z. Ar̄it. Et narrat q̄ via ē magis vera in cōgne eoz: an via s̄p̄li demōstratiōis: an via exp̄mēt̄: z si solū vñū itozūz sufficit in arte: an si ambo sunt necēia. Et narrat lōgo sermone oēs regulas cōpositiōis z necitātē eius: z modi illarū regularū incedunt f̄m̄iam antiquozū z fran gam verba Jacobi alkindique voluit ostendere sicut p̄lm̄ qū locutus fuit in gradibus cōpositiōis. Et decla rabo verba. s̄. in h̄ ideo q̄a sunt multū cōfusa hic.

K **S**EXTVS Liber noīaf liber p̄suatiōis sanitat̄. In pri mis declarat v̄ba s̄a. in regimie illi: q̄ h̄z tēpatā cōplo nē. Et postea narrat sp̄s p̄paratiōis m̄aliū primas z fe cidas q̄ inueniunt in indiuiduis. Et dabo cām q̄re inue niunt q̄ in faciēdo pueniēs nō eueniet q̄siti: s̄z q̄ nos aliq̄ regimie vno z eodē regie in eodē tpe: z in vna etate: z in eodē climate duo corpa q̄ erūt ambo cōmūia in p̄ dictis reb⁹ in eozū p̄paratiōe m̄ali sup̄ eadē p̄paratiō nē tēperati: z erūt illō regimie p̄paratiōis z pueniens p̄paratiōi q̄ inuenit in ambob⁹ corpa: z cū hoc toto nō eue niēt q̄siti eq̄l̄r: s̄z i vno cōplebit z i alio d̄ficiet. Et s̄it̄r iue niem⁹ corpa q̄ regunt d̄uo regimie pueniētē p̄paratiō nis eoz: z sanitas ē cōpleta i eis z d̄m̄i v̄iuit. Et h̄ frangā v̄ba dicētiū q̄ illi q̄ regunt s̄z p̄ceptū s̄a. b̄it̄r lōgā vitaz penit⁹. Et narrat inuamētū aeris z ei⁹ nocuētū s̄z di ueritatē p̄ponēz iuuiamētū exercitū z sp̄s suaz s̄m̄ q̄ puenit vnicuiq̄ mēbz: z iuuiamētū balnei z sp̄s suaz: z iuuiamētū sonni z vigilie z noctū s̄m̄. Et narrat cōsu tiōnē sanitatis in vnaqua: sp̄s cōplonū sanitatis que est p̄is eis. Et incipit in regimie illi: q̄ h̄z tēpatā cōplonē cu ius mala cōplo ē i fieri: z ille s̄m̄o s̄it̄r multū p̄ huius li bri: s̄z ponunt in eo v̄ba noua bona z vtilia. Et narrat regimie male p̄paratiōis manifeste. s̄. plus laboris q̄ ene nit p̄ a se: nō p̄ accēs nisi p̄p̄ egritudinē anticipatē: z po nā d̄m̄am q̄ ē iter h̄ regimie z regimie laboris q̄ est antici patus ab egritudine vel ab accēs manifestor: z h̄ p̄cedam in regimie attractiōis malozū humorūz facte a corpe ad vñū mēbz: aut ad plura: aut itus: aut ei⁹: q̄ de cā ip̄z ē p̄ paratū ad mala ap̄ata. Postea loquar breuiter i p̄fer uatione corporis z defensione eius a corruptiōe aeris.

L **S**EPTIMVS Liber noīaf liber medicatiōis egritu dinū: z narrat medicatiōnē z remotionē accētis: z iste ē ordo suus. In p̄mis narrat vias medicatiōis egritudinū q̄ sup̄ueniūt mēbz cōsilibus s̄m̄e sint m̄ales s̄ue nō m̄ales. Adhuc narrat medicatiōnē egritudinū q̄ sunt in mē bz officialibus p̄ eadē viā q̄ narravit in p̄silib⁹: z facit lōgū sermonē de h̄. Et itrat s̄m̄onē tractatus remotiōis malitie cōplonis m̄alis z im̄alis: z tractatus multaz dif ferētū q̄ posui in regimie z medicatiōe male cōplonis iuuenis: z male cōplonis senis q̄ elōgati sunt a suis gra dibus n̄alib⁹ q̄no debeāt reduci ad ipsos cū gradib⁹ d̄zie tatis: z quot sunt gradus d̄ietatis p̄p̄ vnicuiq̄ ip̄oz z i h̄ loco intelliget reprobatio sup̄ h̄ q̄ d̄ic̄ s̄a. in h̄. Et nar rat modū d̄m̄i d̄ietatis: cū nos faciem⁹ regimie p̄p̄iū in vno q̄z mēbz cā reducēdi ipsūz ad p̄p̄iā suā tēperā tiā q̄ ab ea exierit: z ē h̄ reprobabit s̄m̄ia s̄a. in h̄ mani feste. Et narrat modos cūonis p̄ s̄m̄iā z pharaciā s̄z corpa egrū. q̄d corpa est eis pueniēs z q̄d nō: z q̄d tps z q̄ etas. Et q̄d est pueniēs solū vni z q̄d ambob⁹: z q̄d est p̄paratū ambob⁹ z alias d̄ias s̄iles istis. Et h̄ ē et mani festabit regimie p̄gnatū: z modi actionū p̄is oppositē: z intentio huius sermonis erit multū nobilis. Et narrat vias medicatiōis: z in oib⁹ febrib⁹ acutis z putridis bre uiter: z narrat vias medicatiōis male cōplonis m̄alis su peruenientis alicui mēbz ex mala m̄a accētē vel attra

cta vel currēte ad ipsum. Et itendo in h̄ sermone i medi catiōe oīuz sp̄s ap̄atū: q̄ ḡiānt i mēbz iteriorib⁹: z exte riorib⁹: z i q̄ nos debem⁹ nobis otomare enim: z in qua nō: z in qua nos debemus recutere z i q̄ non: z ḡbus rep cussius: z i q̄ m̄a: z i quo tpe egritudis: z narrat medica tiōnē egritudinū dissolūis p̄m̄itaz itus: z ex: ex cā ite riori z ex cā exteriori: z oīuz vulnēz z p̄cussioni: z cadit i h̄ loco medicatiō egritudinū pulmonis z fixurā vena rii z arteriaz z ap̄atū neruoz z egritudinū dislocationis. Incipit Primus Liber q̄ est de anathomia: z est con tinēs capitula trigintaquinque.

De diffōne medicine z diffōne.

Cap. p̄m.

ATENTIO mea in hoc tractatu ē tra dere in arte medicine summas sufficiētes p̄ viā breuē: vt sit ianua z introitus desiderā tibus p̄fici in partib⁹ artis z vt sit memoria oībz q̄ s̄uerūt ip̄az z s̄uerūt cognē ei⁹. Et studebimus loq̄ in p̄sibus v̄ba cōcordā

ta z veritati quāuis contrariēt op̄mionibus antiquoz auctorū istius artis. Et dicimus q̄ ars medicine est ars operatiua exiēs ex p̄ncipis veris: in q̄ queritur cō seruatiō sanitatis corporis humani z remotiō s̄ue egritu dinis s̄m̄ q̄ p̄le fuerit in quolibet corpore. q̄d est q̄: si nis artis istius nō est ad sanādū oīnos: s̄z ad faciendū illud q̄d p̄t fieri z in q̄stutē cōueniētē z tpe cōueniētē: z po stea expectari d̄z s̄m̄i sicut est in arte nautari: z in regi mine exercitiū. Et q̄z artes practice inq̄stū sunt artes continēt tria. Prīmū est scire loca suozū subrozū. Scōz ē scire finē q̄siti ad adducēdi ip̄m in locis subti. Tertiū ē scire ista cū q̄b⁹ valeam⁹ ducere finē illū in locū illū sub iecti. Itē ex necitate ars medicine p̄ diuisa ē in istas tres ptes. In p̄ma pte q̄ est ad sciēdi loca subti faciemus scire mēbz ex q̄b⁹ cōpositū est corpus humanū: simplicia z cōposita: z h̄iores z sp̄s. Et q̄a finis h̄ p̄ntēti z q̄siti sunt due sp̄s. s̄. cōseruare sanitatē z remouere egritudinē: est adhuc ista ps diuisa in dua partes: vna est in qua fa ciemus scire q̄d est sanitas in oib⁹ reb⁹ sustētātib⁹ ip̄as z sunt q̄tuor cāe. s̄. m̄a efficiens: formalis: z finalis: z in oib⁹ eam consequētibus: altera est in q̄ faciemus scire q̄d est egritudo in oībz suis causis z eā consequētibus. Et q̄a nō ē sufficiēs scire q̄d est sanitas: z q̄d ē egritudo ad p̄fer uandū vñū z ad remouendū aliud: faciemus scire qualr sanitas cō duas alias ptes. In vna faciemus scire qualr sanitas cō seruat: z in altera qualr egritudo remoueat. Et quia nec sanitas nec egritudo sunt per se note. Ideo in pri ma obuiatione fuit necesse nobis cognoscere signa q̄ s̄nt signa sanitatis z egritudinis: z iō ista ps adhuc ē vna pti um ist⁹ artis. q̄ diuisa est scia ista in partes. vñ. magnas. In prima quide narrabimus mēbz h̄ois super q̄ testifi cat sensus. s̄. simplicia z cōposita z humores z sp̄s. In se cunda faciemus scire sanitatē z suas sp̄s z p̄ntia. In ter tia egritudines z suas sp̄s z accētia sua. In quarta signi ficationes significantes sup̄ sanitatē z egritudinē. In q̄n ta infra que sunt cibi z medicine. In sexta viā p̄seratio nis sanitatis. In septima ingenium remotionis egritudi nū. Et intēdimus h̄ hic ordinare s̄m̄ istā diuisionē. eo q̄ h̄ diuisio est ei subti. Et q̄a vna rerū quas artes specula tiue recipiūt ab alijs est loca subti z principia s̄ue sint il la loca subti a principis notis per se: s̄ue sint a reb⁹: q̄ rū declaratio fit ab alia arte. op̄z nos cognoscere in pri mis artes a quib⁹ recipit hec ars p̄lm̄ suozū principioz: deinde redibimus ad loquēdi de q̄libz sup̄radictarū par tiū. Et dicam⁹ q̄ aliquid huius artis est speculatiuum: z illud est ei⁹ scia n̄alis: z aliqd eius est practicale: z ps pra cticaliz est ars medicinarum experimentali: z etiā illud est ars anathomie. Sed theoralis plūm est accepta a causis

A causis sanitatis et egritudinis: et maxime a causis multarum remotis: sic sunt elementa: et similia. Et ab arte medicie experimentali discere cognoscere virtutes plurimam medicinarum: quod est: quia res quam comprehendimus per viam experimentalem est pauca valde comparatione eius quod necesse est nobis in his. Sed via artis medicinalis rationatissima est ad dandum causas rebus quod nobis inuenit ars medicinalis experimentalis: et hec ars ab arte antiqua thomie recipit multas proprias subtilitates. Et quia artifex artis in quantum est artifex illius artis non potest cognoscere propriam receptam in illa arte quam sciat illa: nec scit enim ea nisi in quantum est artifex alterius artis: id est opus enim recipere illa propriam artis sue ab illo loco in quo sunt magis nota. Et maxime principia quorum omnes prescisci non possunt secundum certitudinem sic est experientia medicinalis. Et ideo de parte huius artis dixit Hippocrates: quod vita brevis est brevis: quam dixit: vita brevis, ars vero longa. Quia per quod est per viam experimentalem non est in ipsa breuitas: et ita est hoc nostrum tempus in pluribus morbis quod apparent per viam anathomie: eo quod hec ars iam est ammissa. Et debet scire quod artifex scire natus coiccat medico: eo quod corpus humanum est una partium locorum subtilitatis. Sed diuersificant adinuicem in his: quia iste considerat sanitatem et egritudinem in quantum sunt entia naturalia: et medicus considerat ea in quantum appetit preseruare unum et remouere aliud. Et id necesse est medico postquam scire rit summas quod aggregate sunt in hac arte studium logicum: et postea poterit in ipsa inuenire accitiam in materijs que sunt ipso scribi. Et medicus qui fuerit sollicitus in operibus huius artis erit firmatus in ipso principia experimentalia per quod poterit inuenire in materijs illas: immas: sicut est in artibus mechanicis et cogitativis. Et Aristoteles appropriat hac arte iter artes mechanicas in virtute. Et ex hoc manifestum est quod res dicta in diffinitione medicine quod est cognitio sanitatis et egritudinis et reperiendi causas: quod non est diffinitio vera: eo quod dimittit in ea diuina per quam cognoscitur differre speculatione artificis huius artis a speculatione artificis naturalis scie. Et ad hoc non attendas ei de quo dixerit quod non est sanitas nec egritudo: quoniam non est inter nos cum entium operationi sensibili in incommensurabili eandem medium: nec est variatio nisi secundum plus et minus: non est medium inter duo similia ita quod sit aliquid illorum in parte absque parte in qua est aliud nec in tempore absque tempore in quo est aliud: et est manifestum secundum quod dictum est in scia speculationis. Et postquam narramus intentionem istius artis et partes suas: et viam speculationis in ipsa: necesse est nobis loqui super vnamquamque partem eius.

De anathomia membrorum in vniuersali. Cap. 2.

ARTICVLE que testificant super ea sensus in corpore humano sunt species due: una est membrorum similium. v. g. hec diffinitio istius particule: et diffinitio totius istius est diffinitio vna: sicut sunt ossa caro: et eo quod quilibet pars carnis de necessitate est caro: quilibet pars ossis est os. Et secunda est membrorum compositorum quorum partes non assimulantur partibus: sicut manus que composita est ex carne et osse musculo et chorda. Et membra simplicia sunt ossa: et musculi et chordae: et nervi: et ligamenta: et caro: et assungia: seu pignedo: et cutis: et villi: et sanguis: et fleuma: et melia: et cholera: et spiritus: et iste est vapor perceptus in corde et in cerebro. Et nos incipimus nunc in rememoratione membrorum consimilium seu simplicium et postea in rememoratione compositorum.

De ossibus capitis. Cap. 3.

SSA capitis absque dentibus sunt ossa. xxiij. sex quorum appropriata craneo: et loca in gibbus coniunguntur ossa in craneo vocata sunt in lingua arabica ascan: et ossa. x. in mandibulis superioribus: et in auri bus duo et ossa paris et duo in mandibulis inferioribus: et unum quod noiatur gether: et hoc est os quod est sub craneo quod diuidit inter ipsum et superiores mandibulas. Et oia hec

ossa coniunguntur simul coniunctione seratili que noiat in arabico derarasi: preter duo ossa inferioris mandibule: que coniunguntur coniunctione nodatili.

De dentibus et ossibus totius corporis. Cap. 4.

ENTES sunt in vnaquaque mandibula. xvi. quorum duo anteriores noiat sunt duales: et in arabico noiant thoma. Et duo alij ex utroque latere superioris inferioris noiantur quadruales: et in arabico rabiathan. Et duo superiores et inferiores ex utroque latere dunt caniculares. Et quatuor ex utroque latere. scilicet dextro et sinistro noiant molares. Sed aliquibus de numero molarum deficit vnum: et sunt tamen quatuor: et radices molarum superioris mandibule sunt tres et aliquibus quatuor: et radices molarum mandibule inferioris sunt due: et vnaqueque radix aliorum dentium est cuiuslibet vna. Sed iam inuenimus quod ossa capitis sunt ossa. 55. Et coniungunt in capite apud foramen quod est in ipso in posteriori parte spondilis colli: et sunt spondilia. viij. et sunt perforata ex utroque latere: et spondilia nuche coniungunt ipsi: et sunt. xviij. et de. xvi. ipsorum que sunt spondilia anterioris pectoris: eo quod ibi finitur eorum terminus: et quod eorum sunt spondilia noiat in lingua greca adinofos: et in arabico alktan. Sed inuenit est quod numerus eorum spondilium craneo a capite usque ad os noiatum bagit sunt spondilia. xxiij. Sed alij sunt qui habent unum plus sed. xxiij. Et alij sunt qui habent unum minus sed. xxiij. Et huius spondilium inferioris coniungitur os noiatum bagit: et istud compositum est ex pte tribus tribus sunt filia spondilibus: et in his adhuc coniungit. scilicet in osse bagit in inferiori parte ipsius os noiatum cauda. Et ipsum compositum est ex tribus partibus sue pte. Et tertia pars istius est vera cauda: et est quasi os chartilaginofum. Et ista oia spondilia coniunguntur coniunctione nodatili preter spondilia duo colli prima: sed spondile primum quod coniungit cum ipso ligat duabus ad adeptionibus vel additamentis eorum tibus a craneo: et intrat in duobus foraminibus spondilis primis. Et coniungunt ex utroque latere ossis spondilis bagit ossa duo ex utroque latere unum: et in ipsis est planta costae que in arabico noiat athalioz: et ibi pedet testiculi: et hec sunt oia ossa pris posterioris. Sed ossa anteriora et posteriora ex inferiori parte occipitij sunt ossa duo in arabico noiat charcobatan. Et ossa spatularum: et ossa pectoris: et ossa manuum: et ossa vmbilicalia: quod noiat sunt in arabico benina: et ossa pedum. Sed tharthoa est os gibbosum exterioris et cocanum interioris: cuius vnum ex duobus suis capitibus iungit cum humero et cum capite brachij noiat haseher: et alia extremitas coniungit in latitudine vel in altitudine pectoris in loco foranis colli: et ideo gaspatula est posita supra dorsum est ampla et in ipsa coniunctum est caput quod est chartilaginofum: et quod plus appropinquat charcoe tanto magis rotundatur: et est in ipso cocanitas quedam in quam subintrat caput brachij noiat aeth. Sed ossa pectoris composita sunt ex ossibus septem: et in extremitatibus inferioribus sunt chartilagines. Ossa vero costarum sunt ossa. xvi. in vnoquoque latere gibbositates quorum logio resunt medietas ex istis sunt. viij. costae quoniam extremitas vniuscuiusque coniungitur posterius in spondilibus nuche: et in anteriori in ossibus pectoris cum capitibus chartilaginosis: et quinquaginta istarum non coniunguntur pectori et noiant costae posteriores: et ideo quandoque premuntur cedunt pressioni: et in parte inferiori pectoris non est aliquid os nisi solum os vmbilicale: quod moratur inferius. Ossa manus sunt. xxx. ossa. scilicet brachij noiat aeth: et istud est unum exterius gibbosum: interioris et cocanum: et huius caput unum quod in cocanitate spatule intrat: et alia extremitas ipsius intrat in marpece: et huius spondile unum simile rode quod in arabico noiat badhar: et in isto subintrat extremitas ossis nominati in arabico zenad superior. Et ossa zenad sunt duo: longitudo quorum est.

Loi. Quer.

E

Dentes. 32

F

Ossa capitis. 55. scilicet alios. 59. dimittit enim commissuram ossium oculorum per quod ponit duo.

G

Spondiles 30.

Adintro ria. 2. De spatula. Spatule 2

H

De ossibus pectoris. Septem ossa pectoris. Costae. 24.

Osses vmbilicales. 2. De ossibus manus. Ossa manus sexaginta

I a marpec vsq; ad os noiati rasceth: s; vnu ipso est par-
uū z vocat zenad supior: z aliū ē magnū z noiā zenad i-
ferior. Et hūc ista in duab; suis extremitatibus ex parte
rascete additiōes edificatas z cōpositas ex ipsi: z inter
rasceth z ipsa est nodus. Et rasceth cōpositū est ex ossi-
bus octo ordinatis in duob; ordinib;: z hec ossa sunt for-
tia absq; medulla. z sunt curuata curuatura: vt adueniat
sue pūctiōni pulchritudo forme ad formā rascethoz. Ex
quatuor ex istis ossib; vel istoz ossiū cōpositum est zenad
manus: z tales eū vocāt mētal manus: z ipm cōiungit ra-
dici rascete ligaturis fortib;. Quinq; aut digiti nian? hūc
oss. xv. q; digitus. ij. z nōiānt i arabico alsolennath: q; p
semp vn? coniungitur alteri: z ipsa cōiungit ossib; solab
p viā ligaturay fortū: z os pmi pollicis cōiungit extre-
mitati zenach supioris ligatura ampla conueniente motū.
C S; ossa pedis sunt. xix. pmi ipso est os testiculoy: et
est os exterius gibbosum iterius cōcūit: z bz extremita-
tem vnā rotundatē se in suo ascēdit: z noiānt pmiū granatū
testiculoy. Et alia est extremitas inferioris ptis que itrat
in foramiē zenad inferioris siue maioris duoy zenatum
cruris. Et duoy ipso zenatum longitudo est a genu vsq;
ad os calcanei: maior vō ipso zenab; inferior: z minor ze-
nab; supior: z extremitas duoy zenatum tūgit simul calca-
neū: z ibi j pede nascūtū nodi tres z curuatura ossis tes-
ticuloy in costā flectit seu curuatur in pte posteriori: z
in curuatura alterius ossis foraminis zenad maioris est
ligatura genu: z supra eadem ligatura est os circulare z
est rotundū: z est in ipsa chartilaginitas z noiānt oculū
genu: z cōiungitur in calcaneo interiori os noiati alzo-
ch: z in inferiori parte est os calcanei: z in istis duob; ossi-
bus cōiungit rasceth: z ipm est cōpositū ex tribus ossi-
bus z fabricatū z edificatū ē edificatōe sibi cōuenientē: z
postea cōiungit hūc scib; ab; pedis: z ipm cōpositū ē ex qn
que ossib;. Et postea f; quinq; ossa digitorū que noiānt so-
nab; z sunt vniū q; digito. ij. ppter pollicē q non ha-
bet nisi duo ossa. Ergo innētūz est f; sensum hal. q ossa
hois vel hominūz sunt. 24. absq; ossibus paruis que re-
plent spacia iuncturay q noiānt in arabico scirfunaia: z
absq; ossē epiglōtis qd noiānt in arabico alaniath: z absq;
ossē chartilaginoso qd dicit alig anathomizatores q est
in corde. Et nos non abbreviamus loqui sup cōpositiōis
formā istoz ossium partē partē: nisi ppter hoc q imagi-
natiua in istis per viam estimationis est brevis z parua
compositione earum rerū existentium in ipsis.

C De anathomia venay pulsatiliū. Cap. 5^m.

VENE sensibiles sunt duarū spēruz. s. pulsatiles z
nō pulsatiles. S; pulsatiles cōposite sunt ex duab;
bus tunicis ppter vnā: z vnaqueq; ē similis alte-
ri nisi q; ptextura interioris tunice tēdit in latitu-
dinē: z iste sunt fortiores: z cōtextura exterioris tunice tē-
dit in longitudinē. Et iste vene apparent p viā sensus q
exiūt a corde: nisi quia exeunt a concanitate sinistra: eo
q pppingtatē cōcanitay dextre epati necesse est vt sit
studiosus cor vt attrahat nutrimentū ab eodem. s. ab epa-
te. Et ille q exiūt a pcanitate sinistra sunt arterie due:
vna qm ē minor altera z bz vnay tunicā tū: z illa ē subti-
lior. s. maior arteriarū hūtiū tunicas duas: z minor hūis
vnā tū: z bz ē tū eo vt sit lenis z mollis ad extēdēdū z
ad inādu sē: z ad attrahēdū aerē: z ad expellēdū fumū
vaporosū: z ē amplior vt adueniat ab ipso ad pulmōnē
sanguis subtilis vaporosus pppinquus digōni ad pficiēdū
se eo q id qd nutrit pulmōnē est cor: z quia stat ppe ipm
fert vel pstat ei calorē digestiū z suauē. Et ad hoc ma-
gis q mēbrū pulsans i ipso ē mēbrū leue z vocat in ara-
bico ferint: z nō curat vt noceat ei: z vena ista itrat pul-
mōnē: z diuisa est in ipso diuisione iam dicta: z vocat ar-

teria tauridi. **C** Sed alia est maior magnitudinis maioris
valde alterius. Et noiānt in lingua arabica alaboz. Et qm
hec vena ascēdit ramificans ab ipsa duo rami: minor vto
rū tēdit ad cōcanitātē dextram duarū cōcanitatum cor-
dis: maior autē circulat circa cor: z postea subintrat i ipso
z diuidit in eodē. **C** Et illd qd remanet post ramificatio-
nes istoz duoz ramozū diuidit in partes duas: maior
earū descēdit versus inferiorē partē corporis: z mi-
nor i superiori corporis: z pars q tēdit in superiori parte
corporis diuiditur ab eadē cū ascendit in lateribus duo-
bus in ramos tangētes mēbra existētia ex opposito eo-
rundē: z qm exiūt versus ascēllam exiūt ab eodē ram? vn?
cū vena que non pulsāt tēdēs vsq; ad manū in diuisione.
al: z indicē eiusdē. pma diuiditur ab eodē: z iungunt ab
eodem rami parui in lacerto exteriori: z interiori bra-
chy nominati asceit: z cū hoc sunt profundati z se pulsi. Et
qm iungitur ad latus marpech ascēdit superius modici
z eius pulsatio apparet in hoc loco in pluribus corpori-
bus: z vadit de subitis ascēllam: z tangit eā donec descē-
dit aliquātulum a marpech. Et postea pfundatur pfin-
ditate: z ramificatur ab eodem rami ad modū capil-
lorū: z ipsi coniunguntur i lacertis brachy nominati ca-
bat donec occupent locum magnum brachy. Et postea
diuiditur in duas partes quarū vna tēdit ad rascet va-
dens vsq; ad zenach superius. Et hec est vena que pal-
patur a medicis. Et alia tēdit ad hūc vsq; ad rascet z va-
dit vsq; ad zenab; inferius: z hec est minor istarū. Et hec
diuiditur in palma manus: z aliquibus apparent pulsa-
tiones in superficie palme manus. Et qm hec particula su-
perior iungitur in loco transitus diuiditur in duas partes
alias: vna quay transit venā profundatam q noiati in
arabico gedehg. z ascēdit superius donec itret i craneo:
z cōiungit ab eodē in suo itinere rami intrantes in mē-
broz pfunditibus exiūt ibidē. Et qm intrat cranēz
diuiditur ibi in multas diuisiones: z tūc edificatur ab eis
dē res noiata tela q extēditur supra cerebrū. Et postq;
est diuisa coadunatur z pfundatur: z tādē exiūt ab hac
tela vene due equales in magnitudine sicut erāt ante di-
uisionē: z cōueniunt ad corpus cerebri z diuidunt in ipso
sed vna istay: z ē minor: ascēdit supra superficiē faciei z ca-
pitis: z partit sup mēbra ibi existētia: z aliqb; apparēt pul-
satiōes in hac pte post aures z in tibi. Sed pulsatio ap-
paret ppe istas duas venas: z est pulsatio pticula que est
apud venā pfundatā: z noiānt hec rami arterie fontū.
C S; pticula germinata a corde ad inferiora corpis tē-
dit pmo p viā rectā donec appodiet supra marpech qn-
tū: eo q locus siue oppōnis est ex opposito loco capitis
cordis: z ibidē existit pulmo absq; appodiatiōe. Denim
egant supra spondilia nuche descēdendo ad inferiora: z
ramificans rami ab eodē a lateribus vtroiq; spondiliū
dextri z sinistri z cōiungunt mēbris existētib; ex opposito
eorū. Et ramus pmius q ramificat ab ipso est ram? ve-
niēs ad pulmōnē. Et post ipsūz veniūt rami veniētes ad
lacertū existēte intus in costis. Et post ipm veniunt rami
ad diafragma. Et p? veniūt rami ad stōch: epati: z sple-
ni: z myrach: z itestis: z renib;: z vulue: z testiculis: z vesi-
ce: z vge. Et exiūt ab ipis rami iungētes lacertos exeūtes
ex opposito istoz duoz locoz. Et qm veniūt ad terminūz
siue ad finē spōdiliū diuidunt in ptes duas: z qlibz istay
tēdit versus vnu ex pedibus per ramos duos magnos
ex pte dextra z sinistra: z diuidunt in ipsis diuisione vena-
rū: nisi q; pfundant: z eoz pulsationes sunt in lateribus
duoy emunctozū quā in arabico noiānt orbitan. Et in
latere calcanei sub duobus ossib; noiatis calcagines: z
supra dorsum pedū prope chordam magnam.

C De anathomia venarū nō pulsatiliū. Cap. 6^m.

Vene

K
De ossib;
pedis.
Ossa pe-
rum. 58.

L

M

Arteriay
nalis.

VENE nō pulsatiles sunt vnus tunice pter vnā
istari. Et inuente sunt per vias sensus q̄ ramifi-
cantur ab epate: 2 id q̄ germinat ab eis in pri-
mis sunt vene due: vna quarū est vltra concaui
tatem: 2 illa nominat porta: 2 h̄ est ad trabendū nutri-
mentū epati. Alia est vel exit a gibbositate epatis: 2 ista
est facta ad deferendū nutrimentū 2 diuidēdū nutrime-
tum: 2 nominat p̄caua. ¶ Sed porta diuidit in corpore
epatis in q̄nq; partes 2 ramificantur he q̄nq; partes in
ramis paruis: donec iungant gibbositate epatis. Et q̄n
exiunt ab epate diuidunt in partes octo: quarū due il-
larum parue sunt: 2 vna ipsarū iungitur intestino nomi-
nato duodeno. Et secūda ramificat ad fundū stomachi
in portanario. ¶ Sed vna ex sex tendit ad superficiem
dorsi partis dextre stomachi ad nutriendū ipsū. Sed
pars interior nutritur inquantū obuiat stomacho. ¶ Et
secūda iungitur spleni 2 tādē separat ab ipsa vena vna
a latere sinistro stomachi. Et illud q̄ remanet diuidit
in partes duas: vna quarū iungitur medietati superio-
ri stomachi 2 spleni ad nutriendū ea. Et secūda iungit gib-
bositate stomachi: 2 ibi diuidit in partes duas. Vna ip-
sarū diuiditur a dorso sinistro stomachi: 2 secūda pro-
fundatur vsq; ad osificiū stomachi: eo q̄ proicit ad osi-
ficium stomachi superflūū siccitatis 2 acetositatis melā-
cholice: q̄n fluidet splen ad expellendū ipsum cū super-
fluo ad puocandū appetitū stomachi sua titillatione.
¶ Particula v̄o secūda diuiditur in partes duas vna ip-
sarū tendit ad inferiora medietatis splenis. Et secūda pars
insinit ad myrach 2 diuidit in ipso. ¶ Tertia v̄o ex sex
vadit ad latus sinistrū: ad intestinū rectū ad hoc vt su-
gat ab ipso. ¶ Et q̄rta tēdit ad gibbositate stomachi 2 ad
myrach. ¶ Et q̄nta tēdit ad mesentericas q̄ sunt circa in-
testinū noiatū colon. ¶ Et sexta q̄i circa intestinū ieu-
nū 2 orbū. ¶ Sz p̄caua. Vene: radix eius separatur ex
seipsa ad trabendū nutrimentum a ramis porte. Et post
ascēdit ab ipsa vena vna magna in gibbositate epatis.
Et q̄n ascēdit ista vena nō vadit nec elongat multū do-
nec diuidat in duas partes. Et vna istarū est maior 2 tē-
dit ad p̄terisferiores corporis: 2 secūda ad supiora corpo-
ris: 2 hec pars supior tēdit vsq; dū iungat diafragmati.
¶ Et ibi diuiditur in duas venas que diuiduntur in dia-
fragmate: 2 post cōprimūt diafragma. Et post cōpressio-
nem diuiduntur ab eisde venis minute: 2 diuiduntur in
pāniculo diuidēte pectus in partes duas 2 in pāniculo
cordis: 2 in glandula nominata chota: 2 diuiduntur in
ipsa. Demū ramificatur ab ipsa ramus vnus: qui iungitur
in auricula dextra ex auriculis cordis. Et hic ramus di-
uiditur in partes tres: vna quarū intrat in concauitate
dextraz concauitatis cordis 2 iungitur pulmōni 2 h̄z tur-
necas duas: 2 ob hoc noiat vena arterialis: 2 hec ē ma-
ior omnī aliarū. Et secūda circūdatur circa dorsum cor-
dis 2 extendit in ipsū totū. Et tertia coniungit in parte
inferiori pectoris: 2 nutrit pectoza ibi existētia. Et quā-
do trāsit cor tendit per viā rectā donec puenit ad oppo-
sitionē duop̄ tharcotā: sic. n. noiantur in arabico: 2 diui-
dunt ab ea in hoc suo itinere ramipui ad ambas suarū
partiu: 2 exeunt ab eisdem rami ad lacertos existētes
ex opposito membrop̄ interior. Et quādo sunt ex oppo-
sito affelle: exit ab eis ramus vnus extrinsecus magnus
veniens ad manus ex latere affelle: 2 est vena noiatā ba-
silia. Et quādo est in opposito in medio trachee in loco
sui itineris diuiditur in partes duas: vna istarū tendit
ad partē dextraz 2 alia ad partē sinistrā. Et quelibet
istarū duarū diuidit in partes duas: 2 tādē equitat vna
ex partibus spatulā 2 venit ad manū ex latere dextro: 2
hec est vena nominata cephalica. Et adhuc secūda diui-

ditur in partes duas in vnoquoq; latere: vna quarū va-
dit 2 pfundatur 2 ascēdit in sua pfunditate donec intrat
craneū in suo itinere per collū vsquequo intrat in cere-
brum. Et ramificant ab eadē rami parui coniungentes
se mēbris interiorib; p̄pings colli. Et hec pars nominat
vena pfundata. Sz secūda tēdit in superficiē dorsi: donec
diuidit per faciē: 2 caput: 2 oculos: 2 per nares: seu per
nasum. Et hec est vena apparens 2 ramificatur a vena
spatulari: in suo itinere per brachiū nominatū ascer: et
diuiditur in nodo marpech. Et post suaz diuisionē vena
spatularis cōmiscetur cum parte vene affellaris: 2 de-
scendit: 2 tandē exit ex istis duabus in latere marpech
venaz: 2 est vena media seu cōmunis: 2 dī in arabico ha-
chal. Et pars secūda ex parte vene spatularis trahitur
ad dorsum brachij noiatū sehabat: id est adiutorium. Et
demū equitat supra cenad supiorē: 2 illa nominat
chorda brachij. Et pars vene affellaris q̄ moratur infe-
rius vadit per latus intrinsecus brachij ad cabat donec
iungat capiti cenad supiori: 2 est aliqd rami vene exi-
stentis inter digitū minōrē 2 annularē: 2 noiatur halar-
cia. Sz pars tendēs ad inferiora corporis equitat spōdi-
libus vuche. Et postea descēdit inferius 2 ramificat in
primis ab ipsa rami veniētes ad ligaturas renū: 2 noiat
in arabico lasint alcoliet: 2 corvillis 2 corporib; p̄pim-
quis eis. Et postea ramificantur ab eisdem rami magni
duo intrantes in concauitatibus renū. Et postea rami
duo tēdētes ad testiculos. Et demū ramificant ab ipsis
in latere vniuscuiusq; spōdilis vene due tēdētes duo-
bus laterib; 2 iungunt mēbris interiorib; p̄propinquis
eis: sicut myrach: v̄etris: 2 libis. Et quādo iungitur ad
finē spōdilis diuiditur ad partes duas. Vna ipsarū
tendit ad pedē dextrū: 2 alia tendit ad sinistrū. Et tandē
ramificantur ab eis rami iungentes lacertis testiculorū.
Et aliqui istorū sunt profundi 2 aliqui sunt apparentes.
Et quādo iungunt genu diuiduntur in partes tres. Vna
partium vadit in medio 2 iungit ramis qui sunt in vno-
quoq; lacerto cruris iterioris 2 exterioris. Et alia pars
in parte interiori cruris donec apparet ppe calcaneū: 2
illa est noiatā saphena. Et pars secūda vadit vltra appa-
ritionē cruris: 2 illa pfundat ad latus exterioris calca-
nei. Et illa est scia qua nominatur sciatica. Et ramifi-
cantur ob vnoquoq; istorū quādo iungunt pedi rami di-
uisi in pede. Et rami qui sunt pedis ex parte digitū mino-
ris 2 annularis sunt ex ramis sciaticis. Et rami pollicium
sunt ex saphena: 2 nominantur in arabico alscasen.

¶ De anathomia nervorum.

Cap. 7^m.

CAPITA istorū corporū vident coniungi in cere-
bro vel in nucha: ideo imaginatur seu extimatur
q̄ omnia ista exeant ab eis. Et videtur q̄ caput
nuche coniungatur post in posteriori parte ce-
rebrū: 2 pellicula ipsius resistit noimento illius 2 durat
vsq; ad os nominatū haseeth. s. cauda. Et ideo imagi-
natur seu extimatur q̄ ipsa oriatur a cerebro. Et iungun-
tur in nucha in latere vniuscuiusq; spōdilis in vnaqua
que parte duo nervi vnus eorum vadit in partem dex-
tram: 2 alter in sinistrā donec iungantur in fine haseeth.
Et coniungitur in fundo ipsius caput vni vnus nervus
2 sic cōiungūtur in cerebro paria septē capitū nervorū.
¶ Par primū sunt nervi duo 2 apparēt quasi oriatur
vel exeat a cerebro: prope ex opposito duarū carūcu-
larum similitum capitibus māmillarū in quibus sit odo-
ratus: 2 ipsi coniunguntur in oculis. Et isti duo nervi sunt
concaui: 2 quādo elongant a cerebro tūc cōiunguntur.
Et forāmē vniuscuiusq; istorū tangit forāmē alterius: eo
vt spiritus aduenientes duab; pupillis oculorū affici-

Lot. Auer.

S 3

E

F

De p̄caua
inferiori.

G

H

De nervis
cerebri.

I entur et videntur duobus oculis fons vna: et ut quasi oriretur prope pupillas eulorum ad hoc ut apparetur in ipsis: et diuiduntur donec sunt intus in cerebro: Et deinde exiit et tendit usque ad quodlibet ad oculum existentem in latere sui. Deinde coadunatur in humiditate vitreæ et deferat oculum sensus visus. Et par secundum videtur ac si natus fuisset post natiuitatem paris primi. Et ipse tendit ex eo visus partes vna istarum erit ab itinere nervi notati scilicet habachi et descendit ad venter sub diafragmate. Et secunda erit ex foramine ossis existentis in fodat et tægit partes quinti. Et tertia erit ex foramine a quo erit par secundum. Et diuidit in partes tres sine ramis. Ramus vnus ex istis tendit ad locum existentem in extremitate oculi nominatum in arabico mach. et postea ad tempora et supercilia et frontem et palpebras. Et secundus transit foramen ex nris prope caudas oculi: et ille est locus notatus in arabico barbaebi: et iungit usque ad venter nasi. Et tertius ramus descendit in peanitate barbaebi prope os subtile. Et tandem ramificatur in ramos duos. Vnus tendit ad dentes et alter ad cutis timpule et ad extremitatem nasi et superioris labii. Et quarta pars erit a foramine existente in mādibula superiori ad linguam et transit in eam ipsius prope ad dandum sibi sensus suum. Et postea tendit in radicibus dentium inferiorum et gingivis et in labio. Et natiuitas paris quarti est post natiuitatem tertii paris. Et diuidit in parato ad dandum ei sensus appropriatum sibi et est sapor. Et par quintum duplicat et erit ab ipso par vnus ad aures ad dandum eis auditum: et ipsius nascitur a parte posteriori cerebri. et par nervi mādibule erit a foramine notato orobor: in isto nervo est odoratus. Et paris sexti extremitas vadit ad gulam et ad linguam. Et extremitas alia vadit ad lacertum existentem versus spatulam et circa ipsam: et eius extremitas descendit in collum: et ramificatur ab ipsa in suo itinere rami coniungentes se aliquibus lacertis epiglotti. Et qui derivantur pectori diuiduntur adhuc ibidem. Et tunc redeunt adhuc extremitates sue ad superiora donec iungantur lacerto epiglotti. Et diuiduntur alique ipsorum extremitates in diafragmate prope cor et pulmonez et mery: et partem existentibus circa ista. Et residuum istarum et maior pars ipsarum vadit donec comprimatur diafragma. Et coniungunt in ostio stomachi maior pars ipsarum. Et residuum coniungit pellicule epatis et splenis et residuatibus intestinoz. Et coniungunt ipsi ibi alique partes paris tertii: et ipsius pars oritur a posteriori parte cerebri: et coniungit quinto. Deinde diuiditur ab ipso: et erit a loco future nominata in arabico aldaruallani. Et par septimum incipit a posteriori parte cerebri a loco natiuitatis nuche: et diuidit in lacerto lingue epiglotti. Et vnde sensibiliter quasi ut exeat seu nascantur paria ex nucha. xxxj. nervoz. Et vnus. Ineruus est absque socio sibi opposito. Et paria octo ipsorum exierunt intus ex spōdilibus colli. Et duodecim paria ex spōdilibus nuche ad locum oppositis dorsis in directo pectoris. Et paria quinque ex spōdilibus nominatis alchacā. Et ista sunt in inferiori parte dorsis. Et paria tria ex ossibus aggez. Et tria ex ossibus scande. Et alterum non habens oppositum erit ex medietate extremitatis ossis nominati assez. scande. Et par primum erit ex foramine iuncture prime iuncturarum colli. Et ascendit usquequo diuidatur in lacertis capitis. Et secundum par erit ex foramine existente in iunctura vili et secunda. Et tandem separatur in duas partes. Et iungitur extremitas ipsius in cutim capitis. Et extremitas alia in lacertis colli et in lacertis spatule. Et tertium par ipsius erit ex foramine existente inter iun-

cturam secundam et tertiam. Et diuidit in partes duas. Una tendit ad lacertos existentes in dorso. Et alia vadit versus partem anteriorem. Et diuidit in lacerto posito ex opposito ipsius et in existente supra ipsum. Et quartus erit inter iuncturam tertiam et quartam. Et diuiditur in partes tres. Una quarum tendit ad diafragma: et alia ad extremitatem lacerti existentem in capite et in cervice: et extremitas alia ad extremitatem lacerti spatule. Et quintus oritur inter spōdile quartum et septimum. Et sextus oritur inter spōdile quintum et sextum. Et septimum inter spōdile sextum et septimum. Et octavum inter spōdile septimum et octavum: et ibi est finis nodorum colli. Et nervi descendentes ab istis ossibus sunt diuisi in partibus quarum ipsarum partium vna vadit ad lacertos pectoris et cervicis: partes alie vadit ad lacertos dorsis et diafragmatis: inter paria octavi cum aliis non tendit diafragmati: et relique partes redeunt ad hanc et brachio et spatule. Sed paris sexti quedam pars tendit ad lacertum spatule et pars alia ad hanc et brachio. Et septimi pars vadit ad lacertum existentem in hanc et brachio. Et alia pars diuiditur in cutim residui hanc et brachio. Et aliquid octavi paris transmittitur in cutim brachii. Et extremitas finit ad lacertum brachii. Et par nonus erit inter spōdile octavum et nonum. Et illud est principium spōdili dorsis. Et diuiditur vna suarum extremitatum in lacerto existente intus in costis. Et alia extremitas in lacerto dorsis. Et alia extremitas descendit ad spatulam et extenditur in ipsam. Et par decimum erit inter spōdile nonum et decimum. Et pars vna ipsius vadit ad cutim hanc et brachio. Et residuum diuiditur: et pars vna ipsius tendit versus faciem: et diuiditur in lacerto existente in costis: et in lacerto inuolutio supra pectus. Et alia diuidit in lacerto dorsis et spatule: et per hanc viam est exitus nervorum. Et diuisio ipsorum. Pars vnus inter iuncturas duas usque ad complemetum duodecimi paris dorsis que sunt decem et nouem. Et postea exiit paria ex alchacā ex corpore totius cervicis par vnus usque ad complemetum quinque parium: et partes ipsorum redeunt ad anteriora: et diuiduntur in lacerto existente supra ventrem: et aliquid diuiduntur in lacerto existente supra lumbos: et miscetur in partibus tribus existentibus supra ipsum nervi descendentes a cerebri: et a paribus duobus existentibus sub istis tribus descendunt ab ipsis rami magni ad crura donec descendunt extremitates pedis. Et deinde oriuntur paria tria ab ossibus aggez ex vnoquoque foramine par vnus primum eorum est a spōdili vigesimo quinto. Et deinde exiit paria tria ex ossibus eande nominatis in arabico hanc et brachio. Et solus absque socio: generatio ipsius prima est inter os tertium ossis aggez. Et os primum ossis hanc et brachio. scande: quod est os caude. Et postquam finem istum ordinem iter duo spōdilia par vnus usque ad finem trauum parium. Et solus oritur ex fine caude: et etiam ista sex paria. Pars primum miscetur cum paribus venientibus ad crura. Et residuum ipsorum diuiditur in lacertis an et veretri: et vesice: et vulve: et pelliculis ventris. Et in partibus venientibus ab ossibus umbilicali: et a lacertis venientibus vel orientibus ab ossibus aggez.

De ligamentis. Cap. 8.
LIGAMENTA que sunt nominata in lingua arabica rebathat: eius corpus est vel eorum medium inter corpus ossis et corpus musculi: et eorum ortus est inter extremitates nodosum ossium.

De chordis. Cap. 9.
CHORDE que nominantur in arabico bantbar: sunt medie inter ligamenta et nervos. Et earum ortus seu natiuitas est ex nervo veniente ad lacertum: et a ligamento orio ab ossibus.

De

De nervis
nuche.

M

De carne.

Cap. 16^m.

CARNIS tres sunt spēs: vna ē caro mixta cuꝝ nerno ⁊ chorda ⁊ illa noiā lacertus siue musculus: ⁊ illa est maior pars carnis totius corporis: ⁊ hec ero memoratus in capto mebroꝝ officialiū. **S**ecūda spēs ē spēs carnis pure: ⁊ in hac sunt multa ligamēta: ⁊ hē minor spēs corporis. **T**ertia spēs est carnis glandulose: ⁊ caro pura est illa q̄ est ī capite membri. **V**eretri: illa q̄ ē in loco occulto doꝝsi: ⁊ ex illa ē caro exiēs inter dentes. **S**z caro noiata glādulosa est caro testiculoy ⁊ māmillay: ⁊ ex illa est ē in radice lingue: ⁊ ex illa est caro exiēs in subascellis ⁊ in duob⁹ emūctoꝝꝝ noiatis in arabico orbitay: ⁊ q̄ est post aures ⁊ in collo: ⁊ istius spēs est caro que est inter iēstina ⁊ nernos.

De villis.

Cap. 11^m.

SED de villis ero memoratus cum ero rememorat⁹us membra composita existentia intus in corpore: eo quia ille est locus conueniens rememoratōis ipsorum ibi.

De humoribus.

Cap. 12^m.

ET HVMORES apparentes in corpore humano sunt quatuor: scilicet sanguis: flegma: choleꝝa: ⁊ melancholia.

De simplicibus membris.

Cap. 13^m.

ET SIMPLICIA membra sunt cutis: yngues ⁊ capilli: ⁊ hoc est manifestum.

De spiritu.

Cap. 14^m.

SPIRITVS duo sunt. **S**piritus apparens in corde: ⁊ spiritus apparens in cerebro: sed spiritus in epate non apparet ꝑ viam sensus. Et hec sunt verba dicta supra simplicia membra que sufficientia esse videtur in hoc loco: qui volunt amplius addere addāt. Et nunc redibo ad loquendum supra officialia membra: ⁊ incipiam a membris simplicioribus omnium ipsorum: ⁊ istud est lacertus siue musculus.

De lacerto.

Cap. 15^m.

LACERTVS est corpus cōpositū ex carne ribea: ⁊ ligamētis: ⁊ nerno ascendētibus supra ipm. Et ipse ē idūes ossa ligat⁹ ligaturis nascētibus ab ossibus: ⁊ istud est qm̄ neru⁹ cōiungitur supꝑe extremitati ipsius lacerti. Tandem diuiditur in partes: ⁊ miscetur exiture carnis lacertus: ⁊ germinat in osse posito sub lacerto ligaturā: ⁊ miscetur cum nerno ⁊ carne: ⁊ de mū ex ossib⁹ istis exit corpus vniū noiatus lacertus. Et qm̄ partes nerui veniūt ad extremitatē inferiorē lacerti: tūc adunate sunt partes nerui ad ptes ligamētōꝝ solū absq³ alia ammixtione carnis: ⁊ tādē exit ab istis corpus noiata chorda: ⁊ hē chorda tēdit donec iungatur extremitati inferiori illius membri. Et oēs lacerti sꝫ intētiōē hāc exiēs in corp⁹ sunt. **S**z. **E**t dñi est qd hē corpora variant in forma in q̄titate: ⁊ i cōpōne: ⁊ qm̄ virtus ab istis germi nat⁹: chorde in forma cōpōnis ipsōꝝ: tādē variant in q̄titate: qm̄ alig sunt magni ⁊ alig parui. Magnus est sic lacert⁹ posīt supra corā ⁊ pu⁹ ē sic lacert⁹ posīt supra oculum. **E**t variatio ipsōꝝ ē in forma q³ tales sūt ex lacertis quoy caro ipsōꝝ nō miscetur cū nerno: ⁊ variatio ipsōꝝ est in chordis oꝝiētib⁹ ab ipsis: qm̄ tales ex ipsis sunt qd chorda oꝝiūt ex duobus lacertis: ⁊ tales sunt a qbus ambobus ab vnoquoꝝ eozū oꝝiunt chorde. ⁊ vel. ⁊ hē est fm̄ qd cōuenit eis. **S**ed variatōes ipsōꝝ ex parte oppōnis ipsōꝝ sunt qd aliqui ipsōꝝ oppositio sua est in directo mebro: ⁊ aliqui nō. Et si debem⁹ loqui in vnoquoꝝ lacerto lacertoy hēba essent plūa valde: nec eēnt hūic arti multū neā: hoc est ad medicinādū ꝑ cibos ⁊ medicinas. Sed chirurgicis: id est operantibus cuꝝ ferro magis esset inuāientū. Et dico adhuc qd post terminatio-

nem istarū rerū paruum lucrum cōsequeremur. Et ego narrabo de nerno quando ero locutus inuāientū ipsorum in libro sanitatis.

De forma capitis

Cap. 16^m.

FORMA capitis nālis est rotūda habens aliquaz planitiē in vtroq³ latere: ac si imaginatus fueris formā cereā rotundāz esse cōpꝑeslām in vtroq³ latere. **P**ūs intrinsecus concūitates cōiungētes se adinuicem: ⁊ noiāntur cellule cerebri: ⁊ sunt due exiēs in pre anteriori cerebri ⁊ vna in medioꝝ ⁊ alia in posteriori parte: ⁊ ꝑꝑe cōiunctionē istarū cellulay. **S**partis vnius cuꝝ altera: sunt corpora formata formis talib⁹ vt sint conuenientes in aliquo tpe ad claudēdū vel ad aperiendū. Et insunt cerebro due additiones germiate a duabus cellulis anteriorib⁹ silibus duobus capitibus māmillay de rīnantes vsq³ ad os noiatur colatoriz: ⁊ istud est os ꝑforatū foraminib⁹ multis: hē nō ꝑ viā rectā sꝫ obliquā: ⁊ locus istius in craneo est locus cui iungitur extremitas nasi. Et ex pāniculis duobus cerebri vnus ex istis est fortis ⁊ grossius: ⁊ alius est subtilis. Subtilis cōiunctus est cerebro ⁊ noiatur capitis secūda vel secūda: ⁊ assimilat secūdine: eo qd in ipso sunt nerni ⁊ vner: ex qbus nutrit cerebri: ⁊ ipse cōtinuat cerebro in alig³ locis. Et pāniculus grossius cōiungit craneo: ⁊ ē cerebro cōiungit in alig³ bus locis. Et hē pāniculus fortis ꝑforat⁹ existit foraminibus multis in locis duob⁹. Vnus locus est in latere foraminis extremitatis nasi: ⁊ noiatus est colatoriz: ⁊ alter ē prope osse existē in palato. Et istud sil⁹ est ꝑforatum ⁊ sub cerebro. **E**t sub pāniculo grosso est rhetis q̄ i arabico noiatur alagema q̄ ē ex arteriay ascendētib⁹ caput. **S**z nuchespōndilia ipsay coopūnt sicut os cranei coopert cerebri: ⁊ ipsa circūdat a duabus pelliculis exētib⁹ a duob⁹ pāniculis cerebri: ex ipa oꝝi neruus q̄ ei pūigif.

De forma oculorum

Cap. 17^m.

FORMA oculi cōposita est ex septē tunicis ⁊ trib⁹ humorib⁹. **T**ertia ipsarū est q̄ ꝑꝑe craneū moꝝat⁹: ⁊ est tunica pannosa: ⁊ eius oꝝi est ex pāniculo grosso exiēte in cerebro: ⁊ noiatur tunica fortis: ⁊ in arabico noiatur est aliocha alfabā. **E**t post ipsay versus partē exteriorē est altera tunica pānosa. Et eius oꝝus ē ex pāniculo subtili exiēte in cerebro. Et noiatur scōa vel scōma: ⁊ arabice almissima. **E**t post istā ē tunica rhetina: ⁊ oꝝi eius est ex aīa musculi exētis a cerebro: ⁊ est concāuus. **E**t post istā in medio istius pāniculi est corpus vnum molle ⁊ humidū nominatū humor vitreus: ⁊ in arabico algegia. **E**t in medio istius corporis est corpus vñū sphericū hñs aliquā latitudinē silem grādini in claritate ⁊ albedine: ⁊ hē humiditas nominat⁹ grādinosa: ⁊ est corpus ꝑfundatū in humiditate vitrea vsq³ ad medietatē. **E**t post aliam medietatē exiēte versus partē exteriorē. **S** aeris ab humiditate grandinosa est vñū corpus simile tele aranee: ⁊ illd est in vltimo claritatis ⁊ terminationis: ⁊ noiatur tela aranea: ⁊ in arabico haantebuthia. **E**t post istā versus partē exteriorē existit humiditas vna similis albugini oꝝi: ⁊ nominat⁹ humor albugineus. **E**t ascēdit supra istā humiditatē versus ptē exteriorē corpus vñū subtile asperū: noiatur in arabico macinaru: versus albuginē ex pte exteriori. Et color eius variatur in corporib⁹: eo qd alicui est valde nigrus: ⁊ alicui nūnus: ⁊ alicui est coloris calcedony. Et in medio versus grandinosam est foramē vñū qd qm̄ dilatatur ⁊ qm̄ constringitur: vice vna post aliam: sꝫ qd cōuenit humiditati grādinose qm̄ est hñs lucē: qm̄ constringitur in magna luce: ⁊ dilatatur in parua. Et istd foramē nominatur oculi pupilla: ⁊ hec tunica noiatur tunica pupillina. **E**t post istā est coopertura vna corporis vnius grossi: ⁊ fortis ⁊ clau-

Loſ. Guer.

S 4

ri. coloris celestis: sile celo factus ad modum cornu albi: et notata est tunica cornea: et color eius existit ad modum epimurice que existit sub ea. Et ascendit supra istud corpus vni valde albu notatum coniunctum: pter qd non cooperit locum nigredinis oculi: et istud notatur albedo oculi. Et eius ortus est ex pellicula que est versus os exterioris cranei. Et ortus corneae est ex tunica foris: et ortus vne est ex scindina: et ortus grance est ex rhettina.

De forma nasi.

Cap. 18.

FORMA nasi sunt due vie diuidentes se in partes duas. Una earum derivatur ad extremitatem oris: et alia ascendit desuper donec iungat ossi sili colato: et qd compositum est versus duas adpunctiones anterioris partis cerebri similis capitibus mammillarum: et iste vie circundatur ex vna pellicula grossa orta ex pellicula oris.

De forma auris.

Cap. 19.

VIA auris est in osse petroso: et ideo notatur in lingua arabica agari: et in ipso sunt vie oblique multe et tendunt tali per viam tortam donec iungant musculo quinto orto a cerebro a quo oritur pellicula externa supra os petrosum: Sed corpus chartilaginofus exis exterioris est auricula notatur: et istud est manifestum.

De forma lingue.

Cap. 20.

LINGVA est caro mollis et alba: inuoluta venis multis et parvis in quibus est sanguis: et sunt vene in ipsa et arterie et musculi quantitate maiori ultra quo vsus magnitudini videtur conuenire et ipsa cooperitur pellicula oris. Et sub ista duo existunt osificia iungentia vsqz ad carnem glandulosam ipsius que est posita sub radice ipsius.

De extremitate oris.

Cap. 21.

EXTREMITAS oris tedit vsqz ad istas vias. vna ex parte anteriori: et illa notatur canna pulmonis. Et alia posita est post ipsas ex parte ceruicis supra spondilia colli: et hec notatur mery. Et per istam transibit potus. Sed per viam canne pulmonis transiit spiritus et intrat et exeat per viam anhelitus: et posuit est supra viam istam cooperit vni ad cooperiendum ipsas in hora deglutendi vt aliquid non possit subintrare de eo qd deglutitur: qd si aliquid subintrat incontinenter puocatur tussis. Et iam preparatum est in hoc loco insitum vni in quo est vox versus osificium canne pulmonis: et istud insitum est membrum nominatum epiglottis: et in arabico haugera: et ipsum est compositum ex tribus chartilagibus compositum pulcra conuenienti et vocis: id est sit edificata et fabricata ex istis tribus chartilagibus zampogna vna vel fistula silis zampogne sinitile. Et in concavitate istius zampogne est corpus sile lingue fistule: et in istis locis sunt lacerta multa vel secreta multa.

De anathomia totius ventris.

Cap. 22.

CIAS qd concavitas totius ventris existit sub osse trachee vsqz ad os lumbi diuisa est in duas magnas partes vna est superius cooperiens pulmonem et cor: et scda est inferius cooperiens stomachum: et testina: et epas et splen: et fel: et renes: et vluu: et vesica. Et diuiditur iste due concavitates membro vno notato diafragma et istud diafragma incipit a capite pectoris tedit per diametrum inferi ad vnu: qd qd duos lateres donec deriuat. et spondilia nuche: et istud est diuidens inter superiora et inferiora. Demum concavitas superior diuidit in partes duas: et ille partes diuiditur vno medio qd transit per medium illarum partium donec iungatur spondilibus nuche. Et hec concavitas superior tota nominatur pectus: et terminus ipsius est a superiori parte duos trachee vsqz ad diafragma quod diuidit superiora ab inferioribus: et hec est forma pectoris.

De anathomia pulmonis et canne eius.

Cap. 23.

CANNA pulmonis incipit ab extremitate oris sicut diximus: et qd descendit sub trachea diuidit in duas partes. et qd pars ipsarum diuidit in plures partes: et circa ipsas edificata et fabricata est caro pulmonis: et iterum edificata et ex oibus istis canis diuisa: et venis existibus sibi ipsas caro plimonis: et caro edificata et fabricata circa ipsas est corpus plimonis: medietas vero pulmonis est in concavitate dextra: et medietas alia in concavitate sinistra. Et canna sibi ipsius pulmonis preparata est et composita ex chartilagibus et foris annulorum: sed non sunt annuli completi: eo qd in quantitate partis 3^e annulorum ipsorum extremitatibus suis iunguntur pellicula vna tendens per viam rectam: et iungunt isti annuli villis et ligaturis multis. Sed isti annuli ppe sunt duri et chartilagiosi: et gibbositates istorum annulorum sunt versus partem exterioris corporis: et pnt palpari manibus. Pellicula coniungens annulos per viam rectam. Sed locus rectus ipsorum coniunctus est mery. Et hec est actio imaginata fueris in corde tuo fistula vna vnus canis: et ipse incisa sit in longitudinem et ptes. et tegre remaneat et pars. et ipse incisa in longitudinem puncta sit glutine est charta vna cum ambabus extremitatibus linea recta siue perpendiculari: et tade intelliges cannam pulmonis per viam conuenientem et rectam.

De anathomia cordis et forma eius.

Cap. 24.

FORMA cordis est rotunda ad modum pinee qm arabisco notatur feminaris: sed est transversa eo qd acuitas cordis existit versus inferiora corporis: et radix versus superiora parte corporis. Et hec pellicula vna grossa circundat ipsam: sed non coniungit tota versus radice. Et posita est in medio pectoris: sed caput eius scilicet acuitas tedit magis ad partem sinistram. Et arteria magna oritur ex ista parte sinistra: et ideo apparet pulsus maior in ista parte: et per istam gignant alig qd corrit posita in ista parte. Et hec cor concavitates duas magnas: vna ex parte dextra: alia ex parte sinistra: et versus radice sua est res vna silis chartilaginis: et ipsa est qd fundamētum totius cordis: et a concavitate dextra ad sinistram sunt vix et in concavitate dextra sunt osificia duo. Vni ipsorum osificium vene coniuncte epati qd oritur ab epate fm hali: et a corde fm arist. Et supra istud osificium sit pellicule tres aperientes se seu dilatantes in hora itroitu sanguis in ipsas: et demum claudunt clausione conuenienti. Et osificium secundum est osificium vene coniungens se ex ista concavitate in pulmonem: et est vena vna qd non pulsatur eo qd tunice ipsius sunt grosse ad similitudinem arterie: et istud osificium bz pelliculas apientes se extra et non al. nunciat ex aduerso pellicularum alterius osificii. Et in concavitate partis sinistre sunt duo osificia: vnu est osificium arterie magne: et bz pelliculas tres aperientes se intrinsecus versus partem exterioris. Et secundum est osificium arterie coniungens se in pulmonem: et supra istud osificium est pellicula vna aperientes se intus et ex. Et hec cor addictiones duas siles auribus: vna ex parte dextra existit et altera in sinistra. Et pulmo est volatans supra cor: et cor habet texturas multas variantes se in oppositione.

De forma stomachi et mery.

Cap. 25.

IAM diximus qd in extremitate oris sunt due vie: vna est via aie. s. aeris ad pulmonem: et scda est via cibi et potus per mery. et bz vocat mery: et istud compositum est ex duabus tunicis: vna est extrinseca et est carnosa: et textura ipsius tedit in latitudinem. Et alia est intrinseca et est nervosa. al. musculo sa: et textura ipsius tedit in longitudinem: et aliquid ipsius tedit per diametrum: et ipsius posita est in posteriori parte supra spondilia colli: et ipsa elongat et descendit inferius donec transeat diafragma et ligatur et spondilibus et villis ipsarum ligantibus. Et qd transit diafragma dilatatur et fit ex ipso stomachus: et tedit aliquid versus partem sinistram. Et id qd caput stomachi gerit in parte sinistra: et fundum in parte dextra: et imagina qd in corde tuo cucurbita vna rotunda hntem collum longum: et cuius ipsa iungatur

A iungatur collū aliud: et sic intelligens formā stomachi et meri: nisi q̄ stomachus exiit a latere vsus deorsum aliquantulum longus: et vnū ex duobus caputibus ipsius stomachi superius est meri: et inferius est p̄ncipiū intestinoꝝ: et noiatur portanariū: et in arabico albeb: et ipse stomachus est ligatus sp̄o dilibus: et etiā cū aliquib⁹ intestinoꝝ fortib⁹ ligaturis sustinetur ipsum. Et corpus stomachi cōpositū est ex tribus tunicis: textura vnus tendit in lōgitudinē: et alia vadit p̄ diametrū: et illa est intrinsecus: et est illa tunica idest neruosa. et musculosa: et exterior est carnosā: et textura ipsius tendit in latitudinem.

C De forma intestinoꝝ. Cap. 26^m.

I NTESTINA cōposita sunt ex duabus tunicis: et habēt texturā tendentē in latitudinē solū et super tunicā interiorē adest viscositā noiata in arabico lasnen. inuestita ex ipsa inuesticatione siue viscositāte a natura. Et omnia intestina sunt sex: tria minora: et sunt superiora: et tria grossa: et sunt inferiora: et p̄ncipiū minorū est intestinū coniunctū fundo stōi noiātū duodenuꝝ. Et post ipsum est intestinū noiātū ieiunū: et ista duo sunt erecta in longitudine corporis: et officia istōꝝ cōiungunt in epate plus alijs intestinis: et post ieiunū est intestinū noiātū gracile: et ipsū reuoluūt reuolutionib⁹ plurib⁹. Et latitudo istōꝝ triū intestinoꝝ est ad modū vel ad quātitatē latitudinis portanarij. Et post ista est intestinū nominatū orbis: et istud intestinū est latū nō h̄ns trāsītum nec iter: s̄ siue est fīculo vel marsupio: et q̄ nō h̄z nisi vnū os: iō p̄ ipsū itrat et exit q̄q̄d itrat et exit: et ipsum est in pte dextra positū: et post istud ē intestinū noiātū colon: et incipit a pte dextra tendēs p̄ latitudinē vētris ad pte sinistrā. Et post istud est intestinū rectū: et istud intestinū rectū h̄t p̄canitatē ampliā in qua coadunant feces: sicut vna in vesica coadunant: et sup̄ officij istius est lacertus vīne.

C De forma epatis. Cap. 27^m.

E PAR positū est in latere dextro costarū superiorū ex costis superioribus: et forma ipsius est forma lunæ: et est habēs cōcauitatem in parte lateris stōi et additamēta: et aliquibus sunt quatuor: et aliquib⁹ quinque: et ipsum est cooperiens supra latus dextrū stomachi: et gibbositas ipsius est vsus diaphragma: et est ligatū ligamētis cōiungētib⁹ se pellicule existēti supra ipsum: et osi⁹ a cōcauitate ipsius epatis canale vnū nominatū ianua epatis: et forma ipsius est forma venenisi: q̄ est nō h̄ns sanguinē: et illud canale est diuisū in ptes: et ille ptes sunt ptes multe in quātitate multa: et veniūt ex ipsis. et partib⁹ ptes multe ad fundū stōi: et ad intestinum noiātū duodenuꝝ: et multe ē ptes ad intestinū veniūt ieiunū: et demū ad residū alioꝝ intestinoꝝ donec iungant intestino recto. Et istud canale q̄ est in porta epatis diuidit etiā in p̄tib⁹ iterioꝝ: et ipsius epatis ad ptes minutas. Et ad venas capillares s̄cēs capillis. Et a pte gibbositatis epatis apparet vena magna a qua oēs vene totius corporis exeunt: sicut diximus in anathomia venariū: et radix ipsi⁹ vene diuidit ab epate ad ptes minutas similes capillis: et obuiat i ptes diuisas a canali noiato portæ: et nutrimentū chimosū intrat in epate p̄ suā ianuā: et in illis venis decoquit donec redeat ad sanguinē: et demū exit per illam venā magnā existētem in sua gibbositate.

C De forma splenis. Cap. 28^m.

FORMA splenis est longa: et positū est in parte sinistra ligatum ligamentis coniungētib⁹ pellicule existentibus supra ipsum: et est continuatū stomacho ex vna parte: et ex alia parte costis posterioribus: et oriuntur ab ipso conducta duo: vnū ex ipsis coniungitur oxi stomachi: et aliud coniungitur in epate versus cōcauitatem.

C De forma fellis.

Cap. 29^m.

FEL positū est in epate: et habet vias duas: vna coniungitur in cōcauitate epatis: et alia ramificat et coniungitur inferioribus intestinis et in fundo stomachi.

C De forma et anathomia renū.

Cap. 30^m.

DVO renes positū sunt in latere duob⁹ laterū sp̄o dilium nuce prope epar et ren dexter est in altiori loco rene sinistro: et vnumquodq̄ h̄z colla duo: vnum ipsōꝝ coniungitur in vena magna ascendente a gibbositate epatis: et aliud descendit inferius donec cōiungat in vesica coniunctione mirabiliter iste due vie. ista duo colla noiāt in arabico alalbin.

C De forma vesice.

Cap. 31^m.

LOCVS vesice est iter annū et vmbilicū: et locus est noiatus in arabico ana: et cōposita est ex duabus tunicis: et in officio sui est lacertus vnus: et vna venit a renibus ad ipsū p̄ vias noiatas albalbin: et iste due vie tendūt p̄ diametrū: et vadūt etiā p̄ longū donec trāseāt infra in vesicā: et osi⁹ ab ipsis corpus vni⁹ h̄t pelliculā q̄ apit⁹ vesicā et claudit eā ex pte reni: et istud ē sine dubio: vt aliqd nō redeat d̄ vna ad renes.

C De anathomia myrach et cirbi.

Cap. 32^m.

MYRACH q̄d etiā in arabico noiāt myrach: h̄z lacerto exite inuestito s̄ vētre pelliculā vnā: et est plana: et post istā est cooptoꝝ: et post sunt itestina: et inuamētū istius pellicule est ad obuiādū ne itestina s̄l cōmisceant: sic sit in egritudine in arabico noiata sachot: et inuamētū cooptoꝝ ē ad calefaciēdū itestina. et de istis ero locut⁹ largi⁹ in lib. sanitatis.

C De anathomia veretri et testiculorum.

Cap. 33^m.

ORITVR ex osse vmbilicali corp⁹ neruosiūne musculosū ampli⁹: et mltay p̄canitātē: et sunt sub ipo arterie multe et late vltra eo q̄ pueniret siue magnitudinē: et istud corpus est veretri et oriunt a pellicula vie due noiata in arabico albarbach: et de nuni ramificat et generat ex ipsis pellicula. et bursa testiculor et ē testiculi: et veniūt a latere iterioꝝ ex pte vena ruz inferior rami h̄ntes inolutiones et ligamēta multa: et circundantur carne glandulosa alba: et habent testiculi vias duas venientes ab ipsis ad veretrum.

C De anathomia mamillarum.

Cap. 34^m.

MAMMILLA ē cōposita ex arterijs: venijs et musculis: et est repleta carne glādulosa alba: et iste arterie et vene diuisę sunt in mamillis in partes multas minutas: et reuoluuntur et torquentur reuolutionibus et tortionibus multis.

C De anathomia vulue.

Cap. 35^m.

VVLVA posita ē iter vesicā et itestinū rectū: s̄ ē superas vesicā ex pte superior: et ligata est ligaturis lenib⁹: et ipse sunt musculosi: vt de facili possint extēdi et dilatari et coadunari et pstringi: et h̄z cameras duas iungētes in vno officio: et q̄libz istarū camerarū h̄z loca cōcaua: et noiata sunt in arabico alueche: et ista sunt officia venariū: vñ sanguis mēstruus trāsīt in vuluā. Et post illas. et duas cameras sūt additōes q̄ testiculū duo mulieris d̄r et sunt miores testiculis viroz. Et id q̄d superat ex vulua durat vsq̄ ad officij ipsi⁹ q̄d nominatū ē in arabico fereq̄: et additamēta p̄hibēta ip̄m a frigore. Et officij vulue vginis ē crispit⁹ ex crispitudine illa oriunt vene minute h̄ntes pelliculā vnā p̄textā duab⁹ texturis: vna tēdit in lōgitudinē: et illa est minor: et altera vadit in latitudinē. Et quātitas hui⁹ anathome mēbroꝝ sufficiat hic: et si aliq volūt plus addere addant.

C Explicit Liber primus. Colliget Auerrois qui fuit liber de anathomia.

Incipit Liber Secundus: qui est de sanitate: et est
continens capitula vigintiduo.

De sanitate ⁊ de complexionē atq; cōpositionē mem-
brorum in vniuersali. Cōn. nūm.

Diffō sani-
tatis.

SANITAS est bona dispositio in membris corporis humani: cui quā ipsius operatur operationē quā h̄z agere per sui nām: et patitur passionē quā h̄z pati. Et ista definitio est et definitioibus per se notis. Et ideo q̄a mem̄b̄oz s̄m q̄a testificatur s̄n̄s s̄m

K

Scōō ge
neratione
t.c.49.

ca. magno.
2. t. c. 30. et
14.

Singali w
67

L
Lôtra me-
dicos.

M

due ipſes: conſimilis ⁊ officialis: debemus intelligere in
vnaquaꝫ ſpecie ipſoz qd ipſa eſt: ꝛ ponere differentiã
earũ: poſtea debemus enarrare eſt actio ⁊ paſſio q
appropriatur vnicuiꝫ mēbro: ⁊ quando nos faciemus
iſtud: tunc cognosceſcimus qd eſt ſanitas vera cognitiōe.
Et incipimus loqui ſup corpus cōſimiliū partiu. Et dici
mus qd via in cognitiōe rei cum qua operat mēbru cō
ſimile ſuas opationes: ꝛ patitur ſuas paſſiones: eſt via p
quã nos poſſimus certificari in radicibus iſtus ſciētiã
poſtq̃ nos reperimus hec vba declarata in nāli plĩa
q oia corpora ſimiliū partiu: inquantū ſunt ſimiliū partiu
ſunt cōpoſita ex quatuor elemētis. ſex igne: aere:
terra: ⁊ aqua: ⁊ eſt declaratū in libro generationis ⁊ cor
ru: qd via generationis nō eſt niſi ex parte tēperantiẽ cō
mixtionis ⁊ cōplonis: ⁊ in q̃to methaurozū eſt declara
tū qd cōplo ⁊ cōmixtio nō ſit niſi per modū de coctio
nis: qd decoctio nō ſit niſi p calozẽ. Et qd oia q reperitur
in iſtis corporibz cōſimiliū nō enent niſi ſm differentiã
⁊ mēſurã ſeu tēperantiã calidi: frigidi: humidĩ: ⁊ ſeci: ⁊
ſm q inuenitur in eis alia ſua tēperantiẽ ⁊ eſt determi
nati bi qd ſoz eoz nō ſunt aliud q ſoz tēperantiẽ cō
plexionalis: ⁊ qd accidiẽtia q ſunt ppia in vnaqueꝫ ſpe
cie ipſoz nō ſunt ſtantia p ſe: ſed ſunt ſequētia formas cō
plexionalis. Et hec eſt narratio q erat multuz neceſſa
ria anticipare hic. Et ſunt vba q ſunt declarata in natu
rali plĩa per demōſtrationes ppiaz ⁊ ordinatas. ¶ Et
quando medici ſtudent tractare de iſtis rebus in hōi
arte: eoz verba nō ſunt ſuper iſta nec ppropia: nec ordi
nata: eo q ſtudent attribuire res vles entibus particu
laribz: ⁊ iō eoz dicta nō ſunt ppia: ⁊ nō ſunt ſup viam
quã intendūt pbare: ⁊ tunc cadunt in re quã credit ad
ducere per demōſtrationẽ. Et iſta res accidit Hal. in li
bro de cōplexione. ſ. qd doctrina eius in illo libro nō ice
dit ſm doctrinã quã fecit in libro de elemētis per viam
demōſtratiuã: ⁊ iſta vba erunt multū lenia apud illū
qui ſtudet in logica etiam paruo tēpore. ¶ Et modo
volumus reuerti ad ordinẽ verborz noſtroz: ⁊ dicimus
q iſte res quādo erunt ſm modū quẽ diximus: tunc erit
intellectū q res quã diximus q mēbru cōſimile agit cuꝫ
ea actionẽ ſuã: aut paſſionẽ ſuã patitur nō eſt alia res q
forma cōplonalis q puenit a mēſura cōmixtionis qua
tuor elemētũ. Et qm res niſcibiles nō inueniunt in mi
xto niſi duobz modis. Unus eſt vt mēſure ſint equalẽs:
⁊ iſta mixtio vocat mixtio equalis cōpurando ipſaz ex
tremitatibus: eo qd eſt in medio earū nō declinã. Scōs
eſt vt nō ſint inequalibus mēſuris: ⁊ iſta eſt inequalitas
eſt multis modis: ⁊ ſm iſtã inequalitatẽ ſunt diuerſifica
te ⁊ inequalẽs facte cōplexiones ſpeciei. Sed dabimꝫ
pro exēplo huius q ſicut cōplexio: equi eſt diuerſa a cō
plexione bois: ideo qd mēſure elementoz ſunt mixte in
eo ſup latitudinẽ diuerſaz cōmixtionis mēſurari carū in
bois. Et ideo q illa forma cōplonalis q eſt ppia in vna
quaꝫ ſpecie inuenit in ipſa eadẽ ſpecie inequalitate et
diſtēperatiã media inter multū ⁊ parū: ⁊ etiã bz latitū
dinẽ q recipit plus ⁊ minus intra extremitates: qd tē
perantiã ⁊ equalitas nō exiit de eis niſi quādo corrum

Pitur forma specifica earū: necesse est ex hoc q. vna & ea
dez cōplexio spālis sit equalis & exiēs ab equalitate. Et
istud est aut in vna quatuor q̄litatū aut in duabz: quarū
possibilis est cōpositio adiniciē. factū aut in passivari:
quarū vna nō dīcitur alteri. f. calida & humida: frida & sic
ca: aut calida & sic: frida & humida. ergo cōpōnes cō
similiū partīū sunt de necessitate. x. f. equalis. ca. f. fr. sic.
& hn. aut ca. & hn. aut ca. & sic. aut frigi. & hn. aut f. & sic.

¶ Sed si inueniant iste. ix. in corpore hominis in fine similitudini extremitatis elementorum in mensura qualitatis. Iste autem non posset esse si non esset pole inuenire corpus cōsimilium partium: in quo mēsure elementorum essent equales penitus in quāitate. Et vīe speculationis multum necessaria sunt hic: tunc apparet qd est ipse esse h in quāitate partium corporum in granitate et leuitate. Itē qd dominas sup corpus partium cōsimilium est aqua et terra: hñt coagulationē et firmitudinē: et q̄litates q̄ faciūt ipsa firmari et cōpleri sunt ille q̄ faciūt cōtione et digōnē: et iō est appropriatū generabile: et nāle dñationi p̄tis agētis et calide: et patietis huius. cū q̄bñt mixtio et coctio: et totū hoc est declaratū in q̄rto methauro: et ab illis regulis est pbatz qd cōplones nō sunt nisi qnq; solū: vna. scilicet q̄litas et quoz in equales. Et qd est ipse de quo corpus inuenire iō est cōtinnia in caliditate qd vñt sit ficcus alio: sicut opinaf hñt. in puero et intene: et iaz declarauimus istud in alio loco melius. Et scias in summa qd mēsure duarū qualitatum activarū sumunt a mēsuris duarū qualitatum passivarū: eo qd forme p̄prie hñt materias p̄prias sub eis. Et nos videmus si nos extiramus ab intēione publica multitudine medis medicorū esset difficile intelligere: et iō nos loquimur de hoc nimis. Et adhuc error: qd accideret ex hoc in hac arte est multū parum: et iō nō facimus hic nouū pceptū. Et etiā error: qd diximus de tēperata cōplone est parum. ¶ Et iō dicimus qd est verū verbi hñt. de eo qd dixit de arte vole manus. Et magis in ista palavel palma apud arabes et sonat p̄o extrema parte palme versus digitos palme: et plus in ista q̄ est sup partē q̄ vocaf for miculata. Et quādo erit totū hoc qd narrauim: tūc res cū qua operant p̄tes p̄similes suas actiōes: aut patimur suas passionē est de necessitate vna istarū nouē cōplexionū: siue sint p̄tes cōsiles alys: siue nō. Et iō necessariū ē scire nāles cōplōnē de illis nouem cōplōnibz cuiuslibet mēbroz: qd illa cōplexio est tēperata cōparādo ipsam actioni mēbri aut passioni eius. Et ista tēperatiō est illa q̄ est dicta tēperatiō sp̄alis: speciei: ipsa est illa cōplexio quā opz p̄seruari in hac arte aut restaurari. ¶ Et qñ stabimus sup cōplōnē cuiuslibet mēbroz cōsimilium: tunc stabimus sup cōplexionēz mēbroz cōpositoz ex ipsis. Et qñq; plus iō qd cōplexio qd est qd appropriat mēbro officiali: iquantū est officiale: et quedā est appropriata ei inquantū est p̄similii partium: nō ex parte vñ est officiale. Et qñ nos stabimus ex hac parte sup cōplexionēz cuiuslibet mēbri mēbroz officialium: tunc poterimus stare sup cōplōnem tēperatā appropriatā toti corpore iō qd cōplione nos nō appropiamus nisi in hoc qd est inuēta mēbris officialibz ex qbus est cōposita: et ex mēbris officialibz: et ex p̄te cōsimilium. Et est necesse vt scias in p̄mis qd ex mēbris vel corporibus qdam sunt cōposita ex elementis p̄ma cōpositione: et quedā sunt cōposita mediante p̄ma cōpositione. ¶ Et mēbra cōsimilia q̄ sunt p̄tes atales sunt hmoi speciei: qd non generant nisi ex sanguine solūmodo. Sanguis generat ex abis et potibus. Et scias qd sp̄ma non est ex rebus q̄ sunt p̄s mēbris: aut simplex aut aliquid aliud mēbroz: sicut declaratū est in naturali philosophia. Et ego faciam longiorē sermōnem in tractatu de inuamēto mēbroz. ¶ Nec est meli-

A Prima rō. cholera: cholera: et flegma: sunt elementa membrorum consimilium per viam suam quā est sanguis. Ideo quod res que generantur plus quā ex vna re non complentur: nisi quā miscentur ille res adiuvant: et faciunt vnum corpus: sicut est squin-gibin: quod fit ex coniunctione mellis cum aceto et aqua: quorum quodlibet stabat per se in actu. Et in vultu non inveniuntur melancholia nec cholera in actu que miscantur cum sanguine ad hoc ut sint postea pars membri. Sed cholera et melia sunt in corpore hominis ex certis immunitatibus: que nos festinamus declarare. Sed flegma est materia remota: ideo quod ex ipso non generantur membra nisi quādo fit sanguis. Et tunc cholera non sunt materie membri nec propinque nec remote: ideo quia est impossibile ipsas converti in sanguinem: sed ipse sunt in eo in potentia: quia quādo corrumpitur multoties convertitur ad eas. Et non fecit eos errare in hoc nisi locis per quos: ideo quod viderit quod elementa non inveniuntur in corpore ex eis nisi in potentia: cum dixerunt hoc. Sed non convertit quod res que inveniunt in alia re in potentia sit eius elementum: sed sanguis est vltimū transibile vel mutabile ad alia rem per accidens non sicut est vltimū cibis istorum per accidens: sed sicut vita est vltimū mortis. Et ideo non dicitur quod ex spuma sit elementum vini: sed dicitur quod vinum est completum existentibus separatis illis ab eo: ideo quia sunt eius superfluitates separate ab eo quando digerit: ita sunt vere due cholera cum sanguine: eo quod quodlibet generabile habet aliquam superfluitatem que separatur ab ipso tempore digestionis.

C De complexionibus membrorum consimilium. Cap. 2.
E POSTQVAM est declaratum istud: reuertemur ad ordinem nostrum ad enarrandum complexionem quorumlibet membrorum consimilium: et ab illo procedemus ad cognitionem eorum actionum et passionum: et dicemus quod omnia apparent ex suo esse: quod frigiditas et siccitas dominatur super ea: et similiter charitagine: et pilis: et chorde: et ligamentis: et nervis: et vene: et panniculis: eo quod calor ea coarctat: et frigiditas congelat: et ideo mollescit ea calor aut dissolvit. Et ista qualitas est in vno eorum plus quā in alio. Et videtur quod siccior omnibus sit pilus: post illud os: post illud charitago: et post ligamentum: et post illud panniculus: et post illum vene: et post illas sunt vene pulsatiles: et post illas nervus vel musculus. Sed superfluitas frigiditatis eorum est ista: quod pilus est frigidior omnibus: et post illum os: et post illa charitago: et post illam ligamentum: et post illud panniculus: et post illum lacertus: et post illum vene pulsatiles et non pulsatiles. Et ista membra sunt non appropriant frigiditati nisi propter hoc quod frigiditas est illa quod coarctat ea: et dominatur in eis: non quod ipsa sint privata calore: sicut ipsa sunt appropriata siccitati: ideo quod siccitas est illa que consumit ea: et dominatur in eis: non quod sint privata humiditate: quod mixtio et digestio stant super humiditate: et calor quod est in istis est in specie specierum accidentis. Sed membra super que dominatur calor et humor sunt caro: sanguis: et spūs. Sed calidius omnibus est spūs: et post illud est sanguis: et post illud caro. Et per ista eandem viam incedunt humiditates: ideo quod spūs est de genere aeris: et aer est humidior aqua sicut declaratur est in naturali philosophia. Sed inter membra frigida et humida in primis est adeps: et post illud est pinguedo: et post illa cerebrum. Suba medullaris: et humiditates incedunt secundum hanc viam. Et hic est pelagus in quo alige multi habent navigare si tempus ad eum. Et in alijs nostris libris iam locuti sumus plixie. Sed multum recordare: et caue ne obliuiscaris quod dictum est supra. quod de necessitate est quod sint gradus virtutum actuarum super vnam et eandem complexionem secundum comparationem graduum

virtutum passivarum et non intendas post consilium ignoratum in hoc: et conueniens est medico recipere complexionem istorum membrorum a naturali.

C De complexionibus membrorum officialium. Cap. 3.
E NVNC incipimus a complexione membrorum officialium: postquam diximus de complexione consimilium. Et dicimus quod cor postquam est compositum ex panniculis et ligamentis et nervis est de necessitate calidum propter multum spiritum existentem in eo: et propter sanguinem existentem in eo: et etiam propter partem carnosam quam habet: et stat in corpore ad similitudinem vnius cibani ignis in domo. Sed si est siccum sicut dicunt medici: aut temperatius: aut declinans ad humiditatem: hoc est speculandum. Sed mihi videtur quod est declinans ad humiditatem propter spiritum existentem in eo. Sed illud quod videtur ex epate ex sua essentia est quod sit calidum et humidum. Propterea quia maior pars suarum partium est carnositas: sanguinea: et etiam ad ipsas transmittuntur multe arterie. Et hic multa sunt inquirenda: et quia medico non pertinent: ideo dimittamus. Et cerebrum est frigidum: ideo quod maior pars suarum partium est substantia medullaris et nervosa: et similis huic. Et natura medulle que est in ipso est diuersa a natura medulle que est in ossibus: quod turvidus quod non est in eo pars pinguis: aut vinctuosa: et quando coquitur ad ignem ingrossatur et desiccatur: ideo quod pars aquosa que est in eo resoluitur propter calorem: et remanet pars terrestris. Et quod admodum diximus de cerebro: eodem modo diximus de nucha. Sed splen et renes ipsa etiam sunt de membris calidis et humidis: quia renes sunt in hoc sub splene in gradu propter grossitatem sanguinis qui stat in splene: sicut splen est in hoc gradu status inferior epate.

C De complexione temperata et de distemperata totius corporis. Cap. 4.

E POSTQVAM est declaratum in complexione membrorum officialium et consimilium ab isto possumus cognoscere quid est temperata complexio totius corporis. Quod si inveniuntur ista membra proportionata super istas complexionem: ipsum est temperate complexionis penitus: et inveniuntur in eo iste proprietates et illa signa que dicit Galenus quod inveniuntur in temperata complexione. Et manifestum est quod ista temperantia non dicitur nisi in comparatione omnium partium totius corporis: ideo quia impossibile est istis membris consimilibus ex eundem eis a sua complexione naturalis: aut in vna qualitate: aut in pluribus quod non superueniat permutatio aut corruptio per istum exitum. Et iste exitus habet multas causas: aut propter climam: aut propter vltimū: aut propter agens: aut propter mutationem quatuor etatium: eo quod puer est calidus et humidus: et iuuenis calidus et siccus: et senex est frigidus et siccus. et hoc manifestum est ex eorum operationibus: et ex propinquitate et longitudine generationis. Et etiam masculi complexio est calidior et siccior complexione femine. Et hoc manifestum est ex operationibus eorum. Et aliquid permutant complexionem propter exercitia. Et propter cibos: et propter omnia extrinseca. Et sicut potest esse ista permutatio in consimilibus: ita potest esse in officialibus. Et post hoc in totalitate totius corporis concordantibus nobis ipsa omnia adiuvant. Et postquam est possumus esse hoc. Et est iam ostensum quod exitus complexionum exeunt ad octo species apud medicos: tunc res propter quas operatur membra suas actiones: et patitur suas passiones aut totum corpus. sunt novem species apud medicos: vna temperata: et illa est naturalis: et octo sunt distemperate: eo quod corpus cui diuersa caliditas in membris: et siccitas appropriata caliditati et siccitati et siccitati reli-

Lōpō ma
sculi calidi
or et siccior
cōpō fe-
mic. idē p-
primi. ca. 3.
doc. 3. et
Gal. 2. cō-
plonū. itel
lige qd op-
positas au-
croitates
d' osiarum
morū. Hip.
c. 103. et in
libro d' rictus
rōne. c. 215
et Gal. 2. d'
semate. et
23. p' ricta
affordino-
rūz rabbi
Moyfi.

I quis speciebus. Et hoc modo intellige quod species complexionis sanitatis sunt novae. Et temperata dicat cum ambabus speciebus membrorum: saluo quod ipsa est in simplicibus primo in substantia: et in compositis secundario et per accidens.

C Et ideo quia medici appropriant complexionem distemperatas qualitati active et passive. conveniens est appropriare complexionem totius corporis istis duabus qualitatibus solum: et propter hoc sunt secundum rationem complexionem distemperate solum quatuor.

De sanitate membrorum officialium et eius speciebus. Cap. 5^m.

E T POSTQUAM est declarata sanitas complexionis partium propter earum complexionem temperatam quam habent propriam: et in substantia conferantur. et per accidens membrorum officialium et totius corporis. Modo redeamus ad declarandum sanitatem membrorum officialium substantialiter inquantum est officiale et species eius. Et dicimus quod membra officialia: ideo quia sunt composita apparet ex eo esse quod non operantur suas actiones et patiuntur suas passiones: nisi quando sunt in sua qualitate et in qualitate quantitatis: quantum ipsa est quantitas: et in positione sua secundum modum naturalem: et in continuatione partium suarum: et in contiguatione terminorum eorum in coniunctione sua: et separatione: et in qualitate coniunctionis et separationis eorum: et situs eorum: et ordinationis. Et quidam sunt qui opinantur quod istud intret in genere positionis: sed si vocatur positio hoc non est nisi propter equivoctionem. Sed qualitas eorum est quod sit forma eorum naturalis: et quod cavitates eorum et vae sint secundum formam naturalem in eorum largitate et strictura: et quod sint eorum superficies in lenitate et asperitate secundum modum naturalem. Sed quantitas est in tempore quando invenitur harum partium numerus naturalis: et eodem modo in suis mensuris. Sed modus eorum in coniunctione est etiam modus ille naturalis: sicut coniunctio partis membri officialis: pars partis: et separatio eorum: pars a parte: qualitas coniunctionis et separationis intrat in hoc. Et continuatio: contiguatione: et terminatio: et separatio: et coniunctio manifesta sunt. Sed continuatio plus convenit in membro consimili quam in officiali: et parum in magnum in esse in genere mensure: et est appropriatum quantitati continue: sicut est satis vel multum et parum appropriatum quantitati discrete. Et quantum mensura in hoc quod appropriatur sit convenientius appropriare eam membro consimili quam officiali: ideo quia officiale non est super mensuram suam naturalem: nisi quando est quodlibet consimilium ex quibus est compositum super mensuram suam naturalem.

Sed positio naturalis que est in membro hoc est ut sint eorum partes opposite membrum manifestis sicut consuetudo est membri positi: et istud erit locus membri naturalis in corpore: sicut est epatis et stomachi: et sic in alijs est intelligendum: et ita est modus iste in positione partis membri in seipso: pars partis. Sed quod diximus quod erit modus ipsius ex communicatione eorum partium suis partibus est modus naturalis: hoc existit in positione: et compositione. prima que generalis est omnibus membris corporis: sicut est communicatio omnium membrorum principalium: eo quod non complerentur eorum operationes nisi cum eis. et etiam hoc est inventum in membro cum membro: sicut communicatio stomachi cum cerebro in operatione sua que est appetitus. Et sicut est in partibus unius et eiusdem membri officialis cum parte que dominatur plus in operatione illius rei: sicut est communicatio omnium partium oculi ad crystallinam humiditatem. Sed sunt gradus: aliter genus coniunctionis et separationis: et eorum qualitatibus: quoniam sunt ex membris que separata sunt ab alijs: ligaturis: sicut sunt digiti. Et eorum sunt que associantur ligaturis vel adaptionibus: quorum partes intrant partes: et eorum sunt quorum

coniunctiones sunt nodatiles: et hoc modo potest esse quod movetur membrum quod est pars coniunctionis ipsius situs. Sicut est planta manus que est pars coniunctionis brachii quod est nominatum in arabico scabati: et ipsa planta coniuncta est ligaturis et adaptionibus: et cum hoc est coniunctio nodatilis. Et ista sunt species dispositionum que quando sunt in membris officialibus: tunc habent agere suas actiones naturales: et pati suas passionibus: siue illas quas habent ab utilitate: aliter a necessitate: siue illas quas habent a nobilitate. Et a capitulis anathomie que ordinata sunt per multos alios auctores poteris scire istas res prolixius: et propter hoc non est mea intentio prolongare me in eis. Et si tu vidisti libros Galeni et libros aliorum medicorum qui sunt secundum suam opinionem: et videbis istum: tunc cognosces quod illud quod diximus in divisione specierum sanitatis est multum melius et verius quam illud quod dixit homo quem scis. Et istud melius non poteris cognoscere si tu non studueris in naturalibus scientijs: quoniam oportet quod tu teneas de via philosophorum aliquantulum plus quam de via medicorum: quia liber non est factus pro illo qui incipit tantum legere.

De sanitate aliquantulum in membris consimilibus. Cap. 6^m.

E T MODO incipimus dicere: ideo quod invenimus de complexionibus sanitatis appropriatis membris consimilibus que sunt in fine temperantie secundum se: et quasdam que exeunt a temperantia: sed exitus per quem non provenit lesio sensibilis in actione aut in passione. Et similiter est in membris officialibus: et tunc invenimus ibi qualitatem temperatam: et quantitatem temperatam: et positionem temperatam: et communicationem temperatam. Et ista est bona dispositio super quam videtur Galenus demonstrare in tractatu habitudinis bone: et queam voluerit addere in isto libro non reputo malum. Ideo species sanitatum que sunt in officialibus membris sunt apud medicos octo: quatuor temperate: et quatuor distemperate: aut augmentate. Sed quantum genus specierum vel generum dispositionum quidam sunt qui opinantur quod est unum in quo communicant membra consimilia et officialia: illa est forma coniunctionis nostre. Ideo quia coniunctio est duobus modis sicut scis una est coniunctio nodatilis: alia est coniunctio vera: et vera est appropriata magis consimilibus: et alia plus officiali. Sed coniunctio vera illa est consimilium: et debet numerari in habitudine sanitatis eorum. Amodo declaravimus omnes species habitudinum sanitatum membrorum consimilium et officialium: communes siue proprias. Et declaratum est in omnibus per quem modum est eorum communicatio. Et fuit necesse illi declarationi: ideo quod operatio complexionis temperate membrum officialis non est una et eadem operatio cum illa consimilium: ideo quia est consimilium propria et in substantia: et officialibus secundaria: et per accidens et alij medici non subtiliati fuerunt in faciendo hanc divisionem.

De actionibus et passionibus et de virtutibus membrorum. Cap. 7^m.

MODO volumus tractare de actionibus et passionibus proprijs in quolibet membro: et iste intentiones et cognitiones sanitatis stant loco causarum finalium: et ille de quibus hactenus loquuti sumus stant loco causarum formalium et materialium: et hic est ponendum unum principium naturale. Et dicimus iam esse ostensum in naturali philosophia quod quodlibet corpus est compositum ex materia et forma: et quod materia non est inventa nisi propter

A formam: ppter hoc collectū ex materia z forma. Sens naturalis nō est nisi ppter operationes suas ppias in ipso. Ideo dicitur Aristoteles q natura nō facit aliqd in vanū. Et similiter innemū illud in rebus artificialibus. V. g. ga ligna navis non sunt inuenta nisi ppter formāz navis: z figurā finā: z est inuentū collectū ex his ambobus ppter operationē navis. Inaugare in aqua. ergo de necessitate est inuenire in mēbris hominis rem q sit etiā hoc mō. q sit in eis res stans loco materie: z res stans loco forme: z res tertia. factio z passio: q res ipsa erit finis collecti eorū. Et hic est necesse inquirere in primis q sit illa res in mēbris q stat loco forme: z q loco materie: z postea veniemus ad declarandū actionē z passionē cuiuslibet eorū. Et dicimus q mēbra cōsimilia apparēt: ut in pluribz eorū q sunt loco materie cōposita. Quia oīsa mēbra z ligamētū: z chorde: z nerui: z carō: z cutis apparēt ex eorū esse q nō sunt inuenta: nisi ppter formāz manus: z forma manus q est cōposita ex illis non est inuenta nisi ppter actionē z passioē: qbus ipsa appropriat. q manus nō posset extēdi nec dū: nec colligere: nec facere alia: suas opationes nisi ppter hoc: q ē cōposita. Et qm mēbra pīlia nō sunt inuenta nisi ppter cōposita: tū hnt qdlibet eorū p se operationē ppiā q manifestat plus in cōposito. q manus nō hnt firmitudinē ad sustē tandū res nisi ppter ossa z nō hnt posse plicare se nisi ppter carnē: z ppter neruos: z alia pīlia. Ergo postq diximus q mēbra pīlia nō sunt inuenta nisi ppter cōposita: necesse est nobis videre si hic est aliqua res ppter quā sit inuentūz cōpositū z collectū ex eo cū quā cōpleat opatio cōpositi. Et dicimz q actiones z passioēs nāles mēbrorū nō sūt nisi ppter calozē innatū in ipsis ppter calozē cōplonales q est in mēbris cōsimilibz. Et hoc est demitātū p scientiā demitātū. Et cogniti per experientiā anathomie: q. i. inuenit in corde vniūz corpus vaporosūz calidū in fine qd mittit ab eo ad oīa mēbra p via arteriarū: z ita opināz q sit in cerebro. Et postq sic est: z punctū huic q dēs actiones z passioēs nō sunt nisi per calozē intrinsecū: sicut est declaratiū in nāli pīlia: z declarabz ad huc in isto libro. q mēbra nō faciunt suas opationes nisi cū formis eorū cōpositionibz: z cū eo qd accidit eis dīsto calozē: z cōiunctūz in mēbro de istis duobz calozibz supradictis istud est sua forma: cum qua agit z patit. Et ab hinc potes cognoscere dñationē cordis sup oīa alia mēbra: qz tu vides q ipz sufficiens est ex se: z alia indiget eo. Et si cerebrū est in hūc modū sup mēbra in qb dñat. q mēbra simplicia nō fuerūt inuenta nisi ppter cōposita: z cōposita sunt inuenta ppter istū calozē qui est inuisus a corde: z iste calozē stat in eis loco forme: z per istam collectionē sunt actiones z passioēs q sunt proprie in quolibet mēbro. Sed si sufficit iste calozē in faciēdo hoc: aut sine hoc ē alia virtus stās isti calozē loco forme. ista nō est res quāz medicz hēat ingrerē: s. dimissā nobis. Et dicimz breuiter q hic sunt alie virtutes ppter formas cōplonales q vocant aie. Et istud est pueniēs anticipare in paucis vobis ante q tractemz de actionibz z passionibz cuiuslibet mēbrorū: z narrare quot sunt ille spēs: z postea reuertamur ad igredū rez cui appropriat qdlibz mēbrorū: z istoz erit qd cognouerimz in pms vtutes a qb veniūt opationes. Et scias q gñā opationū sunt notioza quo ad nos q vtutes: z virtutes apud nām notiozes. z idē dicimus q phyfici z medici qñ speculant in opationibz: dicūt q vtutes q sunt in hoīe sunt tres: aut virtū nāles: aut vitalis: aut aīales. Virtutes nāles apud eos sunt cū qbus sit nutrimentū: augmētū: z gñatio. Et vtutes vitales apud eos sunt virtutes pulsátiles q sunt in corde: z hnt dilatare z cōstringere inspirando z respirando: z virtus motiua q

est in corde que vocat electiua p quāz monetur aīal ad appetēdū rem vel fugiendū ab ea. Et vtutes aīales apud eos sunt qnq vtutes sensui. tactus: z gustus: z odoratus: z auditus: z visus: z ē virtus motiua in loco: z virtus imaginatiua: z est: matiuā: z cogitatiua: z pseruatiua: z reminiscibilis: z ista est qua vī sunt medici in diuidēdo vtutes aīe: z qm nō sit cōueniēs parūz tibi pōt nocere in hac arte. Sed cōueniēs oīno est illa q sit fin motū naturalē. Idē manifestū est q iste opationes non pnt appropriari quāz qualitatibz solis: sed etiā virtutibz aditū sup eas q vocant aie. Et postq inuestigati sunt sup istas opationes q vocant aie: dicūt q qdā sunt opationes q appropriant plante: qbz tres vtutes supradictas. nutritiua: z post illā crescitua: z ista est finis nutritiue: z post illā gñatiua: z ista est qñ finis crescitue. Et ē declaratiū ibi q ipse sunt aīe: idē ga sunt organice: z ga nō sunt vtutes nāles: qd si ipsi nō appellauerunt eas nāles nisi largo modo: istud esset veritas: si ipsi crederent q ipsa eēt aīa fm relationē: aut fm operationē. Sz si ipsi credūt q ipsa in sui essentia sit virtus ppiā solis: istud est error z signat super opinionē eorū q ita est: qz nos videmus q hāc in vno sup libroz assimilāt ipsaz adamātē z venit ad diuidēdū eā. Sed vtus pulsatiua est de necessitate cibatiua virtus: z diuisiua: z pnceps: qz cū ipsa eor dat calozē alijs mēbris: z est sicut feniens virtuti pncipali cibatiue: qz cū ipsa pseruat. Et idē nō est pueniēs ponere illā vñā virtutem per se ab alijs vtutibus: idē qz est ista virtus anime nutritiue: sicut alie vtutes. v. sicut vtutes: sicut attractiua: retētiua: z digestiua: z expulsiua: et discretiua: qm virtū pulsatiua appropriat plus vite ppter multū calozē qui est cū ea. Et quidā sunt qui appellant plātā in ista vtute hayuā. f. vegetatiua. Et foritan medici nō vocauerūt istā virtutē euēctationis vitalē: nisi ppter hoc q appropriat plus vite: qm sit de genere nutritiue sicut diximus. Sed eor diuisio per quā diuidunt virtutes aīales ad sensūz: z ad virtutē motiua in loco: z imaginatiua. z rōnalē: z pseruatiua: z reminiscibilē est oīno vera: saluo q virtus motiua in loco nō est aliud plus qz elenofia. f. virtū motiua voluntarie: qñ pcorat cū ea imaginatio z cōsimiliū: z ita est declaratiū in libro de aīa. Et ipsi numerāt vtutes motiua voluntarie in numero vitaliū. Et ponūt motiua in loco aliā spēm: z istud nō est pueniēs: qz nō est nisi virtus nutritiua: z crescitua: z sensitiua: z generatiua: z imaginatiua: z appetitiua: z rōnalis: z motiua: z lactatiua ex istis: sicut ē estimatio: aut cogitatiua: z pseruatiua: z reminiscibilis. Et ita est hic dictūz q virtus rōnalis est magis spūalis q imaginatiua: qz pfectio vtutis rōnalis est apprehēsiō rerū vīuz: sicut pōt intelligi a pīlo in tertia pticula pūme summe phycorū: z in pmo posteriorū: qm intelligat pteritūz circa finē pīmi libri phycorū. Et q hēbit necesse solvere ista dubiā regrat in locis illis. Et qz res vīes q sunt apprehēsiōes virtutis rōnalis hnt pticularia: necesse est inuenire in hoīe virtutē q apprehēdat essentiā illoz pticulariū cōtentorū sub vībus: z virtutē aliā recordatē ista pticularia q sunt cōprehēsa a vtute ppiā eor apprehēsiōē. Et idē q ista virtus apprehēsiua pticulariū nō apprehēdit ea nisi habitu dimibz imaginatis: fuerunt de necessitate tres vtutes. f. estimatiua: q apprehēdit essentiā pticulariū: z reminiscibilis ipressiōis estimatē. Et imaginatiua a qua apprehēdit estimatiua suā ipressiōē: sicut feniēs virtuti rōnali: idē ga feniēs pparat seruito ea q sunt sibi necessaria: aut studet in aliq rerū appropriatū seruito. Et manifestū est q virtus imaginatiua pparat virtuti rōnali ea que nō sunt apprehēsa: sicut ē manifestūz q due apprehēsiōes. estimatiua: z conser-

E Quiaq vtutes aīales iteriozes: s. ista d mēte ppa ponit tres tā tūq pīa p m dec. 6. c. 5. ponit qnq: z tres tū a medi cō confidrandum.

F Lōtra medicos.

Quiaq vtutes nāles. idē i fine qmētis capituli.

G Lōtra medicos.

H Virtutes aīales interiores sunt tres. idē clarū in fra c. 20. z 3° d accide. c. 3. z 3° l. c. 40

I natina appropriant apprehensioni virtutis rationalis: et quando remouent res viles a virtute rationali: et virtus reminiscibilis facit recordari essentie particularis: et cognoscit illas virtus estimativa: et tunc inuenit virtus imaginatiua habitudinem illius essentie particularis que est recordata a reminiscibili: et cognita ab estimatiua. Et quando imaginatiua iam venit super suam habitudinem: tunc virtus rationalis reducet ad se illud quod erat priuatum ab ea. ergo iste tres virtutes ex hac parte sunt ministrantes virtuti rationali: et ministras est lactas ecclesie: sunt lactantes ex hac parte sicut dicitur est. Et ista tria sunt dimittenda huiusmodi: et recuperanda a naturalibus: quibus non sit necessarium arti medicorum scire hoc: nisi per modum electionis melioramenti. Sed est sufficiens medico in istis rebus cognoscere copulationem cui appropriat: vnaqueque istarum virtutum conservando ipsas si esset presens. Et restaurando ipsas si esset perditas: id quod sufficiens est ei in hac arte venire a cognitione forme copulationis: ad formam spirituales: sicut est sufficiens ei venire a cognitione materie ad cognitionem quatuor humorum et membrorum.

K De inuamentis membrorum consilium. Cap. 8.
SED CVM quicquid res super locum suum posita in hac arte: tunc erit manifestum quod omnia membra non sunt inuenta: nisi propter has virtutes: et iste virtutes propter has suas actiones. ergo non est inuentum in corpore aliquod membrorum: nisi propter aliquam actionem istarum virtutum: aut passionem earum. Ideo est nobis necessarium ingredi actiones et passionem membrorum: et copulationem cui appropriant: et cognoscere illud cognoscimus sanitatem cuiuslibet membrum per suas finales causas predictas in hac arte: id quod iam cognouimus ea per causas male et formale. Sed causas efficietes non est necesse nobis huiusmodi narrare. id quod iam est separata: saluo si ibi esset res que stare loco efficietis in statu conservante. Et incipimus a inuamento membrorum simplicium: et dicemus quod res quam diximus que est necessaria per aliam est duobus modis: vnus est ut sit eentia prime necessaria eentie ultime: sicut fuit iterio eentie simplicium necessaria per intentionem eentie officialium. Alius est ut sit eentia necessaria per aliam est quod meliora sunt duo que vnus: et significat nobilitatem in agere et patiente: sicut oculus qui non est inuentus nisi propter necessitatem videndi: sed non dupliciter eos per melioramentum dupliciter: sicut nos declarare debemus. Sed nos non recordabimur istos inuamentorum nisi illi quod erit magis necessarium.

L De membris simplicibus quod sunt ossa et filia ipsius: sicut cartilaginee et vngues: quod sunt nervi: lacerti: ligamenta: paniculi: chorde: cerebri: et ossa sua: et nucha: et caro: et septum: et his filia: et pilis: et cutis: et sanguis: et flax: et cholera: et melancholia: et spiritus. Sed ossium maius inuamentum ipsorum est ad fortificationem et stabilisationem: et in summa ipsa sunt sicut fundamētum totius corporis. Et inuamentum secundum est ad defendendum et abscondendum: sicut ossa capitis: et ossa pectoris. Sed multitudine eorum in corpore fuit per motum particularis: et multos: quod manus non posset moueri per se: nisi esset discontinuata ab ossibus brachii cum congruitate amborum ossium. manus et brachii: et ita est in quibus membrorum nodatiliu mobilitate discontinuatur. Inuamentum tertium est: ut possit fieri resolo supfluitatibus vaporosarum: sicut sunt commissure que sunt in ossibus capitis. Et potest esse quod sunt et alia inuamenta. id quod si eueniret aliquid lesio alicui ossi: non transiret ad aliud os alteri: membrumque discontinuatum est ab illo. Item fuit necessitas multorum ossium per diuersitatem figure eorum: et quantitate secundum illud per quod ordinata sunt: et propter quantitates et magnitudinem eorum. Sed diuersitas in paruitate et magnitudine est sicut ossa parua que sunt in digitis: et ossa cruris et coxe. Sed diuersitas in figura est sicut os quod de necessitate habet esse forte et graue fuit factum: durum et clausum: et illud in quo fuit iterio ut esset lenius: fuit factum durum et perforatum in qualitate: et illud quod habet de

necessitate esse coniunctum cum carne fuit factum tenerum: sicut cartilaginee et filia. et ista inuamenta sunt nota per se: et habent potestatem cognoscere maiorem partem per seipsos: vel ab eo qui aliquantulum studuerit in cognoscendo. Sed vngues fuerint facti per duo inuamenta: vnus quod est coe: et per preservationem extremitatum digitorum: sicut ponit ferrum in postremo basile lancee. Secundum est per sustentamentum carnis digitorum capit aliquid. Et istud inuamentum est magis proprium in vnguibz manuum quam in vnguibz pedum. Sed primum inuamentum coe:at homini et alijs animalibus. In inuamentis nervorum cadunt multa dubia. Huiusmodi sentit quod inuamentum eorum est ad ferendum sensum et motum voluntarium omnibus membris. Sed quod apparet a sententia Aristotelis est quod non sit factus nervus nisi ad temperandum calorem intrinsecum: ad hoc ut det virtutem sentienti. Et hec opinio sequitur plus inuamento cerebri. Sed si est infirmus motus voluntarius in hoc cadit speculatio. Et confirmatio huiusmodi sententia: et motus sunt a nervis: eo quod remotio nemo remouet sensum et motum: et hoc non est per viam demonstratiua. Et iam disputauimus hoc in libris logicis. Sed apparet quod inuamentum nervi est de genere inuamenti cerebri: et apparet manifeste quod nascantur ab eo et quod non sint fixi in eo: sicut dicitur huiusmodi. Et ligamentorum inuamentum et chondrarii ad motum voluntarium est apparere ad oculum. Et paniculi fuerint facti per abscondere et defendere: et etiam ut sustineant membra que sunt suspensa: et retineant ea quantum hoc inuamentum sit magis proprium ligamentis. Et inuamentum paniculi positi super ventrem est de specie huius inuamenti: eo quod prohibet intestina egredi de propriis locis sicut accidit herniosis. Sed venarum due sunt partes: vna est arterie que portant spiritum et sanguinem a corde: et ista sunt ubi bio fuerint facte propter hoc: fuerint ramificate et partite per totum corpus: ad ferendum remissionem aut spiritum solui: aut spiritum et sanguinem sit. Alia est non pulsabilis in quibus non est spiritus sensibilis: nisi nos induceret ad hoc vnus dictum simile dicto quod dicitur huiusmodi in epate: quod dicitur: est fons spiritus naturalis: quem diximus non esse nisi propter virtutem nutritiuam. Sed quod apparet ex inuamento istarum venarum est: quia facte sunt ad dimidendum sanguinem coctum in epate per alia membra: et propterea fuerint ramificate sicut arterie. Hic scire debes quod Aristoteles vult quod cibum et nutrimentum omnium membrorum fiat ex duobus sanguinibus mixtis inuicem: et sanguis qui est in venis non pulsabilis: et in epate est sicut magna sanguini missio per arterias cordis: et sanguis arteriarum est sicut forma sanguinis: et hoc est quod dat eide coplementum et coctionem: et facit ipsius cibum propinquum actui. Et huiusmodi sentit quod sanguis qui puenit ab epate per venas ad membra est cibum propinquus per se. Et probatio quidem ubi in hoc est huiusmodi sanguis ut est sanguis est pueniens ut sit cibum membrorum: eo quod nutrit debet euenire membrum: et duo sanguines ut sit cibum membrum veniunt eis. ergo membra debent nutriri ex eis. Et propterea quod vnus eorum est crudus et alter coctus: crudus conuenientior est ut approprietur matri et coctus forte. ergo debet esse comparatio cocti ad crudum sicut forte ad materiam: et hoc est declaratum bene in libro de animalibus. Et ex his huiusmodi apparet quod idem asserit quod membra superiora ciuantur a sanguine arteriali: quod precipit incidi arterias in passione emigrante: et in epilepsia penerate. Et tunc ego scirez quod prohibet esse credere quod iste sanguis arterialis non nutrit alias partes corporis. Sed cerebri medulle sunt due species. vna est que stat in olla capitis: et istud sine dubio est velle. et materia spiritus cum quo fuit sensus. Sed medulla que est in ossibus est supfluitas cibi eorum. Et ossa solida non habent medullam: quod non sunt perforata. Et nomen medulle dicitur equoce ad hanc medullam: et ad ea que est in olla: et non nominamus eam medullam: nisi quod sic a vulgo nominatur. Sed medulla que est in ossibus est supfluitas penitus: et hec est suba temperata.

A Sed nā nuche est de nā cerebri: et inuamēta eorū sunt eadē et adhuc exponā dīam q̄ est iter ea q̄ narrabo inuamēta mēbroz officialiū. **C** Sed carnis dūcitur spēs si cut dēū eit: et Arist. dicit sup̄ has duas: q̄ sunt in ista sensus tactus: p̄pue stātia cū eorū stat oculus cū visū: et de mōstrat h̄ q̄ sensus simplex nō inuenit nisi a corpore sim pliciter: et n̄ uerus est seruntor carnis in hac apprehensione ad tēperādū sp̄s sensus: q̄ mittit a corde: et ita fundamēta nēc ē vt medicus a nobis recipiat: et nos dicimus de sensu et motu: q̄ vna ex reb⁹ a q̄ est eorū pmanētia sūt ce rebz et n̄cū. **S** vna spēs carnis quā h̄al. vocat mī sculofaz est vni ex mēbris officialib⁹: et in illo ē virt⁹ pmi motoris. Propterea q̄ illd est illd qd mouet ex se p hāc virtutē: et nō mouet q̄ aliud mēbrū qd ipm moueat: q̄ si p aliud moueret: h̄ iduceret nos ad inuamēdū cor⁹ aliud qd mouebit ex se. Alias res ducere in in⁹: q̄ nullū cor⁹ pus mouet nisi moueat. Et est nēc q̄ res quiescat apud pmi qd mouet a motor immobilis: h̄ pbatū ē in nāli. p̄ia. Et h̄ spēs carnis apd h̄al. est in ista mōr localis: et loq̄ mur de ea q̄ loq̄mur d mēbris officialib⁹. **C** Sed caro spongiosa igitur et subascellaz est scā pp̄ expulsiōe si p̄skuitati. Et nō est multū lōgū quā ad credēdū: q̄ multū ex carne nō sit scā nisi ad iplēdū loca vacua: et ad b̄ fendēdū. Et in ista istud ē simplex mēbrū in quo cōicāt oia aīalia: sicut cor est mēbrū officialē in quo cōicāt oia aīalia. **E**t sanguis māifestū ē q̄ nō fuit fact⁹ nisi pp̄ vna dīarū rep⁹: aut pp̄ dandū nutrimentū sic sanguis qui est in epate: et in venis q̄s opīant medicī vt nascāt ab epate: aut vt sit vehiculum spiritus: et calozis: et ite est sang. arte rialis. **C** flegma est sanguis idigēst⁹: et p̄pterea dī dīci sū perfluitas sanguinea: h̄ est supfluitas diminuta vt sit san guis: nō supfluitas: cui⁹ separatiōe a sanguine remaneat sanguis cōplet⁹ sic a cholā et mēlia. q̄ si ita ē: eē stas fuit in corpe de nēcitate: h̄ est ipole est cibū cōuertit. nisi ex eo generent supfluitates stasice. Et pōt ēt cū h̄ q̄ sunt in ipo alia inuamēta: q̄ humectat mēbra: et adaptat ea ad ci bādū: quasi est sic cib⁹ pparat eis: q̄s cib⁹ tradat eis. **S** mēlia et cholā sunt p̄ et p̄ se in corpe pp̄ nēcitate: q̄ cib⁹ chilofus q̄ vadit de stō ad epar nō possit digerī: nec eē sanguis: nisi separēt ab eo ite due supfluitates: sic multū nō pōt ē vni: nisi separēt ab eo due supfluita tes: vna grossa et terrestis: et alia subtilis: et p̄pue ordina vit nā eis p̄pua mēbra: et nō fecit sic stas: q̄ ite due su perfluitates nō h̄nt aptitudinē vt possit eē ex eis aliqua ps mēbrū aliquo mō: qd in stas b̄n pōt eē. Et appet etiā cū h̄ q̄ nā nō pparat istas: vt eēt istis mēbris vtrūq̄m tritine p̄ via electiōis boni: q̄ bursa fellis h̄ vni meatū ramificatū: q̄ aduenit ite finis supiorib⁹ et p̄tibus infimis stōis: et in aliquib⁹ hōib⁹ tāgit stōm: et facit idē op⁹ qd fac ite finis: q̄ bursa fellis mādāt p̄ h̄nc meatū ite finis p̄ tē cholere: q̄ moueat ea ad expellēdū supfluitates: et fa cit q̄n abstersiōe. Et si splen h̄ vni meatū q̄ tangit os stōis: et mittit ei p̄tē p̄uā mēlie ad pigēdū illud: et ad mo uendū appetitū cibi: q̄ ista opatio puenit a reb⁹ aceto sis: et multa verba dicta sūt in alijs libris: h̄ nō expectes ex me vt labore ad narrādū ea. **S**epi vtilitas in cor pore fuit: vt calefaceret: sic cū b̄n oia fragma. Et sepi est supfluitas sanguis cocti a q̄ cibata sūt mēbra. Et pp̄ h̄ q̄n est in corpe tēperate signat magnā sanitatē: q̄ signat sup bonitatē nutrimentū: et q̄n nō inuenit in corpore signat q̄ nō est bona digestio: q̄ nō ē supfluitas q̄ venit a bona digōe: h̄ est calida et h̄ida. Et nēc illud ē ad iplēdū vacuitates et mēbroz: sed q̄n multiplicat in corpe signi ficat sup malā dispositionē: q̄ multitudo māe nutritiue que ē sanguis et cōuersa in sepi: et tūc in frigidant mēbra et moriuntur: quia in hac supfluitate nō ē sensus et p̄duntur.

mēbra sensibilia q̄n multiplicatur sup ea. **C** pilorū capi tis: supciliorū: et palpebrarū inuamēti ē vt defendāt: h̄ ē manifestū. Quia vident⁹ q̄ pili capitis defendūt cerebrū a frigore: et calore: et supciliorū et palpebrarū adiungunt ad defendendū oculos a rebus extrinsecis. Sed pili subas cellaz: et pedū: et multi alij q̄ sūt sup supficie corporis: qd apparet ex eis plus ē ex nēcitate māe: eo q̄ gūat pilus ab vno vapore fumoso adusto s̄z h̄al. et hoc indiget spe culatione: q̄ vt q̄ pilus sit corpus extēdibile: sic: et ta le ē supfluitas cibifici: q̄n nimis cogit: durante in illo ad mixtione pinguedinis. q̄ nō est ille vapor cuius sit aggre gatio ptis supra ptē. Sed est corpus continuū fortis cōti nuationis: extensiuum: crescens in longitud me. Et mibi vt q̄ nā adducit istū vaporē: vt sit mā pila: ad h̄ vt pil⁹ tra hat illā malā māz ex cōpe ad mūdificādū ipsū p̄ h̄: sicut tu vides q̄ silr artificiali faciūt laboratores terre: q̄ q̄ volūt vt ipsa fructificet: semināt semina q̄ h̄nt attrahere partē terre: et aduāt. et p̄ h̄nc modū pōt ē vt sit inuamē ti corpori. **C** Sed cutis vt esse p̄pter defendere: et ab scondere: et stat foris sicut sunt cooperture mēbris intrin secis. Et sp̄s sūt p̄pina in ista virtutis regitine corpo ris: et sic dicēdū est q̄ ministrat q̄ quorū virtutib⁹: aut q̄n q̄ hoc ē attractina: retentina: digestina: et expulsina: et di scetina. Et adhuc est inuenta alia virtus: que cōmuni cat toti corpori: que regitina nūcupat⁹: et q̄ sit: vnde sit multa dicēda sūt: et postea disputabimus: et q̄quid sit ab aīa est: p̄pterea p̄uatio eius est subita mors necessario. **C** De inuamētis mēbroz officialiū: que sunt instrumēta virtutis nutritiue. **Cap. 9.**

E T POSTQ̄ VAM narrauimus inuamēta mēbroz officialiū: et vniūsciusq̄ ptis ipsorū. Et hoc faciemus breuiter exceptis casibus in quibus pro longandi sūt sermones illis qui nobis sūt istes. Et elige mus ex his qd manifestū est: et qd opīat esse magis ne cessariū in hac arte: et scipiem⁹ a mēbris q̄ sūt ista vtrū que nutritiue: q̄ hec est vtrū nēcīa p̄ma nō esse: et p̄pterea fuit corruptio suarū operationū mors. **C** Et dicimus sūi q̄ testificant sensus mēbra disposita ad faciēdas opa tiones istis vtrū sūt stomach⁹: et sūi ministri: sic os: et in strumēta eius: et ysofagus: et post h̄ intestina: et epar et ve ne: et renes: et splē: et saculus fellis: et vesica. **C** p̄mū inu amēti os est masticatio cibi: et p̄pterea fuerūt positi dē tes: vt faciāt ad h̄ cōueniēs p̄paramētū: dētes qd ante riores: vt incidant: maxillares: vt frangant: molares vt molant. Et scias q̄ in ore est aliquantula digō: et h̄o quem tū scis appellat eā alio noīe. **C** ysofag⁹ est meat⁹ p̄ que trāsīt cib⁹ ab ore ad os stōis: opatio sua non est nisi in duabus virtutibus: que sūt lactātes virtutē nutritiua: hoc est attractina et expulsina: q̄ est nēcē attrahere ab ore: et expellere ad stōm: et q̄n ista operatio perdit⁹: mori tur homo fame. Et in istis mēbris nature in his duab⁹ operationibus: nēcē est vt variet. **C** Et apparet per anathomia q̄ ysofagus est compositus ex duabus tūi cis: vna que est fm latitudinē: et alia que est fm longitu dinē: et ista que p̄cedit fm latitudinē q̄n colligit: et con stringitur: et ascendit ad epiglotum: tunc sit attractio: et illa que vadit in latitudinē facit expulsionem q̄n aggre gatur: et amplectitur cibū: sicut vola manus aggregat se super res humidas: et p̄stringendo eas expellit. **C** Ma nifestum est q̄ stomach⁹ est locus digestiōis missi cibi eidem ab ore: cōuertēdo illū in kilum: quia non potest cōuertere ipsum in sanguinē. Et hoc apparet ab eo: qd ministri sui in hoc opere sūt quatuor virtutes particula res supradicte. Sed digestio est magis manifesta in tu nica cara ofa: propter calorem qui est in ea plus: et p̄pter

E
Contra
h̄al.

F
Quinq sūt
vtrūque mi
strates. idē
hui⁹. c. 16
et c. sequēti
i fine. opp.
2. trac. 2.
cap. 6.

G

H

I

illud quod ei aduenit ex arterijs: et venis: que ei adducunt calorem: et est suppositus epati: ita quod ipsa calefacit: quod epar est ei circa positum a latere dextro: et splen est ei circa positum in latere sinistro: quod dat calorem. Sed attractio cibi quam facit huiusmodi fagus et meri fit per tunicam villorum longitudinalium: et adiungit ipsi in huiusmodi quod est in eo tunicam diametrali angularem. Et retentio et expulsio sunt per tunicam que preedit per latitudinem: id quod quando recipit cibum illa tunica aggregatur super ipsam ab omni preteritis coples digito: et digone facta aggregatur oes sue partes superiores super eam et premit eas inferius: et est expulsio per hanc tunicam que vadit per latitudinem: et huiusmodi duas operationes duas: huiusmodi est expulsione inferius: quando est facta digestio: vel superius per vomitum. Sed operatio virtutis discretive non est multum manifesta in istis: nisi dicerem quod stomachus nutritur ex chilo. quare desideraret cibum et aggregaret super ipsum: quod fit in eo. Et opio affirmat huiusmodi quod si non dicerem quod stomachus nutritur ex chilo. quare desideraret cibum et aggregaret super ipsam: et cessaret fames quando comedimus. Et si pergitur quod vnum membrum feriat alteri: sepius obliuio non tradit: quod recipit nutrimentum: et utilitate ex eo. Et accidit ut aliqui ex nostris focis dubitent ex huiusmodi quod membra ex chilo non debent nutriri: nisi postquam fuerint in sanguine: et non est adhuc conuersus in sanguine in istis. Ergo dicamus quod stomachus nutritur ab eo ex modica re: quod plerumque assimilatur quantitati que quantitati: et testificatur ex huiusmodi quod subito gessit fames: cum comedimus sicut subito gessit sitis cum bibimus. Et adhuc non est inconueniens quod in eo sit aliqua pars subtilis que nutriat cito per aliquam humiditatem: quod non sit sanguinea: quod tu vides multa animalia que nutriuntur: huiusmodi non habent sanguinem. Et digestio fit in eo per caliditatem et humiditatem primo: et secundo fit per aggregationem quam facit stomachus super cibum: et quod ipsa amplectitur. Et propterea tunc quanto stomachus in animalibus est grossior et durior: tanto fortius digestio fit: et appetit in stomachis volucrum. Et propterea voluerit quod antiquorum quod digito fiat per restrictionem aggregationis. Et opinatur quod stomachi volucrum sunt istis: sic sunt stomachi gallinarum et per dicitur: quod membra non sunt posita in eis durum et forte nisi propterea: quod non habent dentes molares. Sed istestina et videtur esse infra nutrimentum: quod ipsa non fuerit scilicet principalis nisi ut transeat per ea digestus cibus in istis per foramen quod appellatur porta. Propterea cum facta est digestio in istis aperitur locus iste et mittit cibum ad istestina: et interius epar trahit ab illis succositatem cibum per venas que attingunt istud: et quando copulerit operationes tunc expellit istestina supfluitates inferius: et illa est supfluitas siccata. Et utilitas istestino est bina. prima quod sunt via per quam cibum vadit ab illis ad epar. Secunda per expulsionem supfluitatis sicce. Et virtus in illis manifestior est expulsiva. Et propterea fuerunt ambe sue tunice cutes per latitudinem. Sed virtus attractiva non est manifesta in eis: propterea non habuerunt tunicam vnam in longitudine: et ipsis est virtus digestiva: quod eorum coplo est propinqua coploni subiectioni. Sed illa intestina non habuerunt multam reuolutionem nisi ut morarentur in eis cibum donec epar traxisset ab eis quod necesse erat. Et per ea dicit Ari. quod animalia bina paucam reuolutionem in istestinis sunt gulosi. Et habuerunt duas tunicas ut essent fortiores: quod sunt via supfluitatis: et est operatio virtutis expulsivae in huiusmodi est fortior. Manifestum est in epar quod est imitativum cibi ad quertendum ipsum in sanguine: et postea mittit ipsum ad oia membra: et per operationem quam facit super oia membra nutritiva. opinatur Gal. quod esset penitus in virtute nutritiva princeps: et ipse nesciuit quod postremum nutrimentum est in corde: et in eo prima virtus nutritiva est princeps. Et apparet de huiusmodi membro quod huiusmodi virtutes dictas huiusmodi est digestiva quando facit sanguinem: retentiva tempore digestionis: attractiva quando trahit cibum ab intestinis: discretiva quando dividit et cognoscit tres supfluitates: hoc est supfluitas aquosa quam tra-

hant renes: cholericam quam trahit bursa fellis, melia quam trahit splen. Et inveniri virtutem expulsivam affine virtuti attractivae magni dubium est: hic non est locus sine solutione. Et debes scire quod iste quatuor virtutes aut quatuor non sunt separe ab invicem: sicut sicut multi operari super vnum opus: et sunt virtutes que sunt sicut ista vni virtuti que facit nutrimentum: et facit ei cum istis quatuor virtutibus in quolibet membro: et ille in toto corpore date sunt propter necessitatem vnius virtutis intrinsece que est in vnoquoque membro: et huiusmodi est virtus nutritiva principalis. Deinceps cetera plandum est si ista principalis virtus est propria in hoc membro ad hoc ut sit ipsum solus princeps membrorum istius virtutis: aut illic est aliud membrum quod sit princeps ad ipsum in hoc opere: super huiusmodi est multum necesse disputare. Et dicimus. id appetit per hoc quod declaratum est in naturali philosophia: quod ista virtus non facit nisi vnam partem membrum nutriti: et quod membra sunt composita ex elementis: et quod compositum ex elementis non est compositum nisi per modum temperantie complexionis: et coplo fit per modum decoctionis: et decoctio per modum caloris: ergo necesse est quod instrumentum istius virtutis sit principium fortis caloris: quod non est vna inter illa re que est nobis necessaria ad esse partem vel esse totius: et si ita est. ergo de necessitate iste calor est in epar: et in alijs instrumentis nutritivae. Et si ita est sicut dicitur. huiusmodi quod non lucrata sunt alia membra que habent hanc virtutem istam calorem cum quo agitur suas operationes nisi a calore epatis. ergo epar certe est princeps ipsorum membrorum: quod non complectitur eis huiusmodi opus nisi per ipsam: et ipsa coplet opera sua per se: et tale membrum quale est istud est dignum ut vocetur princeps et ista est donatio quam dixerunt auctores ipsam per se habere. Et propterea de rectore agricultorum dixerunt quod sit princeps eorum. propterea quod servitia eorum non complentur nisi ex regimine ipsius: et opus illius complectitur ipsam: et hoc est in omni nisper donationis. Dico ergo vtrumque ego scire si pole est a huiusmodi et alijs sequuntur sua istam vni dicant quod epar est sufficiens per se in ista operatione: ipso concedente cum eis quod multae arterie veniant epati a corde que adducunt eisdem multum calorem: quod si epar est sufficiens sibi in hac operatione: ergo calor iste est in vnum et sine aliqua causa. Et si dixerint quod iste calor non datur epati nisi virtutem vitalem. Dicemus quod est virtus vitalis que est in membris: est ne alia virtus que virtus nutritiva aut sensibilis: et nec nomine vite intelligitur nisi super has duas: huiusmodi accidat ut nomen vite attribuat magis sensibili: hoc est vnum ei quod intelligitur ex verbis huiusmodi que scis. Nec aliud certitatem est ex istis virtutibus nisi propter earum operationes: nec sunt hic alie operationes: nisi iste ducit huiusmodi est nutritiva et sensibilis. Si respondeant quod virtus pulsantis in corde est tertia virtus: et illa datur virtus per se. Respondemus quod nos concedimus vobis hoc: cor tamen datur epati virtutem pulsantem: manifestum est quod vene epatis non sunt pulsantes. Deinceps appetit quod virtutes pulsantes sunt proprie cordis: et ista virtus est propria sua donatio: et quando donatio habet cor est huiusmodi virtutes: quod cum hac virtute datur et partitur virtutem cibum membrum: quod datur et partitur eis calorem naturale: cum hoc ipsam huiusmodi conservatio ne sibi per modum flabellationis: et cum ista virtus videtur pulsantis sitilla cum quod cor datur alijs membris primam nutrimentum dando et partiendo eis oes alias virtutes. ergo ipsum debet propriari de necessitate istis virtutibus: hoc est nutritivae a latere quod est nutrimentum cordiale quod ipsum est instrumentum cum quo laborat ista virtus in dando nutrimentum. Et si est alia virtus huiusmodi propter istam virtutem nutritivam: daret alijs membris: quod impossibile est esse in aliquo membro virtutem triam in specie alijs virtutibus que sunt in alijs membris. et non inveniri alio membro nisi in ipso existente membro principem nec. huiusmodi nec aliter medicus dicit huiusmodi. Et si ita est sicut diximus: et apparet quod comparatio cordis ad epar sit sic comparatio quam ponit Gal.

Prima rō

K

Secunda rō

Arg^o 3te.

Prima rō

Secunda rō

sponsio.

L

M

A
Tertiaro.

Ratio taci
te obiectio
ni

B

Ratio qd
cor e prin
ceps virtutis
nutritive

Ratio scda

Prima p
doc. 5. c. 1.
2 p. 1. 11.
c. 2. 2.

Ratio scda
p. 1. 11.
c. 2. 2.

Contra
p.

Contra
p.

Contra
p.

Contra
p.

Contra
p.

D

Sal. epatis ad mēbra alia. Ergo cor ex necitate erit prin
ceps super epar in hac virtute: qz epar non est sufficiens
in faciendo per se sua opationem nisi pp calozē transmis
sum a corde rēperatur in quantitate z qūrate. Et est
refirmatus iste sermo vt cor sit de necessitate princeps
vtutis nutritive. qd Sal. nec alij ex anathomis dixerūt
nec crediderunt: qz cordi veniret calor ab alio mēbro: s;
est sufficiens per se sicut conueniens est pncipi. Et ego ia
pb am tibi virtutem z calozē per viam doctrine dissolu
tue. Et si tu videris qz indiget cor epate ppter ppara
tionem nutrimentum non est ppter epar dignum vocari
princeps: sicut nō est conueniens stomacho ppter ppara
tionem cibi vt vocetur pnceps epatis: nec etiā bubul
cus qui pparauit cibū alijs bubulcis vocabitur pnceps.
Postqz declarati est qz cor est pnceps virtutis nutri
tue: z apparet p anathomiā qz non est in corpore vnus
mēbrus ad qd nō veniant arterie a corde. ergo cor ē da
tor virtutis nutritive oibus alijs mēbris per viā quaz
ego superius dixi tibi: z si ita nō esset arterie essent in va
num. Et adhuc non fuit vñqz per anathomiam vt
trāsiret sanguis ab eo per venas ad cor. Adhuc sanguis
qui est in venis est sanguis imperfectus: z nō est creatus
in vehiculis spūs nisi sanguis arterialis. Et si diceret
aliquis hō qz medicus non habeat necessariāz hāc inqui
sitionē: dico qz habet multum necessariā: z hoc in futuro
melius explanabo. Et quādo Sal. vituperauit Archi
genem: qz curabat virtutē memoriāle cū medicinis cor
dialibus credendo qz eēt transmissa a corde: z dicebat si
credis qz virtus memorialis sit in corde: quare nō appo
nis vñqz sup ipsum: z sit intēio tua in medicadō ipm.
Et ego dico qz hoc est vna reprehensio que est magis vi
tuperabilis qz vba Archigenis sm qz declarari bubulqz
z declarabo deinceps: qz cor est princeps oīz mēbro
ruz. Et fuit locus eius in medio: ga hic est locus regis:
ad hoc vt sit regimēbus pportionatuz equaliter oibz
suis circūferentis: z etiā vt melius custodiatur. Et pro
pterea fuit circūpositus pāniculus grossius vt ciciāret
ligamentum suum. Sed nutrimentum cordis est ex ve
na que coniuncta est inter epar z ipsum. Cooperimentū
qd fuit positum super auriculam cordis fuit positum vt
aperiatur iterius ad hoc vt sanguis posset ingredi ad ip
sum: z postea clauderetur perfecte. Sed auricula que
est in alio latere hoc est auricula vene que prouenit ab
ista camera ad pulmonē: s; op. quozundam fert sangui
nem ad nutriendum pulmonem: quia non sunt vene con
tinuitate cum illo. Et cooperimēta que super hanc au
riculam ordinata fuerunt vt aperirentur extra z nō in
tus: ad hoc vt sanguis posset exire per eas ad pulmonē.
Sed vñ duarum auricularum. v. que est in camera
sinistra: hoc est os arterie magne non fuerunt ordinata
tūa coopertoria vt aperirētur ab interiori parte ad ex
tra nisi vt iret sanguis z spiritus ad arterias z non redi
ret: z alia auricula que est in hoc latere ē os arterie ve
ne que venit ad pulmonem. Et ab hac arteria fit euen
tatio cordis. Et propterea fuerunt ordinata cooperimē
ta istius auricule vt aperirētur de foris ab intus. Sed
quia splen non habet nisi duos meatus: vnus qui conti
nuus est epati z alter cuz stomacho: z in splene stat spissi
tudo sanguinis. Opinatur qz sit factus ad trabendum su
perfluitatem melancholicam epatis: z videtur longin
quum vt sint duo epata quia non apparent in eo vene
misse ad aliud mēbrum. Bursa fellis ordinata fuit ad
trabendum superfluitatem cholicam ab epate. Et
renes etiam sunt mēbra seruientia epati: quia attra
hunt aquositatē que est in sanguine per venam magnāz
que venit a gibbositate epatis. Sz vesica fuit ordina

ta ad trabedū superfluitatē aquosam a renibz: z cooper
tura que est inter ipsaz z renes s; s; cortici quādo humi
ditas trahit ad eā aperit: z quando remanet claudis: ad
hoc ne reuertatur ipsa superfluitas ad renes. Et scias z
non tradas obliuioni qz vñquodqz istoz mēbrozuz que
ordinata sunt ad trabedū superfluitatē sanguis non tra
hunt: nisi ga sint sibi cōuenientes in cibo: z etiā cū hoc fa
ciunt inuamēta que sunt necessaria. Et ppter ea in eis
sunt de necessitate. v. virtutes particulares. s. attractiua:
z retentiva: digestiua: discretiua: z expulsiua supra dicte.
Ista sunt oia instrumēta nutrimenti. Et habes qz dige
stiones que cōcant omnibus mēbris sunt due. v. dige
stio stomachi: z digestio epatis: saluo qz tu non ponas san
guini vñā digestionē in venis: z si est pauca est. Sed ter
tia digestio est que est propria omnibus mēbris.

De inuamentis mēbrozorum officialium que sunt instru
menta virtutis generatiue. Cap. 1. 1. 1. 1.

ET POSTQVAM declaratu est que sint in
strumēta virtutis nutritive: volumus declarare in
strumēta virtutis generatiue. Virtus enīz augmē
tatiua nō habet propria mēbra sibi: sed eadem mē
bra que sunt virtutis nutritive sunt z istius. Mēbrozuz
giationis qdam sunt que sunt ppria femine sicut vulua
z māmille: quedam sunt ppria mari sicut testiculi z vir
ga. Sed testiculi fuerunt ordinati ad faciendū sperma:
z ideo fuit caro eoz alba z spongiola sicut caro māmilla
ruz: z ideo quando conuertitur sanguis conuertitur a si
militudine eoz: z faciunt ipsuz albū: sicut epar conuertit
chilum ppter suā rubedinē ad ruborē. qz vis est agentis
assimilare sibi patiens suuz. Et debes scire qz istud mē
brū nō est sicut princeps virtutis giationis: qz ipsa vir
tus sit in eo sicut opinatur Sal. qz illud nō pōt agere suaz
operationē perse nisi per spiritū missū eidē a corde tem
peratū in qūitate z qualitate. Ideo appet qz virtus cor
dis que hunc calozē mēsurat vt possit facere suaz opatio
nes sit pncipaliter. giationis: z virtus que est i hoc mēbro
est eius seruientis: z si bz aliquā pdominationē illa est par
ticularis. Sz testiculi quos dicit Sal. femina hāc appa
ret qz nō habeat effectū in giatione: quia sperma mulie
rum qd giatur in mulieribus in giatione inuentionē nō
bz: z si aliquis vellet dicere amirando. ergo facti sunt in
vanū. Respondemz qz nec in hōibus māmille hnt aliquā
inuentionem in generatione: z tū habet eas. ergo debes
scire qz aliquod inuamētū est in vtrūqz. Et si tu dices
vñ apparet qz sperma mulieris nō bz aliquā inuentionē
in generatione dicendū qz manifestatur sensu z cognosci
tur per argumētū: per sensum. qz homo videt qz mulier
impregnat absqz eo qz spermatizet. Et postqz legi libros
Arist. qz quēsi a multis mulieribus de hoc z responde
runt qz plures impregnate fuerunt absqz spermatizatio
ne: z etiam si displicuisset eis coitus. Et etiā vidi qz plu
res ex istis impregnatas que fuerant a masculis violatē.
Et vicina quedā mea de cuius sacramento confidere
multū bene poteramus inuauit in aia sua qz impregnata
fuerat subitō in balneo lanelli aque calide i quo sperma
tizauerunt malibōies cum essent balneati in illo balneo.
Et ego perferutatus sui vñum librum quem fecit auem
cladis de spermate: z inueni euz qui dicit qz hoc pōt esse
esse: z reddit de hoc rōnem plurimum mihi placentē: ga
vulua trahit sperma ppter vñam ppriam virtutem quā
habet cum eo a tota specie: z ad hoc nō est necessaria de
lectatio. o quam bene placet mihi. Sz illud qd cognō
scitur argumēto naturali est qz si sperma mulieris posset
facere hanc operationem: quam facit hōis sperma. ergo
generaret per se femina: z homo non esset necessariuz:
in quo nec esset opinadū: qz hec operatio diuidatur in

Lot. Auer.

D

E

Tres tñ
digōnes

F

Testiculi n
sunt prin
ceps vñq
gignitue

G

Sperma
mulieris n
ingreditur
giatione.
Idē in pa
raphrasi d
aialibus.
Rō p^a ab
expimēto.

H

Scda rō.

I illos in gñtate: h̄ est vt sperma mulieris faciat aliqua membra: sperma viri aliqua: q̄ quis mēbra sint multa: illa sunt vñ in vno pñ q̄ est in eis: z dātor istius pñci-
pū q̄ est cor ipm est dātor oīum mēbrōrū in potētia: z si esset sufficiens mulieris sperma in dādo hoc pñ. ḡ sper-
ma hoīs nō h̄et ēt inuentionē in gñatione: z s̄lt̄ dico in spermate viri. Et si diceret q̄ aliqd̄ istoz spermatum

Rñsc.

Impugna-
tio rñsc.

K

Impugna-
tio sc̄da.

Tertia rō
ad pñcipa-
le.

L

Idē ē mā
gñationis
z nutriti-
ti.

Quarta rō

Quinta rō

M

Conclusio

non facit hāc operationē quousq; nō sunt mixta aduicē
z adeptā sunt aliā formā z aliā dispōnē: sicut nō est suffi-
ciens q̄ se accutur: per se mel vt fiat oximel: nisi qñ sunt
mixta s̄lt̄. Et Rñdemus z confiteant̄ hoc q̄ cōplōnē ha-
bent illa duo spermata: z istud q̄ dat eis hanc cōplōnē vel
cessē est vt sit cōplens: z ista duo spermata sunt hic loco
materie: z hic nō est res que det formā nisi virtus gñati-
ua: de necessitate est q̄ mēbrū q̄ h̄ hāc cōplōnē vel
q̄ facit hanc cōplōnē est mēbrū in quo est virtus gñati-
ua. Et s̄m hāc opionē esset necesse dicere q̄ virt⁹ ge-
neratua est in vulua. Et vñ ego sc̄re que necessitas ē
spermat̄is z sanguinis ad faciēdū hāc opationem: ga san-
guis est sufficiens ad faciēdū oīa mēbra: q̄ ipsa nutriuntur
ex eo. Et postq̄ ita est z appet̄ impossibile q̄ sit opatio
spermat̄is mulieris z spermat̄is viri vñ in sp̄e: z ēt ap-
paret pñia fronte q̄ mulier h̄ opationem in gñatione. ḡ
pñciens est q̄ opatio vñius sit sine opatione alterius: z
q̄ sint anibo declinātes in eozū opationibus ad vñū finē
hoc est embriōnis. ḡ q̄libz eozū dat embriōni p̄tē p̄ quā
stat vel est. Et iste due ptes sunt mā z forma. z vñ eozū
est dātor materie: z aliud est dātor forme. Et ipse est vt
femina det formā z masculus mān. Ideo ga dātor nutri-
mētūz de necessitate ē dātor materie: z femina est dā-
trix nutriti. ḡ d̄z ē dātrix materie: z masculus dātor
forme: z sic dixit Arist. Et postq̄ mulier nō habet aliquid
de quo possit opinari q̄ sit mā nisi sperma z sanguis mē-
struus: z est manifestum q̄ sperma est humiditas aquosa
sitis superfluitatē: q̄ solū est s̄lt̄ superfluitati. Sed p̄cer-
to est superfluitas: z ipse est q̄ ex eo membra nutriri pos-
sint: ga si possibile ēt sufficiens ēt sanguis: q̄ ex eo nu-
trunt mēbra: q̄ nō est dīa inter nutriti mān z ma-
teriā essentē: ga nutriti ēt cētia in pte: z gñatio ēt
est in toto: z mā totius z p̄tis est idem. Et ēt hoc testificat̄
q̄ sperma mulieris nō est mā embriōnis: q̄ multe mulie-
res impregnant absq̄ spermatizatione: sicut dictum est.
Et iterum vulua mulieris vomit suū sperma z trahit
sperma viri ad se. Que oēs res iste ostēdūt q̄ sperma mu-
lieris est superfluitas discurrens ppter delectationem: s̄lt̄ di-
scurret salua ex ore alicuius famelici cū videt aliquem co-
medentē. Et appet̄ manifeste q̄ sperma viri tenet lo-
cū agēis: ga mēbra nō nutriunt nisi per calozē nālez q̄ ē
in corde: z iste calor est pñū instrū aīe nutritiue. Et p̄p̄ea
necesse est vt sit pñū instrū virtutis cōplectiue. Et s̄lt̄
necesse est in spermate viri aut in sanguine q̄ ē in vulua
magnā p̄tē istius nālis calozis ēt in actu: z ipse est ēt h̄
nisi in spermate p̄p̄ suū calozē z humiditātē. Et sanguis
ex quo gñat embriō est sanguis venaz mulieris qui est in
vulua retētus: z remotus est vt habeat in se virtutē talē
qualis est ista: eo q̄ est sanguis indigestus: z adhuc remo-
tus est vt sit in spermate mulieris: vel ēt non est dōm q̄
calor naturalis sit in embriōne ex se: ideo ga nō gñat calo-
r naturalis nisi a caloze q̄ est in nutriente. Propter
omnes ergo istas rationes nō est credēdū q̄ sperma mu-
lieris sit mā vel forma embriōnis. Sed sperma viri stat
loco forme: z sanguis mēstruus loco materie: z sperma
mulieris nō habet inuentionē in gñatione. Et non est cre-
dēdū vt sperma p̄beat inuamētū solum qualitate: sed
ēstet in inuamento calozis gñitatu. Et p̄p̄ea nō habet
Arist. reprehensionē q̄ d̄ip. z Hal. q̄ i muliere que in sal-

tando abortiuit. vj. die z fuit iuctū sp̄ma inuolutū pānicu-
lo: nec ēt q̄rēdū ab Arist. quō loco erat istud sperma. Et
scio q̄ nō erat nēcia in medicina ista ingitio: q̄ magis ē
ingredū in gñatione aīaliū. S̄nos narrāuim⁹ istud hic p̄
maiori inuamētō: z q̄ vult sc̄re qōnes q̄ sunt inter Arist. z
Hal. legat libzū d̄ aīali. z ibi inueniet illd̄ q̄ dixi. Et de-
inceps volumus reuerti ad illd̄ a quo sum⁹ separati. Et
dicimus q̄ pñū inuamētū virge est vt inyciat sperma in
matricē: z 2^m vt sit meatus superfluitati aquose. Et inua-
mentū vulue est vt sit locus gñationis: z cū h̄ sunt alia is
uamēta: vt sit meat⁹ z via superfluitati sanguis nō cocti qui
gñat in femis: z ē sanguis mēstruus q̄ p̄p̄ nimia bñditatē
q̄ gñatur i eis ex paucitate calozis eay intrinseci nō ē suf-
ficiēs calor eay ad decoquēdū sanguinē: q̄ nutrit ad mē-
bra eay: z idcirco expellit ipm nā certis p̄ximis p̄ mē-
tū hui⁹ mēbrū. Et est cōpositū multis villis transuersis
p̄p̄ vtutē retētū q̄ ē in eis: z h̄z aliquos villos logitudi-
nales p̄p̄ vtutē attractiua vt trahat sp̄ma. S̄ vtutē expulsi-
ua q̄ ē i h̄ mēbro magna ē: z p̄p̄ea h̄z vñ villū latitudi-
nālē. Et si tu q̄reris vtū vulua h̄z virtutē inuamētū h̄ in
diger spectatōe: ga nō p̄t dici q̄ vulua faciat mēbra em-
briōnis. S̄ vt informatiua ipa facit cū caloze fixo isper-
mate. ḡ vt informatiua q̄ ē i vulua nō ē nisi loco p̄satio-
nis: z iō cū attigit sp̄ma aer corripit cōplōnē ei⁹: z p̄ hāc
viā p̄t itelligi q̄ vtus informatiua ē in vulua. Sed ma-
nifestū ē q̄ māmille sunt ad faciēdū lac: p̄pterea q̄ caro
ipsaz fuit sp̄giosa z alba: z ista mēbra h̄nt colligantiā cū
vulua. Et p̄p̄ea qñ materie p̄p̄ aliqua cām nō veniūt ad
vulua currūt ad māmillas: nec est in mulierib⁹ lactati-
bus q̄ nō h̄nt mēstrua: z s̄būt parūz h̄nt. Et sunt alique
mulieres q̄ nō possunt impregnari dñm lactāt. Et iterū cū
materie descēdūt ad vulua p̄iatur a māmillis. Pucellaz
diximus inuamētū mēstruozū z spermat̄is: deinceps vo-
lumus narrare inuamētū instrumentozū sensus.

De inuamētis membrorum officialium que sunt instrū-
menta sensus in generali. Cap. 11^m.

ET DICIMVS q̄ gnq; sunt sensus: scz visus, au-
ditus, gustus, odoratus, z tactus. Manifestū est
q̄ cerebrū nō fuit creatū nisi p̄p̄ ipos: z p̄p̄ie p̄p̄ vi-
sum, auditū, gustū, z odoratū: z glibet istozū habet sensus in
strumētū p̄p̄iū. vj. visus oculis: auditus aures: odoratus
nares: gustus linguā. Sed de instrumētō p̄p̄io tactus est
dubiu⁹: q̄ Hal. dicit q̄ neruus qui oriz a cerebro est p̄o-
p̄iū instrumētum eius: z est dātor ipsarū virtutū alijs mē-
bris. Et Arist. dicit q̄ istud instrumētum est caro: z hoc
sequitur opionē quā h̄nt de cerebro. Quia Hal. dicit
q̄ in eo sunt gnq; sensus: z dicit q̄ est princeps istius ope-
rationis hoc est q̄ facit eā p̄ se sine alicuius necessitate
Arist. aut dicit q̄ dominium suū est particulare: ga est
in hoc opere seruitor dominationi cordis: posito q̄ sen-
sus fuerint in eo gnq; vel quatuor. Et nos volumus
speculari in hoc s̄m q̄ speculari fuimus in dominio epa-
tis. Et dicimus q̄ manifestū ē ex anathomia q̄ multe ar-
terie a corde mittūt ad cerebrū z fontes: z oēs anatho-
mici. z Ha. cū eis h̄ p̄sentent: z ex h̄ est pñia p̄batio q̄ cere-
brū in hac opōne idiget corde. S̄ si res q̄ inuaf cerebrū
p̄p̄ cor per calozē istū quē ei trāsmittit est vtus nutritiua
qua cerebrū nutrit. ḡ cor de necessitate ēt seruitor cere-
brū in hac re. iō q̄ nutritiū z virt⁹ nutritiua nō sūt data
in aīali nisi p̄p̄ sensus z virtutē sensibilē. Sed res qua in-
uaf cerebrū p̄p̄ cor per calozē quē ei trāsmittit est gnq; sen-
sus. Ergo vtus sensibilis p̄mo z p̄ncipalr ē in corde: z ista
virtus est sensus cois: cuius esse p̄batū est in libro de aīa.
Sed Hal. dicit q̄ hec vtus est in cerebro: z Arist. dīc-
q̄ est in corde. Et si tu queris vnde apparet q̄ cor sit
dātor cerebro calozis mensurati in quātitate z qualitate
fm q̄

A fm q̄ conuenit vnicuiq̄ sensui ex sensibus cerebri. Respondemus q̄ rōne debita est q̄ nō cū oī calore sit glibet sensus: quia calor cum quo opatur virtus nutritiva nō est ille calor cū quo operat virtus sensibilis. Et hoc apparet in dormiēte et vigiliante: q̄ nos videm⁹ q̄ operatio virtutis nutritive est fortior cū nos dormimus: et tūc non est sensus in actu. Ergo calor cū quo operatur virtus sensibilis non est in sensibus in actu cū homo dormit. Et hoc apparet q̄ qñ hō dormit tenēdo oculos apertos nō videt: et si nō esset q̄ reuertitur calor in quo est visus per nervū opticū ad partes intrinsecas visus non esset priuatus. Et scias q̄ vna et eadē virtus nō pōt iueniri in potentia et in actu simul et semel. q̄ postquā manifestū est q̄ virtus visibilis vadit cūspū visibilis: et spūs visibilis cū calore nāli: qñ dormit homo non est virt⁹ visibilis in actu: q̄ si esset in actu videret in actu: et nō est ita. q̄ calor nālis q̄ vivificat virtutē sensibilem non est calor virtutis nutritive: qñ dormiens nutritur: et nō videt: et qñ tuscies vbi reuertitur et vnde trāsmittitur tunc scies de necessitate loci virtutis sensus cōis. Sz ambī videtur prima fronte q̄ a corde trāsmittitur iste calor: et ad illū reuertit. Et p̄pte rea sunt partes extrinsecę qñ hō vigilat et operatio virtutis nutritive est fortior: cū hō dormit et corpus est fridū deforis. Et nemo debet dicere q̄ ortus illius caloris cum quō itant sensus et vigilia generetur primo in cerebro: q̄ cerebri est mēbrum frigidum et mēbra nervi frigida: et in maiori parte eorū apparet manifeste frigus. ergo incredibile est vt calefaciant corpus. Et adhuc de ratione appet q̄ calor q̄ est mā aie nutritive et calor qui est mā aie sensibilis est vñū loco subit: vt vñū in situ: et non est duo loco subit nec in duobus diversis mēbris ēt duo. Quia aia nutritiva que est in embione est p̄parata recipere aia sensibilē: et stat cū ea loco forme et finis et nutritiva ē ei loco materie: ideo fuit receptio in illo loco d̄ ne cessitate q̄ p̄paratus est recipere. Et manifestū est q̄ aia nō est p̄parata recipere nisi in loco subit: et sui situs q̄ est calor nālis. Ergo receptio aie ad formā sensibilem est de necessitate in h̄ loco. Ideo ergo res vnita ab his duob⁹ est vñū loco subit vel situs: q̄uis non sint vnū in aliqua duarū figurarū. Vñū simplr hoc est vñū numero: et vnū diffōne. Et hec est nobilis snia quā dedim⁹. Et postq̄ ita est et apparet q̄ calor cū quo reguntur sensus est calor cordis. q̄ virtus que regit sensum cōem est ibi: et cerebri est feruens istius virtutis. Sz ipsū cor est princeps istius virtutis veraciter: quia dñā super his i hac perfectione dñatione. Et nos potuissēmus p̄basē has res magis per viā demonstratīvā: h̄ nra itētio est abbreviare. Et postq̄ declarati est q̄ cerebri est serviens cordis dādo ei virtutes sensibiles p̄ modū quē dat. camerari⁹ regi vt impleat voluntates suas: q̄uis rex det ei illā vntē p̄ quā agit: necesse est deiceps scire que est via p̄ quā feruit cerebri cordis: quā declarata ē via p̄ quā feruit epar cordis: hoc est q̄ p̄parat ei suū nutrimentū. Et dicimus q̄ non in qualibet mēsurā caloris cōpletur operatio cuiuslibz sensus. Et adhuc apparet ad sensum q̄ nō indiget forti calore: q̄ fortis calor p̄hibet eos apphendere sensata extrinseca et ipedit eos sicut videmus q̄ hoies q̄ diutemperati sunt forti calore in cerebris eorū in egritudinib⁹ acutis cre dūt audire et videre ea que nō sunt: et maxime apparet h̄ in sensu tactus: q̄ fuit intentio in eo apphendere q̄tuor qualitates: et fuit impossibile vt intrin illius eēt vacuum ex eis: q̄ ipsum est complexionatum ex eis: vnde fuit factū in fine tēperatīe vt habeat sensum fortiorē. Et p̄pter hec eia q̄ cor est in fine caloris fuit ordinatū contra ipm cerebri ex opposito ad tēperandū calorem suū vt sensus possit apphendere perfecte. Nec fuit possibile p̄

nere hāc frigiditatē eādē i corde a p̄n creationis: q̄ eēt diminute operatiōes nutrimenti diminutione manifesta. Et q̄ dñ voluerit natura facere has duas operatiōes in aialibus perfectis in vltimitate perfectionis fuit positi cerebri cōtra cor. Sed aialia que dicuntur spongia marina et multa aialia bruta nō videntur idigere cerebro: et spāliter nervo magno q̄ orit a cerebro: et p̄p ea si incidere aliqua ps illius aialis posset vivere et nutrirī et crescere donec rediret ad id q̄ erat. Et p̄ hanc cāz videmus multa aialia que vivunt cūz sint in aia vsq̄ ad mediū suū. Et istud est servitiū q̄ dicit Aristo. et sequaces sui. et secta circumstanti que dī emēsz. i. viatoz: q̄ cerebri facit cordi. Et fuit ordinatū os capitis ad defendendū cerebri. Et fuit rotundū q̄ figura rotunda est magis remota a le sione sicut faciunt castellani qui faciūt turres rotundas vt machina nō possit eis nocere. Et adhuc q̄ figura rotunda plura cōtinet in se et est magis apta ad motū cōtinuū.

E De inuamento fili spine. Cap. 12.
T INUAMENTVM filis spine est de genere inuamentis cerebri et est quasi clauis ligans spondilia. Et postq̄ declarata est ex hoc sermone compositio. al. comparatio dominationis cerebri et similiter dominationis cordis. et declaratum est iterum q̄ est eius inuamentū: deinde narrandum est inuamentū mēbrorum vniuscuiusq̄ que data sunt his quinq̄ virtutibus.

E De proprio instrumento sensus tactus. Cap. 13.
T DICIMVS q̄ caro est propriū instrumentū sensus tactus: propterea quia illud est membrum q̄ cōicat omnibus animalibus: sicut tactus est sensus cōis omnibus animalibus. Et i carnib⁹ p̄fectorum animalium sunt sparsi multi nervi ad temperandum cōplexionē carnis: et quia nervi sunt similes complexioni cerebri est inuamentū eorū de genere inuamenti cerebri: et propterea membra ad que non veniunt multi nervi sunt dñi sensus. Et istius virtutis quidam est q̄ cōicat omnibus partibus carnis: et hic est sensus quatuor qualitatū cōtrariarū: sicut caliditas: frigiditas: siccitas: et hu. et quidam est q̄ est propriū vni mēbro: sicut est quando os stomachi sentit resolutionem factā in cor et iste sensus appellatur fames et sitis. Sz fames est sensus resolutionis substantie grossē calide et sicce: et sitis est sensus resolutionis substantie frigide et humide. ergo sensus proprius est duplex. Et sensus capitis membra de titillatione quam habet in hora coitus iū duo sunt cōnumerati in genere sensus tactus.

E De inuamento lingue. Cap. 14.
T LINGVE inuamentū est manifestum q̄ illa et nervi sui non fuerūt facti nisi p̄ operationem gustus quamvis huic adiungatur alia res propter electionē meliorē hoc est ad p̄ferendum literas locutionum. Et in radice lingue sunt duo officia que tangunt carnem glandulosam que appellatur generatrix salivę et inuamentum istius salivę est vt faciat manifestare gustus rerum sapozatarum.

E De inuamentis oculorum et partium suarū. Cap. 15.
T MANIFESTVM est q̄ oculi sunt instrumenta visus et q̄ sunt compositi ex septem tunicis et tribus humiditatibus: et sciendum est inuamentū vnicuiq̄ ipsorum. Et apparet q̄ propriū instrumentum illius sensus sit humiditas rotunda que vocatur crystallina vel glacialis aut reticula aranea posita super hanc bu. Quia declaratū est in nāli plia q̄ hec apphē sio non potest perfici nisi in corpore permio hoc est aere et aqua: quia p̄pter claritatē et p̄uieratē que est in eis fuit eis possibile recipere colores: et nō apparet in oculo corpus existens in vltima claritate: et luciditate natū ex

Lol. Quer.

D z

E

F

Caro ē instrumentū sensus tact⁹

G

H

Idez p̄mo thesaur tra. 8. c. 14. Idez vbi s.

Declaratio a rōnis

Deductio a tacitā rōnem

Sca deductio.

C

Virp sensu ma est in corde. Idez Bip. d cōde aia lis. Sz est i corde: mēs in sinistro, p̄riculo. Idez para p̄basē li. z. de gribus. 17. ab Ari sto. vide p̄o nobis tra. 12. ca. j. d

Utilitas cerebri

I temperantia aeris et aque nisi duo corpora: et non fuit ordinata rotunditas istius humiditatis cum aliquatula de-
 ueritate nisi ut recipet rerum sensibilibus multam quan-
 titatem. (Sed alie humiditates et alie tunice non fuerunt
 facte nisi propter hanc humiditatem. Et cum de ueritate
 modica non est nisi ut recipiat a grandinosa: quia vitrea
 humiditas fuit facta ad nutriendum hanc humiditatem per
 viam rozationis: et hoc fuit propterea quia natura sanguinis est
 remota a natura huius humiditatis: unde fuit necessarium ut
 aliqua re mediante fiat transitus sanguinis in primo ut
 ipsa adaptentur ad nutriendum hanc humiditatem. (Et
 albuginea humiditas facta fuit iterum ad humectandum
 hanc humiditatem et ad custodiendum humiditatem suam ab
 aere extrinseco: et etiam ne tangat vineam tunicam. (Sed
 tunica foris vocata coniunctiva fuit ad custodiendum oculum
 a duricie nervi: et etiam ad ligandum oculum cum ossibus
 et etiam propter aliam utilitatem quam dicemus postea. (Sed
 tunica que dicitur ferma fuit facta ad nutriendum dictam
 retinam per venas que sunt in ea: et etiam ut inuenerit ipsas
 propter calorem naturalem per arterias que sunt in ipsa. Sed
 inuamentum tele retine primum est ut det spiritum visibi-
 lem per nervos qui sunt in ipsa hoc est calorem naturalem cuius
 complexio adaptata est in cerebro. Et per duos ner-
 vos qui vadunt ad oculos: et etiam nutrit crystallinam hu-
 miditatem per viam rozationis et dat inuamentum caloris
 naturalis per arterias que sunt in ea. (Sed hanc consistitur
 quod aranea est ultime peruietatis et luciditatis: quia co-
 lores et forme imprimuntur in ipsam. ergo illi tela est pro-
 prium instrumentum visus: vel per se vel per adiutorium crystalli-
 ne. (Et tela vinea debet habere tria inuamenta vni est ut
 nutriat telam corneam: et propterea fuit multum venosa: se-
 cundum ut defendat crystallinam a duricie tactus corneae: et
 propterea fuit hec tela mollis tantum ne disgregaretur spi-
 ritus visibilis et hoc facit propter calorem naturalem quod habet: quia
 natura est coloris nigri ut aggreget. (Et foramen quod est in
 medio istius tele non fuit factum nisi ut esset forma sensati
 humiditatis crystalline aut araneae aut ambarum: quod visus
 sicut scis non fit extrahendo. Sed oculus recipit colo-
 res per sua corpora peruia per modum per quem recipit spe-
 culum: et quia colores sunt impressi in ipsum tunc apprehen-
 dit eos spiritus visibilis: et hoc ego bene probavi in libro de
 sensu et sensatores rationibus: quod si aliquod corporum quibus est
 compositus oculus est conueniens ut in eo imprimantur
 colores per naturam eius peruietatem ipsum corpus est
 proprium instrumentum oculi. (Et inuamentum tele corneae
 etiam fuit ut defendat humorem albugineum et fuit facta cla-
 ra et subtilis ut non resistat humiditati crystalline ad reci-
 piendum formas. Sed secundum inuamentum coniunctivae fuit
 factum ad mouendum secum musculum qui mouet oculum.
 (Ista sunt inuamenta partium oculi secundum hanc: et maior pars
 inuamentorum secundum quod vidisti hic sunt inuamenta arbitraria:
 sed sine dubio quodlibet ipsorum habet inuamentum proprium
 in se: et pars dominans in eo et suus finis non est nisi ut im-
 primantur colores in ipsum.

De inuamentis instrumentorum auditus.

Cap. 16.

SED INSTRUMENTORVM auditus
 manifestum est quod sunt aures: et primum in quo auditus est
 est nervus qui venit ad eas quod cooperit foramen auris.
 (Et dictum est quod foramen auris non fuit tortuosum
 nisi ut aer frigidus non intret tali modo quod ledat auditum. Et
 melius est dicere quod fuit tortuosus ne virtus auditus fuit
 set lesa a vocibus fortissimis. Et in summa scias quod hec fi-
 gura habuit inuamentum in receptione vocis: et ideo factum
 fuit chartilaginofum: et vocatum est auris tortuosa. Et alia
 animalia habent hoc pro alio inuamento: hoc est ut recipiant
 voces venientes ab omni parte et propterea plus re-

grediuntur foras et mouent eas.

De inuamentis instrumentorum odoratus.

Cap. 17.

MANIFESTVM est quod mixta odoratus sunt
 nasus: et fit in animalibus olfactibus per viam attractio-
 nis: et in non olfactibus sine attractione: sicut in
 apibus et in alijs animalibus non habentibus ol-
 factum. Et secundum Aristotelem iste sensus fit in duobus membris
 sunt in naso: et secundum Galenum fit in duobus carniculis
 capitibus mammillarum: et dicitur quod propter remotionem
 istius loci indigit attractione. (Et ego dico quod si ita esset
 ut dicit Galenus ergo odoraremus quamuis nares essent op-
 pilate quando attraheremus aerem per os. quia palatum
 est apertum in naso. Et secundum quod dicit Auenzoar nos odoramus
 odorantem ciborum quando incipit digerere in stomacho. er-
 go a contrario non est probatum quod per illas duas carni-
 culas fiat odoratus: quod si ita esset animalia inolfactibilia non
 odorarent. (Et scias quod non fuit data attractio odorati-
 ui nisi propter viam duarum rerum: aut electione pro-
 meli: aut grossicie sensus istius in animalibus olfactibus.
 Quia possibile esset vaporis enenire a re odorata perse
 ad virtutem sensibilem propter nimiam subtilitatem sub-
 stantie et propter naturam sue impulsionis. Sed propter
 quod operatio olfactionis est una duarum rerum aut trahen-
 di aut mittendi: est impossibile vaporem venire ex re
 odorata tempore transmissiois aeris extra. Et est possi-
 bile ipsum venire tempore attractionis: quia aduentus
 aeris odorati fit magis per modum attractionis quam per mo-
 dum effusionis. Sicut tu vides cum volumus certum
 re odores quod nos conamur super attractionem: et hec est
 causa propter quam fuit data attractio. (Et apparet quod
 animalia que odorant sine attractione habent clarioris
 sensum quam animalia que odorant cum attractione sicut vi-
 demus in formicis et apibus: propter debilitatem ipsius
 sensus in animalibus olfactibus sentitur odor paucis sine at-
 tractione: et quasi videtur ut non sentiantur. Et cum sit com-
 paratio istius sensus inter hominem et multa ex animalibus
 sensus est iste sensus diminutus in homine ab illis animalibus
 que indigent hoc sensu in venando vitam suam: et pro-
 pterea dicitur in proverbijs quod cum ista animalia venant
 vitam suam: et hoc est quasi per viam prophetie vel diui-
 ne providentie. (Et postquam narravimus instrumenta
 quinque sensuum volumus narrare instrumenta que fa-
 ctasunt propter virtutem motuam.

De inuamentis membrorum voluntarii motus.

Cap. 18.

ET DICIMVS quod virtus que facit mouere ani-
 mal hec est imaginativa vel estimativa quam pre-
 cessit virtus concupiscibilis. et postea ibi confirma-
 tum est consilium vel ratio propter representationem
 rei imaginatam aut estimatam secundum quod declaratum est in
 libro de anima. Et est necesse perferutari in hac virtute:
 hoc est ut sciamus instrumenta quibus oportet operari
 et quot sunt. (Dicimus quod motus voluntarii quidam est pro-
 prius: et quidam est communis. Communis est motus cum-
 diqui motus est totius corporis. Sed proprius est mo-
 tus cutis frontis et motus oculorum: et mandibularum et
 duarum nasi extremitatum: et labiorum: et lingue: et epigl-
 otis: et mandibule inferioris et motus capitis et colli: et
 motus nasi: et motus nodi vel humeri spatule: cum bre-
 done: et motus brachij a cubito inferius: et motus digitorum: et vniu-
 ersusque suarum iuncturarum: et motus membrorum ex-
 stentium in collo: et motus pectoris ad inspirandum: et vir-
 ger: et vesice quando clauditur: et motus extremitatis inte-
 stini recti quando retinent feces ne exeat: et myrachi: co-
 rex: et cruris: et testium: et pedum: et digitorum pedum. Isti
 sunt motus qui dicuntur voluntarii. Et est necesse perferu-
 tari res

A tarires a quibus veniunt isti motus. Et dicimus qd manifestum est per dispositionem istorum motuum qd sunt a pluribus vno motore. Verbi gratia. motus manus fit a chorde: et motus chorde est a musculo: et motus muscoli est p se: et musculus est primum mobile: et non est hoc corpus qd moueat ipsum. Ideo qa oē corpus quod mouet corpus mobile est a necessitate mobile: et ideo est cōueniens qd corpora quorum vnu mouet alteru veniant in fine ad vnu corpus qd moueatur per vnā virtutem motiuam nisi qd eide: et nō propter aliud corpus: qd propter aliud principiu qd est in eo sicut pbatu est in nālī plia qd si ita non esset res pterderetur in infinitu. Ergo de necessitate debemus dicere qd principium est in musculo. Et qd opī nantur medici qd motus muscoli sit a nervo opinantur fallunt: ideo quia si ita eēt nervus moueretur aut per se aut per aliud: hoc est ppter aliud principiu qd esset in eo: et ideo qa declaratum est in nālī plia qd qdlibet mobile hz motorem: et ille si est corpus non moueat nisi moueat: et si motus esset a corpore res pcederet in infinitu: ideo necesse est hic esse motorem qui moueat et non moueat: qd si sit nō corpus. Hec est vna rō per quam videtur qd qui mouet primo aīal non est corpus sed virtus. Et aīes: et qd hoc sit de necessitate in musculo. Et hec virtus est virtus voluntaria quam precedit imaginatiua: vel estimatiua: et confirmatio cōsily. Et ideo quia iste motor nō est corpus: necesse est vt primum mobile qd mouetur p ipsum sit corp⁹ ad hoc vt hoc mobile sit sicut materia et ipsum erit ei sicut forma: quia impossibile est primum motorem in animali vt sit sine materia. Ergo necesse est speculari quid sit hoc primum corpus: et apparet qd sit calor naturalis qui est in nobis. Et tu vides qd quādo in frigidantur membra: eorum motus priuantur. Et est res nota per se qd vna rerum receptarum in diffinitione istarum operationū est calor naturalis. Sed iste calor naturalis differt proprijs differentijs in quolibet membro fm operationes quibus appropriatur istud maxime in operationibus nutrimenti. et de hoc nullus discordat. Sed Gal. sentit qd origo istius caloris sit superius: et qd origo istius caloris est in corde. Et hoc potest videri manifeste qd ita est vt verum est: quia tu vides qd nascit in corpore iter agētis quando vadit qd non fuerat: et istud membrum a quo nascitur calor et vadit ad totum corpus est cor. Et propterea quādo accidit homini aliquid quod ipsum terreat redit calor ad cor et tremunt crura: et potest esse qd cadit homo: aut non poterit moueri. ergo prima virtus regitiua in hoc motu: et illud quod mensurat calorem in quantitate est de necessitate in corde. Et adhuc qd Gal. et oēs alij medici cōsentunt qd virtus voluntaria est in corde: et si ita est et apparet qd animalia non mouentur nisi voluntarie. ergo virtus hec est in corde: et cerebrū eius feruens in dando ei temperantia. Et commune erit cū diceretur de hac temperantia vt fiat per nervum aut fiat cum spiritu animali cūte in ipsum et non est differentia in hoc excepto qd in nervis spiritus animalis fm Gal. nō est apparens nisi in duobus nervis opticis. Sed primum mobile a calore naturali est musculus: ideo qa conueniens est qd calor naturalis operetur in primo: hoc est vt primo moueatur istud corpus cum quo habet similitudinem propinquoem ex parte caloris: hoc est musculus propter compositionem suam: quia est cōpositus ex prima carne simplici et nervis a quibus nascitur chorde. Sed nervus solus frigidus est multum et non hz partem similem cum calore naturali. Et vena per se nō est digna

vt sit principium istius motus: ideo qa nascitur a membro non primo. Et de ratione non est qd instrumentum quod dat nutrimentum sit instrumentū motus: quia magis est conueniens vt nutrimentum fiat per instrumentū quietis. Nec etiā arteria cōueniens erit huic motui: quia est operatrix operationum pulsationū que dissimiles et non conuenientes sunt motui voluntario: immo est simile vt sit contraria ei: et sit quasi disposita sicut res que vellet et nollet aliquid simul. Ergo remanet vt sit musculus primum instrumentū quod mouetur a calore naturali. Sed in membris quibus non sunt ossa et non sunt ramificata: et sunt parua: muscoli ipsi mouent ipsa sine medio: et ramificata mouent ea mediantibus chordis que nascunt ab extremitatibus eorum. ideo qd cum contrahitur trahit illas chordas: et qa alligatus est cū extremitate ossis: mouet os suo motu. Et quando membrum habet duos motus contrarios adinuicē: tūc hz duo ossa vel duos musculos in duobus locis contrarijs adinuicē: quoz glibet trahit p se suo tpe et pphibet alteri suo contrario ne faciat operationē suā illa hora: et si operati essent ambo vna hora: tūc stat equaliter membrū et trahitur fm vnum statum. v. g. quando musculus qui est in syluestri parte manns trahit ipsam: vertit versus partem syluestrem: et quādo musculus qui est in parte domestica trahit ipsam versus partē domesticam vertit versus illam: et quando trahit ambam simul existit equali: et nullus est ipsoz per se vt tractu suo faciat ipsam verti intus et extra. Et numerus musculorum fm Gal. est. 529. quorum in facie sunt. 45. quoz. 24. sūt vt moueat oculos et palpebras: et 12. vt moueat mandibulam inferiorem: et 9. vt moueant alia membra faciei que mouent voluntarie: et in istis sunt musculus oculoꝝ. Et duo muscoli qui mouent extremitatem nasi: et muscoli duo qui mouent labium superius sursum: et duo qui mouent labium inferius deorsum: et duo qui mouent maxillam. Et muscoli qui mouent caput et collum sunt. xxiij. qdam eorum trahit caput versus illam partem solū: vsus quaz positi sunt. Et alij sunt qui trahunt caput et collum: eoz quidam sunt qui trahunt caput superius: et quidaz sunt qui trahunt ad partem anteriorem: et qdam trahit ad partē posteriorem superiorem: et qdam trahunt ad dextram: et quidam ad sinistram. Et ix. muscoli mouent linguam: et xxxij. muscoli sunt ppter motū colli et epiglottis. Et septem muscoli vnicuiq; spatule. Et xviij. vnicuiq; lateri qd mouetur brachii: et quatuor muscoli positi super cubiti: quoz duo sunt intus et faciunt ipsūz verti versus partem domesticam: et duo stant extra vt faciant ipz verti ad partē syluestrem. et xvij. sunt in quolibet brachio. x. ex. et xvij. intus. et xxx. positi sunt super manus. xvij. super vnaquaq; q mouet manus ad partē domesticā et partē syluestre: et ad motus pollicis et pui digiti et volaz manus. Et muscoli pectoris sunt. 107. eoz qdā dilatant: et quidam constringunt. Et muscoli spondilii sunt. xlvij. et xvij. extenduntur super vētrē sub ossib⁹ pectoris vsq; ad vmbilicū: et qdam extenduntur fm longitudinem: et quidam fm latitudinem: et quidam fm trāuersum qui faciūt motum ventris cōstringendi et laxandi: et inuāt omnes alios motus: et quatuor musculos habent duo testiculū: et quatuor muscoli mouent virile membrū: et vnus musculus tenet os vīne ne indebite fundatur: et quatuor muscoli tenent officium intestinoꝝ ne stercus ante tēpus egrediatur. Et lxxij. muscoli ad motum coarum et crurū: et xxvij. ad motum pedum et aliquoz digitoꝝ pedum: et xxx. alys motibus digitoꝝ pedū et positi sunt super pedes. Isti omnes muscoli sunt prima res que mouetur a calore naturali cōmuni: aut calore pprio cuiuslibet musculi.

Sol. Auer.

D 3

I
Sed arō
p motore.

K

Tertiarō.
Intentio
Sed ē qd
motus volū
tarij n̄ fiat
nisi p mu
sculos. vi
de p d mō
tibz ligdis
c. p. 2. 4. 2
p iterioribz
6. 2 in de
motu mu
sculorum.
L

M

Lōtra me
dicos.

q. ac. n̄
q. p. n̄
fiant

Et postq̄ ita est q̄ aliquod membrum non mouet nisi per calorem nāle qui stat ei loco forme et ppter calorem qui ē in musculo: et ille non mouetur nisi per principium anime. Et sciendū est quid est istud principium: et vnde est et vbi est. Et dicimus q̄ quādo associabitur huic q̄ de claratū est per vltimū sermonem: hoc est q̄ virtus que facit motū in loco est anima. Et est declaratum etiā q̄ conueniens est q̄ motus vniuersalisq̄ corporis sit per virtutem voluntariam fixam in membro cōmuni qd cōicit toti corpori: q̄ sit mobile per se et per virtutem p̄p̄iam voluntarie mētis mēbris particularibus que mouētur p se et sunt musculi: et apparet sensui q̄ in corpore non est mēbris qd cōicit toti corpori: et sit mobile per se nisi cor. ergo virtus voluntaria cōmuni est in corde hoc est in musculo qui est in eo: et q̄ virtutes particulares voluntarie sunt in quolibet musculo particularium musculorum. Sicut videmus q̄ motus cōmuniū vitalis animalium qui est inspiratio habet principium a corde: et iste motus est coniunctus motui expirationis pulsantis. Et propter hoc accidit q̄ pulsus magnificatur per motū: et minorat per quietem. Ergo cerebrum et nervus non fuerit nisi ad temperādum istum calorem in quo est principium virtutis voluntarie cōmuni et p̄p̄ie. Debes scire q̄ non est impossibile hic esse motū voluntarium absq̄ musculis: sed si est: est propter calorem nālem aut propter rē que stat loco eius in animalibz que nō sunt sanguinea nec musculosa. Et sine dubio isti musculi non sunt nisi in animalibus perfectis. Ideo graue fuit Gal. ad dandū musculis qui moueant linguam exterius: et motus duricie mēbris tēpore coitus. Ideo q̄ intentio sua erat oīno vt motus nō esset nisi per musculos: et non est ita.

De inuamentis anhelitis et mēbrorum eius. Cap. 19.
OSTQVAM narrauimus inuamentū mēbrorum motuum voluntariū est narrandum de anhelitu et mēbris suis. Ideo quia Gal. ponit ipsum motū voluntariū: et q̄ videt q̄ cerebrum operatur in hunc motū credit q̄ motus voluntarius sit in eo: et sicut credidit q̄ esset in nervo: et credidit falsum: ideo q̄ iam probatum est q̄ hoc conuenit esse in membro mobili per se et ppter ea egritudo a qua prouenit lesio in motu est primo et per se in musculo: et per modum colligantie in cerebro et nervo. Quare medicus debet curare lesionem istius motus intendendo primo ad musculum: et secundario ad cerebrum et ad nervum. Instrumenta anhelitis sunt diafragma: pulmo: canna: trachea: arteria: epiglottis: et vulua. Et p̄m̄q̄ nos tractemus de inuamento vniuersaliq̄ istoz mēbrorum: est tractandum de inuamento istius operationis: hoc est de anhelitu. Et dicimus quod medici sicut Gal. et alij vixi sunt dicere quod anhelitus est propter duo inuamenta: vnum ad ventilandum calorem naturalem cordis per attractionē aeris frigidi et expulsionem vaporis qui resoluitur a calore naturali qui est corpus fumosum q̄ non est conueniens eidem pro certo istud inuamentum est vnum et necessarium animalibus calidis sanguineis. Sed illis que non sunt calida nec sanguinea non est necessaria hec operatio: sed sufficit eis motus artierum qui venit a corde: et hoc reputo sicut anhelitum. Sed aliud inuamentum quod dicunt esse est vt det nutrimentum virtuti intrinsece ex aere qui recipitur restaurando ex spiritu tantum quantum resolutū est: hoc est falsū. q̄ impossibile est cōpositū nutriri ex simplici: quoniam si ita esset: iam inueniret animal esse simplex ex vno solo elemento: et Gal. negat hoc: et propterea dicit q̄ aqua nō nutrit: propterea dico q̄ primum verax est. Sed cuius virtutibus anime debeat attribui anhelitus: hoc est perscrutandū: ga. Sa.

dicat. q̄ debet attribui virtuti voluntarie: et dicit hoc q̄ a nostra voluntate est vt anhelitus? et non anhelitus? Et dicit q̄ propriū instrumentū huius virtutis est nervus: et dicit q̄ si incidere nervus qui mouet diafragma: homo non viueret nisi tantum quātum viueret strangulatus. Sed alij dicunt q̄ stat virtuti sicut motus pulsus. Et potest questionari dictū hāc duabus rōnibus. Vna: q̄ tu vides q̄ anhelamus q̄ dormimus. ergo nō est voluntarius: quia operatio voluntaria non fit nisi cogitatione et voluntate sicut dictum est. Alia quia videmus q̄ anhelitus qui fit improprie similis motui pulsus: ita q̄ Dipocrates ponit ipsū pluries loco pulsus. Item p̄p̄e quo non egrotant mēbra anhelitus: et dicit q̄ denunciat complexionem cordis sicut denunciat pulsus excepto q̄ nō sit egritudo in instrumentis anhelitis. Et alij sapientes volunt q̄ sit cōpositus duabus virtutibus. v. voluntaria et non voluntaria: hoc est naturali et animali: et hic inuenitur in motu plurimū mēbrorum sicut in motu palpebre oculi et in motu deglutitiōis: quia manifestū est q̄ ambe virtutes iste sunt cōposite: et ideo quādo debilitantur iste due virtutes cadit defectus in operatione deglutiendi sicut accidit quando cadit virtus appetitus. Et mihi videtur q̄ opinio postrema sit veracior: hoc est q̄ hec operatio sit cōposita: vel possibile esset dicere q̄ fortior esset opinio illius qui dicit eam esse naturalem: quia plures anhelitus quos facimus tēpore sanitatis et egritudinis sunt sine intentione: quare ponitur ad denuntiandū complexionem cordis: et etiam inspiria proueniunt absq̄ intentione: et etiā quando magna necessitas anhelandi incubet desistere non possumus: sicut accidit in tussi et similibus. Et natura non inuenit hāc virtutē actiōe voluntaria nisi propter necessitatē superuenientem: quando non sufficit virtus nālis ad exigentiam cordis. Sed probatio qua pbat Gal. affirmando q̄ hec virtus penitus est voluntaria: est p̄m̄o istarū virtutum quādo est incisus nervus: et dicit p̄bando postq̄ est incisus nervus est incisum instrumentum motus voluntarij: et incisio nervi cessat motus voluntarius. ergo est in nervo. Et iste p̄p̄ logisimū est falsus in p̄ncipis et corruptus in figura: et quando tenetur vnum predicatū rei que data est a subiecto nō debet semper remoueri predicatū ab illa a qua est remotum subiectum: et qui opinabuntur hoc tenentur credere cum contradictione oppositi antecedentis in tota materia contradictione oppositi cōsequentis: et ideo hec verba nō sunt digna vt hic audiantur. Et iste est vnus modus in quo est manifestum. q̄ non habuit veram radicem in logica: q̄ si per remotionem nervi remouet alij quis motus. illud nō est ex necessitate: vt quādo nervus est vt sit ille motus vt dicatur q̄ nervus sit propria causa in hoc motu. Et iam nisi sunt homines percussī super venas et nervos dormitorios qui vadunt ad cerebrū: et tunc in eis p̄m̄e sunt omnes operationes voluntarie et propterea hoc nomine nuncupātur: et dicit Rasis q̄ quādo rex Indie volebat interficere nobiles interficiebat eos p̄ hunc modū. Et vis tu dicere propter hoc q̄ omnes motus voluntarij sunt fixi in his duobus. Et tūc que res est illa que inbet hāc operationem in nervo nisi vna ex rebus propter quā cōpletur hec operatio: et quando illa lesa est: tūc necessario lesa est illa operatio: quibus non sit propria causa in hoc: ga. corrumpitur p̄p̄ia operatio propter corruptionem virtutis transmissi illuc. Et de necessitate nō est propter hanc p̄m̄ationē voluntarij motus: q̄ qui libet motus qui est in nervo qui ingreditur suā essentia sit positus substantialiter voluntarius et per accidens accidit ei vt sit ille voluntarius. Et quomodo poterit negare hoc: ga. iam cōcedit q̄ motus palpebrarum sit per musculos sicut

M

Rō 1

Sed arō

Rō 2

O.

Rō 3

Rō 4

Rō 5

Rō 6

Rō 7

Rō 8

Rō 9

Rō 10

Rō 11

Rō 12

Rō 13

Rō 14

Entia mentis cerebri et partium eius. Cap. 20.
T VIRTUTE S cerebri. Imaginativa et cogitativa et reminiscibilis: et cōservativa: quibus non habent membra vel insita ipsa tñ hñt propria loca in cerebro in quibus manifestant operationes earū et ppter ea de eis dicendū est. Et dicimus q̄ virtus imaginativa stat in prozā cerebri: et illa est q̄ retinet figuram rei postq̄ separata ē a sensu cōi. S; cogitativa plus mani festat i media camera: et p̄ hāc ētūc cogitat: hō in rebus quibus perinet cogitatio et electio quousq; apphēderit q̄ cōnvenientius est. Ppter ea et non inveniunt hic virt' nisi in hōie: et aliā beato cōcessa fuit extennitū loco itis. Et locus ētūtis reminiscibilis et cōservative ē pupis siue pars posterior capitis. Et inter cōservativā et reminiscibē nō ē oīa nisi q̄ cōservativa ē cōservatio cōtinua et reminisc

I bilis est pſeruatione intercepta. Et dñia q̄ est iter pſeruatione
vñ remiſſibile z imaginatiua ē q̄ imaginatiua pſtat alijs
formā rei ſenſate poſtq̄ puata eſt aſenſib⁹. q̄re nō eſt ſen
ſus. Et ſtus pſeruatione z remiſſibilis nō ſit niſi ad con
ſeruatiōem aut ad faciēdū reuerti appheſione illius figure.
Et ex h̄ app̄et q̄ ſit magis ſpūales q̄ imaginatiua. Et
nō eſt tradēdū obliuioni q̄ q̄nus camere cerebri ſint mē
bra in gbus cōplent opōnes itaq̄ vñtū: tñ inenim eaz
radices in corde: z q̄ illa loca nō ſunt illis niſi ſic iſtra in
quib⁹ inaniſcitā eoz opōnes. Et ſic ſtus viſibilis dñ eſſe
in humore cryſtallino: q̄uis ſit in corde vel in cerebro: ſic
iſte vñtes z inuamētū iſtorū locoꝝ ē ad tēperādū eas ſz
modū q̄ dicit⁹ eſt inuamētū cerebri ad alias appheſio
nes. Et h̄ declarabitur p̄ viā qua declatū eſt illd⁹: h̄ eſt
q̄ vñtes iſte nō laborāt niſi cū calore intrinſeco: z calor i
trinſecus nō aduenit eis niſi cū calore meſurato. q̄ ſtus
dñia z meſuratiua de neceſſitate ē in corde. q̄ radix iſtaꝝ
virtutū ē cor. Et q̄ opatio imaginatiue nō ē niſi in ſi
gnū qd̄ remāſit ex ſenſatione ſenſū cōſic declatū ē in libro
de aia. Et ibi declatū ē q̄ loco z radix habitatiōis ſenſus
cōis ē cor. q̄ habitatiōis locus vñtis imaginatiue ē in corde
neceſſio. Et iteq̄ q̄ imaginatio eſt q̄ mouet aial: mediāte
vñte motina volūitaria: manifeſtū ē q̄ motina volūitaria
eſt in corde. q̄ imaginatiua ē in corde. Et in loco in quo eſt
imagatiua dñ neceſſitate ē cogitatiua: q̄ cogitatio nō ē niſi
cōpſitio rez imaginatiua: z diſſolū eaz. Et in loco in quo
cogitatiua de neceſſitate ē: eſt remiſſibilis z pſeruatione: p̄
pterea q̄ p̄ ipſas ſit inuēte. Et nō eſt neceſſitū in vidēdo
egritudines itaq̄ vñtū: z in egritudib⁹ itaq̄ camerariū ce
rebri: vt indiceſt p̄ h̄ q̄ iſte vñtes ſint ſolū cerebri: ſic
nō eſt dicēdū in vidēdo vñtū viſibile egrā q̄ egrotat
humor cryſtallinus q̄ vñtū viſibilis nō ſit p̄cipalr niſi in
cryſtallino. Et tu vides iteq̄ q̄ egrotāt iſte vñtes ap
prehēſue p̄ egritudinē diafragmatiſ: nō ſunt alijs q̄
crederet q̄ iſte virtutes apprehēſue eēnt in diafragma
te: p̄pterea q̄ nō fuerūt ordiate iſte camere cerebri niſi
p̄ iſtas vñtes. Et ſuit ordinata eaz cōplo ad faciēdū
illd⁹ qd̄ p̄uenit iſtis vñtibus: p̄ptea iſta vñs nō manife
ſtaſ p̄ niſi in duob⁹ cameris p̄ptea z ab ea vadūt ad duas
cameras q̄ ſit in pte poſteriori p̄ meatū q̄ iter vñtraſq̄:
z ſunt poſita corpora in illo meatu q̄ ap̄unt q̄ neceſſe ē
vt ap̄iant ad intrādū calozē intrinſecū in illas: z poſtmodū
claudis in illis ſic dñ ē i libro anathomie. Et ga cere
bri eſt mēbrū humidū ligdū: id ad cuſtodia ipſi poſitum
ſuit os cranei z p̄niculi circūſcādēs ipſū ſic poſite ſit co
ſte pectoris ad cōſeruationē cordis. Et poſitus ſuit h̄ ro
tūdū: eo q̄ hec forma ē melioris diſpōnis aliaꝝ oium for
maz: z maioris capacitatis aliaꝝ: z q̄ a nocumēz remo
tior oib⁹ alijs exiſtit. Et ſuit poſitū cerebri in altiori loco
corporis in aialib⁹ perfectis. p̄ptea ſenſus qui ſunt in eo:
p̄ptea q̄ ſenſus ſm q̄ dicit⁹ h̄ ſunt cuſtodia corporum.
Et rationis eſt vt cuſtodēs ſint in locis altis.

M

E T I A M declarauimus inuamētū vñtū vñtū
mēbrū ſm q̄ ſufficiēs nobis vñ: z reſtat vt declare
mus aliquas opōnes q̄ cōſeruat ſanitatē. Et incipie
mus ab opōne dormiendi: z faciem⁹ te ſcire quid ſit dor
mire: z in quo mēbro ſit hec opatio z q̄ ſit eius cā: eo q̄
eſt vñ ex reb⁹ neceſſarijs in eē aialū dormientiū. Et h̄
eſt vñ ex his: p̄ptea puatio huius opōnis eſt vñ ex re
bus q̄ facit p̄dere vitā: z q̄ cōplenerim⁹ narrationē iſti
vñtis cū modico eius qd̄ ſeqtur ad hoc: tñ erit cōpleta
iſta p̄cula: z incipiem⁹ loq̄ in alia p̄cula de egritudinib⁹
bus z cauſis earū z accētib⁹ ipſarū ſi deo placuerit. Et di
cimus q̄ dormire ē ligamētū z quies ſenſū z reuerſio
ipſorū ab inſtrīs eoz ad partē intrinſecā corporis. Et iſte

res p̄ ſe note ſunt: p̄ptea trāſcūt res ſenſate ſup dormien
tes z nō ſentiūt eas z et vident⁹ dormiētē oculos hūtem
aptos z nō videbit z ſi eēt ſtus viſibilis in ſuo inſtro tñ
videret. Et nō ſolū accidit h̄ in hora dormiēdis: ſed et acci
dit h̄ q̄ h̄ ſubtilr ſollicitat⁹ eſt circa alijs: tñ et trāſcūt
ſup ipſz multa ſenſata z nō ſentiūt ea. Et poſtq̄ dormire
nō eſt niſi reuocatio ſenſum ad ptes iteriores corporis: z
ipoleſenſib⁹ vt moueant i motū vñuerſitatis corporis ſine
corpe vno q̄ ſtaret loco ei⁹ p̄ptea mē: z ē manifeſtū q̄ iſt
corp⁹ ē color nālis. q̄ dormire neceſſio ſit p̄ calozis nālis re
uerſione ad ptes intrinſecas corporis. Et teſtificabit ſup h̄
q̄ ptes exteriores corporis refrigerant cū h̄ dormit. Et
et opatio digōnis ē fortior cū h̄ dormit: eo q̄ caloz nālis
cū quo opat nā i vigilādo in exteriorib⁹ vt det ſenſum z
motū reuertit dormiēdo ad ptes intrinſecas corporis. Et
poſtq̄ trāſmiſſio calozis nālis mēbris nō ſit niſi a corde ſi
cut dñ eſt ſuper⁹. q̄ reuerſio ipſius tpe dormitionis nō
ſit niſi ad cor: p̄ptea q̄ a loco vñ incipit mot⁹ ad eūdē re
uertit ſic ē in dño: q̄ ab eo res h̄it in iſtū: et iſtū reuer
tunt. Et poſtq̄ declatū ē q̄ ſomnus ē q̄ ſenſus z ceſſa
tio ſuaz opōnū p̄ reuerſione calozis nālis q̄ eſt eoz ſub
iectū ad cor. Et ſciēdū ē q̄ ſit cū iſtū reuerſiois: p̄ptea quia
hec res ſtat loco forme dormitionis z loco vñtū digō
nis. Et dicim⁹ q̄ dilatatio calozis nālis in p̄tib⁹ extre
mis nō ē niſi p̄pter augmētū q̄ntitatis ei⁹: z nō ſit p̄ aug
mētū q̄ntitatis niſi p̄pter augmētū q̄ntitatis ei⁹ in eo. Et conſtr
ctio ſua ē diminutio q̄ntitatis. Et h̄ ſit neceſſio dñantib⁹ ſuper
ipſuz frigiditate z humiditate. q̄ ſomnus nō accidit nobis
niſi q̄ in frigidat⁹ z humectat⁹ caloz nālis: p̄ptea quia q̄
acgrit humiditatē z frigiditatē z reuertit ad ſua radicem
diminuitur a ſua q̄ntitate. Et p̄pterea q̄ inuamētūz ce
rebri ſuit vt tēperaret calitatē z ſiccitatē cordis neceſſum
eſt vt recipiat maiorē p̄te iſtū opōnis a cerebro. Et h̄ acci
det q̄ dñantib⁹ ſup cōplōne ipſius fri. z hu. z h̄ nō accidit
ei niſi q̄ trāſmittit ei cib⁹: z iſtū q̄ accidit cib⁹ cordi acq
rit fri. z hu. Et p̄pterea q̄ h̄ nō accidit cordi vt in plurib⁹
niſi mediāte cerebro: nos faciem⁹ embrocationē ſup ce
rebri vigilatiū cū reb⁹ q̄ h̄it humectat⁹. Op̄inabant nūll
ti hominū q̄ cerebro eēt ſolū p̄p̄m mēbrū ſomni z nō eſt
ita. Et rōnes q̄ nobis oſtēdūt q̄ dormitio nō ſit niſi p̄ frigi
ditatē z hu. ſunt: q̄ nos videmus q̄ maior pars ciborū
qui faciunt dormire ſunt fri di z hu. ſic lactuce z ſiles: z ci
bi qui inducūt vigilias ſunt ea. z ſic. Et cā mēbris ſomni ē
vapor humidus q̄ aſcēdit a mēbris inferiorib⁹ ad cerebro
p̄ aliquā cām gñatus: z q̄ eſt in fine ſui aſcēſus iſtū ſtat
a frigiditate cerebro: z recipit grauitatē ab alijs hūidita
tibus miſcētib⁹ ſe cū eis q̄ iſi ſunt: z q̄ non poſſunt reſol
ui nec vltius aſcendere deſcēdūt inferius ad mēbra z
oppilant meatus vñtū ſenſibiliū. Et ſomn⁹ nō aduenit
multū aialib⁹ poſt laborē niſi p̄ptea: q̄ aialia q̄ mouen
tur z laborāt ſpargit caloz ſuus nālis z diminuit q̄ntitas
ſua z refrigerat⁹: p̄ptea reuertit de neceſſitate ad locū ſui
p̄ncipij z ſui theſauri. Sic iſtū accit ei res q̄ ipe dicit ipſz: q̄
reuertit ad p̄m ſuū. z ſic boies exercitiū q̄ accit eis grā
de periculū reuertuntur ad capitaneū: z p̄ptea cor ē iſtū
mēbrū q̄ vltimo refrigerat tpe mortis. Et ſomnus eſt
vñ opatio nāe q̄ regit corp⁹ aialia. Et p̄ptea ſuit ſomn⁹
neceſſus in aialibus p̄fectis: q̄ niſi eſſet ſomn⁹ periret ſen
ſus p̄ nimium exercitiū: z periret ſenſib⁹ periret vita.
Et inde eſt q̄ citatur facies dormire non potētiū: z te
dunt eoz opationes: z p̄p̄ue operatio virtutis nutri
tiue z etiā exercitiū ſenſū eſt ex reb⁹ q̄ refrigerat calo
rē nālem p̄pter ſparſionē ſua ad partes exteriores. Et
q̄ refrigeratur reuertit ad partes interiores z diminui
tur q̄ntitas ſua. Et eſt ſciēdū q̄ hec operatio q̄ntis ipſa
nō ſit niſi p̄pter aliquā permutationem cōplōnis fa
ctam

etaz in calore nali q̄ est augmētū cōplonis fride et humi-
de: tñ veraciter efficiēs hāc ē virt⁹ regitua q̄ ē in corde:
et calor q̄ ē in corde hoc mō est suū istm. Et pp hoc ē hic
nar⁹ locus ingitiois: hoc ē cui⁹ tūti aie dīz attribui l⁹ opa-
tio: et vī q̄ deat attribui vī tūti sensibili: iō q̄ crescit et forti-
ficat pp hāc opationem: et nō debeat attribui nutritiue
iquāti est nutritiua: ppea q̄ vegetabilia nō dormiūt: eo
q̄ nō hnt sensus. Et ita vī ē ex vī tūti sensibilib⁹ appo-
pziat⁹ sensui cōi. Et nos nō attribuiū hāc opationē vī tūti
sensibili: nisi q̄ ē vna rerū pp q̄s pseruat eē suū: q̄nis tūc
cesset. Iste sunt ille res q̄ pnt dici in opatiōib⁹ oib⁹ quas
hīz sanitas. Et de iuuamēto illoz erit declarata res q̄ est
necessaria in esse animalū: illa que non est necessaria.

ET DE COMPLEXIONIBUS TEMPORUM. Cap. 22.
ETIAM mēbra vī tūti nutritiue et opatiōes
illius sunt necessaria in ē aialis: q̄ nō est generati-
ua: et ē sensus tactus ē necessarius: et ppter ea sunt
pnuatio istius vī tūti mōs ex necessitate: et anhelitus est
etiā opatio necessaria: et ex hoc apparet q̄ res q̄ stat cor-
pori hōis loco pseruatiōis sunt aer: aq̄: cibi: q̄ nō pseruat
nisi qñ sunt sup suū cursum nālē. Et q̄ aer nō est sup for-
mā suā naturālē nisi pp operationē solis et corporis cele-
stis: cū eo fuerit eadē q̄ stat corpori humano loco pseruatio-
nis ipsa eadē corpora. Et nō cōplet l⁹ opatio in aere nisi p-
pter opationē solis in eo in q̄ tūz tēporibus q̄ sunt ver-
estas: autūnus: et hyems: et hoc est ex icessu ipsi⁹ in circulo
obliquo: et ppea pueniēs est medico cognoscere naturā
hōis q̄ tūz tēpor: q̄a pp ipsa stat sanitas plus q̄ p alias
cās. Et dicim⁹ q̄ ver ē tps in quo opatiōes nutritiue sūt
pfectiores: et hoc nō accidit nisi pp multiplicatiōē caloris
nālis in corpore: ppter ea q̄ calor nālis est calid⁹ et hūidus:
et dīz cōplō ist⁹ tps est pp caliditatē et hūiditatē: ppter
ea q̄ speculatio in cōplone hui⁹ tēporis est in cōpara-
tione ad corpus humanū: et opationes inueniūt in hoc tē-
pore sunt pfectiores: et ppter ea pōt dici q̄ est tps tēpe-
rati cōparati cōploni hōis. Et si tu dicerēs q̄ eēt tē-
perati pp pportione q̄litate ex q̄b⁹ est vna cūz alia. hoc
ē ēt flm: q̄ vna quas res q̄ appropziat cōploni appo-
pziat q̄ necessitate dñationi vni q̄litate active q̄ stat loco-
foie: et dñationi vni q̄litate passiue q̄ stat loco mōe: et si
ita nō ē cōplonati: nō ēst vni in solā: imo ēnt duo:
nec etiā ēnt recepta vna opatio in suo termino: si due q̄l-
tates sūt dñantes ēnt sup ipsūz ambe eq̄les in potētia
vel in actu: q̄ duab⁹ reb⁹ in actu sūt nō p fieri vni
in actu: et ē de duab⁹ nō sūt sicut nō sit ex duab⁹ lineis
in actu: vna linea in actu: et hoc nō pfererūt multi ex eis
q̄ appropziat sibi pbiām hoc tēpore: neduz medici: et de
hoc hēbūt manifestā dclationē: q̄ nūquā inueni tēpe-
rata cōplō in pportione. 4. q̄litate: hoc est tēperātia que
est fm extremitates: sicut nō pōt inueniri tēperata cōplō
est fm appropziata vni q̄litate active: ppter ea q̄ q̄l actiua hīz
gradū sue opationis pp vna q̄litate passiua ppiā ei q̄
stat ei loco nālē. Et postq̄ declarati est hoc reuert amur
ad illud a quo separati sumus. Et dicim⁹ q̄ vī q̄ tps est
vī hēat in dispōne sua dñiuz caliditas et sic. et apparet
q̄ hui⁹ friditas dñent sup dispōne hyemis: et hīc cōpa-
ratio ad tps veris et cōploni hōis. Sī cōplō autūni ga-
est media iter estatē et hyemē opinat q̄ sit qñ in tēperā-
tia veris: res ē sūt: ga est in fine sūt: tatis veri: ppter
ea q̄ est illud tps in quo debilitant⁹ stutes: et sunt pñse
sicut vī in vegetabilib⁹ et aialibus: et ppter ea dōm est q̄
friditas et sic. dominent sup ipsūz et sunt sūt caliditate et
hui⁹ q̄ nō sit frigidū multū pdominat ei siccitas: et vī
dico q̄ cōfus est in suis partib⁹: et sol in illo est medius
nobis inter ppinquitatē et longitudinē: et q̄nis bece eadē
cōparatio sit in vere: tñ est magna dñia inter istas duas

cōparationes ex parte pparationis naturalis: ppter ea
q̄ vī tūti sunt in autūno in fine declinatiōis: et siccitas iā
dñata est sup oīa aialia: et ppter ea nō inueni aliquid iua-
mētū in tēperātia caloris ipsi⁹ tēporis in reb⁹ gñatuo-
nis. Sī tēperātia q̄ est in vere est pueniēs gñationi: et tē-
det sup nām q̄ est pueniēs gñationi: et hīc hūiditas. Et
hec tēpora nō hnt terminū stabīlē gñalr in breuitate et
lōgitudine: sī dñerificat in regionib⁹: et hec dñerificat⁹
in latitudinib⁹ ipsarū. et tēperatiō regio cit illa q̄ hīz tēp⁹
autūni breuer⁹ tps veris longi⁹: et tales regiones sunt in
q̄nto climate et ppe q̄ sunt ppinque mari. Et autūnus in
terris nostris hispanie hīz qñ duos mēses: et sedet in pñci-
pio quinti climatis: et sub lance diei nō est tps tēperatiōis
fm q̄ opinant multib⁹: et hoc declarati ē alias: nec
ē vī q̄ dñt qdā q̄ 4ª clima sit meli⁹. 5^a et 6ª sal. sentit
q̄ tēperatiō regio ē terra grecorū: et iter alias tēperatiō
ē terra hispanicis et dicit q̄ totū tps illarū terrarū ē sicut
tps veris. Deiceps declarati est ex illis locis sanitas ci-
uilib⁹ mēbz in oībus quatuor causis. sūt: eff. solalr: et
finalr: et hec fuit nostra intentio a principio libri.

ExPLICIT Liber Secundus colliget Auerrois qui li-
ber fuit de sanitate.

Incipit Tertius liber qui est de egritudine: et con-
tinet capitula quadraginta et vnum.

De egritudine et eius diffinitione in generali. Cap. pñm.

IFFINITIO egritudinis est manife-
sta per diffinitionē sanitatis: eo q̄ egritudo
est opposita sanitati. Et q̄ sanitas est vna
bona dispō in mēbro cū qua agit actionez
quā hīz a natura sua agere: et sūt patē pas-
sione quā hīz pati per sui naturā: sūt neces-
sariū vt egritudo sit mala dispō in mēbro ppter quā agit
et patē ptra naturā. Et necessariū est vt faciamus in co-
gnitione spērū egritudinis q̄ fecimus in cognitione spe-
cierū sanitatis: hoc est vt narremus in primis quot et q̄
sint eius spēs: et q̄ sint sue cause: et postea declarabim⁹ q̄
sint actiones et passiōes nō nāles: et medici vocāt passio-
nes accēs. Et qñ nos hoc fecerimus tūc cognouerimus
egritudinē p oēs suas causas q̄ sunt finis cognitiōis reze
et hoc totū poterim⁹ cognoscere a cognitiōe sanitatis q̄ a
nob⁹ pñca ē. Qñ nūc specierū egritudinis ē sicut nūc
spērū sanitatis: et a cognitiōe sanitatis cognoscit egritu-
do: q̄nis opinati sit q̄ notiores sint spēs egritudinis spēs
bus sanitas: ppter ea q̄ mltē egritudines hnt noia et sani-
tates opposite illis non hnt noia: et tñ ipse est cognoscē
egritudines pfecte nisi pp cognitionē suoz oppositorū. Et
ppter ea dñt est q̄ sūt eadē est disciplina. Reverta-
mur igit et dicam⁹ q̄ ppter ea q̄ dispōnes sanitas mēbz
hnt duas spēs: vna est bonitas cōplonis mēbz q̄ in mē-
bris inueni pñl ib⁹: et alia ē bonitas cōplonis q̄ est in mē-
bris officialib⁹: sūt nēcū diuidere sūt egritudines sūt has
duas spēs. In pñis narrabim⁹ egritudines mēbz pñmi-
liū: et dicem⁹ eap cās efficiētes et mōles: et postea narrabi-
mus egritudines mēbz pñmiū officialiū: et dicem⁹ eap causas.
Et dicim⁹ ppter ea q̄ mēbz cōsilia nō agūt nec patiunt⁹
fm cursu nāe: nisi qñ mēbz ea. fri. sic. et hu. erūt in illis
cū pportioe pueniēti in oib⁹ spēs cōplonis sanitatis: sic
narrauim⁹ in libro sanitatis. Sūt est necesse vt sint egi-
tudines illoz mēbz ipsi egrediētib⁹ ab ipsis mēbris
pportioe in vna q̄litate vel duab⁹ ex illis q̄ pnt cōbi-
nari. Sūt spēs egritudinis illoz mēbz sunt octo. vī. ca. si.
hu. vel sic. vī. ca. et hu. et ca. et sic. aut fr. et sic. Et nō solū est
itelligēdū de pñis qualitibus sicut dicit Gal. sūt etiā de
qualibet q̄litate cū qua operat mēbz suas opatiōes sic
duricie et mollicie et his sūt lib⁹ q̄litate pñis mēbz et
ipropys. Et spēs harū egritudinis pñio inueniuntur in

et fri. et hu.

I mēbris p̄similib⁹ sc̄bo in cōpositis p̄p̄ p̄similia sicut dēn̄ est in sp̄b⁹ sanitatis. Et istar octo sp̄p̄ q̄dā sunt māles: z q̄dā nō. Sed difficile est imaginari egritudines mālem ēē simplicē: p̄pterea q̄ egritudines māles sunt cōposite: q̄ nulla egritudo mālis ledit operationē nisi p̄p̄ aliā nō mālem que superuenit mēbro a calore vel a frigore.

C De causis egritudinum in generali. **Lap. 2^m.**

D E IN CEPS volumus dicere causas earū et dicimus q̄ occasiones māliū egritudinū sunt humores quatuor q̄ egrediunt ab eorū tēperātia in quantitate aut qualitate. Et hoc accidit aut a parte māe: aut a parte effi. z hoc est p̄pterea q̄ mēbra nō p̄manēt sup̄ cōplexione sanitatis: nisi quādo sanguis qui aduenit eis est in q̄titate z q̄litate in p̄portione tēperata in caliditate z frigi. Et hoc accidit q̄ mēbra q̄ efficiūt nutrimentū stant sup̄ cōplone sanā: z cibi qui adueniūt corpori sunt nāles z recipiunt in quātitate pueniēti z ordine debito z tpe pueniēti. Sed q̄ sunt fm̄ p̄trariū: tūc nō sunt solū causē māles ad generādū in corpore istos humores: sed etiā iducūt mēbra faciētia nutrimentū ad malā cōplexione: z tūc dī q̄ humores exierunt a nā a duabus partib⁹. v. z. a parte effi. z a māli finit. Et plures erūt cibi nāles z recipiunt fm̄ ordinē naturalez vt dictū est. **C** Sed res extrinsece acquirunt mēbris efficiētib⁹ malā cōplexione: z generabūt tales humores: et illa sunt sicut aer: exercitiū z silia: z tales sunt exuentes in quātitate z q̄litate: z tales sunt euenientes a mala cōplexione in radice creationis mēbroz agentū in nutrimento: z tales accidunt cā parētū q̄ exierūt a sua cōplone: z ex p̄paratiōe p̄ma in creatiōe: q̄m plures hoies sunt similes se adinnicē in creatiōe eoz z regimine: tū variātes se in accidētib⁹: q̄ tales sunt multar egritudinū: z alij p̄uacay egritudinū: z tales multoz annoz: z alij paucorū annoz. Et pluries accidet hoc a mala cōplone fixa i p̄n̄ gitationis mēbroz efficiētiū. Et plurimū hec talis cōplexio est hereditaria: q̄ ab istis p̄mis p̄parationibus accit q̄ videm⁹ etiā de similitudine multoz hoium adinnicē in forma p̄suetudie z accitib⁹ egritudinū in paucitate z longitudine annoz. Et postq̄ dixim⁹ cās humoz distēperatoz vlr. Deiceps narrādū est q̄uo fit gitatione vniuersimūq̄ istozum z quot sunt egritudines que generantur ab eis.

C De causis egritudinū nālū calidarū z siccarū. **Lap. 3^m.**

E T INCIPIEMVS ab egritudinib⁹ calidis z siccis materialib⁹. Et dicimus q̄ egritudo calida z sicca generat ex cibis calidis z siccis distēperatis: vel ga recipiunt in multa quātitate: aut nimis diminunt: aut ga recipiunt super ieiuniū: ga quādo recipitur cibus post multū ieiuniū in stomacho z epate p̄mutabif ad calozē z siccitate: forte: z inducet stomachū z epar ad eādē cōplexione: z tūc erit facta operatio eoz ab ambabus partibus supradictis z sanguis qui generabif ab hoc cibo erit ca. z sic. z distēperatus: z multiplicabif in ipso cholera in multa quātitate: z distēperabif in multa q̄litate: z tūc impediēt opatio fellis: z nō poterit attrahere cholera fm̄ debitā quātitate: z sic remanebit ibibitus ex ea. Et illud est eo q̄ quādo erit cholera a via sua nālī in quātitate vel q̄litate aut in ambabus sil: tūc remanet cholera influxa in sanguie: z quādo nutriēti mēbra ex illo sanguie exhibūt paulatim a sua cōplone naturali ad malā cōplexione cali. z sic. z generabunt multae egritudines calide cholerice. z similia accidētia veniētia mēbris a rebus extrinsecis: sicut ab aere calido: et a multo exercitio z vigilia: z accidētib⁹ anime q̄ habēt calefacere: sicut ira z furo: z cogitationes cordis z his similia: z causa fortior q̄ est istarū causarū plus aliarū rerum est aer z ars. z aliq̄n erit causa istarū oppilatio porozum

q̄ sunt in cute p̄ quos euaporat calor z retinet: z p̄cuta bif calor itus z faciet q̄d dēn̄ ē. Et aliq̄n erit hoc a cōplexione nālī vel radicali. Et cholera nō nālīs q̄ sit in corporib⁹ supradictis h̄z quoz sp̄s. Una sp̄s est q̄ assimilaf vitello omi q̄d natū est in illa die. Hal. dicit in plurib⁹ locis q̄ hec sp̄s est calidior nālī: q̄ pars ignea in hac specie dīat plus: z dicit q̄ eius grossities est p̄ nimia caliditate z ebullitionē ob quā rē h̄z ista secum istum calozē igneū. Et alij medici p̄ter ipsū dicunt q̄ hec est minoris calozis nālī. Et dicit q̄ grossities ipsi⁹ est p̄ alicū mīx: tione flegmatis: z fm̄ hoc d̄z esse rubedo ipsi⁹ ifra rubedine naturalē: z est cōtra illud q̄d dicit Hal. z nos videmus q̄ ita nō est vt dicit. Ad hoc fm̄ illos d̄z h̄z cū sua grossitie aliquantulū viscositatis sicut d̄z h̄z corpus humidiū mixtū cū corpore calido: z sensus visus in hoc adinuat Hal. **C** Et sc̄ba sp̄s h̄z calozē auricalebif: vel citri: z generat ab humiditate aque admixta cū ipsa z sine durbio hoc ifra sicut in caliditate a cholera nālī: z egritudines q̄ sūt ex hac specie z vitellina fm̄ illos q̄ dicit q̄ sit grossa p̄ admixtione flegmatis nō sunt enumerāde cū egritudinib⁹ ca. z sic. simplicib⁹ sed cū cōpositis. S̄z egritudines vitelline fm̄ Hal. sunt posite in vltimitate caliditatis z siccitatis: z p̄t est q̄ hec cholera est cholera quā nominat Hal. cholera z ru. **C** Et alie due sp̄s sunt sicut prassina z eruginosa: z d̄z q̄ ambe generant i istis: z nubi vī q̄ Hal. nō appropriet eas cholere simplicis: q̄ dicit in libro de vitib⁹ nālīb⁹ q̄ iste due sp̄s generant a cholera vitellina mixta cum alijs humorib⁹: z q̄ he due sp̄s sint cōposite: z manifestū est q̄ generant in nō fm̄ eos. **C** Et sc̄chus p̄ suaz nāni nō h̄z giare cholera nālē nec nō naturalē: q̄ q̄d giat naturalē giat nō nālēm: q̄ corripit ipsi⁹ cōplo: q̄ ipsi⁹ cōplo intēdit aut remittit. ergo prassina z eruginosa nō h̄nt hoc nomē nisi equoce. **E** vī q̄ cā ista giat attonz est: q̄ q̄ cholera egredit a sua nā in ca. z sic. p̄pter sparsione ipsius ad stōm: tūc remiscetur cū alijs humorib⁹: z p̄p̄t cū meliā: z ibi recipit aliquāz specie putrefactionis z puenit ad talē cōplexione: z p̄pterea assimilant istos humores venenoz: p̄p̄t eruginosa. Et egritudines q̄ pueniūt ab his sunt iurabiles p̄pterea q̄ nō recipiūt digōnes nec p̄mutant a calozē naturalis: imo corripit formā specificā ipsius sicut corrum pit venenū. **C** Deinceps volum⁹ declarare q̄r generant egritudines cholerice: z incipimus a febre cholerica se fra ria. Et dicam⁹ q̄ postq̄ dēn̄ est q̄ febris ē caloz q̄ p̄net totū corpus q̄ ledit actiones z passionēs mēbroz oim. Ab hac parte apparet q̄ est caloz c̄nens z apparet ex pte qua manifestat in ipsa opatio calozis intrinseci digere humores z recipit sanationē: z nō est sicut caloz extraneus q̄ inuenit in corporib⁹ mortuoz: ob hoc apparet q̄ est nālīs: z est vitas q̄ est caloz nālīs mixtus cū aliq̄ q̄litate calozis putredinalis. Et adhuc postq̄ caloz iste spargit z p̄net per totū corpus per arterias: dicimus per hoc q̄ subm̄ p̄p̄inquū istius calozis est cor: z p̄pterea est ipse ipsū ēē totū extraneū. Et p̄pterea ga caloz cor dis est ille caloz cū quo mēbra faciūt oēs suas operationes: necessariū est q̄n recipit aliquā p̄mutationē vltedant oēs eoz opatiōes. **C** Ergo diffinitio febris est hec: ga est caloz cōpositus ex calozē nālī z extraneo putredinali misso a corde ad totū corpus z ledit oēs actiones z passionēs. Et dicimus q̄ iste caloz est p̄mutatio calozis nālīs p̄mutati in quātitate z qualitate operadi in corpore opatiōes nō nālīs: aut in materia nō naturali. Deinceps volumus dicere q̄ causē generatiōis istius calozis sunt eedē cū causis generatiōis calozis extraneis: saluo q̄ in hoc calozē sunt eōles: z si ita nō esset. ergo esset c̄nens absolute: q̄ res attribuit extraneo domināti. Et iāz de

*De causis egritudinū
calidarū z siccarū
Lap. 3^m*

I

q: acetositas gñaf a friditate. ¶ Dulce ē calidi⁹ sicut est
videri in acetosis fructib⁹ q post acetositate acgrūt dul-
cedinē. ¶ Et vitreū est deterius oib⁹: qz hz cū friditate
multa viscositate. ¶ Et spēs febriū flatis diuersificatur
fm diuersitate harū spērū. 2 qñ nos tractabim⁹ de febri-
bus: tūc de hoc loqmur latofermōe. Et spēs flatis meli⁹
recipiūt digonē qz chole: s3 q: qdā dicit q recipiūt spēs
chole digonē. S3 febres q hnt a flate sunt piculosiores
febrib⁹ chole pp grossitiē flatis: 2 pp oppilones q sunt
ab eo: 2 qz iterpollatio earū ē valde breuis fm q dicaz
post. S3 apatū flaticop qdā sunt q hnt a flate subtili: et
qdā a flate grosso: sicut sunt apata q noiant serophules:
2 ipse nascunt in carne glādulosa sic in collo bāscellis 2
iguinib⁹. Et h mā q est iclusa in apatib⁹ est dura valde: 2
sunt ex apatib⁹ glandulosis q sunt grossitudinis grani pinis:
vel nucis: 2 hoc efficit in locis carnosiss. Et isti⁹ gñis sunt
veruce 2 clauis: ex apatibus malis q appropriata sunt
grossitudini hūop 2 exercitiū a nā q nojata sunt adubelati
in arabico: 2 inuenit in istis apatib⁹ suba silis feci: 2 sterco-
ris: 2 luto: vl carboni. Et maior pars istoz apatū cōposita
est ex duob⁹ hūozib⁹. scilicet flate 2 melia. ¶ Et apata ap-
propriata pprie flatis sunt apata notata in arabico cala. 2
dicit q hui⁹ spēs sūt qtuor. scilicet luto: 2 mellitaz: vitreaz: 2
pulefay. Lutose sūt ex flate grosso. mellite sūt ex flate
putrido hūte imus subaz mellis. Et alie due spēs sūt silr
ex flate mellitoz: ex flate sūt: 2 qdā a vērositate: sic ac-
cidit in illis q sūt i extremitatib⁹ hidropicop: 2 mltie alie
egritudines quas narrabim⁹ cū loqmur de accidētibus
que superueniunt actionibus 2 passionibus mēbzoz.

K

Uide tres
spēs lō de
tumorib⁹.

¶ De causis egreditudinū fridarum 2 sic. mālium. Cap. 7.
I a nā in qñtitate: aut qñtitate: aut in ambab⁹ silr: 2 q fa-
ciūt hūozes istos egredi a sua nā sūt mae q sunt silres
eis sicut cibi fridi 2 sicci: aut calidi 2 sicci: aut quādo
exerūt mēbz a ab eoz cōplonib⁹ ad friditate: 2 sic. vel ad
ca. 2 sic. distēperatā. Et exercit ē a suis cōplonib⁹: pp res
exneas sicut pp aere 2 exercitiū. Et aliqñ accit a gñatio-
ne sicut accit leprosis: 2 maior pars talū sit ab heredita-
te: aut pp coiti cū mēstruata in dieb⁹ quos dixit cacha-
rū: qz lepra illa a bñficio medicinarū curā nō recipit: nisi
fiat tpe crisis annoz qd nā ordiauit: hoc testificat nūra-
bilis cachaarā: 2 ego expertus sūz. Et qñ mltiplicanē isti
hūozes in corpe splen conat eos attrahere 2 nequit: aut
pp qñtitate: aut malā qñtitate: aut pp vtriq: tūc rema-
nent cū sanguine 2 vadūt ad mēbz a: 2 qz mēbz a abomi-
nat eos correctionē eoz facere nō pñt. qre ex eis gene-
rant egritudines difficilis curationis. ¶ Et chole nigre
exercit in qñtitate a nā sunt due spēs. vna est ppter adu-
stione melie nālis: 2 alia spēs est ex adustioe chole nō na-
turalis. Et iste spēs gñant a multo calore 2 intensa sicci.
qñs remaneat p earū nām fride 2 misceat cū eis calor
exneus ex nām multū. Et q signat hoc. scilicet cōplo earū sit
talis ē eaz acetositas: qz qñ spargunt sup terrā fermen-
tat ipsaz: 2 vnaqueqz istaz spērū lducit corrosionē in mē-
bzis: 2 aliqñ fistulas: 2 maxie que sit ab adustioe chole. 2
egritudines q sūt ex hūozib⁹ istis: quedā sunt febres: qdā
apatā: 2 febriū q i eis sūt: qdā sūt i scba digonē: 2 qdā in
tertia. 2 qdā adiuvat gñationē istarū est oppilo poroz cū
grossitiē hūop 2 difficultas digonis. 2 apata q dñr scilicet
tica sūt ex melia nāli 2 adusta: 2 aliqñ cācer. S3 q sūt a
nāli semp sine vlceratiōe sunt: 2 q sūt ab adustioe nō na-
turali cū vlceratiōe. 2 aliqñ spargit bec māsup oia mem-
bra: 2 tūc sit lepra: 2 ppter ea dñr q lepra est cancer vlis.
Et istius due sunt spēs: qz qdā ē cū vlceratiōe 2 qdā sine:
2 q sit cū vlceratiōe est de melia q est ex nām: 2 flegma
lallum 2 sanguis fm quosdam recipiunt adustionem.

L

M

¶ De causis egreditudinū calidaz 2 hūidaz māliū. Cap. 8.
I STE egreditudines gñant ppter exitū sanguis ex nām
in qñtitate aut qñtitate. S3 exitus ipsius in qñtitate dñr
dici paucis: qz qñ exit multum: dñr attribui egritudo
nō illius egreditudinis ad quā declinauit: 2 illi cui domi-
nas manifeste hoc est: qz qñ isflamant minus dñr attribui
chole: 2 sic de alijs. Et debes scire q egritudines simpli-
ces nō sūt ex humorib⁹ simplicibus istis: 2 maxie ex illis
qui nō recipiūt digestionē: nec sunt apti nati recipere ip-
sas: qz qñ chola vel melia simplex dñat singulr 2 simplr
sūt egritudines ex eis q nullo mō hnt curationē s3 nomi-
nant simplices pp hūozes in eis dñantes sicut noiantur
cōposite: qñ apparet in eis: 2 vñr duo hūozes aut ples
dñantes. Et maior pars egreditudinū q gñant ex sanguie
sunt febres 2 apata. ¶ Et ipse febres sunt spēs due: vna
sit pp augmētū qñtatis solū: 2 pp illud augmētū qñtita-
claudunt porz i isflamā sanguis: 2 sit bec spēs febriū: 2 h
febriū in suo pñt nō est putredinalis. S3 si medicus fuerit
negligēs in eius curationē sit putredinalis: 2 h spēs ē me-
dia iter effimerā 2 putridaz. ¶ Et alia spēs sit pp aliqñ
putrefactionē: Et febres q sūt a sanguine sūt in oib⁹ vñr
nis: ppter ea qz nō est sanguis in actu in corpe nisi in vñr
nis: 2 nō hz interpolationē manifestā. ¶ S3 apata q sūt
ex hoc hūoze sunt q dñr flegmones 2 sūt plus pp distē-
peratiā in qñtitate q in qñtitate. Et diuersificant ista apa-
ta pp maiore pfunditate 2 minore: 2 qd est minoris pfu-
ditatis est leuius. S3 sanguis q currit ad mēbz si distēpe-
ratus sit aliqñ in qñtitate cala: sit erisipilla flegmonidee:
eo q tūc est cholicus pp isflamatiōe chole: 2 h spēs est
piculosior. Et apata vñr diuersificant p diuersitates mē-
bzoz in qb⁹ sūt: qz qñ sūt i aliquo ex mēbzis pncipalib⁹
necio sequit mala febriū: 2 maxie qñ apa est flegmō. Et
aliqñ sit flegmon in subscellis 2 in iguinib⁹ 2 in aurib⁹:
2 q sūt in partib⁹ subscellarū gñant ex supfluitatib⁹
trāsmisiss a corde. Et sūt h apata pp alia apata facta in
alijs pñb⁹ corpi: qz oē mēbz hz vñr expulsiā man-
dantē alteri. ¶ Et est sūt ex hac variele 2 morbili: 2 pro-
pterea qz nullus enadit ab his duob⁹ nisi beat bec. Et nō
pt dici vt fiat a causis extrinsecis: qz ille nō sunt necie in ol-
boie: 2 ista egritudo est sicut nālis: 2 pp hoc dñr q h egri-
tudo puenit a mala mā fixa in cibo embzionis: 2 ppte-
rea sunt he egritudines cum febre sanguis: qz si sanguis
esset nimis corruptus patiens posset ex eo mori.

¶ De causis egreditudinū cōpositarū māliū. Cap. 9.
I V DEBES scire q egritudines simplices sim-
gulares q dicte sunt nō sūt ex humorib⁹ simplicib⁹
bus nisi raro. S3 maior ps egreditudinū supdictarū
est cōposita ex plurib⁹ hūozib⁹ vñr. Et cōpō egri-
tudinū aut est cōplonis cōpō aut cōpō vicinitatis. Sed
cōpō vicinitatis est sicut sigs hnt ab vna parte febrem
cholica: 2 ab alia febre flatica: 2 paroxismi harū duarū
febriū eēnt in vna hora. Et febres que sunt ppter cōpō-
sitionē cōplexionis sunt duplices: quedā enī sunt quarū
cōmixtio est absoluta: 2 qdam pueniētis pñt appellari
cōposite q mixte: 2 ppter ea cōicant febres in signis 2 p-
prietatibus q appropriant humoribus simplicibus. Et
hec cōplexio 2 cōpō ē est in humorib⁹ inducit ad multas
cōmixtiones innumerabiles. Et propterea qz he due spe-
cies cōpōnis sunt in febrib⁹: pñt tñ inueniri febres mixte
qñs nō sint duarū specierū sed vñr: 2 hoc accidit quā-
do sunt febres in duobus locis diuersis in corpe. Et
manifestior febriū cōpositarū est emittitus 2 plurium
specierū: 2 oēs sunt ex flegmate 2 cholera. Sed quedā
est q est ex flegmate intus 2 cholera extra: 2 quedam est
econtrario: 2 quedā est que est cōposita ex flate 2 chole-
ra: aut intus: aut ex. Et febres diuersificant fm diuersi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
567/D

I modis quos dixim⁹. Et p^{er} ea q^{uod} spēs sanitatis q̄ ē in qualitate in figura: in pōis: in meatib⁹: lenitate: aspitare: et grossitie: sūt egritudines istius spēs p^{ro}portionate istis diuisionib⁹. Et egritudinū q̄ sunt in quātitate qdā sunt in mēsurā: et hoc est in sup^{er}fluitate et diminutione: et hoc p̄ est in cōsimilib⁹: et de h^{is} est. S^{ed} medici assueti sunt ponere in officialib⁹: et qdā peccāt in nūero: et q̄ sunt in nūero et hūc duas spēs q̄ sunt sup^{er}fluitatis et diminutionis: et qdāz est nālis et qdā nō nālis: nālis est sicut sup^{er}fluitas sexti digiti: et diminutio nālis est diminutio g^{ra}ti digiti. Nō nālis sup^{er}fluitas ē sicut cucurbitini q̄ inueniūt in istis mēbris. Et p^{er} pōis est sicut dislocatio vni mēbri ab alio: vel alienius partis mēbri ab altera. Et egritudines quas dicūt medici egritudines colligātie sūt ex colligātia mēbri offi. cū altero p^{ar}te vnius cōicantis cū altero: sicut cōicant cor et epā cū oibus mēbris. v^{er}o v^{er}o cū arterijs: et alterū cūz venijs: et aliquādo est colligātia ab vno mēbro ad aliud p^{ro}priū mēbri: sicut colligātia est ostioma cū cum cerebro per nērum euntē ab vno ad aliud.

De causis egritudinum membrorum offi. Cap. 15^m

LOCVTI sumus p^{re}uiter de egritudinib⁹ mēbroz officialiū: nūc volumus loq^{ui} de iparū causis. Et dicim⁹ q^{uod} egritudines q̄ sūt in figura sunt p^{ro}pter duas res: q^{uod} aut a nā: aut a reb⁹ extrinsecis: et egritudo q̄ puenit a nā: est p^{ro}pterea q^{uod} mā est icōueniēs: nec apta opationi v^{er}itatis iⁿformatiue: nec insto cū quo opas v^{er}iformatiua: nec instm ē aptū ei. A reb⁹ extrinsecis est sicut sit embriōni qū nascit^{ur}: vel qū nutritur: et aliqū sit ex errore medici: q^{uod} aliqū credūt rectificare mēbra et dislocāt ea: et hoc debes cōg^{no}scere in figura mēbri: et figura p^{ro}ut: sic obēs itelligē in q^{uod}z egritudie attributa mēbris offi. in eo q^{uod} sūt officialia et cā stricture meatū et p^{ro}strictionis eoz est p^{ro} dūm friditatis et sic sup^{er} eoz cōplōnē: aut q^{uod} cōp^{ro}inunt ab alijs mēbris: aut p^{ro} oppilōnē: et oppilatio sit: aut p^{ro} apata: aut p^{ro} hu. g^{ro}ssum: aut viscosiz: aut p^{ro} durū lapidē: aut p^{ro} carnositate nascētē in poro: aut p^{ro} fortitudine v^{er}itū retēne aut d^{ro}bitatē expulsiue v^{er}itū: q^{uod} ob istas cās multa in eis q^{uod}stas aggregat. S^{ed} largitas meatū sit aut a caliditate et humiditate: aut ab hūiditate: aut ab hūore calido mordicatio: aut p^{ro} medicinas v^{er} cibos apitinos: aut p^{ro} debilitatē v^{er}itū retēne: et cā lenitatis ē a cās lubricitatis hūidis sic ab hūoribus mucilaginosijs et filib⁹. Et cā aspitatis ē a cās calidis mordicatio: siue veniat ab hūorib⁹: aut a reb⁹ extrinsecis. Et egritudines nūerisunt s^{ed} hūc modū: si q^{uod} sup^{er}fluit est s^{ed} cursuz nāe: sit a sup^{er}fluitate mē: q̄ ē in mēbro: et si est cursuz nāe ē sic cucurbitini et eoz filia q̄ pueniūt ab hūorib⁹ ē nām: aut in q^{uod}stare: aut in q^{uod}stare. Et diminutio puenit ex putrefactiōe sicut ē casus capilloz: aut p^{ro} corosione: et maxie qū putrefactio ē ab humore corosino: aut ab aliq^{uod} re extrinseca. et cā magnitudis mēbroz qū ē mēbri p^{ro} via: nāe ē p^{ro} multā mās mēbri. et p^{ro} diationē v^{er}itū iⁿformatiue sup^{er} ipm: et qū nō ē p^{ro} via nāe sit p^{ro} aliquā sup^{er}fluitatē spāz mēbro. et p^{ro}uitas mēbri sit p^{ro} paucitatē nāe si ē s^{ed} cursuz nāe: et q̄ ē p^{ro}ter cursuz nāe sit ex debilitate v^{er}itū nutritiue sic accit etidicis. S^{ed} cāe egritudinis male pōis due sunt: vna ē extrinseca sic dislocant mēbra p^{ro} imoderatū exercitiū: et sic qū frāgij pāniculus q̄ separat istima et testiculos: aut p^{ro} dislocationē offis anche. Intrinseca aut est sic hūiditas sup^{er}flua q̄ mēbra mollificat et lubricat: ita vt egrediant a loco p^{ro}prio: sicut accit cirbo: et istis p^{ro} multā hūiditatē aquosam aut lubricatiua q̄ trāsīt p^{ro} meatū et tendit ad testiculos. et cā separatiōis et p^{ro}uctiōis mēbroz ē dupl^{ix}: vna p^{ro} debilitatē v^{er}itū iⁿformatiue aut malitiā mē: et hoc nocumētū puenit tpe g^{ra}tiōis: et q^{uod} nō puenit a g^{ra}tiōe est sic car-

nositas q̄ sit iter duas carnositates qū nascit^{ur} caro inter mēbra ipsa cōglutinant^{ur}. Sed solo p^{ro}mutatis in mēbris officialib⁹ ē eadē cū ea q̄ sit in p^{ro}lib⁹: et accit hoc aut p^{ro} res extrinsecas icidētes: aut cōquassantes: vel extēdētes: aut ab intrinsecis: sicut ab humonib⁹ acutis corosiujs aut extēdentib⁹ qui lacerāt: aut grauitate: aut ventositate.

De accidentibus superuenientibus virtuti nutritiue in generali. Cap. 16^m

DEINCEPS volumus narrare de accitib⁹ q̄ supueniūt actionib⁹ et passionib⁹: et appropriare vnumq^{uod}q^{ue} illoz egritudinī a qua emegit: et hoc cognito cōg^{no}scem⁹ egritudinē vniūscuiusq^{ue} mēbri. Et dicimus q^{uod} cū accis nō sit aliū nisi lesio actiōis et passiōis mēbroz: aut ipzelliōis ipsoz sūt g^{ra}ia ipsoz accitū s^{ed} cōp^{ro}utationē generū actionū et passionū. Et in seīs in libro sanitate q̄ qdā opationes sunt q̄ appropriant aie nutritiue: et qdā aie sensibili: et qdā appropriant mortui: et qdā appropriant v^{er}itū iⁿmaginatū et cogitatiue et memoriatiue. Et ē icipiēdiū ab accitib⁹ q̄ supueniūt opationib⁹ v^{er}itū nutritiue: q^{uod} sunt magis necē in cēntia aialūz. Et dicam⁹ q^{uod} mēbra q̄ ordiata sunt opationib⁹ v^{er}itū nutritiue q̄ dē sūt in libro sanitas sūt sic os v^{er}ofag⁹: s^{ed} ob⁹: epā: renes: vesica: sacculus fellis et splen. Et lesio q̄ supuenit v^{er}itū mēbroz actiōib⁹ et passiōib⁹ ē trib⁹ modis: v^{er}o v^{er}o cū opatio mēbri cessauerit vt sit p^{ro}pria p^{ro}uctiōis p^{ro}uatiōis. scōs v^{er}itū diminuta a suis nālib⁹ opatiōib⁹. terti⁹ vt sit p^{ro}mutata ad malas opationes. Et debem⁹ icipiē in mēbris nutritiuis sūi q^{uod} ordinant in officijs cibi. Et dicam⁹ q^{uod} minuitur opatio oris vel p^{ro}ut p^{ro} ulcerationē q̄ ei accit: aut p^{ro} apata: aut p^{ro} putrefactionē dētiū vel p^{ro} alijs egritudinib⁹ q̄ sūt p^{ro} alijs cōplōnes mēles. Et v^{er}o fague lesiō aut ab apatib⁹ q̄ in eo nascit^{ur} et d^{ro}it eld albugata: hoc est s^{ed} gnāta: et sūt p^{ro} maiori pte in musculo illi: et ē p^{ro}manū aut v^{er}itū nūmū illi opatiōes qū dislocant spōdiles colli et s^{ed} hūmū p^{ro} apata iter⁹: aut p^{ro} hūore mūcilaginosū q̄ illuc discurret in magna q^{uod}stare. Aut p^{ro} res adueniētes ab extrinsecis: et h^{is} spēs ē p^{ro} cāz magne suffocatiōis supueniētis pueris parulis p^{ro} hūiditate suarū cōplōnū. Et g^{ra}ia accit eis spēs ois egritudinis male cōplōnis mēlis. Et ē v^{er}o cū egritudines p^{ro} malā cōplōnē nō mēle sic testificat. S^{ed} d^{ro} iune ne cui medici nūmū verabāt aquā: et ipe bibit mltā aquā fridā anide vna hora assupta: et peryt v^{er}o attractiua et ē expulsiua v^{er}ofagi: et nō potuit v^{er}itū deglutire. De s^{ed} sūt manifeste q^{uod}z v^{er}itūtes. v^{er}o digestiua: attractiua: retētiua: expulsiua: et discretiua nō sūt necū vt nūis accitūz eēt s^{ed} mūmū istarū v^{er}itū. Et icipiamus a digestiua et dica mus q^{uod}z q^{uod} d^{ro}icet v^{er}o digestiua in s^{ed} acceēt cibi in stoma cho: et cā acetositatis est friditas q̄ est inuenta: eo q^{uod} hoc accis puenit a mala cōplōne frida: siue sit mēlis siue nō cā extrinseca. q̄ hoc accidens puenit a mala cōplexione materiali. Et cause nō mēles extrinsece sunt sicut res extrinsece in actu fride in ipso sumpte: aut res fride in potētia sumpte: aut p^{ro}pter multā quātitatē cibi: aut p^{ro}pter receptionē ipsius mēuementē in ordie et tpe. S^{ed} cause mēles intrinsece sunt sicut humores frigidi. Et isti humores sūt duob⁹ modis: aut vt g^{ra}ient in ipso: aut vt attrahant ab alijs mēbris sicut a cerebro q^{uod} p^{ro}priū ē ad spar gēdiū humore flegmaticū: et splene vt spargat humorem mēlicū. Sed sporio q̄ puenit a splene qū est in mēsurā tēperata in quātitate et q^{uod}stare: tunc est opatio nālis: scd qū egredit a tēperamēto in aliquo istoz: sic sit acetositas hoc dicta est: et qū d^{ro}iant mltū sup^{er} s^{ed} ob⁹ occasiōnes sup^{er}dictē peryt ipsius opatio penitus: sicut accidit in fluxu in quo egredit cib⁹ sic recipit sine aliq^{uod} p^{ro}mutatione q̄ d^{ro} lienteria. Et qū steterint isti humores longo tēpore

A In stō est cā vt qmā malā cōplonem frigidā difficile ad curādū in subā stōi: si diu durauerit ob hāc cām adueniet hōi cōplō senectutis: et aliqñ erūt apata frida q̄ sūt in stō cā itōp accidētū: et maxie qñ apata erūt sicca et durā. Et Alexā dixit q̄ acetositas puenit a calore. Et tu de bes scire q̄ b̄ accēs puenit sic accēs q̄ sit ex vino q̄d accē sit pp aerē calidiū: et appareat vt sit vna actio: actio accēdētis q̄ subāl sit a sili: et accētāl a dno: sicut in pluribus pscrutari pōt et inueniri: ppter ea subāl medicus has res d3 pscrutari vt cognoscat pfecte. Et humoꝝ qui gñant in stō qdaz eoz bibunt in ipso: et qdā spargunt in pcuritate ipso. Et etiā accit stō pp diminutionē digōnis vtoſitas: et qñs hoc accēs cōicet debilitati vntus retētiue: ppter ea qz stōchus qñ colligit supra cibū bona colēctioe aduenit: tūc bona digō: et qñ nō bñ colligit: tūc caloz nālis nō bñ dñat ibi: et tūc natat cib⁹ in pti⁹ supioribus: et tūc refrigerat et gñant vtoſitates in eo: ppter ea qz pars supior est nerosa sicut dñi est. Et scias qz calor debilis est cā generat vtoſitates: ppter ea qz calor fortis carminat et dissoluit ipsius nām dissolone nō manifestat: nec etiā fortis friditas gñat vtoſitate: eo qz nō h3 a sui nā vt generet vtoſitate. Et ab hac mala opatiōe accidit ex necitate pmutatio in cibo ad malā q̄ritatē fumoſaz vel humoſaz. Et manifestū est qz hoc accēs sit a caloz extraneo q̄ est plus eī naturā qz calor qz cibū resoluit in fumū: et cōuertit in fumoſitate. Nā ab isto gñat humoꝝ putrefact⁹: et sapor corrupt⁹ fetidus siliis odori rassa ni: quille cōuertit in stō ad malā cōplonē. Et egritudies q̄ sūt ab his sūt a mala cōplone calā māli vel nō māli. Et q̄ sūt a nō māli sūt vel pueniūt a cibis calis et a reb⁹ extrinsecis. Mālis sit ab humoꝝ cholericis gñatis ipso: vel missis ab alio mēbro. Et mēbrū appropriatū ad hoc est epar vel fel. Et qñs dā hoib⁹ est fel tagēs stōm: eo qz qdā sunt hñtes meatū sellis ad stōm sic splen h3: et tales hoies sunt q̄ cholā in stō gñat. Et hec cholā nō dī cholera nisi quocoz hic humor cadit in fundo stōi: aut ibi bñ est in corpe ipso. Et aliqñ accidit stō illa mala accēdētia q̄ apatib⁹ q̄ nascunt in ipso. hec sunt oīa accēdētia q̄ veniūt vntū digestiue. Et vntū discretiua est q̄ cognoscat oēs spēs cibi et nutritiēti: et cognoscat sanguinē a supfluitatib⁹ vt nutrit mēbrū ex pueniētiō: et mittat vnicuiqz mēbro qd est ei sili: et isti vntus nō sūt memor Sal. et se paratiua de q̄ loquit nō ē b̄: et magna dīa inter separatiuā et discretiua: et in eē et tpe. Sed hāc habeo ab Albumasare q̄ eā asserit fortiter: et non est dubiū qñ ipa sit in corpe: et ē nezia: sic sunt alie vntus. Et ipse dicit in illo lō oīa accēdētia q̄ adueniūt corpi qñ ipediunt opationes illi vntus: et dicit qz qñ debilitant i stō: neziū ē vt generent mali hu. in toto corpe: eo qz nō est scā sepatio in cōueniētiā a pueniēti. vñ aliqñ pueniet morpheā. Et erit h̄ etiā ppter ea qz debilitata erit virt⁹ hec in splene: qz nō erit attracta cholā nigra ad ipm. S3 nō manifestat Albumasar p quā cōplonē ista virt⁹ opat: nec qz sit ei⁹ istm: sicut dixit in alijs qñoz. Et h̄ est magn⁹ defect⁹: qz qñ volum⁹ remonē accēdētia q̄ supueniūt eidē: et si nō cognouerimus cōplonē q̄ laborat nō cognoscem⁹ modos curationis ipsius. Et nos dño cōcedere debem⁹ sūi eē declare: et q̄ cā laborē isert: et qñ puaf ei⁹ opatio aut minuit: post hec ex necitate sequet obilitas in vntū nutritiua quā h3 stōch⁹ in seipso: aut ab ea puaf: qz iaz dñi est qz stōchus nutrit ex chilo aliquo mō nutritiēti: et si nō nutrit ex chilo nō amplecteret ipsū: et qñ debilitat virt⁹ nutritiua in stō: sequit ex necessitate egritudo q̄ dī digestio stomachi. et causa istus sunt due res: aut mala cōplō ca. 2. sic fixa in substantia radicali stomachi: que si plongat inducit et hī cam: aut mala cōplexio sili: et sic. que inducit senectutez.

C De accitib⁹ supueniētib⁹ virtuti retētiue. Cap. 17^m.

E T V I R T V T I S retētiue qñ diminuit opationem sequit inflatio et vtoſitas: et aliqñ erit cib⁹ indigeis. Et causa hui⁹ est mala cōplō sili: et hu. et aliqñ soluz sili. nō materialis et materialis. et qñ hec opatio appropinquabit puationi sui fiet egritudo lubricitatis intestinoꝝ. S3 qñ h̄ vntus retinebit cibū mala retentioe adueniet stō vt sit tremulosus: eo qz virtus retētiua pūget cū fece cibi. Et hoc accēs appet in stō plus tpe sili tueratis supflue: qñ impletur stōchus: nec p̄t regere cibū: et hoc accit pp vñā malā cōplonē mālē: aut nō materialē.

C De accitib⁹ vntū expulsiue supueniētib⁹. Cap. 18^m.

V I R T V T I S expulsiue opatio: aut diminuit aut priuat. Ad diminutionē vero ipsius accidit vt remaneat et retineat cib⁹ in stō mala retentioe: ita vt putrefiat. Sed a priuatione ipsius accidit egritudo que dī colica. Et hui⁹ cā est cōplō mala frida mālis vel nō materialis: et hec est subalis causa priuationis ipsius. Et aliqñ priuat ppter oppilationē que sit in intestinis: sicut accidit in colica: et hec priuatio ē accēdētalis. S3 supflua expulsio q̄ supuenit opatiōi istī vntū facit vñā ex speciebus lubricitatis intestinoꝝ. Et hec ē fortior illa q̄ sit ppter puationē retētiue: qz hoc sit ppter aliā rez q̄ mouet hāc virtutē ad expellendū nimis: sicut sunt humoꝝ vlcera tui: vt cholera aut flegma salūz: et melia acetosa. Et etiā p̄t fieri ppter apā generatū in orificio vel porta stōi: aut ppter cibos corruptos pmutatos ad tales hñozes: sicut accit in fortissimo fluxu. Et ali quādo remotis his cib⁹ causis vntus expulsua mouebit hoc malo motu: et ppter aliquā leuē cām eidez adueniētiē: et hoc ppter errorem vntus illi mēbrū: ppter ea qz h̄ mala dispō est reuerſa in bitudinē stabiliē: et ppter ea curat medicū hāc egritudinē cū medicinis cū q̄ curat vntū gñet: et melia: et remoueat error iste et sensibilitas mala. Et adhuc declarabo melius in libro de ingenio sanitatis: et p̄t eē vt hoc fiat pp apā scā in superficie stōi. Adhuc etiā isti vntū attribuit malū accēs qd dī singul⁹ qd accit propter re q̄ ledit ppter q̄ritatē calidā aut fridā: et qdā species sit ppter malā cōplonē calidā et siccam fixā in subā stōi: ita qz gñat in ipso vna spēs spasmū: cui⁹ sanatio aut ē difficilis aut impossibilis: et aliqñ sit spasmū ppter multā humiditatem q̄ est in subā nervosa stōi sūm qz dñi est in causis spasmū. Et vomit⁹ appropriat male opationi istius vntus: s3 nō est ita subalis ipso sicut expulsio q̄ sit pferiores ptes. Et cā vomit⁹ ē ppter cām natatē in ore stōi: ex multa humiditate cholericā aut flaticā: qz qñ isti humoꝝ erūt in pti⁹ supiorib⁹ stōi mouēt vomitū: et qñ erūt in pti⁹ bus inferioribus stōi mouēt fluxū. Et aliqñ spargunt ad stōm ab alijs mēbris sicut ab epate: vt videm⁹ in mltis qñs aduenit febrile frigus: et cum vomit curant: et hoc accidit ppter ab hu. cholericis et aliquādo a flegmaticis: et qz sit a melancholicis significat maius malum.

C De accidentibus superuenientibus virtuti attractiue stomachi. Cap. 19^m.

C A V S A ipedimēti attractiue stōi eadē est cū cā q̄ hoc facit in yso sago. S3 diminutionē appetit⁹ et augmentum ipsius in stō dicemus qñ tractabimus de accidentibus q̄ adueniunt virtuti sensibili.

C De accidentibus que superueniunt virtuti nutritiue intestinoꝝ. Cap. 20^m.

H V C V S Q V E diximus de accitib⁹ q̄ sunt in operationibus que manifestantur in stomacho: deinceps volumus dicere de accitibus q̄ sūgnant virtutibus nutritiuis intestinoꝝ. Et dicimus qz manifestior virtus q̄ est in eis ē virtus expulsua: et post illaz retentiuā. Accidētia q̄ superueniūt ipsi sunt sūm cor: ru-

I ptionē istarū duarū virtutū. Et qñ pñaf opatio virtutis expulsiue aut diminiue: tñc fit egritudo q̄ dī colica. Et priuationis eā istū virtutis stat pp malā cōplonē cholericā malē aut nō malē. Et pñatio q̄ puenit a mala cōplexiōe frida est plurib⁹ manifesta: ppter ea q̄ friditas est tria calori nālī pp suā q̄litate: et ipedit spūz in oibus suis operationib⁹. S; qñ puenit a caliditate nō est admirandum. ppter ea q̄ multa membra nō agūt nec patiunt: nisi pp calozē tēperatū mēsuratū vnicuiq; mēbro: et quādo caloz egredit multū extra nām in aliqua duarū qualitatū: tñc pñaf eoz opatiōes pp calidū aut fridū. Sed quādo destēperant parī in calozē: tñc erit operatio mala: sicut caloz stōi qui pñuntat cibos in fumositates. Et aliquādo pñaf opatio istius virtutis in intestinis pp oppilationes q̄ in eis fiūt. Et ille fiūt aut pp stercoz durūz aut viscosū: aut humozē grossūz et viscosū: aut ppter apā vētesum: q̄uis lesio q̄ puenit ab apatib⁹ in hac opatiōe fit duab⁹ de causis: vna q̄ acgrūt intestina malā cōplonē mālēz: et alia ppter ea q̄ claudit vias. Et vētositas ē claudit intestina pp duas res: vna q̄ pponit se stercoz sicut accidit canalib⁹ subterraneis vñ fluit aque. Alia q̄ torquentur intestina donec claudant. ¶ Item fit oppilatio pp lūbricos: et accit in intestinis pp corruptionē istū virtutis expulsiue q̄ fit pp oppilationē: q̄ facit opatiōes nō nāles: eo q̄ expellit supfluitatē ppter supiorē quā dī expellere ppter inferiorē: tñc euomit stercoz. Et aliqñ debilitat virtus expulsiua pp oppilationē vie a chisti fellis ad intestina: q̄ tñc nō pōt puenire ad intestina ex cholera illud q̄ adiuuet ad stercoz expulsionē. Sed si hec opatio pñuntata fuerit ad malū triū: tñc malam faciet opatiōē: et fiet aliquo mō flux⁹: eo q̄ stercoz nō trahit in intestinis morā cōueniētē pp augmētū istius virtutis. Et cā augmētū istius virtutis est pp humozes mordicatiuos q̄ sparsū sunt ad intestina ab epate et venis: et stō: aut felle: aut ab alijs mēbris: et aliqñ pueniūt a capite. ¶ Et qñ humozes mordēte intestina multū vlceraunt ea: et fit egritudo q̄ dī vlceraatio ite stinoz q̄ disinteria noīaf. Itē accidit istud itū virtuti propter q̄litate ciboz qui sunt extra nām: q̄ aliqñ stomach⁹ expellit ad intestina cibū anteq̄ digerat: et aliqñ fit propter multā cibi quātitatē qñ est supflua. Et aliqñ accidit ppter oppilationē meatus q̄ est inter epar et intestina: et tñc nō trāsīt cib⁹ ad epar: et cib⁹ aggrauat virtutē expulsiuā: et ppter ea ipm expellit. Et aliqñ cā q̄ phibet penetrationē cibi ad epar est grossities cibozum: et grossities cibi est: aut pp nām ipsius eiusdē cibi: aut ppter debilez opatiōē stōi in ipsūz: aut ppter vtrūq; Et aliqñ nō trāsīt cib⁹ ad epar ppter debilitatē virtutis attractiue in ipso: sicut accidit in egritudinib⁹ epatis. Et qñ debilitatur virtus retentiva fit vna spēs fluxus q̄ noīaf elicalfa: et hoc puenit necessario pp malā cōplonē mālēm et nō mālēz. Et qñ pñaf ipsa opatio fit alia spēs fluxus q̄ dī lubricitas intestinoz: et opatiōes extremitatis intestini longationis ipedimūt: aut ppter vlceraationē factā a duritie stercoz: aut pp hemorroydas ibi natas: et aliqñ venis ipsius aptis fluit inde sanguis: et aliqñ fluit sanguis iste per viā nālīs purgationis et laudabilis. et hoc est q̄ dicit Aristo. malus sanguis discurrat a naso et ano.

M De accitib⁹ supueniētibus virtutibus epatis. Lap. 21^m.

Q VIA epar hz gñq; virtutes: iō accitū ei adueniētia totidē sunt: q̄ qñ diminiuit in ipso virtus digestiva sanguinis suus erit flegmaticus: et mēbra q̄ nutriēt lōgo tēpore ex tali sanguine cōuertent sū suā cōplexiōē ad nām istius humoris: et poterit fieri egritudo q̄ dī hidrops hiposarcha. et hoc accitū euenit pp malā cōplexiōē frigidā mālēz: et aliqñ fiet pp qualitātē cibi aut malitiā sui ordinis. Et ali-

quādo fiet ppter res extrinsecas et pōt fieri ab oib⁹ causis q̄ inducūt friditatē cōplonis. Et aliqñ pp colligantiaz membrorū sēruientū epati cū ipso sicut stomachus: q̄ qñ diminiuit opatio stōi in dirigēdo cibūz et mittit ipsum nō coctū epati: et qñ in hoc fit pseuerātia cōuertit nā epatis ad cōplexiōē frigidā. Et splen qñ debilitat et nō mūdificat sicut debet: tñc remanet pars frigida et sicca in epate: et cōuertit ipsūz ad cōplexiōē frigidā: et quādo etiam intestina gracilia acquirūt malā cōplexiōē: et sic tunc leditur epar pp colligantia q̄ est inter ipsam et epar. Et ali quādo acgrūt epar malām cōplexiōēz pp apā: sed apā nō erit causa pro maiori parte istius egritudinis nisi induref et fiat lapideū. Et aliquādo erit causa egritudinis epatis egritudo officialis: sicut sunt oppilationes q̄ fiūt in ipso: eo q̄ oppilatio hz extingueret calozē intrinsecū: et maxime quādo hu. faciēs hoc est frigidus. Sed quādo opatio virtutis digestiue acquirūt maximū errorem: tunc accidit vñ ex duob⁹: q̄ aut hydropis timpanitica: aut alie egritudines calide. Et tu debes scire q̄ membra nō agunt et patiunt nisi cum quodā calozē tēperato ex friditate pportionata ei: iō q̄ ostēsum est in nālī philosophia q̄ friditas est in corpe sicut instrumentū tēperatū calozē nālēm qui est primū agens et substantiale. ergo q̄libet membrū operat suam actionē per istū calozē correctūz cū isto instrumentū cōueniētē ei. Et quādo frigiditas aduenit mēbro multasita q̄ caloz non egredit ad suam formā naturālē multū: tñc diminiuit opatio mēbri sicut in cibis qui acceſcūt in stō: et sicut in sanguine flegmatico q̄ generat se pate frigido. Et quādo augmētat caloz agēs breui augmēto: q̄ tñc nō trahit calozē agentē a sua foza nālī: tunc fit mala augmentatio in opatiōe mēbri sicut in stō generatē fumositatē ex cibis: et sicut in epate generatē multā cholera. Sed qñ fit magnū augmētū in caliditate vel friditate: ita q̄ caloz mēbri exeat a sua foza nālī: tunc faciet membrū opatiōē triam opatiōi nālī sicut stomachus qui corrūpt cibos. ergo cāc istarū egritudinū fiunt eque a mala cōplonē calida sicut frida. ¶ Et postq; assignauimus cām cōm oib⁹ mēbris volumus reuerti ad locū vñ separati suūz et assignare cās proprias in epate. Et dicimus q̄ qñ accidit epati mala cōplexio calida parī excedēs sicut diximus: tñc acgrūt multā amaritudinē. Sed qñ augmentabit hec mala cōplexio cala ita q̄ egrediat a sua foza nālī: tñc erit opatio ipsius epatis opatio non nālīs. et puenit illa opatio solū a calozē in eo q̄ est caloz: et nō in eo q̄ talis caloz q̄ proueniet ab isto calozē in eo q̄ caloz simplr inducet partē aqueā quā inueniet ad fumūz et faciet ex eo vētositatē et proueniet ex hoc timpanitica hidrops aut simile: et si fuerit cā remotiois nālīs calozis egritudo cala: attri buet illa remotio egritudini calide: et si fuerit frida attri buet fride. Et ppter ea multū laborāt medici vt dent cām bene istius speciei eo q̄ eque fit a calozē sicut a frigore. Et ppter ea hec spēs difficilior est ceteris ad curandum. Sed causa acquirēdi malā cōplexiōem vlr sunt causē calide materiales et nō materiales. Et causa q̄ materialis est propria in hac lesione est qñ chisti fellis suā operationē nō facit: et hoc accidit aut ppter oppilationē q̄ est in meatu qui est inter chistū et epar: aut pp debilitatē virtutis attractiue in ipso chisti: aut ppter oppilationē meatus q̄ trāsīt a chisti ad intestina: aut ppter debilitatē virtutis expulsiue q̄ est in ipso felle: q̄ est q̄ quādo claudif ille meatus: tñc accit eide illud accitū q̄ aduenit habēti clausa intestina hoc est: q̄ nō petit cibū nec bñderat. Et accidit hoc ppter ea q̄ virt⁹ attractiua est in quolibet mēbro pp nutritiua. Et virt⁹ nutritiua cōplet suas operationes ppter quatuor has virtutes: et qñ pñaf vna istarū primantur

pruuant oēs: et sic accidit epati pp fel. Et accūs qd dicit
ictericia fit ex neccitate pp vna diuina rep: aut pp pna-
tione opōnis fellis: aut pp diminutionē: qd tūc remanet
amaritudo pmixta sanguini: et vñs expulsiua mittit eam
ab oibz mēbris: et expellit eā ad supficiē corpis p mōm cu
rationis sic expellit alie supfluitates: et h spēs nō ē timo-
rosa: aut ga epar: aut ga mēbra acqsiuerūt malā cōplo-
nē calimā: sic accidit qñ gñant apata cala in eis: aut pp
venena cala ebibita: ga tūc dñat multa qñtitas chole in
corpe et spargit ad eunz. Et h māifestat pp qñtitatē sup-
flua et malā qñtitatē: et nō p viā mūdificationis: et ppea bec
spēs est piculosa. Qñ dñbitatur vñs discretiua in epa-
te tūc dñbitatur opōnes ipsi: et spargit p totū corp: hu-
mores bi cū sanguine: et sūt pp h mltē egritudines sic bi-
drops q dñt ascites: ga nisi h vñs coqscat aut separet aqñ
tatē q ē i chilo: tūc spargit i sanguine: et nā pellit ipaz ad cō-
cunitatē vñs: et qdā dicit q nō expellit ad hūc locū ni-
si p vñs vmbilici: ppea ga iste vene cōtinuāt cū epate:
et p istas exit supfluitas aqñ q ē i corpore mñs. Et aliqñ hñt accūs pp dñbitatē vñs attractiue
q ē i renibz: aut ppter oppōlōnē: aut pp stricturā illi
meat. Et qñ dñbitat vñs retētiua. at attractiua i h mē-
bro ē cā vñs creat sanguis ex eo crudus aut non coct. al.
aut coct. Et qñ vñs expulsiua erit pmutata ad malū i h
mēbro tūc reuertit sanguis ad itestia p meatu p qñs cib
trāsit: et fiet fluxus sanguis: et h ē aut pp acūmē sanguis: aut
pp malitiā cōplōnis. Qñ dñbitat aut puat opatio vir-
tutis attractiue et ex hac puenit malus fluxus. Et cā vñs
lesiois hāz vñtū ē pp egritudines appropetas mēbris
officialibz aut pñlibz. S3 official ē cā p accūs: ga mediā-
te egritudie cōplōnali q ē appropata pñlibz. Et iste due
spēs egritudis ledūt mēbrū duobz modis: aut i eo q ē in
ipso mēbro: aut i eo q ē i mēbro cōicātē cū eo. Et ppte-
rea si aliqñ qñret a nobi hūc modū postq vna rerū per
quā ledūt operationes mēbrozū ē p cōicationē vel col-
ligantiā: et cor ē illd qd dat colorē epi per quē facit suas
operatiōes ledent operationes epatis ppter passiones
cordis aut nō. Rñdem? ga postq cor est dñans mēbrū
sup oia ex toto ipole ē vt i eo gñent egritudines sensibi-
les tales q possint ledere epar aut alia mēbra stāte hoie
vino: et h si accidit accidit per viā cñneitatis q fit i rebz
nālibz: et h fit valde raro. S3 maior pars egritudinum q
sunt i corde remanēte hoie vino p cōparationē fit ad
mēbra insensibilia: qñs nō fit ipole vt cordi adueniant
egritudies occulte pp malā cōplōnez. Et qñ sunt sensi-
biles lesiones opōni epatis tūc sunt fortissime: sic tu vi-
des q pp parū motū vel ppter parū remū aduenien-
tem gubernatori magne nāvis fit magnus motus i parte
priori nāvis. sic et h3e qñbet dispo cordis ad oia mem-
bra principalia. Propterea qñ medicabimur epar non
debem negligere cordis dispo: imo ante oculos pfe-
rendū vel preponendum. Et adhuc melius declarabi-
mus in ingenio sanitatis.

De accidentibus superuenientibus virtuti digestiue
venarū. am. Cap. 22.

ACCIDENTIA q veniūt digōni venarū sequun-
tur p maiori parte egritudines epatis: h bñt egi-
tudine ppaz eis h est fluxus sanguis. Et i egritudini-
bus fit h ppter fortitudinē vñs expulsiue et ma-
xime i crisi laudabili. Sd illd qd ē accūs absolutū fit pp
sanguinē mordicatiū: et acutū: ppea dissoluit pñuita-
tē orificiorū eap: aut ppter stilitatē sic videm? i egritu-
dine q dñt clauoz. Et sic tu vides q accidit i vñs olei:
aut accidit pp multitudinē sanguis quā vene continere
nō pñt: et aliqñ accidit ppter debilitatē sube venarū q p
parate sūt scissiois: aut ga sūt stiles nimis aut nimis dur.

Et res q scindūt venas cito sunt multitudo sanguis et res
extrinsece sicut casus et percussio. Propter passiones horū
membrorū et epatis multa accidūt accūta in vñs vñna
libus. Et in libro signorū hoc declarabo.

De accidentibus superuenientibus virtuti nutritiue
membrorum. Cap. 23.

SE D accūta q accidūt vñs digōni q ē in mēbris sunt
tria sic in alyis. Aut ga puat opō vñs nutritiue i ipa si
cut fit i ethicis. Aut ga diminuit sic accidit i macie ap-
pellata alchaul: aut pmutat sic i lepra et morphea.
Et cā horū accūtiū ē aut ppter malā cōplōnē ipsoz mem-
broz: aut pp cōicationē alioz: sicut i lepra q fit pp duas
res: aut pp debilitatē vñs digestiue q ē i mēbro: aut pp
malā māz eidē ab alio trāsmisā. Et malicia māe ē aut pp
seipaz: aut pp debilitatē epatis et venaz. Et cā morphee
est p maiori parte pp debilitatē vñs discretiue epatis
aut ppter debilitatē attractiue in splene. Et aliqñ accidit
ppter malā cōplōnē acqsiā i suba mēbrozū: et aliqñ p-
pter cibos. Et tu debes scire q qñ enumeram? cās illoz
accūtiū: q tūc nō dicim? res dñas adiūcē: aut q ipsa et
accūta aliqñ nō possunt ēē nisi h plures h accūta sūt per
plures cās vna et possēt et esse vt omnes adessēt.

De accidentibus impediētibus digōnē cerebri. Cap. 24.

ET OPERATIO virtutis digestiue in cēbro: aut
diminuet aut corrūpet. Et ab h puenit fluxus vel
curtus superfluitatū nō coctaz a cēbro per nares et
palatū. Et h accūs appellat nassa. Et accit a rebz
fridis extrinsecis. Et aliquādo fit ppter res calas et volu-
mō dicē q fiat a calis. Et dicim? q ppterea q h superflui-
tas ē nō cocta. dicim? q cā efficiēs hāc egritudinē ē dñbi-
tas vñs digestiue q ē in cēbro ppter malā cōplōnem
dñantē ex friditate. Et h bñt assignari in reumatibz ex
cā fridq extrinseca. S3 reumata q sūt a cās calis extrin-
secis recipiūt pferutatioz: qñ hāt p viā debilitatis vñs
digestiue. ppea dicim? q dñbitas vñs digestiue h fa-
cit per accūs: h ē ppter multā qñtitatē māe et ipi? fluxuz:
ppter ea ga calor facit fluere res congelatas dissoluen-
do eas. Insuper attrahit cēbrū a toto corpore ad caput: et
ppter istā multā malā māz q i cēbro colligit puenit ac-
cidēs pñarrati: ga refrigerabit et vñs digestiua impediēt
et fatigabit circa cerebri ppter reparationē tāte qñta
tis superflue. Ista ē cā qñtatiua ppter quā debilitat vñs
digestiua cēbrū p cās extrinsecas. Et qñ qñtatiua ē q cā
loz extrinsecos h3p sū nāz refrigerare calozē intrinse-
cū: sic sol refrigeratignē. Et et alie cās sunt q nō idigēt p-
logatiōe fmois. Et h vñs hñt locū i oibz tribus digōnibz
si vis eas ponere tñ tres: sic fec hā. aut qñtoz fñ dictuz
hois quē tu scis. Sed mihi meli? vñ vt in venis nō ponat
tertia digō: ppter ea ga sanguis i eis nō trāsit ad aliā for-
mā sic fit in stōcho epate: et alyis mēbris: ga stōchus gner-
tit cibū ad chylū: epar ad sanguinē: mēbra alia cōuertunt
ad sperma albū. S3 vene non faciūt trāsire ad aliā for-
mā qñs nutriant ex eo aliquo mō ex necessitate.

De accidentibus superuenientibus virtuti nutritiue
cordis. Cap. 25.

DE INCEPS volum? enarrare d accūtibz supue-
nientibz mēbro pncipi vñs digestiue et hoc est
cor. Et postea narrabim? accūta q supueniūt mē-
bris pñmaz et vñs: et postea erit cōpler? fmo accū-
tiū q supueniūt vñs nutritiue. Et dicim? q accūta q sup-
ueniūt cordi sunt sic sine opis cardiaca et tremor: et vñs qñ
exerūt vñs pñs a sua nā. Et horū cā aut ē intrinseca
aut extrinseca. Extrinsece cās sunt accūta aie q calefa-
ciunt cōplōnē cordis sic ira et furor. Et cās ppter qñs oc-
cultat iteri? calor sicut ex ira et bis sūlibz: ga qñ puocent
sue vñs iteri? et calefit nimis tūc fortificat sū? mor? pul-
Lo. Quer.

Istilis: vt tēperet suā cōplōnē attrahendo aerē z expel-
lēdo exterius. Et cāc itēsece sunt mala cōplō aut vt
sit in eo aut in mēbris sibi colligaz z aliqñ erit cōplō cor-
dis nō mālīs sic i febre ethica z quāq mālīs qñ recipit san-
guis q ēi eo aliqz pmutatōnē. Sz āpā nō pōt tolerare in
suis sibi: eo q pñs infirm⁹ dñcit. Et medici dicūt q pñ gūa-
ri i ipsi⁹ pānculo: z si medic⁹ accelerat curā ipsi⁹ pñ cura
ri z si nō morit. Et dñc hā. q cor sustinet egrī^m mālē. v3.
qñ dā hūmīdatē aquosaz q gūatur i ipsi⁹ pānculo: a q p
venit egritudo q vocat rōnol: z sonat hūfactio toti⁹ cor-
poris. Et aliqñ nascit sup pānculo emmētie dure z vlr
dico q nō ē ipse vt sup ipz nō adueniat oīs mala cōplō:
excepto vt nō sit cū apate: aut nō vltimē: qā qñ vltima-
bis aut superfine fiet sincopis aut sile. Et sincopis ē reuo-
catio subita caloris mālīs ab oib⁹ pñb⁹ corporis ad cor:
ita q mēbra regi nō pñt: hoc accidit aut pp paucitatē
caloris: aut pp spī^m mīnīā dīssolutiōnē: z pp alias cās. Et
mēbra q ledūt pp ipsi⁹ cōicantiā sunt mēbra pncipalia.
Et mēbra qd maxime cū eo cōicat est os stōr z ppea no-
minat fegnādi: qā cor noiat flegat: z pp h fegnādi dñc
pñū cor. Et accidit sincopis pp dolorē stōi pluries: z acci-
dētia vntū pulsatiū z cāe illorū: z qd pñ cōprehendi ab
eis melius est enarrare in libro signoz z ibi dicam.

De quibusdā accidentibus splenis Cap. 26^m.

IAM dixim⁹ q mēbra que sūnt epati sūnt saccus fel-
lis: splen: z vesica: z renes. Et iā dixim⁹ accidentia q
venūt pp pñationē fell opationis qñ dixim⁹ acci-
dētia epatis: locuti fuim⁹ de splenē: z adhuc dicim⁹
de eoz. Qñ corripit opatio vntus attractiue splenis:
tūc dīfundit cholā nīgra cū sanguīe: z aliqñ expellit ipaz
nā ad cutim: z fit morphea nīgra: z vlr pp h accis sūnt
oēs egritudines mēlice. Et qñ dñat superfine ipsi⁹ vntus
expulsiua: tūc infirmat sūchus: ita q aliqñ ob h accidit
fluxus mēlicus. Et splenī adueniūt oēs spēs egritudinis
cōplonalis officialis z cōis sicut in apatibus. E ppter
rea quia cibus ex quo nutritur istud mēbrū est grossus: z
vltm egritudines q in eo sūnt sūnt grossē substantie.

**De accidentibus superuenientibus virtutibus re-
num.** Cap. 27^m.

RENES hñt gñqz vntes sic alia mēbra: z qñ pñ-
uat virt⁹ discretina q ēi renib⁹: aut digestiua:
aut retentiua: tūc funditur sanguis in vīna: p
pterea qā qñtas sūguīea q mittit eis ab epate
vt nutriant: tūc ab eis immutari nō pōt. Et qñ pñat eoz
virt⁹ attractiua tūc fit hidrops ascites: sicut dñc est. Et
qñ augmētābī multū tūc fiet fluxus vīne cū forti sit: z
hec egritudo dī diabetica. Et qñ dñante vntē attracti-
ua debilitatur retētiua z digestiua eoz oīno: z ppea in
hac egritudine erit vīna nō cocta. Et cā hūius accitis ē
itēz pp malā cōplōnē aut egritudinē officialē aut cōez:
z vntēs ē appropriare hāc egritudinē male cōplōni
cāe: ppea qā tractatio fit pp calz. Et nō ē ipse debi-
litat retētiua nō nutriunt renes ab aquositate vntēs
ter pp paucā morā quā bz aquositas: z tūc conat vntē at-
tractiua ad trahēdū plūqz vntēs sit: ob h accidit q vī-
na pñz manet ī vesica qñs nō sit plena. Virt⁹ expulsiua i
pedis i his mēbris pp oppilōnē q fit i his ex corpib⁹ lapi-
deis gñaz i hūmīdatib⁹ gñis cū calore desiccatio z reci-
pit duriciē sic lateres terra. Et maior ps istoz fit i sibi re-
nū: z nō in cōcavitatē: z hec egritudo noiatur hācac.

De accidentibus impediētib⁹ opera vesice. Cap. 28^m.

VIRTUS expulsiua i pedis in vesica pp oppilō-
nē q fit in ea: sic ex apate: aut hūmīdatē grossā:
aut a sanguīe coagulato: aut a lapide z tūc ostrin-
git vīna: z aliqñ pñtingit vīna pp impedimētū

virtutis expulsiue: z aliqñ sūnt vīna pp dñationē vntū
expulsiue: z hoc accidit pp vlcationē ipsi⁹ vesice que
fit pp qñtatē mordicatinā q ēi in ipsa vīna: z aliqñ acci-
dit q vīna erit sine volūtate z sine dolore: z h accidit qñ
paralyticaf musculus q est in collo vesice. Et de h loque-
mur qñ narrabim⁹ accitiua q accidit virtuti voluntarie
mobili. Et maior ps accitiua q adueniūt utis duob⁹ mē-
bris dñent vltio ad vlcationē: z i pñ sūi aduēt noiat
scabies q fit pp malā cōplōnē mālē pp malos hūiores q
spargunt ad ipam. Et h accidit ei eo q est via z re-
ceptaculū superfuitatū corporis z hīpostasis ipsius.

**De accidentibus superuenientibus mēbris generā-
tionis sicut testiculis virge z vulue.** Cap. 29^m.

QUANDO vntus digestiua pñatur in testicu-
lis aut diminiuit: tūc nō facit sperma aptū
ad gnōnē: z h accidit ab vna spēm male cō-
plōnis. Quia qñ dñat multū in calore z siccita-
tate tūc cōbūrit spma. Et sūnt si dñat in frigiditate z siccita-
tate aut hūmīdatē pñe: aut in frigiditate pñe: nō decoquit
spma: h remāet sūtile aquz. Et qdā ex istis cōplōnib⁹ fit ta-
les a pñ gnōis: z ā recipiūt correptionē: z qdā sūnt p ac-
cides z corriguntur. Et qñq pñatur opōnes istoz mēn-
broz pp apata aut icisionē suspēsozū sūoz: aut pp ma-
litiā q in eis superuenit in mēsurā: aut in passione sic est
in ernosis. Et h accidit ppter largitatē z nēroz ad quos
suspēsi sūnt testiculi ppter hūmīdatē supflūā z relaxan-
tur illi aerui: z descēdūt intestina ad bursum testū. Et pñ
ē vt descēdat ad burzaz vntositas aut aquositas. Et al-
qñ accidit h egr⁹ pp rupturā q aduēt hūic foraminē: z
hec est deterior: z multe alie maneries inueniūt in libris
practicorū. Sed virt⁹ expulsiua pñat in vīga ppter op-
pilationē suoz meatuū aut ppter debilitatē aut lassita-
tē: aut qā accidit in ip⁹ for⁹ mala figura qñ idurat: z h ac-
cidit qñ lesa ē chōrda q sūstēt erectionē ip⁹: aut pp mul-
ta siccitatē: aut qā igrossata ē ex apate sū lapidi. Qñ
vulua sūit creata ppter gnōnē: z qā est via superfuita-
tum scōe bigonis: ideo accitiua q hūic mēbro adueniūt
istis operationibus adaptant. Et in vulua sūnt quoz vir-
tutes. s. attractiua: retentiua: digestiua: z expulsiua: h lo-
co digestiue dī pñt cōseruatiua: z h ē vntēs: qā pñia
vntus est cōseruatio ē mīdiōis. Sz opatio vntus discreti-
ue nō est manifesta in ip⁹ q nō ē credēdū vt nutriatur
ex eo qd colligit i ipsa. Et qñs h cadat magnū dubiū: h
nō soluet: h h relinquit libro de alib⁹. Sz attractiua z
retentiua z expulsiua sūnt manifeste in ipsa. Et ppterea
volum⁹ narrare accitiua q superueniūt vntēqz earū.
Et dicim⁹ q qñ debilitat vel pñat vntē cōseruatiua quā
dixim⁹ ē pñia sibi virtutē: tūc minuet aut pñabit pce-
ptio: z h accidit aut pp malā cōplexionē mālē aut non
mālē. Et q ē nō mālīs qdā ē qā pñ gnōis: z illa noiat
sterilitas: z qdā ē qā pñ accis. Et qdā dixerūt q h fit pp
dispōnē corporū celestū. Sed h ego nō video nec affir-
mo. Sz via q ledūt iste male cōplōnes sperma in vulua
est eadē cū illa q mala cōplō testicoloz ledit sperma i eis:
qd ē qā qñ ista mēbra erūt cala z siccā: sic cōbūrit i eis
sperma: z qñ erūt frida tūc ifrigidabī z fiet aqueus cur-
sibile. Et qñ impeditur virt⁹ retētiua mīcis aut debilita-
tur: tūc erit cā abortiendi. Et cā ipedimētū illius vntis
est hūmīdatas lubricatiua p maiori parte. Et qñ debilitat
virt⁹ expulsiua illi⁹ habebit difficilē partū: quē admodū
superfuitas expulsiue est cā abortiōis. Et qñ virt⁹ attra-
ctiua diminiuit aut pñuat in ipsa est cā diminiutionis aut
pñationis pceptis. Et aliqñ ledūt oēs iste operationes
in vulua ppter apā qd fit in ea: aut ppter egritudines q
suffocatio matricis appellat. Et ista egritudo nō ledit for-
lum operationes matricis: sed etiā operationes mēn-
broz.

A brop totius corporis: eo qd bec egritudo fiti hoc mebro ex humore sili veneno: fac sumu g resitit. ppter malaz sua forma caloz nali sic facit venena: et fit ab b puatio oiz opationu vite: et fere cor pulsatioe puat. Bpotea ga b accis accidit vplm mulierib: q remote sunt a coi tu: operat ad b putrefacio qd b accis mouet collecta i eis: et fit ppter corruptione spermatiz: ppterea qd illariz sperma pparatu est illi corruptioni. Et ego dico qd no est impossibile vt generetur in malis corporibus: et eoz sub stantia vnus est humor sili veneno: et maxie in b mebro: eo qd loc: e et receptaculu supfluitatu corporis qd ppara tesunt recipere corruptione et aliq carcerantia qd no recipiunt correptione: et sanatione: et si ceciderit ad man: perfecti medici recipiunt sanatione. Et huc mebro ac cidit egritudo ponia. ita qd puant ab eo. oes sue opera tiones: qd paralyticaz aut egredit de loco suo: et suspedit: et aliq est cauti: egritudis salt: aut pcussio: et aliq est hu miditas lubricatus. Et ex rebz qd resitit mncis nae vt no pcpit egritudo noia mola: et ista egritudo fit pp defectu virtutis iformatiue i spermatiz: b accidit aut p pter corruptione mebro: aut ppter corruptione nae. Et tunc gnat in vulua qd da fructu simile fructo carnis: et ven ter mulieris filat vtri pgnatis donec abortit: et aliquan do accidit vt na ipaz digerat et puertat ipaz in baiditate aut vtiostate. Et accitua qd adueniunt sanguini men struo sit eade accitua qd accidit digoni venaz: et ppea su perfuitas fluzus sanguinis fit pp vna ouay rep aut pp debilitate vtiut retetue in venis: aut ppter augmetu expulsiue: aut ppter gmba fil. Sz defectu virtutis retetue puenit ab vna ex spib: malis coplenis: et augmetu vtiutis expulsiue fit aut ppter mordicatione humozu: aut p pter qstitate eoz. Et eae costrictionis sanguis sit opposi te causis supradictis: saluo qd ex rebz vna qd debilitat vti te expulsiua: aut ipaz puat sit oppilones qd hnt in venis pp grossifas sanguis: aut ppter sua viscositate. Et tepus nalis purgationis mestrui breue est vnus diei: et longum est septu diez. Et tps breue interpolationis menstrualis est viginti diez longum est triginta dierum.

C De expulsiua plurium membrorum. Cap. 30.
E T ALIQUANDO adueniunt acideta vir tutis expulsiue vni mebro soluz et aliq toti corpo ri: et qd adueniunt toti corpori sit sicut tremor: rigor: et alices: et ista. Et accitua qd adueniunt vni mebro solisunt sicut tussis pulmonis: et sternutatio cerebro: et ossi tationes ozi: et ructus et singultus sto. Et nos narrabimus cam vniueisqz istoz. Et nos no appropriamus h accideta aie nutritiue nisi ppterea qd no sunt voluntaria: quis voluntas beat in aliquibus eaz aliqua inuentione. Et dicimus qd tremor et rigor sunt motus vtutis expulsi ue in musculo ppter expulsiue humozis ledetis calita tesua vel frigiditate. Et qd ita sit nobis on dif: quia tales tremores adueniunt corpori ppter res extrinsecas sicut si subito super corpus pargatur aq calidissima: ga ex hac prouenit rigor. Et aliq accidit horripilo aut tremor: et b accidit ppter aerem frigidu et aquaz frigidaz: et cu iste cae erunt debiles tunc fiet rigor: et in maiori pte tunc accidit in febribz: et qd erit fortis tunc accidit tremor: et tñ no potest fieri tremor nisi pcedat rigor: et maxime qui fuit p pter hu. calos in febribz. Sz qd fit ex hiozib: frigidis fleg maticis aliq accidit sic die tremor absq: putredie: et b ac cidit soli i spib: virei flatis. Et medici dicunt qd ille q fit ab hu. calis est fortior: ga hu. e magis mordicatus: et q fit a frigore e minus mordicatus. Et nos videmus quia fit contrariu huius in rebz extrinsecis: quia aer frigidus dat b accides vehementer: et aer calidus nihil. Sz horri pilone bene facit. ppterea d q fortis tremoris ca est q

calozis nalis i ptibus intrinsecis: et in frigidatio mebroz exteriori: qd tunc mouetur na ad expellendu illd quod est suu. Bm siue calidu siue fridu: h fridu est plus Bm. Sz tremor qd fit in hora mortis e motus vtutis expulsiue pro pter ipo sustentandi mebra: et ppterea extinguit caloz intrinsecus et ex toto resoluunt: et assilat ille motus motui q no bz pñ nec sine nec caz h solū defectu: sic vñ in motu flame cadele: et i casu folioz arboz ppter psumptione. Et ppterea qd aduenit aliqd nae ab extrinsecis qd sit mor tifer ipsa expellit tunc corporis supfluitates ppter terro re sic accidit illis q decapitant. Sz tussis e motus vir tutis expulsiue in pulmone ppter expulsiue reru q le dunt instrumeta anhelitus eiz aere q egreditur secum et ppter adiutorium pectoris. Et ob hoc pz q virtus vo luntaria habeat aliquā inuentionem in hac re: qm na ipsa violentia iferat. Et est ca tussis est vna ex spib: coplonis male malis vel no malis. Sz malis fit ppter hu. q stillat a cerebro sic accidit a reumatib: aut a re q puenit a pe ctore ad pulmonem: aut a spodilib: sic ppter apata qd sit in ipso pectore: aut ppter re qd gnat in ipo pulmone: sic apa ta aut vlcerationes: aut ppter sanguine q egredit ab eo et erit sanguis ab eo pp vena fixam in eo: Et b est periculo sum: et aliq erit sanguis a pulmone per viam resudatio nis: eo qd tunc mebroz est vaporosus: et aliquando currit sanguis ad pulmonem a parietibus pectoris. Et medici dixerunt qd uidaz hoi accidit fortissima tussis: et cum tussi pteit vni lapide: et incotineti fuit ide liberat. Et adhuc dicunt qd est vna spes tussis q fit ppter mucillagines que nascunt in pulmone. Et aliq res extrinsece mouet tussis sicut pulvis et fum: et lana spinaz q dicit lana canina ha licalcalbus. Et et coplexiones non males mouet hoc acci dens. Saluo q virtus expulsiua no est nata laborare p illis sicut pro malibus: h mouet hoc motu per accidens. Et ppterea ga illud qd queritur a pulmone qd fit mo ueat ad expellendu illud qd ipi no cet: coeessa fuit ei a na bona virtus sentiendi. Et qñ sentit rez ledentem tangen do ipsum tunc mouet virtus expulsiua q est in illo. Et sic mouet pulmo ad hoc ppter coplexione malem: sic etiaz mouet ppter coplexionem no malem: qd no bz a fini natu ra facere nisi hoc: quia res que sunt a natura sunt duobus modis: aut necessitate: aut inuameto. Sz accidit tñ raro vt b accides fiat a rebz extrinsecis que no sequunt vias nature sicut dicitur est: q vnus homo habebat fortis simam tussim: et vnus medicus ex experimetalib: pcepit ei vt clauderet os: et incotineti fuit liberatus: et in alio p cepit vt stringeret collu: et fecit: et liberatus fuit. Et qñqz accidit tussis ppter copressione que fit pulmone ab alijs megibz: sicut fit in apostemate epatis: aut ppter nimia vel superflua satietatem. Et sternutatio est motus vir tutis expulsiue in cerebro ppter nundificationem sup fluitatum qd sunt in eo. ppter hoc aliq mndificantur su perfuitates corporis et pectoris et pulmonis: et aliq ex sternutatione expellunt aliq ex superfluitatibus qd sunt i ore stoichi. et ppterea fortis sternutatio aliq mouet vo mitiu: et hunc motu aliq facit virtus expulsiua quando humor suiualitate mordet meat: nariuz. ppter hoc res apposite naribus acute puocant sternutationem. Et si tu quereres si bec supfluitas puenit a cellulis cerebri ad nares et mouet sternutatione. Ridem qd b raro con tingere pot. Et ructus pp expulsiue fit ventositatis qd e in sto a virtute expulsiua. Et alices sunt ppter motum vtiutis expulsiue in mebris pp expulsiuonem supfluitatu su mose que est in mebris. Similr oscitatio est extensio mu sculoz mādibulaz pp expulsiuonem superfluitatu sumo sarum. Et ista sunt accidentia que superueniunt opera tionibus virtutis nutritiue et illis q appropriant ei.

Loz. Auer.

3 z

E

F.

Rubus
carnis

G.

H

I De accideri us supuenientib⁹ virtuti sensibili. Cap. 31°.

DEINDE volumus narrare accidia q³ superue-
nunt virtuti sensibili. Et a simpliciori scipien⁹ vt
a virtute sensibili. Et dicimus q³ quib⁹ virtus
sensibilis pnceps coisensibilitatis sit in corde vt
dictum est: non tñ coplex eius operatio manifeste nisi in
cerebro nucha⁹ z neruo. Et ppter ea hec mēbra q³ dicta
sunt: sunt frigide cōplonis z humide sube: z sunt passi-
bilitate est eorum dñatio sicut dominatio cordis: ideo sit
vt maior pars accitū q³ superueniunt operationib⁹ sen-
sibilib⁹ sunt a parte cerebri nuche z nerui. Sed cordi nō
pōt accidere egritudo ppter quāz pueniat puatio harūz
virtutū eo q³ mors aīcedit: q³uis non sit ipole vt accidit
ipis a corde aliqua debilitas z diminutio: z ascendit hoc
q³ si in eadē vna ex magnis arterijs alicui ex membris di-
minuit sensibilitas illi⁹ mēbrū. Et adhuc videmus q³ pri-
uaf sensus z motus qñ sincopat z etiā sit magn⁹ tremor
qñ dō multū timet. Et nos nō facim⁹ dñstrationē istius
sicut facit Gal. dñs iēde neruū q³is delectū sit q³ cor hz
uētiōne in operationibus harūz virtutū. Et adducim⁹ pba-
tionē a loco cēdi z nō cēdi p melioratiōe pbaōis: z
q³ ita est dixerūt medici q³ cāe adnēctus accitū sup has
virtutēs dicit q³ sunt a cerebro: nucha⁹ z neruo. Et tñ cū
tu curas ista mēbra caue ne obliuiscaris curāz cordis: sic
dñū est in libro sanitatis. Deinde volum⁹ narrare acci-
dia q³ accidit sensui tact⁹ z postea dābim⁹ eorū cās. Et
dicimus q³ b⁹ ē mōs de gile virtutū passiuāz q³ illa pati-
tur a quorū q³itātib⁹ q³ dñant in ea. 3° p⁹ accitia totū sunt
quot sunt accitia alia⁹ virtutū: b⁹ ē q³ corūpū penitus
sicut in mēbro paralytico: aut dimmū sic i stupore: aut
permittat in malā q³itātē sic est in sensu doloris. 3° pua-
tio sensus in toto corpore ē mors de necessitate: s⁹ puatio in
vno mēbro z diminutio in toto corpore polis est. Et
cāe q³ faciūt hec accitia sunt de necessitate mala cōplo mā-
lis z nō mālīs: z mala cōplo q³ ipsa fūc est in cerebro: nu-
cha⁹ aut neruo. Et ē pseruātā si hec accitia sūt ab oco
spēs⁹ male cōplonis: aut a pte earū. Et dicimus q³ qdam
istorū mēbrozū sunt frigida z sicca: sic nerui: qdā frida z
hūida: sic cerebri z nucha⁹ z q³ ita ē ista mēbra patiunt⁹
a frigidityte: aut a friditate z humiditate vt plus: z ppea
sunt cāe istoz accitū iste due res. 3° q³ mala cōplo ca-
lida b⁹ faciat nō est ipole: quā declarātū est q³ opatio ali-
cuius mēbri nō coplex nisi p calozē mēsuratū z tēperatū
z nō est dñia ex q³ q³itate exeat tēperātia: z si accit est de
raro ptingēb⁹. Nec ēt est ipole vt hoc accidat ppter sic-
citātē: q³ nos videmus decrepitos q³ valde par⁹ sentiūt
s⁹ si puenit a siccitate remotū est vt fiat subito. Et postq³
qualitas frigida iquātū est frigida est cā horū accitū p
maiori pte exīte pūcta cū humiditate aut nō cōiuncta:
q³uis humiditas sit pparata ad hoc agendū eo q³ facit re-
larationē: ppter ea qñ est cōposita cū caliditate remotūz
est vt fiat hoc accis: sed nō dicimus q³ sit ipole. sed diffi-
le est inuenire cōplonē mālē solūz humidā nisi sit coniun-
cta cū calitate aut frigidityte: q³ qd facit hoc non est nisi
humor extra nām. Et humor nō est nisi aut frigidus z hu-
aut frigidus z sic. aut calidus z humidus vl calidus z sic.
Et postq³ dictūz est que spēs cōplonis p maiori pte
est causa huiusmodi accitū dicēdū est quomodo accidit
super has operationes. Et dicimus q³ hec mala cōplo
qñ sit in cerebro sequitur ex ea diminutio sensibilitatis in
toto corpore. Sed qñ sit in cerebro sit i ipso pmo z sub-
stantialiter: aut sit ppter cōicationē quāz habet cū ore
stōch⁹: z qñ sit in vno latere cerebri: sit in latere corporis
hoc accis. Et sil⁹ qñ q³latur: aliquis malus humor doni-
nans in aliquo neruo: tunc puatur aut dimmuit sensus il-
lius mēbri cuius ppius est ille neruus. Et humor potest

generari i neruo duob⁹ modis. vno sit ab humore a quo
nutritur neruus ipse z tadē paulatiz nutrit⁹ donec acci-
ret malignā cōplonē. Alio mō vt nō sit humor in neruo
sed infusus in humore ipm circūdāre. Et aliquid accidit
hoc accis neruo pforato propter oppilōnē: z oppilatio
sit aut ppter apā: aut ppter hu. grossūz: aut ppter cōpres-
sionē. Et q³uis hec egritudo sit morbus officialis: tñ etiā
est consimilis: q³ post apostemia z grossiciē humorū: z cō-
pressionē sequit⁹ mala cōplexio. Et qñ iste causē fortifica-
tūz erunt causē puatiōis sensus in vno mēbro aut in plu-
ribus aut in toto corpore: z cū causē iste sunt debiles sūt
causē diminutionis sensus. Et qñ q³ mutantur ad malū
hoc est vt sit mala sensibilitas que noīat dolor prouenit
a mala cōplexione calida aut frigida mālī: aut non mate-
riali. Et dolor sit qñ non dñatur hec mala cōplexio super
totūz mēbrū. z illa cōplexio noīatur a medicis mala com-
plexio diuersa. Sed qñ dñatur sup⁹ mēbrū totūz mala
cōplexio: tunc non sentit ipāz: aut sentit stupide. Et causa
huius quare mēbrū nō sentit ipsam aut sentit stupide: nō
est nisi ppter cōplexionē suā naturalē. Et qñ fieri parte
ipius mala cōplexio extra nām sentit ipāz per remediū
bone complexionis. Et qñ bona complexio erit permu-
tata tota: tunc non sentiet dolorē: q³ nō erit cū eo cā fem-
tiēs: z erit mēbrū sicut mortuū. Et quelibet qualita-
tū passiuāz pōt dare accidens hoc mēbro. ppter ea q³
iste qualitates p maiori parte hnt plus pati q³ agere: sic
caliditas z frigiditas plus habet agere q³ pati. Et solū
cōtinuitatis nō est causa doloris: sicut dicit Gal. sed solu-
tio pūnitatis est causa cōplexionis que facit dolorē: q³
est: q³ solū pūnitatis est cū malo motū: z pueniēs est vt
talē motū sequat⁹ mala cōplexio. Nec sunt etia⁹ causē
doloris due res sum. v. 3° solū cōtinuitatis z caliditas z
frigiditas sicut dicit errās Amicēns: q³ est: q³ de claratū
est iā in libro de ala. q³ iste sensus sentit pmo iter sensus
oēs. 3° quorū qualitates hoc est ca. frigidū. sic. z hū. g. dolo-
res nō hnt nec sententiā ab eo sensu nisi quādo multū su-
perabit⁹ sua ppiā sensata: sicut accidit alijs sensibus. 3°
nisi q³ oculus nō dolet nisi ppter sup fluitatē colorūz qñ
exēunt vīā tēperatā vel mediā: sic lingua cū saporibus
auditus cū sonitis: z odoratus cū odorib⁹. Et si accideret
huius sensui tactus dolor ppter solonēz cōtinuitatis tūc
esset suūz ppiū sensatum substantialiter solutio cōtinui-
tatis solū. Et sicut oculus dolet ppter superfluitatē co-
lorūz: ppter ea q³ sūnt sensatū est de genere colorūz z nō res
que sit 3^oia colorū. Sed solutio pūnitatis est p⁹ quā ac-
cidit qualitates supflue. z aīa sensibilis nō est nisi ad q³li-
tates. Et Gal. etiā hoc cōstituitur quādo dicit q³ vola ma-
nus nō sunt facta in fine tēperātie: nisi ad apprehenden-
dū contraria. Et ad hoc apparet q³ superfluitas cōtra-
rionūz est causa doloris qui sit in sensu eo q³ parum: z mul-
tum de necessitate sunt sub eodem genere. Et delecta-
tio que est 3^oia dolori non est nisi cōpbeniō sensati remi-
perati z sūnt sicut delectatur sensus tactus ex aqua ca-
lida: z visus ex coloribus viridibus: z gustus ex saporib⁹
dulcibus: z auditus ex amenis vocibus: z odorat⁹ ex odo-
rib⁹ aromaticis: z qdā delectatiōes pcedit molestatio: z
ille sunt delectabiles nāe: z quedā sunt abq³ molestatio-
ne precedente. Dolorū quidā sunt in toto corpore: z
quidā sunt in vno mēbro: sicut dolores qui sunt in stō-
vel capite: vel intestinis. Et nos loquemur de
manifestioribus z dicimus eorū causas. Et dicimus q³ do-
lores q³ sunt in capite qui noīantur in arabico sōda: cau-
se eorū sunt abq³ dubio aut ex mala cōplexione calida eorū
aut frigida sunt: aut mālēs aut non mālēs: z hec mala cō-
plexio potest fieri pmo in substantia cerebri: z aliquid sit p-
pter cōmunicationem alterius mēbri sicut ppter stō-
machum.

A machin. Et horum quod sunt qui pfeuerant longo tempore sicut dolor ouis: et sunt paroxysmali: et hoc fit propter malos humores qui gignunt in cerebro successiue: sic permutat sua complexio ad malum ad gignendum hunc humorem semper: et per eadem viam currit oes egritudines chronice: quia ille permutat complexionem in membrum: et acquiritur disponere gignendi malos humores. Unum eorum curatio est difficilis aut impossibilis sicut est dolor emigraneus. Et materia ex qua sunt aliquae huius egritudinis species: aliqui est in sanguine arteriali: et puenit hoc quia curat egritudo quae incidit arteria. Et huius egritudo fit propter duas malas complexionum. Vbi caliditas et frigiditas non est malis: quia illa quae non est malis longum tempore durat. Et membrum consuetum dolorosa sunt iteima et stomachus: et huius accidit propter digestionem quae est in eis manifesta multum quia errat sepe. Et causa quae facit dolorem in ipsis: aut sunt cibi vetusti: aut humores grossi: aut melancholici: et dolor quod puenit ab eis est multum fortis et chronicus: aliquando sunt dolores fortes propter humorem cholericum. Sed humores qui gignunt procedunt dolores chronici in intestinis sunt: aut humores grossi frididissimi sicut flegma vitreum: et coarctatiles et humores calidi. Sed dolores qui continent totum corpus sunt illi qui dicuntur labores: et sunt triusmodi secundum medicos: unus dicitur ulcerationis: alter extensionis: et alter apostemosis. Et quodammodo sunt a rebus intrinsecis: et quodammodo ab extrinsecis: et vltimatus fit penitus propter humores: et quod fit propter multum motum fit propterea quod dissoluitur ex corpore humiditates propter ipsum motum: et illud accidit propter calorem humoris malis: qui est in corpore male qualitatis. Sed alie duae species laxitudinis sunt una: nisi quia diuersificant secundum magis et minus: quia quando superfluit dolor exterioris fit apostemosis. Et causa quae fit facit hos duos dolores est humor aut motus magne laxitudinis: et ille qui fit propter humores fit necessarius propter multitudinem humorum: si sunt dissipati in qualitate aut non. Et multitudo humorum attribuit duabus rebus aut ut sit multitudo per accensum: hoc est propter defectum virtutis: aut ut sit multitudo per se aut propter ambo. Et multitudo humorum quantitativa cuius sanitas virtutis nominatur repletio secundum locum: et multitudo quae est cum vno malorum accidentium nominatur repletio secundum virtutem: quod est quod virtutes impediuntur pro maiori parte propter quantitatem et qualitatem. Et cum illo impedimento necessario coniungitur malitia qualitatis: et illi plus appropriatur. Et aliqui sunt isti dolores propter malam complexionem calidam aut frigidam si nequa. Et generaliter accidunt dolores in corpore cum apostematum accidentium cum grossorum humorum. Et propterea quod sensus qui dicitur desiderium est proprius oris stomachi: videnda sunt accidentia quae eidem superueniunt.

E De accensibus superuenientibus virtuti appetitive. Cap. 3. **ET DICIMVS** quod accidentia superueniunt huic operationi secundum quod accidunt alijs: aut quod permutat: aut diminuitur: aut corrumpitur. Et accensio diminutionis sunt sicut accensio corruptionis: et illud quod corrumpit appetitum aut diminuit est de necessitate una ex speciebus male complexionis non malis aut malis: quae fit per in membrum patiens aut per coram habere cum aliquo membrum. Et complexio quae fit in membrum qualis dicitur operatio ista est calor extra naturam. Sed quidam opinantur quod frigiditas est causa magis propinqua dandi appetitum quam auferendi: propterea quia haec operatio quae est in hoc membrum iuuatur et coelest per frigiditatem et acetositatem quae ei transmittitur asplene. Sed quod haec frigiditas vltimatur est causa prima tionis istius operationis. Nec est dicendum quod acetositas in quantum est frigida adminiculat huic operationi: sed in quantum est acetositas est causa stimulus ad bonum. Et similiter quod dominabuntur humiditas et siccitas impediunt hanc operationem: quod est quia nullum membrum agit et patitur naturaliter nisi propter complexionem temperatam in quatuor qua-

litatibus. Sed lesio quae fit propter colligatiam cuius alio membro est sicut mala complexio quod puenit a cerebro propter nervum colligatam vtriusque. Et aliqui accidunt hoc propter repletionem corporis ex multis superfluitatibus: et propter hoc non indigent membrum cibo: quod est: quia appetitus non fit nisi quod dissoluitur ex nervis corporibus res quod debet restaurari per silem: et non est huiusmodi. Vt sit vna causa sensus istius membrum quod membrum quod ca rent nutrimento: trahunt ab epate: et epas ab ore stomachi: et sic fit desiderium in ore stomachi et nuntur restaurare illud quod dissolutum est ab eo et alijs membrum. Et motus attractio nis in stomacho per modum appetitus et sensus est triusmodi: tui attractionis quod fit per modum nutrimenti solum: quod est: quia ille qui fit per modum nutrimenti est attractio oris stomachi ab epate. Sed attractio quae qua prouenit motus desiderij in stomacho est attractio epatis ab ore stomachi. Et nos non sumus locuti de hoc: nisi quod vnicuique membrum necesse est ut restauret per silem: quod ab eo dissoluitur: et tamen nullum ex alijs membrum sentit euacuationem rei quae dissoluitur ab eo. et si ita est nullum membrum sentit euacuationem hanc nisi per se membrum. Et est eorum seruens in hoc. Aut potest dici quod dissolutio quae fit in ipso quod colligata dissoluitur aliorum membrum in eo quod est membrum corpus: et ipsa habet trahere ab eo. Sed propterea quod fortificat desiderium huius membrum quando dissoluitur a membrum humores: et debilitatur quod non dissoluitur: apparet quod hoc fit: propterea quod inter ipsum et alia membra sit similitudo et societas substantialis: et non per accidens. Et est hoc membrum quasi sit species omnium membrum: quia ipsa debent sentire hanc resolutionem. Sicut nos videmus quod membra sentiunt per nervum etiam in locis quae non sunt nervosa: et sicut discernit lingua cibos conuenientes ab inconuenientibus toti corpori. Et propterea quod sensus istius membrum et desiderium istud est substantie calide et sicce: si cut est cibus: vel frigide et humidi: sicut est aqua: sicut necessarium ut veniat accidentia istis duabus speciebus: et iam diximus causas corruptionis et diminutionis appetitus calidi et sicci. Sed causa corruptionis appetitus frigidi et humidi propter hanc complexionem in eo exuberantem: propterea dicitur medici quod corruptio appetitus cibi fit per calidum et siccum superfluum in membrum. Et corruptio appetitus potus est per frigidum et humum exuberantem in ipso: et vniuersaliter hoc non fit nisi propter malam complexionem frigidam et humum. aut si frigidam solum: quia difficile est imaginari quod hoc fiat propter malam complexionem calidam et siccam. Saluo quod opinatur quod ab hoc est venire possit in fine febrium ardentium quando appropinquant morti. Sed corruptio istius operationis aut eius exitus a cursu naturali fit propter qualitatem aut quantitatem. Et quod fit propter quantitatem sicut appetitus augmentatus comedendi multum: est propter vnam duarum rerum. Aut propterea quia corpus est nimis dissolutum sicut in conalescentibus: quod habet fortioris appetitum digestionem. Aut propter frigiditatem multam oris stomachi: quod est: quia iste operationes secundum quod dictum est a medicis inuuant et coelestur frigiditate temperata: et quando fortificat tamen non sit vitiosa: quod tunc quod appetitus falsus fit. Et aliqui accidunt ut haec mala complexio sit non malis: et aliqui est malis sicut propter humum acetosum aut melancholicum. Et quod fit propter malam complexionem malis dicitur caninus appetitus. Sed causa superfluitatis appetitus frigidi et humidi est de necessitate propter malam complexionem calidam et siccam vel non malam. Et malis quae facit hoc accidet in hoc membrum est cholera aut flegma falsum. Et haec mala complexio quae fit in hoc membrum aliqui est primo propter in eo: et aliqui propter coitatem alterius membrum: sicut est epas et pulmo et alia sicut diximus superius quod sensus membrum propter dissolutionem calidam et siccam ab eis causa est attractio nis eorum: eodem modo accidunt in appetitum frigidum et humidum. Et debet scire quod aliqui eueniunt mala accensio virtuti expulsiue

Cor. Auer.

J 3

Prima responsio

Secunda responsio

G

H

I aut attractiue p puationē sensus mēbri: qd est: ga virt^{us} nō expellit p maiori pte nisi qñ sentit rē ipsam ledētē sic accidit itestinis: qñ qñ diminiuit aut puauf eoz sensibilitas accidit eis vna spēs colice: z filr qñ diminiuit aut puauf sensibilitas oris itōi puauf virt^{us} attractiua q est in stō.

De accidentibus superuenientibus virtuti motiue voluntarie. Cap. 33^m.

ET POSTQVAM sumus locuti de accidentibus q adueniunt sensui tactus. Deinceps narrandum est de his q accidentunt motui voluntario: ppter rea ga vt plus qñ vnus corrumpitur z alter corrumpit excepto qñ accis est vniuersale toti corpori. Sed qñ est particulare in vno mēbro pole est vt puauf vnus z alter remaneat. Et hec est snia Hal: z hoc cōuenit cū eo qd dictū est in causa sensus z motus: qd est: ga calor cū quo fit sensus nō est idē cū eo cū quo fit mot^{us}: z diuersitas q est in eis nō est nisi mensura temperantie in vnoquoq; ipsorum calozū propria his duabus operationibus. Et ppter ea fuit necessarium vt sit cōplexio neruozū motus alia a cōplexione neruozū sensus: ppter ea ga ipsi nerui habēt tēperatū calozē: cum quo fiunt ille operationes: z propterea puauf sensus qñ iciditur neruus sensus: z remanet motus: z qñ iciditur neruus motus: aut percutit puauf mot^{us} z remanet sensus: z qñ icidunt ambo aut percutiuntur puauf ambe operationes. Et qñ aduenit hoc accis toti corpori fit appopleia: z qñ accidit vni mēbro fit tūc paralytie. Et tu scis p teipsum oia accitia ex accidentibus accidentiū supra mēbra motus per ea que precesserunt: sic accidit qñ puauf virtus nerui vocis: q tunc puauf vox. Et qñ puauf virtus diafragmatis suffocatur homo vniuersaliter in omnib^{us} alijs motibus voluntarijs: sic accidit in motu musculi vesice aut in musculo ani: q tūc egrediuntur supfluitates hu. z sicce sine voluntate. Et propterea ga tūc scis ab alio loco loca nerui z colligantiā quā habent cū quolibet membro tu poteris cognoscere qñ fuerit lesa operatio alienius mēbri p quem nerui fuerit lesa. Et accidentia que veniunt instrumentis motus sunt tribus modis similiter: aut vt puauf eoz operationes sicut in appoplexia aut paralyti: aut vt diminiuantur sicut in stupore z dormitiōe: aut vt opationes permutant ad malas sicut in tremore aut spasmō. Et nos volumus dare causas vniuersales. Et dicimus q cause diminutionis motus aut corruptionis ipsius sunt ille eedē cause cū causis corruptionis sensus. Et debes B filr scire quod dictū est superius de cōcicatione cordis: z filr qd dictum est in spēsbus male cōplexionis que facit hoc accis sic debet hic intelligi. Et scias q tremor est motus cōpositus qui fit in membro: eo q virtus animalis motiua pugnat cū virtute declinatiua que est in membro trahēte mēbrū ad se. ppter ea fit in his motus dñus aliqui superius qñ fort ficas virtus motiua: z aliqui inferius qñ fortificatur virtus declinatiua. Et causa istius accidentis est vna ex spēsbus male cōplexionis: z vt plus accit ppter malam cōplexionē frigidam z hu. quia neruus non debet ledi nisi per istas vt plurimū. Et spasmus q dicit in arabi eo tūc est actio nerui in se z decurtatio sue longitudinis: ppter ea q dñis z colligitur. Et illud accidens aduenit membro propter duas res sicut accidit in reb^{us} extrinsecis z in chozdis z in silibus: z iste due res sunt aut mala cōplo calida dñans supra mēbrū ppter quam colligit^{ur} z dñis sicut chozda in magno estur: aut mala cōplo hu. malis que implet neruū z distēdit ipsū: z ppter ea crecit latitudo z diminiuit lōgitudō fz pportionē extēdiōis latitudinis necessario. Et ista repletio z distēsiō que fiūt in mēbro sunt propterea q illa humiditas puerit in substan-

tiā aereā z ob hoc neruus laboriose eā cōtinet: sic nos videmus in vtre vini bullientis: z accidit ppter ea q ptes aere indigent maiori capacitate partibus aqueis aut terrestribus: z ob hoc qñ res humide conuertunt ad siccitatem: tūc nerui colligunt^{ur} z dñunt sic accidit corrigys q calefiunt ad ignē: z qñ pueriunt ad aereitatem: augmētāt eozū quātitas. Et scias q hec est indigentia necessaria ppter superflūzū humiditatem que accidit in neruo ad B vt extēdatur z crescat fm omnes dimēsiōes: nō vt dñatur aut colligatur. Et vtinam ego scirem quare extēdunt in latitudinem z non in longitudinem. Saluo q potest dici q extensiones que fiunt in latitudine vincunt quando fit collectio extensionū que fiunt in longitudine: z ppter contrarietatem neruus de necessitate. Et Hal. nō sentit in hoc nisi contractionem que est decemētū defēdens versus terram: z pluries appellat ipm distensionē z maxime cōtractionē que continet corpus an z retro. Et plures medicici intendunt q extēsiō sit opposita contractioni. Sed hoc non accideret nisi ppter humiditatem solum z fieret longitudo: sed illis cadet idem dubiū qd accidit in distensione que fit in latitudine siue in longitudine que est fm Hal. causa dñionis humide. Et scias q verba medicorum in hoc accidente vniuersaliter sunt ppinquiora vt sint vba musicorum q vt sint demonstratiua. Et si deo placuerit ego faciam vñ ex hoc solū tractatum qui sequet viam demonstrationis: z poterit intelligi ab illo res nobiliores q bec. Sed qñ fit hec dñio nascitur bellū inter duos motus: vt inter motum virtutis motiue: z motum dñionis: z aliqui fit in neruo vna species contractionis q non accidit ppter dominationē caliditatis nec siccitatis nec propter humorem aerem qui distendat: immo est propter fortitudinē virtutis expulsiue que est in neruo ad resistendum rei ledenti: z tunc colligitur in seipso z contrahitur vt fortificetur super rem quāz expellere intēdit: sic faciunt aialia que volūtē mouere ad cursū vel ad saltū: in primis colligit^{ur} z dñunt oia mēbra z postea cōplēt eorum volūtatem. Et hec species cōtractionis est velocis curationis: nec dñ attribui egritudini z dñ expanditatio.

De sapore z odore in gliali. Cap. 34^m.
HVCVSQVE declarauimus accidentia que fiunt super sensum tactus. Deinceps volumus loqui de accidentibus superuenientibus sensui gustus. Et primo dicem^{us} de saporibus z postea de odore. Et dicimus propterea q elementum non habet odorem nec saporem eo q ista duo non fiunt nisi in composito z corpus vegetabile z animale declinat ad calozē z humiditatem: necessarium fuit q sapor naturaliter declinaret ad has duas qualitates: quia sapor fit per admixtionem substantie sicce cum humida: quando coquuntur per calozem decoctione determinata. Et propterea diuersant spēs saporum fm diuersitatem quantitatis huius decoctionis: propterea temperata est calida z humida z facit saporem dulcem: z distemperata est calida z sicca z facit saporem amarum: z ista duo fiunt elementa saporum fm nos: sicut album z nigrum sunt elementa colorum. Sz media que fiunt inter ea sunt fm remissionem vel cōmixturem decoctionis: q ppinquius dulci est vinctuosius: z ppinquius amaro est falsius: z inter istos sunt acutus liptivus z acetosus. Sed qd odores fiunt ex radice vaporū fumosorum: z ab hac parte est aer suū subiectū si fuerint dominantes super ipsos caliditas z siccitas: propterea inuenies multas res quarum odor non manifestatur nisi quando calefiunt ab igne sicut lignum aloes z similia. Et alie res sunt que indigent fricatione manus. Et tunc dant earum odores propter caliditatem fricationis manus. Et propterea videtur q homo sit aptior ad discernendum

3 de p thei
fir tra. 9. c.
3. ad lram.

A nēdū īdīuīdū odorabīlī ceteris alijs aīalībīs q̄uīs quē dā aīalīa habēat fortiorē sensum odoratis a remotis.

C De sensu gustus 2 de accitib² ei supueniētib². Cap. 35^m.

D E INCEPS volumus dicere de sensu gustus. Iste sensus nō indiget medio extrinsecō: quemadmodū indigent tres alijs: propterea quia cū quidā tactus 2 sentit propter humiditātē q̄ est in ore. Et

propterea facte fuerunt due vene in lingua vt continue gūent hanc humiditātē: 2 q̄ corrūpitur hec humiditas in ore sicut in infirmis nō p̄st tūc sapores veraciter cōprehendi. Deinceps volumus dicere accidentia que veniunt huic sensui. Et dicimus q̄ accidunt illis tribus modis quibus accidunt alijs: hoc est quia aut corrūpitur iste sensus aut diminuitur aut cōvertitur ad malū sensus.

Corrūptio fit pp̄ vñā ex speciebus male cōplexionis in eodem infirmo istius sensus: 2 istud est in lingua aut mēbro cōicante cū eo: sicut in cerebro 2 nēro mīssō a cerebro eidem. Et diminutio fit propter easdē causas q̄ sunt debiles.

Sed accidens q̄ facit ipsum sentire malo sensu fit duobus modis: aut quia sentit aliquem saporem non discernēdo q̄s sapor sit: aut quia sentit sapore contrarium ei: sicut si sentiat dulce illud q̄ est amarum: 2 sic de alijs.

Sed si sentit aliquē saporē: nullo saporeto p̄st: hoc fit propter malū cōplōnē malē: q̄ est: quia nos videmus quia sentit saporē illius humiditatis: ita q̄ si sit cholera sentit amaritudinem: 2 si sit acetositas sentit acetositaē: 2 si est dulcis dulcor: enī. Et q̄ fortificatur hec mala cōplexio tunc sentit omnia sū illi saporē: 2 iam declaratū est in nālī phīa: q̄ oīa instrumenta sensuum sunt vacua a sensibilitate suā: app̄hensionis: quia si ita nō esset ipsa non app̄henderent eas: q̄ est: q̄ si pars visibilis oculi esset colorata non reciperet omnes colores: q̄ in rebus nālībus recipiens non recipit sūmī simile: sicut dicemus: 2 sicut est in isto sensu sū est in alijs. Et propterea q̄ aduenit ei hoc accis sentit oēs sapores sicut vñū. Et ali-

quādo accidit quando iste sapor non erit multum fortis vt sentiat sapores quasi temperatos propter hunc malum saporē quē habet: 2 hoc idem accidit etiā p̄pter res extrinsecas: sicut accidit comedenti res amaras: 2 postea bibit aquam: 2 tunc sentit eam quā dulcem.

C De sensu odorat² 2 de accitib² ei supueniētib². Cap. 36^m.

I STE sensus recipit res odorabiles per medium aerem: 2 in multis aīalībīs reperitur fortior q̄ in hoīe: sicut in aglis: apībīs: 2 sībīs: 2 propinqua sunt īdīuīdū odorabilia īdīuīdīs saporibīs. Saluo q̄ nos non comprehendimus ita bene oīas odorē sicut oīas saporem: q̄ est: quia iste sensus debilior est in nobis 2 gust²

est fortior: quia est quidā tactus 2 sensus tactus est fortior in homine q̄ ceteris aīalībīs: quemadmodū quidā alio rum sensuum sunt fortiores in aliquibus alijs aīalīū. S3

operatio aeris in sensu odoratus est per hunc modū: q̄ aer fert illud quod resolvitur ex substantia aerea ex reb² habentibus odorē per silitudinē quam habet cū eo quousq; perducit ipsum ad sensum per se 2 per adiutorii partem ignee. Et iste sensus inuenitur etiā in aīalībīs carentibus sanguine sicut in formicis 2 apībīs: 2 illis que degūt in aqua. Et diversificatur homo ab alijs aīalībīs in hoc: q̄ hō non potest odorare nisi cūz olfatione: s3 multa alia aīalīa odorant sine olfatiōe sicut aīalīa que carēt sanguīne. S3 quō trāset odor p̄ medīz aerē aut ignē nūc dicere volumus. Et dicim² q̄ ga p̄paratio est in aere vt accipiat vaporosum odorabile vel odorosū: 2 ē vaporē: 2 fit in aq̄ p̄pter nāz: quā habēt elemēta: vt vñū ab alio recipiat vapores qui generant in eis p̄pter silitudinē q̄ est in eis: q̄ fit p̄ hūc modū q̄ terra mittit vaporē suū aque: 2 aq̄ recipit ipm p̄pter silitudinē quā h3 cū terra in frigi-

ditate: 2 humectat in aq̄: 2 aq̄ mittit vaporē suū humidū aeri: 2 aer recipit ipm propter silitudinē quā habet cum ea in humiditate: 2 aer mittit igni p̄pter silitudinē quam habet cum aere: 2 ignis recipit ipsum: 2 per hunc modū dissolutionis pervenit ad nostros sensus.

C Propterea dicendū est q̄ sensus visus est appropriatus aque: 2 odoratus parti ignee humose: 2 auditus aeri. Et propterea finit maior pars odorabilium fanatio egritudinum frigidarum cerebra: de odore vero rerum frigidarum hic tractare volumus. Et deinceps volumus dicere q̄ accidentia huic sensui venientia sunt sicut aliorum: quia aut corrumpuntur aut diminuantur aut permittantur. Et corrūptio fit propter vñā duarū rerū: aut propter dominationē male cōplexionis: aut p̄pter oppilōnē factā in infirmo hoc. Et diminutio fit quādo iste cause sunt debiles.

Et permittatio fit quādo accidit suo instrumento mala putrefactio: 2 tunc sentit oēs res odoratas fetidas.

C De sensu auditus de ei cōcurrētib². Cap. 37^m.

S ONVS fit p̄pter iactationē corporū solidorum: 2 quāto illa iactatio erit fortior: tāto erit sonus fortior 2 acutior: 2 p̄dest ad sonum faciendū forma instrumentorum recipientium vt sint concava aut perforata aut rara: 2 app̄hendit iste sensus mediātē aere aut aq̄. Item d3 q̄ sonus est pulsatio aeris refracti in talibus instrumentis. Et sicut aer dūcit colorem ad infirmū visus p̄pter perviuitatē corporis: sic adducit sonum ad auditū p̄pter velocitatē receptionis motus istius rei: quia aer recipit ipsum velociter 2 formā in ipso 2 remanet hec impressio motus. Et iam postq̄ separatur est motor: 2 sū forma que fit ab illo: 2 similis remanet in aere sonus tēpore sufficienti donec possit venire ad aurē: p̄pterea quia sonus est motus vel a motu: 2 omnis motus est in tempore: 2 B est contrarium rei visus. Et propterea audimus tonitrua post visionem coruscationis: 2 videt homo ictū lotricis vltra aquā anteq̄ audiat sonū: q̄uis causa amborū sit eadē. Et hec est causa quare audimus vltra muris: 2 nō videmus vltra murē. Et etiā figura instrumentorum est causa istius: 2 quelibz iactatio aut pulsatio facit reuerberationē: 2 hoc propter accidit vt homo audiat suā p̄p̄ia voces. Et vox fit per instrumenta anhelitus. Et propterea nō pōt homo facere vocē 2 anbelare simul: q̄ istis nec vox nō fit nisi p̄ aliquā imaginationē. Et instrumentū cum quo operatur sensus auditus est aer receptus in aure: 2 s3 q̄ aer est quietior 2 subtilior est operatio eius p̄fectior: 2 sū est in odore. Et hec opatio prima p̄pter malā complexionē: aut p̄pter oppilōnē factā in instrumentis istius sensus hoc est in aure. Et ab his eisdem causis fit diminutio q̄ sunt debiles. Sed audit² phāsticus fit p̄pter vñā duarū rerū: aut p̄pter acumen auditus q̄ est in infirmo auditus: quia sentit ē parū motū qui fit in aure: aut propter ventositatē que fit in ipso extra naturam.

C De sensu visus 2 de ei accitib². Cap. 38^m.

P ROPRIETAS visus est quia recipit colores non demutatos a nā: 2 propterea habet convenientiam p̄p̄ia cum materia: 2 propter illā convenientiam est factum propriū abstractū a rōne 2 ab intellectu: 2 si non esset sic ipse intellectus esset. Et hec receptio fit mediātibus aere vel aqua. Et ista duo elemēta sunt quasi media inter nālīa 2 formalia: 2 propterea sunt dominantia super hoc instrumento aqua 2 aer: quāuis hic cadat aliquid dubij: quia iaz dictum est q̄ ignis est veracius medium quod est inter formā 2 materiā: 2 hanc solutionem volumus relinquere alteri tempore. Et adductio coloris quam facit aer ad visum fit per corpus pervium cum adiutorio lucis. Et si tu quæris quid sit lux. Respondeo q̄ est illud in quo fit ymbra ex corpore

sol. Quer.

3 4

Diffō lucis
1

grōffo. Et ſcias q̄ ſenſus viſus recipit formas rerū in hunc modū: quia aer mediātē lumine recipit formas rerū: p̄mo: et poſtea mittit ad tunicā inſi riorē: illa dat alijs quorūq; h̄ metus puenit ad tunicā poſtremā: poſt quā ſtat ſenſus cōis q̄ apprehendit formas rerū. Et in medio iſtarū eſt tunica glacialis q̄ eſt ſicut ſpeculum media inter nāz aeris et aq̄: et p̄p̄ea recipit figurā aeris: q̄a eſt ſicut ſpeculum et mittit eas aque: quia ſua nā cōicat iſtis duabus naturis: et aqua quā dicit Ariſt. q̄ ſtat poſt humiditates glacialē eſt illa quam appellat Baſ. vitreā. Et in hoc recipit ſenſus cōis formam: et q̄ iſtam recipit mittit iſtam imaginative: et ibi recipitur ſpirituali receptione. Et p̄pterea dī q̄ forma recepta h̄z tres gradus: primus eſt corporeus: ſecundus ſpiritualis qui eſt i ſenſu cōi. tertius gradus eſt ſpiritualior qui eſt imaginatiua. et ab iſto gradu venit ad alios gradus altiores et nobiliores. Et q̄ argumētant a lineis radiolis que exeunt ab oculo et vadunt vsq; ad rē viſā. Dico q̄ inuentio taliū lineaz nō h̄z intētiōē ſm ſenſum: ſed ſm intellectū vt intelligat q̄i vt exeant ab oculo. Sed vere videre et q̄ accidit ab eo nō cōplect niſi p̄ intentionē h̄z linearū in figura noua et figura noua eſt verax: et p̄p̄ea ſubtū h̄z dimēſionū eſt corpus peruiū: q̄d eſt q̄ hoc corpus aſua nā h̄z recipere lumē et colorē tali receptiōe. Et qui ſtare vult ſuper h̄ legat 2^m librum de ſenſu et ſenſato. Et ſcias q̄ viſus hoc mō recipit colorē. q̄ aer recipit ipſū p̄. et poſtea transmittit ipſum viſui: eo q̄ eſt corpus peruiū luminabile: et q̄ h̄ ſit vix q̄ aer ipſū recipiat: et q̄ videm⁹ nebulas raras vltra quas ſol p̄trāſit: q̄ tūc corpora q̄ ſupponunt iſtis nebulis colorant ſuo colorē. Deinceps volum⁹ dicē de accitib⁹ que ſp̄ pueniunt ſenſui viſui q̄ ſūt tribus modis: nā aut p̄uiat hec opatio: et dī cecitas: aut debilitas: et dī oſcuſa tio. aut permutat in malū viſū nō bene app̄hendentem. Et hoc accidit p̄pter aliq̄d corporeū que ſunt ordinata ad h̄c apprehenſionē vel plura. Et iāz tu ſcis ex quot reb⁹ cōpoſitū eſt inſi iſtius ſenſus. Et p̄p̄ea volum⁹ dicere cauſas iſtorū accidētū per hunc modū. Et dicimus q̄ cauſe cecitatis ſunt multe: q̄ aliq̄n accidit p̄pter oppilationē que ſit in neruo p̄ que trāſit ſp̄s viſibilis a cerebro ad oculos et nō eſt poſſibile hoc accidere p̄ malaz cōplonē factā in ipſo ſpiritu: q̄ tu plies ſciuit q̄ mēbra nō h̄nt agere nec pati niſi p̄pter cōplonē cōuenientem illis in q̄titate et q̄litate. Sed malitia cōplonis aut ē frida aut calas: ſi eſt frigida tūc groſſat ſp̄m taliter q̄ inſi viſus nō pōt recipere ab eo: aut ſi eſt calas tūc ſubtilianſ ſp̄ritus et ſp̄arguntur: ita q̄ forme non poſſunt ſigi in eo. Itē puenit hoc a paſſiōe humoris glacialis vel tele ara nec vel ab ambob⁹ q̄ obſcuratur eorū claritas p̄ multas cauſas que hoc facere poſſunt: quia tūc cōueniēter colores nō poſſunt ſigi in eis. Itē pōt accidere p̄ decurſum aque in humiditatem albugineaz taliter vt obſcuretur claritas: et etiam accidit q̄ vulnerat cornea: et tūc egreditur vneaz: hoc ſit ſicut granū vel ſcabies q̄ naſciſ in oculo. Item poſſeſt accidere quando ſunt humor albugineus: Itē accidit p̄pter vngulā que naſciſtur in p̄uncti ua quādo cooperit totū forami vneaz: et maiora et peiora accidētia p̄ que puenit cecitas ſunt mala apata que ſunt in totalitate oculi: ita q̄ aperiuſt oēs ptes oculi aut plurime et eſſit oculis: aut ſūt ſimile q̄ rodūt ipſū tunicas. Et nūc dicam⁹ de cāis debilitatis et diminutionis viſus ſunt diuerſe: p̄p̄ea quia accidit debilitas viſus hoibus multis modis: quia quidā ſunt qui vident a remotis et nō vident a propinquis. et quidam ſunt qui vident ecōtra: et qdā ſunt q̄ debilit vident et lōge et prope: ſed iſtorū qui h̄nt debile a propinquo habebunt debilitatē in remoto: et hec ſpes eſt oppo-

Arg^m me
dicos q̄d vi
ſus non ſit
extramit
tendo.

L

M

ſita optimo viſui: q̄ optim⁹ viſus non eſt niſi q̄i videm⁹ in remotis et propinquo debito modo. S̄z vniuerſaliter nō dicitur q̄ virtus viſibilis ſit fortis niſi q̄i videt remotas res: ſic dī q̄ vultur habet oculos ſimiles colorū rubi: n̄r: et videt multū longe: et dī q̄ h̄z fortē viſū: et hoc accidit ei p̄pter claritatē inſi et bonitatē virtutis: et ſubtilitatem ſenſus ſicut videmus in vulture et multis alijs volucris: q̄d eſt q̄a dicitur q̄ eo exiſtente in damasco videbat carnes mortuicias babylonie: quia ſicut dictū eſt ſuperius: q̄ in hoc ſenſu ſunt plura aſalia fortiora hominē et maxime qdā volucres: et ſimiliter in instrumentis viſus et auditus ſunt fortiora. Et poſtquam nos dixim⁹ q̄ debilitas virtutis que eſt oppoſita optimo viſui ſit p̄pter debilitatē virtutis iſtius ſenſus aut ſit p̄pter claritatem instrumenti. ergo optimus viſus ſit p̄pter bonitatē oīz iſtorū. Et aliquādo debilitas iſta eſt nālis: et aliquādo eſt accidētalis: et nālis eſt p̄ eminentiā nimīā: q̄ tūc debilitat viſus p̄ multitudinē aeris: et multum lumen q̄d colligit. Itē debilitatur quando dilatatur foramen vneaz p̄p̄ea quia aer dīat ſup cōplexione oculi et ipſam p̄mutat. Et largitas iſtius foraminis ſit aut p̄pter corrugationem que ſit in vneaz verſus circiferentiā p̄ ſiccitatē aut p̄ multam humiditatē ſuētē illuc ad ipſum dilatantē. Et aliq̄n ſunt hec debilitates p̄pter ſtricturā illius foraminis. Et ſtrictura eidē accidit aliquādo quando paralytica vneaz: q̄ ipſa paralytica: aut p̄ multa humiditates ipſius: aut p̄pter defectū albugineaz: q̄ ob illius cāz paralytica et cadēt ptes ipſi ſuper partes. Et eſt etiam q̄ ſi ſtrictura iſtius foraminis ſit nālis: ipſa eſt laudabilis. Et aliq̄n ſit debilitas viſus p̄ paſſiones palpebrarū oculoꝝ ſicut diximus in alijs n̄is volumib⁹: et ſp̄icatores et collectorēs et ipſaz numerauerunt: et h̄ ſit p̄ malā cōplonem nālem. Et tu debes dicere vniuerſaliter q̄m cāe debilitas viſus ſunt ſic medietas cauſaz cecitatis. Et illi qui vident res propinquas et bona viſione et res nō vident a remotis: viſus ille non eſt adeo bonus vt eſt viſus eorū qui vident propinqua et remota bona viſione. Et eſt dicendū q̄ debilitas viſus iſtorū eſt media iter viſū debilem penit⁹. et inter illos qui habent bonum viſū penitus: ideo q̄ im poſſibile eſt eſſe viſionem rez propinquarū et remotarū eōlē nec in debili in fine nec in bona in fine. Et tūc poſſum⁹ dicere q̄ ſane viſiones non habēt exceſſum ſuper alias niſi in viſione remotarū rerū: q̄d eſt q̄ res propinquas vident a debilibus et fortibus ſm vniū modū: q̄ ſine dubio nos videmus res propinquas ſicut vidēt aquile: q̄a ag le nō habēt exceſſū ſuper nos in viſu niſi in reb⁹ remotis: et ſicut hec res inuenitur in ſpecie ita in idmūis. Et cauſe in illis qui vident a remotis et nō vident a p̄p̄e eſt debilitas instrumentorū ipſorum. Et p̄pterea q̄a res viſibiles nō vident: niſi mediante aere lucido: idignēt debiles oculi pluri luce oculis fortibus: et quando viſibile eſt remotum ab oculis: lux que eſt inter ipſum et oculum eſt in maiori q̄titate. Itē quando res viſibilis erit remota erit mor⁹ que facit viſū debili⁹: et p̄p̄ea ocul⁹ debilis poterit melius recipere. S̄z q̄i viſibile eſt propinquus oculis debilis pati nō poſſet. Et qdā dicunt q̄ h̄ accidens ſit p̄pter groſſiciem ſp̄ritū viſibilis: q̄ quādo erit longa dimēſio iter oculi et viſibile: tūc ſubtiliabit ſp̄s in aere: et erit aptior receptio ipreſſiōis viſibilis facte i aere. Et q̄uis h̄ verbū ſit declaratū ipm declinat opioni illoꝝ q̄ dicit q̄ radi⁹ viſus deſertur ab oculo ad rē viſā: et illa opinio reprobatu eſt: nos eſt reprobabim⁹. Et q̄ color nō apparēt niſi mediante aere lucido: iō pupilla n̄ pōt videre res q̄ ſupponunt ei: p̄p̄ea q̄ app̄heſio iſt⁹ ſenſus nō ſit niſi mediante aere. Et ſic debes vidē q̄ debilis viſus nō cōprehēdit bene res viſibiles propinquas. Et q̄ vident bene

N

Optim⁹ ſenſus eſt cōp̄heſio dīaſis ſenſibilis et iōz dīaſis gñōne dīaſis.

O

Rō p̄p̄e vniū n̄ extra i tendo.

Rō ſe

Rō ter

Opini

pua.

C

P

A

proſe

ina.

2

E

A bene ppinquū t nō vidēt remoti: eoz oculi indigēt forti
motu: z h̄ marie accidit illis quib̄nt oculos eninētes: et
ga oculi istoz sunt p̄nūtes eoz visus est debilis z spar
sus: vñ indigēt forti motu ppinquo: z p̄pterea q̄ h̄nt ocu
los p̄fundos remotius vidēt: ga spūs visibilis in eis est
magis aggregat: z virt^{us} visibilis tūc ē fortior: z etiā lux
in maiori quantitate recipit sicut accidit in rimis strictis
currētib^{us}. z pp hoc stringit sagittator oculuz qñ vult re
cte emittere sagittā: z carpētarius vt rectius videat li
neā. z p̄pter hāc debilitatem accidit decrepitis vt non
possint legere subriles lras nisi in sole: z vidēt res remo
tas z nō ppinquas. z apparet vt veniat hec debilitas in
visu pp malā cōplonem sicā accidētālē z nō naturālē:
aut p̄pter humiditatē tenebrosam: p̄pterea ga siccitas
sicut dictū est difficile patit: z hec egritudo est qñ obse
ritas oculoz: p̄pterea q̄ iste patiens videt in die z nō in
noctē: qz ei nō sufficit lux lune z cādelaruz: z hoc puenit
a tenebrositate aut duritie receptionis. Iste cause sunt
q̄ de necessitate pnt dici sup ista accētia fm nālē pliaz.
¶ S3 cause quas dāt medici in istis accidētib^{us} sunt fun
date supra fundamenta corrupta: qz in seis q̄ nō est in
oculo aliq̄ corpus d quo possit aut pole sit opinari: vt
extra ipsuz mittat sicut opinati sunt illi qui vocabant de
societate assibēl sat. Et h̄l tenet eozum viā: ga nō est
aliquid in oculo nisi calor nālīs qui aduenit ei a cerebro p
duos nervos pforatos: nec calor pōt separari a corpe
in momēto et remanēt calore intrinseco ipso z hōie vi
uēt. ¶ Et ipolis ē vt extēdat vsqz ad stellas: qz anteq̄
veniret illuc eēt corrupta sua complexio: z eēt puata sua
foza specifica in eo q̄ est cā intrinsecus. ¶ Nec etiā in eo
est corp^{us} celeste: nec ignē hīs splēdore: vel qd sit splē
didū qd illuminet ipm p nām. S3 splēdor est p̄nū appa
rens per se: z ipole ē vt sit recipiēs aliqd de nā suscepti
inquantū vñ sit recipiēs z aliud receptū: hoc pbatū ē
in nālī plia. S3 est sicut dictū est supius: ga visio p̄pter
ipressiōē color in corpe perui hoc est in aere z in aq̄:
z ista corpa dāt oculo fm qd dāt est: z ip̄nūm in seip
sūm: z postea apprebēdit spūs visibilis esse oculoz: z p
pterea fuit cōpositus oculus ex corporib^{us} peruis: z ga
iste sensus nō pōt apprebēdere similitudinē oculoz nisi
post q̄ sunt ipressi in corpe medio. ¶ Sed accētia q̄ po
nunt extraneitātē in visu sunt multa: z ipsa sunt declarata
in arte radioz z noīaf almēdabar z q̄ dicent h̄ sunt crea
ta ab egritudinib^{us}. Hec sunt q̄ veniunt a mala cōplone
vel pōne: qz apparebit q̄ vñ sit duo: z hec causa attri
buita est doctrina radioz. Isterū accidit vt videat ocul^{us}
videre oēs colores fm vñ modū. v3. rubeos: aut citri
nos: aut alr dispositos. z cā hui^{us} sunt vapores q̄ enuēiūt
ad humiditatem peruiā in qua est visus. Qd est: qz qñ illi
vapores pueniunt a citrinitate oēs res vīse tales osten
dent: z sic d̄ alijs. Et aliqb^{us} apparēt sicut cinices aut im
sce volare an oculos: z hoc puenit pp vapores mixtos q̄
ascēdiūt sup. Et aliq̄ vidēt res visibiles qñ fenestratas:
z hoc accidit pp quēdā vaporē nigrū q̄ accidit vel q̄ trā
sit p crystallinū: h̄ ipsuz nō cooperit totū. Ite accidit ha
bētī cogitatiōes corruptas p̄pter aliquā cām intrinsecā
vel extrinsecā vt sentiat malo sensu. Qd ē: qz qñuis sensa
toz mor^{is} ad sensū veniat ab extra: nō est ipole vt fiat si
mile ēt p̄nūm: qz pp hāc corruptionē cogitabit vñ z
p̄firmabit: ita q̄ foza illius movebit a latere interiori spi
ritū istius sensus: tūc videbit oculo vt istud sit de foris.
Et est istud in vigilādo simile vñi somno: qz declaratum
ē in tractatu de somno z vigilia: qz somnia attributa sūt
vtuti imaginatiue: s3 ipsa facit in somno vñi ei^{us} qd facit
in vigilia: qz in vigilia p̄ mouet sensum sensus cōem: z
postea illud mouet imaginationē: z fm qd dictū est ordi

natim superius. Sed in somno fit mō vñio: qz motus ici
pit a virtute imaginatiua p̄pter formā receptā de foris
in vigilia quoquo tpe: z illa est remota: z iō p̄ mouet sen
suz cōem: z cōis mouet p̄ticulares sensus: z tunc sentien
res qñ sicut essent extra: z sicut hoc fit in somno sic fit in
vigilia p̄pter multā sollicitudinem circa aliquā rem. Et
p̄pter hoc cōfirmant virtutes anime: aut p̄pter aliquā
egritudinē fixā in corpore: aut p̄pter timorē: aut p̄pter
tristitiā: qz tunc soluit qdā vapor z ascēdit cerebrum: z
ip̄nūm in ipsam formā rei excogitate: z ascēdendo supe
rius mouet spūz aiālē z reducit iste motus vsqz ad virtu
tez imaginatiuā: z ipsa spū mediante mouet sensuz cōez:
z ille mouet p̄ticulares: z sentit res sicut eēt extra: z po
puli credit q̄ hoc fiat ab angelis: aut a demonib^{us}: z de
monstrationes h̄z declarate sunt ordinatizib^{us}. Ista sunt
accidentia que superneniunt oibus quinqz sensibus.

DE INCEPS volumus loqui de accētib^{us} an
helitis z ab illis transibimus ad accētia vtutis
imaginatiue z cogitatiue z memoratiue: z accē
dētia somni z vigiliariū. Et postea loquemur breuiter de
egritudinib^{us} in qb^{us} apparet maior pars hoz accēdētū:
aut oia accēdētia q̄ veniūt sup hāc vtutē: z cū cōpleneri
mus hec cōpleta erit intētio nra. Et ex accētib^{us} super
neniētibus huic vtuti sunt ex genere augmētū z diminu
tionis illius. Sed primatio huius operationis est mors
qñis prima frōte appareat puatio anhelitis in multis
egritudinib^{us}: sicut in suffocatiōe matricis z similib^{us}: non
tū est puatus: sed solū occultat. Et p̄pterea qz hec ope
ratio sit a duobus motib^{us} ispirādo z respirando: z inter
quēlibet duoz motū ē vna quies sicut pbatū est neces
sariū fuit vt augmētū z diminutio eēt in his q̄tuor reb^{us}
hoc est in duob^{us} motib^{us} z duabus quietib^{us}. Et diminutio
duarū quietū noīaf thooar: z augmētatio noīaf thepha
ues. Et augmētū z diminutio adueniūt istis duob^{us} mo
tibus fm duos modos. Unus est velocitas z tarditas: z
alter ē fortitudo in tribus dimēsiōib^{us} q̄ sunt: lōgitudō:
latitudo: z p̄funditas: z debilitas in ipsis vt in dilatatio
ne z cōstrictiōe: z augmētatio in hoc appellat fortitudo
aut magnitudo: z diminutio appellat paritas aut debi
litas. Ite sunt spēs simplices mali anhelitis. S3 cōpo
site sunt multe: s3 hic volumus tractare nisi de causis fa
ciētib^{us} has simplices spēs: qz hō discretus sciet cōpositas
p simplices. Et dicimus qz cā fortitudis est fortis neces
sitas anhelādi: z hoc fit cum sanitate vtutis efficiētis: z pp
bonā dispōnē instroz. Et inspiratio aeris est pp fortē ne
cessitatē refrigerādi: z respiratio est p̄pter fortē neces
sitatē expellēdi corpus fumosuz: p̄pterea fortificat aliqñ
vñ istoz: z tñ nō est necesse vt aliud fortificet: z veloci
tas est filr p̄pter fortē necessitatē anhelādi. S3 nō ē ne
cessariū p̄mit vt sit velocitas cū sanitate vtutis z bona
dispōnē instroz. Qd est: qz vtus inuat se cum velocitate
qñ deficit fortitudo: qz forte facit hoc vt restauret per
hoc q̄ deficit a fortitudie: z p̄pterea accidit hoc quādo
virt^{us} est fortis z instra nō sunt pueniētia. Sed thooar ē fit
p̄pter paucā necessitatē anhelandi: s3 nō est necessariū
vt sit cū sanitate vtutis z bona dispōnē instroz. qz p ma
iori parte cū nā inuat in hoc facit illud qñ pdidit fortitu
dinē: z accidit qz nā inuēt cū hoc qñ pdidit velocitatē p
pter penuriā vtutis. Et si ita est sicut diximus. ergo quā
do erit pueniēs vt sit anhelitis velocior z fortior thooar:
tunc erit magis necessaria sanitas vtutis z bona disposi
tio instroz. ¶ Et cause diminutiōis sunt oppositē in his
rebus causis augmentationis. Sed paritas sit aut pp
debilitatē virtutis: aut p̄pter inobediētiā instroz. Et
cōstrictio sit propter oppilationē q̄ fit in concuitate

I canalium pulmonis: et hec oppilatio fit ab humoribus grossis flatibusque a capite descendunt: et fit et propter aperturam: et propter oes alias causas: ex quibus possit fieri oppilatio. Et aliqui accidunt propter stricturem pecutoris in quo mouet pulmo qui stricture fiet propter aliquam aperturam quod illi grauius: aut propter malam complexionem sicut accidunt in aperturam stomachi et epatis: et sicut accidunt propter magnam satietatem. Et aliqui est causa male pulsationis anhelitus in aliquibus hominibus: et oesque pectus non erit proportionatum pulmoni. Et aliqui erit stricture pecutoris ex culpa male passionis. Et ex causis putris est dolor qui fit in diaphragmate: aut in pectore et in membris coicantibus cum eo. Et causa tarditatis accidunt propter duas res: aut propter debilitatem virtutis: aut propter paucam necessitatem spirandi et respirandi: sed quoniam erit causa propter aliquam paucam necessitatem non erit ibi thorax. Sed quoniam erit causa propter debilitatem virtutis solui poterit esse thorax. Iste sunt species oes male pulsationis simplices anhelitus et cause earum. Et tunc quoniam pmissi tibi in multis locis abbreviare et non prolongare: quoniam res particulares tu inuenies in libris spicatorum. Et practico: sed ego non sum de ipsis: et adhuc ego idem tibi particularis dicam cum loquar de simplicibus in libro signorum: et hoc sufficit quod dictum est de simplicibus: quod ab illo poteris scire corpus. Et dabo tibi vnum exemplum de anhelitu quod dicitur anhelitus erectionis: et est anhelitus paruus velocior thorax. Et causa huius est propter fortitudinem virtutis et magnitudinem necessitatis: et inobedientiam insipientis. Quod est: quoniam ipsa pulsatio non fit nisi propter forte aperturam sicut in pulmone: aut propter oppilationem forte: et notat anhelitus erectus propter similitudinem eius quod habet: quoniam non potest iacere supinus: eo quod pars pulmonis cadit super partem pectus: et cadit vel punit super eas: et propter necessitatem est ut sint sic dispositi: et anhelitus talis fit. Et debes scire quoniam ipsa mors anhelitus quod fit propter inspirationem aeris in anhelitu naturali est breuius tempore motus quem facit propter respirationem: et quoniam motus respirationis hora somni est longior motu inspirationis propter necessitatem quam habet ut expellat corpus fumum. Sufficit quod dictum est in accidentibus anhelitus.

C De accidentibus trium virtutum. Imaginative: cogitative: et memorative. Cap. 40^m.

APPARET ab his virtutibus ut non compleantur sue operationes nisi in cerebro: et propterea quia cerebrum aptum est pati: eo quod est frigidum et humidum. Ob hoc maior pars causarum accidentium istarum virtutum puenit a passionibus cerebri: aut quod fit pmissum in hac causa: aut hoc fit propter eorum locum in membris. Et si causa erit in toto cerebro erunt tunc lesa oes virtutes: et si fuerint in loco proprio: erit tunc lesa virtus illius loci proprii. et quoniam fuerit causa in proxa cerebri: tunc erit lesa imaginatio: et quoniam fuerit in parte posteriori: tunc erit lesa ratio et cogitatio: et quoniam fuerit in parte anteriori: tunc erit lesa memoria et conservatio. Et istis virtutibus adueniunt accidentia secundum modum secundum quem adueniunt alijs: hoc est ut corrumpantur: aut diminuantur: aut pmutentur ad malas operationes: et corruptio et diminutio fit a mala complexionem frida et humidum. aut frida solui. Ex his quod est malis: et quod non materialis: et malis non est innata nisi sociata duabus qualitatibus: sicut est in appoplexia et egritudine quod dicitur subeth: et quod est a complexionem mali aperturam quod in arabico notat asirsen abberit. et frigus. et aliqui accidunt hec egritudo cerebro mediate ore stomachi. Et causa propter quam pmutantur iste virtutes ad mala operationem est mala complexio quod puenit a cholera aut melia. Et quoniam dominat super cerebrum mala complexio calida: tunc fiunt imaginationes corrupte: et olitatio nes: et ructus: et aliqui corruptiones cogitationis et memorie. Et est pole esse mala complexionem hanc in cerebro solui sine aperturam: et est pole ipsa esse propter colligationem alterius membris: sicut accidunt in febribus quoniam ascendit fumus a stomacho ad cerebrum: et facit aperturam aut non facit: et potest esse ex apo-

stematibus quod sunt in suba cerebri: et potest esse ut sint in paniculo: et potest esse ut sint ex aperturam quod sunt in ore stomachi: et signa discretiva horum dicuntur in libro de signis. Et corruptionem quod accidunt his virtutibus propter complexionem melicam est cum timore quod fit sine causa: et cum malis cogitationibus et tristitia et timore rerum impossibilibus. Et quoniam vix melia et sunt accidentia cholere in ipsa: tunc conuertit homo ad ferros mores: et oes motus ipsi sunt prauis et timorosis: et hec impressio fit in anima propter complexionem obscuritatis melie. Sed nigredo eius non est causa huius sicut dicit medicus: quoniam color non est causa subalis ad corruptionem virtutis anime: sed hec causa puenit ab una specie male complexionis sicut alie egritudines. Et tunc scis quoniam habet anime sequuntur complexionem corpoream in hac punctione: et quod dicitur quod anima terret propter humorem melicam nigrum sicut terret homo in obscuro: dicitur etiam causa timoris: quoniam aliqui lesio non aduenit anime in obscuro nisi puenit sensui sensui visibilibus: quoniam non videt anima in corpore ut possit dici: quoniam sentiat terrorem nigredinis: et magis sedum est dicere ut videat extra quod anima non est extra nec intus. Sed est sciendum quod de natura istius humoris melici est ut ipsius sequantur hec accidentia: sicut de natura sanguinis est ut ipsum sequatur gaudium et letitia: et non dicemus propter hoc quod sanguis det lumina aie: et hec res est manifesta illi quod aliquantulum de natura moris melici quem spargit splen ad stomachum: quod est extra naturam ista qualitate. Et isti rident visibus priorum et dicunt quod sunt impossibilia quod cause istius egritudinis sunt calide: eo quod accidentia istius egritudinis sunt manifeste frigida: quod eorum ructus est acetosus: et plures ipsorum sunt virtutes frigida non cum multa siti. Et adhuc dicit si esset causa propter aperturam calidam in his membris sequeretur ex hoc ex necessitate febris: et nos videmus quod in hac egritudine nulla est febris. Et ego dico quod repulsi istorum qui dicunt quod si ista egritudo esset propter aperturam calida sequeretur accidentia calida sicut fortis sitis: et pmutatio cibi ad fumositate et paucitate inflammationis non est necessarium puenire: quia iam dictum est quod calor extraneus: propterea quia facit calorem intrinsecum extraneum: et ipsum debilitat: non est possibile ut sequantur ipsum accidentia frigida: et faciat similia accidentia supradicta: et maxime quoniam calor extraneus ledet formam naturalem caloris intrinseci: aut corrumpit ipsius: et propterea fit acetositas secundum Alexandrum per calidum sicut per frigidum: quia calor intrinsecus non fortificat nisi per calorem quod est fortis non repugnat. Et quod dictum est quod sequitur necessarium febris: quod omne apostema calidum quod fit in his duobus membris sicut experientia testificatur hoc bene afferendum est: quia ipse est hac egritudine esse sine febre: si propter tale fieret causa: excepto vno modo quod hoc aperturam fieret post declinationem apertis. Quia tunc dicitur est quod non remansit ex calore extraneo tunc: ut sit sufficiens ad febre faciendam: sed est tantum quod sufficit ad lesionem faciendam stomacho et cerebro solum: et hanc mouere passionem. Et potest esse quod hec egritudo pueniat solum a splene: et videtur quod hec sit una ex maioribus causis speciei istius egritudinis.

C De accidentibus somni et vigiliarum. Cap. 41^m.

DEINCEPS volumus loqui de accidentibus somni et vigiliarum: et in primis volumus dicere diffinitionem ipsorum. Et dicimus quod somnus est profundatio sensus communis ex cerebro ad cor: et propterea tunc ligantur sensus particulares et constringuntur in eorum instrumentis: eo quod

nō est necesse vt moneant ad eop seruicia: z vigilia ē cō-
trariū hui⁹ hoc est ascēsus istius sensus ad cerebrū in locū
suum: p pteea tūc dissoluunt oēs sensus pculares in
eoz insitias: vt operent actiōes ipsorū. q̄ descriptio sonni
est puatio mot⁹: z vigilie descriptio est cōtinuatio motus:
z p̄t dicit q̄ h̄ mor⁹ istius sensus est foalis cā sonni z vigi-
lie: z subm̄ sonni z vigilie est sensus cōis: z cor est radix:
z cerebz est ip̄s p̄m̄ insitū cū quo opaf. Et accētia q̄
supueniūt somno est fortis ipsius pfunditas: z hoc fit pp
dilatatiōē mltē friditatis cū humiditate sup cerebrū aut
sup mēbz cōicās secū. ex accētib⁹ q̄ supueniūt huic ope-
ratiōi. p̄ dicitur est vigilia. z cā cr⁹ oppo⁹ est cā friditatis:
hoc est q̄ fit pp dūm caloriz z siccitatis. Et aliqñ est hec
res cōposita a duab⁹ causis: h̄ egritudo ē egritudo voca-
ta nabur: q̄ tūc iacet sic dormiēs z oculos tenet aptos:
q̄ dormire ē pp friditatis: z tenere oculos aptos ē pp sic-
citatis. Et aliqñ h̄nt egritudines in cerebro in q̄ fit pars
hoy accētiū aut oia: z illi q̄ sciēt q̄ dixim⁹ dabūt cās vni-
cuiq̄ accētiū: aut si sint p̄ites aut p̄terite. Et volum⁹
dicere de gubfda eoz q̄ sunt manifestiora: z p̄fecti sciēt
p̄ hec q̄ dicent: postea alia q̄ nō dicent. Et dicim⁹ q̄ q̄da
eoz vocant eldaar: z q̄da noiant elgab. i. incub⁹. z q̄da
noiant elcara. i. epilē. z q̄da noiant lecta. i. appoplexia.
S̄ p̄m̄ ē sup humorē sup quē dñaf fumus: z iste fum⁹ ascē-
det ad cerebrū z mouebit: z tūc sentiet paties hūc motū
sic eēt ex: q̄ q̄m̄ sensata habeat q̄ moueat sensus d for-
is iā dixim⁹ q̄ nō est ipole vt moueant ab intrinsecis hu-
morib⁹: z si cerebrū aegrit multā malā cōplonē pp p̄se-
ueratiā bari rerū: tūc cadet paties in terra sic cadit epi-
lepti⁹. Et iste fum⁹ aliqñ fiet in ipsonet cerebro: z pprie
in suis arterijs: aliqñ ascēdet a stō vel ab alyz mēbz.
Et oleab. i. incubus est q̄ sentit hō euz dormit ac si p̄-
meret z aggrauaret a re quā abycere nō p̄t. Et mian⁹ ē:
q̄ hoc nō est nisi pp aliquā puatiōē virtutis motine pp
aliquā malā cōplonē malē. Et q̄ cito dissoluūt opinant
vt fiat ab humorib⁹ fumosis q̄ ascēdūt cerebrū z ledūt ip-
sū sua q̄litate. Et epilepsia ē egritudo q̄ facit cadere in
terrā patiētē in p̄mis: tūc mouent oia mēbz motu ma-
lo cōneo. deide sic mouent donec hō cadit: z puant oēs
sui sensus z virtutes aiales: aut diminuunt z p̄trahunt z
colligunt oia ip̄s mēbz: z hūm̄ sic spasmata. Et hoc ē
signū manifestū: passio ē i cerebro: z collectio: z actio
mēbz pp motū cōneū sūt q̄ bec spēs ē vna ex spēs
actiōis q̄ fit a vtute expulsiua: q̄ colligunt z hūm̄ mē-
bz in seipsis pp expulsiōē rei ledētis z maxie in cere-
bro. z p̄p̄a iste humor est dūm i fine cōploni cerebz: z
hoc facit: aut sua q̄litate: aut sua foia: z illū q̄d signat nob
q̄ nō fit pp humiditatis neruū: nec pp ip̄s ifusiōē est pp
subitā ip̄s dissolūōē: z nēcitate ē q̄ humor faciēs hoc
fit subtilis: eo q̄ paroxisim⁹ ip̄s cito trāsīt sicut fit in egri-
tudinib⁹ acutis. S̄ q̄ nos videm⁹ p̄ maiori pte q̄ illi qui
hāc patiunt egritudinē sunt fridi z hu. sicut pueri: aut fri-
gidi z siccī sicut senes: z vlt q̄ bec accētia apparēt sup
fridos p̄ maiori pte signat q̄ cā hui⁹ egritudinis est humor
grossus. Sed dicit nobis hoc q̄ humor grossus nō cito
dissoluūt siue discurrat p̄ strictos meat⁹ siue p̄ latos: sicut
dicit Hal. q̄ dissolūō nō est aliū q̄ dñatio nāc sup humo-
res ipsū decoquēdo: vt retineat q̄d ē p̄ueniēs nutritiō-
to: z aliū expellat: z hoc nō fit in humore grosso in eo q̄
ē grossus nisi in lōgotpe: sicut testificat experientiā in egri-
tudinib⁹. Et nos videmus q̄ cito dissoluūt hic humor. Et
ob hoc dñm ē q̄ bec egritudo nō fit nisi pp fumū q̄ gene-
rat i ipsonet cerebro vt in alio mēbz: q̄d ip̄s ei trāsmit-
tit: sic dicit Hal. de iuvene q̄ sentiebat q̄ q̄d fumus
fridus ascēderet ab vno mēbz ad cerebrū: z q̄ puenie-
bat illuc cadebat epilepticus. Et hoc accētiū est sufficiēs

ad p̄bādū q̄ cā hui⁹ egritudinis est ventositas fumosa: sed
ista v̄tositas nēcio cōicat humorib⁹ frigidis z humidis:
aut frigidis z siccis: z isti humores sunt isti vento vt mā.
Et p̄pterea curaf h̄ egritudo enacuādo illos humores.
Et q̄uis dicat p̄ nomē alicui⁹ hois: vt hoc accētiū fiat a
chola: nō dico hoc ipole: z cadit in hoc rō. nāz breuitas
paroxisimi hoc adiunat: z veniēt accēdere hoc aligbus
p̄pter s̄m̄ videmus q̄ hoc fit eis v̄tplm̄ propter famē:
aut p̄pter iram: z hoc oñdit vt fiat a cholera. Et Hal. cu-
rat hāc egritudinē cū hierapigra in qua dñaf aloes. Et
manifestū est q̄ aloes nō purgat nisi vnā duay rerū: aut
cholera: aut humorē cholericū. Et q̄dam dicūt q̄ bec
egritudo fit a cōplone mala nō mālī frida z sic. z hoc est
a rōne remotū. Qd̄ est: q̄ bec egritudo v̄tplm̄ h̄z paro-
xismos. Et adhuc si fieret p̄pter malā cōplonē nō mālē:
nō fieret nisi a rebus extrinsecis. Qd̄ est: q̄ mala cōplo
non mālīs creata a mala cōplone mālī est difficilis cura-
tionis: z a tali causa q̄lis bec est ipole est fieri paroxisimū
epilepticū: z fm̄ hoc nō fieret bec spēs nisi p̄pter res ex-
trinsecas: hoc est ab aere frido. Qd̄ est: q̄ mala cōplo q̄
fit a talibus rebus extrinsecis est facilis dissolūō. Sed
remotū est q̄ res extrinsecē hoc est aer fridus possit idu
cere malā cōplonē z cerebro sufficiētē iducere epilepsiam:
si si experientiā hoc testificat raro hoc esse dz. Et tu dñes
scire q̄ p̄pter hāc sciētiā nō p̄t finalr scire rōnabilr de
oibus egritudinib⁹ q̄ sint poles z q̄ nō: q̄ egritudines cer-
tificant p̄ sensū: z postea adueniūt testimonia experie-
tie p̄pter plurimos sentire: z post hoc fit cognitio cārū.
Et cā huius data est in loco alio nobiliori isto: z nos etiā
ipsaz narrabimus in alyz libris. Et appoplexia est q̄
hō cadit ad terrā z cessat eius vox: z puant oēs opera-
tiones z motus totius corpis excepto anhelitu. nā pu-
ato anhelitu morif paties. Et p̄pter hoc anhelitus est ma-
nifestū signū sup fortitudinē vel debilitatē istius virtutis.
Qd̄ ē: q̄ q̄n̄ anhelit⁹ fuerit grossius z mal⁹ signat sup forti-
tudinē: z q̄n̄ fuerit quietus signat debilitatē. Et Hip. dīc
q̄ appoplexia est debilis nō curaf de facili: s̄ q̄n̄ est
fortis curā nō recipit. Et cā hui⁹ egritudinis est de necessi-
tate puatio mot⁹ v̄tis z p̄ticularis. Et q̄ declaratiū est q̄
motus v̄tis h̄z duo p̄ncipia: p̄m̄ quoz ē in corde: aliū ē
in cerebro: z cerebrū nō facit suas c̄p̄tiōes nisi pp cor. q̄
ē necē vt cerebro veniat vna egritudo v̄tis cōicās toti
corpi. Et hoc fiet nēcio pp oppilōnē viay spūs: q̄ uenit
a corde ad cerebrū: z iste sunt arterie: aut p̄pter fortem
oppilōnē ventriculor cerebz: p̄p̄a q̄ illi claudunt
ipedif viay spūs aiali qui dat mēbz oib⁹ sensū z motū: si
ita ē vt dīc Hal. q̄ dicit q̄ mittit a cerebro spūs aialis sic
mittit a corde spūs vitalis intrinsecus: aut fit q̄ corripit
cōplexio cerebz. Qd̄ est: q̄ q̄n̄ illa corripit: corripit tē-
peratiā cū qua reperit calor intrinsecus cordis: ad hoc vt
possit opari sensū z motū: sicut d̄claratū ē in nālī phia.
S̄ in caneris cordis nō p̄t euenire bec accētiū: q̄d hāc
egritudinē faciat. Qd̄ est: q̄ p̄t puenire ad mortē. Et
postq̄ p̄batū est q̄ cā egritudinis in his duob⁹ locis est.
q̄ cā quā dat Hip. ē verax: z ē illa quā dat Hal. Et Hip.
dicit q̄ q̄n̄ hō subito sine voce fit z cadit in terrā: tūc fa-
cet sunt oppilōnes in v̄is q̄ sunt iter cor z cerebrū: hoc
est in arterijs. Et Hal. hoc censitet in libro de accētiis z
morbo: z in libro de mēbz dolorosis dicit: q̄ h̄ egritu-
do fit pp oppilōnē in v̄tricularis cerebz. q̄ intendit Hal.
vt fiat a duab⁹ causis. Et signū est vt fiat ex oppilōne ar-
teriarū cū apparēt signa dñationis sanguis sup patiētē:
z bec curaf cū flobotomia. Et signū oppilōnis fortis v̄-
triculor cerebz est q̄n̄ apparēt signa dñationis humor
fridoz in corpe. Et curatio hui⁹ fit cū pmutatiōe cōplo-
nis illi⁹ mali humoris cū cōione cū medicinis purgātib⁹

E

Scōa
opinio.Tertio
opinio.
Dñā rō
lia. c.
Scōa.

F

Appoplexia

G

H

I
De subethCatale-
psia.

K

Dimisso.

L
Quido.M
Diffo san-
tatis.

humiores illos fridos: et cū clisterijs cōueniētibus: q̄ illa sunt mirabilia in hac cura. Et hec egritudo q̄ dī pfundatio somni est ppingor: vt sit pp oppilone arteriarū q̄ vt sit pp oppilone neruorū: p̄pterea nō ē in hac passiōe dif-
ficultas anhelitus: nec ē puerit ad paralytim sicut ap-
poplexia. Et illa q̄ sit ab humiorib⁹ sicca facit stare pa-
tiente oculis aptis et noiaf aleafia: et si fiat ab humioribus
humidis stat oculis clausis: et hanc speciem noiant medici
subeth. ¶ Pucisq̄ locutifunus ē egritudinib⁹ et accide-
tibus breuiter fm q̄ nobis vñt: est sufficere: eo q̄ meg
istio in hoc libro nō est nisi in dādo regulas q̄ sint pnci-
pia artis medicine oib⁹ volētib⁹ in hac scia ire via no-
bilior: et illis q̄ et volūt potea abūndare in p̄ticularibus
istius artis fm hūc ordine et diuisione. Et scias q̄ cōpara-
tio ist⁹ libri ad totalitatē ist⁹ scie ē sicut cōparatio elemē-
torū artificij ad artificij. Et sicut pictores p̄ depingūt cir-
cūti figure quā facere itēdiūt: et postea replēt hoc cōti-
nēs p̄ticularib⁹ reb⁹ ex diuersis colorib⁹ donec sit figura
illa pueniēt iplēta: sic et nos itēdimus facere in nō li-
bro. Et si de nobis lōgitudinē cōcesserit vite et nos p̄ca-
uerit ab accitibus t̄p̄is: alius faciemus libzū in practica
huius nobili ordini r̄ndentē fm q̄ factus est iste liber col-
liget: qui omnia cōtinentia istius scientie replebit.

¶ Explicit liber Tertius: qui fuit de egritudinibus.

¶ Incipit liber Quartus: qui est de signis et p̄noticiis sa-
nitatum et egritudinum: et continet capitula sexaginta.

¶ De signis sanitatis et egritudinibus in gñali. Cap. p̄.

STA PARS dimidif in duas partes.

Prima narrat signa significatia sanitatem

actualē in q̄libet operatiōe corpis in quoli-
bet mēbro. Secūda narrat signa significatia

sup egritudines et causas ipsarū. Et hec ps

iterū partif i duas ptes: eo q̄ hec signa aut

significat sup egritudines p̄ntes q̄ plurimū inueniunt i hac

arte: aut signant t̄p̄sanitatis et egritudinis sup egritudinē

futura. S̄z signa q̄ signant sup egritudines p̄ntes parij

sunt in hac arte vtilia. ¶ Et incipiemus narrare signa si-

gnificatia egritudinē p̄ntes in toto corpore et in quolibet

mēbro. Et postea dicem⁹ signa significatia egritudines fu-

turas. Et postea dicem⁹ signa significatia sup egritudines

p̄ntes. S̄z signa significatia in egritudinib⁹ p̄ntib⁹ super

egritudines futuras adiungā istis signis egritudinū p̄ntiū.

Et s̄z vñ vt ponā signa significatia sanitatem futura in

egritudinib⁹ in hac eadē parte: q̄uis p̄tineant sanitatis

parti. P̄pterea q̄a sunt vna ex reb⁹ q̄b⁹ p̄cedit et trāsit

medic⁹ ad medicinā: sicut in reb⁹ q̄ artificiaf s̄nt. Qd ē:

q̄a nomē maioris p̄tatis earū deriuaf egressū q̄ s̄nt arti-

ficiaf in p̄mutatiōe ipsarū q̄ re a q̄ sit p̄mutatio: et nō at-

tribuit rei ad quā p̄mutaf: et hoc est dñi reb⁹ nālīb⁹: hoc

ē q̄a solū s̄nt p̄ nām. et eam h̄s ofidi in nobiliori loco isto.

Qd ē: q̄a p̄mutatio ē gen⁹ rei ad quā p̄mutaf vñt: et hec

est dñi plus q̄ gen⁹ rei ad quā p̄mutaf: virtus autē est in

eis manifesta magis q̄ in ea a q̄ sit p̄mutatio. Et p̄p̄ea cō-

ueniēt: et signa p̄iungere sanitatis future cū signis egritu-

dinis p̄ntis: q̄ medic⁹ trāsit ab illis ad sanitatē: et appel-

lant illi trāsit medicia et nō sanitas. Et adhuc q̄uis ipsa

sint sanitatis signa sunt aliquo mō ptes egritudinis: eo q̄ si

gnificat sup remotionē egritudinis. ¶ Et ego incipio narra-

re signa signantia sup sanitatē: et dico q̄a sanitas sicut di-

ctū est in diffōne ipsi: ē bona hitudo in mēbro p̄ quā h̄z

pati aut agere suā actionē aut passiōē nālē. Et hec bo-

na hitudo diuisa ē in duas ptes: q̄ri vna est appropriata

mēbris q̄ est q̄tior generū q̄ sup deā sunt. Et q̄ ps ma-

ior ist⁹ dispōnis in mēbris nō est manifesta p̄ma frōte: et

maxie in mēbris nō apparētib⁹: ob h̄c necē fuit narrare

signa signantia sup quālibz dispōnē cuiusq̄ mēbrū. vñ. ix.
cōplones: q̄ p̄ sunt in cōsilib⁹ et scōe in cōpōlitis. Et s̄z
narrabim⁹ signa q̄ signant sup tēperatā cōplonē et nō tē-
peratā: et sanitatē appropriatā mēbris officialib⁹. et via
qua poterimus oia hec cognoscē p̄ nō est nisi ab actiōe et
a passiōe horū mēbroz aut reb⁹ q̄ pueniūt a vñtib⁹ ipso-
rū. Qd est: q̄ actiōes et passiōes ipsorū: et res q̄ ab eis pue-
niūt sunt apud nos notiores: et a reb⁹ notiorib⁹ p̄cedere
debem⁹ ad min⁹ notas. et res pueniētes ab opib⁹ sunt h̄c
calor: macies: pinguedo: et accidētia q̄ apparēt ab exēti-
tib⁹ a corpore. et debes scire q̄ medici p̄ maiorē pte nō sunt
vñ log nisi de signis significatib⁹ sup sanitatē mēbroz cō-
similiū. S̄z de signis significatib⁹ sup sanitatē mēbroz offi-
cialiū nō s̄nt locuti nisi p̄ acciōis. S̄z tales q̄les sum⁹ volu-
mus log de vñtib⁹: et incipiem⁹ log a signis signantib⁹ sup
cōplonē cōplē. i. tēperatā: q̄ p̄or ē nā: et q̄ extrema nō
cognoscim⁹ nisi p̄ cōparationē eorū ad media. Et dicim⁹
q̄ ex ix. cōplonib⁹ q̄dā appropriant vñcuiq̄ mēbro: et
q̄dā sunt q̄ appropriant vñi corp⁹ cōplonē mēbroz ad in-
uicē. Et est sciēdū q̄ signa signantia cōplonē vñcuiusq̄
mēbrū in ix. cōplonib⁹: et cognitis illis poterim⁹ indicare
sup cōplonē tot⁹ corp⁹: et maxie mēbroz p̄ncipaliū. et in-
cipiem⁹ narrare cōplonē cordis: q̄ cor ē mēbrū: cū cō-
plexiō cōicat mēbris oib⁹: q̄ q̄i hoc mēbrū est tēperatū
sunt mēbra p̄ maiorē parte tēperata in caliditate: q̄ est
dator oib⁹ mēbris cōplexiōne qua agūt et patiūt. Et
adhuc q̄i erit cōplexiō gloriū mēbroz dī tēperata sicut
cōplexiō epatis pole est cōplexiōne cordis nō ē tētem-
perata p̄pter colligantia ipsius ad mēbra: et p̄pter hoc
narrabim⁹ signa cordis quādo sunt tēperata et intem-
perata: eo q̄ illa sunt signa omnium membrorum.

¶ De signis sanitatis cordis et eius diserahe. Cap. 2^m.

INTER signa significatia sup cōplonē cor-

dis signū qd p̄p̄m ē in significatiōe sup cōplonē cor-

dis ē pulsus: et post illuz anhelit⁹. q̄ q̄i pulsus nō est

magn⁹: neq̄ paru⁹: neq̄ tard⁹: neq̄ veloc⁹: neq̄ ra-

rus: neq̄ spissus: neq̄ signat tēperatiā cōplonis cordis

iter calidū et fridū: et sicū et humidū: et talis pulsus q̄is ē

iste reperit in his q̄ nascunt⁹: et stant in climate tēperato

vñp̄m: sicut in terra p̄ippo. et in plurib⁹ terris grecie:

nisi eueniāt accidētia extrinsecā: et p̄pterea dicit h̄at. q̄

hoie terrarū calidarū nō p̄nt dare nob̄ tēpatā cōplonē.

Et nō est dñm q̄ pulsus fortis sit nālīs: eo q̄ i alijs q̄uis

nō sint tēperata plurimū inueniāt in climatib⁹ nō tēpera-

tis: sicut nō dñm q̄ color niger in hoie sit nālīs q̄uis non

inueniāt in ethiopia et alib⁹. Et tēperatiā anhelit⁹ similis

significat sup tēperatā cōplonē cordis: saluo vt cōpara-

tiō anhelit⁹ ad cor nō sit maior debito q̄ si hoc esset non

solū esset t̄nc anhelit⁹ tēperat⁹ p̄portionādo cordi solū.

Sed est adhuc maior: q̄ nō est ipole cōplonem cordis

esse calidā et pect⁹ et pulmo sint maiores debito cōpara-

tiōe ad ipm cor. vt faciat t̄nc anhelit⁹ q̄ nō est magn⁹ nisi

p̄pter largitatē viarū pectoris et pulmonis: et illud idē qd

facit anhelit⁹ magn⁹ p̄ se eo q̄ si pulmo et pect⁹ essent s̄z

cōparationē creationis cordis: t̄nc pulmo et pect⁹ multi-

plicarent in caliditate cordis. S̄z signū qd signat sup cō-

plexiōne cordis p̄p̄ dispōnēz alioz mēbroz est vt sit p̄-

ectus mediocre inter magnitudinē et p̄mutatē. Et s̄z tēpe-

ratiā sue cōplonis significat significatiā signa tēperatiāz

cōplonis epatis: aut tēperatiāz cerebri aut vñtrāq̄. Et h̄

iō q̄ in epate et cerebro nō est calor q̄ sit p̄p̄m in eoz

esse: nisi calor p̄tū p̄siliū in q̄b⁹ sunt cōposita. Sed calor

cū quo vñs q̄ opaf artes suas est de necessitate calor

qui trāsmittit eis a corde: et iste calor est in eis sicut foia.

Sed calor q̄ ē in eis p̄p̄ie ē sicut mā. Et q̄ tēperatiā rei

et p̄fectiō sue opationis nō stat nisi p̄p̄ formā est necessa-

riū: vt qñ ista duo mēbra sūt tēpata sit eoz tēperātia pp
formā ipsoz: tēperātia suarū foarū est nēcio pp tēpe
rātia datoris istarū foarū: 2 istud est cor. Et nō est dōm
q pole sit q calor cordis q mittit mittat eis caliditatez
supflua: q sit cōplo istoz duoz mēbroz veniēs ad eam
a partibz pñilibz opati 2 cerebrō resistat calori q pueni
ret a tēperātia cordis vt p istā pñietatē resiliat in cere
bro 2 epate tēperātia cōplonis: q talis tēperātia qñs ē
h dē equocē: nō veraciter vt faciat opatiōes. Itē signat
sup cōplonē cordis tactz: 2 carnositas pectoris. naz si tē
perata est signat tēperātia cōplonis cordis. Sz tēperā
tia carnis p maiora parte sequit tēperātia cōplonis cor
dis: 2 pñia caro existens in hoc loco: 2 pp hoc caro hñt
tēperatā cōplonē cordis. nō erit macilenta nec pinguis
supflue. Itē signat sup tēperātia cordis tēperātia virtu
tis animis: sicut ira planicies: manifesta ea pñetia 2 pu
sillanimitas: 2 similitudo. Itē sup tēperātia cordis signi
ficat cōpositio ipsius: hoc est in pñe sua: sua mētura et
figura. Qd est: qñ sua cōplo erit tēperata. sunt res pñi
te vt plm sm via nāles. 2 sñr qñ sue opatiōes sunt pue
niēs sue cōploni signant sup sua tēperātia. Qd est: qñ
nō est ipole esse aliquem pulsz velocē ppter stricturā
suarū arteriarū: cū nō sit hoc pp calozē ipñ: sicut accidit
hoibz pinguibz. Et ylr difficile ē dare signa signantia sup
cōplonē mēbroz intrinsecorū: 2 sup spēs eoz: 2 sup colligā
tia eoz: ppea reliquerit medicū hāc spēs sanitatē: 2 nō sunt
locuti de ea: 2 pcesserit soluz de signis cōplonalibz. Sz
medico nō sunt h min⁹ nēcia illis. 2 ppea volum⁹ log de
bac spē breuiter sic sum⁹ pñetiz: dicim⁹ q ex rebz signifi
cātibz sup tēpata cōplonē cordis 2 eqle est tēperātia cō
plonis mēbroz extrinsecorū: maxie pectoris: 2 mēbroz
ppiquoz eidē: bona pportio cuiuslibet istoz mēbroz
ad alia: 2 h vocat pñetudo: q pñetudo magis attri
buit cōploni: sic dñr 2 fortitudo magis attribuit cōploni.
Et nos nō dicim⁹ q tēperantia cōplonis istoz mēbroz si
gnificet sup tēperātia cordis nisi ppea: qñ vt iformatiua
nō format alia mēbra nisi mediāte calozē cordis: sic vtus
nutritiua nō facit opatiōes nisi mediāte cōplone sua.
Et tu dñes scire q hec signatio si pñetiz: qñ pole ē cor
esse tēpate cōplonis 2 bone cōplonis: 2 tñ cōplō aliquoz
mēbroz eēt lesa: 2 p puenit a mē: 2 h raro pñet sic raro
pñet ex alijs rebz nōcinis q puenit ab alijs mēbris: 2
ille pñetiz 2 corūpnū cōplone cordis pp aliquā colli
gātia. Sz signa signantia sup distēperātia cordis 4.
qñtatibz sūt 3. nā istis. Hoc ē qñ pulsus fuerit fortis velox
aut spissus signat excesus calozis nisi pñetiz pp strictu
raz nāle in vñs arteriarū qñis h raro accidit in cōplone
ca. ppea qñ nā calozis est apire 2 extēdere pñet nisi forē
sicce: eo qñ pñetiz egrediōr: si cū siccitate fuerit duricies
tactus signat vltimitatē siccitatis: 2 sñr anhelit⁹. Sz nāli
sñt sup idē: dñmō nō sñt pect⁹: pñmo: aut eoz vie niozes
cōpetētibz. Itē ozt piloz 2 tact⁹ calidus hñt sup eādē cō
plonē signare. Et vlr scias q ad calozē cordis sequit cal
loz oium mēbroz: excepto qñ nō sit resistētia accētalis a
mēbris hñtibz dñantia in corpe sic sñt epar 2 cerebrū: qñ
pole ē q cōplo istoz duoz mēbroz ex pte mēbroz cōsi
milin ex qb sñt cōposita sñt fridiora dñito: 2 tñc erit cor
calidū: 2 cerebrū dicef fridū. Sz in hoie hñte talē cōple
xionē refrigerabit in fine cor: 2 maxie qñ dñat friditas:
qñ h mēbrū nō est datū nisi ad tēperādū caliditatē cor
dis. Itē signat sup caliditatē 2 sic cordis accētia aie sic
ira: ita qñ cito irascit hz cōplonē calidā cordis: 2 si sua
uerit hz ē sicca. Et sñr sñt siccitatē cordis macies pecto
ris 2 siccitas corporis. Sz cōplo cordis dñans i calitate
2 bu. signat a fortitudine cordis 2 mollicie pulsus. Et si hā
buerit molliciem cū sua fortitudine sñt solā humiditatez.

Et sñr signa caliditatis 2 bu. cordis sunt magnitudo pe
ctoris 2 alioz mēbroz: 2 iō aialia q sunt calida 2 bu. sunt
maioris cordis ceteroz: velut aialia nascētia in locis hu
midis. Sz signa friditatis 2 sic cordis sunt cōposita ex
oppositis signoz caliditatis: tñ seruāt signa siccitatis. Et
ppea pulsus taliū est parvus: rarus: tardus: durus: 2 an
helitus eoz est sñlis 2 tactus pectoris eoz est frigidus. Et
sñr est in cōplexione alioz mēbroz ipsoz: nisi sit in eis
resistentia accidentalis. Et pectus istoz est nudum pilis.
Et isti sunt in vltima tñmiditate. Et vñuersaliter ipsoz
iuuentus assimilatur fm plus senectutis: 2 si pertinent ad
senectutem: senectus eozum assimilatur morti.

E De signis cerebri 2 ipsius complexionum sana
rum 2 egrarum. Cap. 3. m.
E T. POSTQ VAM locuti sum⁹ sup sanitatē
cordis appropriatā mēbris pñilibz: 2 sup sanita
tez appropriatā mēbris officialibz. deiceps volum⁹ loq
de signis significātibz sup tēperātia 2 sanitatē cerebri.
Et dicemus q temperantia o3 recipi in cerebro: sicut in
alijs mēbris: hoc est vt sit appropriata suis mēbris pñimi
libz aut sue cōploni. Et icipiemus a tēperātia 2 dicemus
q signoz q signant sup tēperatā cōplexionē cerebri qñā
sumunt ab opatiōibz 2 opatiōes ipsi: aut appropria
te sunt sensui cōi: aut imaginationi: aut cogitationi: aut me
morie: aut vtuti nutritiue. Itē q appet ex supfluitatibz
q egrediunt a naribz: palato: oculis: 2 sñlibz. Et qñā su
munt ab alijs sic a tactu 2 ortu capilloz 2 ab eoz foza 2
supfluitatibz q ab ipo egrediunt: ita qñ si sint tpeate i qua
titate 2 qñtate signant sup tēperātia ipsi. Et sñr qñ op
tiōes somni 2 vigiliāz sunt tēperate: 2 qñ sit mediocritas
iter pigritia 2 velocitatē 2 iudicia sua sint recta 2 sensus
sint clari 2 boni: 2 tact⁹ sit tēperat⁹ itay nō sit calid⁹ vel
fridus. Et capilli q oziunt nō sunt oino extēsi seu plani vl
toxiuosi seu crispi albi vl nigri: 2 dematio sue foie est vt
sit sig⁹ ei⁹ sñlis figure cerebri tēperate: 2 tñc signat sup
tēperātia cōplonis: 2 signatio tēperātie sue figure est sicut
dicē hāc. qñ sit sic figura spherica cerea leniter ab vtraq
pte pñar: vt nō sit magnū vel parvū: 2 qñ supfluitates di
scurretes a cerebro sint pauce 2 cōpetēter digeste. Et si
fuerit cū h aliq spissitudo signat siccitatis: 2 si fuerint
mñte 2 digeste signant sup caliditatē 2 bu. 2 si cū h fuerit
crude 2 in quatitate mñta signant sup friditatem. Et si cū
hoc fuerint aquose signant sup friditatem 2 bu. Et dicē
Dippo. de hac cōplone qñ sanitas est ppingoz egritu
dini qñ sanitati. Sz opatiōes cerebri calidisunt vigiliē et
breuitas somni. Sz si caliditati associabit aliquātula hu
miditas: tñc tales in somno aliquātulū augmētābunt: et
si siccitas dñabit dñābunt vigiliē. Et qñ hñt cōplexio
nez veloces erit ad actiones. Et actiones suas faciūt si
ne discretiōe: 2 accipiūt ex mēbris solū similitudinē 2 nō
dimisiōe: 2 errores eoz sunt mñti: 2 cogitationes eoz ma
le. Et qñ hñt signa 3. nā istis sunt dormitores 2 pigri 2 tar
ditellect⁹: 2 nō pñt recipe dimisiōes rerū: nēcio tales fri
gide cōplonis sunt: tñ 2 ipsi assumūt pñictas res cōfise.
Sz cōplo cerebri frida 2 sicca abundat minus in somno
qñ frida sola. Et frida sola minoris est somni qñ frida 2 hu
mida: 2 tactus etiā sñt sup istas cōplones. Et capilli etiā
hñt signationes eo qñ capilli sunt ex supfluitate fumosa
qñ capilli nigri significāt sup aduersionē mē: eo qñ igneitas
h3 albi denigrare. Et si cum hoc sunt toxiuosi significāt
sup hoc siccitatez sicut accidit eis qñ tāgunt ab igne. Et
capilli albi signant sup mām crudā 2 idigestā: 2 si cū hoc
fuerint extēsi 2 plani signant sup supfluitatē hūiditatis.
Et eodē mō capilli q cito oziunt signant sup caliditatez:
2 q tarde e3. Et qñ sunt mediocres i colore 2 toxiuositate
2 in planicie 2 i ortu veloci 2 tardo signant sup cōplonē

I

temperata et forma tortuosa et h3 signare sup mala complexionē. Et et caput magnū vel parū h3 signare hoc. Et ista sepe inueniunt in libris spicator. Et ego nō reco: doz oia eoz yba nisi quozidā ad hoc vt nī intellectus nō sit diminutus in radicib? rerū: et illi q solū sunt medici indigēt illis: et ego nō sum ex illis. ¶ Itē oculus signat forti signatiōe sup cōplonē cerebri: q oculus rubeus hñs venas rubeas signat sup cōplonē cerebri calidā: et signa cōtraria istis signant sup cōplonē fridā cerebri. Et velocitas mot? oclor signat sup calitatē cerebri: sicut tarditas sup friditatē: et mediocritas in istis signat sup tēperatiā. Et subalbedo oculi signat friditatē cerebri: sicut nigredo signat calitatē: et color medius iter subalbedinē et nigredinē: q d3 varus signat tēperatiā: et hoc est: q subalbedo sit pp paucitatē digōnis: ob hoc iste color est propinquus colorū aq simplici. Et nigredo sit pp excessū de-

K

Nigredo sit pp mlti tudine hūi ditatē oculi. ¶ l. profunda tionē eius, idē p trac. cātice tra. 52. et 50 de generatio ne aialū. c. 3. in para phra. l. ¶ In tecni c. 27. idem 3° tertij tr. 2°. c. 34. vñ nota ē 3^{ie} ras. Hal. vult puita rez crystalloidis opari nigredine. 3^{uer}. vo albedi nem.

M

Signū p^m. Signū 2^m.

coctionis: et pp hoc dñat in ipso nigredo: q nigredo significat aduersionē partū terrestriū dñantiū in re. Et qd facit varietatē q est color mediocritas est vltis tēperatiā decoctiōis. Qd est: qd est minor q illa q facit nigredinē: et est maior q illa q facit subalbedinē. Et scias q nō solū cāe qūitate faciūt nigredinē aut subalbedinē. S3 et alie res sunt multe q adiuuāt ad hos colores faciēdos q nō sunt qūitates vel cōplones: sed sunt res quātitate vel locales. Qd est: q nigredo pluries sit pp multā quātitatez humiditatis oculi: aut qd posita est in profundo multū: sicut tuuides in riuis profundis: q pp pfunditatē apparēt velut nigri: eo q nō recipiūt tñ splēdore sicut si eēt largi et pauci. Et oculus subalbidus est fm 3um. Et Hal. dicit q multa hūiditas glacialis adiuuāt ad faciēdū subalbedinē: eo q color iste humidus est sicut color glaciē: et iō mltitudo ipsius adiuuāt ad faciēdū subalbedinē: sicut paucitas adiuuāt ad faciēdū nigredinē: et hoc est 3um nī opinio: et mediocritas oium signat tēperatiā. Ista sunt signa signantia sup cōplonē cerebri. ¶ S3 signa significatiua sup ipsi cōplonē sūt sumunt a cōplone et operationib? ipsi. Et iā dixim? figura nālī quā hēre d3: et colligatiā sua apparet vñū: q quedā capita hñt collū puenies eidē: et qdā nō: sicut dicit Hal. S3 largitas et strictura suarū viarū et suarū paucitātū sumunt ab ipsi cōplone. Qd est: q vñe cerebri calidi et humidis sit in vltimitate largitatis. Fridi vñe et sicci fm 3um ipsius: et mediocres istarū signant sup calidū et sic. vñ sup fridū et hū. et sua tēperatiā cōpositio cognoscit qñ hñe vñe et sue cōcauitates sūt in vltima tēperatiā. Et qñ vñe et paucitates cerebri sunt nimis stricte: tūc hñs eas paratus est vertigini: et scotomie: et epile: et alijs egritudinib? silibus. Itē qñ suba cerebri ē minor debita: tunc accidet intellectui corruptio intellectus et stultitia: sicut decrepitis: et vñ. quādo corrūpitur olla cerebri exterius corrūpitur cerebrum interius. ¶ De signis significantibus super sanitatem epatis et eius egritudinem. Cap. 4^m.

DEINCEPS volumus loqui de signis significantibus tēperatiā et sanitatē epatis. Et dicem? q qdā eoz signant sup tēperatiā sue cōplexionis: et qdā sup tēperatiā sue cōplonis. Et ego incipio a signis cōplonis: et dico q qdā ipsoz sumunt ab operationibus: et qdā sumunt a quātitate venarū: et a tactu. Et scias q epar tēperatū generat sanguinē purpureū et dat colozē albedinis mltū cū rubedine: et corpus d3 ē mediū in maciē et grassitiē. ¶ Et vñe debēt ēē mediocres iter largitatē et stricturā. ¶ Sed cōplo calida epatis cognoscit p hoc qd generat multā cholera rubeaz: et maxie in erate inuētiū: et color talis declinat ad citrinitatē: et iō cū angmetat calor et siccitas mltū generat cholera adu: et tūc declinabit color ad succedimē: et qbusdā deni-

grant palpebre inferiores oculos et labia etiā inferiores. ¶ S3 epar fridū cognoscit: q gñat mltū flar: et sanguinē crudū: et aliqñ ex fortitudine albedinis puerit in calcē: et si cū hoc cōiungit siccitas: tūc gñabit cholera nigra et nālī. ¶ Et cōplo hūida epas cognoscit a mltā pparatiōe putrefactiōis et dñatiōe hūiditatis et sanguis: et si mltū excedit trāsīt ad hiposarcā. Itē vñe large signant sup epas caliditatē: et magis si cū hoc adiungit humiditas: et stricte signat 3um in calido vero et sicco epate est mediocritas. ¶ Itē significat pilositas sup cōplexionez epatis: qd est quādo hipocōndria sunt multū pilosa calitate significat. Adhuc diuersificat hēc significatio fm diuersitatē pilorum: q si sunt grossi tortuosi: et nigri significat sup caliditatē et sic. et si sunt subtiles et plani significat sup humiditatem. Et si vñe sit nudus pilis significat friditatem: et si sit molli vñe significat humiditatem: et si sit durus significat sup siccitatē. ¶ Et signa significatiua sup suā cōpositionē sūt sumunt a cōplexione et operationib? q quādo erunt tēperate erit epar tēperatū in figura et positiōe: et quātitate magnitudinis et paruitatis: et stricturā et largitate venarū: et cōplo cala et hū. significat fortitudinē epatis et largitate venarū: sicut friditas et sic. signat 3um et mediocritas eoz signat mediocritatē iter calidā et hūidā frigidā et siccam. ¶ Et debes scire q cōplones significantes sup cōplones istoz mēbroz sunt cōplones innate q sūt a pma eētia. Et hoc dico: q inueniunt cōplexiones acq sit calide et fride a pñetudine: et lra a rebus extrinsecis. Et simile est huic q inuenit alijs hñs colorē significantes sup friditatē. Et signa significatiua cōplexionē sup epatis significabit caliditatē. hoc est qd hēbit venas latas. Tūc debemus indicare q cōplexio sua naturā est diuersa ab accidētali: et quādo erit 3um debemus indicare 3um. hoc est q cōplexio sui epatis erit frigida et sicca: et habitudo sua erit grossa et pinguis: et grossities significat caliditatē et humiditatem: et strictura venarū frigiditatem et siccitatē. ¶ Sed significatio cōpositionis sumpta ab operationib? est hēc: q epati illis quibz venas strictas eneniet oppilatio ipso nō vñte tibi oppilatiōis. Itē qñ epar erit parū cōparatū stomacho et nō superuenierit aliqō accidēs necessariū erit vt habeat mollem ventrē. nam hēc est pfecta significatio super paruitatez epatis. Qd est: qd quādo epar est parū nō potest attrahere chilū a stomacho: et tunc opz vt exeat supfluitates molles. Et homo quē tū scis dicit q breuitas digitorū significat paruitatē epatis: et hic apparet q nesciūt bene vbi est vñs informatiū: et non cōsiderant nisi in materiabus: et dimittunt sili cū alijs. ¶ Dicit Arist. q epar in qbusdā host? inuenit in latere sinistro et splen in latere dextro: et qñ supueniūt illis egritudines epatis apparent signa in latere sinistro. Ista sunt signa significantia super cōplexionē et sanitatem mēbroz principalium. ¶ De pulmone. Cap. 5^m.

DEINCEPS volumus loqui de signis significantibus super complexionem et sanitatem mēbroz fermentium illis. Et incipiemus a pulmone et dicemus q cōplexio pulmonis erit temperata: et paruitate: et nō recipiet lesionē ab aere calido aut frigido: et vox sit temperata inter fortitudinem et debilitatem. Sed quādo pulmo erit calidus anhelitus erit magnus et ledet ab aere calido et inuabit a frido: et hñs talē pulmō hēbit vocē fortē: et 3um operabit contra rium: et pulmo siccus cognoscit ex pte vocis claritatis: et ex paruitate sputi. Et pulmo humidus dñat h3 signa pulmoni sicco. s. grossitudinem vocis et sputi multitudinem. ¶ Sed compositio habetur a cōplexione et operatione.

nib⁹ al⁹ eo q^o cōplō tēperatā de necessitate h³ cōpōnez tēperatā. Inter paruitatem z magnitudinē: z inter amplitudinē z stricturā variū: z qū erit calida erit vie largē. Et latitudo pectoris signat sup⁹ latitudinē variū: sicut dictū est in alijs: quia diximus q^o fortitudo vocis sequitur largitatē variū: largitas signat caliditatem cōplexionis. z cā est: q^o fortitudo vocis necessario signat caliditatem. S³ cōplō frida signat stricturā viarū z debilitatē: z maxie si hinc pingat⁹ siccitas. Velocitas vō anhelitus signat paruitatē pulmonis z stricturā suarū viarū nisi cōplexio cordis sit in causa. Dect⁹ aut⁹ sputosus signat multas pulmonis pōnē: z ppter ea dicunt medici q^o plurimum talium veniūt ad vlcerationem pulmonis: z ad ethicā.

De stomacho. Cap. 6^m.

DE INCEPS volum⁹ log de signis significantibus sup⁹ cōplōnē sōi. Et dicimus q^o ipsa cognoscit a suis opationib⁹: eo q^o sō tēperato puenit maior ciborū p⁹: nisi nimis modū excedat nāc: z nō accidunt eidē accētia q^o enueniūt sō dīstēperato: z sū appetit⁹ est nātis. Et in sō calido subtiles cibi pueriunt in sumus: z eidez grossi pueniūt z suis appetitus est diminutus. Sed in sō frido signa sunt tria pōcīs: eo q^o ei pueniunt cibaria subtilia z grossa in acetositatez pueriunt in eo: z eius appetitus est excedēs. Et sōchus sic⁹ cognoscit p⁹ multā sitiz: z eidē paucus sufficit pot⁹: z qū nimis recipit potū: z tūc in eo sūt fluctuatiōes. S³ hūid⁹ significat a paucā sitiz: desiderat talis stomach⁹ hūida sicut sōch⁹ sic⁹ desiderat res secas: z hoc ē qū hūiditas z siccitas p⁹ nām: si siccitas accētit⁹ fit p⁹ sūū: eo q^o h³ sōm siccū appetit hūida: z q^o h³ hūidū appetit sicca. S³ qūlis sōchus in puitate z magnitudie cognoscit: eo q^o tolerat quantitātē cibi pueniētis: z si parvus fuerit nōcū ex tolerantia pauci cibiz: si parit⁹ cibis in paucas ptes melius tolerat. Et stomachus magnus tolerat p⁹trarium.

De complexionibus testiculorum. Cap. 7^m.

SI GNA tēperatē z sanitatis testiculorū sumunt ab opationib⁹ ho⁹ z ab accētib⁹. Et dicim⁹ q^o q^o est tēperatus in coitu nāl⁹ h³ tēperatū cōplōnis testiculorū. Et si multū affectat nāl⁹ h³ calidā cōplōnē testiculorū. Et si cū hoc desiderio pūg⁹ sufficētia in faciēdo signat hūiditātē pūg⁹ isti calitati. Et qdā dūt q^o qū cōplō testiculorū est calida q^o tūc est gūatrix masculorū plus q^o feminariū. z qū cōplō istorū est frida tūc opat⁹ cōtrariū. Et q^o piger erit in coitu z gūabit filias: si cū friditate pūg⁹ siccitas: qū pūg⁹ ab hac opatiōe. S³ q^o appetitū h³ magnus z debilis existit in tali opatiōe: ei⁹ cōplō ad siccitatē pūg⁹ vi. Sed signatio cōplōnis ho⁹ mēbroz ex pte accidētū apparentiū in spermate est: qū in tēperata cōplōne ipsoz est sperma tēperatū in quantitāte z qūlitate. S³ si testiculi sunt calidiores debito erit spermā plus in quantitāte z spissius pueniēt. Et qū cōplexio eoz erit frida erit sūū hūi⁹: hoc ē q^o spermā erit paucū et nō coctū. Et humiditas magis puenit huic operationi q^o siccitas. Et pili etiā signant sup⁹ cōplōnē ho⁹ mēbrozū fm q^o significat⁹ super alias cōplōnes: vt dēū est supra.

De signis cōplōnis totius corporis. Cap. 8^m.

IS T A sunt signa significatiua super cōplōnē vniūscuiusq^o mēbrozū pūcipaliū z seruientū eis. Et cognoscēdo ista z cōparationē vni⁹ ad alterū faciēdo cognoscemus totius corporis cōplōnē tēperatā z dīstēperatā: eo q^o corpus cuius cōplō erit tēperata erit dī necessitate mediocriter iter macie z grassitiē: z color erit albus mixtus rubedini: z capilli eoz sunt flauī tendētes ad rubedinē in tpe sine puericē: z cū sunt facti imenes erunt capilli eoz nigri: z tactus temperatus inter caliditātē z friditātē: z iter asperitatē z lenitātē. Et sensus eoz erit

in vltimo tēperatē: z itellect⁹ eoz mediocriter inter velocē z tardū: z hec est via cognoscēdi cōplōnē tēperatā. S³ cōplōnē q^o exit a tēperatā indicabimus fm mltitudinē signorū: qū illa indicabunt⁹ ex aggregatione istorū signorū: hoc ē ab accētib⁹ z opationib⁹: sicut a grassitiē: z macie: z a calore pilis z alijs sūlib⁹. S³ est sciēdū q^o significatio coloris pilorū nō verificat⁹ p⁹ maiori parte nisi in tēperatis climatibus: qūis in quolibet climate possit aliqd cōprehēdi cōparādō hoīes illi⁹ climatis sibiūps⁹ v⁹ in theutoniciis z ethiopi⁹ qū ethiopes sunt nigri: et eoz capilli sunt in tortuositate vltia: nō ppter hoc eoz cōplexio erit calida: imo melius est attribuere hec signa calori extrinsecō: z dices qū q^o sint frigidi. Et theutonici z sciani q^o stant in terris frigidis sunt albi: z eoz capilli sunt flauī z plani: nec propter hoc dicendū est in istis vt eoz cōplexio sit frigida. Qd est: q^o eoz cōplexio est in vltima caliditate: quia calor clauditur in partibus intrinsecis eozū corporū: sicut accidit in hyeme: z hoc sufficit in signis sanitatis fm intentionem nostram.

De signis significantibus super egritudines in generali. Cap. 9^m.

DE INCEPS volum⁹ log de signis significantibus super egritudines. Et rememoreris semp eoz q^o super⁹ diximus: hoc est q^o intētiō mea in hoc libro nō est vt multū loquar de rebus particularibus: qū iste liber ad sūū factus p illo q^o est solūz medicus: sed vt nō inueniat⁹ diminutus in radicib⁹ sciētiē: sicut sum etia de ipsis. Et si inuenis illud q^o inuenis in alijs libris: nō ob hoc ipsoz despicias: q^o plies cribrat hō modium vniūscuiusq^o ad hoc vt inueniat vna margaritā. Dicem⁹ q^o signa signantia super egritudinē sunt gūa quoz qdā sumunt⁹ ab accētib⁹ q^o accidunt post diminutionē humorū in corpore: z qdā sumunt⁹ a cōplōne corporis ab ei⁹ pparatiōe ad suscipiēdas egritudines: z qdā sumunt⁹ a regimīne antecēdi. Et qūorū tpa anni dant p⁹ositionem in egritudinib⁹ futuris sūl⁹: z maxie p⁹ositiones q^o sūt in eis pter nām. Et ista signa diuersificant⁹ fm fortitudinem z debilitatē: z ego volo ipsa narrare per ordinem. Itā dicit⁹ in his q^o p⁹essēt q^o qū quantitās sanguinis creuit in corpore ita q^o nocet i quantitāte solū in eo q^o quantitās est fm dimētiōnē. hec est noiata repletio fm vasa et qū creuit cū malitia qūlitas vt acuat⁹ aut vt pmutet⁹ ad qūlitatē illū. S³ vniūscuiusq^o aut pluriū: hec noiata repletio fm virtutē: eo q^o hec repletio h³ cūare vel euaporare z dissoluere z debilitare virtutē qd est ppter malitiā sūe qūlitas. Et ppter ea h³ sequit⁹ casus appetit⁹ z difficultas mor⁹. Et vlt⁹ ppter hoc debilitant⁹ z ledunt oēs operationes aīales z nāles q^o non accidunt p⁹ime repletioni. Et signa vme repletionis sunt signa dominiū sanguinis solū z signa sēde repletionis sunt signa dominiū vni⁹ triū humorū aut pluriū. Et propterea debem⁹ enumerare signa significatiua super excessū vniūscuiusq^o humorū istorū: z cognoscendo simplicia cognoscemus composita.

De signis abundantie sanguinis. Cap. 10^m.

ET INCEPIEM VSA signis significantibus multitudinem sanguinis z ab accētib⁹ q^o enueniūt eoz p⁹ ppter illud. Et dicemus q^o hoc significat fortitudo pullis z repletio vasorum: siue sint vene siue arterie: z granitas capitis z oculoꝝ: z impedimentū virtutum anime z sensuum. Et vniūscuiusq^o male dispositio que aduenit corpori hec patienti affinitatur male dispositiō lassitudinis q^o puenit ex labore extrinsecō cum rubedine oculoꝝ z calore actuali in toto corpore nisi homo habuerit exercitiū in aere calido z somnum p⁹undū: z somnia terribilia: z vidētia res rubēas sicut dicit⁹ B. de illō q^o somniabat⁹ balnearii dolio pleno san-

guine: qz signa sanguis i eo erat manifesta. Et Sal. pcepit
vt flobotomaret: s3 medici q erat de secta Aristratis p-
ceperunt ne flobotomaret: et imixerunt ei exercitum: et qñ hoc
facere cepit hñores dissoluti discurrerunt p corp⁹: et mor-
tuis fuit. Itē in hora repletiōis sanguis fuit aliqui san-
guis ex narib⁹ aut gingiuis. Et Arist. dicit q sanguis cor-
rupt⁹ fuit a narib⁹ et ano et pustule q fuit i corp⁹: et vrina
spissa: et dulcedo saluiz: et oia h signat supabundantiā sangui-
nis. Et q vsus est flōmia sentit puritū in loco flōmiado:
ppter ea sumunt signa dñy sanguis a cōplone et regimie
ciboy et potui et sicut ab etate et tpe anni: tñ hec signa
necio signant abūndantiā sanguis. Qd est: qz aliqui cōplo
grat sanguine: et si tps et etas adiuvant: aut non. Et si r
hoc facit regimen abūtib⁹ oibus alijs: et si regimen for-
tius erit in oibus istis causis: tunc erunt signa significan-
tia dominiū sanguinis accidentia que hic sequuntur.

De signis cholere dominantis. Cap. 11.

SED SIGNA significatiā dominiū cholere sunt velo-
citas pulsus: et disruptio ipsi⁹: et vrina subtilis ignea:
et vomitus choleric⁹: et egōnes mordacitine: et ama-
ritudo oris: sitis fortis: et siccitas lingue cū asperita-
te: et citrinitas coloris et oclor. sicut accidit in vicio yete-
rici: et si his cōiungit tempus estiu⁹: et etas iuuentutis et
dieta cal. et sic et multū exercitiū sicut artium calefacien-
tium: vt sunt ferrarij et eoy siles: et tñ debem⁹ sine du-
bio iudicare q iste humor dominat multū in corpore.

De signis dominiū melancholie. Cap. 12.

ET SIGNA q signant dominiū melie sunt nigre-
do vrine: aut rubedo declinans ad obscuritatem:
aut ad viriditatez. Et aliqui hoc sequit incendiū in
stō et bz appetitū caninū et nigredinē coloris: et ma-
xime sub palpebra oculi: et sanguis flōmatus est niger:
et multū coagulat⁹: et maior pars talia patientū est sple-
netica. Et si pticularia signa iungant istis sine dubio iu-
dicabimus q multū dominabit in corpore humor talis
et cōplexio q magis apta est ad generandū hunc humorem
est cōplexio frigida et sicca: aut calida et sicca. Et propte-
rea raro inuenitur iste humor in corpore albis et pin-
guibus: et morpheia nigra est signum fortissimum istius
humoris: et etiam variole nigre seu morbilli.

De signis dominiū flegmatis. Cap. 13.

ET SIGNVM dominiū flatis sunt vrina alba et vt
color corporis sit albus et pulsus paru⁹ et rarus: et squa-
litas totius corporis: et pigritia: et somnus: et tardi-
tas digōnis: pauca sitis cū multo sputo viscoso. et si
cū his iungunt res pticulares erit sicut dñm est an: ve-
lut est etas senectutis: et tps hyemis: et regimē multe ge-
tis: et cibaria frigida et hu. et supfluitas comestionis. Et som-
nia si r significant sup dominiū istoy humoroy: qñ ille cui
supabundat cholera somniat videre adustionē ignis: et cui
sanguis abūdat somniat videre res rubeas. et cui melia
vñr in suis somnijs ea q ipsuz terrere faciūt: et qui videt
dormiendo maria et plumas: et sentit aerem frigidū: vel
aquā frigidā: oia ista signant abūndantiā flatis. Et ista
sunt signantia sup dominiū vniuscuiusqz humoroy: et vñr
sup egritudines q accidūt ppter hos humores. Sed las-
situdō q prouenit absqz occasione mania ante sit neces-
sario ppter dominiū istoy humoroy: aut plurium. sed lassitudo
therapeia et apōsa fit ab abūndantiā sanguinis: sed
vleerosa est ex malicia qualitatis.

De signis pronosticis egritudinū futurarum per aere et
et tempoza. Cap. 14.

ET POSTQVAM locuti sumus de signis signi-
ficantibus sup dominiū humoroy. deinceps volu-
mus loqui de disponib⁹ q fuit ab aliqua pmutatiōe
ex nali: sic ille q fuit ex aere q signant egritudines futu-

ras: et via qua possunt cognoscē has pmutationes est ex-
periētia: s3 scire ipsas p via demfatiuam est difficile aut
ipote: et ppter ea in hoc sunt recipiēda testimonia anti-
quoy: et memorari eoy breuiter q dixerūt: et postea cona-
bimur dare cas. Et dixit Dip. q qñ fuerit hyems septē-
trionalis et inaquosa: et ver fuerit meridionale et aquosus
sequunt ex hoc in eitate febres acute: obthalmie: et disin-
terie: maxie vñ mulierib⁹ et humidis nā. Et hūcā est: qz
si hyems fuerit sicca gñabit humores secos: et gñat hū-
mores adusti q facti fuerūt in autūno nō puerunt simili
tpe huic ad friditate et humiditate: s3 remanebūt fm me-
diatate illius qd supuenit ei in autūno: et postea veniente
vere calido et humido aggregabunt in corpore humores
bz adinuicē. veniente postea calore estiuo putrefaciet
ipsoz humores pp humiditate accitales: quā habebūt:
et pp actū ipsoy erit calor putredinalis qui gñabit no-
uior et acutior. Uñ tñ pp hāc maliciā cōplonis sicut fe-
bres acute: et accidet fluxus vñtris sanguineus et obthal-
mia. Et hoc accidet plus cōplonib⁹ humidis: qz sit apte-
citius pmutari ppter talez aeris dispōnez. Et Dip. adar-
ptat siccitatez vñ septētrionaliz humiditatem meridio-
naliz: eo q nā istoy duoy ventoy est. has duas facere di-
spōnez et cām istoy ostendat in loco nobiliori isto. Item
Dip. dicit. si in eodem anno post ortū canicule sicut plu-
ue fride et venti flauerint septētrionales: tñ sicut egri-
tudines terminabiles et quiete. Et hoc erit ppter tēpe-
ritatē aeris calidi: qz pluuia aerem refrigerat. et si r facit.
septētrio: qñ sit siccus: et manifestū est q fridus aer p
trefactionē dimminuit. Et vñr scias q cā egritudinū quas
Dip. his tpsibus fieri dicit est propter pmutationem nāe
aeris. Qd est: qz nō fuit ordinata diuersitas nāe tpoz nisi
vt humores digerant et tēperant: qz humiditas hyemis
tēperat siccitate autūni: et caliditas estatis tēperat hye-
mis friditatez. S3 qñ hyemis fuerit sicca: tñ remanebūt
humores sicut fuerāt pri⁹. et humiditas veris eos nō tē-
perabit: eo q ipa erit hñozib⁹ his cñnea: q oēs nō adue-
niūt tpe cōpetēti. Et ob hoc qñ supuenit eis calor estiu-
us sine medio: tñ iste egritudies gñabit. S3 si hyemis
fuerit hūida et supuenit calor estiuus eidē cū medio: et
istud mediū est calor veris tēperat⁹: et tñ nō veniet tps
caloris ante q ipa humiditas sit psumpta: et corpa rece-
perūt defensionē vt ppter calozet nō pmutent. Et vñr
scias q qñoz tpa sunt cū qñoz humorib⁹ sicut cū qñoz
elementis: q si tēpora resistūt vt vñū elementū aliud nō
vincat vel supet sic resistūt vt vñus humor aliū non vin-
cat: qz nisi esset cōparatio quā bz tps cū quolibet humo-
re vñus humor a suo dñio contriperet. Item Dip. qñ
hyems fuerit calida meridionalis et pluuiosa: et ver se-
ptētrionale inaquosus sicut fluxus sanguis et obthalmie
sicce: et senib⁹ reumata: epilepsie et paralytis et appople-
xie: et pgnantes abortiunt. Et cū hūcā: vt in tali dispōne
ipse egritudines fiant: qz cerebrū in tali dispōne supflue
humectat: veniente vñ vere frigido cum sui natura ha-
beat humores dissolutos mouere: tñ frigiditas resistet
sue cōplexioni nali: et tunc humores a friditate cōpessi
distillabunt: et ob hoc iste egritudines mouebunt. Et si
hyemis dispō erit similis dispōni veris pdictē aptius et
citius egritudines iste fient: qz humores tunc tempo-
erunt congelati et immobiles: et ipsi tamen non sunt pe-
nitus denudati ab humiditate naturali. Et fluxus san-
guinis hic intendit Dip. propter vlcationē intestinoz
que fit propter reumata acuta q sunt ab hac pmuta-
tione. Et mulieres non abortiunt isto tempore: nisi quia
vulue ipsarum tali tempore nimis humefiunt et rebu-
litatur que in eis est virtus retentiu: et poterit esse vt
etiā hac pmutatione embrio ledat eo q ppter humi-

A
3° affoz. 13.

ditatez debilitat. ¶ Et dixit Hipp. qñ estas erit par pluviosa z autūnus calid⁹ multū meridionalis z pluuiosus: tunc erunt hyeme fortes dolores capitis: tussis z rance dies in aligb⁹ fiet ptyxis. z cā hū⁹ ē manifesta: eo q in tali autūno replent⁹ capita multis superfluitatibus: z cū su puerit hyems cōprimet cerebrū z stillabūt ab eo supfluitates nec poterit digerir: z ob hūc egritudines fiet. nā si remanebūt in capite facient dolozē predictū: z si fluxerint ab eo facient egritudines supradictas: z si fluxerit ad pulmonē fiet tussis. al. ptyxis. Adhuc dixit q si fuerit autūn⁹ septētrional⁹ z sicus fiet in cōpionibus siccis obthalmia sicca: febres acute z cardiaca melica. qz manifestū est q qñ istud tps in siccitate fortificatur faciet egritudines melancholicas: z febres he dicte sunt ex humore melico: qñ is hū⁹ ille nō sit velocis mot⁹. Item dixit q egritudines q sūt tpe multū pluuioso p maiori pte sunt febres longē: z fluxus vētris: z epilīa: z appopliā: z squinatia. ¶ Et dixit Hipp. q paucitas pluuię salubrior ē corporib⁹. Et cā est qz supfluitas hūiditatis calor nālis nō bñ dñat. Et nō est intelligendū ab Hipp. vt laudet aerē siccū ex toto qz aer nimis siccus inducit egritudines eisdē siles. Et ppea dicit alibi: qñ ē pnatio pluuię sūt febres acute: qz aer tēperatus sū Hipp. ē mediocris inter multas z paucas pluuiā. Et tu debes scire q aer distemperatus in vna qualitatē distēperatā supflua gñat egritudines eisdē siles. ¶ S aer pestilētiālis sit corruptiōe sue sube. Et hoc accidit sepe pp multā pluuiā tpe estiuo: sicut dicit Hipp. q accidit in ciuitate Acharon: quia tota estate sūt fortis pluuiā: z ppter ea accidit habitantibus malus puritus: z pustule malitiose: ita q aliquibus cadebant brachia z pedes. Itē corrupit suba aeris ex vaporib⁹ corruptis mixtis cū eo sic a vaporibus resolutis a cadaueribus z a stagnis quibus linā maceratur. ¶ Et sīl sunt egritudines pestilētiāles a corruptione aq z ciboz sic accidit tpe famis. Itē egritudines pestilētiāles q sunt a corruptione aeris citi⁹ sunt egritudines mortifere: qz aer putrefact⁹ vel corruptus velocius attingit cor: z propterea accidētia illarū febriū sunt mala ppter malitiā anhelitus que h opaf: z nō apparet in illis febrib⁹ fortitudo: nec sentitur in eis magna lesio manifeste eo q mala cōpō dñat in illis cōiter in oibus vtutib⁹ corpis. S illd qd facit lesionē manifestā sensibilē est mala cōpō picularis vt diuersa: z scias q nō oīs hō egrotat pp pmutatiōē aeris: s illi q ad h apti sunt. Et qñ tpa anni sequent⁹ eoz nām quasi nō erūt cause egritudinū qñis nos videamus pūz: qz egritudines quedā sunt magis ppe vni tēpori qz alteri sic sūt egritudines que sūt ex humore simili illi tēpori: quia sanguinee in vere: cholericę in estate: melice in autūno: flegmaticę in hyeme: qñis in vere p accis fiant egritudines melice: z hoc accidit ppter motū humorū z eozū dissolutionē z ebullitiōē: q in his tēporibus adueniūt pti bus oīm silia accidentia que adueniūt humiditatibus terre nascētiū. ¶ Qd dictū est de signis significatib⁹ egritudines ex parte aeris sufficiat cōpēdiōe sū nostraz intentionē loquēdo. ¶ S inueniunt egritudines parue velut accidētia significantia sup egritudines magnas futuras: z nos dicem⁹ de aliquibus earum hic. Et postea dicemus de signis significantibus sup easdē egritudines z earū causas: qz multū neciūz est in hac arte. Et nō expectes vt dicaz tibi res nouas que nō sunt dicte ab antiquis.

3° affoz. 14.3^o affoz. 15.

B

In crano-
ne z epidē-
vel thalo
vt m⁹ eius
dem.

C

D

¶ De signis pronosticis egritudinum futurarū z egritudines paruas.
ET DIXERVNT qdā q dolor capitis fixus qui in arabico noiat⁹ sodaz: emigranea q in arabico noiat⁹ sethica perueheras denuntiat decursum aque ad oculū in fine: aut dilatatiōē pupille que in

arabico noiat⁹ azabar. ¶ Et salt⁹ faciei noiat⁹ habbala: tortura vero noiat⁹ lachora: z spasmus noiat⁹ tasnece: z pnatio mot⁹ noiat⁹ cadar: paralysis vero selee. ¶ Saltus faciei pueheras multū denūtiat torturā ozis. Saltus vero toti⁹ corpis sigat spasmū hūmidū. Pnatio motus significat paralyim. ¶ Rubedo faciei oculorū z venarū q sunt in eis cū fluxu lachrymarū z fuga a lumine cū forti dolore capitis denuntiat apā calim in cerebro. Incub⁹ thebus dī: z vertigo habbasta noiat⁹ pueheras dñtiat epilīa. epilīa vero vocat chission: tristitia pueherans sine cā denuntiat meliaz. ¶ Apparitio corpūculorū velut muscap z capilloz añ oculis denūtiat dī cursūz aq ad oculos: nisi hoc accis a sō pueniat. Reumata cōtinua sine interpola tione faciūt timorē ptyxis. Sudor mult⁹ pueheras significat repletionē. ¶ Fortis syncopis crebra sine māsēta occasione perueheras diu mortē subitā dñtiat. repletiōz supflua z hūtes timem⁹ ne ad spūū deueniat sanguinis q in arabico noiat⁹ velladā: z ē signū appoplię z subite mortis z stupefactio sensui z relaxatio motui sigat appopliāz. Hrauitas lateris dītri circa hypochondria egritudinem epag sigat. Stere⁹ nltū tictū tiorē egritudinis icteritię sigat. squaliditas faciei z tumor palpebrarū z digitorū manūz z pedū futurā hypofarcā sigat. fetor stercoz sigat super nauseaz q in arabico noiat⁹ tacura. Urine fetor putrefactionē z febrē dñtiat. Lassitas z mēbrozū pfractio sine cā manifesta cū casu appetit⁹ febrē denūtiat. vīna vītua p ueheras vlceratiōē in vesica z virga sigat. Pnatio appetit⁹ cū syncopi cholica significat. Hrauitas z extēsiō q est sub vētre z in renib⁹ significat sup egritudinem renū. Stercus adustū in oisicio ani vlceratiōē intestinozū significat. Puritus in ano pueheras hemorroidas denuntiat nisi in intestinis sint vermes nati. Multe pustule in corpore apā magnū significant. Multa noda apparetia faciūt timere de nodo magno nominato tubellet. Mor pbea z fortis rubedo faciei z strictura anhelit⁹ z vocis lesio lepra significat. Et vlr dico q qñ pmutatur aliqd ex pletis sigat futurā egritudinē: sicut est appetit⁹ supfluitas aut diminut⁹ aut augmētū vel diminutiō in supfluitatib⁹ vel mult⁹ somnus vel paucus vel alia accitū pter ista.

¶ De pulsū z vīna in generali. Cap. 16.
ET POSTQ VAM locuti sumus de hoc gñe signoz sufficiēter: volumus nunc loqui de signis ipsarū egritudinū q significant⁹ necessariū vnam trium rerū. v. z. aut super quiditatē egritudinū: aut super causas ipsarū: aut sup mēbrum in quo est egritudo. Et multoties significat super hec tria quē admodū d signis egritudinū q sunt in mēbris iteriorib⁹. Sed egritudines apparentes in superficie corporis nō indigent signis nisi significantibus causas ipsarū ob hoc: qz ille patet sensui vīsi. Et vlr scias q signa nō sunt aliud nisi illud qd apparet in actionibus z passionibus aialibus z nālib⁹ cū accitib⁹ q pueniūt ab eis. Propterea qz inueniunt⁹ duo gñia signoz cōicantiū pluribus egritudinibus. ¶ Et debem⁹ p tractare de eis. z postea narrabim⁹ signa vniuersinū egritudinis ppa. Et ista duo gñia signoz sūt pulsus z vīna: z signatio pulsus sumis a cōicātia oīz mēbrozū cū corde. ¶ S vīna sumis a mensura digōnis in epate z renis: z ppea significatio ipsius nō est pauca in significando egritudines mēbrozū virtutis nutritiue. Et incipiendum est a pulsū: quia eius est cognitio melior.

¶ De pulsū z de generibus z spēbus eius. Cap. 17.
ET DICIMVS q pulsus est cōpositus ex duobus motibus hoc est motu dilatationis z motu contractionis. z ex duobus quietib⁹ q sūt inter duos motus sicut declaratum est. Quia inter quoslibet duos mot⁹ necessario sūt due quietes: z etiā qz sapien-
Lo. Auer. K

E

2° affoz.
41.

F

2° affoz. 5.

G

H

I Quies p^o
sistole ē dis
filiolozis
cognitiōis
quiete post
diastole.

K

L

M

tes huius artis dicit qⁱ ipsi comprehendit has duas ge-
tes: & maxime quietē que est post constrictionē: quia ges-
te est post dilatationē est manifesta etiā illi qⁱ nō est per-
fectus: p^opterea accētia que cēntialiter hoc comitant cō-
tinētur vna istarū: hoc est aut in motibus aut i getib^o. Et
p^opterea apparet qⁱ prima gⁱia pulsū sunt septē. vñū est
q^o sumū a qⁱttate dilatationis. 2° sumitur a qⁱttate tⁱpis
motus. 3° a qⁱttate virtutis mouētis. 4° a tⁱpe getis. 5° a
p^oportione duoz motū z duaz getum. 6° a p^omutatione
pulsus z sua assilatione sue tēperici. 7° ab ordinatione
motus z quietis z in ordinatione. S³ tria sunt gⁱia qⁱ p^ose-
nerūt iūgere medici istis. 7. vñū est q^o sumū ab arterijs.
2° a qualitate ipsius arterie. 3° sumū a dispositione subie-
arterie. Sed ista tria non sunt p^opria in pulsu inqⁱttū ē pul-
sus: qⁱ pulsus inqⁱttū est pulsus non stat nisi p^o motū: z ge-
tem. Et p^omo volumus narrare spēs qⁱ p^ontent sub vno q^o
gⁱie: z postea dicem^o causas vñūscuiusqⁱ gⁱis: z spēs: q^o
est: qⁱ qⁱ nos cognouerimus eoz cās efficiētes: tūc pote-
rimus sumere plura signa egritudinis: eo qⁱ ipse eedē sūt
cās diuersitatis pulsuum. Et p^opterea qⁱ inueniet^r genus
aut spēs p^oprie cause: tūc erit signū fixū super illud genus
aut spēs egritudinis. Et pulsus qⁱ fuerit pluriū cārū nō
significat super illā egritudinē solum ipsam efficiēte nisi
scēti alia significatio adiungatur. Et deinceps volum^o
incipere narrare species pulsū: z subsequenter commu-
cās assignare: quia cūscuerimus eoz cās efficiētes: tūc
pote^rit qⁱ ponemus eas signa super egritudines: eo qⁱ
ipse eedē sunt cause efficiētes earundē. Et ideo qⁱ erūt
ex eis genus vel spēs p^oprie cause tūc erit signū cōtinuū
super inuentionē illius spēs egritudinis vel gⁱis: z qⁱ erit
ei plus vna cā nō significabit sup egritudinē agentē: nisi
qⁱ cūz eo fuerit significatio alia. Verbigratia. qⁱ pulsus
formicās qui est in etbica est accēs p^otinuū sup inuentionē
illius spēs egritudinis: z qⁱ erit vna cā tūc ex plurib^o: nō
significabit super egritudinē vt pulsus diuersus qui nō si-
gnificat super febrē putredinis: eo qⁱ pulsus diuersus est
inuentus in febribus putridis z in dolore stomachi. ergo
hoc nō est signū declarās febrē putredis p^oprie nisi ei as-
societ aliud signū: z possibile erit q^o aliud signū sit ex spēs-
bus pulsū: z q^o nō. Et postqⁱ data sunt signa significan-
tia a medicis causas pulsuum: tenētur determinare pul-
sum appropriatū vñūcuique egritudinis: eo qⁱ maior pars
pulsū est cōposita sicut pulsus significans sup apata cali-
da. qⁱ est parvus: velox: inordinatus: z variat^r multis va-
riationibus: z in hac egritudine pulsus ei p^oprius est cō-
positus semp. Et quidam pulsuum sunt quozū est signum
diffinitiuū super aliqⁱ egritudinē qⁱ associatur ei aliud si-
gnum. v. g. qⁱ pulsus inordinatus qⁱ erit cū calore mani-
festo in corpore z nō erit in ore stomachi p^octio aliqⁱ seu
dolor ē signū certū super febrē putridā. Et postqⁱ de-
clarauimus q^o est significatio pulsus gⁱialiter redibim^o
ad numerādū spēs: deinde dicemus vñūscuiusqⁱ. Et dici-
mus qⁱ genus q^o sumitur a qⁱttate dilatatiōis diuiditur
in pulsū magnū z paruum z mediocrem: z in lōgū breuē
z mediocrē: z largū strictū z mediocrem: z in eminētē p^o-
fundū z mediū. Et magnitudo est qⁱ arteria extēdit sup
flua dimensione in oib^o trib^o dimētionibus. s. in p^ofundita-
te: latitudine: z lōgitudine. Paruus est p^ozius illi. Et me-
dius mediocritatē horū retinet. Longus est qui extēdit
in longitudinalē dimensionem plusqⁱ in latitudinalē vel
p^ofundā: hoc est qui trāsīt quatuor tāgetis digitos. Bre-
uis aut est cōtrarius huic. Sed medius horū mediocrita-
tem seruat. Largus est ille qui fm latitudinē vltra alias
extēditur dimensiones. Strictus illi est contrarius: sed
medius mediū tenet. Eminēs est ille qui in altitudine vltra
alias dimensiones extēditur: p^ofundus vero est ei

cōtrari^o: medi^o vero mediocritatē seruat. Et iste species
adinuicē cōponi possunt. Sed difficile est hāc cōpōnē co-
gnoscerē tactu: iste sunt spēs sumpte a gⁱie qⁱttatis dila-
tationis. Et genus q^o sumū a tⁱpe motus diuiditur in
velocē: tardū: z mediū. Et genus q^o sumū a quātitate
virtutis diuidit in fortē: debilē: z mediū. Et fortis est ille
qui extrema digitorū fortiter percutit. Et gⁱ sumū a tē-
pore quietis diuidit in spissum: rarum: z medium. Et di-
cit Hal. qⁱ spissus est ille in quo tempus quietis post suam
cōstrictionē est parū. Sed rarus est contrarius illi: sed
medius medium seruat. Sed hoc non percipit nisi ille qⁱ
comprehendit quantitatem quietis que est post constric-
tionem. Et qui hoc non: nescit cognoscit differētiā inter
pulsū velocē z spissum: sed hoc graue est inueniri: tūc
non videtur impossibile multum p^ofectis qui sunt opti-
mī sensus: quoniam omnes homines non sunt equales in
hoc sensu: quē admodū non sunt equales in sollicitudine
z bonitate intellect^o. Et genus sumptū a p^oportionē. 4.
tēpore pulsū diuiditur in pulsū equi ponderis z nō equi
ponderis: z equi ponderis est equalis: z habet cōpositio-
nem duorū motuum adinuicem compositione naturali.
z per viā nature. z sibi habet cōpositionē vñus getis ad
aliām: z etiā illa que est motus ad quietē. Et iste compo-
sitiones diuersificant fm diuersitatē etiā tēporū z cō-
plexionū. Hal. dicit qⁱ iste cōpositiōes naturales nō inue-
niunt nisi fm vñā cōpositionū notarū musicarū p^opor-
tionatarum z ordinarū que est cōpositio dupli aut tri-
tis. z dicit qⁱ minor p^oportionū sensatarū in pulsū est illa qⁱ
multiplicat quartū multiplicati cōparatione vñus p^ois
multiplicate duarū partium. Et si ita est vt dicit mirabi-
le est. Sed cōparationes istas cōprehendere difficile est
qⁱuis multi homines in musica eas cōprehendant: p^opor-
pterea qⁱ note musicę hāt superfluas extensiones: ita qⁱ
minor dimētio illarū exemplo pōt cōprehendi: z est illa
que multiplicat ex 36. partibus vñus partem vñam. Et
ista verba sunt alterius scie que huic per accidens est ne-
cessaria hic parū. Sed in pulsū sunt tempora breuia ad
inueniēdū hāc cōparationē in eoz: adhuc magis: qⁱ quies
existēs post spissitudinē difficile est inueniri: eo qⁱ arte-
ria est sub carne. Et p^opter hoc elegerint tāgere hāc arte-
riaz: eo qⁱ illa est latior z p^opinquior loci p^oncipi: z has ar-
terias tangunt medici. Et Sed genus sumptū a sua simy-
lacione z a sua diuersitate omnia p^oterita genera conti-
net: q^o est: qⁱ assimilatō pulsus est vt oia genera s³ vñū
modum concurrant. hoc est. qⁱ si est magn^o vt sit perseue-
rans in sua magnitudine: z similiter si est velox: tardus
aut ex alijs. Et pulsus diuersus habz duas species: aut in
omnibus generib^o: aut in vno: aut pluribus sit diuersus:
aut in multis pulsationibus: aut solū in vna. Et tē diuer-
sorum pulsuum quidam est ordinatus z est ille qui multis
reuolutionibus suam diuersitatem cōseruat. Et quidam
est non ordinatus: z est ille qui suam diuersitatem nō ser-
uat. Et conuenientius est vt species pulsuum diuersoz
cum speciebus cōpositis computentur. z ego ex eis ma-
nifestiores dicam. Et genus sumptum a qualitate ar-
terie diuiditur in tres species: hoc est in frigidum: calidū
z temperatū. Et quod sumitur a substantia arterie di-
uiditur in durum: mollem: z mediū. Et quod sumitur
a contento in arterijs diuiditur in plenum vacuum z me-
dium. Iste sunt spēs simplices pulsuum. Et inueniuntur
pulsus cōpositi quib^o habent nomina que dicenda sunt
quia quidam eoz dicitur pulsus capizans: z est qui va-
riatur in vna pulsatiōe i tarditate z velocitate: z accidit
huic pulsui vt festinet z stet: z cito redit: z suum motum
complet: z appellatur capizās eo qⁱ suus motus assimi-
latur saltui caprioli. Et qⁱ q^o noiat^r cauda forisina qⁱ
semper

semper variat. quia aliqui variat ab augmento ad diminutionem: et aliqui a diminutione ad augmentum: et istud augmentum et diminutionem aliqui sunt proportionata aliqui non. Et quidam dicitur variat in magnitudine et puritate partium organi in eminentia et profunditate in strictura et largitate cum mollietate sube organi: et declinat parum ad puritatem sed non multum: et vltimus motus assimilatur vndis maris et ab eisdem nomine suscipit. Et quidam dicitur vniculofus qui vndoso assimilatur: et est eo minor et spissior. Et quidam dicitur formicatus et est minor istis duobus sed est spissior. Et quidam dicitur ferrinus qui vndoso in diuersitate partium similatur: tamen eis rigidior est. Et quidam dicitur bis pulsans: et potest esse ut iste sic denotet per diuersitatem quam in vna habet pulsatione: quia in eadem interponitur et reuertitur: et potest esse ut dicat quod due pulsationes sunt vna. quia quies quod est inter eas non habet tempus quod mereat dici tempus quietis. Et quidam dicitur tremulus: et quidam dicitur tortuosus qui precipue talis sicut si organum torqueretur. Et quidam dicitur arcuatus: quod est: quia est eminens in medio: et in extremitatibus profundus. Iste sunt omnes simplices species et manifestiores que sunt in compositis.

De causis pulsuum.

Cap. 18^m.

DE INCEPIS incipimus narrare causas omnium. Et dicimus quod cum magnitudinis pulsus est sanitas virtutis et etiam sanitas instrumenti: et multa necessitas pulsationis: et propterea est iste pulsus signum dominationis sanguinis in toto corpore: et maxime si cum hoc iungatur velocitas et frequentia. quia sunt testimonia multe necessitatis cum sanitate virtutis et instrumenti. Et causa cui pulsus sunt istis dicitur: hoc est si sunt pro debilitate soli aut inobediencia instrumenti: aut pro necessitate puritatis: et propterea qui erit istus pulsus causa debilitas virtutis necessario significabit copiosam malam materiam dñantem super virtutem ipsam debilitantem: aut significat eionem superflua propter quam intrinseca virtus est dissoluta. Et qui fuerit causa ex inobediencia organi necessario significat malam copiosam siccam materiam: sicut accidit quando dñat cholera aut melia: aut dñat in toto corpore copiosa mala sicca non malis sic est febris ethica: aut significat super cōgregationem quod sit pro frigida multitudine: aut pro extēsiōe arteriarum quod sit pro apha. Si ergo sit pro pauca necessitate significat puritatem caloris: et aliqui aggregant hanc tria: et significat super ista tria. Et causa mediocritatis est temperata rerum superadit. Et causa logi pulsus est puritas virtutis eo quod non potest extēdere arteriam in latitudine et profunditate secundum proportionem extēsiōis longitudinis: et hoc est pro maiori parte pro inceptitudine instrumenti: sicut est pro rigiditate et obturatione cutis. Et causa curti pulsus sunt oppositae causis longi: et hoc fit propter virtutis debilitatem: et potest esse ut sit pro instrumenti rigiditate: aut pro hoc ambo. Si ergo largi pulsus causa fortitudo virtutis est cum aptitudine instrumenti: causa stricti sunt istis oppositae. Si ergo causa eminentis sunt pro pinque causis longi: excepto quod virtus fortior est quam in illo vel alio: aut quod instrumentum est magis obediens. Et causa profunda istis sunt oppositae. Et causa velocis est multa pulsationis necessitas: tamen non est necessarium ut cum hoc adiungatur fortitudo: eo quod pluries non laborat cum velocitate loco fortitudinis quam fortitudinem non habet sed fit pro debilitate tamen virtutis: aut inceptitudine instrumenti. Et causa tardi istis sunt dicitur. in non necessitas anhelus aut debilitas virtutis aut ambo: et propterea est hoc genus pulsus signum male copiosae frigide malis vel imalibus propter vel eōis: aut debilitas virtutis propter eionem pambula: aut pro multos malos humores qui dissolunt virtutem pro mala eorum cōplexione vel quietate: et causa gñis recepti a virtute sunt manifeste. Et causa pulsus fortis et debilis qui sunt sumptae a virtute manifeste sunt. Et causa spiritus eadem cum causis velocitatis: et non illi opus qui non potest facere forte vel velocem. Si ergo rari est pro pauca necessitate cum abundantia frigiditatis. Si ergo genus sumptum

a proportionem. 4. tempus pulsus est quia eorum a via naturali exitus est ut motus dilatationis sit maioris cōparationis ad motum constrictionis quam debeat: et est ut maior sit necessitas inspirationis quam respirationis. Et quando motus constrictionis erit maioris cōparationis: ad motum dilatationis debito: tunc erit fortis necessitas ad euaporandum vaporem fumosum. Et quando quies erit maioris cōparationis debito ad motum: tunc erit hoc propter debilitatem virtutis cum multa inspirandi necessitate. Et si per mutationem cōparationis duorum motuum: hoc est motus dilatationis et constrictionis. Sed genus sumptum a similitudine et diuersitate pulsus est manifestum: quia assimilatio non fit nisi bonitate virtutis et ordinatione ipsi: ut causa mutationis est euaporatio virtutis et ipsius debilitas. Et causa talis mutationis est vna duarum rerum: aut propter aliquam rem quod virtutis debilitatem et aggravauit sicut dñum humorem malum: aut propter aliquam causam calorem intrinsecum cordis ledentem: quia distendit sicut de lozoris siccis: et potest esse quod sit hoc propter debilitatem virtutis ipsi de motu instrumenti: sicut contingit in fine egritudinis nocentium. Ideo quod debilitas semper dicitur in cōparatione: quia sicut contingit pro causa multum humorem: sic non est ipse ut sit causa motus instrumenti ipsi. Et ergo diuersificatur in multis pulsationibus minus malus est: sicut est ordinatus in diuersitate pulsus. Si est malus minus non ordinatus: propterea quod ordinatus cōseruat suum circuitum in hac diuersitate: et per se non fit nisi dñio virtutis propter aliquem motum. Et causa spiritus in diuersitate cōpositarum habent: quia causa capriciosae pulsus aliqui pueniunt ex inceptitudine instrumenti: et si causa est pulsus fortis: excepto quod qui permutat ab augmento ad diminutionem est signum diminutionis virtutis: et si redit ad suum principium signat vigorem virtutis: et si a diminutione ad augmentum deuenit fortior virtutis significat. Sed vndosi pulsus causa est virtutis debilitas cum organi mollietate et frequentia sua est sicut si virtus parte membri super alias aggregata: ita ut iste motus motui vndarum maris assimiletur et ex multis cōpositus est motibus. Et vniculofus pulsus causa istis si miles sunt: tamen sunt debiliores: et si formicatus: tamen ipse vniculofus debiliore est: et propterea dñum est: quod non fit formicatus nisi vniculofus pcedat. Causa debilitatis virtutis manifeste: aut propter eionem superflua ex qua euenit syn-copis aut destructione caloris intrinsece: eo quod causa quod faciunt egritudinem sunt dñe et nocet illi. Si ferrini pulsus causa sunt virtutis debilitas et est cōpositus ex debili et paruo: et in ipso sunt partes anticipantes et postponentes sicut in vndoso: excepto quod in isto siccitas magna est manifesta: et quia siccitas fit et ab extēsiōe est ferrinus pulsus signum calidi apatis et maxime qui est in membris nervosis: quod est: quia rigiditas plus fit ibi propter nervum. Sed bis pulsantis causa hoc est martellinus est organi durities: quia agit si cut mallens super incudem percutiens bis percutit et secunda pulsatio per se est hoc est propter rigiditatem nervi. Et causa tremuli debilitas est virtutis: et tortuosus significat super spasmum. Et arcuatus causa si debilitas est virtutis: quia equaliter organi partes ferre non possunt. Iste sunt causa septem generum pulsuum breuiter dicte. Si de pulsibus apatis dicemus cum loquimur de signis cuiuslibet egritudinis. Si ergo causa trium generum pulsus istis punctat manifeste sit a rebus adiectis: hoc est a causis male copiosis. Et quia iste species pulsus non potest cōprehendi in aliquo individuo nisi cōparato ad pulsus sani qui in corpore temperate copiosis inueniunt: aut ad aliquam octo copiosum sicut habet. aut ad 4. sicut apparet a radicibus nature: et iterum sanorum pulsus alter ab altero diuersificatur. Et propter eorum diuersificationem oportet nos cognoscere: quia si hoc ignoramus egritudinem pulsus nunc cognoscemus: quod est: quia pulsus egrum non cognoscit nisi pro cōparatione corporis sani.

Col. Auer.

K 2

ut cognoscat diuersitatem complexionis ipsius. Et propter
hoc necesse est ei qui vult in hac scientia perfectus esse
ut se exerceat in cognitione pulsus sani ut cognoscat di
uersitatem complexionis ipsius: et cognoscat causas
mutantes pulsum: quia nihil cognouerit posset errare et
opinari: qui a pulsus sanorum est pulsus eorum.

De diversitatib⁹ pulsū per res intrinsecas. Lap. 19^m.
T. DICEMVS diversitatē pulsus cōplexionū.

ET DICEMVS diuersitate pulsus coplexionibz.
Pulsus nalis cale coplonis maior est ⁊ velocior
pulsu tēperate: pōt esse vt fit frequētiō: ⁊ fride
est p̄trarius p̄mior ⁊ tardior tēperata ⁊ pole est
vt sit magis submersus. Et pulsus sicce coplexionis est
cū paritate durus: p̄tērea q̄ durities nō est obediēs
extēnsioni. Et pulsus humide mollis declinās ad fortitudi
dinē ⁊ magnitudinē: q̄a in hoc humiditas obediēs est.
Et pinguedo ⁊ macies h̄it significatiōē in actu pulsus:
q̄ pulsus in copozibz maculēis euidentior apparet q̄
in pinguibz eo q̄ in copozibz pinguibz est pulsus
quali sepultus ⁊ h̄z spissitudinē: p̄tērea h̄z fortitudi
nis diminutiōē. ¶ Et etates sunt ex rebus q̄ ponūt di
uersitatē in pulsu p̄pter calositatē datā a coplexione:
q̄ pulsus pueroz ex p̄te calidus est velocior: ex parte de
bililitas ⁊ frutis est spissus. Et pulsus iuuentū est fortis p̄
pter cop caloz ⁊ fortitudinē ⁊ est rarior pulsus pueroz.
Et pulsus senū debilis est rarus ⁊ tardus. Et sic nō simi
liter est ex rebus q̄ diuersitate ponunt in pulsu: q̄d est:
q̄a pulsus mariū est fortior ⁊ maior pulsus feminarum:
pulsus mueruz minor est ⁊ debilitas: sed est velocior eo
q̄ velocitas eis est loco fortitudinis. ¶ Iste sunt causē
mutantes pulsū. ¶ Et semmus ⁊ vigilia similiter ha
bent operatiōes in vultu permutatiōe.

De causis permutatib⁹ pulsuz ab extrinseco. Cap. 26.

SED RERVME extrinsecarum q̄ p̄nūz p̄nūtat. Quedā sunt in quatuor tēpōribz annis: quedā in cibis z potibz z in balneis aque calē. Similiter z accidētia anime sunt ex his q̄ p̄nūtat p̄nūsum. Ex his q̄ p̄nūtat ante dicta sunt in cōgne pulsus. Et a rebus q̄ sup̄nēniunt corpi a q̄tuor q̄litanibus poteris p̄nūsum dīmeritatē cognoscere. s. q̄. ga. cibis q̄n est nōuitur in s̄cōcho s̄susceptus pulsus ponit parūū z debile z occurr̄: q̄n digerit ponit zūus. Et hoc est: q̄ cibis antequā digerat calor vālis ab eo est sepultus quēdamodū ignis a multis sepeliet lignis: z q̄n digerit tūc calor inualefcit nālis. Et p̄pterea in n̄is diximus radicibus q̄ cibis ex parte eius est s̄sus: ex pte est zūus. Et s̄ile est in somno z in vigilia: q̄z est ga. somnus factus propter cibū nō nisi q̄ calor nālis a cibo est oppressus: z vigilia p̄ maior parte fit facta digōne. Sed p̄nūtatō p̄pter tēpus anni a s̄nō est multū occultat: q̄ pulsus veris est calz z humidus: sicut est in h̄ntibz cōplōnē eādē: z s̄r alia tria tēpōra se h̄bit. Et q̄ opinant q̄ pulsus guttini est s̄sus pulsus veris in fortitudine frequentia aut tēpere penit: erit p̄pterea: q̄ in illo tēpōte v̄ntes sunt diminute pp̄ paucū calozē spiritūū: imo isto tēpōte q̄n s̄sus s̄nū v̄nt: q̄ istū tēpōtē p̄pōnēscutur ass̄tāf. Et p̄p̄ea tēp̄ma tēp̄ma nascētia s̄nēscūt: z est s̄tus ḡnatiua in isto tēpōte i vegetabilibus z alialibz debilitat. Et s̄r r̄gionē h̄nt opationē in p̄nūtatōne pulsus z cōplōnē p̄nūtat. Et 3a dictū est sufficiētē de pulsibz: z q̄ petierit vltimiozē particulāritatē in sciētia pulsus: equirat ipsaz i libz sp̄ciatoz. Et de v̄nibz generaliter. Cap. 2.

DE VINIS generaliter. Cap. 21^m
T DE INCEPS volumus loqui de vvinis. ¶ E

ET DIXIT PRINCEPS volumus loqui de vris. **Q**UOD
dicimus q. accēditia que apparent de vrina licet
superius dictum est: quedam significant digestio-
nem epatis venarum ⁊ mēbrorū. Et quedam si-
gnificant egritudinē renū ⁊ vesicę. Sed primū volumus

narrare signa apparetia in yrina sicut superius dictum
est: que significat digestionem epatis venarum et membrorum.
Et postea dicimus ymum unumqueque significationem specierum.
Et res per quas significat yma sunt tria specierum: patet est
yrine color. scilicet est yma. tertia est contentus. Et color yri
dividitur in quinque partes: quas diximus quinque gene
ras. Primum est color citrinus: et hoc multas species sicut pa
learis: citrinus: et post asiar: et post illum vacatius
croco assimilatur: et post illum qui assimilatur croco ru
bec. Secundus generis est coloris ruber: illud habet gradus
sicut color qui notatur asabab. i. color rubens myrtus cum
quada albedine sicut est in rosa: et qui nominatur chinios
qui est vt sanguis: et rubens qui in superficie hoc nigredines
et dicitur azima. Et tertium genus est color viridis: et hoc gra
dus sicut fisticus et sicut ginar: sicut celestis qui in ara
bico dicitur esse met mizar: sicut nigellinus: et sicut por
rirus. Et quartum genus continet colore nigra: et hoc gra
dus. v. qui declinat ad obscuritatem quendam: et quendam
qui declinat ad citrinitatem: et quendam qui declinat ad me
lanquinum. Et quintus genus continet album equinoce
de yma vel de aqua. Sed albus est ille qui vere color
albus est: quod est hypermatia assimilatur quidam assimi
latur lacti. Ibi sunt simplices colores yrine. Et sunt alii
multi compositi colores de quibus dicere hoc non est neces
sarium: color oleaginus: et qui assimilatur loture recentis
carnis et similes. Et sim significationum sumitur a suba: suba
quod est subtilis: quod grossa: et quod mediocris. Et hoc sit
in quatuor modis: ymus est vt yma sit subtilis et postea
ingrosset. Secundus est vt sit grossa et postea subtiliet. Ter
tiu est vt fiat subtilis et remaneat subtilis. Quartu est vt
fiat grossa et remaneat grossa. Et sic quod suba est clara
et quod obscurior: clara noster habet subtili compositum.
Tertiu significationu est contentus: et contentus ymaru
nominatur a colore suba loco: et disponitur. nam quod suba
spiritus et coctus: stat in profundo vasis: et ipsius partes sunt
equales vt figuram habeat pincatay: et illud est nile quod ap
pellatur in arabico: et dicitur atene: et quodam furfuris assimi
latur: quodam samiei assimilatur: quodam est sanguineus
coagulatus: et quodam assimilatur pilis: et quodam arcuulis: et quod
dam assimilatur partibus ferri natis: et quodam assimilatur ferri
squamis. Et hoc etiam fit per nomen: sicut color rubens mi
geret obscurus sicut preter nomen: et quodam est in pre
terio: et quodam in media: et quodam in infima. Et quodam
est nile: color totum est equalis in omnibus partibus suis: et
etiam a quo partes grosse et subtilibus dividuntur.

De significationib⁹ vine sumptis ex eo colore. Cap. 22.
T. POSTO VAM breuiter dicta sunt signa q̃

E T POST QVAM breuiter dicta sunt signa
q̄b vrina sumuntur deinceps dicemus eorum
significata ⁊ incipimus a colore. Et dicimus q̄
vriualiter colores citrum cum eoz gradibus signi
ficant admissionē cholere cum vna. Sed eoz natu
rior color est citrinus ⁊ alij qui sunt a cholera oēs ef
fusus calozis significat: tamen sim q̄ propinquiores sunt
igneo coloris sunt color: cholę vitelline qui assimilatur
colori vitelli onop de die natoꝝ quā dicit Gal. calido
rem omnibꝝ speciebus cholę esse. Et Sed colores ruber
ylr significat dominium sanguinis ⁊ vntus debilitat: ⁊ ma
xime illa q̄ declinat ad rubedinē sup̄ quā est nigro do si
cut significat illa q̄ declinat ad igneitateꝝ plus q̄ super
cholera. Et dicit q̄ aliqui in febribꝝ acutis fundit san
guinē per vrinā: quāvis in eis nō sit vena fracta ⁊ hoc
significat periculosa m̄ crism: aut dñum sanguinis quan
titatiū. Et nigra vrina significat aduersionē ⁊ super do
minium frigiditatis q̄ est q̄ calor ⁊ frigus hec duo fa
ciunt. Sed q̄b a caliditate provenit habet signa p̄a
bulā caliditatem significantia. Sed quod a frigiditate
provenit

A prouenit viriditas aut fustitas pcedit z vlr alij colores frigiditatem significantes. Et aliqui fit vrina nigra propter admixtionem cholere nigre pp expulsionem cholere nigre q a natura fit sicut in splenencia fit: ois viriditas significat friditatez excepta illa que zinaria noiaf z porrina: nā ille fortē aduisione significat: z nō est dubium quin fusticina z indica seu celestis significant super caliditatez: qz videmus vrinās cholicoz mixtas viriditati cuz citrinitate: z qz viriditas est pncipiū nigredinis ob hoc cause que faciūt nigredinem eedē sunt cū causis que viriditatem operatur: excepto quia in viriditate sunt debiliores. Et vrina alba z clara sicut aqua significat digōnis defectū z virtutis nutritiue debilitatē aut oppilationē aut vtriusq. Et vrina que spermatis asilatur significat humorū flegmaticoz frigiditē crudozū abundantā. Et vtriusq. riniū appopthiam aut silem egritudinē significat: z pueri hāc hnt vrinam quando epileptici sunt. Et possibile est vt h vrina sit signū crisis in egritudinibus flegmaticis: z possibile est vt sit color albus in egritudinibus acutis. Sed est plurimum perditionis signum: qz significat ascensum cholere ad superiores partes z ibi facit apostemia. Et aliqui vrina erit rubea z egritudo erit frida: z hoc accidit ppter fortē dolorem vt in colica: aut pp oppilationem viarum que currunt a felle ad intestina: quia tunc est necesse vt ille humor exeat per vrinā: alie cause assignantur: sed iste sufficit. Sed colores compositi sicut lotura carnis significat debilitatem virtutis epatis aut renum. Et vrina que oleo assimilatur solum in colore ossiū febrem significat: eo q pinguedinem liquefieri in membris significat excepto q hanc nigredo non precedat q si hoc esset casum virtutis significaret: z quidā dicunt qz hoc vrina in acutis febribus apparet: z fm illos materie rum pinguium signum est cretici: sed hoc accidit raro.

B De signationibus vrine sumptis ex fuba eius. Cap. 23.

C **S** VBTILIS vrina defectum digestionis significat eo q digestio necessario mām ingrossare dz: z defectus digōnis fit pp humorū cruditatem aut ppter defectū virtutis: aut pp cibi z potus multitudinem. Et ex reb⁹ multū adiuvantibus subtilitatē vrine est viarūz oppilatio: z ppter ea vrine calulosoz subriles sunt: z si post subtilitatē apparet grossa substantia signum est q natura incipit digerere. Sed si ab ipso principio apparuit grossa: z in eadē grossitie māsereit significat multam humorum ebullitionē a calore extraneo factā: z ppter hoc est malū signū. Sed vrina grossa que post subtilitatur z iterū ingrossatur: qz hanc operatio a natura pcedat pigritiaz nature significat post incepti operis principii. Et si grossities propter motum humorum fuerit: hoc est bonum signum: quod est qz significat q natura digerere incepit. Et quidam hoc reprehendere volentes dixerūt q non sunt aliqua signa tenenda in vrina nisi ex opere nature interioris. sed si ab aere extrinseco fuerint tenenda nō erunt. Sed isti ignorant q aer nō operatur in vrina res diuersas nisi ppter preparationē quā ab interiori natura capit. Et vrina que in principio egritudinis a parte nature apparet grossa: z postea subtilitatur longitudinē egritudinis significat. Et iam dictum est: q puerorū vrina naturaliter est grossa z impenum subtilis.

D De hypostasi vrine z de ei⁹ significationibus. Cap. 24.

H YPOSTASIS sanitatem demitians debet esse in fundo z eē alba lenis z equalis: z in forma pineata in fundo: eo q est superfuitas tercie digestionis. Et de natura superfuitatis ē vt sint graues: alba. quia mēbra non nutriuntur ea sanguine nisi postqz est dealbatus z eis assimilatus: z propterea erit color superfuitatis sic color nutritiū qū virtus nutritiua seqf

suū cursum nālē: lenis z equalis ppter digestionis temperiez: z quia hic tēperies equalis est in oibus suis partibus debet esse pineata. propterea qz hec figura pportio nis equalitatē omnium partium in leuitate z gravitate ostendit: z qz actio caloris in hac forma dñat: z ē cor-pora grauiā nāliter extēdunt z dilatant: h leuia in seipsis aggregant z petunt ascensum quousqz acuantur sicut accidit flāme ignis. **E** Sed significatio q a loco sumitur est hec. v3. qz illud quod stat in parte superiori quod nebula appellatur significat pncipiū aperitionis digōnis dummodo sit alba. Et ppter hoc dicit Hip. q si vrina nubes albam quarta die fecerit crisi in. vii. indicabit. S3 que stat in medio significat digōnis cremētū: z que est in fundo pfectā digōnez significat a volutione: dūmodo in hoc p seueret cōuenientibus diebus. Sed si mō apparet modo vero nō significat nature debilitatē z illius impedimentum. **F** Et est sciendū q aliqui in vrina apparet hypostasis alba qū nā est flegmatica nō cocta: z hec differt a naturali eo q ipsius partes sunt diuersę. S3 color citrinus hypostasis significat citrine cholere dñum quod virtutem impedit digestiū: z ob hoc signū est malū. Sed rubea solum significat materiam multam z pigritiam naturę que ipsaz propter sui multitudinē permutare nō pōt: propter hoc hec hypostasis longitudinē egritudinis significat. Sed est salubris nū malum aliqd apparuerit signum: qd si apparuerit significat mortem longo tempore precedente: quod est. quia hoc malum signum adiunctū significat qz hec materie multitudo virtutibus in fine dominabitur: z ipsas vltimo psternet. Et si eidem bonum signū copulabitur contrarium significabit. Sed malū qd hec hypostasis significat nō est nisi ex parte quantitatis z ob hoc pro maiori parte est signum salutis. **G** Sed color niger in febribus acutis est vtionis signum: z ppter hoc mō significat. **H** S3 differentia que est inter hanc hypostasi z humorē nigrum quem expellit natura per viā crisis est qz hec hypostasis est in vasis fundo. Sed humor expulsi in vrina est dispersus: z pp hoc diuersitas loci diuersam ponit intētionem hoc est: quia qū hypostasis nigra est suspēsa minus est mala hypostasi in fundo de cūbente: quod est qz significat alicuius digestionis principii: quāvis sit mala: z minoris est gravitatis. Sed que est in fundo malā digestionē complete significat. Et quādo hypostasis est obscura frigiditatē nature vel caloris naturalis extinctionē significat. Et hypostasis alba bagina multitudinē motus humorū z defectū digestionis significat. **I** S3 corpora hypostasiū extra nām multarū mēneriū sunt: qz quedā sunt que tritico fracto assimilant: z quedam que orobo assimilant: z significat he mēbroz liquefactionē: aut humorū vtionem: z ppter ea in egritudinibus acutis sunt male: z si habuerint colorē ruberū humorē sanguineū vsum significat: aut partium epatis aut lumborū significant aduisionē. Et dicitur q citrinus in libis magis sit proprius. Sed laminosus est pessimus: qd est qz mēbrozū radicaliū liquefactionē z incisionē significat. S3 fursurū aliqū fit pp scabiem vesice: z aliqū fit ppter liquefactionē membrorum: z qd differre facit illud qd exscabiē vesice: aut ab alio: est q in ipso pñrit in partibus virge sentitur. Et vniuersaliter quādo cūqz h accidētia passiōi vesice adiunguntur. **K** Et arenosum significat: aut lapidem coagulati: aut incipientē coagulari. Et si fuerit rubrum lapidem in renibus significat: z si fuerit album lapidem in vesica demonstrat. **L** Et saniosum apostematis rupturam significat in vrine membris locati. **M** Et sedimen habens pilos similes capillis humiditātē grossā in renib⁹ a calore extraneo gñatā significat. Et sanguineum coagulatum aperitionem vene aut

E Nebula dicitur qū est i superiori pte. **Raf.** 10. **Almā.** c. 30. nephitis vlt nephitis q supernatate eneoze mē q ē i medio hypostasis in fundo ex h corripge literam **Amic.** c. 6. **dictiois.** 2. videz thei fir tra. p. mo. c. 7. **F**

G

H

hypostasis est supfluas: digestio aduisione: eo. c. 6. 3. pncipio in vltimo. mult qd sit non digestio ab epe.

K 3 **Col. Quer.**

I apostema in vrine vrs significat. Et quod dictum est ad presens de significatis vrine sufficiens est quantum ad nostram opinionem.

C De signis egritudinum membrorum intrinsecorum et extrinsecorum in generali. Cap. 25^m.

DEINCEPS nos dicemus de signis cuiuslibet egritudinis in membris manifestis et occultis. Et sicut dictum est quedam egritudines sunt in membris extrinsecis: et sunt manifeste per se: et significatio in istis non est necessaria nisi in causis. Sed egritudines que sunt in partibus intrinsecis tribus modis significatione indigent. Unus est ex parte membri patientis. Secundus est significatio qualitatis egritudinis. Tertius est significatio egritudinis cause. Et incipimus a significationibus egritudinum intrinsecarum. Et dicemus quod iam dictum est quod egritudines complexionales habent duas species, videlicet materialem et non materialem. Et he due species aut toti corpori communicant aut parti. Et quando materialis egritudo est in vno membro: aut fixa est in vjs suis aut in eius eentia: sicut apostemata et vlcerationes. Et significatio illius que est in vjs est de genere significationum extrinsecarum vel intrinsecarum egritudinum. Sed apostemata intus et extra fieri possunt. Sed egritudinum officialium quedam sunt in partibus extrinsecis corporis: sicut dilatio et dissolutio que sunt manifeste sensui: et quedam sunt in partibus intrinsecis corporis: sicut oppilatio: lenitas et asperitas membrorum.

C De signis febris effimere. Cap. 26^m.

ET INCIPIEMUS a mala complexionis vniuersaliter totum corpus ambiente que febris nuncupatur et incipimus a febre diei. Et dicimus quod ipsam semper precedit aliqua ex extrinsecis causis efficientibus: excepto quod hec in ipsa non est ex signis proprijs: quod est quod cum febre diei semper hoc innuitur. Sed non conuertitur: vt semper talibus causis stantibus necessario febris adsit. Et propterea instantum est vt signa propria cognoscamus et etiam communia ad credulitatem fortificandam adducamus: et etiam quia valent ad contrarium remouendum. Et huius febris signa propria sunt duo. Unum est quod pulsus in hac febre varius non est: quod est quia varietas non fit in putridis febribus: nisi propter humorum multitudinem aut malitiam. Secundum est quod vrina suum naturale sedimen non mutat: quia in hac febre vrina non mutat nisi colorem: et hypostasis non egreditur a solito: nisi propter humorum putredinem. Et ob hoc necesse est vt in hac febre hypostasis a solito non mutetur: et ex significationibus aliquando erit vt in hac febre accidentia fortia non sint et est lenti caloris non inflamantis et vt plurimum semel accidit vel forte ter aduenire potest: et dicitur quod quando patiens intrat balneum et horripilationem non sentit quod tunc est effimera. Et hec sufficiunt significationes in febre diei.

M De febribus putridis et de eorum signis. Cap. 27^m.

ET DICAMUS de putridis: harum febrium vniuersaliter due sunt species: vna in omni bus venis fit: et alia fit in humoribus digestionis membrorum. Et differentia que est in his duabus speciebus talis existit: quod est quia febris que fit ex materia existente intra venas: interpolationem non habet neque typum: quamuis paroxysmus aliquando plus fortificetur alijs diei temporibus. Sed febris quarum materia est extra venas habent interpolationem circuitus et typos. Et causa propter quam habent circuitus est: quia humor qui putrescere debet non putrescit simul et semel: quod est quia in eo preparatio putrefa-

ctionis non est completa: sed paulatine in putrefactione procedit: et hic sequitur modus ordinationis: quod est quia hec operatio sicut aliquem modum est naturalis: quod est quia natura in hoc regimen habet: eo quod est putrefactio cum digestionem: et propterea varietas ordinationis in circuitibus signum est malum: et non est hec operatio attribuenda calori putredinali simpliciter: sed calore naturali: eo quod in materia non naturali operatur sicut in multis vjs nature reperitur. Et rationes Galeni quibus conatur attribueret ordinem circuituum substantia liter calori putredinali hic infranguntur: et nostras radices naturales non sequuntur que super philosophia et metaphysicam inscribuntur: et qui illas non intelligit hoc non continebitur. Et propterea mea sententia penitus est quod natura istos circuitus cum calore intrinseco operatur: quamuis supernenerit huic calori aliquid extra naturam in quantitate aut qualitate: in eo quod est agens in materia non naturali: videlicet in humore egritudinem faciente. Et accidens quod cum humore aduenit est simile in hoc accidenti quod ei aduenit cum cibo: quod est quia incontinenter sumpto cibo in frigidatur. Et non est inter hec duo differentia nisi quod accidens quod aduenit propter cibum est naturale: quia cibum est naturalis: sed quod aduenit cum humore est preter naturam: quia calor cum materie primo obuiat sepelitur: et postmodum assumit victoriam super ipsam: et augmentando ad suum reuertitur esse quando ipsius digestio fuerit perfecta. Et iam bene exposuimus omnia in tractatu quem fecimus super libro de febribus Gal. Et ille ordinationes circuituum diuersificantur sicut naturam humorum: et quantitatis facientis febres sicut in infra dicemus. Et causa quare febres que sunt intra venas interpolationem non habent: est quia quando in partem humoris putridi calor accenditur non potest ipsius natura dissolui: donec alia particula accendatur: et hoc propter solidationem vasorum contingit: et propter eandem causam etiam typus non fit: et etiam quia illud ex eo quod dissoluitur a membris sensibilibus non sentitur. Sed putrefactio que in humore fit qui extra venas est: huic contraria existit: propter euaporationem que per porositate membrorum fit: et propterea sunt in istis circuitibus typi propter sparsione humoris pungitini super membra sensibilia aut humoris ventosi: propterea quod typus magis appropriatus est humori mobili ventoso quam fixo. Et signa propria febrium putridarum sunt duo. Vnum est quod vrina in principio hypostasis non habet: propterea quia calor est impeditus propter humoris digestionem: aliud est quod pulsus est varius et diuersus. Item alia sunt signa istarum febrium a signis significantibus duas species repletionis: hoc est febris vasa et virtute. Item sunt propria signa vniuersalitatis febrium putridarum.

C De signis febris cholerice. Cap. 28^m.

SED SIGNA propria vnicuique feb. sunt hec. Scias quod signa fe. que fit ab humore extra venas: et in febre cholerica sunt typus fortis pungitinus. Et pulsus in principio istius feb. est parvus rarus et debilis: hec est propter humorem qui calorem obuiat naturalem: et propterea refrigeratur corpus in principio paroxysmorum: ex eo quod calor naturalis ab humore opprimitur putrido. Et quando calor extraneus generatus in humore putrido calori naturali admiscetur: tunc crescit et per totum corpus augmentatur: et propter hoc pulsus in eodem statu non permanet: sed propter caloris crementum crescit et fortificatur. Et vrina in hac fe. pro maiori parte est ignea: et patiens penitus affligitur sitis: et aliquid his iungitur amaritudo oris. Et dicitur quod quando hec fe. dicitur pura quod ipsius paroxysmi ad plus versus ad duodecim horas

qua
na. in fe.
brida sit accitit

I et alia sit ethica. Tercius modus est ut unus modus faciens febrem sit cum apostemate et alius sine. Et aliquando componuntur due febres et miscentur earum paroxysmi absque eo quod materie misceantur: et hoc propter equalas locales ut idit: sicut possibile esset ut una esset intra venas: et alia esset extra: et in hoc genere locatur febris que emittitens nuncupatur. Et aliquando humores febrem facientes erunt vicini sed non mixti. Et possibile est etiam ut omnes iste species ad invicem componantur. Et etiam potest unus modus compositionis dici ut sui magnitudinem et paritatem: et sui fortitudinem et debilitatem: hoc est ut causam efficientium una sit fortis: alia debilis.

HEC FEBRIS tres habet similes ab alijs dicitur: et accidentia eius occulta sunt in principio: et quando cumque videbis corpus cum calore continuo lento ultra dies tres: quando non in corpore incipit manifestari: tunc uni lente continue assimilatur. Et si patiens ea quasi non sentit: nec habet putridarum febrium significationem opinandum est ipsam esse ethicam. Item post horas tres ab assumptione cibi patientis pulsus considerare debes: et caloris quantitatem: et si calorem inueneris augmentatum: et pulsus velocem: aut in aliqua dimensione magnificatum: tunc istam febrem ethicam iudicabis: quod est propterea quia membra malam complexionem acquirunt calidam: de natura nutritibilis est si bi nutritiens assimilare necesse est ut cibis corpori adinueniens calorem extraneum debeat adipisci: quauis cibus ille frigidus sit aut non: et propterea tunc febris fortificatur: et accidentia augmentantur: quod in putridis non conuenit. propterea quia calor extraneus in illis radicaliter non est fixus in membris que in cibum agere debent. Et cause que ab alijs medicis dantur accidentales sunt sicut fabule cantatorum: quia dicitur quod cibus in talibus patientibus et corporibus est similitudinem aque super calcem proiecte: quia impossibile est ut virtus nutritibilis a nutrien- te tantum sit elongata ut ipsum eadem sit contrarium. Sicut aqua calcei reperitur enim quod unumquodque istorum alterum corrumpit. Et raro hec febris accidit nisi post alias febres sicut post effimeram in corporibus ad hanc paratis aut post aliquam ex febribus putridis. Et quando fortificatur hec febris marcescit corpus infirmi et sicatur pellis eius: et deformatur facies et profundatur oculi. Et cum venerit ad ultimum gradum ethice videbis oculos eius quasi asperfos cinere sicut videtur in oculis coram tangunt puluerem et contrahuntur palpebre inferius sicut accidit patienti subeth et pellis frontis est tensa et sic ea quasi corium preparatum: et tempora habet tensa: auricule et palpebre citrini sunt coloris. Et pellis myrache ventris sit sicca et rugosa: et pulsus eius est tensus sicut chor- da: velox: et debilis: et urina est oleagina. Alia vero signa istius febres manifesta sunt et in libris spicatorum plene enarrata. Vnde non est necessarium ea reiterare.

De signis apostematum sanguineorum. Cap. 34.

DEINCEPS volumus loqui de signis apostematum. Et dicimus quod signa apostematum sanguineorum sunt rubedo coloris cum forti calore: et rubor: et dolore magno. Saluo quod membrum non sit insensibile: et cum hoc extensionem habeat: et hec sanguinis apostemata differuntur similes magis et minus. Et scias quod in apostematibus istis sanguis mundus est a putredine: sed quando putrefcit generatur pustula: que dicitur pustula: et signum istius apostematis est: quod est maioris inflammationis valde flegmone: et in his apostematibus febris est fixa: et hoc genere sunt apostemata que sunt in subascellis et inguinibus.

De signis apostematum cholericorum. Cap. 35.

ET SIGNA cholericorum apostematum sunt coloris citrinitas: et humorum subtilitas et dolor fortissimus sine extensione: et fornicula de ambur latina huius generis est.

De signis apostematum flegmaticorum. Cap. 36.

ET SIGNA flegmatici apostematis sunt coloris albedo cum priuatione doloris: etiam si com- primatur: et vniuersaliter ista apostemata sunt ap- parentia et oculis discretis: et simplicia sunt. Et in cognitione non indigent forti perscrutatione: composita tamen indigent fortiori: illa per comparisonem simplicium accidentium cognoscuntur.

De signis apostematum melancholicorum. Cap. 37.

SED APOSTEMATA melancholica cum flegmaticis communicant in doloris priuatione: saluo quod in tactu duriora: et in colore obscura: et ceteri etiam in hoc genere existunt: et sic denominantur eo quod can- crozum pedibus assimilatur: eo quia vene que eos circundant sunt sanguine nigro replete. Ista sunt signa apostematum que in partibus exterioribus corporis app- parent. Sed de his que in interioribus partibus corporis fi- unt: dicam cum egritudines membrorum interiorum enar- rabo. Egritudines vero que in superficie cutis appa- rent sunt sicut varioles: et morbilli: scabies: lepra: et mor- pheae: et similes his: et quedam ipsarum signa habet pro- nostica antequam fiant: quod est quia signum pronostic- cum lepre est raucedo vocis: et grossities eius: et anbeli- tus stricture: et rubedo faciei aliquando ad obscuritatem tendentis cum faciei inflatione: et albedinis oculorum ob- scuritate: et rotunditas etiam oculorum signum est mar- mum denotans lepram. Sed variolarum signa pro- nostica sunt febris continua et faciei inflatio: et temporum et grossities venarum cum rubedine: et nasi pruritus: et gule: et colli grossities: et hec egritudo solum semel ad- uenit patienti. Et scias quod omnis pustula que in super- ficie corporis sit cum febre est signum expertum quod ex ge- nere egritudinum pestilentialium manant: et maxime que ex melancholico sunt humores: et cum aperuntur adue- nit eis escara similis ignis combustioni.

De crisi in generali. Cap. 38.

ET QVIA febres et vniuersaliter acute egritu- dines non sanantur nisi per crisin: deinceps nar- randa sunt signa crisi laudabilem et inlaudabilem significantia. Et dicimus quod crisis cognita quinque rebus habetur. Una est cognitio sine discretio egritudi- num que crisis sanatur ab his que sine crisi sanant. Secunda est cognitio signorum significantium quatuor egritudinum tempora: quia non in quolibet istorum tempo- rum sit crisis laudabilis. Tertia est cognitio speciei egritudinis illius rei que egritudinem facit: quod est quia res que euacuantur quando egritudinis sunt inconuenientes: tunc sunt inlaudabiles. Et quando sunt conuenientes egritudinis sunt laudabiles. Quarta res est proprie effen- tia crisi aut in ipsius pronosticatione. Quinta est co- gnitio dierum in quibus crisis sit laudabilis aut inlau- dabilis. Et post hoc evenit commemoratio bonorum et malorum signorum in egritudine: quilibet que confir- mitur per crisin vel sine crisi: et signorum bonorum signi- ficantium super liberationem. Et dicimus quod discre- tiones egritudinum que crisi terminantur ab illis que si- ne crisi terminantur sunt hec que finiuntur dissolutione occulta aut manifesta: et habentur a longitudine egritu- dinis aut ipsius breuitate. Quod est quia crises non sunt manifeste nisi in egritudinibus que brevi tempore finiuntur. Et longitudo egritudinis atque breuitas a natura essen- tie

E De diebus ceticis. Cap. 40^m. 4^a
T **D**IES manifesti laudabilis crisis: sunt dies
 qui a principio egritudinis per quaternarii enu-
 merantur cōputationē. hoc primus est qrtus: et se-
 cundus est septim^{us}: eo q. iij. hic vtriusq. comunicat: et post
 hunc. xj^{us}. non comunicans: et post hunc. xij^{us}: et post hūc
 xvj^{us}. comunicans est: et post hunc. xx^{us}. comunicat: et post
 hoc. xxiij^{us}. xxvj^{us}. xxij^{us}. xxiiii^{us}. xxxvj^{us}. et ultra
 xxx^{us}. sunt egritudines cronice: et quasi non vltra appa-
 rent crises manifeste et ante vigesimum sunt per quar-
 tanarii cōputationem: et hoc fit ga sunt in quartis: et in
 quartis ante cedētib^{us} indicantur crisis crisis q̄ fit in septi-
 mo que iudicatur in quarto bono signo in quarto appa-
 rente sicut nebula alba suspensa: et vndecimus quartū de-
 cimum indicat: et decimus quartus decimū septimū indi-
 cat: et decimū septimus vigesimū indicat: sed post vigesi-
 mum non fit indicatio nisi per septimanas: et isti dies om-
 nes p̄ maior parte laudabiles sunt: et in eis malos pars
 crisis fit. Sed sunt alij qui in bonitate istis propinqui
 existunt: et sūt laudabiles existunt qui non ceticant pro-
 pter longos circuitus sicut tertij qrtus: et nonus: et deci-
 mustertius: et decimus nonus: et vigesimū primū. oēs emz
 hi dies nullā hnt vim indicationis crisis: sed nonus pro

F

38

1 De omner
 strate affi-
 gnationibz
 vide lo de
 decretis
 i fine. 2°
 möb. char.
 317. et 318
 218° de re
 torio. char.
 476. 218°
 humouibz.
 580. 2. 581.
 2 id coact
 pditionibz.
 562. 218°
 carminibz
 597. 2 in p
 epidimiabz
 i fine terty
 status. 2°
 affo. 23. et
 4. 2 qtra
 affo. 29. et
 36. 2. 59. et
 61. te. 2 cō-
 muni. et 3°
 affo. 28. et
 3° pnetico
 ri. te. 2 cō-
 89. 27. 10. 2
 p de dieb
 creticis 4°
 25. 2. 10. et
 2° euidē. c.
 5. 2. 6. 2. 19.
 cō. 394.
 399. 398.
 395. col. 1.
 24° 2 10°
 ad Alimā.
 ca. 29. 2 3°
 Theylir
 trac. 2. c.

I maiori parte indicat undecimū. Sed dies in quibus plurimū sit mala crisis est sicut sextus: et hic est peior omnium: et vltimū in eo sit mala crisis. Sed q̄rtus est indicativus huius: hoc est q̄n malū apparet signū: sicut est nebula nigra: et post illū in malitia existit. xij. et post hūc octavus: et post hūc decimus: et post hūc decimusq̄ntus: et post hūc xvi. et post hūc decimus octavus: sed raro in xij. sit crisis.

K Et debes scire q̄ iste crisis a principio egritudinis computantur: et est quādo manifeste in operationib⁹ lesio apparet: excepto in pariete: q̄ ab ipso partu incipere debemus q̄uis egritudo post partū p. xxx. dies sensibilib⁹ extiterit: et breuiter de regule dicta Hippo. sequuntur. Et cecidit diuisio inter antiquos in his diebus in malitia et bonitate. Sed isti dies approbati sunt a duob⁹ viris: qui priores in hac arte extiterunt: et sunt Hippo. et Gal. Et creditur q̄ veritatē dicat ppter experientia eorū multā: et causa horū plurimos dicta est. Et q̄d nobis vī ex hoc declaratiū est a nobis sup accisam Auicē. quā cōmētati fuimus. Et scias q̄ dies isti q̄uis verificent in crisi ne cessitatē nō hnt: sed veritatē hnt fm plus: q̄ Rasis dicit q̄ expertus fuit in infirmaria releson in plurib⁹ decemiliū hominū: et in mltis ipsoz verificati sunt isti dies laudati: et in aliquib⁹ dies reprobari liberationē habuerunt: et similiter cecidit in perclitatione: et hoc p parte est cu3 Gal. et pro parte contra: et Auicē oar similiter: vt Rasis est testificatus: cui in hac sciētia debet cōcedi corona quivixit. 135. annis: et in quadragesimo anno in hac arte operari cepit: et in bono obijt statu: et in habitu sciētie vidit quāta videre et cognoscere potuit. q̄ similib⁹ credendū sunt et ipsius testimonia. Et res quas iā scire possumus: q̄ crisis est p̄pina seu velocitati motus egritudinis: et furiositati ipsius. Et signa q̄ in vīna apparēt: et in spūto: et pulsus fortitudo: et egritudinis natura: et p̄traria harum rerum tarditatem crisis significant: quēadmodū si mediocres extiterint mediocritatem significant.

L De signis significantibus presentem crīsim. Cap. 4. 1^m.

E T SIGNA presentēz crīsim significantia sunt accidentia fortia que p̄cedunt sicut horripilatio fortis: et ossitatio fortis: inquietudo: et alienatio: et doloris capitis fortitudo: oculorū et faciei rubedo: et anhelitus strictura: et tremor cordis: et pulsus: et colli dolor: et ventris: et labij inferioris motus: et mordicatio oris stomachi: et tremoris typus: et vine cōstrictio: et stercores: et fortis sitis: et his similia. Et hec signa si in nocte apparent significant crīsim in matutinis futurā: et si in die appareant in nocte proxima crīsim futurā significant. Et species crisis cognoscuntur propter humorem: aut fm partem ad quā movebitur humor: quēadmodū labij citatio significat vomitū: et rubedo faciei: et nasi pruritus sanguis fluxū significabit. Adhuc species crisis ab idicationis specie cognoscet: q̄a species crisis speciei idicationis similib⁹ cognoscetur: vtrum per sanguinis fluxum: aut per vomitū: aut per sudorē: aut per similia. his ergo q̄nq; bona crisis cognoscit causis. vna est vt in statu egritudinis fiat. Itē post digestionē bonā: et vt humor qui euacuatus similis sit humori egritudinē faciēti: et in die laudabili fiat: et vt sit bonis diebus indicata.

M De signis pronosticantibus salutē. Cap. 4. 2^m.

E T POSTQVAM locuti sumus de crīsi bonis et malis: et de rebus que pro maiori parte significant in acutis egritudinibus salutē vel mortē. Deinceps loqui volumus de alijs signis pronosticis: et incipiemus a signis pronosticantibus salutē. Et ista signa sunt signa que ab operationibus sumuntur: et ab accidentibus que ab operationibus proueniūt. Et aliquando hec signa sumuntur ab egritudinibus q̄ alijs

egritudines sequuntur. Et pronosticationes que ab accidentibus sumuntur sunt sicut quādo facies infirmi p̄pina est saniorū facieb⁹: et maxime facies similis sibi sano existenti: eo q̄ sanorū facies diuersificant multū: et si ita sit signum est salutis: et quando calor equalis est in toto corpore signū est salutis. Et extensio intestinozū absq; apostematibus. Et venter mediocris inter grassiciem et maciē: et supfluitates ab eo manātes colorē naturalē et substantiā habētes significant salutē: et q̄ in partibus vētris nō sit apostema: et q̄ bene se cōtineat virtutes nutritiue velut stercores: vt sit equale inter grossiciez et subtilitatē: et vt sit coloris aurei: et tūc est signū salutis illius egritudinis: eo q̄ stercores significant super bonitatē illius virtutis. Et si vīna sit citrina: et hypostasim in fundo hīs albā et cōtinuā: aut suspensam signum est salutis: et maxie quādo residet in fundo: q̄n talis vīna significat salutē in febrib⁹: et in apostematib⁹ intrinsecis. Sputum albū mediū inter grossiū et subtile malo carens odore: et q̄d facile expuitur in pleurici et in peripneumonia salutē significat. Sudor in acutis febrib⁹ in die cretico in calore tēperatus: in toto equalr exilitis corpore albi coloris: et malo carens odore salutē significat. Fluxus sanguinis narium in febrib⁹ sanguineis: in apostemate cerebri: et intestinozū in die cretico salutē significat. Et si vīna q̄ ab operationib⁹ sumuntur sunt in egritudinib⁹ acutis: bonitas rationis: et sensū claritas: bonitas decubitus: et motus: anhelitus tēperatus nō rarus: nec spissus: nec interpolatus: et pulsus fortis: et paucā habēs permutationē et bonus appetitus sunt signa salutis: q̄a bonitatem omnīū virtutū significat. Sed signa salutis q̄ ab egritudine sumuntur supuenienti sunt vt supernueniens sit cōtraria causis antecēdētis: aut vt ipsa moueat causam egritudinis p̄cābulē ad partē diuersā. Exēplū p̄t me est febris spāsmo repletionis supueniens: p̄pterea q̄a causa faciens febē: vel ipsa febris cause faciens spāsmum resistit. Similiter febris supueniens dolori vētris: et stomachi: aut epatis: aut splenis vētoso a frigida complexione generato. Exēpla mēbz fecūdi multa in antiquorū libris inueniuntur et dixerunt quādo supernuerit causoni in die cretico rigor est: tunc signum declinationis illius febris: eo q̄ natura expellit ipsum humorem a partibus intrinsecis ad extrinsecas partes. Et quando supernueniunt varices podagricis et artericis et egritudinibus renū vt nefreticis tunc liberātur. Et quādo hez mororoyde melicis supueniūt signū est liberationis: et qui subtiliter has res perscrutatur a seipso ex his multa inueniet. Et aliquādo accidit vt vna egritudo alteri supueniat et primā alleuiabit: puta q̄uis p̄fectā curationē non faciat. et hoc fiet quādo causa egritudinis secundē erit ex genere causarum p̄ime excepto q̄ sunt minores et debiliores. Exēplum huius est q̄d dicit Hippo. aceto sa in disinteria eructatio laudabilis est.

N De signis pronosticis malis. Cap. 4. 3^m.

E T POSTQVAM locuti sumus de signis salubrib⁹: deinde volumus loqui de signis malis. Ista signa in pronosticatione hnt gradus fm plus et minus. Et sumuntur ab operationib⁹ et ab accidentibus q̄ ab ipsis operationib⁹ veniūt: et aliq̄ sumuntur ab egritudine p̄cedenti. Ea que sumuntur ab accidentibus sunt hec vt facies quā dixit Hippo. significans mortē. Iq̄ nā si sit acutus: oculi cōcani: et aures depēdētes: et cutis faciei tēsa: et color faciei viridis: vel obscur⁹: et oculi q̄n cinerit⁹: hec perditionē p̄noscant: eo q̄ ista accidit in egritudinibus acutis: q̄m spargit et perditur calor naturalis ab egritudine: et fortificatur contrarius ipsius: hoc est calor extraneus: et generaliter hec sunt signa in egritudinibus acutis.

A tudinibus acutis: et aliqui a fortitudine egritudinis. Et aliquando accidunt hec signa in egritudinibus cronicis: ut in ethica: et etiam post multam euationem a fluxu vetricis: vel a vigilia immoderata. Quod est: quia dissolutus est calor nalis et humiditas: et calor extraneus est fortificatus excepto ut non precesserit vetricis fluxus immoderatus aut immoderata vigilia: quia tunc in malo levius signum esset. Et quando album oculi rubescit fuerit: et ipsius vene obscure: aut nigre fuerint signum mortis est proculdubio: et maxime in egritudinibus acutis. Quod est: quia nigredo extinctionem nalis caloris significat: et alibi rubedo repletionem cerebri ex humoribus ista mater significat. Eminentia oculi in egritudinibus acutis malum est nisi forte propter oculi obliquitatem: aut propter vomitum. Quia supercilii: aut labii: aut nasus colore luteo habent et obscuri: mortis prima signum est. Frigiditas extremitatum in acutis signum malum est: eo quod suffocationem caloris nalis in partibus intrinsicis: aut propter apam significat: aut propter humorum frigiditatem: sicut in interioribus esset: id est calor extrinsecus vertitur intus. Et vltimum quod calor equalis non est in toto corpore: malum est. Quod est: quia signum est in membris principalibus apam sicut in cerebro: sicut in epate. Quando lingua pustula bothorata habet cum extremitatum frigiditate: mors prima est. Quod est: quia significat in cerebro: aut in ventre calidum apam et malum. Si digiti et ungues ad obscuritatem sunt declinantes: et ad viriditatem stantem pulsi debiles: mors vicina est. Et si nigredo adsit cum fortitudine pulsus in die cretico salutem significat. Et si quod sanies in illis locis fuerit: aut apam salutem significat. Et quod in carne primo apparuerit pustula rubea: deinde ad viriditatem vel nigredinem pertransierit: signum est malum: quia iam extinctionem caloris innati videri significare. Et si in egritudinibus acutis appareret in superficie carnis minute pustule ad similitudinem granorum milii: signum est malum: quia signum est quod magna paucitas digonem recipit: et dicitur Hippo. ictericia veniens ante septimum diem in acutis febribus: malum est: reprobatur est experientia in omnibus nostris terris. et si veniat in quinto die laudabile multum est vicia ratione: et maxime in teporibus calidis et corporibus calidis. Et hec est sententia collegiorum medicorum olim persarum: in die maioris: et pro maiori parte illos de antea. et postea est quod istud quod dixit locum in grecia habuit: quia terra illa haec frigidior existit. Et istud quod dixit Hippo. quod erat signum malum: est ideo: quia hec est vna ex rebus ex quibus puenit crisis: et ois crisis veniens ante digestionem: est malum. et postea est quod viderit in terris suis crises venientes per ictericiam ante septimum esse malas et sine digone. Et signatio quod sumit a rebus excrementibus a corpore hoc est sicut stercus nigrum et viride et fetens: et cum pinguedine in febribus acutis: quia hec mortem significat. Quod est: quia nigrum aduersionem: pingue membrorum liquefactionem: fetens corruptionem humorum significat. Et in acutis stercus album et liquidum malum est: eo quod signum est digonis debilitatem: et quia cholera ad partes superiores ascendit: et si est in viciis in hac febre. Item album stercus futurum ictericiam significat. Si stercus habens colores varios: super longitudinem egritudinis habet signare et super abundantiam diversorum humorum: et si ea medicina fuerit salutem pronunciat in quolibet egritudine: et si in principio exierit cholea nigra: siue superius vel inferius mortem significat: eo quod cum talis humor apparuerit a principio egritudinis significat: aut super abundantiam ipsius humoris: aut super debilitatem virtutis: aut vtriusque. Et dysenteria pueniens a melia: aut acetositate mortem denunciat: quia stercus cholere pure assimilatur malum est cum appetit defectum. si casus appetit cum sanguinis fluxum malum. Nigra hypostasis in acutis febribus mortem significat. eodem modo vrina aquosa et subtilis pseueras

in pueris: mala est. Quod est: quia eorum nalis vrina debet esse grossa. Urina aquosa in egritudinibus acutis mortem denunciat: et vrina turbida quod non clarescit mala est: eo quod signum est fortitudinem extranei caloris aut vigiliarum. Urina sursurea et laminosa in acutis febribus mala est si vitium renum aut vesice non affuerit: quia membrorum liquefactionem significat. Et signum discretivum inter vtriusque est reni aut vesice dolor: et vomitus niger: et creatus exstitit malus: et si cum hoc fuerit fetens mortem habet signare. Sudor in die non cretico appareret ex quo febbris alleviationem non habet: malum est. et si cum hoc est frigidus in ceruice et capite malum est. et si in capite solo peior: quia longitudinem egritudinis significat: in lenta et in acuta significat mortem. Sanguis guttatim exiens de naribus paucus et niger in causone mortem significat. Quod est: quia magnitudinem apatis dicit esse in cerebro. Hec sunt signa accepta ab operatione. Quando oculi lumine effugient et involuntarie lachrymauerint signum malum erit. Et si veloces fuerint et rubicundi: et vnus altero minor apparuerit: signum est mortis. Et rubedo oculorum iteque super spasmum cerebri habet signare. Et eodem modo quod labia astringunt: et quod infirmus a capite ad pedes se iactauerit mortis est signum: quia intolerantiam virtutis denunciat: et vltimum quicquid infirmus non steterit ad modum sanis: signum est malum: et si quod vult federe saltat sedet. Et eodem modo quod se adheret capiendi seu sustentando se vbiq: signum est mortis. Et quod infirmus non audit nec videt: cum debilitate virtutis: signum est mortis prime: et quod anhelitus interduz fortis: et quicquid occultus fuerit malum est: quia perturbationem mentis significat: quia eorum consuetudo est: et cum fuerit anhelitus eius interitus: est signum malum: quia spasmus in musculis pectoris esse denunciat. Et somnus quando lesionem vel dolorem inducit: signum est malum. Et signa quod ab egritudinibus preceperunt sumuntur sunt sic sumenda: quod quando nova egritudo preceperit fortior erit: aut in membro nobiliori: signum est malum: sicut si in squinantia in quarto die humor ad pulmonem descendat: patiens in septimo morietur. Et si omnis egritudo significat egritudinem vel fortitudinem cause efficientis egritudinem mala est: sicut repletio reumatismis in capitibus ptilicorum mala est: et singultus in egritudinibus acutis: quia spasmum significat: et aliquando accides superuenientes opponit egritudini precedenti: sicut hydropisis festinantibus post febres acutas.

De signis vniuersalibus ad cognoscendum membra intrinseca egra. Cap. 44.

DEINCEPS volumus loqui de signis egritudinum membrorum intrinsecorum. Et dicemus quod iam dictum est superius quod hic tria requiruntur: ut membrum egrum: et quiditas egritudinis: et causa egritudinis: et causa hic intelligitur omnia egritudinis: hec est ipsius proprietas: et ea que istas res significant pro maiori parte sunt accidentia que actionibus et passionibus membrorum superueniunt: et hec appareret aut in corpore: aut in supfluitatibus corporis. Sed accidentia que dicta sunt pro maiori parte super egrum membrum significant: solus quando illa actio aut passio membro cui superueniunt est illi propria: sicut casus appetitus egritudinem oris stomachi significat. Si illa accidentia illi membro non sunt propria: quia illud membrum egrum non significat: sicut priuatio motus digiti non significat propriam egritudinem solum in digito esse. Quod est: quia potest esse propter egritudinem nervi ad aliud membrum venientis. Item potest esse ut accides actioni membri superueniens membrum egrum et egritudinem significat. et hoc accidit: quia hoc accidens proprium ambobus existit: sicut dolor acutus pungitius paniculosum membrum egrotare significat: quod hunc dolorem efficit humor cholericus. Et oxiremia que cum magna ventositate egreditur significat quod egritudo in ore stomachi

I existit: et humor frigidus huius cā existit. Et membrum existens supra dorsum corporis membri in cuius opposito sentitur egritudo signū est supra membrum lesū in tepore quo erit passio membri lesi: sicut dolor qui est super bicipitibus significat q̄ egritudo est in scōcho. Et illud qd nō est p̄p̄riū signū est sicut dolor p̄ly: qui potest esse ut sit egritudo colica: aut egritudo renū. ¶ Et exentia a cē poze s̄l̄r sup egrū membrū h̄nt significare a parte quātitat̄is: et forma ipsorū. A forma sicut corpuscula: pilus: et similia sup egritudinē renū: et squāmosum sup egritudinē vesicę sine se. corpe exite. Et significat a parte quātitat̄is sicut magni annuli exputi cū tussi a pulmone puenire significant: et parui a fistulis ipsius oziri significant. ¶ Itē exentia a corpore significat ex pte loci: aut a mō exitus ipsorū: sicut a sanguine ab ano exilēte: ga significat q̄ egritudo est: aut in intestinis: aut in epatis cōcauitate: et si per viā vine egredif egritudinē in gibbo epatis: aut in renib⁹: aut in vesica significat. ¶ Et signum q̄ a modo exitus sumit est sicut sanguis exiens cū tussi qui a pulmone cognoscif venire: et si cū rascatione egredif: a colatorio venire significat. Adhuc s̄l̄r dolor et pulsus sup membrum egrū significat: quāvis hec sint ex genere accidentiū actioni supnētiū: saluo q̄ illoz actiones diuersificant s̄m diuersitatē regulari vltimū et particulariū. Et ferrinus pulsus significat q̄ egritudo in membro est neriōso. Et vndosus significat ipsūz in membro carnosō. Sed quādo dolor pungitiū: et a latere mouet: significat morbiū esse in membro pāniculoso. Et si est lētus significat ipsum in membro carnosō. et si est pulsatiū: tunc in membro arterioso ipsūz esse significat. et si est latitudinalis sine p̄tione ne significat ipsūz esse in membro nō ossuoso nec in nerno so: sicut in splene et epate. et si exēdit in latitudinē significat ipsūz in nerno: aut vena eē. et si assimilaf fissioni corporis grossi fixi signat q̄ est in lābis: aut grosso intestino. et si sit frāgitimū in membro ossuoso esse significat. ¶ Isti sunt modi q̄b⁹ membrū egrū potest cognosci. Actiones vō p̄p̄ie alicuius iterare hic nō opz: q̄ tu hoc scis in libro sanitatis. Sed qd hic est optimū sunt aliquāte distinctiones eoz q̄ ex corpore egrediunt: et dicimus q̄ exentia a corpore sunt due spēs. vna est cuius exitus est naturalis sicut vine: stercoz: et spūti. et alia est cuius exitus nālis non est: sicut sanguis: et quorūdam membrorū partium. ¶ De his q̄ egrediunt a corpore q̄ egrū signant. Cap. 45^m.

ACCIDENTIA vero exitus eius q̄ exitū h̄z naturalē nō significat p̄ maiori parte nisi quiditatez egritudinis vel causam: et iāz de illis secuti sumus. Sed res q̄ exitū nō h̄nt naturalē significant membrū egrū p̄ maiori parte. Et qd b̄ dicere volumus est signū exitus sanguinis. Et dicimus q̄ sanguis exiens: aut exit a superiorib⁹ partib⁹ corporis: aut a partib⁹ inferioribus. Et qui a partib⁹ exit superioribus: aut exit p̄ os: et cū spūto: aut cū rascatione: et a colatorio prouenit: aut a scōcho: et fit cum vomitu: aut a pectore vel pulmone: et fit cū tussi. Sed qui a pulmone puenit est quātitate multus et simul et semel p̄oycif et sine dolore: et est arterialis. Sed q̄ a pectore puenit est cū dolore: et est pauc⁹ et simul et semel nō exit: et colore sanguinis pulmonis nō h̄z: excepto q̄ ab aliqua exeat arteria: et in eo sunt gutte coagulate. Et aliquā a capite descendit et mouet tussim: et autumant aliqui ut a pulmone descendat: s̄ ab eo diuersificaf in suba et colore: q̄ p̄ maiori pte est sanguis coagulatus. Et adhuc signatio sumit a signis repletionis cerebri: et aliquādo a gutture puenit et cognoscif per dolores spatulariū. Sed sanguis q̄ a partib⁹ inferiorib⁹ corporis egredif: aliqui ab ozificis venarum ani egredif: et nā hoc vti p̄ viā euātionis q̄ nimia quātitate aut q̄litate

exuberat: et hoc cognoscif ab accētib⁹ ozificiorū ani eniētib⁹: et hoc idē si supfluat nō est laudabilis. Et aliquādo per eādē viā egredif sanguis p̄p̄ata: aut itestinoz vlcationē: aut p̄ vtutis epatis debilitatē: aut p̄ malaz sanguinis q̄litatez quā nā b̄ificio mūdificationis expellit. Et cōicat sanguis exiens ab itestinis: et p̄ debilitatem epatis in hoc: q̄ ambo loture carnis assimilant. Et p̄p̄riū signū in intestinoz vlcatione est dolor sensibilis in membro egrotatē: et q̄ paulatim sanguis egredif q̄ supfluitatib⁹ est admixt⁹. Itē q̄ ab epate puenit ab accētib⁹ p̄p̄ie debilitatē epatis significatib⁹ cognoscif: et sine dolore ē: s̄ q̄ expellit epas p̄ malitia ipsi⁹ cognoscif p̄ colore: q̄ est sanguis niger adustus. S̄ sanguis qui ex vine egredif aliqui a vesica puenit: aliqui a renibus: et aliqui ab epatis gibbositate. Et q̄ ex renib⁹ exit egredif p̄ duas cās: aut p̄ vine apertionē: aut p̄ ipsorū renū scissurā: sicut accit p̄ lapides in eis gīatos: q̄ mīstoties in eoz suba gīaf: sicut dicit Gal. et postea lacerant lapides ipsorū carnes et egrediunt: et q̄ hoc accit dolor icipit in loco ipso: et durat quousq̄ virt⁹ expulsiua expellit ipsos: et vtplm gīaf in cōcauitatibus ipsorū p̄p̄ separate vtutis debilitatē q̄separare nō p̄t aquosaz partē ex qua renes nutriunt a pte terrestri. Et aliqui gīaf p̄ virtutis assimilatione debilitatē q̄ partē ex qua membrū nutrirī nō p̄t assimilare: et sic ad lapidē puerit: et nō ad partē renū aut vesicę p̄uersionē h̄z. Et hoc accit p̄pter fortem caliditatē et siccitatē: aut p̄ frigiditatē et siccitatē: sicut accidit in supfluitatib⁹ que in aque canalib⁹ colliguntur. Et aliqui accidit p̄pter grossorū ciborū et terrestriū vsū: et aliqui de cause oēs in simul aggregant. Itē adhuc sanguis ex renib⁹ egredif p̄pter virtutis nutritive debilitatez. Qd est: q̄ nutrirī nō p̄t ex humiditate sanguinea in eis exilēte. ¶ Sed harū passionū differētie hec sunt: ga q̄ a debilitate renūz causaf: ab accētib⁹ renib⁹ supnētib⁹ cognoscif: sicut a colore qui eis accidit p̄ malā cōplexionē et totius corporis maciē et coitus debilitatē. Et oīa illius sanguis qui fit p̄pter apertionē vine ab eo qui p̄pter virtutis nutritive fit debilitatē est: q̄ qui egreditur p̄pter vine apertionē ponit vinā talem qualis fit sanguis ab ipso rei p̄ncipio: sed qui a debilitate puenit renūz loture carnis assimilaf: et hoc idē in p̄ncipio valz neq̄ subito appet. Et oīa iter sanguinē ex scissura vine puenientē: et sanguinē ex ozificis excurrentem est: q̄ qui ex ozificis egredif sine dolore est: quēadmodū sanguis ex naribus exiens: et qui ex scissura exitum cum dolore h̄z. Item qui ex vesica puenit semp cum dolore egreditur. Qd est: q̄ sanguis ex hoc membro vt plurimū egredif p̄ humores acutos ipz lacerates. Et qui a gibbositate epatis egredif ab accētib⁹ debilitatē epatis denotatib⁹ cognoscif. Sed accidens qd fluxus vētris noīaf: q̄ de eo Gal. sufficiēt nō sit locutus: declaratū tñ est in egritudinum libro: q̄ fit ab intestinoz epatis: et stomachi debilitate: et aliqui a debilitate membrorū totius corporis: et cū hic dico debilitatē: malā membrorū sine materia cōplexio: neq̄ intēdo. et s̄l̄r p̄pter malā cōplexionē materialē hec accētia fieri possunt. hoc est p̄pter materiā in quolibz istorū membrorū: aut in plurib⁹ collectā: et tūc hec malā cōplexio solū membrum egrū nō significabit: sed etiā ipsius causaz denotabit. Et icipiendū est a signis q̄ quādo huius euātionis coniungunt membrū hoc egrū significant p̄pter ipsorū differētiās. Et dicimus q̄ oīa q̄ est inter fluxum ventris qui ab egritudine materiali fit in aliquo membro vel in pluribus et inter fluxum qui ab egritudine fit nō materiali est: q̄ ille qui ab egritudine fit materiali h̄z manifestū exitū humoris ipm faciētis cuius egectione. et si fit sine materia nō sic manifestaf. ¶ Et debes scire q̄ si a

Uide p̄rio
de affect.

K

L

M

stōcho puenit. ab accidētib⁹ stōcho signifiētibus qd manifestat stōcho hūte cōplōne malā nālez aut nō mālem: cū hoc penitus coniungit moza cibi in stomacho pauca. Qd est: qz g a stōcho puenit est ppter vnā dūarū rerū: aut propter vtutis expulsiue festinationē vt citius expellat: aut ppter retēme debilitatē vt nō retineat. z qd cūqz hōz fieri necesse est vt pauca cibi in stōcho fiat moza. Et aliqñ accidit vt fluxus ab itestinis pueniat sicut dictū est: z hoc ab accidētibus intestinis supuenientibus cognoscit: z q in stōcho causā festinatē supradictē nō est in ipso cibis tpe nālī moza. Et qui ab epate aut venis puenit: aut ab aliqb⁹ alijs mēbris puenit: vt a capite: z his silib⁹ cognoscit si mālīs est: sīl r a signis significatib⁹ dominū humoris in mēbro: z ab accidētib⁹ illi mēbro proprijs: aut ab ipsius opationibus. Quēzoar enī testificat de illo qui fluxū cromaticū patiebat q fluxū iste in hora somni fortificabat: z in hora vigiliarū alleuiabat: z p h arguebat q humor hoc faciēs esset in cerebro: z suā itētiōē in curādō cerebri adhibuit: curat⁹ est. Et ego eandē rez isti similes feci in quodā fluxū ventris patietis: g medicat⁹ a mltis medicis: z a me lōgo tēpore fuit z nihil plicui dēbat: ita q de ipso salute desperaui: sed ipm vīstābā sicut amicu: z qz magn⁹ erat: tādē pcepi vnū ex suis brachijs: alio fridus z macius: z auctumui ob hoc q flux⁹ ab illo brachio ortū habuit: eo q vtutes ipsi mēbz attractiua z digestiua deperditē eēt ppter malā cōplōne frigidā nō nālē sup ipm dñantē. Et ego itētiōne meā ad illud mēbz calefaciēdū appo sui cū fricationib⁹: balneis: z silib⁹ localib⁹ reducere bonā z nālē humiditatē conatus fui: z postea mentē appo fui: vt calozē nālē atqz humiditatē hāc cū reb⁹ pueniētib⁹ pseruare donec ipm ad oēs suas vtutes nālēs reduxi. Nec medicinā ppiā aliquā fluxui ppiā facere curauit: pp hāc rē bzem tpe curat⁹ est. Sz flux⁹ g fit pp opilationē q fit in mēfarcia veniētib⁹ ab epate ad itestina signat p chilū exēitē cū egestionē: qm tardet in stōcho z itestinis tpe nālī: aut ppinguo eide: z qñ hoc accidit alicui sit ei macies tpe bzem: ita q bzemioi qz alijs fluxibus accidat. Sz qñ egritudines iste cōponunt difficile ē eas cognoscere. Et scias q maior pars istoz signoz cōiecturabilis est: z ppterea volēs ista cognoscē idiget acuto ingenio cū pseruatia pseruationis: z qñ estimabis vnū icipe eleuare cū medicina leui fm egritudinē quā opinat⁹ fueris: z si lucratus fueris ex hoc ptnua medicina: qz tūc scies q opinat⁹ es verū: z si nō: dimitte. Sicut qñ credideris q cā flux⁹ sit oppilatio dabis res aperitiuas: z si lucratus fueris teneas hāc medicinā: z credas q bec opio est vā: z si nō icipies cito restaurare illud qd fecisti cū medicina illa. Et opinant⁹ qdā medicorū q bec oppilatio sit de gñe supposito egritudinib⁹ z causis egritudinib⁹: z si credideris q cā egritudinis sit caliditas studis curare cū reb⁹ parū frigidis: z si videris q pdeat credas p certo tuā opionē: z icipe egritudinē lenare. Bec sunt illa pp q cognoscēs mēbz lesa. Et qdaz cognoscēs p accidētia mēbroz cōicātia cū mēbro lesō sicut tussis q accidit cā pleuresis: aut cā apatis epatis: aut tractione ossis trachea tracti cā apatis epatis: sz bec signa nō sūt ppiē signa lesionis mēbz nisi cōiūgant alia signa cū eis sicut tussis z rascatio que nō significat sup pleuresim: nisi sit ibi dolor pūgitū lateris rfe. cōtinua. Adhuc scias q in qbusdā mēbroz egroz est egritudo p se pīoz: in quibusdā ppter alioz mēbroz cōicationem fit: z cognitio egritudinis q pp colligantia fit mēbroz est q mēbz cōpatiens ppter augmentū vel diminutiōne egritudinis mēbz per se egri aggrauat aut alienat. Sz qz vertigo z alie capitis egritudines q augmentantur qñ stomach⁹ nau

seat: aut qñ corruptos in se continet humores: aut qñ a cibis vacuus nō est: tūc dicere debemus q hoc nō accidit capiti nisi ppter cerebz ad stomachū colligantia. Et adhuc hoc indiget pseruatione: qz pōt est vt alicuius mēbz egritudo ppter alterius mēbz egritudinē accrescat: aut esse pōt: vt in vno mēbro sint egritudines plures: quarū vna est sibi ppiā z pīma z altera ppter alterius mēbz colligantia. Et aliquādo egritudo q ppter colligantia fit ppiē egritudinis augmentū recipiet z crenientū: z autimabit forte quis q ppter colligantia solā hoc puenire possit. Item adhuc esse potest vt dñe egritudines ppter colligantia esse possint vt egritudo cerebz ppter stomachū: z egritudo stomachi ppter aliud mēbz. Et ne in hūc errorem decidat speculatoz opz vt circa hoc plures pserutet: z quādo eius opinio sup aliquā usarū fuerit firmata: tūc remotionē ipsius cū medicina equalitati ppingua attendet. hoc est cū medicina ad aliquā extremitatē nō multū declinante. Et si experientia hoc ipsum innuerit z perpendat in ipso pseruet: si non: ad aliam opinionem se conuertat.

De signis egritudinum z causarū ipsarū in generali.

E T POST QVAM nos de rebz vlibz sum⁹ locuti per quas mēbz egra cognoscere possum⁹: deinceps loqui volumus de rebz per quas egritudines z ipsarū egritudinū causas cognoscimus. Et dicimus q rerū super quas nos opz adducere signa vniuersaliter sunt: aut mala complexio mālīs aut nō mālīs. Et signa q malā cōplexionē materialē significant: vt dictū est sunt illa q dominationē hū. significāt: aut in toto corpore: aut in vno mēbro egro. Et adhuc sīl r vt dictum est ea q ex corpore egrediunt⁹ humores facientem malā cōplexionē materialē significant sicut vomitus et egestio: aut sputū: z bec sunt signa conuenientia sup genus causē operatiue: de his iam locuti fuimus. Et rascatio signat etiam sup causas z specē operatē: sicut rascatio rubea significat fortitudinē sanguinis: z viridis fortitudinē humoris cōbusti: z iō significat in egritudinibus pectoris mortem. Et rascatio bona est alba plana equalis: z q cū facilitate expuntur. Et apata significat demōstrationē sup humores operātes ea p signa significantia sup fortitudinē humorū. Et dolor signat sup causam q operat⁹: iō q dolor acutus signat q hū. sint calidi: sed dolor martilū z dolor silis pūctioni acis grosse nō sunt nisi ex hū. frigidis sicut dolor colice: aut cā hūmoris lapideati: sicut accidit in renib⁹ cā arenulaz. Et apata sīl r ex signis carū faciētū manifestant⁹ z qz pulsus in re apatū signū bz ppiū: ob hoc de ipso nūc loqui dīposuimus. Et dicimus q apatum calidū pulsus tensus est paruus: velox: spissus: varius: varietate ferrina. Et tēsiō vō sit ppter materiā organū extēdētē: paruitas vō ppter duriciē z organi asperitatē sit: velocitas z spissitudo ppter recōpensationē fortis magnitudinis sūt quā amittit: ferrinitas vō sit: qz virtus organū extēdit qz nō est organū obediēs z ipsius ptes nō equalit⁹ extēdunt: z ob hoc vna alteri resistit: z ppterea ille motus ferre motū assimilaf. Sed apatū cholericorū pulsus spissior sanguineorū pulsus est: ppter ipsoz fortitudinē caloris z magis ad ferrinitatē declinat eo q cholere siccitas idurat mēbz. Sz apostematū flegmaticorū pulsus paruus z rarus z tardus est: ppter fortitudinē frigiditatis z vtutis debilitatē: z in dīspo ferrina oīno nō existit ppter humoris faciētis humiditatē. Sed humorū melancholicorū apostematū pulsus durus ē: z asper ppter humorū siccitatē: z est tardus z rarus: z ad ferrinitatē manifeste declinat: z cū his oībz est occultus z rarus.

I Et de rebus per quas cognoscuntur apata que sunt in principalibus membris est febrix: et ideo hec est una de rebus que ostendunt de apatibus que preueniunt facere sanie: quia apata que non facit sanie non habet calorem extraneum sicut apata que sunt ea vetustitatis aut duricie. Sed membra in quibus vultu biliter manifestant sunt cerebrum: epa: stomachus: et ista gracula: et splen: et renes: et vultus: et vena. Ista sunt genera signorum per que species egritudinum cognoscuntur secundum regulam huius artis vultum. Et si ego non recolerem signa et cursum qui currit in hac arte: hoc est dicere si ego non considerarem in vnoquoque membro considerationem propriam: tunc consideratio vultus sufficere videretur: sed volo sequi vestigia Galeni ad maiorem cautelam. Et ad loquendum de rebus particularibus: eo quod hec est via que sita in hac arte. Et nos narrabimus egritudines membrorum manifestarum: et narrabimus signa significationis super ipsa cum cantela et coplemento vultus particularium: que cum vultu dici non possent. Et etiam quia multa signa ex his cum accipiuntur particulariter non sunt signa: eo quod plus appropinquarentur egritudo ipsa: vel quod membrum infirmum: et propter hoc necessarium est loqui super ea accidentia que sunt propria vnicuique egritudinis. Vnde quod dolor pugnans in latere: cum febre et tussis: et pulsus ferrinus signum est apatis diaphragmatis. Sed maior pars egritudinum membrorum interiorum que indigent demonstratione sunt apata: vel mala complexio malis vel non malis. Sed secundum Galenum considerationem in res particulares narrare oportet. Sed de his breuiter dicemus egritudines membrorum proprias narrantes signa super eas significata ostendemus a cerebro incipientes. dicimus quod omnes male complexionis eide supuenire possunt ut calide: frigide: et humide: et vniuersumque istarum signa significata disponem plenius ostendent: sicut oculorum rubedo et facies: et actus huius calor dominium sanguinis: aut humoris calidi significat. Et proprietas male complexionis calide aut frigide est: ut eide dolor coniungatur: tunc in complexione calida fortior existit: sed humida vel sicca dolor non efficit nisi parum. Sed quando est sola humiditas tunc sola grauitas sentitur: et humida complexio cerebri cognoscitur a capitis grauitate: et a multo somno: et a sensu capitis ebulliente. Et siccitas signa his existunt contraria. Et potest esse ut complexio adueniens capiti sit principaliter adueniens ex capite. Et potest esse ut ab alio veniat membrum: sed pro maiori parte accidit causa stomachi. Et signum huius est: quoniam sorda promouetur quoniam angustia stomachi ad vomendum: vel quoniam a cibis vacuus existit: aut quoniam cibaria corrupta sunt in stomacho. Et istud est generale: quoniam dolor capitis augmetur quoniam angelus stomachi egritudo: et minuitur quando minuitur. Et potest esse quod accidat ex colligantia duarum venarum que notate sunt in arabico guidem. Et sunt vene somni: quoniam accidit in capite dolor qui de emigrat: et signum huius est signa significationis repletionem occipitum. Et potest esse ut accidat ex colligantia totius corporis: et signum huius est signa significationis repletionem vultus. Et cerebro aduenire possunt omnes species apostematum calidorum et frigidorum. Et aliqui membrum egrum cognoscitur a egritudo a propriis ipsius operationibus in ipso sicut in egritudine fixa in cerebro comitantur alienationes que diu continuantur: cum eo: quod si propter colligantiam alterius membrum existat sicut accidit propter apata diaphragmatis comitantur alienationes que non continuantur cum eo. Item accidentia que sensibus adueniunt sunt cognitionis species egritudinis membrum proprie sicut apata cholericum in cerebro facit etiam malas prebet cogitationes: et quoniam festuorum de panis emulsionem adducit et vigilanti multitudinem: et cum mala disponem de somno excitant. Et quod ex sanguine fit minus vigilare facit quod illud quod de cholera fit: et habet risum et letitiam: sed quod a cholera fit: sequitur ira et furor. Sed quod de melia fit et illud alienationem sensum promouet: excepto quod timor et

planctus hoc comitantur. Sed quod ex flegmate fit corruptionem animalium virtutum prebet et non intendit facere malum. Sed signa propria domini humoris apata facientis in cerebro sunt sicut rubedo faciei et oculorum: et caliditas tactus: et fortitudo pulsus: quoniam ista significant abundantiam sanguinis: et maxime quoniam associabit eis regimen conueniens sicut etates: complexionis: et tempora. Et non querat ut rememorem tibi signa multotiens: quoniam rememorari debes eorum que tibi dixi. Et pulsus super apata significat habere sua proprietate varietate tremoris. Quod est: quia in membro pancreatico propter certamen: quod est inter virtutem et organum extensionem. Et hoc accidit in apostematibus calidis plus manifestat. In apatibus vero flegmaticis et melicis mollicies. Et humiditas que est in apostematibus flegmaticis quoniam vincit ferrinam disponem quam ad parte membrum consequi debet. Et paniculum qui in cerebro apostematum sunt pia mater et dura mater: et aliqui ipsa suba cerebri apostematum hoc maioris est periculi: et fortiora habet accidentia. Quod est: quia ex hoc consequitur paralysis aut apoplexia. Et dicitur quod aliquando cerebri rebe apata. et hoc sequitur dolor pulsatilis propter arteriarum multitudinem: et ipsius propria signa sunt albi oculi: fortis rubedo: et palpebrarum grossitie: et motus difficultas: et se. ut dictum est: propria in istis apatibus existit: sed tamen in apatibus calidis est acutior: in mollibus est lenta. De sunt egritudines in quibus necesse est inducere demonstrationem: et proprie in egritudinibus cerebri. Sed epilepsia et apoplexia et similes egritudines nervorum omnes iste egritudines sunt manifeste sensui: et iam diximus earum causas in libris egritudinum. Et que remanent loqui sunt signa que sunt propria cuiusque cause: causarum egritudinum. Et hoc inuenitur est in eis pluribus ex causis. et est inuenitur in eis ex colligantia aliorum membrorum: sicut est relaxatio: quia iam declaratum est in libro egritudinum quod humor qui facit est causa flegmatis. et potest esse quod sit causa melicis. Sed si est ex aquositate aut ventositate: in hoc est via inter medicos. et si potest esse ut sit in cerebro principaliter et ex colligantia aliorum membrorum. Sed cognoscere ista signa maxime potest fieri per proprietatem: quoniam iste egritudines eueniunt pluribus de causis. Ecce que significant super ipsa sunt signa que significant super abundantiam humoris. et quod eius quod inuenitur ex colligantia alterius membrum dicta sunt iam sit via: per quam demonstrat: et hoc est quod egritudo multiplicatur in membro ex colligantia et minus ex minoratione: et iterum quod in membro lesio non stat fixa egritudo. et id quod omnia ista accidentia manifestant quod he egritudines non sunt in membro principali. Et scias quod via que inter egritudines males et non males existit: est quod malis dominatur illius humoris ostendit: et quod prima essentia a non mali existit: si causa hoc efficitur a rebus exterioribus: causis. hec erit malicia pauca et preuentia erit brevis sicut dolor capitis qui a calore preuenit solis: sicut egritudo que notat terribis: quod ab aere serenissimo qui membrum nutritiuum lesit: contingit. Et quod mala complexio a seba existit essentia est sicut spasmus aut et ethica que a nimia siccitate fit: et hec spasmus species ab alijs spasmus speciebus diuersificatur: quoniam paulatim aduenit: et eius timor est magnus: hec sunt signa egritudinis.

C De signis egritudinum oculorum. Cap. 47^m.

I NCIPIAMUS nunc signa egritudinis oculorum dicamus quod he egritudines sensui visus manifestantur: et in hoc non indigemus nisi cognitione cause: et huiusmodi sermonem complebo cum de oculorum medicatione sermone ordinabo: sed hic dicam signa que cognitionem egritudinum oculorum manifestant: hec lesio est que aduenit nervo per quem ad oculum spiritus currit a facie: aut que eidem accidit spiritui. Et nervus qui ad oculum dirigit leditur aut mala complexione materiali: cum apostemate vel oppila-

A tione: aut ppter malā cōplexionē sine apate vel oppila-
tione. Et signa male cōplonis cū apate in oculis sunt ma-
nifesta: sicut pulsatio: rubedo: et calor. et signa oppilatio-
nis sunt sola grauitas. Et signa male cōplexionis oculorū
manifestant sibi q̄ oīs mala cōplō manifestat. Et oppi-
lationes q̄ in eo sunt sūt sicut egritudo q̄ noīat abinna-
sal: et est oppilo facta iter comēa et humore crystallini: et
b̄ oppilo apparēs est. hāc v̄o egritudinē pcedit vaporū
elevatione ad ptes supiores. Et p̄t eēt isti vapores pp̄ col-
ligatiā stōchi ascēdāt quos stōchus trāsmittit cerebro: et
ē p̄t a solo cerebro eleuari. Et dīa iter istos est: q̄ va-
pores a stōcho veniētes crescūt et decrescūt ppter boni-
tatē digōnis stōchi et malitiam ipsius. Sed q̄ a cerebro
sūt in sua fionis firmant tū et in eis qui a cerebro sunt
aliq̄ addit malitia ppter stōchi malitiā. Et dicunt q̄ va-
pores a stōcho ascēdētes ambobus oculis equaliter tur-
bant. Sed oppilatio que ppter decursum aque supe-
rioris aduenit v̄t plurimum vni soli oculo accidit.

B **C** De signis egritudinis aurium. Cap. 48^m.
E T AVRIBVS etiā fit egritudo ppter duas
species male cōplexionis: vt materialē et nō mate-
rialē: et sūt in ipsis apata: et oppilones: et dolores:
et generalē egritudines q̄ sunt oibus alijs mēbris gene-
rales: dolor et apatum et pulsularū et similū: et hec signa
sunt signa p̄pria egritudinū ipsarū. Et signa calidi apatis
auricularū sunt dolor infirius grauis: q̄ mēbrū est ner-
uosum et cartilaginofum: et pulsus ferrinus. Et scias q̄
maior pars humorū faciētū talia apata est humorū subti-
lium ppter obtusitatē vel duriciē sube ipsorū mēbrorū: et
aliquādo cū his apatibus fit fe. continua: et maxime q̄
apā est in radice loci noiati sumach. Et maior pars egi-
tudinū que sūt in aure est exufflatio: et tinnitus ppter
intus ventositatis expulsiōē et inclusionem: et dicitur q̄
hoc esse potest acuitate sentiendi: et demonstratio super
hoc est q̄ ibi nō est signum superabundantie humorū.

C De signis egritudinis nasi. Cap. 49^m.
N ASO superueniunt oppilationes: et apata cū
cōplexione mala mālū et nō mālū: p̄pria apata cū
stemata in ipso sunt q̄ deriuata sunt a noīe illius
vernīs qui ramisse nominatur. hic est ille qui multos h̄z
pedes et signa istius egritudinis ab eūdem quibus et alie
egritudines cognoscuntur signis.

C De signis egritudinis ozis. Cap. 50^m.
E GRITVDINES vero ozis oculis manife-
stantur: et ob hoc perscrutatione signorum ipsorū
non indigemus.

C De signis egritudinum gule. Cap. 51^m.
E T GVLE sunt apata et egritudines q̄ etiā el-
dancha dicuntur. i. stragulator et perles appellant
asebeam. Et cognoscuntur a dolore ibi existente: et
cum constrictione deglutionis: et quando crescit constri-
ctionē facit anhelitus: et potest fieri vt hic extinguat spiri-
ritū. Et causa huius a signis humorū ibi dominatū co-
gnoscit. Et pulsus in hoc apate est vndosus: et est q̄ hoc
apā in mēbro est musculofo: et diuersificatur hoc apā
sū magnitudinem et paruitatē: et sū hoc eorū termina-
tiones q̄ particularia indicant. Et hoc ex signis bonis
est vt apā in partibus exterioribz manifestetur: aut pro-
pter tumore: aut aliis signis: aut ppter dolore per tactū.
Et ipsorū spēs sū sal. sunt gnqz. vna est que fit in meatu
gule que extremitatem epiglottis attingit. Scdā est que
nec fortis manifestatur: et in gula nō apparet: sed ex hoc
patiens quasi strangulationē percipit. Tertia est quādo
gula exterior est inflata. Quarta quādo intus et extra
tinet. Quinta quādo lacerti colli appodiant: ita q̄ spō-
dilia intus contrahuntur.

C De signis egritudinum pulmonis. Cap. 52^m.

E T PVLMONI multe egritudines sūt quarū
quedā sunt cōes: et qdā p̄prie. cōes sunt sicut apo-
stemata: vlceraiones et continuitatis solō: p̄prie
vero sicut tussis et egritudo q̄ dicitur bethbozra. i.
difficultas anhelitus. Et apā pulmonis cognoscit a forti
anhelitus stricture: et a concussione fixa cum ipso ppter
istius mēbrū ad cor propinquitatē et pectoris grauitatē:
et a forti tinctura pomorū maxillarū: et ab oibus signis do-
minatiōis sanguis cognoscit: ppter ea q̄ v̄t plurimū in hoc
mēbro apā a sanguine cōcreat. Qd est: q̄ cholere spar-
sio in eo p̄prie sube molliciez esse nō pōt: et etiā p̄ mul-
taz humiditatē ad ipsum trāsmittam: et tū nec etiā ppter
hoc apā flegmaticum nisi raro in ipso cōfiscitur. Et dolor
in apate istius mēbrū signū non est: q̄ hoc mēbrū in-
sensibile est. Et pulsus necessario est talis qualis apatus
calidior: excepto q̄ in eo vndositas est manifesta ppter
molliciez mēbrū. Et solonis cōtinuitatis istius mēbrū signū
est: q̄ simul et semel sanguis egredit multus rubens: are-
nosus: et cū tussis: et hec sūt aut ppter causas extrinsecas:
aut ppter reuma descendēs: aut ppter percussiones in
pectore factas. Et sputū similiter apā pulmonis ma-
nifestat diuino piungat cū signis p̄dictis. Qd est: q̄ possit
fieri etiā in apatibz q̄ sunt in pāniculis: als pelliculis co-
starū. Et ex signis laudabilibz in apate pulmonis est spu-
tus albus et equalis: et qd suauiter egreditur: quēadmodū
illudabile est signū in quo dominū aliquorū humorū ma-
nifestat et maxie sputū nigrū: et post illud ē citrinū et post
illud rubeū. Et sputum rotundū qd Hippo. dixit esse
Yunmū malū in pulmonis egritudie est: q̄ significat p̄-
tionē sup humiditatē naturalē: sed tussis nō est signū nisi
causē efficiētis. Et causas ipsius tu ex alijs libris nouiti.

C De signis egritudinum pectoris. Cap. 53^m.
E T EGRITVDINES que manifestiores
sunt in pectore: sunt apata et oppilationes. Et
apata v̄t plurimū sūt in pellicula interiori tegēte
costas q̄ egritudo noiatur xazibera: et in lingua nostra
pleureis noiatur. Et in his apatibz p̄pria signa sunt do-
lor fixus extensius fe. acuta et tussis cū sputo: et pulsus
ferrinus. Et aliq̄ hec apata sūt in musculis qui sub pā-
niculo sūt: et tunc hec passio apā lateris dī: et tunc hec
signa sunt posteriora dictis signis. Similia tū ipsius acci-
dētia sunt debilia et minus timorosa: nec dolor adeo fi-
xus est: q̄ nō est in mēbro pāniculofo nec in pulsu ferri-
nitas sic manifestatur. Et aliq̄ apā fit in panniculo pec-
tus diuidēte. Et aliq̄do diafragma apostemat: et
sequitur hic sensus alienatio et inquietudo magna.

C De signis egritudinum stomachi. Cap. 54^m.
E T STOMACHO adueniunt species com-
plexionis male vt materialis: et non materialis: et
adueniunt apostemata et vlceraiones. Sed
species male complexionis non materialis quando re-
missa est a rebus extrinsecis est creata: et ille sunt illius
signa demonstratiua sicut aduentus aeris vel cibi fri-
gidi. Sed si fuerit intensa erit aut mala complexio cali-
da et sicca que ethicam inducit: aut erit frigida et sicca: et
fenectus erit ethica. Et signum ambarum egritudi-
num est q̄ in hoc mēbro illa signa manifestantur que in
ambabus egritudinibus his manifestari solent. Qd est:
q̄ mēbrū hoc fortiter demacatur. Et quādo patiens
supinus iacet: tunc percipit stomachi dispositionē foue
aliqui similē esse. Et stercus molle egreditur et indigestū:
et v̄t ipsius virtutes oēs debilitantur. Sed mala ipsius
mālis complexio h̄z esse potest: aut vt ipsa sit imbibita
vel in concavitate ipsius fixa: aut ab alio mēbro trans-
missa: et pōt esse vt res ambe adinuicē cōponant: et hoc

8 locis
et c. 50.
fme. et i
exismo
fibre.

I pōt: aut ab vna: aut a duab⁹ materiis eē. v. g. sicut si in ipso sit humor cholericus: et ipsi humor flegmaticus tras mittat. Et si ipse fuerit flegmaticus humor ab eo ructus pueniet acetosus: et si fuerit cholericus fiet fumosus. Et differētia q̄ est inter humores fixum et transmissum est: ga trasmissus per secessum aut vomitū exit. Sed imbibitus et infixus neutrum horū attentat: sed conat ad vomendum et nihil proci. Et signū appropriatū cholere est tremor labij. Et humoris melici in stōcho signa sunt virtutis visibilis impedimētū: et acetositas acerba in ore. Differētia vero q̄ est inter cōplexionē materialē et nō materialē ē ppter humorē per vomitū vel secessum exeuntē. Et in passiōe stomachivina grossa materialē cōplexionē peccantē signat. Sed apata sūt aut in fundo stomachi: aut in ipsius ore. Et horū quedā sunt calida: quedā frigida: et quedā ex genere cancri: et quedā sunt ventosa. Et omne apata qd in stomacho fopozat sequit se. et dolor fixus: et maxime quādo in ore stomachi orit. Qd est: ga illa pars magis nervosa existit: et colligatē princeps: et ob hoc periculosior: ea q̄ in fundo existit: et eidez sin copis: et sensus et alienatio sequit: et frigida apata sequunt dolores debiles et se. lenta. Et apatibus q̄ in stomacho cancerosa sūt sine dolore et se. sunt: et si esset et hīce assimilaretur: aut mixtis se. Et propriū signū horū apatū est ructus putridus corruptus cū opationū debilitate: hoc est. qz cibus egreditur digestus et alia accidētia his similia. Et vlt signa q̄ dominiū humorū significāt: illa eadē sunt signa q̄ significant illum humorē quiboc facit: et vltm attestantur ei cōplexio etas et regimen: et alia his similia inuant ad hoc cognoscendū. Sed vlcera que in eo sit cognoscit ab ardore vel combustionē que in eo sit: et propter paucam mordicationem: raro tamen fit vt vlcetur stomachus: nisi sit etiam vlcera in gula aut ore.

L **E** T EPATI accidit oppilatiōes et apata: et species male cōplexionis oēs. Signum apatis epatis nō tamē propriū est febris: atqz tussis: et illius loci dolor: et qz q̄li ppiū est grauitas loci qui trachea notat: et maxie qm in gibbositate epatis apostema existit. Et sepe signa apatis costarū cum signis apostematis epatis cōmiserunt: quia sepe dolor apostematis epatis peruenit ad eundez locum ad quem dolor apostematis pellicule costas tegentis reperit: et tunc hic nullum ppiū signū reperit: et cū his oibus accidit tussis: tñ in epatis apostemate non fit nullū sputū. Et aliqñ erit sputū in apostemate pāniculi maxime quando apostema saniez facere inceperit. Et ppter ea sputum in pncipio signū sufficiens non erit: nec ē differētia ppiā inter apostemata epatis et pleuretica nisi in qualitate doloris: quia in pleuresi est dolor fixus et extensius: et qui in epate est aggrauatior. Et in pulsu etiā differētia existit: ga in pleuresi est ferrinus: in epate vō vndosus: et dicitur qz aliqñ apostema fit in epatis lacerto. Et figura apostematis epatis est lunaris. S3 figura apostematis lacerti est oblonga vel q̄dra ta: et vnus angulus ipsius est grossus et alter subtilis.

M **E** T SPLENI omnes species male complexionis accidunt: et oppilationes et apostemata et ventositas inflata. et signa apostematis splenis sunt dolor grauis et febris et accidentia que corpori adueniunt propter h3 membra egritudines: et oppilationis signa sola grauitas existit: et signa ventositatis inflatiue solus dolor est extensius. Et ex apostemate et oppilatiōe splenis sequitur macies totius corporis. Et ideo dicit Hipp. quando splen crescit tunc corpus attenuatur: et quando decrescit tunc corpus inspissatur.

C De signis egritudinum renum.

Lap. 57.

E T RENIBVS accidit species male complexionis et oppilationes et apostemata. Et discernitur a vesice egritudinibus propter lapidis et arene generationem: et magis propria species male complexionis que renibus conuenit est egritudo que bolbaribus nominatur que in latino diabetica dicit: et cuius fortis sit et urine fluxus et febris et apatis calidi sunt signa: dolor aggrauatus in renibus sentitus: et dolor in alcatim factus cum febre urine constrictione. et quādo patiens sup latus sanū decubit vt vt alius ren sup ipsum suspēdat. et hoc puenit quādo est in statu aut declinatione: et in maiori parte in his apatibus sunt febres errates aut iuncte in apatibus frigidis et lentis: ideo quia febris nō aduenit apatibus membrorū pncipalium: nisi quando apata erunt parata saniez facere. Sed signū generatiōis lapidis in renibus est dolor fixus ab ipsius generationis pncipio quousqz natura illos abicit extra sim illos q dicit qz lapides isti in suba renū generant: et iō aliquādo cum istis sanguis exitus adest. Et qd verius appar et est qz in cōcauitate renū generant: et dolor qui est in hac egritudine et accidētia doloris accidētibz q̄ in colica inueniunt simulantur: ppter ea ga stomachi dispeptatā et vomitus his duabus egritudinibz cōter accidit: et castus similiter appetitus. Et oīa istarū difficilis est maxime in egritudinū pncipio: sed in fine manifeste diuersificant. ppter in colica vētris esse constrictionē: et humorū cognitionez et multa ventositatem: et etiā lapides generati in renibz arenā ostendunt in vrina. Et signū discretiū in hoc est opatio clisterior: qz si patiens ppter clistere requie inueniet sicut accidit Sal sine dubio hic dolor colicus erit: et si ppter clisteria aggrauatur proculdubio renalis est. Causa est: ga clisteria intestina replent et distensionez in eis opant: et tunc opprimunt renes et dolor fortificatur. Sed signa q̄ vlceraiones signat ē dolor vlceraionis sine grauitate et extēsiōe: cuius exitu sanguinis aut saniet. Et aliqñ egrediunt cū vrina frustra sultis carnum similia: et hoc accidit quādo in substantia renum corrosio fit.

C De signis egritudinum vesice. Lap. 58.

E T IN VESICA manifestiores egritudines q̄ in ipsa generant sunt lapides q̄ in ipsa generant: et apata et vlceraiones et stranguria et sine volūtate urine exitus. Sed signū lapidis in vesica est dolor qui in vesica sentit cū virge puritur: et virge erectione: et relaxatione sine causa manifesta: et urine cruditas: et albedo ipsius cū subtilitate: et difficultas exitus urine: et arenarū apparētia in ipsa. Sed pstrictio urine fit aut pp mēbrū madans ipsaz: aut ppter meatū qui a renibus ad vesicā tendit. Et his duobus vñ est cōmune accidē: et hoc est urine difficultas. Sed diuersificat in ipsis vt si a renibz ibi dolor sentit: si autē a meatu ibi dolor adest. Et aliqñ pstrictio fit urine ab ipsa vesica: aut a meatu qui ad ipsaz pgreddi vesicā: ista duo sūt in vno accidente cōmunicant. hoc est qz vesica repletionez recipit silt et meatus. Sed diuersificant in hoc: ga qd a vesica puenit quādo vesica premis et vrina exit. Sed qd a meatu puenit non emittit vrinā: et si vesica exprimat et oppilatio ista meatus fit a lapide: aut ab humoribz grossis sanguineis vel sanguie coagulato: aut propter cōplonē frīdā dñantez: aut ppter apostema: aut furunculos. Et signa harū egritudinum sunt: qm si fuerit ex lapillis significat ex arenulis pcedentibz: et si est ex coagulatione sanguinis signū est sanguis anticipatus. Et si ex sanie fuerit signū est apata qd pcecessit. et si ex humoribus grossis fuerit significat ex exitu precedentis humiditatis. et cognoscuntur iste dispositiōes per signa eadē pueniētia. et si adinnie iste dispositiōes

A positiones coniungant difficile cognoscuntur a medico: quare quiete dicitur medicinarum considerando primam intentionem: et si ex illa lucratus fuerit sequatur illas: et si non dimittat. Et si pustula aut ulceratio est in vena: quod ab ea egreditur furfuribus aut laminibus assimilatur. Sed si hec egritudines sunt in renibus: quod ab eis exierit frustis carniū assimilabitur.

De signis egritudinum intestinorum. Cap. 59.

E T I N T E S T I N I S vix plurimum sit egritudo que dicitur colon: apostemata: ulcerationes: et sanguinis fluxus. Sed sanguis fluxus ulcerationem comitatur: et iste sanguis cum fecibus egreditur a principio mixtus: et aliquando ex substantia intestinorum egreditur. Et signum huius est dolor quando enacuat humores et feces: et quando apostema est in intestinis grossis hoc modo cognoscitur: quia cum pariens moridicationem sentit cogitur assellare: sed quod ab apostemate exit cum fecibus non est admixtus et si fuerit in subtilibus propter dolorem assellare non cogetur: et quod ab eis egreditur cum stercore erit admixtum propter vires legitudines. Si militer si apostema in subtilibus fuerit dolor circa vmbilicum sentitur: et cum in intestinis fuerit grossis dolor sentitur inferius. Et signa colice calide manifesta sunt: et vniuersaliter ea que significant dominium humorum in omnem patientem et que propter ventositatem sunt sunt dolor extensus et tortio intestinorum. Et si tortio fuerit cum rigitu grossum ventositatem significat: et que sit propter apostema cognoscitur a fortitudine doloris: a feb. a siti: et ab accidentibus ostendentibus dominationem humoris apostema facietis. Et egritudo fortissima que ylica nominatur fortiora habet accidentia et mala ita quod patiens cogitur vomere sterces. Et vix plurimum hoc accidens est propter apostema in subtilibus intestinis factum: et potest fieri propter sterces putrefactas in eis: aut propter humorem grossum viscosum: aut propter herniam factam ex descensu intestinorum: aut propter venenum receptum. Et vniuersaliter hec egritudo intestinis subtilibus est propria: hec egritudo attribuitur virtuti expulsiue: cum suum naturale motum non habeat: aut debet attribui vniuersaliter oppilationi. Et aliquando propter priuationem cholere que ad intestina consueuerat transmitti: quia per modum abstersionis adiuvat ad fecum debitam expulsionem. Et oppilationes sunt in illis propter humores aut apostemata: aut propter malam complexionem frigidam et siccam que vias costringit: aut propter alias res positionem eorum corrumpentes sicut ventositas que ea facit tortuosa: et hernia.

De signis egritudinum vulne. Cap. 60.

E T V V L V E egritudines sunt: quibus oēs spes male coplonis coicant sicut ab his que precesserunt tibi manifestum est et sepe ipsi accidunt apata. Et horum signum est dolor fixus et pulsus ferrinus: eo quod membrum est nervosius et feb. accidit eidem: eo quod sit membrum principalitatis. Et ex egritudinibus que magis in ipsa proprie sunt: egritudo que mola nuncupatur: que difficile a pregnatione cognoscitur: eo quod ablatio mestrui et grossities ventris coicant amibabus. Et signum discretum est quia transit terminum motus embriosis absque motu: et si accidit multis annis: quia portari potest donec ab ea moriatur aut absoluatur: et hoc si vultis tenore. Et aliqui ei accidunt ut eam ferat pluribus annis: denum parit fructu carnis: et alii moriuntur. Item propria est egritudo vulne illa que suffocatio dicitur misis que fit propter mestrui sanguinis corruptionem in vulva: et euenit ei syncopis et difficultas in anhelitu: et priuatio sensus et motus: et debilitas sentitur pulsus eius: et accidit eidem durities:

et ipsi oris oppilo. Et hoc accidit ex reliquis apatis diu duratis in officio miricis. Et spes male coplonis miricis si males sunt ab his que ab ipsa egrediuntur cognoscuntur. et si non sint males a siccitate ipsius percipiuntur. Et generaliter signa que significant complexionem sunt signa significantia complexionem matricis: et de cetero imitabimus super causas que operantur putredinem. Et copletus est Tractatus iuxta nostram intentionem.

Explicit Liber Quartus: qui fuit de signis.

Incipit Liber Quintus: qui est de cibis et medicinis: et est habens capitula quinquaginta et nouem.

Breuitate complectens intentionem huius Quinti Libri. Cap. 1.

I N P R I M I S sciendum est quid sit cibus et quid medicina: et quot sint eorum operationes: et qualiter operantur et proprie medicinarum: eo quod habent multas operationes quas medici appellant virtutes primas secundas et tertias et proprietates: et cum hoc dabimus cognitionem hanc istarum medicinarum que operantur qualibet istarum operationum. Et postea speculabimur in operationibus earum: hoc est utrum via qua apprehendimus est per viam syllogismi soli: aut per viam experientie soli: aut per viam continere utrumque: et hoc totum erit postquam receperimus a naturalibus quod erit recipiendum. Et quando compleuerimus hoc recordabimur propriorum ciborum et medicinarum quorum multiplicata est scientia et experientia in terminis naturalibus: et testificata sunt a communitate medicorum: aut a maiori parte. Et postea narrabimus modos compositionis: et recordabimur eorum que manifestiora sunt secte componentium. et narrabimus naturam complexionis secundum viam quam nobis ostendent regule ille: et quando compleuerimus hec: tunc completa erit nostra intentio in hac particula.

De quiditate cibi et medicine. Cap. 2.

I C A M V S quod cibus est illud quod ponit naturales partes cibati: et hec pars est in specie partis dissolue. Sed medicina diuersificat ab hoc: ideo quia quous ipsa sit ex rebus: que ponunt naturales partes cibati illa pars non est in specie partis dissolue: sed in se re actiua et alteratiua. Et propterea quando superuenit hec dispositio super dispositionem egritudinalem: que est contraria vocatur illa operatio curatio. Et hec est intentio diffinitionis: qua Galenus diffiniuit cibum et medicinam: dicens quod cibus est illud paritur a corpore. Et medicina est illud a quo patitur corpus. Sed si nos non intelligeremus ex verbis hoc quod dictum est: non esset intellecta certitudo cibi et medicine. Et iam opinatus est vnus ex nostris philosophis quod nobis aluberti auersu: quod illud quod diximus in hac diffinitione esset quasi contrarium verbis Galeni: et super hoc eide multas transmissas epistolas quousque hoc plene intellexit.

De operationibus primis quas operantur medicine in corpore humano que sunt pame. Cap. 3.

E T O P E R A T I O N V M quas operantur medicine in corporibus humanis quedam sunt prime. sicut est caliditas. fri. sic. et hu. et quedam earum sunt secundarie: sicut maturatio: digestio: mollificatio: resolutio: et apertio: et multa alia similia istis que enarrare debemus quando declarabimus naturam medicinarum que faciunt hoc: et fuerunt vocate secundarie: quia sequuntur mensuram mixture primam utitur: quedam earum sunt tertie que sunt proprie in certis membris: et sunt quasi consequentes secundarie. Et est conueniens in primis narrare quomodo hec habet agere in corporibus has operationes.

Col. Auer

I nes: et quomodo hñt pati a corporib⁹ earuz passionēs: et
 B sciemus qñ sciuerimus per quem modum nutritur nu-
 tritus. Et dicamus iam declaratū est in nālī pñia qñ me-
 bra que primo nutriunt sunt mēbra sñlia: ideo qñ cibus
 pmo pñertitur fm ordinē quē habz in corpore cibati in
 humiditatē sñlem humiditate fixē in mēbris pñlib⁹ et mi-
 scet cū eis per eundē modū quo miscet adinuicē res lig-
 de: pñea qñ nō est alter modus per quē nā possit restau-
 rare rē dissolutā oib⁹ pñibus mēbri nisi p modū mixtio-
 nis: et qñ erit pñmixtū fm hñc modū: tñc habebit eñtiā
 in ipso: et post hoc assilabif illud mēbro: hoc est quia dat
 eidē vñā coagulationē stabilitatis sñlez stabilitati men-
 bri. Et est ibi declaratū qñ sit per decoctionē: et decoctio
 fit p calozē qui est in cibato: non qñ calor sit primus mo-
 to: in hac rē: sed est aīa nutritiua: pñea qñ operationes
 calozis nō sunt dētermine nec ordinate ad vñū finē ma-
 nifestū. Et postqñ ita est vidēdū est quō dī cib⁹ eē tem-
 peratus aut medicia: et quō dī super quēlibet eoz vt sint
 distēperati: qñuis melius sit appropriare tēperatiā cibo:
 sic est melius appropriare distēperantiā medicinē: pñea
 qñ cib⁹ qui habet pp suā virtutē et suā preparationē vt
 cōuertat ad humiditatē sñlez humiditati radicali qñ est in
 mēbro cōsimili: et calozī intrinseco simili calozī qñ est in ci-
 bato ita vt sint idē fm oēz modū: et hoc est solū in eo qñ
 est tēperate cōplexionis vel pñpinquus eiz: p hñc modū
 dī qñ cib⁹ sit temperatus: sicut erat panis grani et carnes
 gallinarum iuuenum et sñlia istis: qñ quātitas partūz pre-
 stitāz corpori ab istis cibis est idē cum partib⁹ qñ fuerunt
 dissolute. Sed temperantiā medicinē est pñpinqua huic:
 sed diuersificatur in quantum nō hz virtutē restauran-
 di partē equalē quantitātī rei quē dissoluta est ex cor-
 pore: et pñpterea nō potest homo nutriri ex tēperate me-
 dicinā: et sic comedat ex ea tātū quātū comeditur ex cibo.
 Sed quando dicimus qñ medicinā sit temperata intelli-
 gitur eius tēperatiā qñ quando comeditur ex ea quanti-
 tas que non est sensibilis cōparando eā quantitātī par-
 tium dissolutarum a corpore: quia tñc nō inducit in cor-
 pus rem extraneā: qñia si homo comederet ex ea quan-
 titatem sensibilē fm qñ comeditet de cibo inducere in
 corpus ex necessitate rem extraneā: quāuis difficile sit
 inuenire medicinā tēperatā in operationibus omnib⁹.

Linc voluit pñ
 medicina pñ
 nō de potētia
 ad dēstīnātū
 gñt qñ sñlia et
 sñlia qui gñt
 rē pñm dī
 nō pñt et uere
 sñlia nō uere
 sñlia sñd appu-
 nōt et sic qñ
 lītātē 22

M Et fm hoc debes itelligere qñ quādo dicim⁹ qñ medi-
 cina est calida: et frigida: humida: vel secca: et dicim⁹ etia⁹
 de cibo nostra intentio non est nisi equocae: sicut tu scis qñ
 quando dicimus de vino qñ est calidū in secūdo gradu: et
 sñlī crocum non intendimus vt sit idem calor. Et postqñ
 declaratum est quid sit cibus tēperatus et medicinā tem-
 perata: et qualiter operētur i corpore ex hoc potes intel-
 ligere viam per quam dicimus esse distēperatos: et hoc
 dicimus in qualitatibus primis: id est quomodo calefacit
 medicinā refrigerat: et humectat: et exicat. Quia medici-
 na que conuertitur in chylum calidiorē temperato chi-
 lo: aut in calidiorē qñ est pars corporis: hoc est ad partē
 calidā: illam medicinā dicimus calidā: quia calor
 dicitur qñ sit vñā rē quē calefacit hominē plus debi-
 to: et quod generatur ex hoc chilo est calidus debito: et
 sanguis qui est materia caloris naturalis est calidior de-
 bito. Similiter humiditas radicalis in quam conuer-
 titur sanguis est calidior suo modo: et sic de necessitate ca-
 lescit oēs corporis partes. Et sic dī de medicina frigida
 qñ nō refrigerat nisi quia cōuertit in locis digestionis ad
 diminiūtū calozē: magis qñ calor corporis sit: ita qñ chylus
 qñ ex ea generatur est diminutus a calore corporis: et non
 dicitur veraciter vt refrigeret: qñ calor naturalis nō hz
 aliquā viā generandi frigiditatem: et sic debes dicere in
 sanguine et humiditatibus que sunt in mēbris et in humi-

ditate et siccitate omnium partū corporis. Et quādo
 medici speculantur operationes medicinarū in corpus
 facile est eis dicere qualiter calefaciūt: et difficile est eis
 dicere qualiter refrigerant. ita qñ Gal. dicit sicut fugitiuus.
 qñ non sit nisi per diuisionem medicinarū in paruas par-
 tes. Et si nō refrigeraret medicinā nisi p diuisionē ipsius
 in partes minutas. ergo necessariū esset nobis dicere qñ
 esset frigida in actu: sed hec medicinā frigida non est fri-
 gida in actu: neqñ etiam calida est calida in actu: sed hec
 res eque bene competit medicinē calide: sicut medicinē
 frigide: quia res cōuertibiles quādo cōuertuntur in par-
 tes minimas facilius conuersionem recipiunt. Et quāuis
 medicinā sit passibilis a corpore per viā quam diximus:
 non est impossibile vt patiatur ab ea per alium modum.
 Nāz vides qñ cibus est passibilis a corpore: et tamē inue-
 nis cibū qui mutat corpus fm aliquē modū et fm aliquā
 latitudinē: et sñlio inuenitur in cibo qui est appropriat⁹
 passioni: et tamē vincit aliquo modozum. ergo hoc mari-
 me debet inueniri in medicina que victorie appropria-
 tur et mutationi: quia veraciter debemus dicē qñ quis ali-
 quādo vineatur: tamē nō deserit pñpiam suā virtutē
 hoc est subale. Sicut dicitur qñ arbor egypti occidebat
 dum erat in egypto: et qñ remota fuit ab inde nutrebat.
 Et dicit Arist. qñ in terra latinozū sunt duo flumina ex
 quozū vno si oues biberent generabunt masculos: et ex
 alio feminas. Et hoc non est nisi propterea quia cibus ex
 vñā parte est sñlis: et ex alia dissimilis: et ex parte similis
 dimis est patiens: et ex parte dissimilitudinis est agens. Et
 hic est modus medicinarum que dicuntur calide aut fri-
 gide in potentia. hoc est propter preparationem quam
 habent: quia nō est in aliquo cōposito caloz in actu ni-
 si in animalibus: pñpterea eozū perfectionē et indigent ca-
 lore extrinseco magis: et pñea nō inueniunt in eis tēperantia
 elementozū sicut in aīalibus. Sz res simplices que nō
 nutriūt sicut quatuor elementa nō dant corpori qñ adue-
 niunt ei intus vel extra nisi qualitatem: ideo qñ obuiant
 nostris corporib⁹ monēt corpora: sed nō monētur a no-
 stris corporib⁹. pñpterea qñ qualitates cū quibus ope-
 rātur elementa in corporib⁹ sunt in actu sicut est calor
 in igne et frigus in niue. Et qñ elementa mouet corpo-
 ra ipsa non mouentur. i. non cōuertuntur. Et quando me-
 dici volunt de mēsuris preparationis narrare que sunt
 in medicinis: quia indigent hoc in medicatione: ordinā-
 nerunt gradus per modum cōparationis corpori tēpe-
 rato et posuerunt quālibet qualitatem in quatuor gradi-
 bus. s. calidū in pmo scōdo tertio et quarto: et sic de frigido
 secco: et hu. et de humido non videt qñ possit transire ter-
 tium gradum. Et qñ pertransit quartum gradum est res
 venenosa que corrumpit corpus: et istē sunt vie primarię
 actionum et passionum medicinarum.

In generali considerans de operationibus secundis
 et tertijs quas operantur medicine in corpore hñma-
 no. Cap. 4.

ET NOS volumus incipere narrare de virtutib⁹
 secundis et tertijs: et dicere naturas medicinarum
 quibus hoc operantur: et qualiter operantur. Et
 dicam⁹ qñ medicine que sunt cōposite ex elementis
 quando alterantur a corpore: aut alterant corpus: que-
 dam eorum sunt que assimilant ei qñ est in eis ex virtuti-
 bus elementozū: sicut sunt ille que dant caliditatem:
 frigiditatem: sic et humi. similem in qualitatibus que
 sunt in illis: et quedam actionum aut passionū que nō as-
 similantur ei qñ est ex virtutibus elementozū: sed sunt
 operationes consequentes primas virtutes elementozū:
 et hoc est pñpterea loci subiecti in quo operātur: sicut ille qñ
 habent indurare: mollificare: denigrare: rubificare: et si-
 milia:

A milia: et locus subiecti in quo manifestantur iste opōnes circa quodcūq; mēbrū si ideterminati fuerit appellat iste virtutes scēdē. Et qñ opabunt in ppprijs mēbrū: tūc dicēt virtutes: sic sunt medicine q̄ puocāt yrīnā et q̄ mundifi cant pulmonē et q̄ gñant spmā et q̄ frāgūt lapidē et siles itis. Et postq̄ dcm est de virtutib⁹ scōis et tērys dōz est de nā opōnū itarū medicinarū manifestorū et incipia mus a scōis. Et dicam⁹ q̄ istarū medicinarū qdā sunt ma turatiue: h̄ est q̄ facit sanie: et qdā earū sunt mollificati ue: quedā iduratiue: et qdā apitue: et qdā oppilatiue: et qdā euaporatiue: et qdā petrificatiue: et qdā sūpice: et que dā lenitue et similes his. Et dōbescire q̄ medicina q̄ ē ap propriata alicui operationi nō dicitur h̄re illā p̄prietatē nisi comparatione ad corpus temperatum vel ad p̄p̄in quū temperant: et medicus expertus in hac arte qui ca dit ad manus ipsius aliud corp⁹ distemperatū dōz arbitra ri medicinā sūm mēsurā quā videt ei ēē magis instā et ma gis cōueniēte in vīte medicine q̄ h̄t facere opationē istā in tali corpore: et experientie h̄nt hic locū magnū. v. g. postq̄ scierim⁹ q̄ medicina maturatiua est illa cuius ca lor est equalis calori corporis debemus intelligere hanc p̄portionē p̄p̄riā vnicuiq; corpori p̄ se et facere cōpara tionē p̄p̄riā tali corpore. Et h̄ nō fuit solū in cōplone p̄ p̄ria vniūsdmū sed et in vnoq̄z mēbro p̄ se: p̄p̄ea q̄ medicina que facit sanie in testiculis nō facit sanie i aure et nō opz q̄ medic⁹ has res tradat obliuioni: et experien tia h̄z in istis vīs et arbitrys magnū nō posse.

C De medicinis maturatiuis. Cap. 5^m.

D E INCEPS narranda est nā illius medicine q̄ operatur opationē supradictas: et incipiēdū est a maturatiuis. Et dicam⁹ q̄ maturatio est opatio caloris nālis i suba materie sic dcm est in alio loco. Et ma turatio est ordinata sūm ordinationē quē habet digestio i cibo: hoc est in tribus digōnibus. Et qñ spargitur ad aliū mēbrū mā que egreditur a nā in q̄titate: aut q̄titate: aut in vtrīq; sit et putre sit illa mā: tūc gñatur in illo mēbro de necessitate vnus calor mixtus ex nāli et extraneā: et si mā illa est apta recipe digōnē fit ibi sanies et maturat. Ideo ga albasanies est media inter digōnē p̄fectā et vīnāntā: eo q̄ est alba: ga māe nō sunt apte ad recipiēdū digōnē p̄ maiorip̄tem: nisi qñ egredunt a sua nā in quantitate. Sz qñ egredunt a nā et in qualitate: tūc ē in eis digō difficil: h̄ est qñ tēdit ad malā q̄titate sicut ad h̄iores adulos et siles illis. g. arg. quēis in silire ē cōfortare vīte mēbrū ga calor nālis ē qñ sepult⁹ in mēbro sup qd est sparsa hec mā: et p̄p̄ea est nece vt medicā h̄eat ex sui nā vt faciat di gestionē: sic medicā q̄ assimilāt caloz i trīfeco q̄ dōz esse tēperata i caliditate et hūiditate: vlt sit declinās aliquātū lū ad calozē: et p̄p̄ea ga calor i trīfeco q̄ est i mēbro pōt ēē refrigeratus p̄ multā mā sparsam in eo: aut p̄ q̄titate. Et qñ cōparamus talē medicinā q̄lis ē h̄ corporib⁹ mano dicim⁹ ipaz ēē tēperatā: et qñ cōparat parti dñan ti i ipsa ex p̄tib⁹ elntoz dicim⁹ q̄ est talis aut talis. Et de medicinis tēperatis est aq̄ calā tēperati caloris et olenz dulce oline qñ guttat⁹ cadit sup apā et sic cataplasma fa ctū de farina tritici coctū cū aq̄ et oleo dulci. Et dōbescit q̄ medicina q̄ facit sanie in vna cōplone nō facit in alia: et alit in q̄lz mēbro corporis sic dcm est supi: et p̄p̄ea medicus exp̄tus dōz ex se ponē gñis istis medicinis. v. g. ga medicī na q̄ dñcit sanie qñ in p̄ gradu est calā vt cataplasma su pradictū: et supra illā in gra. ē q̄ facta est ex pane p̄ sale quibi est et sup hāc illā q̄ facta ē ex fermēto. Et qñ dā di cūt q̄ medicie oppilatiue sunt maturatiue: sed h̄ ē p̄ acci dens sic cerotū factū ex cera et oleo ros. p̄p̄ea ga qñ po ri claudunt calefit mēbrū et mā maturat. Et qdā dicit q̄ medicine maturatiue maturāt: p̄p̄ea ga facim⁹ in mā rem

propter quā est facile nature diuidere ipsam mām tem perando qualitatē materie aut subtilando ipsā. Et pōt esse vt in vna medicināz incinat maturatio cū oib⁹ istis modis: et erit in cōp̄sito per artificū: in simplici vō p̄ na turā. Et etiā dicitur q̄ medicina maturat: p̄p̄erea ga re ctificat in qualitate caloris nālis illud qd pūntati est p̄ calozē extraneū: et per hāc viam dō q̄ pulum maturat apostemata calida: et sūm hunc modū q̄ res frigide matu rant apostemata calida. Et diffinitio qua diffinit h̄al: maturatiōnē nō verificatur nisi in apostematibus q̄ sunt difficilia ad maturandum p̄pter nimiam debilitatem ca loris naturalis: aut p̄p̄ quantitatē: aut p̄p̄ frigiditatem.

C De medicinis mollificatiuis. Cap. 6^m.

I STE MEDICINE appropriantur multuz in hac arte medicinis q̄ diffolunt apata dura deplata lapidea qñ hūta insensibil: tatē. Et ita apata gñaliter sunt ab h̄iorib⁹ grossis q̄ sunt aut meli⁹ aut figmatici grossi: aut compositi ex ambobus. Et quia hec apostema tā sunt indurata propter frigiditatem: necessē est vt res que ea mollificāt sint calē: ga res que sunt cōgelate p̄ fri giditatē diffolunt p̄ calitatē sūm resolutibiles sicut plū bum et stānū: ga ita apata cū maturātur hūiectāt. et de necessitate est vt medicine que h̄nt p̄mutare: quāmus sint calē: vt habeāt aliquā siccitatē vt vincāt illā hūmiditatē frigidā. Et medicine q̄ probate sunt per experientiam in hoc opere sint calē in 2° vel 3° gradu: et sicce in p̄ sunt sicut armoniacū: bdellium: storax: et medulla cruris vītu li: et sepum lycium: et boninū. Et est necessē vt sint mē sure harū medicinarum sūm mēsuram quā habēt calo ris et siccitatis: ideo quia medicine que sunt fortes in ca lore et siccitate nimis h̄nt dissoluere: et possēt remanere pars grossā ex materia que conuerteretur in naturāz la pidis. Et est necessē sicut diximus vt per te ponas gra dum in fortitudine harum medicinarum: propterea ga pinguedo est debilior armoniacō et bdellio. Et pinguedo galline debilior: existit pinguedine anseris et anatis: quia res iste diuificatur sūm aliquam complexionem: aut ad aliquod mēbrum.

C De medicinis induratiuis. Cap. 7^m.

D E NECESSITATE est vt medicie idura te sint frigide: p̄p̄ea quia induratio euz grossitudi ne non est nisi congelatio: et congelatio nō fit nisi a frigiditate. Sz illud qd dicit h̄al de hūmiditate in his medicinis nihil ē: p̄p̄ea quia hūmiditas nō h̄t nisi solū hū mectare: et nō indurare: et melius esset vt poneret siccita tem cum frigiditate: ga de illa frigiditate fit duricies cru ditatis. Sed iste due qualitates sunt vt plurimum passi ue et non actiue: quia due actiue sunt calitas et frigiditas: q̄nis earum operationes diuificatur sūm hūmiditate: et siccitatem: et hoc declaratum est in 4° methexoz. Et iste medicine habēt latitudinē: et iste medicine sunt sicut semperuina: phillū: et postulaca: et si infrigidant et incru dant non faciunt hoc nisi per frigiditatem.

C De medicinis oppilatiuis. Cap. 8^m.

I STE MEDICINE sunt ex his que claudunt poros: et natura sunt terrestres sine mordicatione: ga mordicatio est vna ex rebus que cito faciunt medicī nā egredi ex poris: aut vt sint congelatiue vt gumm i et terrestre quando non est congelatiuius sicut argidū. Et est necessē vt iste medicine sint multum remote a mor dicatione: et propterea debēt esse tēperate complexio nis vel declinantes ad frigiditatem parum. Et si quēis ris quomodo oppilat iste medicine corpus interius quā do affluuntur. Respōdemus q̄ hoc potes scire per hoc quod est dictum superius: quia claudunt intestina pro pter chilum factum ex eis: et similiter epas et venas et mē

Col. Auer.

Ibra ipsa. Et iste medicine oppilatiue diuersificantur fm diuersitatem complexionis membrorum: sicut dicitur qd dactyli oppilant epas: et aperiant oppilationem pulmonis.

De medicinis aperitiuis et absteriuis. Cap. 9^m.

ISTE MEDICINE sunt vnus generis: et inter ipsas est parua diuersitas: quia medicine que abstergunt fordicem ex membro et lauant ipsum: neq; habent posse penetrandi in poros dicuntur absteriue: sicut aqua mellis: et aqua melonum: et farina ordei et fabarum: et que habent virtutem penetrandi propter partes igneas que est in eis dicuntur aperitiue. Et quedam istarum medicinarum plus operantur extra corpus qm intra: et quedam plus intra quam extra: et quedam operantur equaliter. Et que plus operantur extra sunt que habent aliquantulum bauracitatem: nec in eis est multa grossities: et propter partem subtilem que est in eis penetrant intus: et propter largitatem intrinsecarum viarum penetrant cito. Et res viscosas mundificare non possunt: si cu eis iungeretur corpus stipticum aliquantulum grossum tunc mundificarent: propterea quia sunt instrumentum nature aperitiue que est in eis: quia hec stipticitas coniuncta retinet eas in meatibus donec compleuerint suas operationes. Sed extra corpus non possunt ita operari propter stricturam pororum et propter stipticitatem. Et propterea absinthii aperit oppilationes epas: non potest poros exteriores aperire propter stipticitatem que est in eo. Et iste medicine debent esse anaristapozis cu stipticitate. Sed medicine que ambas operationes faciunt sunt inter harum naturam medie. v. i. l. que habent aliquantulum amaritudinem cum bauracitate sine stipticitate: sicut radix lily celestis et similia eis. Et tu iam sciuisti qd medicine que sunt aperitiue vnus membri non sunt aperitiue alterius. Et propter hoc dare debes vnicuiq; harum rerum gradum quemadmodum facis reliquis medicinis et virtutibus.

De medicinis euaporatiuis. Cap. 10^m.

QUAMVIS AVTEM euaporatio non fit nisi in quantitate membri euaporati: et augmentum ipsius quantitatis non fit nisi propter calefactionem membri necesse est vt medicine euaporatiue sint calide. Sed earum calor debet esse temperatus: quia medicine que habent distemperatum calorem euacuant et deficiant: nec debent habere substantiam grossam: et iste medicine sunt sicut camonilla: malua: et oleum vetus. Et debes scire qd euaporatiue sunt contrarie oppilatiue: hoc est quia sunt frigide scilicet oppilatiue de quo dictum est superius: quia quando membrum refrigeratur diminuitur quantitas sua propter quantitatem sui ad frigiditatem et terrestritatem: quemadmodum augmentatur quantitas eius propter propinquitatem ad caliditatem ipsius nature aeris. Et scias qd non fit augmentum quantitatis ex his que apponuntur vel eueniunt extra: nec fit diminutio ppter aliquid quod resoluat ex eo: et hoc probatum est in naturali philosophia. Et medicine facientes hanc operationem sunt hec eadem his que indurant: sed primo inuiscant: et si diu permanent in membro indurant ipsum et possibile est vt mortificent ipsum: cum diu permanent super illud.

De medicinis aperientibus ora venarum. Cap. 11^m.

ISTE MEDICINE sunt calide complexionis: et habent grossam substantiam et sunt de genere medicinarum aperitiuarum tamen sunt fortiores eis. Et habent quasi tres gradus operationum. primus est abstergendi. secundus est aperiendi. tertius est elargendi ora venarum: tamen calor istarum medicinarum aperitiua-

rum non est conueniens vt sit calor corrosiuus: quia corrosio claudit: et iste medicine sunt sicut alleuz et fellia et prope fel bonis.

De medicinis stipticis. Cap. 12^m.

STIPTICE medicine que stringunt ostia venarum sunt natura frigide et terrestres: et fortis siccitatis: et propterea sunt sapor earum stipticus: et propterea claudunt ostia venarum: quia frigiditas que non est terrestris est debilis operationis. et hec est differentia que est inter stipticum et oppilatiuum: quia oppilatiuum est in materia que tenet subtilitatem: et stipticum est in materia grossa: et hec sunt sic galla: balaustia: acacia: et silia.

De medicinis mitigatiuis dolorum. Cap. 13^m.

DICITVR qd prima via mitigandi doloris est vt remoueatur causa doloris. Et secunda est vt siue pefiat membrum ita vt non sentiat dolorem sicut fit cum opio. Tertia est medicina que facit in membro illud quod repugnat rei que inducit dolorem: et istud est verax: mitigatiuum: quia in primo modo cadunt multa genera medicinarum: sicut medicinarum purgantium in eis et medicinarum digestuarum. Et secundus non mitigat nisi per accedens quando prius sensum membrum aut ipsum indurat que res non est facienda: nisi quando vitare non possumus sicut dictum est in libro de ingenio sanitatis. Sed tertius est verax: mitigatiuus: propterea quia prestat sine medio illud quod resistit cause doloris. Ergo necesse est qd medicine que hoc faciunt sint temperate similes calori naturali: aut parum calidiores in tantum in quantum calor naturalis est refrigeratus a calore naturali debito membri propter resolutionem factam in ipso. Et ppea possunt iste medicine mitigare dolorem qd est ex causis calidis et frigidis. per eundem modum: eo qd augmentant calorem naturalem qui est instrumentum nature qui est medicinalis per omnem partem. Et tunc dominatur natura super malam complexionem que facit dolorem et ipsum remouet. Et quauis iste medicine sint in hoc gradu necesse est vt sint subtilis substantie penetrantes et velociter permutabiles ad calorem naturalem: et tunc adiuuabunt digestionem: propter earum subtilitatem. Et propterea appropriatur iste medicine duabus virtutibus ad remouendum dolorem: vna est ad multiplicandum calorem naturalem: et alia ad preparandum humorem ad digestionem qui est causa doloris ad hoc vt sit facile permutabilis a natura. Et res magis conuenientes in hoc sunt pinguedines et olea: et pinguedinem sicut pinguedo galline: et auatis: et pinguedo anseris est melior fmi Gal. De oleis oleum vitelli ouorum: et oleum dulce oliue calidum parum. Et generaliter quando dolor est mordicatus res que mitigant debent esse dulcoratiue: unde medicine que habent qualitatem mordicatiuam et proprie stiptice multum sunt remote a mitigatione doloris. Et medicine frigide et oppilatiue habent augmentare dolorem: eo qd resistunt dissolutioni humoris. Sed medicine que in arabico nominantur muscabecha: variantur ab istis: eo qd substantia earum aliquantulum grossior existit: et cum hoc sunt aperitiue pororum cum euaporatione membri. Sed generaliter natura earum est propinqua nature ipsarum medicinarum predictarum que indigent pauca absterfione.

De medicinis generantibus carnem. Cap. 14^m.

ISTE MEDICINE indigent pauca absterfione cum pauca exiccatione: sed absterfio est vt auferatur fordicies que est in vulnere: et siccatio est ad sic candum humiditatem: quia in digestionem vniuersusq; membri inueniuntur iste due humiditates: hoc est subtilis et grossa.

De

ISTE medicine debent esse stiptice et fortiter sicce: propterea quia cutis est illud quod fit a natura post generationem carnis: et cutis est sicciore carne: propterea necesse est ut exiccatio istarum medicinarum sit fortis, sicut galle et balanstie.

ISTE medicine debent esse in fine caliditatis cum grossicie substantie: et tunc facient opus quod facit pruna: id est carbo.

ISTE medicine consumunt carnes: non tam faciunt quod faciunt caustice: et hoc accidit quia habent caliditatis minus et subtilioris putrefactionis: et non dñr putrefactione nisi ppea quod corrosio et casus carnis: non sunt nisi ppea calorem extraneum: et in calore extraneo est aliqua putrefactio de necessitate: et medicine putrefactive sunt sicut anripigmentum rubrum vel citrinum. Et vti mur medicinis facientibus cadere carnem in vulneribus quando volumus quod caro bona in eis nascatur: sicut putrefactivis in locis corrosivis.

QUEDAM medicine attrahunt. Lap. 18^m. **V**EDAM earum operantur prima qualitate: et quedam proprietate. Que operantur per primam qualitate: et trahunt quodlibet adueniens. Sed que trahunt proprietate trahunt rem propriam: sicut adamas ferrum et gualiter omnis attractio quocumque modo fiat non fiet nisi per calorem. Et ego debeo declarare operationes que a proprietate sunt complete. Et medicine que trahunt propter primam qualitatem in eo quod est alitas absolute: hoc est illud quod facit caliditas inquantum caliditas sunt duarum spem. Una est que trahit per calorem nalem quod est in ea sicut res que vocat moschee almesia. i. putredo facta circa orificium foraminis apertum: et alia trahit per calorem putredinalis sicut fermetum et sterens coluborum. Sed medicine que vocantur bezabar que curant a venenis: quedam faciunt hoc a tota suba: et quedam faciunt ppea primam qualitatem que est in eis: hoc est quando resistunt qualitate generate a veneno: propterea quod veneni ingreditur hanc divisionem. Hoc est quod venenorum quodam est veneni per primam qualitatem: et quodam est a tota suba: et hanc divisionem postea declarabo. Et medicine preferuatine dicuntur medicine que resistunt putrefactioni: aut propterea quod tenent aperta loca que parata sunt oppilari: aut quia resistunt putredini: aut propter vtriusque.

ISTE medicine sunt que assimilantur corpori membris in tota suba. Et propterea dicunt quodam quodlibet membrum comestum confortat simile membrum comedentis.

Sed medicine que confortant inquantum sunt medicine confortative necessario calor earum debet esse fortior parumper calore membrum: et similiter sicciore: propterea quia membra non terrentur: neque debilitantur: nisi propter qualitatem frigidam et humidam. Et hoc semper plurimum accidit propter in membris principalibus: et gualiter non debilitatur operatio membrum ut plurimum nisi propter frigiditatem que est convenientior ad inducendam lesionem: hoc est quia assimilatur virtutibus disantibus super ipsum ex virtutibus eorum sicut est cerebrum: quia ideo quod super ipsum dominatur frigiditas et humiditas lesio que superuenit ei propter has duas qualitates est maior. Et propterea est necesse quod natura medicine que confortat membrum resistat parti a qua puenit lesio membrum. Et quia medicine que confortant epar necessario debent habere manifestam siccitatem: e contrario in medicinis cordialibus: et quedam sunt que confortant a tota suba: sicut

cut aurum et margarita eorum. Et quedam sunt que confortant propter qualitates primas et secundas: sicut stipticitas et amaritudo que sunt in rosa. Et medicine odorifere sunt supreme omnibus medicinis que confortant principali membra: et maxime in rebus testificatis ab experientia et propter cordi. Et propterea muscus plus confortat inter cetera odorifera: nam cibus aromaticitas prevalet omnibus aromaticis.

De operationibus tertiarum virtutum. Lap. 20^m.

IAM DIXIMVS naturam medicinarum a quibus pueniunt operationes secunde. Deinceps debemus narrare naturam medicinarum que faciunt tertiam operationem. Et dicamus quod istarum medicinarum quedam sunt que frangunt lapides: et quedam que puocant menstrua: et quedam que generant lac: et quedam que generant sperma: et quedam que diminuant lac et sperma: et quedam mundificant pectus. Sed medicine que frangunt lapides non sunt multum calide semper quod medici dicunt. ppea quia calor qui idurat et petrificat est fortissimus: et propter hanc viam calor extraneus induravit lapides: et propterea est necessarius in earum fractione calor suavis et non fortis in quo sit aliquantula humiditas comparando calorem qui induravit lapides: et cum subtilitate: eo quod scis: quod res que indurata sunt propter calorem et siccitatem non dissoluntur nisi per frigiditatem et humiditatem. Et cum dico frigiditatem intelligo diminutum calorem a calore qui coagulavit lapides: et sic intelligo cum dico humiditatem: ideo quia non operantur iste medicine in lapidibus nisi per operationem similem operationi alicuius decoctionis: et per viam istam si uidit cum calor nalis et expellit. Et tales medicine sunt sicut sparagus: cicer rubrum: et amygdale que tendunt ad amaritudinem. Et non est remotum ut hec operatio non fiat a tota suba. Sed medicine que puocant vrinam debent necessario habere caliditatem cum subtilitate: quia caliditas cum subtilitate adiuuat virtutes actiuam que est in renibus. videlicet ad trabendum illas aquositates et discretinam que est in epate etiam adiuuat in cognitione illius aquositatis caloris: et dicis quod medicine que faciunt hoc habent convenientiam cum membris vrine a tota substantia: sicut sunt apin: feniculus: daucus: et similes illis. Sed medicine que lac generant sunt que habent calefacere humores flegmaticos: et habent inuare virtutes digestivas: que est in membro ut conuertatur ad sanguinem. Et ex generantibus lac sunt quedam que sunt cibi: et illa sunt convenientiora in hoc opere. Et sunt cibi ex quibus sunt humores teporati in caliditate et humiditate equalibus humiditati et caliditate sanguinis. Et medicine que puocant menstrua per ossumpte sunt de genere medicinarum que generant lac: sed necesse est ut sint calidiores eis: eo quod habent aperire orificia venarum et subtiliare sanguinem. Et quando hoc accidens est paruum: tunc sufficiunt solum medicine que generant lac: sed si ex toto cessaret menstruum non sufficiunt ille: sed sunt necessaria ea que sunt similia pulegior: et metastro: et opposonaco: et cosko: et squinanto: et cassili gnee: et aristologie: et silia bis. Sed medicine que cibi qui gignunt sperma sunt calide: et humide: et ventosi: sicut faseolus ruber: cepe et nuclei pinearum. Sed medicine que mifidiscant pectus et pulmonem: et adiuuant ad excreandum mas iclusas in ipsis sunt que habent virtutes digestionis et incisionis sine forti calore ut non indurent. Et quandoque adiuuant ad excreandum sputa medicine que habent lenitatem et viscositatem: quando difficultas spuendi erit propter subtilitatem materie: quia spargit et circumfluit ante aerem et educi non potest. Et medicine digestive et huius materie absterfue sunt sicut nuclei pinearum recentes et butyrum cum melle canne et amygdalis. Et semper sis memores eorum que diximus superius: hoc est quod diuersificant operationem.

Lol. Quer.

2 3

I rationes istarum medicinarum per diuersitatem complexionis alius cuius membri et plus et minus et a te pone gradus et via cognitionis harum rerum ut plurimum est experientia.

De medicinis operantibus a forma specifica et de differentia inter eas et illas que operantur per primas secundam et tertiam virtutem.

EINCEPS volumus dare differentiam que est inter medicinas que operantur per primas secundam et tertiam virtutem et illas que operantur per proprietatem quas appellantur medici totam substantiam et qualiter operantur. Et dicamus quod operationes medicinarum sumuntur duobus modis. Unus est operationes que appropriantur propriis virtutibus elementorum sicut est calefacere calorem et refrigerare frigorem: haec sunt substantiales et sequuntur eorum substantiam et sunt incisiones substantiales et alie operationes secundae et tertiae sicut dictum est. Et propter hoc possumus apprehendere occasionem harum operationum bono arbitrio. Sed alium modum medicinarum operationis appropriare non possumus: primis virtutibus elementorum substantialiter. Vnde attractio quas facit magnes in ferro: propterea quia attractio in quantum est attractio: quous sit appropriata calorem non propterea ut trahat absolute accidit ut trahat ferrum. Sed propterea quia trahit tali attractione propria et hoc accidit propter proportionem et convenientiam que est inter ipsum et ferrum. Et hoc proptio et convenientia non est nisi in mensuris mixtionis elementorum in eis: hoc est in trahere et attractio. Et propterea est possibile inueniri in una re proprietates infinitas: et hoc est comparando entibus quasi infinitis. Et hoc operatio est quasi sicut accensio in ipsis virtutibus elementorum que sunt infuse in re que habet hanc proprietatem et non insunt substantialiter. Et propterea est impossibile scire per arbitrium mensuram mixtionis: propter quam fit hoc operatio in ipso ente sicut sciuntur operationes que proueniunt a materia que non sciuntur nisi per arbitrium. Istud est esse proprietatis et totius substantiae. Sed complexio non queritur nec arbitrat in hac specie sed in alijs. Et qui querunt in specie harum operationum operantur medicine laxative eis respondendum est: quia habent hanc operationem per modum attractionis in quantum est attractio: et per proprietatem. Propterea quia nos videmus quod quando reperitur una ex istis medicinis purgantibus ipsa attrahit humorem proprium eius et quacunque parte sit in corpore: vel quod sit in partibus infimis corporis: aut in partibus supremis: sicut sciamonea que curat egritudinem fornice pedis: eo quod mouet hunc humorem cholericum qui est in pede ad excurrentem extra corpus medicinarum: et hoc non fit nisi per viam attractionis. Et medicine purgative non habent hanc solam virtutem: hoc est attrahere humorem proprium eis sicut turbith flegma trahit et sciamonea cholera et lapis lazuli melancoliam: sed etiam trahunt proprium humorem et ex proprio membro sicut faciunt gummum et proprie serapinum: quod trahit a nervis et a iuncturis humores flegmaticos grossos et viscosos. Et apparet quod medicina cum hac operatione attractionis habeat operationem cognoscendi humores: propterea quia humores si cut sciuntur sunt in maiori parte in sanguine in potentia: et ipsa cognoscit eos et ipsos attrahit. Et quando trahuntur humores ab instrumentis ciborum ad intestina et ventrem: tunc mouetur virtus expulsiva ad expellendum eos: nec est remota ut virtus expulsiva que est in hoc membro in quo est humor sit inuatrix operationi medicine in illo humore: hoc est quia cum medicina incipit attrahere et non incipit expellere. Et propterea quando virtus expulsiva est multum fortis propter hoc magna euacuatio: quous medicina non fuerit multum fortis. Et manifestum est quod attractio non potest fieri nisi cum apertura officiorum venarum: et illa apertura non habetur nisi per calorem: et sic fit sicut attractio. Et propter hoc totum apparet quod medicine purgative non operantur nisi per unum calorem proprium: qui est in eis qui habet proprietatem trahendi tale humorem. Et si querendum est et dicamus per exemplum. Bonannus quod sciamonea habet proprietatem suam trahere cholera solum sicut habet magnes trahere ferrum solum. Ergo quando bibitur ex ea plusquam eius dosis non debet alium purgare humorem: et iam certificatum est per omnes medicos et experientia sciuntur: quod si fuerit quantitas maior debito: purgata cholera fortiter postea purgat flegma: post melancoliam et sanguinem. Et sic apparet quod alia virtus hoc faciat proprietatem. Ad hoc respondere debet: quod iste calor proprius quem habet medicina purgativa per quem attrahit non habet ipsum solum in se et in actu: sicut habet magnes qui trahit ferrum propter suam formam specificam: quia medicina non acquirit illum calorem nisi a corpore: et calor non dat illum calorem nisi in quantitate determinata in illa. Et propterea quod recipitur aliquid quantitas indeterminata non statim in hac proprietate. Ergo attractio medicine non est propria alicui humori nisi per viam comparationis et proportionis determinate in illa medicina: et non omni quantitate accites: quod egreditur ab illa quantitate: tunc trahit solum illud quod trahit per attractionem. Et non oportet ut hec omnia dicantur nisi in medicina quod innata est per experientiam: ut non trahat nisi unum humorem proprium: eo quod inueniuntur medicine que trahunt diuersos humores: sicut dicitur de agarico. Et non est remotio: quod omnes humores habent propriam quantitatē in vno genere. Et hoc est etiam si duplicaretur quantitas medicie que est propria uni humori: ut purgaret alium humorem. Sicut dicitur quod medicine que trahunt melancoliam trahunt humores flegmaticos: quod conueniunt cum ea in una qualitate.

K
Medicina
laxativa at
trahit p p
rietate q
d pportio
tionis
et totum.
Desine id
solidatio
ne medici
napitatio
ne p. a. c. d.
reubarba
ro p ppera
re a lestez.
Sik. 3. de
simpli me
di. dist. 4. c.
4. a situ
tione.
Sik. 4. pmi
c. 4. qd a b
tute. et de
vir. cor. ca.
10. vir. il
la e pprie
L
et is resul
tis ex mi
xte elto
ro. et siuen
na supior.

M

nota quod
multa sunt
mo operant
f. medicina.

VENENA operantur in corpore quatuor operationibus virtutibus: sicut tu vides quod plura operantur qualitatibus primis sicut opus quod prius sensum et motum sua frigiditate: unde si numeretur pauca quantitas postquam esset frenata aliqua medicina: contraria esset medicina. Et quedam operantur a tota substantia: hoc est quia permutat corpus penitus ex toto sicut aurum conuersum in calcem: quod non potest aliquo modo esse medicina. Et quedam interficiunt fortitudine attractionis sicut dicitur de elleboro albo. Et quedam occidunt remouendo calorem vite: et hec sunt que purgant sanguinem.

De venenis. **L**ap. 2. 2. **V**ENENA operantur in corpore quatuor operationibus virtutibus: sicut tu vides quod plura operantur qualitatibus primis sicut opus quod prius sensum et motum sua frigiditate: unde si numeretur pauca quantitas postquam esset frenata aliqua medicina: contraria esset medicina. Et quedam operantur a tota substantia: hoc est quia permutat corpus penitus ex toto sicut aurum conuersum in calcem: quod non potest aliquo modo esse medicina. Et quedam interficiunt fortitudine attractionis sicut dicitur de elleboro albo. Et quedam occidunt remouendo calorem vite: et hec sunt que purgant sanguinem.

De bezabar. **L**ap. 2. 3. **M**EDICINE que vocantur bezabar. que curant a venenis operantur has passiones conuertuntur: hoc est quia quedam permutantur a qualitate veneni: quod sunt contrarie et quedam operantur a tota substantia: et quedam facientur attractione. Et iste medicine bezazarice: non curant nisi recipiatur cum est in corpore dispositio venenosa facta a veneno: et tunc dant corpori unam virtutem que est propria virtuti veneni. Et sic curatur venenum quasi per accidens: propterea quando illas comedit homo sanus sicut venenum exceptis granis citri et silibus illis. Propterea dicuntur medici quod medicine bezazar sunt medie inter medicinas et venenum: et nos sic non intendimus: quia medium et extrema sunt unius generis et sunt unius generis sunt similia: et sic non est in bezazaris cum veneno: et propterea melius est dicere quod bezazar sit in fine contrarietatis cum veneno: quia medicatio contrarietatis semper debet attribui contrarietati. Sed causa quare bezazar occidit sanum non est nisi quia non habet prodesse: nisi quando in corpore est dispositio venenosa. Et est ut iste medicine faciant duas operationes in corpore humano. Una est ut venenosa quando recipitur non existente in corpore dispositio venenosa. Et alia est inuatrix qui in corpore

pars in subito in qua nō inueniatur hoc p̄dicatū. z est certifi-
 catū: q nō videbit̄ p hoc qd vī a partibz per hunc mo-
 dum declarationis cognoscit̄ esse vniū p̄dicatū in tota
 illa specie a parte experientie in cibis suis partibus. Et
 per hanc viā habemus cognitionē maioris partis spe-
 cieriū p̄ncipioꝝ artis medicine. Et p̄ncipiū qd nobis dat
 esse rei solū est post cōclusionē: vt nō sit pueriliū sup me-
 diū terminari: z in hoc mō cadit deminatio esse. v. g. sicut
 volumus dēclare esse virtutē nutritiūa hōi per vñ p̄m
 cipiū qd dicit. oē aial est nutritibile: z fiet argumētū hoc
 sic. ois bō est aial: oē aial est nutritibile. ergo ois homo est
 nutritibilis: ppter ea q hoc p̄ncipiū nō p̄cedit nobis
 nisi qd tribuendū virtutē nutritiūa hōi: sed nō vt virtutē
 nutritiūa sit causā p̄pinq̄ua homini. Et quare nō inuat
 nos in dando causāz rei: qā non cōuertitur maior sup
 mediū: qā omne nutritibile nō est aial. Et in summa dico
 q demōstrationes q̄ nascunt̄ a causis remotis: vel sint
 affirmatiue: vel negatiue sunt demōstrationes esse z nō
 demōstrationes eadē: qd deminatio eadē est p̄ma z p̄pinq̄ua.
 Et oēs ille res faciles sunt equi studui in logica p ali-
 quod t̄ps: z p̄fectius cognosceret inuentionē qd faciunt in
 hoc loco z etiā necessitatē. Et postq̄ ita est sicut dēctū est
 debemus p̄scrutari de p̄prietatibz: z dicamus: vidēdū
 est si possit inueniri via qua possim cognoscere q p̄prie-
 tates sint p cōparationē alicui⁹ alteri⁹. Pr̄terit̄ est ad cō-
 parationē corpis hōis. Et dicimus q hoc nō pot̄t sc̄iri
 nisi vno duoz modoz. Unus est vt sit nā ppter quā p̄ue-
 nit hēc opatio manifestā aī apud nos p̄fecte: aut p p̄ncipis
 intellect⁹ aut per deminatioē. Alter est vt inueniant̄ res
 p̄prie postp̄ illi nāc. Et ad hēc vt sint ille res z p̄prie-
 tates eiq̄les in vno p̄dicatō. Et etiā vt sint ille eedē res po-
 steriorēs magis notē apd nos q̄ p̄prietates: z vt sint ille
 res p̄p̄ quas possunt sc̄iri p̄prietates absq̄ medio. Qm̄
 spēs hān deminatioū q̄uis sint ex rebz: q̄ sunt quasi p
 accēs: sunt tñ veraces. Et nos vellemus si posset sc̄iri in-
 uenire hoc quēsitū virtutē illarū deminatioū. Sed vī
 q̄is sit sententiāz nō q̄ nā opera p̄p̄rietas nō possit
 sc̄iri p̄fecte: qā p̄p̄rietas nō est nisi vna op̄atio existēs
 per se trāiens ab vno ente ad aliud ppter p̄portionēz
 mēsurā elementoz quā hāz vñz ens cum alio. Et hēc
 mēsurā cōprehendi nō pōt per modū arbitrii: neq̄ etiāz
 pōt sc̄iri hoc plus q̄ sit hēc cognitio: q̄ non est p̄fecta.
 Neq̄ etiā inueniē hēc aliud accēs postērior qd significat
 sup hēc nām veraci significatiōē. Etiam neq̄ est aliqua
 nisi p̄p̄rietas eadē q̄ sentit̄: q̄ tūc significat sup hanc
 nām: z si est impossibile hoc sc̄ire: eodem mō est impossibile
 inuenire in eo q̄ hāz p̄p̄rietas z vñ accēs equalē p̄prie-
 tati ad hoc vt significet sup p̄p̄rietas: sit manifestū
 apud nos q̄ ip̄a: qd nō est p̄ueniens inuenire hēc nisi qm̄
 inueniē vñ accēs magis notū qd significaret p̄fecta si-
 gnificatiōē: sup nām p̄p̄ quā sit hēc p̄p̄rietas. Et p̄p̄ea qz
 p̄p̄rietas sequit̄ p̄portionē mēsurāz inuenit̄ pōt fuit in-
 uenit̄ in vna res p̄p̄rietas q̄si imitas: z res q̄ est p̄pinq̄ua
 infinito nō p̄sc̄iri p̄fecte p̄ arbitriū: neq̄ etiā possim⁹ in-
 uenire signa significatiāz sub̄al sup hanc nām. Et postq̄ ita
 est debemus p̄scrutari si pōt est apprehēdere primas
 op̄ationēs per viā demōstratiuā aut nō. Et dicamus q
 via qua p̄scrutati sumus sup p̄p̄rietas erit eadē cū via
 qua hic erimus scrutati: qz si posset apprehēdi arbitrio
 medicūa tēperata aut dīstēperata in fine eq̄litas: hoc
 nō eēt nisi cū cognoscerem⁹ nām q hoc op̄a p̄fecta co-
 gnitiōē. Quia qm̄ nos tractam⁹ de medicīa si est calida
 aut frida aut tēperata: nos non intelligimus hēc nisi qā
 hāz per sui nām z p̄parationē permutando se a corpore
 humano: vī vt p̄mitat̄ a corpore humano: z cōp̄ua p̄tū-
 modū qd ea recipit vñā qualitē p̄mutatā cōparatam

I pportionata quantitatibus naturalibus que sunt in corpore: quia p-
 portione dicimus temperantiam esse aut distemperantiam. Ergo
 vna ego scire que natura est hec pportio: quia pparatur est corpus
 humanum pati has passiones: et que est illa que pparata est ad
 agendum: et cui rei has debemus coparare: hoc est cui rei
 debemus coparare mēsuras eorum que sunt in illa. Propte-
 rea que opatio non dicitur nisi coparatur ad corpus huma-
 num. Et propterea apparet prima fronte que dicitur fieri copara-
 tio inter coplonē ciborum et medicinarum et coplonēz hoīis:
 ita que mēsure eorum que inveniunt in cibo et medicina in qua-
 litate equales sint his que in hoīe inveniunt: et hoc est quod di-
 citur cibum temperatum et medicina temperata. Et quod egre-
 ditur a temperantia ad vnam extremitatem est illud quod est au-
 gmentatum aut diminutum in illo extremo. Hec est melior
 ratio que possit assignari pportioni et comparationi ciborum et
 medicinarum corpori humano et operationibus ipsius.
K Sed vni nobis obuiat que si ita est nullus cibum dicitur
 temperatus hoīi nisi caro humana. Et forte posset esse que
 carnes gallinarum per modum similitudinis remote essent tem-
 perate coploni hoīis aut coplo carniū edī sicut. Sed de
 terre nascētib⁹ nullū temperatū poterit inueniri: et minus
 debet esse calidior corpore humano: quia corpora animalium sunt calidio-
 ra nascētib⁹ terre: et prope non inueniuntur in terre nascētib⁹ ca-
 lida in actu. Et postquam non est via cognoscendi hanc naturam pfe-
 cta cognitiōe ab hac parte coparatiōis que est iter nāz corpo-
 ris et coplonē qua opantur medicie has opatiōes: fortasse
 poterit cognosci a parte coparatiōis et pportionis mēsu-
 rap elementorum: quia hanc medicinā a seipsa hoc est que medi-
 cina in qua dīnabit calor in seipsa: illa dicitur calida: et illa in qua
 dīnabitur frigus dicitur frigida. Et sic de sicco et humido: quia
 medicina in cuius partes dīnabitur pars ignea illa erit cōne-
 niens ut ex ea generetur calor magis sicut vni in sulphure
 et in silibus. Hec est vna via que posset sustineri in parte.
 Sed et illa est corrupta in pluribus suis partibus. Ideo que in-
 uenimus multas res que sunt in suis coplonibus calidiores. Et quoniam
 nos coparamus eas corpori humano: hoc est quoniam eas comē-
 dit hoīe inueniuntur frigidiores sicut mustū et vinū antiquius:
 quia in eo. multo apparet calor manifestior. Postquam tu vi-
 des que bullit et coparatio ipsius corpori humano est frigida.
L Et videmus res in quibus frigiditas est magis manifesta et
 coparatiōe ad corpus nūm sunt calidiores sicut verum vi-
 nū. Et si tu dicis hoc puenit a virtute corporis. Ergo sumus
 in eo quod pperamus et non sumus egressi. Et quare volo in
 hoc conari que in terre nascētib⁹ et animalibus cib⁹ dīnāt calor:
 si refrigerarentur propter dīnāsin eis non est frigiditas illa
 a parte qua sunt terre nascētia: aut animalia in actu. Sed
 quāda eorum inueniuntur calida coparatione corporis humani
 et quāda frigida: et non solum frida verum etiā mortifera propter fri-
 giditatem: et illud quod est mortiferū non est mortiferū ex parte
 qua frigidū est in actu: quia vinū quod est viuificatiū est fri-
 gidū in actu. Sed non puenit nisi a parte pmutationis quā re-
 cipit a nostro corpore: et hec pmutatio aut est ad magis cal-
 liditatem: aut ad magis frigiditatem: et si ad magis caliditatem
 non refrigeratur: si ad plus frigiditatem in corpore nostro est frigi-
 ditas in actu in quāto gēdu aut ultra. Sed sunt occupati oēs
 passus vel trāsit: et est nobis necesse tentare nouū pas-
 sum. Et dicemus per decem olei. Oleū est ex rebus in quibus
M dīnatur humiditas et caliditas: eo que partes aeris in eo
 sunt manifeste multū. Et si aliquis quereret quoniam potest esse ut in
 eo partes aeris dīnentur cum videamus que ingrossatur et
 pgelatur et inspissatur a frigore et dicitur que non cōgelant a frigore
 nisi sub aqua. Debemus ridere quoniam non pgelatur propter
 frigiditatem nisi propter multā puerfione suarū partū ad
 aquā et ab illa puerfione puenit hoc. et multū subiliati fir-
 mus super esse olei super quāto methæorum. et ibi sunt soluta
 oīa dubia: et propterea non potest huius ex hoc certitudo nisi p

experimentia: et quoniam non debes hoc credere: quia tu vides que
 quoniam ponimus in igne multas res non subito alterantur: propter
 calorem naturalem qui est in ipsis: et quoniam comedunt ab aliqui-
 bus animalibus incontinēti alterantur propter calorem naturalem qui
 est in ipsis animalibus: sicut dicitur que cum strutionibus daf ad co-
 medendum aurū et icōtinēti exibat a nōcho iuenit multū di-
 minutū: et hoc est vitas: quis aurū dure patiat ab igne:
 nec potest dici que calor strutionis sit fortior igne. nā vbi esset
 vniū. Ergo hanc res non est nisi illud quod sequitur a tota substantia in
 calore strutionis: et non propter fortitudinem quantitatē caloris: et hoc
 est manifestum in cibis que in medicinis: propterea quia cib⁹
 est illud quod hanc per sui naturam ut conuertatur et alteretur a
 cibatoria ut sit cum cibato idem in specie et manifestū est que hanc
 conuenientia que est inter cibum et cibatum non est nisi
 a tota substantia: propterea vna et eadem res vni animalis est
 cibum et alteri est venenū: sicut ellebomus coturnicibus:
 et napellus zaratro que latine sturnellū noīantur: sed me-
 dicina eo que operatur in corpore propter primas quantitates
 opinantur quidam ut illud arbitrio possit comprehendere.
E De investigatione qualiter sunt verificata signa ratio-
 nabilia ciborum et medicinarum. Cap. 25.

T GALE. et alij medici conati fuerint facere re-
 gulas demonstratiuas ut pparent operationes harū
 medicinarū in corpore humani: quibus non sint nisi si-
 gna opinatiua sic omnis est superius: et ut ipsi honorem
 dicimus que hanc veritatem p maioris ptesis non necior: et que mo-
 uet hoīem ad experimentia. Et prope dicitur Gal. que duo insula
 quibus hec ars fuit inuenta fuerint ratio et experientia: et que fuerint
 ad hanc cognitionem rerum expertarū vtriusque sint cibales
 aut medicinales. v. g. sint duo cibi vniū sit facilis vel le-
 uis: alter vero gravis et durus: nos dicimus que facilius et le-
 uis citius alterabitur: eo que citius recipiet diuisionem a calo-
 re naturali citius parit. Et adhuc plus in conati effecimus in
 his rebus ad accipiedū p vnam viam causam et esse sit: esset valde
 difficile: quoniam habebimus experientia esse facile erit nobis
 dare causam per hunc modum speculationis: erit hec ars rōci-
 natua. Et quoniam vna medicina non cōplebit intētiōem nostrā
 hac ratione: poterimus ad aliam trāfire. Sed quoniam non habet nisi ex-
 perientia non posset hoc obtinere. Et ita dilatat e Gal. in
 diuisione harū duarū rerū: nisi que demōstrationes et sine dāte a
 Gal. et quibusdam medicis venenū: post cum sunt breues res
 spectu illarū que hic dicuntur: eo que itederat ad loquēdū sup
 naturam medicinarū ex parte saporem et odorem et velocitatem puer-
 tati ab igne: et si poneremus oīa hec esse signa erit prope
 ra nāz que tenent has operationes facere in corpore huma-
 no. Sed signa subalia necesse est ut sint et cilia naturis que
 manifestat super eas: et tūc poteris ire a nouissimo ad pri-
 mum: et a prius ad nouissimū. Et si non fueris pscrutatus specu-
 latiōes huius artis p hac viā ignorabis naturam medicine ca-
 lide inquantū absolute calida extitit: et frigide inquantū fri-
 gida: nec etiā scies naturam medicine calide in eo que est calida
 pfecte: nec frigide in eo que frigida est. v. g. si cognitiō me-
 dici in medicina calida non esset: nisi propterea que hanc saporē
 acutū: aut amarū: aut salum: et que nāz hanc calefacere
 re facit hoc: tūc est eius speculatio in hac arte multū di-
 minuta: propterea quia multe res sunt calide: et non habet saporē
 amarū neque acutū: sicut carnes passerū et colubarū
 inueniuntur et silium. Quia tibi et medicine vtriusque sunt terre na-
 scētia: aut animalia: aut mineralia: et sapores non dīnāt nisi
 in terre nascētib⁹ aut animalibus. Et nobis necesse est ut
 istarum rerū arbitriū sit rationale ad affirmandā natu-
 ram medicinarū calidarū frigidarū. et huius et postea studebimus
 in rebus que significant has naturas. Ergo primo confide-
 randa sunt signa quibus possumus cognoscere quantitates
 tem harū mēsurarū a complexionibus medicinarū. Et di-
 cimus que res quibus possumus sciri sunt res supernuētiēs
 vniūque

A vnicuique quantitati rei componatur: propterea quod componatur est corpus in partibus: et ista supponit etiam sunt omnes que admetuntur ei a mensuris mixtionum illarum. Et quedam istarum differuntur sunt quod continent omnia corpora consimilia et sunt omnes enumeratae in quarto methaphysicorum: quarum quedam sunt quod congelantur: et quedam non: et quedam dissoluntur et quedam non: et quedam sunt lenes et quedam asperae: et quedam sunt quod sunt extensibiles et quedam non. Et quedam sunt quod sunt proprie quibuslibet corporibus consimilibus: sicut odores: et sapor: et colores. Et quedam quibus est dominatio manifesta unius elementorum per se quod sentiuntur per tactum calide: sicut frigus: et sic. et hoc non inuenitur nisi in rebus in quibus est caliditas: frigiditas: humiditas: aut siccitas in actu. Sed cum nos perscrutari fuerimus cibos et medicinas: nos tentabimus eos in eo quod sunt partes rei compositae: hoc est proprium in medicis et cibis quod sunt partes terre nascetur et aialium. Et quedam illarum sunt quod indicant per earum operationes: et loca: et si sunt partes aialium indicant a regimine illo aialium: et a specie illo ciborum: et generaliter necesse est ut in aialibus comparatis rebus quibusvis sumus in cognitione compositionis huius in operatione: regione: et loco: et tunc dico hic operatione: intendit operatione aie: hoc est nutrimentum sensibilitatem et percipibilitatem: et alias operationes aie quod dicte sunt. Ite sunt vires quod possunt per hanc artem indicari: et quibus non sunt fortes sine eis non possunt esse nec ipsas diminueri. Sed dominum est de vnaquaque istarum scire quod melius esse poterit: nec petendum est ultra illud quod dicitur et sic dicitur Aristoteles quod non debemus querere a tranquillo sermone: nec a muto loqui: et in his non est aliud nisi ut recipiant a naturaliter ab eo quod videmus quod facit naturam: quod demonstratio non habet veracem viam in hac arte.

C In quo docet cognoscere complexionem ciborum et medicinarum per generales diuersas corporum mixtorum. Lap. 26^m.

E T D I C A M V S quod res que sunt manifestiores a quibus possimus habere certitudinem complexionis corporum consimilium est congelatio et spissitudo: humectatio: resolutio: dissolutio: facilitas: viscositas: subtilitas: grossitas: mollificatio: durities: combustibilitas: et non combustibilitas: oppilatio: et apertio: et quedam congelatio a calido: et quedam a frigido. Eorumque congelantur a frigore: quedam sunt quod inspissantur primo a calore: et quedam quod non sunt inspissata primo a calore: et quedam quod inspissantur ab utroque. Et eorum quod dissoluntur: quedam dissoluntur a calore: et quedam a frigido. Et eorum quod humectantur: quedam humectantur a calido et quedam a frigido. Sed quod congelate sunt a calore calor et siccitas super eas dominatur: ut est sal et species eius. Sed quod congelata sunt a frigore si in primis esset inspissata a calore: et ista spissitudo esset propinqua spissitudini quod fit a natura aerea aut aquea: sicut spissitudo butyri hec erit necessario calida: et idem est de oleis gumis et similibus: et quod congelate sunt a frigore: et natura terrestris super eas dominatur: si calor prius eas inspissauerit: ergo frigiditas et siccitas dominabuntur in eis: sicut sunt ossa: cornua: paniculi: et filia. Sed quod sunt congelate a frigore: nec sunt prius inspissate a calido natura hec spissitudo erit frigida et humida: sicut est argentum vivum et filia. Et quod res sunt inspissate a calore et coagulata a frigore sunt propinque equalitatis: sicut est cachimia: et res quod dissoluntur a calore semper coagulantur a frigore: et quod coagulantur a frigore dissoluntur a calore. Ideo cum nos videmus res quod sunt dissoluite a calore debemus inspicere si coagulantur a frigore: nec inspissate sunt a calore indicamus ipsas esse fridas et humidas. Et si sunt inspissate a calore cum domino partium terrestrum: indicamus ipsas esse fridas et siccas: sicut ferrum et multa metalla. Et si cum hac spissitudine dominantur partes aeree: tunc eas indicamus humidas et declinantes ad caliditatem: sicut est pinguedo intestinum: et sunt res quod dissoluntur a frigiditate et humida: ut sunt species salis.

E Sed res quod sunt inspissate a calore per maiorem partem sunt calidae et sicce: excepto quod illa spissitudo non sit fundata in substantia aerea sicut spiritus: quod tunc illa substantia erit humida aut temperata sicut lac coctum. Sed res quod sunt inspissate a frigiditate et humida si calor est in primis operatus aliqua coagulatione dicitur quod sunt calide et humida: ut est ius pingue. Et si sunt inspissate a calore in primis nulla fecerit coagulationem debent dici ut sunt frigide et humida: sicut lac quod coagulat multa frigiditate. Et debes scire quod sunt esse operationes quas faciunt caliditas et frigiditas in rebus istis prout esse naturales aut accidentales: id debemus indicare super generatio illarum si esse naturales: quod corpus per quam medicina hoc facit erit naturalis sicut est spissitudo spiritus et complexio quod facit non naturale est non naturalis: sed accidentalis sicut spissitudo quod fit in musto quod ad ignem decoquitur. Sed res quod inspissantur a calore et frigore equa liter sunt aeree et aqueae: et earum partes sunt coagulate sicut sicut oleum oliuaceum: et alia olea quod recipere has operationes: quod oleum inspissat et coagulat a frigiditate. propterea quod partes aeree quod sunt in ipso conuertuntur ad aquam: et iterum inspissantur a calore. propterea quod resoluntur partes aqueae et remanent aeree cum terrestribus in eo dominantibus. Et res quod non inspissantur a calore vel a frigore sunt aqueae cum pauca terrestritate: et calor eas consumit antequam inspissentur. Nec etiam frigus per eas inspissare per pauca terrestritate quod est in eis: eo quod non inspissat frigus: nisi quod exhibet caliditatem extrinsecam in eis: et spargit humiditatem: et tunc aduenit siccitas: et illa de causa erit coagulatio: et inspissatio: et quod due res recipiunt operationem et inspissationem equaliter: tunc per vnum motorem equaliter in subtilitate et grossitudine sunt in vno gradu equaliter in caliditate et frigiditate. Sed si vna earum plus inspissat coagulatione ipsius est velocior. Et cum motor ipsius est fortior habet equalitatem secundum hoc. Sed res lenes et viscosae habent diuinae aquae et terre: et propterea sunt frigide et grosse: habent lenes habent diuinae aereitatis cum pauca terrestritate: et propterea hoc de facili diuiduntur: eo quod aereitas quod admixta est ei est elementum humida: et idem leniter ab alio diuiditur: et modica siccitas quod est admixta ei leniter recipit passionem. Et res humide recipiunt extensionem propter partem humidam aquam quod est in ipsis: et per operationem partium terrestris cum aquosa sunt difficiles diuidi in duas partes: propterea res lenes vel faciles sunt propinque ut permittuntur diuisione per faciliem diuisionem earum: quod calor in eis plus dominatur: quod hec est vna ex rebus quod admittunt ad velocitatem diuisionis: quod difficultas diuisionis partium fatigat naturam. Et scias quod viscositas et spissitudo significat siccitatem per operationem partium terrestris: est medicinalis: et si est cibalis est difficilis diuisionis: id quod forma corporis difficilem suam deferit naturam. Et subtilis substantia si est aerea signat caliditatem et humiditatem: et si ignea signat calorem et siccitatem. Et mollicies signat corpus humidum: et propterea res molles facile permittuntur sicut fructus recetes et humides: et dure significat diuina. Et spissitudo et mollicies et subtilitas et durities non significant nisi super partes patientes in rebus: hoc est humiditatem et siccitatem: et non super agentes. Et oppilatio et enaporatio dicitur secundum duos modos. vnus quod dicitur sic veraciter appellari: et est talis operatio: hoc est augmentum vel diminutio quantitatatis: sicut nos videmus multum facere ex seipso enaporationem in vitro clauso: et crescit quantitas sua ultra mensuram primam non extrinsecam additione subiectionis in ipso: et aliqui frangit vitrum. Et sicut videmus in nebulis quod costringuntur et oppilantur in seipsis et redeunt ad paucam mensuram nihilo ex eis exeunte: et elargantur et crescit nulla additione recipientibus. et cum in hoc est: quod aer est maior aere et terra: et quod res appropinquat nature aeris eius quantitas plus crescit: et quod appropinquat plus nature terre et aque diminuitur plus: et propterea res vaporabiles sunt aeree: et sunt calide et humide: et quod sunt clausae et oppilate in seipsis sunt frigide et humide. propterea

I quia euaporatio non est nisi dilatatio subie aeris: et non est augmentum rei venientis ab extra: et sic est oppilatio perituri. Et propterea ponit fermentum in panem: ad hoc ut faciat ipsum spongiosum et in eo dominetur aeritas: et sit facilis ad digerendum: propterea quia corpus aereu lenius est ad permutandum propter suam humiditatem: quod sub sicca est dura ad permutandum et digerendum. Alter vero modus est qui dicitur vaporatio vel oppilatio propter dispositionem corporis quod habet foramina larga vel stricta: quod quod habet largos poros dicimus esse vaporosum: et quod habet strictos dicimus esse oppilatum: quod naturalis intellectus est intelligere istas res in subiecta corporea earum: et non propter largitatem aut stricturam foraminum: quod hec sunt verba vulgarium: quoniam etiam illud adimmet digonem propter facilitatem digonis. Sed res combustibiles sunt de necessitate ignee sicut sulphur: aut aeris sicut semina. Et propter velociter mutantur ab igne. Et si diceret sic in digone hoc non pueniret nisi rebus que comedunt: si nos intelligeremus quod hoc esset verum secundum Galenum. non esset necesse attribuere medicine oppilationem et subtilitatem: quia posset esse ut res essent grosse subiecte: et de facili permutarentur: quod habent foramina magna: per que posset ignis de facili transire: et propterea super eas distat ignis et comburent subito: quod facere non potest calor naturalis: propterea quia est humidus: et est debilius calor naturalis: quod ignis: quod res supra dictae non sunt faciles ad comburendum nisi per accitiam largitatis suorum foraminum: sicut hardines. Sed res que intus habent vaporatorem et oppilationem a subiecta sui corporis: hoc est propter raritatem suam: aut spilitudinem suam a partibus subiecte: et illa habet coparationem cum calore naturali quod operatur in corpore nostro. Sed res que non recipiunt combustionem sunt res terrestres et aqueae: hoc est quod potest dici in significationibus verborum superuenientibus naturis corporum consimilium.

K De cognitione medicinarum et ciborum per rationem sumptam a speciali odore mixti que est sapor. Cap. 27^m.

L **E** INCEPS volumus narrare de saporibus: odoribus: et coloribus. Et dicimus quod species saporum que sunt manifestiores: sunt dulcis: et vinctuosus: salis: amarus: acutus: potius: stipticus: acetosus: et insipidus. Dulcis signat copulationem calidam: sed calor ipsius est temperatus equaliter ad coparationem complexionis humane secundum Galenum. Sed vinctuosus dicitur: est quod pars aerea distat super ipsum cum modica aquositate: et propterea calor ipsius est minor quam calor dulcis. Supra complexionem salis dominatur pars sicca adusta: in qua mixta est parua humiditas: et calor suus maior est calore vinctuosi. Et super naturam amari dominatur complexio sicca terrestris: et hoc potest nasci a calido et frigido. et significatio que separat unum ab alio est quod significatio eius quod sit a frigore est ut sit dulce postquam fuit amarus: sicut sunt glandes pilocaractae: et aliqua ex cicutibitis. Et amaritudo que sit a calore et terrestritate reuertitur ad amarum postquam fuit dulce. Et hoc fit propterea quod amaritudo sequitur duas species complexionis: aut calidam et siccam: aut frigidam et siccam: quoniam admodum inuenit color niger per calorem et frigus. Et hoc quod diximus breviter de amaro non senserunt medici: quod nos precesserunt et Galenus non appropinquavit ipsius nisi calido saporis. Sed quoniam non cogitat hoc quod opinus est in fine amaritudinis: et inducit paralyticum propter suam friditatem: et quis posset dicere quod non puenit amaritudo a parte frigida. Nos dicemus iam est amaritudo distans in suosa sapore: et sapor fortis est in iudicio super naturam ibi: unde dicitur indicari quod sit magis calidum quam frigidum: propterea iste res accipiente sunt a naturali. Et quod nos diximus de amaro inuenit in libro nostro: qui dicitur liber de plantis et amaritudo que puenit a calore est calidior falsedine: quod admisceat falsugini aliquanta humiditas. Et signat hoc aqua maris maioris. quia est nimis salua: et est multum amara: et non potest in ea vivere aliquod animal

propter multam amaritudinem: propterea quia amaritudo est in vltimitate diuturnitatis nutrimento animalium: et est semel dulcis propter siccitatem solam et propterea interficit infantes quoniam multum ea vtiuntur: propterea quia sunt in vltimo humiditatis: et vltimum non ingreditur naturam amaritudinis in re cibali: propterea quia non est nisi medicinalis: et dulcis ingreditur in cibos et medicinas. Et quod distat super acutum est multum calor cum multa siccitate et subtilitate: et propterea calor illius est fortior cibus alijs. Isti sunt saporis significantes super species rerum calidam: et vinctuosum: et quod habet in sua specie gradum: quod quodda dulce est calidum in gradu primo: et quodda calidum in secundo: aut vltima: et sic de falso. Et saporis que significat in medicis super complexionem fridam sunt potius: stipticus: acetosus: et insipidus. Sed insipidus magis debet attrahi in insaporabili quam saporabili. Sed de vltimo sit sapor per sensum gustus: propterea quia quilibet sensus sentit sensum proprium et per rationem illius: et stipticus potius sunt vltimi species: et non diuersi eant nisi secundum magis et minus: et illi significant super complexionem fortis siccitatis et friditatis: et potius in hoc est fortior stipticus et acetosus sit cum friditate mixta in parte humiditatis: et non est remotus a calore: et propterea incidit et subtilizat: et propterea subtilitatem potius et stipticum in frigiditate. Et insipidus est aquosus et frigidus: et hoc est quod potest dici in significationibus saporum. Et quidam saporis sunt qui non significant perfectam significationem super naturam rerum: et hoc potest esse in vna medicina composita ex pluribus partibus: quarum quedam sunt saporabiles: quedam insaporabiles: propterea quia non est necesse ut vniquodque mixtum sit saporitum vel partitum est in naturali phia. Et si hoc vellet indicare totalitatem medicine non posset indicare per saporem super ipsam totam: sicut videmus multa ex gummis: sunt insipida: et tamen calida.

N De cognitione medicinarum et ciborum per rationem sumptam a speciali odore mixti que est odor. Cap. 28^m.

O DIFFERENTIE odorum non sunt manifeste nobis sicut odore saporum: unde non proprium habent nomen secundum. Sed nos ordinamus nomina accommodata a nominibus saporum sicut diceret odor acetosus: et odor acutus: et odor amarus: et propterea significatio complexionis odoris ipsorum spali est equalis significationi complexionis saporis dominantis super ipsos. Sed odores aromatici non sunt nisi a complexionem calida ex necessitate. Et fecidi sunt a complexionem frigida ab humiditate extranea cum calore putrefactionis. Sed scias cum hoc toto quod significatio odoris est multum debilis: propterea quia sicut dictum est superius postquam est esse medicina composita ex partibus aliquibus odoriferis et aliquibus non odoriferis: et si iudicamus super totalitatem medicine per odorem posset esse iudicium ignorare. Ideo quod de hac re non debemus iudicare de toto propter partem sicut ille qui opus natus est quod rosa est calida: eo quod esset aromatica.

P De cognitione ciborum et medicinarum per rationem sumptam a speciali odore mixti que est color. Cap. 29^m.

SIGNIFICATIO colorum est multum debilius nisi in superficie colorati: et propterea quia colores non sunt nisi in superficie colorati: et propterea vides quod idem est color in re calida et in re frigida: sicut albedo que est in sale et camphora. Sed videtur quod color verificetur plus in operatione eorum que sunt in vna specie: sicut est in gallinis albis et nigris: et in cignis albis et nigris. Sed colores sunt multiformes: sed generaliter sunt albi aut nigri aut compositi: ex his sicut aquosus citrinus et alij. Sed viriditas et nigredo sunt ex necessitate ex partibus siccis terrestribus: quandoque fit ex multo calore sicut nigredo in ethiopicibus: et quandoque fit propter friditatem sicut vinum nigrum: et hec differentia iudicatur: ex eo quod

A pcecessit sicut alibi dictū est. Sed albedo qñ prouenit a dñatōe mixtionis partū terrestriū cū aeris signat calozē aut tēperatā: sic tu vides boies hñtes pñebz albe dinē. Sz qñ fit pp admixtionē pñū aquearū cū terrestribus qñ est in reb⁹ humidis signabit cōplonē frīz bu. Et iaz dictū est in libro nostro qñ albedo fit ex admixtione partis ignee clare cū corpe peruo. Et nigredo fit a pte ignea tenebrosa cū corpe nō peruo. Sed colozes rubei oēs significāt sup calozē pp partē ignēā qñ in eis manifestat: citrinus est medius iter eos. Sed viriditas declinat magis ad nigredinem: sicut citrinus magis ad aliud extremū. Sed nā coloz medior est cōposita ex nā extre moy. Hoc est qñ pōt dici sup signatōe vñtū medicinarū ex parte coloz superuenientūz corporibus cōsimilibus.

B De cognitione ciborum z medicinarum, per proprietates eoz put sunt partes terre nascentiū z animalū: z sūt hec quatuor. locus: tēpus: regio: z opatio. Cap. 30^m.

D ENCEPS narrāde sunt pprie significatōnes in illis: in eo qñ sunt ptes terre nascentiū vel partes aialium. Natura terre nascentiū cognoscitur quatuor rebus: vna a loco: alia a regione: alia a tēpore: quarta ab operationibus: z nō fortificant. Ppationes nisi pp signatōnes rerū pteritarū: z quis nos cognoscemus ab istis cōplexionē medicine nos debemus cognoscere etiā p vñā opationis duarū medicinarū qñ sunt in vna specie sicut dictum est. Et dicimus qñ terre nascentiū qñ sunt pfecta z qñ sunt diminuta. Et diminutū est illud in quo manifestat dominū vñus elemēti solū: aut elemēti aqñ sicut terre nascentiā qñ nascunt ex aqua aut elemēti terre sicut terre nascentiā qñ nascunt in locis petrosis z fortib⁹: ppterea ista terre nascentia sunt diminuta: hoc est qñ nō hñt flores z folia: z manifestū est qñ dominās sup cōplexiones istoz est: aut friditas aut humiditas: sicut foliū herbe qñ stat sup faciē aqñ qñ dñz haboleb⁹: aut friditas z humiditas sicut fungi. Et terre nascentiā pfecta sunt illa qñ nascunt in mōtib⁹: ga apparet ab cñmētā mōtib⁹: vt debeat gñare plura terre nascentiā qñ alia loca: dñmō sunt tēperati cū bona euaporatōe: z cū bona mixtione calozis cū humiditate: z dñz esse hoc in eis: qñ hñt ascēsus in aere: z sunt ppinquiores influētie corpoz supior: illa terre nascentiā hñt cōpleniē tñ fructū floz z folioz. Et sunt terre nascentiā qñ nascunt in deserto: z sunt qñ nascunt in viridarijs. Nā illa habēt plus friditatis z humiditatis de necessitate: vt sunt sicle nascentes in desertis z viridarijs. Et signatō qñ puenit a regione est qñ qñ terre nascentiā sunt qñ nascunt plus in terris fridis: z qñ nascunt in calidis p maiori pte sunt calida: sicut qñ veniūt ab india: z qñ nascunt in fridis: vt plus sunt frida. Et pōt esse aliqñ p accis vt nascant calida in terris fridis: sicut pinee qñ nascunt in selauonia: z fride in terris calidis: sicut sunt tamarindi qñ nascunt i terra arabū. Et hoc accidit ppter duas res: aut ppterea ga cortex illoz terre nascentiū est fortis z densus: aut vt sint submersa sub terra. Quia iste due res pñt dare colozē z frig⁹ in oī regione: eo qñ caloz nālis existēs in eis pñt intus pp frigiditatem: z sñr accidit de reb⁹ frigidis in terris calidis. Et signatō tps accipit sñm ordinez regionis: qñ tu videbis multa terre nascentiā calida nasci in bieme sicut rapa et napones: z qñ medicina frida nascit in tps calidis: z hoc accidit ppter paucitatem sñi calozis: qñ pp paucā friditatem aeris cōsumit: sicut sunt olera multa tpe calozis.

C Et demirationes vegetabiliū sunt magne valde dñ eo: qñ qñ ex vegetabilib⁹ sunt qñ cito mouent ad augmētūz: z qñ tardē pcescūt. Sed veloces gñalr signant caliditatem vel subtilitatem: vel sup vñūq: z qñ tardius crescit

significāt sup pterarū. Et sunt et alie signatōes significātes sup vegetabilia in velocitate z tarditate fructificādi. Et debes scire qñ velocitas natiuitatis terre nascentium significat: aut calozē magnū: aut friditatem. Et qñ sunt ex terre nascentib⁹ qñ hñt folia flores z fructus: z qñ sunt qñ nō hñt fructus nec folia: nec flores: z illa sunt grossa ter restria: aut aquea: z qñ hñt flores z folia est pfecte tēperatūz. Et terre nascentiā qñ sunt spinosa z globosa vñt sunt terrestria: z qñ hec nō hñt sunt ecōuerso. Et dñe significātes sup nāz aialū sunt multe: qñ qñ crescit in aqñ qñdam in deserto. Que in aqñ crescunt sunt frida z bu. Que vñ in deserto sunt cal. z sicca. z qñ sunt volatilia: z qñ dñz deambulantiā: z volatilia sunt magis aerea ambulatoria. Et quedā sunt sanguinea: z qñ exanguia: z qñ nō hñt sanguinē sunt frida z sicca: z qñ hñt sanguinē sunt calida z bu. z qñ sunt ouatilia: z qñ nō: z qñ sunt ouatilia sunt calida z bu. z qñ nō frida z sicca. z qñ dñz anbelant z qñ nō: et qñ anbelant sunt calida: z que nō anbelant sunt frida. Et quedā nascunt in locis calidis: z qñ dñz nō: qñ nascunt in locis calidis p maiori pte sunt calida z sicca: sicut cameli z capreoli. Et diuersificant cōplones animalū in vna specie ppter pascua: z ppter aqua: ga pisces qñ nascunt in loco petroso sunt subtilioris sube z minoris supfluitatis alij: z tales sunt qñ velociter mouent z multū laborant: cōplexio istoz est minoris humiditatis: z qñ parūz laborāt sunt frigidioris z humidioris cōplexionis. Et qñ dñz aialia sunt qñ incedūt sicut nascunt: z qñ nō: z qñdam sunt faciētia multos filios: z illa sunt calida z humida: z qñ dñz nō faciunt nisi vñū. Et diuersificant etiā animalia sñm diuersitatē ciboz: qñ animalia comedentia carnes sunt calida z sicca. Et cōplexio animalū comedentiū terre nascentiā sunt tēperate cōplexionis. vt sunt pecudee bones: z his similia: z vt sunt de volatilib⁹ galline z columbe. Itē diuersificant animalia sñ magnitudinē z paritatem suoz corpoz: ga qñ sunt magni corpi sunt terrestria: z qñ sunt parui corpi sunt ecōuerso: z hoc est in aialib⁹ qñ nascunt in terra. Sed eoz qñ nascunt in aqñ magnitudo corpi significat multā humiditatem: z ppterea laudat in piscibus paruitas: z in alijs animalib⁹ vituperat duricies ossiū: z multitudo corpi terrestriū: sicut vñgues: clauis: squame: z filia his: ga hec significāt qñ multa ē in eis terrestreitatis: z ppterea mltē squame laudant in piscib⁹: qñ significāt rem dñā eoz cōplexionib⁹: z etiā multe spine. Et sñr audacia cordis z pusillanimitas significat sup cōplexionē aialis: qñ aialia audacia sunt calida: z pusillanimitas sunt frigida. Et dñe p quas cognoscūt cōplones aialū sunt multe: z nā intētiō nō fuit nisi rememorari eoz breuiter ad mouēduz illū qui diligit tētare ad hoc vt pñtetur oēs alias dñas: z sciat causas illarū in libris nālib⁹. Et scias qñ oia hec signa sunt accidētia qñ adueniūt corpoz cōi lib⁹: z sup ea significāt: z nō sunt signa illis qñ nō sunt cōsimilia nisi qñ aggregant oia z fit vñā cōpositio inter cōtraria z indicat ppter dominās: z illud pōt esse verū iudiciū. De sunt genera rerūz qñbus nos possumus cognoscere opationes medicinarū z ciboz. Et dicim⁹ qñ possibile est cognoscere opationes scōas medicinarū: tñc qñ cognoscemus cōplonē medicinarū in caliditate z siccitate: quis hoc nō verificetur in omnib⁹: qñ inuenit in qñbusdāz medicinis qñ earū opationes scōe nō sequunt primas hoc est cōplexionē medicinarum. vñ subtilitas z incisio non sunt attribuenda nisi corpoz mlti calozis. Et nos inuenim⁹ medicinas tēperatas cū suis cōplexionib⁹: tamē sunt subtiliatiue: z incisue: sicut capillus veneris quinātū: z similia his: z acetūz est in vltimitate subtilitatis z incisionis: z est tamē frigidū. z hoc accidit: ga caloz qñ in eo est sustentat friditatem que

I est in eo: q. frigiditas sua cōpingit ipsum z cōpimit ipsū ad ptes it infecas mēbr̄: sic vī q. alie medicine faciāt: hoc est vt habeāt supflūā subtilitatē in seipsis: aut vt eis supuenerit aliq. res ppter quā faciant hoc: z pōt esse vt hec res sit aliquātūlū similib̄ ei qd. h̄z aliqd. a tota suba. Sed opatio p cōparationē tertiā vtiū est debilis in die: eo q. est valde ppinqua opationi q. sit a tota suba. hec autē que dicta sunt necessaria fuerit fm tractatus vniuersales in modo ciborum z medicinarum.

C De complexionibus ciborum quorūdam z medicinarum specialiter fm q. certificatus fuit Hal. Cap. 3. m.

K **N** VNC autē memorati erimus vniū cuiusq. earū specialr fm p̄suetudinē medicorū. Deinceps volumus narrare de simplicibus medicinis magis manifestis: q. a Hal. sunt testificate: ppterea q. fuit verax z legalis experimētator in hac arte: nullus est qui possit ei cōparari: nisi is qui cūz clamat nō intelligit id qd. clamat. Itēz volo incipere a cibis qui sunt cibi absolute: post illos dicā d. medicinis absolute.

L **C**ōcordati sunt medici q. melior ex cibis terre nascētib. hoibus nālibus: hoc est illis q. stant in qnto climate: aut q̄to est triticū artificialr pparatur: hoc sit multis modis. Sit enī panis fermētatus: z acinus: z crustella: z bucella: z forbitiones quidā sunt qui frangūt ipsum postq. est vsulatū: z postea infundūt in aquā: z postea coquūt ipsum sine fractione: hoc noīat sanich. Et melius ex tritico est illud qd. est frangibile z graue. Et melior ceteris est panis factus ex farina tritici in hūc modū hoc est vt sit custoditū a malis accitibus eidez venire potētib. et vt nō sint nimis fursures ab eo remote: sicut sunt remote ab armach. z hoc appellatur apud nos madechuni: z latini appellant panē grossū: z iste est velocior ad digerendū q. darmach z minoris viscositatis: q.uis darmach plus nutrit: neq. est tāte siccitatis sicut fursureus: neq. ad mēlīz adeo cito cōuertit vt ipsum: q.ū coctex vniū cuiusq. vegetabilis est terrestis siccus: q.uis fursureus citius digerat ipso darmach ppter absterione exātē in suo cortice: z q. cōficiat ponit de sale cōueniēter: z p̄ficiat multa aq. ad hoc vt sit spōgiōsus: z sit fermētatus cōpētēter z coctus. Sed panis azimus est grossus z viscosus: eodē mō nō est bonus q. est nimis fermentatus: quia trāsmutat ad humores putridos ppter calozē extraneū generatū in eo. Et post bonitatē cibi ex pane est panata q. vocat thansir: excepto q. declinat ad friditatē z hu. ppter aquā cū qua fit: z q. bulliūt frustula panis pluries in aq. feruēt: tūc fit iste cib. in velocitate digestionis z leuitate: z marie egris ex cōplexiōe calida. S. sanich ē ēt bonus cibus: z q. distēperat cū multa aq. refrigerat: et est iunatius: eo q. vsulatio z ifusio vaporauerūt: z subtiliauerūt: z remouērūt viscositates. Cōfectū cū melle et coctū datū sanis calefacit z nutrit multū. Et frumentūz coctū in aqua est grossū: viscosū: oppilatū: z durū digeri plus alia re: z ē valde malū. Et pulres sunt grossi: z q. sūt ex frumēto sunt peiores z refrigerāt ppter suā acetositatē: z sunt ppinqui corruptioni: z ppterea sunt abycti di ab illis q. sunt parati egritudinib. putridis. S. panis q. fit ex ordeo fm modū q. fit ex frumēto sequit bonitatē panis tritici: nisi q. parū declinat ad frig. Et sanich ordeī bñ digerit: z q. bibis distēperatū in aq. refrigerat: est friditas sua q. sit in p. gradu. Et aqua ordeī plus greditur opus medicinarū q. ciborū: z ē laudabil in egritudinib. calidis z siccis laude q. nō occulat ei qui in hac arte stndit: q. i refrigerat: humectat: tēperat: abstergit: gūat: laudabile humozē mirabilr: nō inflat: nō morat ad descēdēdū a stōcho: z hoc nobis totūz experientia dedit. Et sic d. 3.

Laudes
aq. ordeī.

fieri aqua ordeī. Infundant grana ordeī in aq. ite grana cōtusa: z in vna pte ordeī debēt poni viginti aq. frigide ptes: z debēt sic dimitti in aqua q̄tuor horis: z postea coquas in hac aqua donec adipiscat rubedinē q. vniū: si fiat hoc mō nō inflat: z qui frangūt vel terūt ipsūz prius peccāt: q. nō est ab eo priuata inflatio nisi ppter infusionē: z grana nō trahūt aquā: nec recipiunt infusionē: nisi ppter virtutē attractiua q. est in eis: z virt. attractiua nō est in granis q. sēminant z nascunt nisi q. sēminant in tegra: z si frangerent prius q. essent sēminata nō nascerent: q. hec virtus attractiua est in eis sicut forma specifica in totalitate totius grani fixa: hoc est q. partes sunt cōtinne cōmecte sūt: z hoc est simile calori smaragdī: vel alterius lapidis p̄ciosi. Qd. est: q. q. partes sue sunt sic coniuncte in eis: z q. separe sunt p̄uianē ab eis: z sic testificatum est a mirabili anemaria Abinzoar in libro suo q. d. Theysir: q. iste fuit sup̄emus in scia medicine a Hal. vsq. ad nra tpa: z hoc ab eo habuit: rememorat err ozē medicorū fragentū ipsūm. Et panis qui factus est ex alijs granis h̄z illam virtutē: quā habet illa grana ex quibus factus est. Et infra cōuenit rememorari de aqua plusq. hic quia incidenter sum de ea locutus.

C De carnibus.

Cap. 3. m.

MELIOR caro ex volatilibus est caro galline iuuenis sane z pinguis: z h̄z mirabilem proprietatem in temperando cōplexione: z ppter ea brodiū suūz est optima medicina leprosis. Et dicitur q. cerebrum galline augmentat substantiāz nōstri cerebrū z acuit ingenium. Et post illius bonitatem ex ambulatione est caro hedi. Et post has est caro arietis: z hec est opinio maioris partis medicorū: ppter Hal. qui abominatur carnes arietis. Et vī sibi q. caro vitulorū est melioris nutrimenti arietina. Et Auenā dicit q. melior carniūz est caro porcina: z sentit q. ista caro quasi sit naturalior hoib. q. alia caro aialū ambulantiū: z experientia docet. Et maior ps medicorū abominatur carnes agnos: ppterea q. dominat multa humiditas super eas: z laudant carnes arietis iuuenū. Sed cōueniens est dicere q. carnes agnos sunt post bonitatē carniūz edulorū: z sic sentit Rasis. Et qd. mihi vī ex agnis est: q. sunt multarum supfluitatū: excepto q. in terris calidis recipiūt tēperie ppter earū calozē. Et qd. hoc sit verū est: q. videmus q. pilli agnos stant in terris meridionalib. sunt tortuosī: siccī z curti: z qui sunt in nostris nō excedūt tū in hoc. Et carnes vitelline sunt bone carnes: ppterea q. nō habēt illā viscositatē: friditatē: z siccitatē quā habēt carnes bouine veteres: z eoz carnes sunt magis odorifere alijs carnib. z q̄tū ē in hoc meliores sunt carnib. hedulinis: ppterea q. in carnib. hedulinis manifestat qdā mīculago q. coquū. S. carnes heduline sūt meliores vitulinis: q. gūant meliores humores. Et ex laudabiliorib. carnib. volatiliū sunt carnes p̄dici: z declinat parū ad friditatē z sic. z sunt sicut galline d̄strie: h̄nt p̄prietatem stringēdi vētrē asse z elixe. Sed turtures sunt sicut volatilia reliqua: z declinat plus ad caliditatē: z h̄nt mirabile p̄prietatē in acūdo ingenii. Sed columbe sunt calide z sicce grossioris substantiē q. turtures z pulli ipsa rum habent humiditatem superfluan. Et significat super hoc grauitas sūoz motū: sic significat caloz eoz actiualis z velocitas digestionis in stomachis eoz sup ipsoz calozem. Et ppterea qui volūt abstergere margaritas z clarificare eas dant eis ad comedendū: z incontinenti debent occidi z extrahunt purificatē: si cito nō interfecerent mltū minueret quātitas margaritarū. Et caro vteris colūbi masculi mirabilē: ppter ea in epilepticis z paraliticis. Et carnes voluerū q. assimilant columbis

A z dñr tudones: z in lingua arabica alchamari sunt sic-
ciores pñdictis z grossiores suber: z hñt aliquantulā aroma-
ticitatem. Passeres sunt oēs calidi z siccī in fine caloris.
Lotorneices tēperate sunt aliquantulū declinatēs ad ca-
lorem: z sunt subtilis sube generātes bonos humores: z
bonifunt sanis z pualescēb. Et sturnelli qui dñr azuri
sunt calidi z siccī: z graues ad digerēdiū: z grosse nature.

C De piscibus.

MELIORES eorū sunt pisces qui degūt in lo-
cis petrosīs: z qui multas hñt squamas: z quorū
corpus est mediū inter magnū z parū: z qui
sunt velocis motus: z paucē yscostatis. Et melior apud
nos est piscis qui dicitur eubrina: z post illum ille qui di-
citur trilia: z quidā dicit ipsū resiliū. Et piscis q capr?
est in fluminib? remotis a mari necessario bonus est et
paucē supfluitatis: ppter ea q hic piscis ppter sui natu-
rā hz vt petat aquā dulcē z fridā: z ad h mñtū laborat.

C De lacte.

ET MELIUS lac est femineum: z post illud lac
asine: z post illud lac capre. z ite species lactis sūt
subtilis substantie. Sed lac ouis est grossius: z pro-
pterea citius in stomacho caletur. Sed vaccinum gros-
sius est: z cum hoc butyrosius z pinguius.

C De casio.

CASEVS recens est frigidus z humidus: grosse
sube. Vetus est calidus z siccus ppter sal: z ten-
dit ad rñtionem. Et aliquis casus est bonus. me-
dius inter nouū z veterem est bonus: dummodo sit sa-
ctus rationabiliter ex bono lacte.

C De ouis.

OUA GALLINARVM sunt meliora ce-
teris z vitellum est melius albo: nec album est
nimis malum: nisi nimis sit coagulatum. Et pro-
pterea quando conuassatur eūz oleo z aceto z fiat tre-
mulum est valde bonum: quia res que coquuntur cum
oleo est multū nutritiua: dñmodo oleū nouū sit z dulce
z oleum oliue: ga natura illius est temperata: declinans
parū ad calozē: z impinguat eparē: augumentat ipsius
subam. Et generaliter dico q est cōueniens homini mul-
tum fñi totā sui subam. Et ppter ea in terris nris nō co-
quimus carnes nisi cum eo: ga melior modus z tēpera-
tior comedendi carnes: est ille qui dicitur athasea: hoc
est vt sic fiat. Accipe oleū z parū ex ceper: ponant car-
nes frustratim in eo addendo paulatim aquā calidā do-
ne sint cote. Sed panis qui decoquitur eūz oleo est ma-
lus. i. impastatus cum oleo: quoniam z tēpore decoctionis
comburitur oleum z tendit ad sulphurem.

C De fructibus.

MELIORES eorū sunt ficus z vne. Et cōple-
rio ficum est calida z humida mundificant ito-
machum: laxant ventrem.

C Que calide sunt ex paucō calore: z humide tempera-
te: z subito impinguant corpus: sed inducunt ventosita-
tem in omnibus digestionibus: z ficus non dant vento-
sitate nisi in stomacho z intestinis.

C Que passe calide sunt z humide z digestibiles: profunt
epati a tota suba. Et opatiōes vñt ipsarū sunt obiliores
opatiōib? aliorū vinorū: sed pōt poni loco alterius vini.

C De aquis.

MELIOR aquarū fm Dippo. est aqua fontū
orientaliū q scaturit ex terra q nō habet nimis
grossam subam: nec nimis mollē: vel luteā: sed
sit mediocris inter has: z ppter ea hec aqua est suauior
z lenior: z citius pñtatur a calido z frigido. Sed Rasis
sentit q melior aqua sit fluminū magnorū. Et Dippo. di-
cit q ite aque sunt diuersarū subarū: eo q trāsūt per

diuersas terras: z ppter ea ga igrediunt eas multirini.
Et mibiv? q Rasis non laudant flumina magis grossa:
nisi ppter ea: ga sol operat in eis vñā operatione ppter
quā separant ptes grosse a subtilibus. Et ppter ea co-
quūt medici aquā illis qui hñt debiles stomachū z epar.
Ergo opus qd sit in aqua est diuersum ab aqua. Sed qd
est inspiciendū in aqua est diuersitas terrarū: ga nō pōt
esse in eitate nō defluat ad flumina aq multitudo z aque
plunie. Et ppter ea quāto plus elongatur flumen a suo
origi est deterius. Et ppter ea nñm flumē melius ē in cor-
duba q in sibilis: z est deterius in sibilis pp cremētūz et
decrementū: z pp admixtiōē aq salis in eo: quāvis illd
nō sentiat. Et ipole ē vt aq magnorū flumina nō sunt turbi-
dez: ppter ea inuenimus in fundo pitariop qd pomū?
in eis aquā fluminū multū de sabulo z terrā: sic accidit
in terra nostra: qd non accidit de aquis fontium.

C De granis que sunt cibi medicinales.

DEINCEPS volumus dicere de cibis medi-
cinalibus: ga quidaz eorū sunt terre nascentia: z
quidā animalia: z quidā superfluitates anima-
liū. Et ex terre nascentibus quedaz sunt granā:
z quedam fructus: z quedam herbe.

C Faba est tēperata inter friditātē z hu. aut parū decli-
nat ad calozē. z ppter ea hz dissoluere apata pp suā ab-
sterfionē: z maturat: z est multe humiditatis: ppter ea
accidit ei multa inflatio z yscostas: z ipsam non perdit
propter aliquā decoctionē. Et dicitur q hz malam pro-
prietatem cum virtute cogitatiua: z qui ea vtuntur mul-
ta habent somnia horribilia z falsa.

C Licera tēperate calida z humida z habēt inflationē: z
propter tertiā eorū operationē hñt generare sperma et
puocare vñā z sanguinē menstrui z frangūt lapidez:
sed hoc faciūt plus nigra q alba. Et si comedunt recētia
gñant in itōcho z itestinis multas supfluitates: z si assēt
etiā fabe hñt minus ex supfluitatib?. Sz sunt duriora ad
digerendū nisi pmo essēt in fusa: z hñt pprietatē faciēdi
bonū colorē: z hoc faciūt: qz acuum calorē: ita vt gene-
retur spūs ventosus: z per hanc viam valent coitū.

C Lentēs sunt tēperate in caloze z sunt sicce z generant
sanguinē melancholicū: z extinguunt inflammationē san-
guinis z magis qñ coquunt in aceto. Et earū vtutes ter-
tiē sunt: ga pñuant coitum z obfuscant vñum: z quādo
coquuntur in aqua pluries stringunt ventrem.

C Lupini sunt sicci terrestres z amari: z qñ coquunt in
aqua donec auferatur ipsoz amaritudo est cibus tñ dur-
rus: z qñ comedunt amari occidunt pueros: z occidunt
vermes qui sunt in stomacho z intestinis z pñuocant
vñam: z aperunt ozificia bemozoydarum.

C Lengbi. f. faseoli declinat ad calozē z humiditatem: z i-
pinguat corp?: z puocat vñā z sanguinē mēstrui: z laxat
vñrē: z pprie rubei: z inducit somnia z faciunt frigūē.

C Milium frigidum est siccum: ventrem constipat z est
pauci nutrimenti.

C Et hoc idem facit panicum.

C Et spelta est propinqua huic.

C Ricci sunt grosse substantie in caliditate z friditate ppe
temperantiam: ventrem stringunt: z sunt boni nutrime-
ti quando coquuntur cum lacte.

C De fructibus arborum.

POMVM dulce est tēperate humiditatis: z ace-
tosus est frigidū z siccus: z hz pprietatē pñtandi
mēbra pñcipalia si sunt disemperata in caloze: z
maxime cor confortat cerebrum odorādo ppter suam
aromatitatem: z generant grossam yscostatē in scōa di-
gestionē z tertiā. Ita q dicitū est a sapiētib? q pōt gene-
rare ptisim z ethicam: eo q venti qui gñant ex eo habēt

I. malas proprietates ad exardendas arterias pulmonis: et sic retineat? est mirabilis Amemarna Abomeron Auen goar in Aheyr. Sed vniu suu nō hz hanc intentionem.

Pira cruda sunt frigida et sicca: sed matura temperata sunt: aut declinant ad paucam frigiditatem: et hoc est ga composita sunt ex acetositate: dulcedine: et ponticitate. propterea est eorum virtus ventrem constipare: et eoz proprietates est remouere sitim.

Roctana sunt grossioris sibe q; pira: et maioris stipticitatis: et propterea sunt frigidiora: et in eoz odoratu est pro prietas contra omnes passiones cordiales.

Maleo granatorum quedā sunt dulcia et quedā acetosa: et omnia humectant. Verū dulcia sunt calidiora et humi diora: et generat ex eis modica ventositas non mala. Et habent vnam nobilem proprietatem: ga mirabilr resi stunt cibis ne corrumpantur in stomacho.

Perfica sunt frigida et humida: et hnt generare humo res corruptos et putridos: et aliqui cholericos: et hnt mirabile proprietate resistendi fetori qui puenit a stomacho: et odor suus valet cōtra cardiacā passionē: et oleū qd fit ex eoz osibus abstergit facie dominariū: et valet cōtra difficultatem yvine: et occidit vermes.

Sed antiperfica que nismus dicuntur sunt eiusde nature cum perficis: sed non habent illam proprietatem: et in arabico dicuntur aiaz.

Primo due sunt species. v3. albus et nigrum: et ambo qñ sunt matura sunt frigida et hu. nūrigat calorem chole re: et laxant ventrem: sed debilitant parū os stomachi.

Nuces calide sunt et sicce: et prouocant vomitū: et laxat ventrē: et dicif q; hnt malā proprietatē: ita q; qui vtuntur eis nimis faciunt eis in lingua paralesim: et comeste cum sicibus obstant veneno loco beabari: et multum valent senibus: et nocent illis qui timent passionem caloris: et tempore magni frigoris non sunt nocine.

Anellane in nullo differunt ab illis: nisi quia non prouocant vomitum.

Amygdale temperate sunt in calore: et humide: suavis saporis: et hnt multas bonas proprietates: et oī q; habent augmētare substantiā cerebri: et faciūt suauiter dormire: et abstergunt et mīdificat vias yvine: et sunt valde cōne nientes macris: et earū oleū est meli⁹ q; possit eē spasmō sicco: et etiam melius q; oleum sisaminū ppter aliquatū lam stipticitatē que est in eo q; oleum sisaminū est nimis calidum: et hz malam proprietatē in dando fetore ori: et qui vtuntur sisamino loco olei amygdalarū peccant.

Pince calide sunt et sicce: et earū oleū curat paralysim.

Fistici calidi sunt et sicci tēperate: cōfortant stomachū et par a tota substantia: et sunt ex illis medicinis que ha bent multa inuamenta et magna.

De herbis et oleribus. Cap. 41^m.

MONES herbe per suā nām declinant ad hu mores melicos: et hoc etiam faciunt a tota sub stantia: excepta lactuca et buglossa.

Caulis sunt frigidi: alii calidi et sicci: necessario gene rant humorem melancholicum: et succus eorum habet proprietatem clarificandi vocem.

Cucurbite que in arabico dñr ylla: sunt frigide et hu. aquose: et talem humorem generant: et oī q; sunt apte reci pere corruptionē in stomacho: et hnt malā alterationē: sicut fit in rebus humidis nō hntibus stipticitatē: terre streitātē: nec ponticitatē: ga sunt solū aquee: et assimila mus eas moris: nec cucurbite istius regionis sunt tales: s; sunt dure digonis: et grossioris nāe: ita q; nō pnt recti ficari nisi cū multa decoctione: et cū hoc sunt multi mali chini: et adhuc in frigidant et humectant: eo q; nō habēt virtutē cito exeundi cum nullam habeant absterfione.

Melones sunt frigidi multe humiditatis: et hnt abster honem: et prouocant ymā: ita q; oī q; qui vtitur multum brodio eorum est catus ab egritudine arenarum.

Cucumeres sunt fridiores et m n hū. et minus prouocant ymā melonibus: s; nō corrumpit ita cito vt melones.

Pomulaca est frigida in tertio gradu: et humida in se cundo: et est lubricatua: viscosa: aufert sitim: constipat ventrem: et aufert dentium stuporem.

Atriplices sunt frigide et humide ventres humectant: profunt ictericis: parate tamen sunt corruptioni.

Spinachie valde sunt bone et temperate: valent gut tū et pulmōi et stomacho calido: et humectant ventrē: et sunt in secundo gradu frigide et humide.

Blete ppinque atriplicibus sunt calidiores et minus humide: humores generant grossos et flegmaticos.

Rape calide sunt et humide: generant ventositatem: mouent coitum: et q; renes calefaciunt: et habent mira bilem proprietatem ad illuminandum oculos.

Melongie sunt ex his ex q; nos facimus in terra no stra multa cibaria delicata: et postq; proiecta est palma aqua suarū decoctionū: et coquunt cū carnibus pingui bus: sunt multū delectabiles. Et ego reposito ipsū tem peratum cibum postq; sic factus est: propterea ga pars actua q; est in eo remouetur per primā decoctionē: et sua siccitas et stipticitas remouetur ppter carnes decoctas in eo. Et qñus medici dicant q; generant humorem melan cholicū simile humori gñato ex caulibus. Tū pñderare debemus in cibis duas res. vna est res que secuz misceat q; potest remouere malitiā si est. Et delectatio cibi: hoc est scōra: et quādo est multum delectabilis: lesio q; proue nit ex eo non est multū manifestā: hic est vnus ex de lectabilibus cibis. Isti sunt cibi manifesti apud nos in quibus est virtus aliqua medicinalis.

De varietate virtutū medicinarū simpliciu. Cap. 42^m.

ET NVN C hēmus loqui d medicinis absolute. **C**alchison q; in latino dñr berthonica: et in perlica lingua: beragues. Eius prime virtutes in calore et siccitate: sunt in quarto gradu: ppter ea qui est de substantia terrestri adusta: et manifestat hoc quia est in fine tamarindis: et operationes eius scōe sunt incisive: dissolutive: et aperitive fortiter. Et est in hac virtute for tior absinthio propter stipticitatem que est in absinthio. Et stipes eius terrie sunt: ga nocet ori stomachi ppter amaritudinē q; est sine stipticitate: et vtitur ex eo extre mitate et stipte. Eius suus est calidior et siccoior eo: valet ptra alopecia quādo misceat cū aliquibus vngētis cali dis. Et est etiā calidior suis cinis cinere cucumerū agre stium et cinere radices anbei. Et etiā isti cineres profunt ventri quando est vlceratio in eo sine apostemate.

Pentastiler dñr a persis arbor abzaam: et in latino dñr agnus castus. Sua prima virtus in caliditate et siccitate est in tertio gradu: et hoc est: ppter ea ga in sua cōplexio ne dominat suba terrestris adusta mixta cum suba ter restri et frigida: et significat hoc ga sapor suus est acutus cum aliquantū la ponticitate. Et manifestum est q; scōe operationes talium cōplexionū qualis ista est sunt cum incisione et apertione. Et ponticitas est vna ex rebus q; adiuvant ad hoc: et in mēbris intrinsecis: vt in splene: al. in pulmone et epate. Et tertia operatio est vt remoueat coitum: ppter ea nuncupatur in arabico granum steri litatis: et est sicut agnus castus. Athemēses domine decū bunt super ipsum in magnis f. sinitatibus.

Et rutha est similis ei excepto q; plus calefacit et desic cat: nec habet stipticitatem neq; ponticitatem.

Atrich et alij dñt vigil: vñr suarū radicū est tēperata in caliditate et sic. q; cōpescitū est ex suba aquea et terre

Idē tertia terty tra. i ca. 26. et 2° cano. c. 571 6° terty. tii i. c. 30. ex bi benf stōa cho reple to cholera putrida.

L

M

stri cū pauca igneitate: manifestat hoc: qz est insipiduz
cuz modico stipticitatis: sed herba eius ē so-
lum insipida: ppter ea ipsius pta virt^{us} est frigida & sicca
& operat^{ur} siccitatem. Et scda est solidare vulnera sordi-
da breui tpe. Et tertia est vt frangat lapides: & signum
huius est: quia nascitur in vallibus & locis humidis.

Eluegat. i. pes colubini: est qtuor spērii: & parū diuersi-
ficat vna ab alia. & Sal. nō posuit ipsum in gdu: & qd no-
bis vī de eius cōplone est: qz est frigidū in pzo & sicuz
in scdo: & hoc est qz dominat super partē ipsi^{us} suba ter-
restris cū suba adusta: & ppterea est sapor ei^{us} stipticus
cū modica amaritudine: & si amaritudo eēt equalis cuz
stipticitate diceremus ipm tēperatū in siccitate. Sed qz
videmus qz dñat amaritudo parū cū stipticitate iudica-
mus qz sicū est in scdo gradu: & ppterea valet dolorib^{us}
renū: & dolorib^{us} splenis: ppter ipsi^{us} amaritudinē: & lenti-
ginibus faciei: & morpheē qz pistatū miscetur cū aceto.

Agaricū nec hāc radicē possit Sal. in gdu: & qd nobis
vī ex eo de ei^{us} cōplone est: qz est calidū in p: & sicuz in fi-
ne scdi: qz cōpositū est ex partib^{us} frigidis & terrestrib^{us}: &
calidis: & igneis: & calidis & humidis. Et significat super
hoc: ga cū nos gustamus pzo inuenimus in eo dulcedinē:
& post hāc amaritudinē: & post illā acuitatē cū pauca sti-
pticitate: & oēs isti saporēs significāt sup caliditatē: ex-
cepta parte q̄ superata & sepulta est a stipticitate: sicut
significāt super siccitatē: excepta parte q̄ superata & se-
pulta est a dulcedine ppter temperantiā quā ei tribuit:
excepto qz plus superat stipticitas cū frigiditate: q̄ dñl
cedo cū humiditate: & ppterea ponimus siccitatē maio-
rem caliditate. Et ppter ea qz hēc planta assimilāt ra-
dici arboris: apparet qz terrestritas dñetur super eaz.
Et qz sit leue & porosum: frangibile & albū q̄ oia signi-
ficant vt habeat partē multā aerē: ppterea posuimus
ipsuz calidū in pzo: qz hīs habeat tres saporēs signifi-
cat sup ipsuz calozē: posuimus ipsum calidū in primo: ga
nō sunt fortes: neqz manifesti in ipso: & qd cōueniēs ē in
fiducia suoz graduū est experiētia. S3 ipsius operatio-
nes q̄ nō sunt prime sunt ad dissoluendū & incidendum
humores grossos: & exoppilandū venas splenis: epatis:
& renū. Et h3 sua pprietas valere ptra morbus vene-
nosoz animalū. Et nos dicimus qz hoc nō sit nisi qñ ap-
paret ex illo veneno accidētia frigida. Dosis ipsi^{us} est. ʒ. j.
& hoc nō pōt sic nocere sicut nocēt alie medicine q̄ attra-
hunt ab extremitatib^{us} corpis: & h3 magnaz ppriatē in
mūdicando cerebrū: & ppterea curat epilepsiā: & pdeit
cursui noue aq̄ ad oculū. Et quātitas q̄ de eo d3 sumi: ad
hoc est a. ʒ. j. vsqz ad. ij. nec est necesse ipsuz refrenare nisi
propter siccitatē. Et non credas qz subtiliatio humoruz
grossorum & incisio significent super multuz calozē sicut
crediderunt errantes multi nouorum medicorum.

Custaralr. i. capill^{us} veneris: dicit Sal. qz hic tēperat^{us}
est in suis vturib^{us} pmiis: qz hīs hēat multas opatiōes scdas
& tertias: quarū qdā sunt pfortatiue & repercussive: qdā
dissoluntine: & qdā faciunt nasci capillos: & qdā q̄ dissol-
uunt serophulas: & quedā q̄ frangunt lapides: & quedā
que adiuvant ad trahendum sputum grossum ex pecto-
re & pulmone. Et Sal. dicit qz stringit ventres: & noni di-
cunt qz purgat: & talis medicina qualis est hēc q̄ hēt tot
operationes scdas & tertias est retinenda: quia cuz hoc
tota temperata propter ea que adhuc dicam.

Laylem. i. sempina: hēc est multaz spēi: & oēs in ter-
tio gradu frigide sunt: qz sunt insipide cū multa aquosi-
tate: & ga nascuntur in locis frigidis & tempore frigido.

Achacia est succus arboris spinosē qñ abluū ē frida i
scdo gradu: & sicca in tertio: & cū non lanatur est frida in
pzo: & hoc accidit: qz suū dominās ē suba terrestris & fri-

gida: & ppterea est stiptica: & cū eo toto est in ea aliquid
ex partibus subtilibus que remouentur qñ abluunt.

Larinch. i. vitica. Dicit Sal. qz fruct^{us}: al. succus huius
plāte & folia calefaciūt calozē nō forti. Et h3 mltas opa-
tiones scdas & tertias. Dissoluit apata q̄ sūt in radicib^{us}
auriū: & adiuuat sup sputū: qd sit ex humorib^{us} grossis in
pectore & pulmone: & curat cācrii: & in summa valz om-
nib^{us} vulnerib^{us} q̄ indigent exiccatione vel exicatione si-
ue subtiliatiōe. Et hoc est magnū signū sup debilitatem
sui calozis. S3 cū hoc toro puocat vzinā: & mouet coitū:
& hoc signat qz vctositatē. Et pprietas suis seminis est pur-
gare flegma: & in hac silitudine est virt^{us} siccitatis: sed for-
tius est aliquantulū semen vtice: & dosis eius est a. ʒ. ij.
vsqz ad. iij. als a. ʒ. v. vsqz ad. x. Et q opinant^{ur} qz sit igneū
propter acumen sue punctionis errant: quia hēc pars
igneā que est in eius folijs est subtilis: & remouetur pro-
pter ipsam fricationem: & maxime propter lotionem.

Elbadudarmel elsaray: iste due plāte sunt fride & sic-
ce: h3 siccitas plus dominat qz friditas: & maxime in elsa-
ray: & valent cōtra fluxum ventris ppter earum stipti-
citatem & contra passionem vulue: & contra hemorroy-
das: & apostematibus que sūt in ano: & albadudarmel
operatur radix & elsaray fructus & radix.

Ligoi. i. acorus: qd accipit ex hac planta est radix: et
est ca. & sic in tertio gradu: ppter ea quia dominans in
ea est suba ignea subtilis: & potest esse vt sit cum ea ad-
mixta pars vna terrestris adusta: & significat hoc qz sa-
por suus est acutus cum aliquātula amaritudine. Ope-
rationes eius scde sunt he: ga abstergit: incidit: subti-
liat: & aperit oppilones. Tertia sunt quia prouocat vzi-
nam: & valet ad duriciem splenis: & subtiliat grossitiem
que prouenit in comca: & proprie succus radices.

Lauar. i. aloē: caliditas sua extendit a pzo gradu vsqz
ad scdū: & attingit parū ex scdo: & sic est in siccitate: & hoc
est qz est cōpositū ex suba terrestris adusta mixta cū terre-
stri frida: & illū diminuit aliquātulū d calozē ei^{us}: & ambe
sube concordāt in siccitate: & signat hoc qz sapor eius est
amarissimus cū stipticitate: & supra suā caliditatē signat
qz nascit in terris calidis: aut in terra arabū vel in idiaz:
& qz nascit in terris nō calidis est debile. Scde sūe vtentes
sunt: qz est stipticū repercussiuū & absterfuiū: & hēc est me-
dicina imatiua ad generādā carnē. Tertia vtentes sunt
ad curādas fistulas: & maxie q̄ sūt in vga & in ano: & ad
repercutiēdū apata q̄ gñant in ore naribus & oculis: et
purgat cholera & subam subtile & grossā. Et est ex medi-
cinis q̄ nullū hāt periculū: eo qz nō ledit os stōchi ppter
suā stipticitatē. Et virt^{us} sua purgatiua est ppinqua vtuti
agarici: excepto qz est debilioz attractionis: eo qz aga-
ricū attrahit ab extremitatib^{us} corpis. S3 aloē nō attra-
hit nisi qd est in extremitate stomachi & venis epatis: et
in illo h3 ppriatē: & dosis eius est a. ʒ. j. vsqz ad. ij.

Eluoxat: caloz & siccitas ipsius extendit a p gradu vsqz
ad scdū: & signat hoc qz facit aliquātulā absterfionem:
& mundificat renes: & auferit lentiginem. Et manifestior
eius pprietas est: quia valet d morsum canis rabidi.

Nanoca. i. tarrni: als ameos: qz plus querit in hoc est
semē eius: sua pma virtus in calozē & siccitate est in gra-
du tertio. & hoc est ga est cōpositum ex suba ignea terre-
stri adusta: & significat hoc qz h3 saporē acutū mixtū cū
aliquantula amaritudine: scda virtus eius est apertio &
dissolutio: & tertia est prouocatio vaine.

Amygdale amare sunt calide & sicce in scdo gdu: ex-
cepto eo: qz plus declinant ad calozē: & min^{us} ad siccitatē:
& in hoc sunt qñ in p gradu: qz earū vnetuositas manife-
stat humiditatē. Et scias qz complexio q̄ hanc facit ope-
rationē: que est cōplexio calida h3 aliquā terrestrita-

I tem: et sapor earum signat sup hoc. Et opatiões earum tertie sunt ad aperiendū oppilones epatis: et remouet dolores qui sunt in hypochondrijs splenis: et renib: et adiunat super spūū humoy grossoy viscosoy qui sunt in pectore et pulmone. Et dico q maior pars opationū harū nō fit ppter supflūū calozē qui est in eis: sed fit ppter tēperatā aperiētiōē quā opaf in his materijs pp humiditatē et nctuosāz quā hnt: et ppterea valēt plus alijs rebus oibus in aperiendo oppilationēz pectoris et pulmonis: ppea qz hec membra leduntur vt plus propter grossos humores.

K Armoniacū ē cal: et sicū sim q: apparet ex tertijs suis opationib: excepto qz tenet parū calozis in tertio gdu: et est sicū in pto. Sed sius calor est in hoc qd est gūm: qz tu scis q: gūmi sunt igrossata et ispissata a caloze: quia sunt supfluitates terre nascentiū. Et vī in hoc gdu calozis esse: eo q: mūdificat: et sic est gradus sius in siccitate: propterea ga siccitas est ppter viscositatē suāz paucāz que est in eo: et hoc est in eibus gūmmis. Et virtutes sue sunt vt mollificent et dissoluant duriciem que est in iuncturis et splene: et dissoluant serophulas.

L Alcanna et inuenit in frumēto in capis: virtus eius est sicut virtus sumach: magis desiccet et plus digerit.

L Shaachilcelneemag: et dī rosa regis: et dī cal: et sicca in tertio gradu: eius ppuetas est qn masticat vt trahat flegma: et succus sius mūdificat caput per nares. Et tertia eius virtus est vt remoueat ex oculo egritudine caducū: et valet morphe: et prouocat menstrua.

L Anbetū calidū est in pmo gradu: qd in arabico dī sce: nat: et attingit parū ex scdo: et est sicū in pncipio scdi: et in fine pmi: et ideo qd coquit cū oleo hz dissoluē et mitigare calozē: et maturat apata leuia: et iducit somnū: eo q: qd coquit cū oleo reddit cōplonē ipi: ad silitudinē medicinarū maturatiū: nisi qz est aliquātulū magis calidū et subtile: et hac de cā dissolutiū est: et qn cōburit est in tertio gradu calozis et sic: et iō valz vulnerib: saniosis: et plus in illis q: sūt in mēbris spmatis: et recēs est minus calidū et plus humidū: et iō sūt iducit somnū et maturat: plus sicco: et sicū dissoluit plus: ppterea dicit. B. q: qui intrabant ad potationes faciebant ex eo garlandas.

L Camomilla que in arabico dicit habonog: calida est et sic in primo gra. Scde virtutes ipsius sunt vt aperiat et dissoluat vapores cutis: et mature: et habet proprietatem in mitigando dolorem ventris.

L Anisū cal: est et sic in tertio gdu: iō qz suba ignea super ipm dīat: et sūt sup hoc acuitas sui saporis cū aliquātula dulcedie. Opatiões sue scde et tertie sunt ad carmināduz vōsositatē et puocat vīnaz: et aperit oppilationes.

L Aristologia. i. zarabūt: nō vtimur nisi radice. Et ē qdaz lōga et qdā rotūda: rotūda fortior est in icisione et subtiliatione. et longa plus valz absterfioni et gñationi carnis: ambe calide et sicce sunt in scdo gradu: qz sunt cōposite ex suba aliquātulū ignea et terrestri adusta: et signat hoc amaritudo quā hnt cūz moderata acuitate. Scde earū opationes sunt qz subtiliant mirabilr humores grossos: propterea remouēt oppilones q: pueniunt ab istis hu. et extrahūt spinas: et remouent putrefactionē: et mūdificānt sordiciē: et faciūt gñari bonā carnem: et iste sunt magis ppte in rotūda. Et tertie opatiões sunt abstergetes: et curāt cpiletpicos: et podagram: et arteticos.

L Lingua agni. i. plātago: frida est et sic in scdo gdu. Radix ei: pmin: est frida et plus sicca. et cū siccat foliū eius est sicut radix. Et hz duas qūitates: qz cōposita est ex suba aquea et terrestri: et signat h lipiditas quā hz cū stipticitate. Scde ipsius opationes sunt: qz siccat et reputit: et valz mala apata et mās putridas: et curat fistulas. Tertie ppietates sue opatiões sunt h vulnera intestinozū.

et stringit sanguinē eoy: et vlcerationes que pueniunt ex diinteria. Et radix eius ptra calozē dentū valet: et aperit oppilationes epatis et renib: et hoc est ga oīs plantę radix calidior est suis folijs: nec illa sunt pūmata caloze cum videamus q abstergunt et mūdificant.

L Asarabachar: qd ex ea valet est radix: et virtus eius est similis virtuti acori: sed est fortior hoc.

L Ebdarian. i. cortex malignanti syluestris est calidum in primo gradu: et sicum in scdo vel tertio: quia cōpositum est ex suba ignea et terrestri: et propterea est acutum et stipticum: valet sordiciēbus et materijs discurrentibus ab vno membro ad aliud.

L Sparagus tēperatus est aut parū declinans ad caliditatē: et hoc significat qz bz aliquantulā amaritudinem: que elixatione remouet. Tertie eius operationes sunt ad aperiendū oppilationes que sunt in renibus: et ppte radices et semen: et multū valent ad dolorem dentium.

L Dolum montanū qd in arabico dī andriaz: abera hz duas spēs vel plures: et oēs sunt calide et sicce: et prouocant vīnam et menstrua: et dictum est q: valent contra morsum scorpionis quādo bibitur. 3. j. cum vīno calido.

L Scolopendria temperata est in caloze et siccitate: et manifestum est q: dissoluit duriciem splenis: et aperit oppilationes ipsius: sicut bacca lauri in oppilatione epatis: et hz a sua proprietate frangere lapides.

L Alcantia et eam vocant hyspani abūz ex ea operat: alē coquitur radix: et est absterfina et dissolutiua: et quando comburitur cinis eius magis calefacit subtiliat et dissoluit: et propter hoc curat alopeciam.

L Chartanum. i. semen psitacoy: ex eo vtimur semine: et est ex medicinis manifestis in purgādo flegma sine aliquo timore: et eius nobilitas est quāsi nobilitate omnū medicinarū purgantū. Dosis eius est a. 3. r. vsqz ad. x. j. multū senib: cū sicubante cibū comestū valz. B. dicit in primo de simplici medicina q: calefacit et exiccat tēperatē: in scdo libro dicit q: est calidum in scdo gradu qn applicat hoi p modū empli: et distinguēdū est: qz in p di xit de radice: in scdo de semine: et in alio de folio.

L Absinthiū cal: ē in p gdu: et sic in scdo: qz cōpositū ē ex suba terrestri et frida: et terrestri ignea adusta: et sūt hz stipticitas sua cū amaritudine et acumine: succus ipsius ē amarior suis folijs. Et tertie sue vtutes sunt: qz hz pforta re scdch: et trahere qd ē in eo amarū p modū purgationis: et h facit p vtutē attractiua: et pp amaritudinē laniatiua. Et apit oppilones epatis: et puocat vīnaz. Et si est flegma in stōcho non pdest ppter stipticitatē suā. Et hz multas spēs: sed melior oīum est aromaticum: et ppter hoc pfortat stomachū et epat. Et in summa manifestū est qz hz hec medicina ppietatem in stomacho et epate.

L Laurus: qd ex eo vtimur est succus et oleū: et calidū in pto: et tāgit parū de scdo. iō qz est cōpositum ex suba terrestri adusta cum suba terrestri et frigida: et significat hoc sapor amarus cum stipticitate: et ideo qz ga cōm: et est cū amaritudine aromaticitas et stipticitas: fit ex succo ipsius melius oleū qd possit esse stomacho frido et epati: et nos non damus eius succū nec grana: qz dicitur q: quando comeditur mouet vomitum et fluxum.

L Eluneat. i. balauftia: est frida in scdo gdu: et tāgit aliqd d tertio: et sine dubio est sic in tertio. Et dicim: q: hoc est: qz eius suba ē frida: et siccat in ea est fortior friditate. Eius opatiões sunt stipticitas et sic et stringit sanguinē et solidat: ppter hoc ponit hec medicina hntib: fluxū sanguinis: et hntib: excoziationē iestinoz: et mulieribus hntib: fluxū mēstruoy et aliarū hūiditātū. Et dicit. B. q: nullus auctor fuit q huius medicine non recordaretur.

L Bababbeliz i arabico dī chieform: folia ista plāte et ci me et

A me et flore et fructus oino sunt fri. et sic. et folia sunt humi-
diora p̄dictis ppter aquositatez existentem in ipsis: et ppter
h̄z p̄prietate ad curadā egritudine alcholer: et siſt alias
egritudines oris. Sed fructus eius cū est imaturus frigi-
ditas et siccitas in eo dñatur ppter stipticitatē iuentā in
ipso: h̄ qñ dictus fructus h̄z cōpletā digōnez: tūc est p̄pin
quus equalitati ppter dulcedinem iuentā in ipso. Et flozū
virtus exiſtit ipſius fructus: et oīa p̄dicta pferunt.

C Syachili: v̄tinur folys et flozib⁹ et fructib⁹: qñis fo-
lia sunt humidiora valent multū egritudinib⁹ oris et vul-
neribus intestinozū: et fluxui ventris: et debilitati stōch: et
sp̄uto sanguinis. Sed radix eius h̄z sibiā calidam et sub-
tilem: et ideo frangit lapidem qui est in renibus.

B delliū onas h̄z spēs fortiter mollicat qd in arabico
dī macle. Et eo sūspēs due: vna ciciliē: et illa ē sine bdel-
lū illud est magnū: et alia spēs sine aliud bdelliū inuenit
hic: et est arabici. Virtus illius p̄ma siue secūda est molli-
ficare: et est fortissima virtus illius in hoc: et hoc potes co-
gnoscere p̄ primā suā virtutē. Et alia. arabici est suauior:
et ē clarior alior: et hoc vocatur bdelliū arabici et ē sicina
alio: h̄z recēs h̄z virtutē scilicet arabici bdelliū arabici. Et hoc
arabici frangit lapides qui sunt in renib⁹: et qñ bibitur
p̄uocat vrinā: et puocat v̄tositates grossas et crudas:
et valet cōtra dolores laterū: et hypochondriozū: et in sum-
ma est ex medicinis q̄ purgāt flegma grossum. Et h̄z p̄o-
prietate trahendā neruis et inuncturis: et ipſus est melius
inter medicinas laxatiuas: et dosis eius est. 3. j.

Elgarzaria qd h̄spani vocāt panicald: et in arabico al-
chartama: et alyscaacul: et i latino prigi dñr. Ha. sentit qd
est cōposit⁹ ex diuersis naturis sicut nā rose: excepto qd
nō h̄z stipticitatē: et significat h̄z qd h̄z s̄p̄iditatem cum ali-
quātula dulcedie et modico acuminē: et h̄z plus in cor-
tice: et videt qd sit tēperatū aut parū declinans ad fridita-
tē: et qd est talis cōp̄lōnis est multū iunamētū: operatiōes
sue sunt reperculsiue et dissoluiue. Et eius manifesta p̄-
prietas est vt dissoluat apata superpositū: et etiā si suspen-
datur sup̄ ipm. Et noui medici dicūt qd h̄z h̄c p̄prietatē
in omnibus apostematibus: et etiā dicūt qd v̄tinur eo
in potu aque decoctionis eius. ipa ministrat vt defendat
ne generetur apostema in partibus interioribus.

Balsanus cals est et sic. in 2.º gra. et oleum suū ē multū
subtile: nec h̄z vllū calozē: quia ab hoib⁹ creditur qd vi-
det qd est subtile penetratiū. Et virtus et fructus ipſi ē
ist⁹: gñis: h̄ minus est subtilis suo oleo. Et ist⁹ olz h̄z mul-
tas p̄prietates et mirabiles opōnes. Sine 2.º opōnes sunt
quia dissoluit oēs egritudines flegmaticas qd dure sunt et
tarde ad dissoluēdū: et eradica dolores qd sunt ex humo-
rib⁹ grossis et ventosis. al. viscosis. Et sine 3.º opōnes sunt
quia frāgit lapides: et mulier ip̄gnatur qd defert ipſum
sup̄ se qd non poterat imp̄gnari ppter oppilationē m̄ricis.
Et eius proprietates est: qd est magna theriaca venenis: et
valet ad op̄iū bibitur: et valet ad diamātē bibitur: et cōtra
fungos venenosos: et ad aquā ferri distillat: et dosis eius ē
a tribus partibus. 3. vsq; ad. j. 3.

Juniperus cals est et sic. in 3.º gradu: et ē multū subtilis:
qd qd magis dñat sup̄ ipſum est suba ignea: et post ipſam
suba terrestris adusta: et aliqñtula suba terrestris frigida.
Et significat h̄z sapoz qd h̄z cū forti acuminē et amaritudi-
ne et aliqñtula stipticitate. Opōnes sue scēbe sunt vt cō-
sumat putrefactionē qd est in vulneribus et apatib⁹: qd lo-
cus in quo nō est putrefactio nō sustinet talē medicinā:
h̄z qñ ponit sup̄ putrefactionē et anie cū melle mūdicat
ipſam. Opationes sue terrie sunt: qd h̄z puocare vrinā: et
puocat mēstrua fortius alia re donec faciat mingere san-
guinez. Et facit abozum: et extrahit fetum mortuū: et ppter
suā subtilitatem et aromaticitatem ponit qñq; loco cuiusdā

spēi cinamomi dozini: et est et chame nū cū n. ultra dulce

Albabac: bec plāta h̄z flozē qd assimilaf rose: et fortior
rosa babanach: et ppter h̄z magis dissoluit illa donec liberet
durissima apata qñ m̄scetur cum cera et oleo.

Ossa vnaq; passurū sunt sicca in tertio. al. scdo gradu:
vel accedunt parum ad se cūdum: ideo qd cōposita sunt
ex substantia terrestris frigida: et significat hoc stipticitas et
habet vltimū munimen in fluxu ventris.

Alsine in ligna hispanie dī mulsā. h̄ nascit sup̄ quercus
et nucez: et est in tertio gradu frida: et significat stiptici-
tas quā h̄z: et cū hoc h̄z virtutē dissoluēdi et mollicadū: et
magis valet qd inuenit in quercu ppter caliditatem qd est in
ipſa arboze: et qd ex superfluitate ipſius nutritur.

Sagtares videt qd sit calidū in pmo gradu: vt accedit
parū ad 2.º: idcirco qd cōpositū est ex substantia terrestris
adusta cū suba terrestris frigida: et significat hoc stipticitas
sua cū amaritudine. P̄ma opationes sue et secunde sunt
ad subtiliādū: aperiēdū et puocādū vrinā et s̄līa. Et aliq
dicūt qd h̄z virtutē purgādū: et est vltima medicina sic ma-
chi ppter stipticitatē suā: et etiā mūdicat ppter suā ama-
ritudinē: et talis medicina qualis est bec: est magis propa-
stomacho qd alia medicina: et longe plus quādo affociaf
secum aromaticitas sicut in absinthio.

Sentiana ponit bec medicina in gradu 3.º cali. et sic. et h̄
manifestat ex fortitudine sue amaritudinis: et radix ipſi
fortissima est ad subtiliādū et aperiēdū oppilationes.

Memithe. ponimus ipam in primo gradu frigiditatis eo
q̄ curat multoties oculos m̄bedines: qñ non sunt for-
tes: et ei⁹ suba cōposita ē ex suba aquosa et terrestris: qd oīa
frigida sunt: excepto qd frigiditas fm̄ Sal. nō est fortis: h̄
est eius frigiditas similis aque paludum.

Alfocēg. i. mentastrū calidū est et sic. i. 3.º gradu: et p̄ea qd
dñat sup̄ ipſum suba ignea cū suba terrestris adusta: et h̄v-
tis talem cōplexionē operationes sunt manifeste.

Ligritia est humida in pmo gradu et excedit parū i ca-
loze tēperatā cōplōne. Sal. dixit qd assilaf cōplōm b̄na-
ne: et significat hoc dulcedo sui saporis cū aliqñtula stipti-
citate: eo qd dulcedo tēpata significat calitatem et humidi-
tatem: et stipticitas sua detricat aliqd ex suo caloze et sua
humiditate: excepto qd ex humiditate remouet plus: et le-
nit asperitatem qd ē in trachea arteriaz: vesica et alioz mē-
bz qd recipiūt asperitatem. Tertie opōnes ipſi sunt: qd
puluerizata et posita sup̄ oculū delet maculā qd ē i oculis:
et carne sup̄flua qd est in radicib⁹ vnguiū: et h̄ significat qd
radix ē calidior succo: et cōplōnes quas dixim⁹ pmo sunt
in succo: et qñ radix est vetus est amara: sic ē illa qd nobis
appozatur: gñaliter succus eius humidior est sua radice.

Deonia. i. rosa asinozū est radix cala in p gradu: et sic. in
tertio: qd est composita ex suba terrestris frigida: et terre-
stri adusta: et suba ignea et aliqñtula aerea: et significat h̄z
quia qñ masticannus ipſaz p̄mo sentimus stipticitatem
cum dulcedine: et qñ diu masticannus ipſaz sentimus acy-
mē cum amaritudine: scēbe sue opationes a cōplōne ipſi
sciuntur: et terrie sciuntur fm̄ ex oppilationes epatis et re-
nū: et hoc accidit propter acumen et amaritudinē: sed
ppter stipticitatē quā h̄z stringit ventrem: p̄prietas sua
testificata est a Sal. quia suspēsa ad collū curat epilīaz in
pueris: sed ab aliquibus dicitur qd non sit verum: et hoc
iam expertum est et non sic inuenitur.

Pastinaca duas h̄z spēs. syluestris et domesticā. sylue-
stris fortior ē domestica in oibus: et i amib⁹ ē v̄tus cale-
faciēdi et subtiliādū: et i radice est virtus qd mouet conūz: et
hoc etiā h̄z semē domesticē. Sed semen syluestris est cali-
dus et sicinus: et ideo puocat mēstrua et vrinā: et syluestris
dicitur daucus: et est calidum et sicum in tertio gradu.

Col. Auer.

10

I **A**egarelchaar. i. lignū lauri et fructus eius bacca lauri
di. Hec arbor cū fructu suo calefacit et exsiccat multū. Sz
cortex arboris est debilius calidior et siccioris amari-
tudo: et h3 siccitate: et iō frāgit lapides: et valet p passio-
ne frida epas: ebibitis qtuor donich et medio cū vi9 aro-
matico. Sine radices sunt calē i2 gradu: et sicce i3 tertio.
Almostramelia est ex spēb? chafor: et operationes ipsius
sunt eadē cū opōnib? ipsius ex reb? aachosoz syluestris: et
est subtilior ipso. Et opationes sue tertie sunt attractio.
Slādes oēs sunt fride et sicce: et h3 cognoscitur p mīl: a
stipticitate quā hnt: h3 cortex sue arboria maiore h3 stipti-
citate: et in anibabus est comuncta subtilitas cū stipticitate:
et ppterea hec est yna ex rebus que valet multū fluxu
menstruorum et fluxu sanguinis vnde cūq.
Aletheia. i. altea sue sede operationes sunt: q2 dissoluit
relaxat et mitigat dolorē et manvat apata dura. Et radix
et sī mīa faciunt qd faciūt folia: et flos donec est treceus: h3
maiorē habet subtilitatem et minores siccitatem radicibus et
femibus: sic o3 eē in oib? radicibus et femibus terre
nascētur: iē cū maiorē habet absterione: ita q2 curat
morpbēz: et semē frangit lapides qui sunt in renibus: et
tamē in radicibus est virtus stiptica: et ppterea valz aq
de coctionis eius excoctioni intestinoz ex diarrēia:
et spūto sanguis: ego pono folia et flores calidos et siccos
in primo gradu: et radicem in principio secundi.
Alhab. i. oleū qd trahitur ex oliuis maturis et non salit-
tis: et quā cōplones non sunt artificialiter mutata. affi-
nialitur cōploni humanē: et iā rememoramus hoc in ci-
bis. Sz oleū scū ex oliuis non maturis h3 aliqua stiptici-
tatem et retinet ex frigidityte sū q2 h3 ex stipticitate. Et
oleū vetus ē calidius et subtilius tēperatior: et p hoc ma-
iorē h3 virtutē dissoluedi et mitigadi dolorē. Sz alia olea q
trahuntur ab alijs medicinis tenēt nāz illaz medicinarū:
sicut oleū de lilio: oleū sīsamini: oleū amigdalarum: et
oleū nucis: et oleū lauri: et oleū de cymino: et oleū de syna-
pi: et oleū de myrtillis: et est stipticior oleum de masticē: et
oleū de oliuis ponit loco olei de lilio: et cōtra. et oleū de
myrtillis est frigidū et stipticior oleū sīsamini ē calidū et hu-
midū: eodē mō et oleū amygdalearū dulciū. Sz hoc tēpera-
tione est in calore: aut q2 h3 calorē cū humiditate mixta cū
aliquā stipticitate: et iō h3 humectare sue calefacere: et
mollificare: et in h3 excedit oleum sīsamini: et desquinate:
et oleū de masticē. Et oleū granorum viridiū est compo-
sitū virtutibus stipticis et dissolutivis: et propterea prodest
stomacho et epati plus oī alia re. Sed ista olea sunt i ba-
bylonia. Sz in nostris terris nō trahuntur ex istis rebus
pprie. Sed Bal. dicit in libro suo q2 cōsuetū est trahere
oleū myrtis et oleū masticis: et oleū squinati ex seipsis:
et bonitas istoz excedit multū bonitatem factorū cū oleo
oliuaz in operationibus et virtutibus. Sed olea que cō-
fucta sunt fieri cū oleo oliuarum dulcium quibus assue-
scunt antiqui et moderni: sunt sicut oleū ros. et oleū cydo-
nidis: et oleū liliorū: et oleum viol. et oleū nenufarinū et de
alcheri. Et virtutes eozū oleozū sunt manifeste ex vir-
tutibus ipsarū medicinarū. Et scire debes q2 oleum oli-
ue cum quo facimus dicta olea debet esse absq2 alia ma-
la qualitate. Sed eozū virtus q2 trahit cū oleo oliue nul-
la sunt virtuosiora nostris. Oleū in quo infundunt predi-
cte medicine d3 esse suave vt nō manifestet aliqua foris
qualitas dominans in ipso: et talis est rō medicine: q2 de-
bet esse patiens et non agēs: exceptis duob? modis: vn?
est qn intentio nostra est vt fortificemus opationē illius
medicine cū qua miscetur prius et accipiem? oleum i quo
dominetur qualitas similis qūitati medicine: secundus ē
qn intendimus facere cōtrariū illius medicine: et hoc est
qn volumus facē frangere ex illius virtute. v. g. quādo vo-

lūmus q2 oleū ro. dissoluat nos ponim? oleū vetus: et qn
volum? minuire ex ea ponim? imaturū: et qn volum? vt
assile? vtuti rosarū infundim? rosas i oleū dulce et suauē.
Alsaran. i. emula: ponimus ipsaz in secundo gradu. ca. et sic.
et manifestatur hoc quia ponimus ipsaz in loco humis qd
confert flegmati grosso mūscato in pectore et pulmone:
et hoc facit sua siccitate. Operationes sue se cūcūc sunt: q2
rubificat et membra in humiditate a frigore.
Barbacus. i. ellus. h3 duas spēs: albū. v3. et nigrū: et am-
bo sunt calidi et sic. in tertio gradu: secunda eozū virtus
est a? sterina: et idē valet contra scabiē: nignem sacruz:
et similia: et non est tutuz vt eo bibito vel comēto: q2 est
ex genere venenozū. Sed antiq2 vtēbant nigro ad eu-
acuandā meliam. Sed est fortius in ledendo epas et pul-
mone: sed non ponit loco eius lapidē lazuli. Sz quis
epithimus laudetur in euacuando meliam: nō tamē h3
tantā virtutē. Et magnes h3 sīlēm virtutē purgadi cū el-
lebozo: excepto quia est fortioris attractiois cor: q2 est la-
pis: et p siccitatem q2 est in eo: et lapis lazuli suauior est eo.
Eua. i. rubea tinctio. calida est in 2o: et sicca in 3o gra-
du: iō q2 est composita ex suba terrestri adusta et substa-
tia terrestri frigida: et significat h3 sua amaritudo cū pō-
tate. Operationes sue scōe et tertie habet aperire op-
pilationem splenis: et epatis: et puocare ymā et sangui-
nem menstruum: et possibile est vt faciat nigere sangui-
nem: et abstergit tēperatē: et ideo valet tūcē quādo distē-
peratur cum aceto: et superponitur: et quidam dant bibe-
re sciaticis cum hydromelle.
Olibarda. i. eupatoriz valde manifesta ē in fortifican-
do vtutē epatis: et aperiendo oppilones ep: q2 cōposita ē
ex suba stiptica et amara: et iō debem? ponere eā i p gra-
du: quia amaritudo est manifestior in ea stipticitate sua.
Zinziber ca. est in 3o gradu cū multa stipticitate et hu-
miditate: et iō tardat in calefaciendo corp? qd nō facit p-
per: quia calefactio zinziberis ē calore corpis: et pmuta-
tio piperis qd eodē ē sicut pmutatio lignoz viridiū et sic-
corū ab igne. Et piper longius est sile zinziberi: et ppea de-
bet poni zinziber in primo gradu humiditatis.
Epitymus est ca. sic. in tertio gradu et est laudabil: vt
ostē est in euacuando meliam: et bolis eius est a. 3. y. vsq2
ad. ii. et in decoctionibus a. v. vsq2 ad. vii. et indiget refre-
nantib? q2 cōtristat propter suam siccitatem: et iō nenu-
far ē vltimū sūū frenū: eo q2 ppter aromaticitatem suā re-
mouet ipsi? malitiā: et ppter humiditatem suā remouet ip-
sius siccitatem: excepto q2 cū h3 diminuit suū calorē. Et me-
dicina nō indiget refrenatiōe ab oib? suis qūitatibus vel
partibus nisi a parte qua purgat hoc a calore: aut a par-
te sue cūat iōmis. Et si refrenaret epithymus cū pōnis h3
plus acceptarent excepto in febicitatibus: et hīl pōt re-
frenari cum amygdalis: vel cū semine melonis.
Mentha calida est et sicca in secundo gradu: et attingit
ex tertio: et habet amaritudinem cum stipticitate: confor-
tat stomachum et mouet coitum.
Nuama. i. mētha: h3 herba ē boztina: et ppter h3 super
suā humiditatem: et p hoc pronocat coitū: et ipsa est res q
affociat reb? nō bñ digestis: et sapor ipsi? amarus est cū
stipticitate: et ex hoc apparet q2 minore h3 caliditate de-
liachacos: et propterea ipsaz ponimus in caliditate et sic-
citate in secundo extēdētem se vsq2 ad tertium.
Lapfia est gūma ruthe syluestris: sū qūdam medicos:
virtus ei? est acutē vtutis et calefacit caliditate forti: et p
hoc est in tertio gradu caliditatis et humida in primo. Et
significat eius humiditas ex hoc: q2 cito corrumpt et nō
recipit passionē a corpore nisi post aliquantulum horam
quēadmodū facit zinz. et propuertas eius ē attractio ex
profundo corporis: et resoluat qd ab ipsa trahitur.
Tormos

A **C**ormos. i. lupini: qñ elixatur in aqua tādū q̄ ipsorum remoneat amaritudo sunt medicina nutritiua: z qñ sunt amari faciūt qđ cōsueuerunt facere medicine amare ex absterfione z exiccatione z resolutione z ex apertione oppilationum epatis z splenis: z prouocatione menstruoꝝ: z interfectione lunibricōiū z in extractiōe fetus z remouent morpheam: z purgant cholera: z remouent offuscationes membrōiū z dissolunt scrophulas: z propter hoc ponimus ipsos in caliditate z siccitate in principio tertij gradus: vel in fine secundi.

Clactuca. dicit **Sal.** q̄ sua friditas est silis friditati rinuolozū: z significat **H** q̄ nō curat fortē heris pillam: **H** curat debile: ideo debemus ipsaz ponere frigidā in pmo vl in principio secūdi gradus: z vsus suisensis flumit sperma.

Clase: qđ quidam vocant corutha: calefacit z desiccāt in tertio gradu: z operationes eius prouocant menstrua z vrinam: z extrahunt fetus a corpore: z aperiant oppilationes: z mundificant pectus z pulmonem.

Cele. i. viscus operatiōes eedē sunt cū taphia in opationibus p̄mis z secundis: z est calidissimus cū supflua hūiditate: z extrahit a pfunditate corporis: z **H** agit cum multa tarditate pp̄ superflua hūmiditate in ipso existentem.

Ciola frigida ē z hūmida: z iccirco debet poni in 2º gradu: iuuamēta sua manifesta sunt apud vulgares.

Cenapalcail. i. cauda equina: z in latino dī centinodia: virtus ipsius est stiptica cū amaritudine: ideo desiccāt in vltimo absq̄ p̄foratione: ppter **H** sigillat vulnera magna: z cōfert vlceribus intestinoꝝ ac spūto sanguis: z fluxui mēstruoꝝ: z maxime illa que est rubea: z tenasmonie: z dicunt aliqui hoies q̄ curauerunt cū ea vlcera vesice.

Castratus. huius vegetabilis flores z folia desiccāt desiccatione forti absq̄ mordicatione: z est manifeste pluri mi iuuamēti qñ sigillat vulnera. Et qñ aduritur cortex istius arboris cinis eius desiccāt desiccatione vehemēti: z ppter hoc cōfert poaris seu verrucis: z maxime habētibus capita clauorum qui frisunt in cute: q̄ quando recipitur cinis eius z misceatur cū forti aceto: z superponit eis eradica eos. Et gūma istius arboris remouet omnia que sunt vel sunt supra pupillaz oculi vnde obscuratur visus: eo quia ista gūma subtiliat z mundificat.

Cindicum cū quo tingitur multū desiccāt sine subtilitate: quia amarum est z stipticum: z ē duarū manerierum. Syluestre z domesticum z syluestre est fortius domesticum. Operationes sue sunt vt consolidet vulnera que sunt in duris mēbris: z etiā si sunt in extremitatibus musculozū: z abscondit fluxum sanguinis: z valet multū vulneribus fistulatis: sed syluestre est fortius in vulneribus putridis propter fortitudinem sue desiccationis: z domesticū est vtilius in apostematibus domesticis vel in medela apostematū quia vlcerat ea: z syluestre valet multum contra oppilationem splenis: ideo debemus ipsum ponere calidum in secundo: z sicum in tertio: z domesticū calidum in primo: z sicū in secundo.

Cdlegium rinuolozū ca. est z sic. in tertio gradu: quia est compositum ex substantia ignea cum aliquantula parte terrestri adusta: z significat hoc acumen ipsius secūde sunt quantula amaritudinis. Operationes ipsius secūde sunt dissolutiue: subtiliatiue: z desiccatiue. Tertie ad prouocandum vrinam: vt dictum est q̄ valet multum leprosis: z morbis ab animalibus venenosis: z maxime qñ superponitur: z occidit vermes qui nascuntur in auriculis: z montanum fortius est: z plus valet.

Canella vel cinamomum. i. recapal dereca. ca. est z sic. in secundo gradu: z in siccitate plus extēditur: z hoc est: q̄ compositum est ex substantia terrestri cum substantia aerea equaliter: z hoc testificatur **Sal.** z cū hoc h3 sub-

stantiam subtilem igneam a qua habet suam aromaticitatem: z stipticitas sua cum modico acumine significat terrestrem substantiam. Et canellositas sua significat substantiam aeream super ipsam dominantem: z hoc scitur propter naturam cannarum. Iuuamenta sua manifesta sunt in stomacho z epate: quia illa est ex medicinis in quibus inueniuntur aromaticitas z stipticitas. z acumen z q̄ habet tam nobilem complexionem roborat omnia membra. Et dicit **Sal.** q̄ pars subtilior que est in eo est minor alyz: z descendi est fortior in iuuamento.

Capparis calidus est in secundo: z sic. in tertio. quia cōpositus est ex substantia terrestri z frigida: z terrestri adusta: ignea z subtili: z significat hoc amaritudo dominās: z post hoc habet proprietatem contra vitia splenis: propterea quia illud quod facit exire cum stercore est sanguineum: z tunc remouet dolorem splenis. Et hoc idem facit in alyz humorib⁹ grossis: q̄ educit eos p̄ vrinam: z prouocat menstrua: z attrahit flegma ex capite quando masticatur: z valet contra sciaticum dolorem: z contra dolorem dentium quando masticatur.

Calchar. i. nassureuz est ca. z sic. in 4º gradu: z virt⁹ sua est silis synapsis virtutis: z est medicina q̄ datur loco cibi.

Cardamomū calidum est z sic. in tertio gradu: z nō est mihi necesse manifestare operationes ipsius. q̄ habet similem complexionem nec sc̄bas nec tertias. S3 pueniēs est mihi dicere proprietates eorum manifestiores. z hoc debuissimus fecisse ab ipso principio. Sed est accommodatio iuuamenti in his que dicta sunt: z est in hoc fructu cū amaritudine aliquantulum calozis.

Carui in caliditate z siccitate est in tertio gradu. z propter hoc expellit ventositates z prouocat vrinam: z non soluz semen sed totum.

Calichba. i. cassialignea ca. est z sic. in tertio gradu. q̄ cōposita est ex pauca substantia terrestri. z substantia ignea: z illa est dominans. z significat hoc acumen qđ h3 cū aliquantula stipticitate: z est ex bonis speciebus aromaticis. z idcirco confortat membra principalia: z exoppilat oppilationes epatis: z prouocat mēstrua: z habet alias operationes quas debet facere talis complexio.

Carboz nucum est frigida z sicca in secundo gradu: z folia z rami habent aliquam stipticitatē: ideo ppter stipticitatē sue complexionis profundatur pars eius subtilis in substantia stiptica que est in ipsa: ideo facit qđ possent facere que eēt maioris stipticitatis ipsa. z ideo decoctio eius bona medicia est vnlue apostematē: z de fructu ipsius iam rememorati fuimus alibi.

Cubebe sunt sube ignee z terrestres: z cū **H** sunt aromaticae. Et tu scis opōnes quas faciunt tales medicine.

Cineē calide sunt z sic. i. tertio gradu: z gūmi p̄pinquū in quarto: sua secunda virtus est putrefacere carnē mollem liquefaciendo. Et ppterea sunt in primo gradu medicinarum putrefactiuarū: z ppterea cōseruāt carnez mortuorum a putrefactione ppter suā desiccationē: z alias eorū corripunt ppter virtutes suarū naturaz: nō ppter humiditatē supflua: z nō cōseruant nisi dura membra. Et sunt optima medicina in aere pestilēiali: z fortissima medicia ad resistendū ipregnationi: z qñ mulier fert. al. stat superfer: z quando inungitur virga ex eis faciūt abozum: z occidunt vermes qui sunt in ventre z serpētes deglutitos: z si superponantur ventri doloroso ppter corrosionē incontinenti dolor mitigat. Et pinguedo q̄ gñat in alchiterra. i. pars vinctuosa que adunant in mutata q̄ est eis supra in principio decoctiōis subtilis: z cū est cocta efficit spissa z illa aperit vulnera z discooperit neruos. Sed illud quod est liquidum possibile est vt curet vulnera: z h3 similem virtutem picis: z curat scabiem.

Loz. Quer.

13 z

I Centaurea habet duas species maiores et minores: et ambe habent unam complexionem: et maior habet saporem acutum cum stipticitate et aliquantula dulcedine: et non debemus ulla ea nisi radice: et de minoribus utimur folijs et stipite: et ideo composita est ex substantia terrestri adusta et frigida: et aperit oppilationes et incidit humores grossos: et cum hoc habet virtutem purgandi eos: ideo clysterizantur cum ea sciatici et podagrici: et abstrahit humores cholericos et grossos: et aliquando tantum purgat ut trahat sanguinolentos humores. et tunc fortius prodest et pronocat menstrua fortiter et abstrahere facit: et cum hoc habet virtutem consolidandi vulnura propter suam stipticitatem.

Cumi ceraforum habet proprietatem frangendi lapide et potest esse hoc ideo quod est gummi: quia dominans super complexionem gummi est calor: quibus quedam sunt que non sunt talia nisi comparatione ad corpus humanum sicut gummi quod nominatur karabe.

Castoreum i. betonica: complexio istius est calida et sicca: et hoc attestat sapor: quod in ipsa est amaritudo cum acuitate: et ideo incidit humores grossos: et frangit lapide quod in renibus et mundificat pulmonem et pectus: et aperit oppilationes epas et prouocat menstrua: et profert epilepticos et sciaticos: et quando ponitur super morbum alium venenosum profert: et valet sciaticis etiam quando bibitur: et eructationi acetosae propterea ponimus ipsam in gradu tertio caliditatis.

Chasas i. galla: et acerbæ sunt frigide in secundo gradu et sic in tertio: galla est frigida in primo et sic in tertio: et significat hoc stipticitas que est in ea cum modica potestate: et est repercussiva: et quando comburitur est acutior et sicior et subtilior: et est necesse quando viscedare sanguinis fluxum assare ipsam et postmodum extinguere ipsam in aceto: aut fortissimo vino.

Calmus i. cera citrina est temperata inter quatuor qualitates: et quod potest applicari carni posuerunt ipsam medicamentis omnibus cataplasmatibus et unctionibus calidis et frigidis: sicut sunt illi qui nominant cerotum: hac ceram citrinam a nucritam: quassatam vel malaxatam in aqua Bal. laudavit in egritudinibus acutis et nominatur cera lota. Et cera habet virtutem maturatiuam per modum oppilationis et non est ex medicinis quas ponimus in corpore: et habet aliquantulam virtutem dissolutiuam quam acquisiuit a melle: et quando remouetur citrinitas que est in ea tunc est propria materia et cera pura.

Calberia i. catapucia eius grana habent virtutem purgandam cum hoc habent virtutem absteriuam et dissolutiuam: et ideo est ea in secundo gradu et ponit in genere calidiorum et siccorum.

Carfeni i. canella subtilis dulcis aromatica calida est et sic in 3° gradu: et est superemum in omnibus medicinis aromaticis que resistit putrefactioni: nec habet par in his operationibus.

Calteradit i. barba hyrcina est frigida in tertio gradu: et sic in 2°: quod dominans in ea est substantia terrestris stiptica: et radix eius fortior est folijs et consolidat vulnera: et valet fordibus vulneribus propter suam desiccationem et ad intestinorum ulcerationes et fistulas. Et in summa facit quod faciant medicine multe. al. non fortis stipticitatis: et profert debilitati stomachi et solutioni ventris: et ulcerationibus intestinorum: et fluxui menstruum.

Caudanum est calidum in primo gradu et tangit ex secundo: et aliquantulam habet stipticitatem et est subtilis substantie cum acumine: dissoluit et maturat: et valet passionibus matricis: ideo quod habet cum his virtutibus virtutem stipticitatis: propterea valet ad permanentiam capillorum: eo quod consumit humiditatem extraneam que est in eorum radicibus: et stringit sua stipticitate poros in quibus oriuntur capilli. Sed non est sufficiens in obnatiue alopecie: idcirco quia illa indiget medicinis magis dissoluiuis: quia generaliter ex humoribus grossis et viscosis.

Calibet i. mercurialis calida est et sicca in primo gradu: et est composita ex substantijs contrariis: hoc est stiptica: acuta et aquea et inest ei quando est recens ut leuiter purget: ita quod est in principio primi gradus in medicinis purgatiuis: et ideo datur in principio secundæ digestionis: sicut dantur cassia fistula: tamarindi: et his similia. Et qui biberit ex hoc medium libram purgat cholera grossam et flegma: et si coquatur in vino quando recens est consolidat magna vulnera et sanat ulcerationem factam ab aduisione ignis. Et si folia ipsius coquantur in aceto valet multum passioni splenis: et si osius valet in hoc plus et ex sicco suo fit caput purgum: et tunc valet multum materis discurrantibus antiquis ad aures et ad naves.

Chaanthali i. colloquintida: est ex medicinis fortibus in purgando flegma: et est in fine gradus medicinarum purgatiuis: quod attrahit a profunditate corporis: ita quod inducit eradicationem intestinum: propterea necesse est refrenare ipsam multum cum dragaganto et amygdalis: et si sunt sufficiens per his duobus: et dosis eius est a. y. tertius. 3. j. vsq. ad unum karatē.

Chalsmece est guma que fortiter stringit: et propter hoc intrat in medicinis eradicantibus intestina: et proprie quod non habet qualitatem acutam: et facit quemadmodum chelidonei. id est gummi arabicum.

Culbera i. coriandrum calidum est in primo gradu: et est compositum ex substantijs drys: hoc est ex substantia amara et suba aquea et stiptica: et cum hoc facit diuersas operationes: hoc est quod quando cataplasmatum herispilla cum farina dei curat ipsam: et quando miscetur cum farina fabæ dissoluit scrophulas: et dicitur quod habet proprietatem ad retinendum cibum in stomacho donec fuerit digestus: et aromatizat carnes cum quibus coquitur. et si homo biberet ex eius succo medium libram in nonulio esset mortuus.

Culstū calidum est et sic in secundo gradu: et est compositum ex substantia terrestri adusta et ignea: et significat B magna amaritudo eius cum acumine. Et operatio sue complexionis est rubificare membra quibus superponitur: quia trahit sanguinem ad acutem et pronocat vinum: et sanguinem menstruum: et occidit vermes: et curat tineam.

Calcostan i. lilium album calidum est et sic in secundo gradu: et hoc dicimus quod est amarum. et habet aquositate temperatam. et ideo oleum ipsius est absque aliqua mordicatione. et est supremum omnibus rebus que dissolunt res in matrice: et folia sua octa et posita super carnem coacta ab igne. et cum aqua seruati cum oleo rosato mixta incontinenti liberat. Et radix est fortior folijs: et propterea pronocat menstrua et mollificat duriciem omnium membrorum et proprie matricis.

Crocus calidus est in 2° gradu et sic in primo: est digestius et confortatiue cordis. et habet substantiam calidam et stipticam: et stipticitas sua est ex rebus que adiunant ad digestionem quam facit: eo quod propter illam moratur in poris et stat in illis.

Chalbasali i. cepe est calidum in 4° gradu: et habet grossam substantiam: et ideo quod ponit in ano aperit officia venarum: et pronocat sanguinem hemorroidalem et menstruum: et si succus eius valet aque que desinit ad oculum: sed obscurat oculos quod sunt impediti ab humoribus grossis. et habet humiditatem superfluam: propter quam mouet coitum.

Chalcedes frigidus in primo gradu est vel temperatus: eo quia stipticitas in suo sapore est: sed in ipso non est aliquid caliditatis vel acuitatis nisi modicus: tamen in eius operatione inuenitur multi inuamentis: eo quia caliditas existens in eo facit profundare stipticitatem in profundo corporis absque amaritudine vel mordicatione: et ob hoc eius operationes sunt ad remouendum ea que retenta sunt in profundo corporis egritudinem putridam et eradicant ea omnino absque impedimento. Et est in fine tutius a nocumētis: eo quia

A quia natura calidarum medicinarum et siccarum: quibus habeant naturam remoueri. Attrahunt tamen ad locum alios humores. Et propter hoc hec res confert omnibus maculis et vestigijs carnis: et caliditas que est in ipso est lato: virtutis stiptice.

Coadi. i. cyperid. qd operatur ex hac herba e eius radix: et ponitur ipsam in caliditate et siccitate in secundo gradu. eo quia in suo sapore non innentur acuitas nisi modicus stipticitatis. Et eius operationes secunde sunt: quia conferunt mirabiliter vulneribus: et etiam conferunt vlcerebus oris: et frangunt lapides: et prouocant vrinam et menstrua.

Calchana: que operantur ex ista sunt folia et rami: et eius composita est ex suba frigida et calida: et pp hoc desiccant absqz mordicatione: et confert vlcerebus que veniunt in ore ex gñe alchole: et valet et alchole: et decoctio illius valet adustioni et et apatibus ardentibus.

Celoc. i. iniquianus manifestus est qd est maxime frigiditatis. al. multe humiditatis.

Cagdeene. i. catapucia. Ipsi granata purgat cholera quando deglutuntur a decem vsqz ad quindecim: et q habent ventrem forte masticent ista granata: et qui habent debilem deglutiant integra.

Cacetosa: virtus ipsa est composita: eo qd semen eius hz stipticitatem cum acetositate: et propter hoc valet contra fluxum ventris cum vlcere in intestino.

Calura: est in quarto gradu caliditatis: odor eius: et sapor: et virtus: assimulantur odori nasturcy: et suo sapore: excepto quia est maioris defecationis naturae.

Calcheiri. i. viola de romania: sunt enim in secundo gradu caliditatis: et hoc significatur ex amaritudine sui saporis et extrahunt secundam et faciunt abortum: et semen eius est fortius flos: et aperit oppilationes cerebri: qd odorantur: et propter hoc quando suspenduntur ad colla epilepticorum liberantur.

Calauz. i. licium: hoc est compositum ex suba grossa et resoluta: et pertinet siccitati: et est ex medicinis appropriatis oculis et auribus: et habet multas operationes secundum modum medicinae que sunt illius complexionis.

Caussemacanium. hoc est manifestum nobis: eius proprietates est sanguinem stringere vnde cumqz exeat: et est complexionis frigide et sicce: et oritur in ripis fluminum valde currentium.

Cbus calidum est in secundo gradu et sicum in primo: qd habet amaritudinem cum stipticitate: et facit nasci carnem in corporibus humidis. Et habet aliquantulam virtutem maturatiam: sed cortex ipsius habet manifestiores stipticitate: ita qd ponitur in quarto gradu in medicinis exiccatis: neqz superfluum calorem vel acumen: ideo ponitur in medicinis que valent contra fluxum et sanguinis spiritum et vlcere in intestino.

Celbese. i. macis: dicitur qd sit cortex cuiusdam fructus qui apponitur de india: compositus est ex diuersis substantijs magis dominans est substantia terrestris: et minus est substantia subtilis calida: et est multe stipticitatis cum aromaticitate. Sua prima virtus est sicca in primo gradu. Sed caliditas vel frigiditas non sunt manifesta in eo. Sua secunda virtus est confortare et retinere: et valet contra passionem cordis: et contra fluxum ventris. Et bene testificabitur per Gal. qd valet propter suam stipticitatem contra vlcere in intestino.

Ccedes. i. polium. virtus eius similatur virtutis stiptice.

Calbeci virtutem habet dissolui et maturandi.

Clephaa. id est mandragora: frigida est in tertio gradu: et etiam est habens aliquantulam caliditatem: et poma ip-

sus habet humiditatem: et propter hoc prouocant somnum: et cortices suarum radicum sunt sicce: sed eius radix debilioz existit.

Calcañeg. i. feniculū calidū est in tertio gradu et sicus in secundo: et propter hoc prouocat lacrimam et menstrua: et confert descensui aque ad oculum: et sunt duarum specierum domesticum et sylvestre: domesticum est humidus sylvestris: et quia habet aliquam horribilitatem habet proprietatem confortandi membra vrine.

Castix calidus est in secundo gradu et sicus in 3o: et habet stipticitatem et dissolutionem: et manifestatio sui inuamemti specialiter est in stochos: et generaliter in alijs membris.

Ccaunir. i. nigella calida est et sicca in tertio gradu: et significat hoc quia est in vltimitate amaritudinis cum subtilitate: ligata in panno lineo valet odorata ad reuma frigidum: et occidit vermes: et dissoluit inflationem: et eradicat verrucas: et producit cum posse menstrua: et facit erigere membrum.

Calbelilamelec. i. mellilotum: vel corona regia. habet virtutem dissolui: digerendi: et repercutiendi: ideo debet poni calida et sicca in primo gradu.

Calces. i. mel calidus est et sic in secundo gradu: et est multe abstersionis: et est cibis medicinalis et proprie in febribus: quia cibis est in ipso multum inuamemti: quia in eis conuertitur in sanguinem bonum. Sed mel canne qd est mel est minoris caloris alio melle: et minoris abstersionis: ne habet illam mordicationem quaz habet melid: circo est maioris inuamenti officio melle membris que nocentur a nimia abstersione. sicut stochos: pulmo: et vesica. Et iste due medicine facte sunt a medicis materie electuoriorum et syruporum: eo quia natura amplectitur eas et in eis delectatur: et quando lauatur est eius operatio propinqua operationi mellis canne.

Calcañ. i. papauer. frigidum est et humidum: albi est frigidum in tertio gradu: et nigrum in quarto: album valet contra tussim que fit a materijs calidis: et defendit pulmonem ab vlcere in ipso: et facit sanare dormire: et nigrum est malum: quia facit somnum stupidum.

Celtrog. i. pomum citrinum. Cortex ipsius habet maximum inuamentum stomacho et epati: et est temperatus aut calidus in primo gradu: et sicus in secundo: sed acumen qd habet non significat multum calorem: quia paucus calor quando est cum stipticitate inducit acumen et mordicationem. Et dicit Galenus quando dominatur siccitas terrea adipiscitur acumen. Sed semen est calidum cum fortiori siccitate: et est superfluum bezaary venenis que occidunt a tota specie: sed pulpa ipsius est frigida et humida. et generat grossos humores.

Calcarfar. i. amariscus compositus est ex substantijs compositis: quia hz stipticitatem cum dissolutione: propter quam multum valet spleni: et ideo dicitur qui bibit eum vase facto ex eo non incurrit passionem splenis. Et si fructus habet stipticitatem fortem propinquam stipticitati galie.

Ches. i. myrtilla multum super ipsa dominatur substantia terrestris et frigida: et signat super hoc stipticitas quam habet et constrictio quam facit.

Calmu. qd operatur ex ista est radix: et est calida in tertio: et sic in 2o: vrinam prouocat et menstrua: et hz superflua humiditatem: et qd ea comederit multum dolor capitis pereat.

Carlarmel. i. cicuta calida est et sic in tertio gradu. incidit humores grossos: et prouocat vrinam et menstrua: et valet dolori spatularum: et purgat flegma.

Cobol. i. spica: et sunt ex ea multe species: et melior est ea que venit ex india: calidum est in primo gradu: et sic in secundo: et hoc est ex eo quia est composita ex substantia terrestris et frigida multum: et aliquantula ignea et aliquantula.

Loz. Auer.

M 3

I tula terreſtri aduſta: z ga eſt compoſita ex his virtutib⁹ cum aromaticitate ſua eſt ex melioribus reb⁹ epati z ſto macho: vel ſuperpoſita vltib⁹: propterea quia confortat membrum: z deſiccāt materiam que ibi fluit.

Calcal. i. acetum: qd videtur ex eo eſt vt domians ſup ipſum ſit ſubſtantia frigida propter acetofitatem que eſt in eo: qñs habeat partem vnam igneam que indicatur propter ipſius acumen, z ſani dictum eſt qd acumen pro uenit propter fortem ſiccitatem eſt modico calore z multa ipſius morſio non ſignificat ſuper multam caliditate: quia hoc prouenit a ſubtilitate: z etiā acetofitas in eo qd eſt acetofitas incidit: z maxime quando aſſociatur calor: z ideo debemus ipſum ponere frigidum in ſecundo. z ſiccum in tertio: maxime vetuſtum.

Cerberis fructus eius ſtipitice virtutis eſt: z incidit z ſubtiliat z ſtingit omne fluxum oñum egritudinum.

Cac arborum eltiſi. aſa fetida: calidius eſt omni alio lacte arborum: z ſubtilius: z propter hoc diſſoluit plus ceteris z eius proprietas eſt quia confert vulne quando ſu ſpēditur collo.

K **C**alcaſena. i. ozobus: ſiccus eſt in ſecundo gradu: z calidus in priore: eſt medicina inciuſa: z aperit oppilationes: z ſi nimis comedere ex eo faceret mingere ſanguinem: z generat in corpore carnē duram z mēbra dura.

Cibanſir. i. oppoponacum: eſt calidum in tertio gradu: z ſiccum in ſecundo: z habet attrahere ſlegma ex iuncturis: z quaſi hoc proprietas continet omnia gummi que purgant. doſis eſt. 3. j.

Ciper radix eius aſſimilatur coſto: z arbor eius in principio ſui ortus nominatur darſuſel: z hoc eſt piper longum: z eſt humidius alio pipere. Et aliud piper quando non eſt maturum eſt album: z quando eſt maturum eſt nigrum: z ambe ſpecies ſunt calide z ſicce in tertio gradu: z quidam dicunt in quarto.

CBeſega. polypodium eſt quaſi temperatum in primis qualitatibus: z ſignificat hoc quia ſuper ipſum dominat dulcedo cuius ſtipititate: z deſiccāt ſine morſicatione: eius proprietas eſt purgare melancholiam: z eſt ſecura medicina: z eſt melior epithimo: quia non habet qualitate: exentem ab equalitate: doſis ſua eſt. 3. x.

CPaſſium calidum eſt in ſecundo gradu: verſus finem z ſiccum in tertio: prope medium aut in fine: aperit oppilationes ſplenis z epatis: z mundificat pectus z pulmonem: z prouocat menſtrua z vrinam. Et facit omnia que faciūt medicine amare: z ſuccus ipſius mixtus cum melle multum valet paſſionibus oculorum: z poſitum in naribus valet ycterici: z valet contra antiquum dolorem auris: quia mundificat vias neruorum aurium.

CSuccus qui inuenitur in alueis apud calidus eſt in fine ſecundi gradu: vel in principio tertij: ſua ſecunda virt⁹ eſt mirabilis attractio.

CCalacarta. i. piretrum ex eo vtitur ſolum radice: z habet vnam virtutem vſuam: z ideo eſt calida in quarto gradu: ideo mitigat dolorem dentium: z valet vt dicif contra epileſiam z ſimiles egritudines ei: z rigoribus interpolatarum februm.

M **C**Alſagel. i. raſſanus: calidus eſt in tertio gradu: z ſiccus in ſecundo: z ſemen fortius eſt: z valet contra ſerpigine z ſimiles: z auſert citrinitatem quibuslibet membris corporis. Et ſylueſtris eſt fortior domeſtico: z eius ſuccus de glutinis ſubtiliat viſcoſitatem que ē in ſiſtulis pulmonis: z clarificat vocem.

CRaned. i. renbarbari: compoſitum eſt ex diuerſis ſubſtantijs ex ſubſtātia terreſtri z frigida que ſignificatur p ſtipiticitatem. z ex ſubſtātia ignea que ſignificatur p cctionem: z ex ſubſtātia aerea que datur per raritate z

ſpongioſitate: z eſt vna ex manifeſtioribus reb⁹ in iu uamento epatis ad aperiendas oppilationes z coſortan duz ipſum: z ſimiliter prodeſt ſtomacho. Et Sal. z alij medici dicunt qd coſtringit ventrem: z nos videmus qd purgat: z eſt mirabilior alijs medicinis purgatiuis: quia frequenter ſuum eſt cum eo: quoniam nulla medicinarum purgatiuarum eſt ſine veneno aliquo in aliqua parte ſui iſta excepta: eo quia confortat omnia mēbra corporis: ideo poſſumus dando ipſum pro purgatio reſrenare alias per ipſum medicinas.

CAlcaſas. i. apium montanum calidum eſt z ſiccum in tertio gradu: eo qd ſapor eius eſt amarus z acutus: z prouocat vrinam z ſanguinem menſtruum: z diſſoluit tumores z horum ſanum debilius eſt eo.

CAndraton. i. berbatura: in lingua hiſpana: andration: quod ex hac operatur eſt eius radix: z eſt calida in tertio gradu prope finem: z deſiccāt in ipſo: z confert egritudinibus neruorum z paſſionibus pectoris z pulmonis quando ſunt ex humoribus groſſis: z quādo ſuffragantur homines ea reprimuntur humores deſcendentes a cerebro z aperit eius oppilationes: z quādo ponitur ſuper dentem dolentem z corroſum ſanari illi: z ſuccus ei⁹ in omnibus predictis fortior exiſtit: z adhuc lac ipſius fortius exiſtit.

CAlſedep. i. rutha ſylueſtris cali. eſt z ſic in quarto gradu: ſed hortulana eſt in tertio: propterea quia ſapor ſuus eſt acutiſſimus z amarus: z eſt immatior in ſoluendo tumore: z carminando ventofitate: z priuat coitum.

CLeſter. i. pip. eſt calida z ſicca in tertio gradu: plus deſiccāt qd calefaciat. Sed liquida z recens plus calefacit qd deſiccet. valet contra aſma z emphyſa: doſis eius eſt quātitas vini. 3. z 5. cum melle: z valet contra albedinem ynguim z morſeam: z maturat apoſtemata dura: z fortior in maturando eſt cum eſt recens z humida.

CAlpelep. i. caſtanea frigida eſt z humida in primo gradu: folia ſua piſtata z poſita ſuper apata que naſcuntur in genibus curat. Et cortex ipſius arboris z ipſe caſtane habent virtutem deſiccandi: ideo quando ſunt cocta in aceto valent contra dolorem dentium. Et fructus eoru ſtus ſuppoſitus valet tyrie. Et eſt neceſſe vt cauſodiatur quilibet a puluere qui adheret a folijs illi⁹ arboris: quoniam multum nocet canne pulmonis z vſui z auditui.

CUirga paſtoris eſt in ſecundo gradu: medicina in frigida: quia copoſita eſt ex ſubſtātia terreſtri frigida z aquea: valet contra incenſionem ſtomachi: z reſcutit materias aduſtas: z idcirco intercipit fluxum menſtruum: z curat oppilationem inſtinoz: z intercipit fluxum ſanguinis a quacunq; parte veniat.

CRoſa copoſita eſt ex ſubſtātia terreſtri frigida: ſubtilis z aerea calida: z aquea: z ſignificat hoc ſapor vel odor z aquoſitas. Et ſemē ip⁹ ſtipiticus ē ear: eſt frigida z ſicca in p gradu: z confortat ſtomachum z epat z alia mēbra.

CSumach eſt forte i ſtipititate z ſiccitate frigidū in ſcō ſicē in tertio gradu: opationes ſue ſunt manifeſte.

CAlſpaltum: z in arabico cebeoneg. z iſterpretatur expellens ventofitate: illud gummi calefacit z ſubtiliat ſui qd faciunt alia gummi: z eſt abſterſiuum: z eſt ex meliorib⁹ medicinis que poſſint eſſe ad aquas deſcendentē ad oculos z ad ſuſcedinem viſus: que ſit ab humoribus groſſis z eſt ex medicinis purgatiuis: que trahunt ſlegma a neruis z iuncturis: ſicut bdellium oppoponaciz: z anazarat: quia hoc eſt proprium in gummi z bdellium eſt in hac re: quaſi in primo gradu purgationis: z poſt ipſum eſt alſpaltum z oppoponaciz: z poſt ipſum anazarat: z doſis alſpalti eſt a. 3. j. vſq; ad mediam.

CAlanzarat deſiccāt ſine morſicatione id ſolidat vultu nera

nera facta propter percussione[m].

Satirion. i. testiculi vulpis: 2 in arabico baldaal zabalep. calidum est cum multa humiditate: 2 propterea mouet coitum: 2 nota sapientia eius fuit: 2 euofalic iurauerunt in eorum aiabus quia curat spumum postreme partis quando bibitur eius succus cum vino nigro stiptico.

Aleatras. i. apium: est tante caliditatis quod prouocat menstrua 2 vrinam: 2 dissoluit ventositatem 2 inflationem: 2 proprie semen eius: huiusmodi est multarum sperum: 2 fortior omnium est que nominatur beacalcion.

Et endivia quedam est sylvestris 2 quedam domestica. Sylvestris est frigida 2 sicca in primo gradu: domestica est frigidior 2 humidior 2 significat hoc eius stipticitas cum amaritudine: 2 stipticitas maior est amaritudine. Iunani ipsius maximam est: quia confortat epatiam tota subtilitate: quia dictum est quod sanat epatiam calidum 2 frigidum qualiter. Sed mihi videtur quod plus conferat calido quam frigidum: quia amaritudo que est in ea abstergit: 2 aperit sine multa calefactione.

Palanchat. i. cepa squilla: calida est in secundo gradu: 2 virtutem habet incisivam: sed non minus calefacit: 2 non vrinatur ea nisi assata 2 cocta.

Palicia. i. abrotanum: est herba multe amaritudinis 2 nocet stomacho 2 interficit vermes sua amaritudine 2 calefacit in fine secundi gradus: 2 desiccatur in tertio.

Ascicelos. i. sileos. hec herba 2 ipsius semen huiusmodi calefaciendi tantum donec prouocat vrinam valida prouocatione: 2 cum hoc subtilitate: 2 propter hoc confortat epilepticos 2 cuidam egritudine non inate orthomie.

Senscant. i. sissimum. al. sissimum calefacit in fine primi gradus: 2 in principio secundi humidat in tertio: eius oleum eiusdem proprietatis existit.

Palgazar. i. pastinaca ipsi sunt due species. i. domestica 2 sylvestris. Sylvestris fortior existit in prouocando menstrua 2 vrinam. Et folia harum ipsarum putata 2 superposita vulneribus corrosiuis sanant ipsa.

Parcaf. i. cardus albis: est calidum in secundo: sic in 3o: immoderat putredinem per vrinam si in corpore adsit quando coquitur in vino 2 datur ad bibendum: Et remouet fetorem subacellarum: 2 quod dissoluitur ex toto corpore. Et generaliter huiusmodi resistere a tota substantia quasi putrefactioni: 2 est medicina cibalis que dat saporem carnibus: Et iccirco vrinatur eo nobiles loco melongiarum.

Allium calidum est 2 sicum in tertio gradu: 2 occidit lubricos in pueris: 2 huiusmodi abstergit: 2 propterea ponitur in colligis que habent remouere vngulam: 2 miscetur cum medicinis que dantur contra antiquam tussim 2 asma: 2 est medicina manifesta in maturando. Et potest esse quod bonitas sue maturationis est: ideo quia subtiliat materiam eo modo quo non relinquit siccitatem grossitiam nec duriciem parti remanenti. Et hec maturationis est laudabilior ceteris omnibus: quia in hac medicina non potest dici quod maturaret oppilato poros: eo quia abstergit. Nec potest dici quod hoc faciat per similitudinem complexionis cum corpore humano: quia calidum est 2 sicum in tertio gradu.

Sticados compositum est ex stipticitate cum amaritudine 2 aromaticitate: 2 ideo huiusmodi in primo gradu rerum que calefaciunt 2 in secundo earum que desiccant. Operationes sue secunde 2 tertie sunt aperitiue 2 abstergiue 2 confortatiue omnium membrorum interiorum 2 exteriorum: 2 ideo vtilior medicina est hec contra lassitudinem omnibus alijs medicinis. Ecce ideo quia lassitudo non est nisi defectus virtutis propter onus humorum.

Condisi. i. elleborus albus calidus est in quarto gradu: 2 siccus in eodem: 2 comouet sternutationes: 2 est venenosus

quare non debet poni in corpore.

Strozar calamita calida est in secundo gradu: sicca in primo: 2 signum huius est quia mollescat 2 curat tussim 2 valet reumati 2 asperitati gutturis 2 pectoris: 2 prouocat menstrua quando bibitur: aut ex ea fit pessarium.

Ficus nos fuimus locuti de eis in eo quod sunt cibi. Sed nunc dicemus in eo quod sunt medicina: virtutem habet maturatiua quando fit ex eis emplastrum 2 proprie sicce. Et sicce 2 virides habent laxare ventrem. Et decoctio ipsarum quando multum coquantur assimilatur mellis: sed completio sue arboris est calida 2 subtilis: 2 proprie lac: 2 ideo dicitur quod euellit verrucas 2 laxat ventrem: 2 sylvestres sunt fortiores in hac re domesticis.

Selec. i. bleta. habet virtutem banrachiam: 2 decoctio ea remouet: 2 est abstergiua 2 mollescatia: 2 eius succus suppositus in naribus dissoluit superfusitates cerebri: 2 in albis plus manifestatur hec virtus quam in nigris: quia nigre habent aliquantulum stipticitatem.

Paleuba. i. fenugrecum: est calidum in secundo: 2 sic cum in primo. Et propterea habet propriam virtutem mollescandi puritatem vulue.

Zimallus est in fine caloris 2 proprie eius lac: 2 post illud semet 2 post illud folia 2 post illud radix. Radix cocta in aceto remouet incontinenti dolorem dentium: 2 maxime si est dens corrosiva: 2 quando cadit in aliqua parte oris comburit illam. Et propterea necesse est quod volumus ipsam ponere super dentes alij dentes circueganis facit cadere dentem corruptum. Lac incidit pilos qui superponitur: 2 si multoties superponatur. euellit 2 prouocat. Valet etiam contra omnes verrucas 2 omnes fistulas: 2 hoc totum faciunt semina 2 folia: huiusmodi debilis.

Cathira idest dragagantum: virtutem habet conglutinatiam: frangit acumen rerum acutarum: neque desiccatur: ut alia gummi.

Alebac. i. lactuca: hec herba substantie est humide cum modica frigiditate 2 substantie sicce est sylvestris: huiusmodi domestica habet substantiam aquosam: 2 propter hoc maturat apostemata calida: sed non frangit lapides exites in renibus: 2 ob hoc ponimus ipsam in primo gradu. frigiditatis 2 temperatam inter humiditatem 2 siccitatem.

Pupnephatabalep. idest vicia vulpis: que in latino nominatur vicia canina vel maruella frigida est 2 sic in secundo gradu.

Palmelep. i. mulla: in lingua hispana 2 est viriditas inuenta super aquam: frigida 2 humida est in gradu 3o.

Palduchal. i. dactylarius: oes partes ipsius dactylarii stipticitate habet manifestam: sed fructus eius cum est maturus aliquam huiusmodi caliditatem: cortices vero arboris maiorem habent stipticitatem alijs partibus ipsius.

Peufericon. i. hypericon nelfricon. al. mellificon: 2 quidam appellant hanc herbam cordialem: eo quia assimilatur cordi: calida est cum subtili substantia: ideo prouocat vrinam: sed debemus vti folijs 2 non semine: facto emplastro super combustionem ignis sanat. Siccata vero 2 puluerizata posita super sordiciem sanat: 2 quida dant ipsam contra sciaticam.

Palensa. i. hyssopus calida est 2 sicca in tertio gradu: 2 subtili substantia: 2 est ex rebus magis innatiuis ad aperientas oppilationes: 2 ad subtiliandum humores.

Lens habet frigiditatem non fortem: 2 est temperata inter caliditatem 2 frigiditatem: 2 est sicca in secundo gradu: decoctio ipsius laxat 2 medulla ipsius stringit: 2 idcirco qui vult stringere ventrem debet coquere lentius pluries in aqua: 2 proiecta ea postmodum ponere aliam 2 stringunt.

Valeriana. vel fu. q. b. aromatica est: equis est virtuti Lot. Quer. M 4

spice. Sed nescitis valet ea in rebus pluribus: quia plus prouocat ynam spica.

Caleherina. i. galbanum calidum in principio tertij gradus est: sicum in principio secundij habet virtutem dissolutiuam & mollificatiuam.

Camedreos ea. est & sic in secundo gradu: & significat amaritudo cum acumine: & prouocat menstrua & incidit humores grossos & exoppilat membra interiora.

Cescarcoton. i. psilium frigidum est in secundo gradu & medium inter sicum & humidum.

Camepitheos calidum est in 2º: & sic in tertio: dñans in sapore ipsiº est amaritudo cū acumine. valet veteriele q̄ sit ex oppilatione & prouocat menstrua & ynam.

Cinis rex cōbustariū ē cōpositus ex cōtrarijs rebº: hoc est ex partibus terrestribus & partibus p̄pinquis nature fluxus que lotione remouetur: & remanet pars terrestris desiccatiua sine mordicatione & cineres diuersificatur fm diuersitatem rerum ex quibus sunt.

Csumus ois est calidus desiccatus. Et quia fumus habet hanc cōplonē: n̄ semper pmanet in eo virtus rei ex q̄ est fumus. propterea ytimur in medicatione palpebrarum: inueterarum fumo thuris ad generandum bonā carnē & ad faciendum nasci pilos palpebrarum: & ytimur in medicatione oculorum apostematorum. propter deaurum humorum. Et fumus myrrhe est similis fumo thuris: & fumus thuris est aliquantulum fortior. Fumus terbenitine est fortior. al. similis fumo picis.

De medicinis que ex mineris sunt. **Lap. 43º.**
HVCVSQVE locutifumum de vna parte medicinarū terre nascentium que magis v̄itate sunt in arte medicine s̄z q̄ testificati est a Sal. & alijs: & compendiose locuti sumus. ideo quia possumus ea quasi exempla alijs que afficiunt eis in q̄tibus su

pradictis: excepto in p̄prietatibus. Deinceps volumus loqui de medicinis que appropriant mineris.

Abitinacrii. i. terra sigillata est frigida & sicca cū stipticitate temperata: valet contra venenum abscondit sputi sanguinis & dissinteriam que p̄uenit ab itestinis & pater & desiccatur parua a parta q̄n superponitur eis.

Abitarmin. i. bolus armenus frigidus est & sicus fortis stipticitatis: valet contra fluxū ventris & sputum sanguinis: desiccatur apostemata pulmonis ita q̄ indurat apostemata: & sic p̄seruat infirmum ne moriatur: & maxime q̄n incedit ad habitandū regiones calidas: & valet contra egritudines pestilenciales.

Seedeneg. i. lapis emathitis: & dñ lapis sanguinis. frigidus & sicce cōplexionis existit: & cōfert grossitudinē palpebrarum q̄n est abluta desiccatur vlcerales oculos.

Terra felle. i. talch. frigida est & sicca tēperate & est minoris siccitatis aliarum t̄bit. i. terrarum seu lutozum.

Balmogra id est bolus cū quo tinguntur muri seu parietes frigide & sicce complexionis existit: necat lumbricos seu vermes intestinozum.

Algetin. i. gipsum: desiccatur & consolidatur: & cōfert inclinationem arteriarum quando miscetur cum albugine oui: & puluere molendini: & cum pilis leporis minutissime incisis: & ponitur super incisionem.

Parsifregalroscar. i. calx plūbi in latino cernisa noīat: frigida est & sicca. desiccatur vlcera absq̄ mordicatione.

Almura. i. calx vna dicitur. & est calx lapidis fortis: existit multe calefactionis: & mortificat carnē: & q̄n abluatur pluribus vicibus cum aqua desiccatur vlcera sine mordicatione: sed hec terra hic apud nos non inuenitur. Sed tamen illa cuius qua nos sigillamus chartas nostras quādo abluimus ipsam: non est lōgiqua ab operationibus dictarum terrarum.

Sanguis draconis fridus est & sicus: valet & grossitiē palpebrarum: & lotus remouet maculam oculi.

Lapis lazuli purgat meliam: & valet melicis: & est v̄hemētis purgatiōis & timorose: & dosis ē a 3. s. vsq̄ ad 5. cum multis refrenantibus: & puluerizatus super palpebras facit nasci pilos: quia minuit humores calidos: eo quia abstergit: & cum eadem habet stipticitatem: & ideo facit oxi pilos quia remouet humores calidos: & redit membrum ad pristinam complexionem.

Lapis spongie frangit lapidem solum in renibus.

Anthimonium frigiditatem habet cū stipticitate: & cōfert caliditati & humiditati: que existit i oculo: & desiccatur lachrymas: & mundificat vlcerales oculos: & est habens p̄prietatē p̄fortādi oculū in oibz suis qualitatibz.

Lithargyrium: & in arabico dicitur merdalengi. tēperatū est inter caliditatem & frigiditatem & desiccatur: & est in eo aliqua corrosio: & facit in eo generare carnē in vlcēribus humidis.

Thucia fit in fornace in qua depurat ea: desiccatur sine mordicatione: & maxime q̄n abluatur & desiccatur lachrymas: & abscondit materias que discurrent ad oculos.

Climia auri & argenti ambe sunt frigide & sicce. Sauri sicci est & magis absterfus: & quando comburitur & extinguitur est sine mordicatione: & giat carnē imaculatā oculorum: & illa ḡnāliter est laudabilis que ascēdit ex fumo quando dissoluitur aurum vel argētum.

Cassia ferrū est vebementis siccitatis q̄n multa terit & infundit in aceto pluries vel in lacte. caprino: acetoso valet p̄tra limositatē sc̄chi: & cōtra dolorē splenis: & p̄stione ani & facit nasci carnem in auribus vlcerales.

Sal fm oēs spēs ea: & sic stipticitatē bz cū absterfione: & baurach maiorē bz absterfione: p̄p̄ea p̄p̄ laxat v̄tre.

Carnid. i. arsenici vel auripigneti v̄stū ē: & q̄n comiburit est subtilis. Et ex eo sic cōpositio q̄ remouet pilos.

Albustati. i. sulfur. bz virtutē attractiuā cū cōplone calido & suba subtili: & eo resilit. venenis animalium quādo puluerizatur & spargitur loco morfo: aut in corpore cū spūto oleo melle aut vīso & curat scabiem.

Alcegi. i. vitrioli oēs tres s̄c spēs h̄nt v̄tutē p̄stictiuā cū stipticitate: & diuersificant in subtilitate & grossitie: q̄ grossius est rubeum: post illud cholcotar: & post illud viride: & rubeū & viride est quasi mā cholcotar: & talis comparatio cholcotar: ad viride. Et dicit Hale. q̄ q̄n mit ad insulam candie. i. romanozū intrauit quāda mineram: & inuenit tres venas: in infima vena inuenit vitrioli rubeū: & post illam cholcotar: & post illam erat viride: & bordinatio locorū significat sup hoc q̄ diximus: & rub cū est minoris mordicationis viridi propter grossiciem s̄c substantie: & rubeū & viride non dissoluitur: quia rubeū est induratum induratione lapideā: & viride est nimis coctum. Sed cholcotar liquefit.

Dlumbum q̄ dñatur in suis partibus est substantia frigida & humida: p̄pterea q̄ frigiditas est que ipsum congelauit: & ideo quādo pistatur in mortario cū aliquibz liquoibus vel aliquibz oleis vt oleo rosato. & refrigerat: & valet cōtra apostemata testiculozū & ani: & p̄tra cancris: & facit cessare materias discurrentes ad aures & pedes. Et q̄n fit ex eo lamen & ponit super femur puat cōtū sed multū ledunt infra spermatas: & laminati subtiliter & superpositi nerno torto & grosso dissoluit & rectificat: & hoc q̄ dissoluit significat q̄ habet virtutē dissolutiuā comparando ipsūz carni hominis: quīs domine super ipsius complexionem frigiditas.

Testa virtutem habet absterfus: & desiccatiua & p̄p̄ie testa furni.

Arsenicū rubeū v̄l auripigneti rubeū ē eiusdē virtutis alterius

A tis alterius auripigneti: eo qd h3 virtutem mollificadi. **A**lscop. i. alumen: hec medicina est maxime stipticitatis: ppter hoc denotata est in lingua greca ab hoc: et sunt ipsius multe species: et omnes sunt multe grossitudinis: et quod subtilius est: est illud de turcia.

Calcececaumenon. i. esyfuni habet intesum acumen cum stipticitate: ideo quia lauatur per remotione partium fumose: tunc sunt medicine cicatricative in corporibus et membris duris: non est necessaria lotio.

Tubel. i. lamen eris subtilis: est subtilioris substantie ere ysto: et propter hoc ipsum in colliris ponimus: quia habet maiorem absterfionem et siccitatem q3 galla.

Lacacalaap. i. consolidatura auri: et in arabico dicitur bar: et sunt duarum specierum: una est ipsa vena: vel minere: et alia fit in mortario eris: et pistello. eris cum vena pueri: tpe caloris terendo vel coquassando: et illud est melius qd fit in mortario eris rubei: et eius virtus est dissolutiva absq3 graui mordicatione: et desiccatur: qd factum est maioris est desiccationis illud: qd est ex vena: et minoris mordicationis: et qm comburitur qd est ex minera est subtilius.

Zimar. i. viride eris: magni h3 acumen: et coarodit carnem: propterea non debemus vti eo nisi in indigetia dimi nutritionis carnis. Sed in vulneribus simplicibus non est vtendum eo: quia non consolidat: nec carnem generat.

Bucufq3 diximus de mineris copendiose. Sed deinceps volumus dicere de carne et eius humiditate.

De diuersis operationibus lactis: fm eius diuersitate: de eis.

LACTE qd est boni saporis in quantum est medicina: valet contra discursum humorum acutorum mordentium: quia lauando membra et adherendo eis prohibet malorum humorum contagium: sicut facit etiam albumen oui: et non valet lac in his qd diximus nisi recenter trahatur ex mamillis si esse potest. Jo ga recipit citius imutatione oibus alijs rebus ab aere. similiter permutat in distemperatis corporibus ex malis humoribus: et accedit vel caleatur in sticho frido: aut fit fumosum in stomacho calido et replet cerebrum. Sed si corpus est mundum nihil est conuenientius eo ad restitutum: qd dissolutum est ex membris radicalibus: et proprie lac mulieris. Sed lac asinarum: post lac caprarum: et id est lac magis iuuat in oibus alijs rebus ethicis: et hoc est ppea: qd est ma siliis pme materie ex qua est humiditas radicalis: et id nutrimentum boni corpori existit: et melius est illud qd est prope partu. i. post duos menses: et non h3 in se opatione nutriendi: humectadi: et abstergendi: nisi q3 est compositum ex diuersis substantijs: hoc est suba terrestri caleata: et ppe hanc stat: et suba aerea ppe qua humectat et nutrit: et suba aquea declinat aliquantulum ad subtilitatem: ppe qua abstergit naturam: et non solum abstergit: verum etiam laxat ventrem bona laxatione: q3 mundificat lauando supfluitates putridas: et apata iteriora que sunt saniosa. Et qm extinguit ferruz candens mundum ab erugine: vel lapides marmorei in ipsis multoties: valet contra fluxum ventris: sed ferruz est melius propter suam stipticitatem. Et in summa oes spes lactis valet obthalmie oculo q3 accidit ex reumate calido: et coferet etiam apostematibus matricis et ani q3 generantur ab humoribus calidis mordentibus. Et qm miscemus ipsuz cum medicinis mitigatiuis: sicut est medicina q3 recepta est a fornace ubi effunditur es: coferet vlcibus canerofis. Et nocet lac vlcerationi vel cancerationi oris. Et gargarizati et retenti in ore coferet: et mitigat dolores ibi existentes: q3 dolorem mitigat: et valet passioni amygdalarum et vultu alis vultu: q3 eius suba est munda ab omni acumine et mordicatione: et est supremum iuuamentum ei qui bibit cantarides.

De operationibus casei.

CASEI Vetus est ca. et sic. propter saleni et coagululum: et multum valet contra dolorem iuncturarum. Et emplastrum ex eo factum mirabile habet virtutem maturandi apostemata dura.

De virtutibus butyri.

BUTYRI h3 virtutem maturandi: et qd est coctum h3 maiorem virtutem fm maturitate et caliditate in corporibus duris: hoc est propter saleni qui ponitur in eo qui coquitur. Et qd non est coctum plus maturat apostema que sunt in radicibus aurium: et in locis mollioribus. Et qui miscetur cum melle fit inde lohoc: et confert scretibus et tibus in pectore et pulmone.

De operationibus coaguli.

COAGULUM Vetus est ca. et sic. et subtile: dissoluit sanguinem et pinguedinem que coagulata sunt in stomacho: bibulum coarodit ventrem: et d3 dari fluxu propter suam proprietatem cui sunt occulte sue cause: ideo quia hec proprietas est certificata si superpenatur coagulum calidum super ventrem puerorum sanat: et potest esse q3 hec operatio fit propterea: quia coagulat humores et indurat.

De operationibus ouorum.

OUUM locuti sumus de his in quantum sunt cibi. loqui volumus modo de eis in quantum sunt medicine. Et dicimus q3 albugo oui gal-line est magis mitigans alia re in mordicationibus: et id vtitur eg in doloribus oculorum: in apostematibus: ani: in apostemibus inguinum: et admiscet cum medicinis q3 abscondit sanguinem q3 supfluit a paniculis cerebri. Et vitellus est sube albuginis simile. Et id facimus ex toto ouo medicina postq3 admiscetur oleum rosati ad medicationem rerum supradictarum: et maxie in medicatione membrorum nervosorum et musculosorum: sicut cubitorum et in iuncturaz: digitorum manuum: et pedum: et apostemibus aurium. Et notum ponit in hac medicatione vitellum sine albugine: q3 non intendit mitigare dolorem nisi cum aliquantula maturatione. Et oleum vitelli est supremum iuuamentum sup pinguedinem asferis et gal-lipie in mitigatione dolorum nervorum et similium. Et qui coquit ouum fm sui totalitate coferet multum materiam putridam q3 discurrat ad stomachum et ad intestina. Et si coquit ouum cum alijs medicinis pstrictiuis ventris multum fortificat eas. Et ouum positum sup locum coarodit ab aqua feruente multum valz. Et oua recetia cocta in aqua valent asperitati pectoris et pulmonis. Et cortex oui tritus et coaroditus subtilis puluerizatus et supsparsus valet contra albuginem oculi.

De fellibus.

FELLA ca. sunt et sic. et eorum magnitudo sequitur calorem et siccitatem: et eorum paucitas sequitur bonam temperantiam et longitudinem vite. Et ponunt in colliris q3 faciunt absterfionem. Et proprie volucrium fella. Et est necesse eligere fella animalium que non sunt infirma. Et fella marium: et qd plus queritur in medicinis est fel galli veteris.

De vinis.

VINE oes hnt acumen haurachium cum absterfione: ideo solum sordicies antiquas.

De proprietatibus stercoreum.

STERCUS albi canis habet proprietatem infquinantia.

STERCUS muris intrat in suppositoys que movent ventrem puerorum.

STERCUS bouinum confert hidropicis in modum emplastri.

STERCUS gallinaceum valet ad suffocationem que provenit a malis fungis comestis: ideo ga facit eos euomere.

z debet propinari distemperatum cum aceto z aqua.

Stercus lupi valet z confert passioni colice bibitum aut emplastratum: vel suspensum testiculis.

Stercus columbinū valz frigidis passionib⁹ mēbroz: sicut podagre z dolori emigraneoz: dolori ouit⁹ dolori laterum: z hipocondrioz: z spatulorum: z iuncturarum.

De carne tyri. **Cap. 52^m.**

TESTIFICAT VR **Hal.** z alij: q^o caro tyri curat lepram: z ideo ponitur in tberiaca: z prima virtus istius carnis est calefacere z desiccare: et curat hanc egritudinem: propterea quia pellit hanc materiam venenosam ad cutem corporis: z propterea bibentes cadunt in passionem tyrie: hoc est excozationem cutis primo postea solidantur.

De pinguedine. **Cap. 53^m.**

QUOD manifestius est in ipsa est calor cum multa humiditate: quāvis diuersificet sm diuersitate animalū. Et calidior z siccior ē pinguedo leonis. Et post illam in siccitate ē pinguedo bouis. Et pinguedo vituli est temperata. Et pinguedo capre bona est: z est humidior bouina. Et pinguedo anseris z galine est subtilior alij pinguedinib⁹: z propterea magis mitigatiua.

De medullis. **Cap. 54^m.**

OMNES habet virtutē mollificandi z dissoluendi duriciem lapideam que sit in membris duris: et melior omnibus est medulla ossis aqal: z post illam medulla vituli.

De proprietatibus plurimū aliarū medicinarū. **Cap. 55^m.**

RODIVM gallorum veterum ventrem laxat: z brodium iuuenis galline tēperat cōplexione. **L**ancrī vñ valent morui rabidi canis propter eorum proprietatem.

Cusis carniū passerum frangit lapidem.

Spuma marina habet virtutem absteriuam z mny dificationem cum qualitate calida.

Ite sunt medicine testificate a **Hal.** dicite q^o expert? fuit ipsarū vtutes. Sed inueniunt manifeste alie medicīne apud medicos q^o nō sunt testificate a **Hal.** sicut sunt myrabolanoz. v. spēs: vt sunt citrini: chebulis: indibelicis: z emblicis. Eoz pme vtutes sunt fride in primo gradu: z sic in tertio: q^o cōpositi sunt ex suba terrestri frida: z suba terrestri adusta. Sed plus attinet terrestritati z adustioni q^o terrestritati: z friditati: z signat hoc sūpticitas quā hnt cū amaritudine. Proprietates kebuloz est purgare meham suauiter z desiccare flegma sui q^o litate: z sunt in pncipio medicinarū q^o purgāt hos humores. Et talis ppietas est indeoz: q^o dī q^o sunt magis propriū in purgādo meliam adustā: z propterea ponunt in passionibus capitis q^o veniūt a stomacho: z id q^o propinatur vsu longo bonificāt sensus z clarificāt cogitationez: z tardant caniciē. Et proprietates citrinor est purgare cholera suauiter. z dosis vniuersusq^o sube illoz est a 3. iij. vsq^o ad. vj. z in decoctionib⁹ a. vj. vsq^o ad. x. Et medici miscent eos cum cassia fistula z turbib⁹: sed nesciunt modū medendi. Sed dī q^o helirici suauiter purgāt cholera: sed nō dī ab aliquo q^o purgēt emblici. Sed verum est q^o cōfortant appetitum: z sedant pñetudine sputi: z valent vomitu: z bonificant mentē: z curant hemorroydas: z auferunt sitim: z augmentant coitum. ergo videt q^o habeant aliquantulum humiditatem.

Cheisir. i. absinthium minus: vel absinthiolum: hec est de genere virtutis absinthij: z est cōpositum ex substantia stiptica z amara: valet in se. post digestionem factā sicut valet absinthium.

Baladoz. i. anachardi: calidi sunt in fine quarti gradus

z sic in fine tertij: z valēt cōtra epilepsiā z apoplexiā: restaurāt virtutē pseruatūā z menozatiā cerebri: etiā quando prostrate sunt propter multā humiditatem.

Bebentum. i. beem: cal. est z hu. sūchū calefacit: z illa spermatis tēperat: z fortificat virtutē occupabile cor: tus: z prestat sperma: z valet cōtra humores melicos.

Terregebun. i. māna: est ex specie⁹ antiquē māne q^o prouenit a partib⁹ superiorib⁹ syrie vel indiet: est silis succaro in suis virtutib⁹ calida z humida in primo gradu: z eius proprietates est purgare suauiter cholera: et est debilior alij purgatiuis: ideo datur in passionibus calidis: antequā etiam appareant signa digestionis.

Tamarindi fridi sunt in tertio: z siccī in scdo gdu: q^o cōpositi sunt ex suba aquea mixta cū aliquatulo calore: et tāto q^o subtiliat pte aqueā: ē sicut insi m. vt ipsaz pnetrare faciat: ppea sunt in fine acetositatis: purgāt suauiter cholaz. Dosis est. a. 3. x. vsq^o ad. x. z idcirco q^o hnt aliquatūli stipticitatis: valent sic macho cholericis.

Seochoa. i. nux muscata: ca. est z sic in scdo gradu: mndificat stomachū ab humorib⁹ putridis: z fortificat ipm: z valet contra frigiditatem mēpatis: z splenis.

Lapis de becabant est valde manifesti iunameti cū nibus speciebus venenoz: z proptie mēsi scorpiōnis: z eius dosis est quarta. pars auri vñus.

Lapis de gaduargar cōfert omni fluxu sanguinis vñ decūq^o procedat: z quando cūq^o propinatur venenatis ad bibendum antequā venenum veniat ad coz liberat: z eius dosis est cragium vñus.

Smaragdus dī q^o valet ptra oia venenaz: specialiter ptra venenū serpentis: z eius dosis est pondus nouē gradū oz deitriti sup lapidē z mixtū cū lacte amygdalino z aqua violarū z modico aceto. Et scias q^o illis qui biberint in pncipio supueniunt multa mala a cōdētia nō mīnora accidentib⁹ venenifera subito sanabunt postea taliter q^o in eis nō remanebit aliqua debilitas: nec aliqua dīscrasia. Et abscondit fluxū antiquū cuius causa est oculta. Et non facit tunc tam fortia accidentia sicut facit venenatis: z etiam suspensum supz stomachū valet.

Lapis bacbic. i. coziola tēperatus est abscondit sanguinem mēstruū: z facit redire dentes ad propria loca in ore retentis: z hoc totum est a ppietate.

Margarite frigide sunt z siccē: valēt multum contra passionem cozdis remouent tristitiam: z rectificant vñ sum impeditum propter humiditatem.

Biarabaz. i. cassia fistula vel karabe de idia: purgat cholera adustā: z extinguit acumen sanguinis dissoluit apata: z sperma purgāt suauiter sicut tamarindi: aut parum fortius. dosis eius est sicut de tamarindis.

Anis q^o dī in arabico canabir: est laudula capelluta. quādo coquit z comedit cōtinue cōfert passioni colice.

Vermis noiatns bratimz: qdaz noiant tartama pistatus z positus nerno inciso cōfert illi mirabili iunameto.

De rebus marinis. **Cap. 56^m.**

REBVS nascētib⁹ in mari: quarū iunamēta sunt manifesta: sunt h. scphora idica q^o in arabi co noiat colfozalget: calefacit z desiccāt in scdo gradu: z consolidat vulnera ignita.

Spongia marina in ea inuenit vñr desiccatiua: z ipsa est medicina bona humiditatibus exterius extractis.

Benleniam. i. belenqan vel petrocam: cali. est z sic in scdo gdu: valet sūcho humido aromatizat odore ozis: confortat digestionē fortificat nervos: ingerit coitum.

Lapis de becedar quando de ipso fit collirium: cōfortat vñum: z conseruat ipsum: z remouet offuscationem vel tenebrositatem oculorum.

Laniabar: calidū est in scdo gdu: z sic in pmo: abster

A suum existit: et resoluunt grossas vicositates: et pferunt mor-
tui animalium venenosorum: et eius pprietas est resolueret
ventositates matricis: et abscondit vomitum: et folia ipsius
aromatica existunt: et ponitur loco dedarfeni.

C Sebesten calidum est in primo gradu et humidum in secundo:
purgat suaviter suppurates cholericas: et mitigat acui-
men sanguinis lenit asperitatem pulmonis: pferunt stricture an-
helit: et quoniam coquit donec ipsi fiant: et ex aqua decoctionis
fiat embrocatio super pyram: et alopeciaz facit nasci pilos.

C Sarudotes: ea: et sic: in secundo gradu recepto fumo suo
dissolvit suppurates cerebri: et valz et reumata, fra. ap-
positum super obthalmia: oculum abstergit mirabili absterio-
ne: et valz et dolore dentium: et et corrosionem gingivarum.

C Senecal: est et sic: in secundo gradu: eius virtus est purga-
tiva: purgat emulsiões adultos et et humidos suavit: et
non est potes trahere humores viscosos: et eius virtus est pro-
prietate trahendi humores grossos et sene hu. adultos. do-
sis eius est a. 3. j. vsq. ad. iij. in decoctione a. v. vsq. ad. viij.

C Secalmes: i. gallia aspicata calida est et sicca siptica:
et confortat membra: et stringit ventrem: et curat vomitum.

C Secacul: i. ringi: calidi sunt et humidum: augent sperma:
et provocant coitum.

C Sandaliq: est frigidioris complexionis cum specierum
est rubrum: eo q. frigidum est in tertio gradu et sicum in
secundo: sed maioris aromaticitatis est citrinum: et est frigidum
in secundo gradu et sicum in primo: et confortat bibitum magne
caliditati et cardiace calide: et prodest emplastratum sto-
macho calido: et apostematibus calidis.

C Labasii: i. podici: carbo est nudoz arundinum adultu-
rum in die frigidum est et sicum in tertio gradu: et eius pprie-
tas est removere caliditatem et inflammationem cholere: et
confortat stomachum: et confortat cardiace calide.

C Lignum aloes: ea: est et sicum in secundo gradu. Hal. dixit in
libris egyptiis: q. hystute darfenica: et aliquantulum plus: q.
hystute darfenica: et aliquantulum plus: q. amaritudi-
nez et sipticitate cum ipsi magna aromaticitate valz sup-
oēs medicinas alias mēbris principalibus et remouet tristi-
tiam et cardiaca humidam: et valet pro oia venena: eo q.
confortat oēs virtutes: et valet pro oia reumata frigida.

C Ambra est vna ex speciebus caphoze q. orit in fontibus
maris: et natat super aqua maris: et melior omnium est illa q.
in arabico dicitur alcap. calida est et sicca in secundo gradu: con-
fortat cerebrum stomachum et cor: et oēs sensus: valet semib:
et in frigiditatibus: valet contra ventositatem intestinum:
superposita nervis eos fortificat: resisit magne pestilen-
tie acris bibitar: etiam odorata.

C Inimbe et in arabico noiaf anep. hanc medicinam noiaf
Balkamen de ea nullam sciunt pprietatem: sed medici de
baldae dicunt q. reprimunt acuitatem sanguinis et chole-
re: et confortant asperitatem pectoris et pulmonis a tota sub-
stantia: complexio ipsarum est frigida in primo et humida in
secundo: et propter hoc reprimunt acuitatem.

C Cauffer eius virtus est virtus sandaloz: excepto quia
quando de eo potatur ab. j. aureo vsq. ad. iij. laxat.

C Sariofli calidi sunt et sicum in secundo gradu: et attingunt
tertiū: et isti confortant oia membra principalia: valent pro
passionibus frigidis: et confortant ventrem. Et dicit Hal. q.
eorum proprietates est confortare virtutem digestivam.

C Balhabat: i. basilicon garosilati: ea: est et sicum in secundo
gradu: aperit oppilationem cerebri: valet pro cardiaca
humida: et contra meliam: et contra hemorroidas.

C Cardamomū ea: est et sicum in secundo gradu: valz et oppo-
nes epatis: et lapides renū: et lassitudinem mēbris: et pro
frigidis doloribus: et confortat stomachum multum: et remouet sin-
copim et vomitum quoniam bibis cum vino maloz granatorum.

C Camphora frigida est et sicca in tertio gradu: et est sub-
tilis subtilitatis: et resisit putrefactioni que fit ex materia
calida: stringit fluxum cholericum: pumat coitum: poten-
ter: ledit stomachum non calidum multum.

C Lacca ea: est et sicum in principio secundi gradus: valde et ma-
nifestum ipsius inuamentum in confortatione epatis: et in
apertione suarum oppilationum: et valet et dolore renū et
vesice: et augmentat coitum. dosis eius est. 3. 5. vsq. ad. j.

C Mulsus ea: est et sicum in fine secundi gradus mirabilis hēt
pprietatem in confortando cor: et valet contra surditatem aurium
et stupefactionem corporis: et contra oēs egritudines synco-
pis: et confortat grosse ventositatem intestinum: et suffocatio-
ni matricis: et contra meliam: et auget coitum.

C Lingebalafor: id est lingua auis confortat cardiace et mo-
uet coitum.

C Bese mini. i. viola yltamarina calida est et sicca in fine
secundi: prodest senibus et refrigeratis: valet pro dolore et ca-
pitis qui fit ex humoribus frigidis et grossis.

C De modo compositionis medicinarum. Cap. 57^m.

H VCVSQVE locutissimus breuiter de cibis
et medicinis simpliciter manifestis. Deinceps vo-
lumus narrare modos compositionis. Et dici-
mus q. necessitas que nos inducit ad composi-

nem medicinarum simplicium provenit a tribus rebus.
Una est: q. multoties non inveniuntur in vna medicina
simplici omnia que nobis sunt necessaria a virtutibus
propter quas copletur medicina aut conservatio. Secunda
est: quia quis nos inueniremus ipsam forte non indige-
mus ea fini eandem virtutem: sed fini plus aut minus.
Tertia est: q. erunt in illa simplici virtutes que non sunt
nobis necessarie fini intentione nostram: neq. per medi-
cinam: neq. per conseruationem: vel forte erunt virtutes
que non intrant aliquam medicinam vel conseruationem.

Prima istarum trium consideranda est in illis locis qui
non possent curari nisi qualitatibus contrariis vel diuer-
sioribus: hoc accidit aut propter diuersitatem cause ab egritu-
dine: aut propter diuersitatem nature egritudinis ab ac-
cidente: aut propter diuersitatem egritudinis inter se: aut
propter diuersitatem complexionis causarum copositarum: aut
propter diuersitatem egritudinis a natura mēbris propter
suam complexionem: aut propter suam colligantiam. Exemplum
diuersitatis cause ab egritudine est sicut feb. putrida ex
humoribus grossis: q. illa ex parte male qualitatis cal-
der: sic indiget medicina in frigiditatem et humectatiua: et
ex parte humoris putridi grossi indiget re subtiliante
et exiccet et maturet. Et in hoc eodem genere ingredis re-
percussio et dissolutio q. necessaria est tempore augmenti
in apatibus: et propterea indiget medicus in talibus locis:
ut sciat uti istis medicinis mixtis et repercussivis et reso-
lutivis. Et cadit dubium in operationibus medicinarum copo-
sitarum ex diuersis virtutibus: hoc est quomodo possunt inueniri
iste due operationes propter similitudinem in corpore humano:
q. si iste virtutes sint in eis equales: tunc non vincet vna
altera: sed equaliter erunt temperate: et non facient actionem
questitam in corpore humano. Et si vna erit fortior altera
fortior faciet actionem: et actio illi debet attribui et alia erit
frustra.

Et hoc dubium non senserunt medici nisi in feb. vir-
tutibus non in primis: q. ipsi opinant q. si misceat. 3. j.
camomille cum. 3. j. rosarii: q. medicina q. erit coposita ex
his erit temperata in primis qualitatibus: et cum eo toto opi-
nant q. habent virtutem repercussivam et dissolutivam. Et non
opinant verum: q. necesse est ut virtutes ambap sint vna
sicut dictum est: q. si dicere q. medicina esset temperata in
primis qualitatibus: hoc est q. facit in corpore vni calorem
temperatum qui erit medius inter calorem et frigiditatem pri-

E

F

G

Primus
modus.

H

Contra me-
dicos.

I mi gradus. Similiter debet intelligi in scōis virtutibus hoc est vt. 3. j. camomillis. 2. 3. j. rosarū habeant virtutes vnā mediā inter repercussione 2 dissolutionē. Et nō errauerunt in hoc medicī: nisi qd nō posuerunt gradus scōis virtutibus: qd si fecissent tunc scīssent qd esset tēperata 2 nō tēperata. Et debes scire qd opatio quā medicina h3 cōposita est vnū in cōmixtione artificiali: sicut in cōmixtione nālī: nō est plura: ita vt sit tibi necesse dicere qn̄ quesitū fuerit a te quō facit vna medicina duas opationes 3ias in vno subto. Rūdeas qd hec res est sicut sensus 2 sensata corū qui patiunt a duobus 3ijs sit in eodē subto. V. g. sicut apprehēdimus album 2 nigrum simul 2 semel in humiditate crystallina: 2 sicut sentimus calidum 2 frigidū simul 2 semel ex cōmixtione aque feruentis 2 frigide: sicut dicit Gal. qd hoc nō esset sufficiens in solone huius dubij nobis ponētib⁹ qd medicine cōpositę hnt duas opationes: quarū vnā esset opposita alteri: qd hoc nō accidit vtrūq; sensibilibus cū sensatis: nisi propterea qd nō sunt mālēs pmutabiles alterabiles passibiles in seipsis a sensatis passiōe manifesta: eo qd ille non sunt cōiuncte cū nā forti cōiunctiōe. Et cā hui⁹ reddidit in alia scia nobiliori ista: hoc est in tertio de aia. 33 passiōes quas recipit corpus a medicinis sunt necessario passiōes mālēs pmutabiles in seipsis permutatione manifeste. Et idco nō est cōueniens vt inueniant eoz cōtraria simul 2 semel in istis vno tpe in vno subto sicut inueniunt in sensib⁹ 2 sensatis. Sed si d3 vari exēplū ppter aliquā similitudinē nō multū ppinquā nō d3 dari nisi fm qd inueniunt mediū inter extremitates: hoc est fm qd inueniunt albiū 2 nigrū in colore citrino. 2 si aliter diceret vni vinceret alterū necessario si duo essent: aut dominās faceret suaz opationē: 2 ei attribueret. Et qdā dicit qd nā cognoscit 2 trahit ad se illaz partem qd est in eis magis necessaria. Scias tū qd impossibile est trahere qd inueniri nō pōt: 2 forte hoc fecerit eide in somnio fuit reuelatū: ideo nō sum ille qui cū eis litigare velis. ¶ Deinceps volum⁹ reuerti ad illud a quo separati sumus: vt denū exēplū membrorū diuisionis quā pmissim⁹ 2 dicam⁹ qd exēplū diuersitatis egritudinis ab accidente ē sicut fe. acuta cū sinecpe: qd putrida indiget cōione: 2 refrigeratiōe: 2 sinecpe indiget cōuerfio. ¶ Exēplū diuersitatis egritudinis est sicut fe. diuersarū spērū 2 diuersarū materierū: 2 diuersorū lo corū: sicut est fe. qd d3 emitteus: qd est cōposita ex choletera 2 flegmate diuersitate cōpositionis. Causa harum est qd sunt cōposita in vna 2 eadē egritudine: sicut sunt egritudines qd hnt ex plurib⁹ humorib⁹. Et ideo necesse fuit cōponere medicinā ex rebus qd rādeant plurib⁹ humorib⁹. Et hec fuit pma necessitas cōpositionis medicinarū cōpositarū purgatiū. alij duab⁹. v3. cōpositaz cārū 2 accidētū est egritudinib⁹: 2 hūic mēbro diuisionis corrdet cōpositio theriace: qd intentio in illa fuit curare multas egritudines: 2 pseruare ab eis. 2 id fuit cōposita ex medicinis qd hnt multas vtutes ramificatas diuersas: 2 vt a multis partib⁹ possent vincere venenū. ¶ Exēplū necessitatis cōpositionis pp diuersitatē nāe egritudis 2 nāe mēbz ppter suā cōplonē: est sicut stomach⁹ ethicus: qd a pte qua est feb. ethica indiget friditate 2 humiditate: 2 a pte qua est stomachus indiget calitate 2 siccitate: 2 est simile in tussī qd sit ex mā viscosa in fistulis pulmonis: qd a parte qd est mā grossa indiget subtiliatiōe: 2 a parte qua est pulmo indiget rebus lenitiuis. Exēplū necessitatis cōpositionis medicinarū pp diuersitatem nāe egritudinis a mēbro ppter pncipalitatem membrī sicut egritudo calida qd fit in aliquo mēbro pncipali sicut in cerebro: qd necesse est vt nō multiplicemus multū medicinas frigidass: ideo vt nō extinguam⁹ calozē

naturalē: 2 vt non priuē a sensibus 2 motibus. Et propterea est necesse mīscere cum illis medicinis res qd ad aromaticitatē sint declinātes: 2 ad calozē 2 confortent. Et in passiōe frigida qd accidit epati necesse est euacuares: sicut declaratū est in libro ingenij sanitatis. 2 possibile est vt sit hoc ptrariz: eo qd sicut est nobis necesse cognoscere virtutes medicinarū necessariarū tēpore necessitatis: eodē modo indigemus cognoscere modū cōpositionis: 2 si non est pōse nobis medicinarū nisi veniamus ad partē ingenij sanitatis. ergo icipiamus hoc scire p a lē ingenij sanitatis postq; ibi declaratū est. Et qd hucusq; eximimus ab intentione nostra: redeamus nunc ad ipsam: 2 dicamus qd qn̄ apā est in mēbro pncipali et inaximi inuamēti necesse est vt siue medicine mīscamus qd fortificent virtutē 2 subam ipsius: 2 caueamus ne vtutes sue dissoluant sicut sunt sandali 2 rosi. Et si lū quādo erit membrum maximi inuamēti: tunc necesse est nobis pseruare ipsū cū medicina sriptica. Et exēplū necessitatis ppter locū mēbz est qd volum⁹ qd medicina sriptica vadat ad pfunditatē corporis debemus scī ad mīscere rem qd habeat subtilem subām ppter longitudinem sui loci: ad hoc qd sit vbelicū stipiticitatis: qm̄ sit 3 qstuz nostrū in aliquo. Sicut admīscemus catarides in medicinis velle: 2 croci in medicinis cordis calidis. Et similimodo nos mīscemus ceraz in emplastris: ppter ea vt sit materia faciens ea meli⁹ applicari mēbro. Sed exēplū necessitatis cōpositionis medicinarū ex parte colligatiōis est sicut egritudo ea. qd fit in ore stomachi: quia in ea non debemus mīscere medicinas fridas: eo qd cōicat cū membrum frido. ¶ 3ta sunt. v. mēbz necessitatis cōpositionis: ppter qd cōponunt medicine qd sunt ex diuersis vtutib⁹ quādo nō inuenimus in vna simplici quo ex vtutib⁹ indigemus. Sed scda particula necessitatis cōpositionis est: qd aliquādo nos inuenimus vnā simplicē medicinā qd h3 fortiorē virtutem: aut debiliorē eo qd querimus. Et hec particula diuiditur in plura mēbz. Unum est: qd erit nobis necessaria vna ex pmiis operationib⁹ medicine: 2 h3 simplex quidē h3 plus aut minus qd quera mus: quare tūc necesse est nobis habere alia medicinaz vt debilitemus suā opationē aut vt eā fortificemus. Et si tu vis eam debilitare hoc fit duobus modis. Unus est vt mīscamus cū forti medicina aliā qd sit ptraria siue virtuti. Verbi grā. qn̄ habemus vnā medicinā qd sit ca. in tertio gradu: 2 nō indigemus nisi ea qd sit ca. in scdo: mīscemus cum ea illā qd sit frigida in pmo. Alter modus debilitadi est vt mīscamus cū forti medicina aliā qd nō sit cōtraria in qualitatibus 2 virtutib⁹: sed similis in vtutibus: 3 minus habeat altera ex eis. Verbi grā. si habuerimus medicinā calidā in tertio gradu: 2 nos velimus declinare ab illo mīscemus cum ea vnā qd sit calida in pmo gradu solum: 2 habeat preparationē quā dicimus vt debilitet medicinā cum suo simili in qualitate. Et qd sit minoris virtutis pbat Gal. per cōmixtionez aq tepide cū aqua bullientē: qd necessario videmus fermentis calozē declinare. Et hic est cōtra dicēdū: qd si videmus qd homo habeat egritudinē calidam in qrtio gradu: vel etiā in tertio: 2 dederimus rem calidā in secūdo gradu multoties ledet ipsū. Et ppter ea vba Gal. debet refragari ex dieta tali minus calida vt supra. Dicis si dederimus mel habētī causonē nōne ledet in cōtinenti magnā lesionē? Et similr si quis haberet magnā lesionem frigidissimā in capite: si tu iungas ipsū oleo rosato nōne multum ledet? Et si sustinet Gal. provideant super hoc. Sed dicimus qd si ita est sicut dicit Gal. erit per banc viam: quia medicina quam dicimus calidiorē esse est illa que habet maiorē cōparationē calozis ad frigidū

In medici
na cōposi
ta nō sūt v
tutes 3ie
sic ē virtus
media.

L
Gal. 3° cō
plexio 4°
Serap. in
practi. c. 5.
vide 3° de
simpli. me
di. dist. 2. c.
4. 2 pzo in
terioz. 2° 2
p^o qrti tra.
4. c. 19. ipu
gnationū 3
h^o opiniois
q̄ fuit p^o
Alexādrī.
2° modus.
3° modus.
M

4° modus.

Primo. r. r.
ca. 15°.

dis. Unus est qd non indigemus oibus qualitatibus p
nis medicine nisi vna. v.g. habebimus vnam medicinam
calidam z humidam simplicem: z non indigemus ea nisi
propter humiditatem: quare tunc debemus miscere cum
ea medicinam frigidam z humidam: tamē necesse vt sit
frigiditas illius equalis in cōparatione calozis alterius
ad hoc vt sint temperate in caliditate z frigiditate: z vt
humiditas sola dominef: z sic debes intelligere vnam
quāqz itarū qualitatem. Alter est vt ponamus qd indigea
mus ex vna medicina secundis virtutibus aut tertijs et
non primis. v.g. sicut necessarius est semen apy in febr
bus que sunt propter oppilationē solum: vt aperiant
oppilationes z vt subtrahant humores grossi z pno
cetur vna: z non est necessarius suus calor: nec sua sic
citas. quare tunc cum eo debemus miscere rem frigidaz
z humidam que remittat suum calorem z suam siccitatē
semper considerandos: vt secunda virtus ipsius non res
stat fecūde virtuti prime: qua indigenus: hoc est aper
tionis. vbi gra. si necesse est nobis miscere nenaturā
semine apy aut suum simile debemus ponere loco nenat
uris semen melonis aut citruloz: ad hoc vt fecūda vir
tus illoz fortificet scōam virtutem apy: qz ista duo
semina sint frigida habent tamen virtutem diureticam:
qz ista vbi dicat qd si misceas res debilioz virtutis cum
re que est fortis virtutis: z est vnus generis: qd ipsa eaz
debilitat: nec est possibile vt quādo cōiungunt due res
que sunt vnus virtutis: qz vna sit debilior altera: q
coniunctum itarū non sit fortius singulari. Sicut tu vi
des qd nos miscemus medicinis calidis acetuz ppter iu
uamētum apertionis: qz vna videat esse frigidū: ga si nos
cōparamus partē calidā ab acetō non faceret id qd fa
cit in frāgendo lapidē: z est remotiū vt faceret hoc ppter
partē frigidā soluz: sed facit hoc ppter calidā partē
temi que est in falsisubstātia. Et ideo miscemus ipsū cum
medicinis calidis: qz sit debilior calozis istis. Si cu
hoc toto est aliqd in acetō: qd hāc operationē adunat
sicut siccitatis sua. Et ideo dicimus qd medicina vbi
est mixta cum forti pdest fortificationi fortioz: ga ope
rationes medicinarū in corporibus humanis non sunt nisi
per viam cōparationis z assimilationis corporibz huma
nis: z non sunt nisi ex parte ipsiusmet medicine: ga tu vi
des multas medicinas in quibz est pauca caliditas: z cō
parate humanis corporibus inueniunt calidiores illis
que videntur illi calidiores. Et sic potest esse semen apy
coniunctū cuz semine melonis: z fit fortius in operatio
ne qz apy soluz in corpore humano: z quādo medicū
subtiliter cōsiderauerit hoc non medicabit cuz simplici
medicina. Et hoc pparatio inuenit in cōpositionibz anti
quoz: sicut in oximelle seminz: qz cōsiderauerunt cum
acetō fortificare scōaz operationē mellis: idcirco lauda
uerunt illas medicinas simplices: quaruz sic dēde vtutes
adiuant qe adiuuāt. qz in primis sunt cōtrarie sicut
de ieros: z de alijs simplicibus medicinis. Et in summa
iumentū istius pparationis: nō est nisi in secūdis vir
tutibus z tertijs. Et qz inueniat scriptuz in dictis anti
quoz: non tamē ostēderunt rōnez. Sed nobiles viri filij
Auenar cōtestificati sunt hoc: z illi tunc qd debet attri
bui sciētia medicine. Et tertia necessitas cōpositiois
est vt ponat in medicinis purgatiuis aliqd ad refrenan
dum: vt non ledant membra principalia. Sed aliq po
nuntur medicina ad dulcorandū medicinā que hz multū
lapōzē: z ad hoc vt sit amabiliōz nature: sicut sunt con
fectiones que sunt cum melle z succharo: qz in mltis
locis sint scie nostre intentioni: sicut in medicina qua
querimus frigiditatē z siccitatē. C. Puci. Itaqz diximus
modos necessitatis cōpositionis simpliciū medicinarū.

I De mensura et proportionibus medicinarum simplicium
compositas ingredientium. Cap. 58.

DEINCEPS volumus dicere preparationem
quantitatis simplicis medicine que ponitur in compositione
medicine. Et hoc duobus modis fit. Unus
est propterea: quod nos non damus ex medicina simplicis
quancumque quantitatem: sed quantitatem determinatam: quod
facimus propter fortitudinem medicine aut eius debilitatem.
Et debemus hanc eandem viam inspicere et in compositione: hoc
est quod debemus ponere ex forti paucam quantitatem: et ex
debili multam quantitatem secundum quod ordinatum fuit in thesiaca.
Alter est quando in una medicina composita simplex medicina
habet ultimam inuamem quantitatem et alie que ponuntur non ponuntur nisi
propter ipsas: sicut sunt troscisci de lacca et alia composita que
ab una rerum intrantium noiantur: et ponitur plus de illa. Et potest
esse ut non ponatur in una composita alicuius medicine simplicis
multa quantitas nisi propter inuamem multam: quod est in ea.
Et potest esse ut nos ponamus multum ex medicina composita propter
remotionem membrorum. Et hoc fit propter debilitatem medicine
compositam illi membrorum: et potest esse ut iste cause fortificationis
adiuvetur: et potest esse ut una resistat alteri: sicut quando
coniunguntur in una medicina res multi inuamem cum debilitate earum
et remotione loci. propterea si sunt ex illis que
sunt multi inuamem debemus ponere multam quantitatem: et
si sunt pauci inuamem debemus ponere exigua quantitatem:
et maxime quando coniungitur cum paucis inuamem multum nocuerit:
et quando est media inter paucos inuamem et multum erit media
inter multum et paucum. Sed id quod quantitas medicinarum laxativarum
non potest ferre multam quantitatem augmenti et diminutionis: sicut
ferunt alie: et nobis necesse est in compositionibus earum uti duabus
rebus. Una quod debes accipere de unaquaque illarum unam dosim.
Et postea dabis ex illo operationem unam illarum ad totum: hoc est si erit
quatuor medicine dabis quartam partem.
Altera est: quod tu debes accipere ex dosi integra uniuscuiusque
medicine aliquid secundum operationem unam medicinarum compositarum.
Et id quod una ex rebus que magis necessaria est medico in compositione
medicinarum est ut sciat in quo gradu est medicina composita in primis
virtutibus secundis et tertiis si sciri possit. de hoc volumus loqui.
Et dicimus quod quando homines vult scire gradum medicine compositae
ex quantitatibus medicinarum simplicium: primo debet facere hanc distinctionem:
hoc est quod ipse est ut euadat medicina composita ab una duarum rerum:
aut ut sint medicine simplices ex quibus est composita unius generis.
Id est ut sint omnes calide aut frigide: aut humide: aut sicce: aut sint
ex virtutibus secundis: hoc est ut quidam sint calide: quidam frigide:
quidam humide: quidam sicce. Et est prima pericula non euadit ab una
duarum rerum: hoc est aut ut sint ille medicine quas diximus esse unius
generis: hoc est ut sint in uno gradu calidi et sicci: aut una habeat egressum
super alteram: ita ut una sit temperata: et altera sit calida in primo gradu:
et alia in secundo: et alia in tertio: et alia in quarto. Et pars secunda
est non euadit ab una duarum rerum: aut ut ille medicine que sunt
in eodem gradu sunt in uno gradu trietatis: aut una habeat egressum
super aliam in illa trietate. Unde si una sit calida in tertio gradu:
et alia frigida in primo: et alia sicca in secundo: et alia humida in primo.
Et aliquid accit ut coniungantur omnia hec quatuor in una medicina.
et cognitio simplicis dabit tibi cognitionem compositi. Et via speculationis
in prima pericula quam diximus quod virtutes medicinarum sunt in ea
in uno gradu et in uno gradu est: ut apparet: ut esse debeat gradus
puncti totus in uno et eodem gradu quo est una singularium per se
saluo ut non aegrotat amixtione: et una forma que esset comparatione corporis
humani calidior: aut frigidior: uniuscuiusque simplicium per se:
maxime in medicinis que diu stat perfecte antequam eis utamur:
et forte ero presertim in fine quod hoc accidat in pluribus compositi-

tionibus. Sed quando erunt medicine trietatis in uno gradu trietatis: tunc de necessitate una vincet alteram: et erit medicina
temperata: saluo quod earum quantitates sint illa quantitas in qua
possit esse ille gradus virtutis: quod nulla medicina que est calida in primo gradu:
aut secundo non est sicut in omni quantitate accidit: quod est: quod cum mel sit calidus in secundo gradu:
et sandali sint frigidi in secundo: mel vincet sandalum si ex melle comedantur
due vinee: et ex sandalis. Unde si due mellis non vincet duas sandalorum.
Sed si medicine non sunt trietatis in eodem gradu trietatis: sed erit gratia exempli
una frigida in primo gradu: altera calida in tertio: et alia frigida in secundo:
et alia calida in quarto. manifestum est quod frigida remittit ex calida
secundum quod est in gradu frigiditatis in uno gradu: aut in duobus.
hoc est: quod res que est frigida in primo gradu: aut in secundo ad calidum in secundo et eodem modo
que est frigida in secundo reducet calidum in quarto: ad calidum in secundo:
et semper erit victoria secundum unum gradum: quod illa que est frigida in secundo
reducet illam que est calida in tertio: ad illam que est calida in primo:
et totum hoc est quod quantitas medicinarum est equalis: et non intendas
equale in potest: sed equalis in virtutibus. Et hec quantitas est in primo gradu
graduum in quibus manifestantur operationes medicinarum in corpore humano.
Et si diversificantur virtutes contrarie secundum magis et minus. Et diversificantur quantitates
secundum plus et minus: hoc est si quantitas medicine debilis erit multa:
hoc est duplici quantitate fortis: tunc remouebit ex forti gradum unum
ultra gradum quem remittit propter qualitatem. Unde si habuerimus unam medicinam calidam in tertio gradu:
et aliam frigidam in primo: et que erit frigida in primo erit duplicem
quantitatem eius que est calida in tertio gradu: ex gradibus in quibus
manifestatur operatio illius medicine in corpore: tunc remittit secundum quod dictum est.
Sed si erit tripla in quantitate gradus operationis reducet ipsam
ad temperantiam. Et si medicina calida aut frigida erit minoris quantitate
quantitate prima non curamus de ea. Et si fuerit tripla: hoc est si medicina fortis erit ipsa
que multa est in quantitate: plus quam sua quantitas prima in gradu
operationis: et debilis remanebit in sua quantitate prima: tunc debilis non
remittit ex forti nisi secundum comparationem illius quantitate. Unde si erit
quantitas ex forti dupla sue quantitate prime in gradu operationis: debilis
remanebit in sua prima quantitate: hoc est quod debilis erit calida in primo gradu:
et fortis erit frigida in tertio: tunc calida non reducet frigidam in tertio
ultra ad secundum: sed reducet a tertio media mensura a tertia ad secundam.
Et causa huius est: quod quando duplicat prima quantitas medicine: tunc duplicat etiam
qualitas: et egreditur ex gradu suo in caliditate aut frigiditate ad alium gradum.
Ideo quando tu inuenis unam medicinam que erit frigida aut calida in tertio gradu:
erit duplicata eius prima quantitas in gradu operationis: ipse interficiet de
necessitate sicut interficit venenum. Sed medicine que sunt in uno gradu: siue in uno genere
virtutum: iterum est ut medicina que est debilis virtutis remittat ex forti: id est
dedimus causam huius. Sed adhuc necesse est ut intelligas hoc secundum viam quam dicemus. hoc est: quod medicinarum
que sunt triarum virtutum una non remittit vel alterat alias: nisi secundum quod habet de qualitate triarum. Quod est: quod
medicina que est frigida in primo non remittit eam que est calida in secundo: nisi secundum superfluitatem quam habet:
hoc est unum gradum. Et idcirco de necessitate est quod ex medicinis que sunt in uno genere virtutum debilis remittat ex forti
secundum comparationem in medicina debili ad suum contrarium de maiore illa que est in medicina forti. ubi gratia
frigiditas que est in medicina calida in primo gradu est maior comparata in calidiori qui est in ea: quod illa que

est calida in secundo gradu. Et frigiditas que est in medicina que est calida in tertio gradu est minoris compositionis suo calori quam frigiditas que est in calida in secundo gradu. ergo medicina temperata in medicinis que sunt in uno genere virtutis est propinquior ad remittendum eas quam est frigidior earum propterea quia compositio proprietatum in ea est propinquior compositioni temperantie: et post illam illa que est in primo gradu: ideo quia unus proprietatum est debilius in illa: et post illam illa que est in secundo: eo quod unus proprietatum est debilius eo quod est in illa que est in primo gradu: et minoris compositionis. et post illam illa que est in tertio gradu. propterea quia proprietatum quod est in illa est minoris compositionis ceteris alijs. si enim misceamus unam medicinam temperatam cum alia que sit calida in secundo gradu. non habet virtutem secundum naturam reducere ipsam ad primum gradum: ideo quia illa que hoc debet facere necessario erit frigida in primo gradu: sed hoc reducit eam ad rem que non attingit hunc gradum. Et si misceamus cum illa que est calida in secundo gradu medicinam calidam in primo gradu. remittet etiam ipsam: sed minus etiam quam temperata. propterea quia compositio frigiditatis ad caliditatem calide in primo gradu est minor compositione quam est ad temperatam: sicut est in temperata minor compositio quam in illa que est frigida in primo gradu. propterea ipse est medicine temperate ut remittat eam que est calida in secundo gradu tantum quantum remittit illa: que est frigida in primo gradu. Et etiam est impossibile calide in primo gradu: ut remittat eam calidam in secundo tantum quantum remittit temperata. Et sic est impossibile ut remittat calidam in secundo gradu: ex calida in tertio gradu tantum quantum calida in primo gradu. Et adhuc plus temperata aut frigida in primo gradu.

Sed quia medici non viderunt neque consideraverunt in his duobus: quod qui nos misceamus unam medicinam calidam in primo gradu cum alia calida in tertio gradu: ipsa reducit ipsam ad caliditatem in secundo. Quia ego scire de ista que est calida in tertio gradu: unam que est frigida in primo: ad quem gradum reducere. Si diceret quod reducat ad secundum gradum. Rude. ergo calida in primo: et frigida in primo: reducat calidam in tertio ad unum gradum: et hoc est vanum. Et si dixerint quod frigida in primo gradu reducat calidam in tertio ad calidam in primo. Ergo respondeamus quod frigida in secundo reducat calidam in tertio ad temperatam. et hoc est ita impossibile sicut aliud. et iste error puenit a putatione scilicet. Et posuit hunc errorem hoc quod dicit Alkindus: quia ipse fecit unam compositionem tractatum: et in illis credidit dare cognosci nam medicinarum compositionum. Et voluit hoc demonstrare per partem algorismi: et misce: sicut fecit ille qui speculat res per accis. Et dicit quod compositio quatuor graduum medicinarum est compositio duplex: ita quod quartus gradus deveniet ad quadruplicatum. propterea quod ponit primum gradum duplicem temperantie: secundum duplicem primum et tertium duplicem secundum: quartum duplicem tertium. Et erat ei sufficiens dicere quod secundus esset duplicem primum: et tertius triplum: et quartus quadruplum. Et sic intellexerunt medici in ordine graduum ad hoc ut essent equales: quod caliditatem sensibilem corporis posuerunt in primo gradu: et ab hac devenierunt ad medicinam que est remota ab illa tantum quantum fuit remota illa a temperata: et posuerunt illam in secundo gradu. Et istud sine dubio est duplicem primum. Et post hoc devenierunt ad medicinam que est remota a secundo tantum quantum est remota secunda a prima: et hanc posuerunt in tertio gradu: quod triplicata est: et sic fecerunt in quarto gradu: sed secundum Alexandrum est necesse ut ponant secundum gradum in excessu super primum duplicem excessum quem habet primum super temperatum: et tertius super secundum duplicem excessum quem habet secundus super primum. ergo medicine que erunt in tertio gradu caliditatis necessario interficient: et magis que erunt in quarto. Et quod possunt tolerare corpora medicinas que sunt in .xviij. gradu. Et adhuc ponamus quod ita sit latitudo quarti ad tertium non est

proportionalis latitudini secundi ad temperantiam: et tales latitudines deberent poni in gradu. Et similiter latitudo que est a secundo ad tertium: et secundum illos ordines graduum non sunt equales. Et non possit esse maior error in hac arte quam iste: ideo quia res in qua intelleximus in primis conservare ordinem excessuum virtutis unius super alteram esset occulta nobis: nec ipsam cognosceremus. Et error Alkindi fuit quando posuit rem que est in primo gradu duplicem temperatam in qualitate calida aut frigida. et hoc fuit causa: quia secutus fuit comparationem duplicem. Et est dicendum quod illud quod intelligit Galenus in primo gradu est quod habet excessum super temperamento in una parte ultra ipsum. et secundum hoc quando compones compositio duplicem excessum graduum non erit necessarium quod medicina que est in quarto gradu sit duplicem super medicinas que est temperata sexdecim duplicibus vicibus. Et quod dicitur Galenus significat hoc quando dicit: mea intentio est in primo gradu. illa res que manifestatur sensui et permutatione corporis: quia esset intentio Galeni quod primus gradus esset duplicem temperati: permutatione que manifestatur in corpore a medicina non esset principium permutationis. Et contemplare bene hec verba si sunt veracia: et non consequeris consuetudinem populi qui sequuntur consuetudines medicorum novorum. Ducusque diximus preparationes quibus homo potest cognoscere naturam medicinarum compositionum: et componere eas per viam cognitionis primarii virtutis: quia etiam secunda et tertia graduum: quod non fecerunt alij medici: et est querendum.

De cognitione medicinarum compositionum per experientiam. Cap. 59.

POSTQUEVAM compositio medicinarum est inventa secundum rationem: virtus prima secunda et tertia medicine compositae scitur secundum rationem. Querimus si experientia habet aliquam inventionem in virtutibus medicinarum compositionum: sicut habet in virtutibus medicinarum simplicium. Et dicimus quod prime virtutes secunde et tertie non indigent experientia in composito: eo quod sunt innate ratione demonstrativa. Sed si possibile est in medicina composita facere aliquam proprietatem: propter conjunctionem in hoc habet experientia magnam inventionem: propterea quia quedam proprietates est que habet convenientiam cum compositione medicine: et quedam non: et illa que non habet convenientiam invenitur in maiori parte in complexione naturali non artificiali: quibus non sit remotum innere proprietates in medicinis: quarum complexio facta fuit tempore longo: propterea quia complexio magis est in illis confirmata. Et ideo dicit homo quem tu scis quod maior pars operationis theriacae provenit a proprietate consequente totam substantiam: et dicit quod nos non debemus mutare aliquid ex receptione quam facit Andromachus. Sed nolo ei credere: sed volo addere ad theriacam multas medicinas: que non erant note illo tempore: ut de vnaquaque faciam probationem. quare ipsam addidero sicut est lignum aloes et ambra et gariofilum. Et postquam bene declaravimus preparationes compositionum: loquendum erit de manifestioribus medicinis compositionis: et ponenda est causa illarum compositionum: et hoc faciemus in libro futuro. Et quamvis hoc non sit nobis multum necessarium: nascitur tamen inde aliqua perfectio: et quemadmodum musici quando dederint principia vocum et tonorum: et species compositionis illorum: loquuntur postea de instrumentis musicis magis manifestis: ad hoc ut eorum scientia sit magis manifesta: ita et nos faciemus. Et deus nobis consentiat pervenire ad perfectionem ultimam: que beatitudo sempiterna appellatur.

ExPLICIT liber quintus: qui fuit de cibis et medicinis.

E.

F.

G.

H.

I Incipit liber Sextus: qui est de regimine sanitatis: et est continens capitula decem et octo.

C De fine artis medicine.

L ap. primū.

SCIAS qd finis penes philosophum dicitur tribus modis. Unus est ad quem res necessario tendit: et hoc absolute dicitur finis. Secundus est sicut forma dicitur esse finis materie: et hic appellatur finis perfectionis entis inseparabilis. Tertius est ut eo existente stant res per ipsius ordinem.

Et hic finis causam appellatur: sicut dicitur exemplariter quod forma est finis vasorum quod per eas sunt. Et finis artis medicine veraciter in primo modo et tertio dicitur. In secundo vero largo dicitur modo. Sed hec particula quod incipimus non est nobilior duorum finium quod inter in hac arte requirunt. Et hec adhuc in duas diuiditur partes. Una est qualis sanitas debet perscruari. Secunda est qualis remoueat preparationes quod inducit in corporibus egritudines futuras: et hec est pars media inter conseruationem sanitatis et egritudinis remotionem. Et scias quod hac sententia non valent nostra corpora tueri: nisi a corruptione quod eis per accidens fit. Et hoc plurimum accidit propter superfluitates ciborum quod in nostris corporibus aggregantur. Quod est: quia manifestum est quod non quolibet regimine: aut cibo quilibet homo vitatur: corpus sanum remanebit semper. Et hoc est vniuersum electuarium quod in hac reperitur arte: et si hoc non esset hec ars sufficiens non diceretur. Et idcirco bene diffinitur ille qui ipsam ingressum diffinitur. Dicitur quod medicina est ars operatrix: quod inuenta est experimētis: et ratione conseruans quidem sanitatem: et remouens egritudinem.

Diffini
tione p quo
vide p b.
trac. 2. c. 1.

Et hec est veracior diffinitio quod in aliquo libro alicuius auctoris sit inuenta. Et quis diffinitio hanc sit completa: non tamen est declarata: et est quod diminuta: quod ille non manifestauit ex quo genere esset: quod omnes artes ministrantes quod super naturam dominantur: aut quod ipsas manifestat tribus sunt modis: aut erunt sicut supersistentes absolute qui formam vel materiam non faciunt sed precipiunt: aut efficiētes absolute quod non precipiunt sed faciunt formam in materia existente preparata: aut sunt medijs: hoc est ut sint in parte efficientes: et in parte supersistentes efficiētes in eo quod faciunt formam: supersistentes in eo quod manifestat materiam: et precipiunt super illam. Exemplum horum trium. Primum est patronus qui regit nauim: et magister qui lignamina incidit: et nauim facit: et secundus est et tertius quod construit ipsam: et ordinat et precipit. Et hec vbi optime declarauimus modo in commento super secundo philosophorum. Et scias quod ars medicine est de genere earum quod sunt efficiētes absolute. Quod est: quia dat formam quod complens nostre operationes naturales. Materia existēte preparata: et hec formam dare non potest nisi secundum aptitudinem materie: aut nature: et hic est finis quesitus qui est ad vocandum artem ut plurimum loco conueniēti suo subiecto. Et hic assimilatur regimento hanc quo regi debet temperate complexionis: quo bonum puenit ad finem naturalem sue vite: et ad mortem puenit naturalem quod propter dominationem fit frigiditatis et siccitatis super membra principalia.

Sed hec ars non debet finem transire: quod si hunc finem doceret transire posset esset hominibus viuere semper: huius impossibilitas est manifesta. Et causa quod prohibet hanc ars circa finem subiecti sanabile finem non consequatur est similis cause. Quod etiam alie artes circa sua subiecta: aliquando finem laudabilem non habent: sicut in regimine exercitantiū et transferentiū: et agriculture. Et Rasis assignat causam in vno librorum suorum: et est quod iste res supradictis multis indigent medijs ad hunc finem: quem nobis ipse dare existit. et bene dixit: tunc dictum ipsius fuit diminutum: et idcirco additione ut melius declaratur. Et est hoc verum quod hec ars aliquando deficit in indiuiduis propter males preparationes quod sunt in ipsis. Quod est: quod non est impossibile ut sint duo homines vnius eiusdem temperate complexionis equaliter: et vterque vno regimine: et vnus istorum

deueniet ad meliorem finem quem consequi poterit per ipsius nam. In alio vero in eodem regimine existente mali generabunt humores quod mortem inducet. Et causa huius est: quod in eius complexionē est mala preparatio fixa quod est causa ut in ipso hec malitia generetur: quibus hac preparationē ignoremus. Et causa huius? ignorantiē est: quod in naturis tot sunt preparationes fixę: ut eas per signa cognoscere nequeamus: et hoc accidit propter preparationis infinitatem: sicut in naturali philosophia est declaratum: quod ubi dicitur quod quilibet materia habet accidentia propria et fixa in ipsa sine accidentibus quod manant a forma. Et hec accidentia quod sunt in materia sunt cause multitudinis varietatū quod in naturis indiuiduorum inueniuntur quod admodum accidentia propria forme sunt cause multitudinis varietatū quod in moralitatibus indiuiduorum inueniuntur: quod in sensibilibus particularibus indiuiduorum manifestis quo ad nos comunicent. Ecce aliquantulum egressi sumus ordinem librorum nostrorum: non tamen propter hoc minus sequetur inuentionem: quia hic remouimus vniuersum dubium quod multi sapientes scire affectant. Demum ad nostrum reuertemur propositum. Et dicemus quod illi qui dicunt quod illi qui regunt finem quod hanc dicit in regimine sanitatis: penitus ad bonum finem terminantur: ne sciunt quomodo cognoscit finis huius artis aperte suorum passionum. Et isti via medicorum ignorantiam sequuntur. Sicut illi qui dicunt quod dies hominum sunt numerati: quod non est impossibile ut homo temperate complexionis bono regimine regatur: et propter hoc diutius non viuet alio qui malo regimine potest. Tamen hoc rarissime accidit et ab accidenti remoto hac arte incorruptionē non adducit: nec ipsius nobilitatem aliquo modo perscrutari: etiam minorum partem. Quod est: quia gradus hanc rerum non est nisi gradus causarum efficientium solus. Sed quia iste cause manifestus cernuntur: et medicis quod omnes egritudines ipsi adaptantur. Et si aliqua accidit egritudo quam non precesserint hec cause dicitur quod hec a diuina voluntate preceat. Et quia hec vbi vulgaribus placet nolimus ea vituperare. Et postquam sufficiens locum finis de inuigamento huius artis: demum volumus loqui de causis quod nobis per accens corruptionē adducunt: quibus repugnare possumus per hanc artem: et solus sunt cause efficiētes. Si istarum quod tales sunt quod ipsarum custodiendi modus per se manifeste per se: sicut conuulsio: incisio: passio: et similia: quod ab istis ut plurimum possumus abstinere. Sed de illis quod de necessitate nos inuolunt et sine nostro velle de his est dicendum. Et dicimus quod cause quod accidentia corruptionis sunt aeris punitio: et inconueniens exercitiū: sicut artium laboriosarum et cibi et potus: et accidentia anime: et vniuersa quod adducunt malam complexionem materiale vel non materiale. Et quod ab his per dietam cauere possumus aut medijs eorum tenendo sicut in conseruatione sanitatis medij reperitur. Quod hoc dicimus quod impossibile est sanitatem aliquo modo perscruari nisi per cibos temperati cibi et quantitatis: et similes receptos et per motum et quietem et per superfluitatum euacuationem: et per aptum aerem cum accidentium remotione que ad malam complexionem adueniunt. Et melior modus ciborum est ut comedatur secundum modum medicalem. Et scias quod superfluitates per modum fricationis exercit: balnei: et medicine euacuantur. Que omnia ingrediuntur in genere differentie preseruatione ab egritudinibus futuris. Et quāuis hoc mirabile videatur: incipimus a fricationis specie: et ipsius inuentionem dicimus. Et de speciebus

O De operationibus somni et vigilie. Cap. 5.
OPERATIONES somni in corporibus sunt
digressio et humectatio. Et vigilie operationes sunt dis-
solutio et presumptio et attractio caloris intrinseci ad
partes extrinsecas. Et casus somni et vigilie dicitur secundum modum plie
in his que precesserunt. Sed quoniam superfluit somnus calorem extin-
git nalenr: corpus inducit ad tumentia disponere. Et quoniam
vigilie exuberat corpus desiccatur: et calorem dissolvit nalenr:
et calorem accidentalē incedunt. Sufficit illud quod dixi-
mus de rebus: quarum memoria precedere debeat.

De regimine corporum: et primo corporis tempera-
tati. Cap. 6.

D E INCIPES narrandum est de conservatione sa-
nitatis vniuersaliusque. coplonum. Et vbi nobis ut a
tempata incipiamus. Et dicamus quod in illa qua non
est necesse nisi arbitrari temperamentum ciborum exer-
citiorum: fricationem balneorum somni et vigiliarum et accitium
aie et circulatoriarum: vel aerē temperatum. Et hoc in corpo-
re opatio appellatur per modum doctrine et opinionis. Et hic
errauerunt illi qui non credebant artem medicine in preservatione
sanitatis coplonis tempate habere ingressum: eo quod creder-
bant ipsas esse opinionem solum in parte curatiua. Et vere per cu-
ratum in coplone temperata natura non est: et si casu ptigeret:
raro tamen esset. Et quis dicat Galenum in conservatione sani-
tatis optime compositionis medicinalium non indigeamus: tamen in
preservatione eiusdem in longo tempore post natiuitatem idem idem ta-
lis indigere vbi eo quod ea que sunt ipsius natura sunt. vbi exercitium
balneum: et alia similia difficillima esse videntur: et etiam apud illos
qui opinantur quod finis hominis sit sanitas per sollicitudinem tempo-
ralium gerendorum: et penes istos hoc difficile esse videtur: quoniam magis
est difficile penes istos qui opinantur quod hominis sanitas est
ipsius finis per artem perfectionem. aut ut aliqui insensibile bea-
titudine perscrutantur: tamen hoc certum non est nisi penes paucos.
Sed multi opinantur non tamen sunt ex hoc certum: nec curare vi-
dentur per victoriam partem malis. Sed quis huiusmodi regimine diffi-
le inueniat: tamen volumus ab eo separari: quoniam de eo breuiter lo-
quemur. ga. Aui. multi de his dixit: et sufficenter determinat.
Et dicitur quod Galen. sentire videtur in regimine coplonis tempe-
rate quoniam idem natura nascuntur: ut sal triu super corpus eorum spar-
gat: ut eorum corpora per extrinsecum aduenientia iduerent. Sed
quod mihi melius videtur est quod super eorum corpora ponatur res non morosa
catina sic oleum de gladiis: sic dicit Auezoar: et quasi eadem
opinionem facit quia Galen. dicit facit saltem: et melius: quia mordaci-
tatione non habet. Et precipit ut alio non cibent nisi lacte. donec
eius dentes oriantur: quod scilicet est quod necesse est cibum esse silez cibatorum:
nam lacque nate pueri est silez. et quod iste est cibum quem eide natura pre-
parant. Et post dentium ortum precipit ut grossiori cibo utantur
et humido. Tamen ut nutritur a malis abstineat cibis et ut exer-
citio utatur tepato: et a coitu elogeat. quia coitus sanguinem puo-
cat mentium: et saporem et odorem lactis pmutat. et ut oī die i
aqua tepida balneetur: et in aere temperato: ut horripilatio tempore
balnei non adueniat. Et Galen. sentit: ut si in domo balnei fiat
et ego dico quod si aer est tepatus non opus habet in caxa balnei fiat
et non balneetur nisi cum veteri a lacte vacuo existit ad huiusmodi ci-
bus ad membra indigestus non attrahatur. Et fiat post longum
somnia: et cume moroso loco exercitio existit: et a rebus eis terro-
rore et tristitia inferentibus preseruetur: ut eorum natura ad pigri-
tiam non conuertantur. Et ut calor ipsorum naturalis in ipsis non sus-
focetur. et dulces cantus: et dulces soni: et oīa que ipsos letifi-
cant sunt congrua. ut eorum naturalis calor accrescat. et ipsorum
asales virtutes confortentur. Et si indigent pulchris formis
et figuris. Et maior lesio per quam pueris accidit est: aut per
calorem aut frigus aut terrorem aut alia extrinsecas: si mo-
do pueri regi debet donec deambulare ceperint: hoc est
vbi ad annum tertium. Et abinde exercitio oī die utatur.
et post exercitium fricatione: et post ipsam balneo. Et
plus debet cibari cibo in quietate et quietate temperato. Et

iterum cum cibari voluerint ista eadem sibi ordinentur. Exer-
citium tamen eorum excessum non debet habere: ut per ipsum
eorum corpora non desiccetur: et ne per hoc eis augmen-
tum prohibeatur: et in aqua frigida balneari non debet. ga.
aqua frigida cremendo resilit. Et hoc regimen tribus se-
primariis annorum seruet. Et scias quod vniuersum et cernis sunt
mala. quia eorum capita replent: et malo calore calefaciunt
eos: et mentem ipsorum perturbant. In tempore vero iuuentutis
bonum eis et utile existit: eo quod tunc in eis due chose ma-
nifestantur. vbi rubra et nigra: vna per naturam: alia vero per
accidens: vbi utrumque cernis istis duabus resiliunt cholericis: et
eas a corpore expellunt. melie vero a tota specie resiliunt.
Sed choleram rubeam per vniuersam educunt: et membra hu-
metant: in quibus siccitas superuenit. Uniuersaliter
cibi inueniuntur subtiles esse non debent. Et ex melioribus cari-
nibus quas comedere debent vel pnt sunt carnes perdi-
cum cum medulla panis preparate. Et ab herbis oibus et
fructibus humidis abstinere debent: videtur mihi quod ho-
mines talis coplonis et qui talis regimine regunt sunt pa-
rati physica scientia recipere per naturam: vna ex tribus
perfectionibus quas dixit Alexander necessarias esse
Philosopho videntur habere: post vero tres septimanas
eodem regimine regantur. Sed post digestionem panis exu-
antur: et cum oleo fricentur dulci: et fricatio sit mollis et leni-
ta ut duriciem non operetur: et si fricatio est necessaria ut
corpus bono exercitio appareat. Et si ante fricationem exer-
citium inchoarent: possibile esset ut ex hoc poro oppilarentur
propter superfluitates que exiti prepararent. Et
oleum oliue calidum necessarium est: quia duritiem remouit
et superfluitates dissolvit. Unde illa mollia esse dicitur:
ne contagio carni illa lesionem possint inferre. Et frica-
tio quidem a superiori ad inferius et ab inferiori ad su-
perius. et ex latere ad latere: et extrinsecum ad intrinsecum. Et
hoc agendo ab omni parte poro apinuntur. Et aer in quo
pauinos exiit dicitur esse silez aeri veris: ad hoc ut superflui-
tationes mensurate efficiantur. quod est: quia frigidus aer
eioni resilit: et calidus superflua operatione operatur.
Et ideo temperatus aer ab oibus vel a pluribus postu-
latur. Et post fricationem superadictam aggredi exercitium
mediocre inter debile et forte: et velox et tardum: quoad-
modum est ludus parue balles. sicut dicit Galen. in libro que
de balla coponit: quod est. quia ludus grosse balles qui
pedibus perscitur non laudatur: quia fortis est et efficitur cum
timore. Et hoc exercitium perscitur donec anhelit
elenetur: et corpus roari incipiat: et tumor ipsi diminui
incipiat. Tamen dicit Galen. hoc quantitas exercitii ab exer-
citantibus non cognoscitur nisi sedo aut tertio die: ita quod erro-
re cognito ab ipso consentit corrigere si exercitium superfluum
fuerit vna die sequenti diminuetur. Post hoc vero anhe-
litus retineatur sicut quod possibile est: quod est quia retinendo
anhelitum naturalis calor fortificatur: et poros aperit: et per eos
superfluitates expellit: quoadmodum illi faciunt quod foramina
dilatare intendunt: ga. exufflando foramen aperit: et dicitur
strictio esse cum extensione musculi pectoris ac diafragma-
tis. Sed extensio musculi ventris parua dicitur esse: quod est. quia
per hanc extensionem superfluitates pectoris: et pulmonis ad
membra nutritiva expelluntur: et per extensionem musculi ven-
tris superfluitates que in ipsis sunt: et que ab illis transmi-
se sunt inferius expelluntur: et quod huiusmodi diafragma debile a stric-
tione anhelitum penitus ablineat. ga. tunc superfluitates ad
cerebrum mitterentur: sicut videmus in sufflantibus in infirmitate:
ga. ipsorum vene inflant in facie: et ipse facies rubedinem ad-
piscunt: et hoc accipit per humorum et spirituum ascensum ad
caput. Hoc facto fricatio fieri debet que eldalic dicitur.
Et hec fricatio multa debet esse: ad asperitatem decli-
nas propter duas intentiones. Una est ut superfluitates
subcutanee emundentur que ab exercitio sunt transmis-
se: et

A se: z alia ē vt corp⁹ solidet: z vapores boni retineant vt ab his q⁹ ab exercitio accidunt: nō alterentur. Jte qdē opationes que circa corpus exercentur interpolationē regunt z gerūt. Sed fricatio simul ac velociter fieri dicitur sicut dicit Gal. ga si totū corpus mandilib⁹ sit z semel fricari posset vtilius esset vt superfluitates sit z semel a corpore exbalarēt: z hec fricatio vt dictūz est cū oleo dulci dicitur fieri. ¶ Iuuenes autē q⁹ hāc hnt cōplonē q⁹ puenierint ad quartā septimanā annozū in aqua frigida balneari debent propter solidationē raritatis in eozum mēbris ab exercitio derelictis: vt calor propter exercitiūz sparsus aggregetur z ad suū propriū tenorē reuertat opōnes suas itegre adimplēdo: z eodē mō hic aq⁹ q⁹ frī frigida quēadmodū in exercitiis a balneo postulat. aq⁹ vō ita nimia frigiditātē nō habeat: nec ē in ipsa tēperāna adesse dicitur q⁹ est. q⁹ frigida vt nix mēbra ledit: z renūscit frigida nīam intētionē nō hz: z hec balneatio subita dicitur ēē. Sed in balneatione vt ablutōe capitis aq⁹ frigida idigēz speculatioē. Et q⁹ Gal. fuit de ea locut⁹ nō posuit sufficientes cōditio nes: nec de ea ego dubito: nisi ga caput ē mēbrū fridū p nām: z in summa vtrū deat balneari aut nō: dico q⁹ non. Et post hec oīa cibari dicitur landabili cibo sic carnibus gallinē: z pane pfecto vt dicitur est pparato: z carnib⁹ edimis: z annalis agni: z vituli lactētis. ¶ Hora vō cibadi erit cūz oēs digōnes fuerint celebrate. E fm shiam dicētis q⁹ hō bis i die cibet. erit necūz: vt bis exerceat: z bis balneet. ¶ Et Gal. dicit q⁹ gda medici dicūt q⁹ dnt ter in die celebrari: z hō eīdē placere vī de q⁹ nō modicū āniroz: qd ē. q⁹ si hoc fiat ter: z hōz cū tertiā scionē hēbūt: qd ē. q⁹ cū corpus iuuenis h regimie vtētis sit fortis nāe: z bone digestiois nō idiget vt ipi⁹ cib⁹ tertiā digōne diuidat: z hec partitio nō cōuenit nisi senib⁹ z debilib⁹ nāz: vt idem ipse Gal. refert. Et si aliquis diceret q⁹ hūis partitiois necessitas p pziā necessitatē sequeret: inde error puenit q⁹ contrariū hz vep: qd ē. ga necessitas partitiois horaz exercitiū z balneopsequit necessitatē ptiōis horaz ciboz. Tū noui medicisentiūt q⁹ cōueniētia tēpora comedendi tēperatis cōplonib⁹ sunt vt trib⁹ vicib⁹ duob⁹ celebrat dieb⁹. Et si fr exercitiū z balneū debet fieri trib⁹ vicibus duob⁹ dieb⁹ z isti mihi vident veritati magis appropinquare: z ē mirabilis Auenzoar huic assentire videtur.

C De regimine corporis tēperati per coitum. Cap. 7.
T COITVS huic moderato vsu cōueniēs existit ita vt p hoc eīdē nihil accidat ex eis q⁹ pter naturam sunt: z hoc non cōcedim⁹: nisi ga sperma ē vna superfluitas pparata a nā. vt expellat sicut alie superfluitates: excepto q⁹ se bona est: z ideo propter parū errozē euacuationis ipsi⁹ sit magnū nocumētū: z plurimū sapientū prohibent vsu coitus in cōseruatione sanitatis. Jtē si exercitiū est aliquo modo cōueniens post coitū illud est nocumētū coitui repugnans. Et ga coit⁹ defiecat corpora z virtutes debilitat: z euaporat corp⁹: necesse est vt fricatio que post coitūz sit hec nocumenta coitus recompenset. Et necesse est: vt hec fricatio habeat asperitatem vt poros constiperet z membra confortet: z fiat cum oleo multo.

C De regimine eius per somnum z vigiliam. Cap. 8.
T SOMNVS ipsius necesse est ē vt sit tēperatus fm exigentiā nature: z vltra hoc in somno vt vigilia nō cogat nāz. Et hec oib⁹ obseruari dnt nisi in ipsius regimēto cōmiserit peccatūz aut aliud extrinsecū ei non superuenerit. Sed si in ipsius regimēto peccauerit idiget correctione vt repugnet huic per contrarium. v. g. si comedat aliqua stiptica: ex h ventrē habeat cōstipatiū: necesse est vt rebus pinguib⁹ vtat. Et si hoc accidat cibi paucitate: z tps lōgitudine p cōtrariūz

corrigatur. ga plurimū ē cā cōstrictionis supfluitatū est propter rerū extrinsecū carū malā cōplonē: h est caliditas z frigiditatis ob hoc. ga cōseruari ab vīs difficile est: z cum dico hic superfluitatūz cōstrictionē nō solum iterconis z vmeitendo: h totius corporis superfluitates q⁹ ex eo manant sicut ex meatu q⁹ inter epar z fel existit: z inter epar z splenē: z qui puenit ad palatum z nasū: z vtrūq⁹ hec mēbra regimēto dimittunt indigent medicinis has superfluitates euacuantib⁹. ¶ Et scias q⁹ exercitiū ē vna ex reb⁹ q⁹ indigent correctione si in ipso delinquit⁹ peccatū qd maxime in exercitio cōmittitur est illud qd noīatur labagilitas sicut pigritia aut lassitudo q⁹ post exercitiū accidit. ¶ Et iā diximus in his que pterierunt q⁹ labaget qd puenit a reb⁹ extrinsecū sunt tres spēs simplices. vna est vlcera tūa. scda ē extēsiua. tertia ē apōsa: z vlcera tūa est illa q⁹ sit ab humore calido: z sit ēē p retentas superfluitates non dissolutas p exercitiū. aut p humiditates liquefactas ex pinguedine z carne ppter immoderatum exercitiū. Unde necesse est vt medicine adhibeantur: vt has superfluitates euacuent z dissoluant: z hoc fiat fricatione leui z multa: q⁹ hec fricatio propter sui lenitātē nō opilat. immo dissoluit: z quia multa ē: z debet etiā fieri cum oleo calido veteri stipticitate carēte. Et balneo vō magis neciūm est aerem: deinde tepidū aqueū: z cibentibus subtilioribus humidioribus: atq⁹ frigidioribus solitor: z paucioribus q⁹ tate. Et correctio extēsiue debet fieri mollificatione: z idcirco debet fieri fricatio leui cū oleo calefacto i sole: cū oleo anbetio: z cū oleo camomellino inutile non est: z est necesse morari in balneo tēperato: z morā in ipso trahere. ¶ Correctio apōse que cū extēsiue sit: z lesiois sensibilitate: z q⁹ tatis membrū augmētatione tribus efficitur modis. Euacuatione. v. g. infri gatione z mollificatione: propterea indiget fricatione subtili leui z multa: z debet multam attrahere moram in aqua calida vel tepida: z iungi multo oleo tepido: h in estate oleū de befa tegi. i. violacū vtili⁹ existit. Et cibis paucitatis istius spēs paucior debet esse cibo aliarū speciez paucitatis z frigidior. Hec est regimie temperate cōplexionis in estate iuuentutis vsq⁹ ad xxxv. annum.

De diminutione cibi. Cap. 9.

POST HEC vero exercitiū diminui z cibis subtiliari est necesse: z cibi sint humidi aliquantulum ad calozē declinantes: z i seny estate exercitiū fiat equale sicut itineris suauis: z calidis z humidis idiget cibis: z hoc regimen latitudinē hz fm magis z minus in pialitate z diminutione annozū: z tales in vnoquoq⁹ die cibent⁹: z supradictum exercitiū eīdē picipiat: z belneū z fricatio. Et quia in corporibus senus vt plurimū superfluitates gūantur: z non sufficit exercitatio illa superfluitates euacare potenter. necio oportet in cōseruatione sanitatis vt cibis medicinalibus aut medicinis potiantur. Et ppter hoc in principio suarū cōmissionū opz vt rebus humidis reficiant⁹: vt bletis elixis: paratis cū almu ri: oleo z sale: aut in alijs sū pparatis. Cysstere vō lenitiū vltimū eis existit: z vti debent sicibus cū semine vtri ce: z crocoz silibus ante cibūz: z aqua mellis existit vtilis maxime istis qui neq⁹ vinū neq⁹ ceruiciam bibunt: h vinū vtilius potest existere inter alios potus. ceruiciā que sunt ex passulis: meliores ille existunt que ex passulis carentibus nucleis sunt. Et hoc ideo quia res q⁹ nobiliores sunt senibus sunt ille in quibus virtus stiptica nō reperit⁹: eo q⁹ resistent ambabus suis qualitatib⁹: ei quod queritur in eis: z debet esse vetus ceruicia vsq⁹ ad finem sue perfectionis: z color suus sicut color vini. Et ceruicia que in nostra sit terra vetus non appellatur nisi spatio sex mensū transcendat. Et in minori tempore nō est con

Loth. Auer.

N 2

I neniens conseruationi sanitatis: et et vniuz terre nostre no
gppellatur vniuz vetus nisi psequat spatium vniuz anni aut
medij. Et si in senibus sunt membra lesa per naturas: exer-
citium eis conueniens non erit. qz senex cui exercitium or-
dinatur: est ille in quo nalis lesio membroz no est. Et sen-
bus neqz est balneum ter in mense: aut quater. Et iam
diximus qz iuuenes istius coplonis non indigent balneo
ad regimen sanitatis: qz senes indiget eo ppter eoz exer-
citium paucitate: qz regimen semu copositum est ex pserua-
tino et pseruatio. Et dicit istoz duozu regiminoy e in h
qz vnu p sile aliud p dissile fit. Et e neqz senibz vitare ci-
bos grossos inter alias res. Et si contingat eos aliqui co-
medere associet eos rebus subtiliatimis. Sz lac bonu e
senibz venas hntibz largas: qz neqz est vt cu melle vraf.
Senes vo fride coplonis p nam et venas hntes strictas
lacti no appropinquet. C Ducisqz locuti sumz d regimine
teperate coplonis qualr regeda sunt corpora ab infantia
vsqz ad senectute: qz ista regimina sunt loqinqz a possi-
bilitate istius pseruationis: tñ regule sunt ordinate volenti
sua sanitatē cōseruare: et si in hoc deficit: corrigere dz cuz
euacuatibz superfluitates: et cu medicinis opilationes
aperietibus: et putrefactionis apatibus resistentibus.

K De regimine corporum habentium distemperantiam
compositam. Cap. 10^m.

D E HINC volumus loq de regimine aliaru com-
plexionu. Et dicimz qz istozu corporu due sunt spe-
cies. vna e sup cuius membra oia dñaf mala com-
plexio distēperata ex loco et coplonibz distēpera-
tis: et alia e super cuius membra mala coplo dñaf: q in ip-
sis recipit diuersitate. qz sicut cerebrū calidū et siccū fri-
gidus: et h spēs sūi hāl. e deterior pma. et maxime qñ ta-
lis coplo in membris radicalibus sita est. Et regimē istozu
magis est propinquus pseruatiue qz cōseruatiue maxie
in illis quibus membra pncipalia in suis coplonibz sunt di-
scrasata: et h regimē est qñ mediū inter regimē corporoz
que nō sunt lesa: et conditionez aptitudinis qz egritudine
adducit: sicut in corporibz sanis exñtibz in qbus e vñi
signū aut plura qz egritudine pñosticant: et ego narrabo
in hac parte: in eo quod futurū est.

L De regimine corporum calidiorum. Cap. 11^m.

D E HINC volumus narrare de mala cople-
xione simplici: et incipimus a calida. Et dicimz qz
in coplone istozu nō apparet pncipio multa le-
sio: qz eñ iueterat ipsaz siccitas comitat: et sup cor-
pora talū cholera citrina dñaf: et io opz vt eozu exerci-
tium sit facile et suauē cum suauē deambulatione et geta-
tione. Sz qz dicit Hipp. qz corpora calida debent gescere et
non exercitari: nō dz itelligi nisi remisse: qd est. qz oimoda
quies corporis nō ingreditur viam sanitatis. Et ob h ne-
cessē e vt exercitū sit cū suauifricatione teperata: qz qdē
fricatio cremētū efficit in carne. et ipsi fricationi associet
aliqz ex oleis inunctio ex oleis frigidis: vt oleo violato: et
silibus. Et balneum in aq tepida ad hoc vt ex corporibz
eoz superfluitates fumose resoluant. Sz aer balnei eis vti-
lis nō ē: et si postea balneant in aq frida pdest vt corriga-
tur dñū si qd aq cala facit: et eozu resectio sit bina i die:
et si siccitas in eis multum manifestaret tertia resectione
vtantur. Sed spēs ciboz sūi qz dicūt medici dz eē sz sil-
itudine in sanitate pñtis conseruationis: et isti cibi debēt esse
calidi: aut calidiz sic et si volūt eoz coplones alterare dz
fieri p pñti: tñ paulatiz ad h regimē accedāt. Sz dico qz
iste coplones qz exēit a tepamēto ad vñā extremitatum
ipse sunt prime illi pti vt icidat egritudines ex gñe illius
coplonis: et h sit cū supuenit aliqz ea extrinseca: et pp hāc
aptitudinē qz eis ē iueta. dico qz eozu regimē p sile ex to-
to heri non dz ppea qz tales coplones qles iste sunt sūi

vñi modū nō pseruant. imo sunt mobiles vsus egritudi-
nē coplonalem. Et ppter hāc cām intelligere non dēm?
in regimēto suozu ciboz cōseruationē: imo et pseruatio-
nē ad resistēdum ei qd accidere eis possit ex pte suarum
preparationū malay. Et ppter hoc totū est necessē vt in
cibis sit aliqz contrariū coplonibus eoz: et hoc est ppter
timorem occasionum extrinsecarū. Nam ex parte con-
plexionis solius non est timēdum vñi silibz in toto: et hec
est sñia illozū quisiām istam seruant: qñis ex toto h non
declaret. tñ istud regimen non sufficit nisi euacuetur hu-
mor qui hanc sonet cōplexionez p vomitū aut per fluxū
ventris: et debes intendere euacuare illū humorē per lo-
cū cōsuetū a nā. ita qz si p vomitū: per vomitū. et si p fluxū
vtrius: p fluxū. et meli⁹ ē p fluxū. qz talis euacuatio ē magis
nāe manifesta. Et mibi vñ sufficere: vt hñs hāc cōplonez
calidā: vel calidā et siccā: purget cū tamarindis violis et
nyrabo. citrinis: et alibz. i. corioli et silibz. et ite con-
plexiones calide: aut calide et sicce sūi plurimū sunt va-
porose et fumose: et ob hoc balneatione indigent ne cito
effimeram incendant: et similiter si tenui diēta lōgo vñ fue-
rint tpe. Et bonum est istis aliqñ post cibum balneari vt
eozu corpora impinguntur: sed q in dextro latere sen-
tiet grauitatez hoc vitare debet: et est necessē vt rebus
vtatur ex oppilationis. Neqz istis ē cōueniens potatio vi-
ni: et si bibat vñi bibere debet aquosum. Et vñ dico qz
regimē coplonū calidarū et sic. et calidarū simpliciū nō
diuersificat i fine nisi sz plus et minus: quia impossibile est vt
caliditas in fine non deueniat ad siccitatē: et vtile est istis
oxizacchara in tñibz calidis frigida cñz aliqñz semibz
et herbis qz habet virtutē aperitiuā et prouocatiuā sine
caliditate: sicut est senē scariolē: et capillus veneris: et et
semē apy: cuius sit sñia virtus repressa in qñtate cū semi-
nibus melonis: et cucumeris: aut cū alia re qz beat tepera-
re caliditatē et sic. materiez dictarū: quē admodum est si-
pes scariolē et violē. Et mirabilis Auezoar dicit qz in oibz
locis in quibus vtuntur oxizacchara debemus vñi flore
nenufaris: et maxie calido tpe. Et dicit per experientiā qz
nenufaribz sñia proprietate pseruare tales a febre. Itē
dicit qz semper cū oxizacchara debemus vñi rebus qz os
stēchi fortificat sicut aq massicis: aut cinnamomū aut spi-
ca: quia accitū inqñtū est accitum os stomachi ledit. Et mibi
vñ qz aq ozdeitpe calido sit regimē cōueniens: dñi-
modo cū ipsa sit aliqñ qd reprimat ne cūmētū ozis stēchi
ex ea. Et qui hñt coplonē siccā necessē hñt eoz corpora
humectare: ne in eis acceleret senectus: et hoc dz facere
cū cibis humidis laudabilis dñi: sicut ē caro pullorū
iuuenū: et vñ balneo aque dulcis tepide: et fugere laborē
et vigiliā: et oia accidētia aie qz corpori faciūt aggrere ca-
lidaditē: sicut furor et ira: et eozū silia: et assue facē ea qz cor-
pori adducit delectationē et gaudiū: et vt extrinseca que
eis intēdimus facere sint sñia sue coplonis: vt folia salicis
et vitis et aq frigide: excepto gaudio tepato: aere tempe-
rato: et mobilibus lectis: et audire sonos amēnos eis con-
ueniens est. Sz coplonibz calis et hñdis supueniūt egrit-
tudines putride et discursus supfluitatū: et maxie tēpo-
re inuētutis. Et idcirco necessē ē vt exercitent forti exer-
citio et veloci: et vtant fricatione multa et forti: et qz bal-
neent añ cibū: et opz vñ silibz talū itneri. nā si ipsius cō-
plexio ad malā coplonē cōuertet hñores tēti: corporis
ad idē declinat: et tñe cibz eozū declinat ad frigiditatē et
siccitatē. Et ista coplo nō ē tepata sic opinatus ē hāl. Et
antig dixerūt qz coplo nalis ē cala et hñda: qz cū cōpa-
mus coplonē nālē inqñtū est media extremitatibz tñe di-
cimus qz est teperata cūlis et extremitates intelligunt h
vñ coplones. Et qñ ipsam cōparamus dominio super-
fluitatis elemētoz que sunt in ipsa. nos dicimus qz sit ea-
lida

midus hoc est p[er]siderand[us] q[ui]s spero q[uo]d c[um] hoc regimine multi poterit euadere ab egritudine p[er] eis accit[ur] eue[n]tibus: p[er]uenit e[st] ut q[uo]d voluit mutare p[er]suetudine[m] malā: ut mutāt ipsam suo posse paulatim ne terreant subito.

De conseruatione corporum que preparata sunt in egritudine cadere.

Cap. 15.

DEINCEPS volumus tractare de corporib[us] q[ui] p[ro]p[ri]a sunt: ut in egritudine cadāt: ut eorum malis aptitudinib[us] obuiemus. Et vlt[er] dicim[us] q[uo]d genus p[er]seruationis futurarū egritudinū fieri d[icitur] q[uo]d aliq[uo]d signū manifestat: tunc recte est ex genere curare egrotat[us] in p[re]s[ent]i. v. g. resistere lepre ut nō fiat est idez cū rebus quib[us] curat q[uo]d est illud idē dicim[us] in alijs egritudinib[us]. Malariū v[er]o aptitudinū ē manifestior est illa q[uo]d d[icitur] sp[ont]aneus labor: nā q[uo]d hic corporib[us] adest p[re]parata sunt in infirmitatib[us] multis: et ob hoc de isto v[er]o sem[er]mo n[on] faciemus q[uo]d nō erit simile alijs malis aptitudinib[us] p[ro]p[ri]is in omni egritudine: eo q[uo]d modus obuiadi illis aptitudinib[us] malis est vnus et idē modus cui[us] cura egritudinum ipsarū. et idcirco id nō est recitandus. Et scias q[uo]d nō obliuissimus de p[er]seruationib[us] corpor[um] tēpore corruptionis aeris: sed in posterū dicemus. Sed icipiemus log de labore. et dicemus q[uo]d iaz dictū est in libro egritudinū q[uo]d p[otes]t esse tribus modis. Vnus est labor vlc[er]atiuus: et h[ic] sp[ecies] fit ab humorib[us] cholericis q[uo]d hoc mouent: et de hac sp[ecies] ad p[re]s[ent] itendim[us] loqui. Alia sp[ecies] d[icitur] extēsiuus: et h[ic] ex sanguis m[ul]titudine fit: et s[ecundu]m aliquos d[icitur] v[er]et[us]us. Tertia sp[ecies] d[icitur] ap[er]tus et cōpositus ex extēsiuo et vlc[er]atiuo: et d[icitur] e[st] p[ro]p[ri]etate est ut sup[er]ueniat oib[us] m[em]bris apparitio cre mēt[is] circa oia extrema. Et volum[us] icipe a cura oēs has sp[ecies] p[er]tinete: postea v[er]o de vnaqua[que] sp[ecies] loquemur p[er] se. Et dicimus q[uo]d eā efficiēs est mala cōp[os]itio malis. g. medicina cōicās istis sp[ecies] erit aut alteratiua aut euacuatiua. Et alterationē et euacuationē facit nā cui[us] cibis et medicinis q[uo]d habet disponere humores ad hūc finem: et aliqui adiunāt ad h[oc] somnus ges et fames. Et euacuatō fit cū medicinis q[uo]d puocant v[er]zinā et sudorem: et ventu[us] est cū exercitio. et hec sūt: q[uo]d ars sequit[ur] cursu[us] nā: et iste sunt medicine cōmunicātes oib[us] sp[ecies]bus supradictis: verum de p[ro]p[ri]a vniuscuiusq[ue] istarū volum[us] dicē: eo q[uo]d nō eūā vnaqueq[ue] istarū specierū vna sp[ecies] euacuatiouis: nec alteratur vnaqueq[ue] istarū specierū vna sp[ecies] alterationis.

De remotione et p[re]seruatione corporum a labore vlc[er]atiuo.

Cap. 16.

INCIPIAM V[er]o nūc a labore vlc[er]atiuo: et dicam[us] q[uo]d eā efficiēs istius est humor acutus mordicatiuus: et tu scis q[uo]d humor mordicatiuus est choleric[us] aut melic[us] aut flegmatic[us] falsus. id q[uo]d vniuscuiusq[ue] istorū est mordicatiuus. Sed chol[er]a est acuta p[ro]p[ri]a suā acume[m] et melia p[ro]pter suā acetositatē: et flegma falsum p[ro]p[ri]a suā falsiginē: et hic accidit aliq[ue] distōnes: q[uo]d est q[uo]d isti humores non effugiunt: q[uo]d aut sub cute solū sunt locati aut p[er]fundati in musculo: aut sunt in musculo et venis ex via qua inueniunt in sanguine p[ri]mo p[ro]p[ri]a. Adhuc nō est longinquum. q[uo]d sunt cū istis humorib[us] alij humores mucillaginosi: et forte nō sunt: et si sunt nō effugiunt quin aut sint in sp[er]gositate carnis aut in venis. et si sunt in venis: aut sunt cū paucitate sanguis aut cū e[st] m[ul]titudine. Et nō est m[ul]t[us] sanguis in venis: nisi cū isti h[um]ores sunt pauci: et nō sunt m[ul]ti elōgati a cōplone sanguis: eo q[uo]d inuetio quozidā in actu nō fit nisi a[n] p[er]uersionē ipsor[um] in sanguine: et alig post p[er]uersionē in eisdē: ut ē chol[er]a et melia: et alig cito p[er]uertunt: et alig tarde. q[uo]d q[uo]d m[ul]ti elōgati sūt a sanguine lōga idigēt p[er]uersionē: et p[ro]p[ri]a sunt in breui p[er]uertunt: et h[ic] est q[uo]d p[otes]t dici de h[ic] labore: et vniuscuiusq[ue] istor[um] p[ro]p[ri]a h[ic] medicina. Et dicim[us] q[uo]d q[uo]d isti h[um]ores efficiūt labore[m] et sub cute sunt lo-

cati forte exercitiū et fortis fricatio erit sufficiēs medicina cū balneo et cibis subtilib[us] aut aq[ua] ordei et squinib[us] et silia. Et q[uo]d isti h[um]ores in poris sunt locati nō idigēt exercitiis: s[ed] gete et somno et abstine[n]tia a cibo: eo q[uo]d ista adducit dig[er]nē: et sero balneant in aq[ua] tepida: et cibis subtilib[us] cibent post assuptionē squinib[us]: eo q[uo]d squinib[us] euacuat p[er] v[er]zinā et sudorē illū h[um]ores q[uo]d p[otes]t moueri a nā. Et si h[ic] accit[ur] sedabit: p[er] h[ic] tūc plene cāz bui[us] cognoscim[us]: et si nō sedat: et somn[us] patiens fuerit debilis et varius: tūc nō est humor in carne et musculis soliesed etiā in venis. Et tūc cōsiderandū est si cū istis humorib[us] qui faciūt hūc labore[m] sunt humores mucillaginosi aut nō. et dicim[us] q[uo]d si nō sunt humores mucillaginosi et humores facientes laborem sunt in p[er]ositatibus aut venis: et tunc attendendū est si cui[us] eis est sanguis multus aut paucus: aut si illi humores sunt remoti a suba sanguinis aut p[ro]pinqui. Et si paucus est sanguis et humores sunt remoti a suba ipsius: tūc humor iste faciēs labore[m] d[icitur] euacuari p[er] pharmaciam et nō p[er] s[er]mōia: s[ecundu]m sp[ecies] illius humoris faciēs laborem: siue fuerit choleric[us]: siue melic[us]: siue flegmatic[us] falsus: q[uo]d q[uo]d isti humores exeit a nā in q[ui]tate: tūc indigēt euacuatione cū medicina attractua: q[uo]d p[ro]p[ri]a habeat respicere illū humorē: eo q[uo]d q[ui]tate peccat. S[ed] si peccat q[ui]tate tūc faciēs est s[er]mōia: sic dixim[us] in libro de ig[er]sa. Et si isti humores sunt cū multo sanguine: et nō multum remoti a sanguis suba: tūc in primis debet euari p[er] s[er]mōia: et postmodū p[er] pharmaciam: hoc est si nō adfuit humores mucillaginosi. Q[uo]d si cū istis apparēt humores mucillaginosi: tūc p[er]siderādū est si h[um]ores fuerint in venis cui[us] multo sanguis: et nō erit m[ul]ti ab ipsi[us] suba remoti: tūc s[er]mōia debet euari cum s[er]mōia: q[uo]d cū pharmaciam difficile e[st]. Et si humores mucillaginosi fuerint in venis m[ul]ti cū sanguine paucos: h[um]ores labore[m] i[st]erētes a suba sanguis fuerint remoti: tūc nō est s[er]mōia nec pharmaciam eo q[uo]d s[er]mōia pernecabilis e[st] nec in pharmaciam p[ro]positum secuti essemus: q[uo]d p[ro]pter eor[um] grossiciē humores obediētes nō essent. S[ed] plus fluere[nt]: et etiā vene clauderent: et hic iterponēda est q[uo]d medicinalis et subtilis cibi et ieiunij sine m[ul]ta caliditate ad hoc ut m[ul]ta in m[em]bris illoz sparsio nō fiat: et p[er]uenietis in hoc casu est sanguis de se nimis: cui[us] siccitas sit resilla cū radice lili et viol. Et aq[ua] ordei p[er]ueniēs hic est: et maxie in iuuenib[us] cū radice feniculi et hidromeli. Et q[uo]d i[st]i corporib[us] istor[um] v[er]et[us]itas grossa et istatūa g[ra]uaf. p[re]cipit Sal. dari diapipereon et diacymini. S[ed] in nro climate hoc ē vitādū: q[uo]d posset f[er]re h[ic] icitaret. Et ipse Sal. his nō v[er]e bat nisi in t[em]p[or]e frido[rum] et frida cōplone: et medicine subtile[m] m[em]bra i[n]trinsēca p[er]fortātes cū remissio caloz viles sūt si ē darsine et assay: et cinamomū et ambrā: et cassialignea: et arabico icbalicha: et gariofilie et silia aromatica. Et si Sal. aliqua istarū repudiet facit hoc p[ro]pter suā stipticitatē: et si cū alijs cōposueris bona erit cōfectio ob hoc: q[uo]d m[em]bra p[ri]ncipalia sunt in vltimo debilitatis: et maxie os s[er]uēdi in hac cōpōne mastix nō obmittat. S[ed] rosa nō est hic cōmendanda p[ro]pter sui friditātē et siccit[us] q[uo]d sit p[er]fortatū. S[ed] sicados est vltimū in hac cōpōne q[ui]tate et p[ro]p[ri]etate. et quēadmodū in hoc casu s[er]mōia libet: et vomitus rōne eadē. S[ed] q[uo]d humores mucillaginosi sunt in musculis et sanguis venarū ē m[ul]tus: tūc nō timēde sunt res m[ul]ti calide et v[er]zinā p[ro]uocātes: p[ro]pterea q[uo]d tūc nō est timēdū ut humor in m[em]bris spargat. Et Sal. hic v[er]it medicina ex pulegio scā: et m[ul]ti m[ul]ti placet illa aut ei silis. Et scias q[uo]d m[ul]ti non fuit necesse narrare hec signa significantia quantitatē nec locū. id ē q[uo]d omnia sunt tibi nota in libro signor[um]. Et tu debes p[er]s[er]uare in v[er]zina in cognitione generū humor[um] qui inter musculos

A sculos sunt: quantitatem debes sumere a regimine antecedente a complexionem a tempore et etate: et alijs rebus in libro signorum dictis.

C De remotione et preservatione corporum a labore apostemoso et extensiuo. Cap. 17.

S ED LABOR apostus et extensiuus de necessitate proueniunt a sanguine multo: ideo conueniens est patientem pueri flobotomare: et autumando quantitates sibi tempus et etate et complexionem sicut in libro de ingenio sanitatis docentur. Et sunt distinguenda membra in enumeratione istius laboris. ita quod si in capite grauitas affuerit cephalicam flobotomare debes: et si in membris niedys basilica: et cum ambas contineant partes mediana erit flobotomanda.

C De conseruatione corporis tpe pestilentie aeris. Cap. 18.

I N HAC particula adhuc narrare remansit corporis preservatione ab egritudinibus ab aere preter naturam. Et dicimus breuiter quod aer ut alibi dictum est permittitur aliquando in qualitate: et aliquando in substantia sua: sed cum sit in uno aut alio: tunc preparata sunt corpora recipere egritudines similes illi complexioni: tamen omnia corpora ab istis dispositionibus non leduntur: sed solum nocentur corpora preparata: nam si esset hoc omnibus eorum egrotarent omnes in aere supradicto. Idcirco considerare debemus in regimine uti omnes has continenti permutationes: hoc est in apertione oppilationum: et in resistentia causis putrefactionis ex toto: et cum dico quod omnes has permutationes contineant: intendo permutationes que in substantia sunt. Si permutatio que in qualitate exultat in una. ut aut in pluribus regimine ipsius qualitatis contrarium esse debet: et hoc regimine particulare est. si est diutemperatus in caliditate et sic cum frigidis et humidi debet: degerere in septentrionalibus locis in quibus adhuc aer reprimatur rotatione aque et folijs aromaticis humidis. sic omnibus alijs qualitibus excedentibus contrarium apponatur. Et si magna caliditas non obstat leuiter euacuande essent superfluitates que in temporibus illis essent generate. Si aeri corrupto in substantia similiter resistenti est euacuationibus vltibus et cum resistentibus epidimie a tota specie: et vnde cibis frigidis et sic a putrefactione remotis sicut aceto et lentibus: et aromatizare aerem cum rebus resistentibus putrefactioni sicut cum coito: et storace: et galbano. Et ter bentine inest proprietates in hoc casu. et iberiaca maior isti tempore epidimiali multum resistit si modo ab uno characte vsque ad tres. et post non debet comedere nisi celebrata in omnibus membris digestionem: et hoc fit spatio sex horarum. Bolus armenius et terra sigillata in aere pestilentiali magnum prestat iuuamentum: et per nomen Anisoi odor vine birorum confert multum: et de quo ex aloes duas partes croci et myrrhe partes tres. de quo sumatur omni die pondus xy. caratorum: cum vna. j. vini aqua mixti inuat multum: et non est inuentus adhuc aliquis qui hac medicina sit vsus quia pestilentia non secures. Sed in corruptione temporis calidi debent eligi loca alta in quibus regnet ventus septentrionalis aere mundificas. Sed si corruptio in substantia tota: habitandum est in domibus terraneis: et canernosis et loca alta vitare: et vitare omnes fructus humidos: et tunc necesse est ut omnes pisces tunc temporis penitus sint nocui: hoc quia sanguis ex istis rebus generatur est corruptionis. Et si omnes carnes exceptis volucibus montanis: sicut pedices et hiles istis. et vniuersaliter res: ventrem lenificantes hoc tempore optime sunt: quedam tamen tam aridi: violae: cassia: et manna: et quod dictum est in hac particula secundum nostram intentionem sufficiens est.

C Explicit Liber Sextus Colligit.

C Incipit Liber Septimus qui est de curatione egritudinum siue de ingenio sanitatis: et pertinet capitula triginta noue.

C De modo euacuationis male complexionis materialis et non materialis. Cap. p.

I B E R medicacionis quod ingenio sanitatis intulaf: dicimur. quod ob hoc quod repertum est: sunt due species. v. egritudines et accitua pntia egritudines. et iterum egritudinum sunt due species. v. egritudines ppe et ppe philes et coposite seruatio: ut sunt a malina octo species male complexionis

malis et non malis: et sunt egritudines ppe membris officialibus. Ut nobis ut narremus incipiendo prius a via de ingenio sanitatis a remotione egritudinum ppe membris phili si sint males aut non males: et postea ingenio remotionis egritudinum membris officialium: et vltimo curatione accitua pcurrentem: quibus in medicacione egritudinum contineatur. ga p remotione egritudinis accitua remouetur. Et volumus p narrare egritudinum membrorum p similia curationem malum et non malum: et postea vnaquaque speciem intendimus tractare: et hoc nobis ut ordinata disto. Et dicimus: quod iterum in mala complexionem non mali est vnica sola: hoc est ut ad suam reuertatur naturam: et hoc non fit primo et subalter nisi p trius: per quod male complexionis remouetur species: et sunt cibi et medicinae. secundum plus male complexionis egritudinalis sua prima virtute resistentes. v. g. si mala complexio sit calida et sic remouetur p cibos fridos humidos et medicinas. Et quod diximus: quod remotione male complexionis non malis p subalter a duo remouetur. Dicimus quia conuenit aliqui ut a sili p accitua similiter remouetur: sic a frigida mala remouetur complexionem frida: eo quod claudit poros: et inspissat eum: et sic colore intrinsecum fortificat: et hoc medicina multum est timida: et non debet fieri nisi in necessitate temporis: et maior pars medicorum quia vnde errat ut postea ostendimus. Et interior remotionis male complexionis malis duobus rebus exultat: vna est ut malum humorum inest. alia est ut mala complexio membris rectificetur a relictis et a mala materia spatio in membris. Eritatio duobus fit modis: vnus fit cum flobotomia: et alius fit p pharmaciam feculentam: aut vomitiua: aut vine puocatiua: et p elysieria: et sudores: quos omnes operationes operatur medicina cum suis virtutibus sedis et tertius et ppetatibus: quedam modum mala complexio prima remouetur virtutibus primis: et aliqui fit etiam p ieiunium: exercitium: balneum: et fricationem. Si cunonem p flobotomia ratione et expimento cognoscere possumus: et iuuamentum ab experientia cogniti manifestum est. Si iuuamentum ratione cogniti duobus existit modis: vnus modus est: quod osium est quod medicus sepe dicit via naturae: hoc dicitur quod natura sanat p fluxum sanguinis egritudines sanguineas multas: et eadem ratione inuenimus iuuamentum medicinarum laxatiuam. Sed modus est quod ipse est ut aliqui cibi: et potus supflue non sumatur: ita quod in corpore sanguis supfluus aggregetur: aut alter humor: et supflua idiget etione. g. necia. flobotomia aut pharmaciam aut enatio alia. Si ieiunium et exercitium in hoc casu sufficiencia non habet: quod nimis minuit paulatim coparatione habita ad hanc repletionem que est secundum vasa. Nam accidere posset sicut accidit illi qui somniabatur balneo sanguineo balneari: ut deus est supflus in libro signorum sic dicit Gal. vnde cognouit sanguinem in sua complexionem abundare: et si flobotomia sibi fieri impauit: et consilium habuit ab alijs medicis sequentibus via Erasistrati ei prohibuerat minutionem: et inuenerit sibi abstinendum: et abstinendo facta fuit dissolutio humorum: et ideo duplicatus fuit calor et extinctus fuit sicut extinguitur lapas ex multitudine olei qui supabundat. Si quod dicitur ista etionem fieri aut vna plus altera hoc volumus determinare in primis: et postea redibimus ad curationem vniuersalem: speciei singulariter male complexionis post narrationem rerum significantium manifeste faciendi vel non faciendi secundum quantitatem euacuationis et rectificationem.

Loth. Auer.

N 4

nem male cōplōnis: et hec sunt natura egritudinis: et vir-
 tus: et cōplō: et etas: et tps: et alia que rememorari debet.
 Et dicitur vlr qd euacuatio nō dī fieri nisi cū humores
 cursim nature egrediuntur in toto corpore aut in vno
 mēbro: et h aut q̄litate aut q̄litate aut ambab. A q̄liti-
 tate vō puenit spēs laboris extensum q̄ est repletio fm
 vasa. Sed repletio s̄ virtutē a q̄litate et q̄litate puenit
 ita qd vtutes nutritive et motive aggregantur: et vlr oēs
 vtutes opatiue: nā qd debilitant vtutes tunc opera-
 tiones in humoribus nāles nō sunt: et fm plus hāc reple-
 tione segit labor vlcerauius pp humores malitiā q̄ in hac
 spēs repletionis existunt. Isti sunt eñonis modi supfluita-
 tū q̄ in toto sunt corpore aut i vno mēbro. S̄z loci i quo
 flōmia dī anticipare in q̄litate qd oēs humores i q̄liti-
 te est cursim nāles augmētant: et hoc non puenit nisi cum
 augmento sanguinis q̄litate ob hoc qd humores in ipso
 sunt in potētia: et ista augmentatio fm plus labore p̄-
 stat extensum. S̄z locus cui minus necessaria est euatio
 flōmie est qd humores extra cursim nāle in quantitate: et
 qualitate egrediuntur. Et maxime hic cōcedit flōmia
 qd humores q̄litate q̄litate sanguinis nō repugnat: neq̄ et
 a suba sanguinis elōgant: hoc est qd nō sit crudi et mucil-
 laginosi. Et aliquando flōmia per accidēs fit sicut fit per
 fluxū sanguinis nariū: et fluxū hemorroidarū et hīle. Sed
 hoc quantū possumus vitare debemus: et aliquādo hec
 spēs eñonis fit pp attractionē materie de mēbro ad mē-
 bru sine intēctione eñonis ipsius ex corpore: et vtpm hoc
 fit qd sanguis est paucus: s̄ tñ malitiosus existit. Et aliquid
 in B ambe intentiones agregant: s̄ est vt eñetur a subtra-
 hatur: et tñ pp hoc istud facimus vt eñemus mām egrit-
 tudine faciet: et p̄seruamus ne augmētet. Et scias qd q̄l-
 itēdimus solam eñonem: tñc a p̄pina pte mēbri euac-
 uamus: sed qd subtractionē ad diuersas itēdimus p̄tem
 tñc a remotiori trahim p̄tem. S̄z qd ad ambas partes in-
 tēdere debemus: aut ad vnā magis qd ad aliā s̄ in suble-
 quētibz dicet. Et pp hāc diuersitatē itēctionis diuersa
 sunt loca venap in flōmia. Et p̄pēa i q̄busdā egritudinibz
 itēdimus flōmare basilicā: et aliqui cephalicā: et in q̄busdā
 dā medianā: et aliqui flōmanni dextrā: et aliqui sinistrā: si-
 cut declarabimus: et hec sunt loca ex q̄bus eñat sanguis.
 Sed locus in quo pharnacate cōuenit in primis est
 qd humores exuberāt sola q̄litate: s̄ p̄seruato ne sint de
 natura prius dicta: vt nō sint crudi aut mucilaginosi. nā
 tunc incisio et digestio p̄cedere debet. Et propter hoc in
 anticipationē flobotoniē et pharnacie est considerādū.
 Rasis dicit qd exp̄ientia multoties vidit in matresum
 in hospitali pleureticos flōmatos ante pharnaciā: et
 mortui fuerūt: et mibi videt qd hoc fuit p̄pterea qd mala
 materia in profundo corporis in multa erat quantitate:
 et quādo detecta fuit ad actū p̄ducta perdidit patientē.
 Et aliquando necesse est anticipare flōmiam p̄pter
 multam necessitatem eo qd incontinenti liberant. Et est
 sciendū qd debemus incipere ab eo qd magis necessā-
 rium esse videt: et noster carissimus Alumeron Auen-
 zoar dicit qd non debz fieri flobotomia nisi post corporis
 mūdificationē. Et hoc est: qd q̄ yene a sanguine sunt euac-
 uate fugunt supfluitates malas ad nutriendū ineptas et
 ab his malā acquirūt cōplōnem: et intantū erit floboto-
 mia causa maioris constipationis ventris. qd membra
 euaciata fugendo supfluitates feculentas magis exice-
 cant. Et scias qd est differētia inter medicinā mollifica-
 tiuā et laxatiuā: eo qd attractiua est cum attractione: et
 mollitiua cum mollificatione: et alia huius sunt qd expel-
 lunt feces solū: sed qd humores qualitate peccant. s̄
 vt sint grossi vel viscosi: tunc non est conueniens flōmia
 neq̄ pharnacia: de flōmia manifestum est. S̄z de purga-

tionē: quia humores si sunt viscosi et grossi sunt inobediē-
 tes: et iō medicina trahet bonos: mali aut remanebūt. Et
 Gal. qd euare volebat an aduētū febris cū medicis cale-
 factis et ieiunis euabat: et qd febricitabat faciebat hoc
 cum fricatione et medicinis subtilitatis habentibus ca-
 lorē modicū: et hoc iam declaratiū est in libro cōseruatio-
 nis sanitatis: et qd fit cū febre declarabit in libro febriū.
 Et p̄pterea pharnacia p̄ accūs fit aliquid quēadmodum
 flōmia: sicut qd dāmus pharnaciā vt humores traham
 qui cā fluxus existit: et h̄ quis resistat causā: egritudine tñ
 augmētatur. Et ego in sequentibus explicabo vtrum p̄ hīle
 sit aut p̄ hīle. Et lysteris vtimur qd debet nō hīle
 ex itēctis trahere itēctū aut per viā trahēdi māz ad
 oppositā partē: et sicut alig laudant veniūt in egritudi-
 nibz partū inferiorū sic et pharnacia in egritudinibus
 partū superiorū laudat: et alig sunt facietes clysteria qd
 non possunt recipere medicinā laxatiuā: vel qd ipsam
 infirmus deglutire nō pōt: aut p̄pter lesione ipsius epa-
 tis vel stōchi. qd ledunt ex transitu eorū. Et balneū
 et plurimū humores subiles eñat: et p̄pterea in passio-
 nibz ex grossis humoribus fieri nō debet nisi p̄cedat oi-
 gestio: qd ex hoc islamatio totius corporis sequitur: et for-
 san principalium membrorum: et fames est vna ex spēsbus
 euacuationis: et maxime in egritudinibus in quibus sta-
 tus et crisis sunt propinqua. Isti sunt modi euacuatio-
 nis male complexionis materialis et non materialis.

De modo: et qd fieri debz euacuatio et curatio. Cap. 2.
 E I N C E P S. dīz est qd i supradictis agēdū sit s̄z
 magis et minus: aut qd nihil fieri dīz et maxime in
 eñonibus et curatiōibz qd sūt p̄ hīle: nā in pluribz
 locis eñatio et alig dīctates nō competūt: q̄uis
 nā egritudis illd regat s̄z dicim qd nra itēctio in remo-
 tione male cōplōnis nō mālīs est vt rectificet: et hoc fieri
 nō pōt nisi p̄ dīctatē curantis in gradu exire illius dīct-
 tatis a tēpamēto. Sciendū ē qd vt cognoscat mēfura distē-
 perantie illius corporis opz: et hec cognosci non poterit: ni-
 si qd illi corporis cōplō cognita fuerit sana: etas: clima-
 tps: anni: regimē et p̄suetudo similis vltus: cā et accūs: pro-
 p̄pterea qd in multis locis nō attenditur causā nec vtuti:
 nisi qd cā male cōplōnis mālīs existit. Sed qd mala cō-
 plexio non mālīs est in aliquo singulari mēbro: tñc mē-
 fura curationis p̄ hīle sumit a mēbro cōplōne: et ab ipso
 inuamēto: et a colligatiā ipsius: et a situ ipsi: et ab ipso sen-
 sibilitate: et alijs cognitis rebus. S̄z modi curationis ma-
 le cōplōnis mālīs ob hoc. qd itēctio sola est in supflui euac-
 uatione: et in alio non: vt recte p̄cedat. Sciende sunt
 cause que illas ḡtiant supfluitates: et si a nā cōplōnis cor-
 poris pueniunt aut nō. quia in aliquibus corporibz humo-
 res supfluit ab eorū naturis: et in q̄busdā ab etate. tpe an-
 ni aere et nutrimento: et regimine: et a purgatione eorū qd
 ex corpore purgari solebant: vt sunt sanguis hemorroidarū
 dāz: et mēstruus et priuatio cōsueti exercitū: et negligentia
 eñonū: et ē vltus operat in hoc ḡtē multū: eo qd in maio-
 ri parte nā egritudinis dīatur eñoni. Per virtutē intel-
 ligo vtutes opatiuas: sicut virtus expulsiua: et virtus nu-
 tritiua: et virtus motiua. Et aliquid motus eñonis vltis ac-
 cipitur a mēbris infirmis. et maxime a p̄ncipalibz: et ope-
 rationes habētibz p̄ncipales sicut ab illo qui flōmia indi-
 get: et oris stomachi debilitatem habet: et etiam quādo in-
 tendimus euacuare aliud membrum ex membris corpo-
 ris aliqua sunt recipientia demonstrationem a locis suo-
 rum subiectorum: et suarum communicationum et inua-
 mentorum et suarum sensibilitatum: et forme dispositio-
 nis: et modi membrorum totius corporis: eo quia pos-
 sibile est vt corpus demonstret super euacuatione: et for-
 san qd non: et hoc quando in corpore non inuenitur re-
 pletio

pletio vltis nisi in vno membro solū. Et pregnatio in mulieribus est ex rebus significatib⁹ etione vel ipsius puatione: et hec sunt q̄ significat in dietate faciendi medicinaz vel nō: si purgatio fieri dicitur vel nō. Et nūc dicēda est significatio q̄ sumit a duabus rebus supra dictis. i. ab etione et curatione siue attractione per p̄trariū qualr debet fieri. Et incipimus a curatione p̄trariū: et dicamus q̄ a medicis dictus est q̄ qñ cōplexio aer tps anni: et similia cū egritudine pueniunt: tunc non est egritudo cōp̄to a nā pp̄ia nimio exitu. v. g. iuuenis calide cōp̄tonis in regione calida: et tpe anni calido et dieta calida cui supervenerit causon: nō erit iste a suo nāli ordine multū pmutatus: curandus tñ erit cū rebus in frigiditate remissis. Et qñ hui⁹ dñi accidit tñ multa facta est elongatio: et iō hui⁹ resistendū erit maiori dietate. v. g. si hō sener frigidē cōp̄le p̄ionis in regione frigida cui superveniat causon: sū illos indigebit re multū in frigiditate dīsp̄rata. Et ego dico q̄ maxie apparet q̄ nō verum dicit: qd manifeste videmus q̄ sensibile arguitur: q̄ iuuenis supradictus q̄ causonē patit curari nō poterit nisi cū rebus hūitib⁹ in fine vel interas frigiditate sicut cū aq̄ cucumer et cap̄boze. Et sēni supradicti si talia pp̄inent calor nālis ip̄i extinguit et moriet. Et dico q̄ illud qd ad hūc errorē deducit eos est vna regula ḡialis quā posuerūt sine discretionē p̄cisa in ḡdu elongationis senis a suo calore nāli ad extraneū calorem cū equalē portione posuerūt elongationē caloris iuuenis a suo calore nāli ad extraneū. Et maxie qñ dixerūt q̄ maior est elongatio. nam hoc ip̄ole est. nā tñ scis q̄ calor extraneus a nāli ramificat: est: si p̄ole est et v̄ equalis esset elongatio: tunc vere necessario sū v̄a curationis p̄ cōp̄lone eēt refrigeratīa multū fortiora in corpe senis quasi ad tertiū ḡdū: hōc in seip̄o veritate nō h̄z. Ob hoc ponam iuuenē cholericū calide cōp̄lone in p̄io ḡdu et superveniat ei febris q̄ ip̄m transferat ad 2^m ḡdū caloris: tūc iste nō est elongatus a pp̄io calore v̄l cōp̄lone: nisi ad vñ ḡdū: tñ cū rebus in febo gradu frigidis curari nō poterit: et hoc est p̄pter fortē p̄mutationē quā medicē p̄cipit in corpe iunioris ad subas igneam: eo q̄ elongatus est a suo tēperamēto pp̄ fortitudinē caloris ex̄nei. S̄z si sēni supradicti frido in p̄io gradu supervenerit egritudo ip̄m pducēs ad 2^m gradū caloris: iam elongatus est a sua cōp̄lone nāli magis q̄ iuuenis p̄io elongatus est: q̄ iuuenis est elongat⁹ p̄ vñ gradū: sed senis minatus: q̄ iuuenis est elongat⁹ p̄ vñ gradū: sed senis elongatio est duos gradū aut pluriū. Et p̄pter hoc si potē eēt p̄cederemus sū elongationē fieri dñi nociū respectu p̄sideratōis finis s̄z diversitatē subit: p̄p̄ea q̄ qñ impotē est sēni ad illū gradū puenire: et si puenire sic hōaret anteq̄ ad terminū illū attingeret moriet: et si sanas sū elongationē supra dictā bonus finē nō p̄sequeretur sū elongationē v̄nere possit: q̄ medicē eidē pueniret cōp̄lone mēbroz suoz radicalium pp̄ ipsarū frigiditatem lederet: sic a tēperatīa magis elongaret: et multa elongatio tēperatīe cā mortis est aut egritudinis. p̄terea sū eoz dñi medicē iuuenis et senis frigidē debet esse in eodē: q̄ si vñ corpe calidū est sup̄calefactū vsq̄ ad 2^m gradū: et corpe frigidū est sup̄calefactū vsq̄ ad 2^m gradū: et vñ corpe calidius alio non est. Sed scire debes q̄ si iuueni medicē frigidē adhibeant v̄ltra suā cōplexionē nāle: q̄ ei nō nocet: nō p̄fuit: eo q̄ ipsius virtus fortis existit ad eas p̄mutandas: ob hoc ad gradū corrūpenti nām nō pueniunt: sed ipsas ad tēperatīā reducūt: qd sēni nō accidit pp̄ ipsius mēbroz radicaliū frigiditatem: pp̄ hoc sufficit sēni qui febre calidissima h̄z medicā frigidā in febo gradu per rōnes supradictas: et etiā quia corpus senis potentia nō h̄z cōvertendi medicinas ad substantiā ignēā quē admodū iuuenis corpus. Et si querat

quō possit sēni tanta febris caliditas aduenire. Respon demus q̄ fieri pōt p̄pter dietē sue inordinatōē. Nāz si dietā cōuenienti v̄teret impotē esset v̄t talem incideret febre: ob hoc q̄ egritudines v̄t dictū est in libro egritudinū: nō nisi duabus sunt causis: aut a pp̄ia cōp̄lone mēbz mala: aut a rebus aduenientib⁹ ab extrinsecō. Et qñ cōplexio et aer et regio et etas dñi erūt egritudini senis: tunc nō remanebit ex̄cā nisi regimē et dieta: et qd ex pte tps anni p̄siderat intelligit a nā partū tēporis anni. Et v̄l qñ aer dñi est egritudinis: tñ bonū est s̄rmo et gaudiū medicorū: et aer p̄ se talis nō existit: tunc medicus artificialē facere d̄z. Et modus medicationis. qui sumit a p̄suetudine in re v̄trū fieri debeat aut nō: aut quā tuz fieri d̄z est sicut p̄tus aq̄ frigide in igne ardenti. h̄z si infirmus assueverat potū aque frigide in tpe sue sanitatis sine lesione se cure possumus dare tpe egritudinis: quīs epar et castomachi habeat frigidū: si hac assueverat nō fuerit aq̄ frigida vidē nullo mō propinē: q̄ si necessitas nos ad hoc cogeret ad hāc dandā: tunc minore dabimus quātitate et minus frigidā: eo q̄ cōsuetudo cōplexionē in sile cōvertit paulatim: et longo tēpore hanc p̄suetudinē accēdo. S̄z qñ dñi subito fit et sū multū nām corrūpit. Et hoc est q̄ vna virt⁹ p̄pter quā natura intellexit gradatim per tpa anni de vno dño ad dñm transire: q̄ si subito de calido ad frigidū: de frido ad calidū transiret natura: tolerare nō posset: et p̄pter consuetudinē dictū est a quibusdā q̄ quidā paulatim sumplerunt venenū ac gradatim: et conuersum fuit in eis ad cibū et in habitu sine nocimento: quīs ita dicant: tñ ego nō cōcedo: immo argumēto demonstratio: et in epla the riacē et venenū reprobaui: quā ad glauconem transiui. Sed qd dicunt cōcedo q̄ medicus de vna medicina ad alia p̄mutare d̄z: q̄ si solus vna v̄teret medicina possibīle esset q̄ nā in habitu cōverteret: et in corpe debita nō faceret opationē: sed v̄t p̄sideratā est in eo qd fieri d̄z in etione et in medicatione: que per dñm fit. Sed in etione manifestū est q̄ tenor v̄trū d̄z attendi: s̄z in alteratione est sicut balneatio aque fride in ethicis q̄ p̄dest. Sed si dñi assueverat mēbz ledet p̄ncipaliter mortē inducet: sicut dicit Gal. q̄ vñ accidit iuueni malaz cōplexionē nō malē h̄nt in stōcho cui medicī aquā vitabant: et ip̄e pp̄ nimia aque amīditatē magis elegit mortē q̄ vitā: et multā aquā fridāz bibēs subito a malā cōp̄lone stōchi euasit: pp̄ aque frigiditātē remāsit ei insensibilitas qdā ipsū in trāglutiedo ipediens: et sic mort⁹ fuit. Sed male cōplexioni que est cūz materia necesse est duas spēs medicationis aggregare: et aliqñ signatio sumit ab alteratione male cōplexionis dñi signatōi q̄ sumit a materia. v. g. febris putride et maxie que de materia cruda et grossa inquantū sunt de mala cōp̄lone calida et sicca indigent humectatōe et refrigeratione. Sed cōsideratōe coctionis malū nocimētū ip̄ortabit: et hic bona medici discretio necessaria existit: circa quā plus insistere debet. vbi q̄ illud qd plus necessariū febrī flegmaticę existit est euasio materię: et in febrīb⁹ cholericis est accidētibus obuiare: et qñ ambo equales in v̄bitatione existit: tñ ambo equaliter curare debēs. S̄z quādo accidēs non timetur: tñ studeas causam totālē remouere: qñ taliter ipsas curabis cōplete similiter rōne in egritudine: et accidētibus egritudini contrariis: sicut est febris et sincopis: quia tñ scis qualiter curari debet: eo q̄ in febre necesse est ifrigidare et in sincopis calefacere: et sincopis indiget nutritione et febris euasione indiget: sicut dicturi sumus. Et hic scire debes q̄ accidēs quod egritudini contrariatur nō sequitur nisi egritudinem que p̄traria est prime egritudini v̄t: est sincopis ex

in anitione q̄ sua existit. Sed qñ cā male cōplonis non est mālīs: hec manifestatio ibidē nō reperit et in effime ra: et etiā qñ accidit mālā cōplo ab extrinsecō: q̄ tu scis quālī curari d̄z. De sunt signationes q̄ sumunt a mālā cōplone totius corporis. ¶ Sed qñ in vno mēbro egri tudo singularis existit: tūc signatio sumitur vt dictū est a mēbri cōplexiōe. v. g. qñ cerebrū euenit mālā cōplexiō frida signū est q̄ hec egritudo est leuis: q̄ paucā et leuis facta est elongatio a sua cōplexione nālī: et tūc d̄z curari cū medicinis debile calore habētibz: q̄ tūc alia mēbra sunt in fridā d̄z: et nō ipsum cerebrū: hec ē cōparatio iu uenis et senis quē admodū supra diximus: et qñ idigeo calefactione cerebrū: tūc calefac ipsum sine timore: et si vis ifrigidare illud facias cū timore. Sed alia mēbra frida sicut sunt nerui et silia: si in frigidant calefac ipsa sine timore: et qñ sunt calefacta nō refrigeres iterum: nisi cū timore ad hoc vt nō trabas ipsum de sua cōplexione. Et sicut diximus de his eodē modo facias de siccis et humidis: q̄ corporibz nō accidit nocumētū: nisi ex parte ele mēti dominatis sup ipsa. ¶ Et qñ scieris q̄ inuamentū mēbri magnū est in corpore: erat. s. mēbrū ex pncipalibz q̄ magnā hnt opationē: arguas augere virtutē ipsi sup oia: et hoc nō dico nisi pp cōicationē mēbroz pncipalū quā hnt cū corde: q̄ est fons caloris et minera vite: et nō opz multiplicari d̄ietatē in talibz mēbris: et proprie qlitatē frigidā. Et pp hoc est timēdū qñ accidit e pati cōplexiō calā refrigerare ipm cū rebz q̄ sunt in vltima frigiditate: quīs manifestet necessitas refrigeratiōis: vltic: et hoc dico pp pncipalitātē huius mēbri. Sz verū dicim: ex colligatiā istoz mēbroz recipit demitatio ipsoz. v. g. nō debemus refrigerare os stomachi: maxia refrigeratiōe: q̄ est colligatiū cū cerebro frigido: et quīs sit calide cōplexiōis. Et nō debemus iterū refrigerare nullū epaz: q̄ est colligatiū cū corde. Et summa huius est q̄ qñ volumz facere cōtradictionē mēbroz pncipalū in calore adhibeas curā d̄ corde: eo q̄ ipsū est colligatiū cū his mēbris. s. pncipalibz. iō q̄ cor est omnibz his in potētia: quīs sit vñ in actus: sicut d̄claratū est in libro sanitatis: et tpe quo erit epaz male cōplonis calide intēdas in refrigerādo cor cū medicinis faciētibz: hoc: q̄a polē rēt q̄ cor esset cā male cōplonis epatis: et tūc rediret ad malū gnādū cor: et pp hoc nō opz relinquere cor iter alia mēbra. Et nō opz solū curare sup hoc. s. in refrigerādo: ca lefaciēdo et exiccādo et humectādo: sz etiā in oibz operatiōibz fortibz. s. in opatiōibz scōis et tertijs. Sz demōstratio huius loci subiecti: et hic est manifesta: q̄ qñ erit mālā cōplo sup corpus. i. in superficie corporis nō eges medicinis fortis qlitatis: sed qñ est in corpus opz te vti medicinis fortibus: eo q̄ debilitat virtutē ipsarū pp trāsitū quē faciunt per alia membra. v. g. sicut est pulmo.

De speciebus euacuationis. s. de flobotomia et phar macia. Cap. 3^m.

M.

HVCVSQVE diximus de demitatioe medicinarū per viā p̄rietatis. nūc vō loquemur de demōstratione specierū eñonis: et proprie duarū specierū. s. flobotomie et phar macie. Dico itaqz q̄ quādo natura egritudinis significat super necessitatē flobotomie: necesse est vt p̄uideatur etas: et virtus et aer: et regimen: et p̄suetudo: et si omnia ista significant sup necessitatē flobotomie: tunc scire minas sine timore: et attendas q̄ nō sit in corpore aliqd mēbrū lesū qd dene get flobotomiā. v. g. sicut est iō stomachi frigidū qd patitur nauſeaz: et etiā q̄ eger nō diu egrotauerit: p̄opter qd perdidit virtutē. Etas autē q̄ est cōueniens minitio est inuentus et etas in qua minuit p̄ter inuentū est p̄ncipiū septimane sexte vsqz ad septuagesimū an-

num. Vtū minuire debemus de quātitate sanguinis. i. minus extrahere de sanguine: quīs sint hoies qui tole rent flobotomiā vsqz ad lxxx. annos. Sed nō debemus minuire vsqz ad duas annos septimanas s. 3. s. 4. q̄ nā egritudis hoc regrat manifeste. Et dicit Abonozor Quēcoar: ego minui vñ mēu silū triz annos et euasit a morte. Et virtus qñ est multū debilis nō sufficit vt solū minuiam de quātitate sanguis: sz et opz vt prohibeam flobotomiā oīno: et si viderimus q̄ paties nō potyiuere sine minutioe: sicut accidit in egritudinibz senū facias cū timore tamē. Ips autē puenies flobotomie est verū tps estatis prohibet flobotomiā: pp debilitatē vtutis in illo tpe: et pp resōlōnē spiritūū. Vtū si regrat nā egritudis facias eūonē: sz in parua quātitate. Ips vō hyemis pro hibet flobotomiā pp coagulationē sanguinis: et pp gros siciem quā bz isto tpe. Ips autē autūm: q̄ est propinquū etati in sua tēperātia siccitatis et caliditatis nō est cōue niens ad flobotomiā pp siccitatē ipsi: et pp turbationēz v̄etoz: et pp debilitatē opationū: et pp ipsa calm qd p̄ cessit. Nec ita p̄uaf flobotomia oīno. s. qñ nā egritudis regrat: sz minuedū est ex quātitate. Et qñ intēdimus flobotomare aliqd mēbrū corpis: et repletio solū fuerit in illo mēbro: tūc signat sup diminutiōe quātitatis sangui nis: et iō necesse est vt trabamus fm quātitatē illius loci in duabus vicibus aut tribus: ad hoc vt non reciperet vānum illud membrum si egredetur totum simul.

De phar macia. Cap. 4^m.

BIBERE VERO medicinas laxatiuas: et hoc signat sup quātitatem eñonis: et in fans non debet eñari aliquo modo: neqz decrepitis etiā: neqz d̄z cūari tpe estatis nisi ducat ad hoc neces sitas magna pp siccitatē magnā tēporis et caliditatē ip sius: et q̄ acquirit egritudinē cōplexiōnē similē cōplexiō ni eius: neqz sumēda est medicina tpe hyemis: eo q̄ hy mores sunt durū illo tpe. Et medici laudauerūt pharma ciā vere et autūno: q̄ humores nō egredunt: vltim tē pore autūni a nā nisi in qualitate solū. ¶ Hoies vō quos nō cogit ad sumēda medicina nisi cōseruatio sanitatis sumere debet postqz pluerit: eo q̄ pluuie frangūt siccit atē illi: tēporis. Vtū est si cōmotio cōplōnia sup eñonem medicinis: est tpe in quo est humor in cōparatiōe cōplōnis: tūc nō d̄z cūari nisi cū timore: sed cū erit d̄uz minuas ex quātitate. i. qñ aliqs humor supabūdauerit. Et cōsuetudo quidē operat in hoc: quē admodū in alijs. Quādo autē erit intentio eñandi aliqd mēbroz corporis signat sup eñonē ipsi: sicut diximus locus subiecti et col ligantiā mēbri. v. g. qñ voluerimus eñare cerebrū p viā flobotomie minuemus cephalicā: q̄ pp maiore colligatiāz cerebrū cū cephalicā eñam basilicā: et q̄a q̄ colligantiā adiuuat in eñone: et cū intēdimus trahere ad cō traria. v. g. cū nimis abūdant mēstua apponimus vent toſas ad māmillas: et cū erit decursus supflus ex parte sinistra nāsi apponem: v̄etoz sup splenē: qñ vō erit ex pte dextera apponemus epati. ¶ De loco vō appositio nis si est mēbrū qd intēdimus eñare in alto corpis fiat eñatio in infimo corpis: et hoc est melius eo q̄ coadunat hic eñio et attractio: et iō laudat vomitus in egritudinibz exstibus in inferioribz corpis: et phar macia in superioribus. fōza vō mēbri et creatio ipsius demōstrant iterum sup eñationē ipsius. vbi grā. nos scimus de curatiōe sto machi q̄ possumus euacuare ipsum p vomitū et solutio nem ventris: et scimus etiā de curatiōe epatis q̄ euacuamus ex gibbositate p p̄uocationē vine: et ex cōcauitate per egōnē. Et p̄pterea figura mēbri est p̄side randa in transitu medicinis: eo q̄ nō est cōueniens apo ſtemata ipsoz. per ipsa euacuare per transitū medi

in autūno nō debemus minuire, in nō labentibz nec citata nisi vō cōseruatiō nō necessitatē nisi possit p̄la 2 vlt. 4.

*in principio febrius no debemus
curare in m. laxativo*

A cine fortis per mēbra ipsa nec gule apata per gargarif-
ma. ¶ Itē nobilitas mēbri z ipsius iuuamētuz similiter
ad conseruandā suā naturā nos inducit: ppter ea qz tale
mēbriū cum corde maiorē colligantiā hz. v. g. qñ epa-
tis apā in statu fuerit: z tūc de iure resolutiue essent pro-
pinande inquantū apā existit: sed inquantū est in mēbro
tali medicina a rebus hūitibus aromaticitatē nō dē-
nudari: ppter ea qz mēbrum multe sensibilitatis fortis
nō sustinet medicinas. Sed de mala cōplone in seipsa a
qbusdā credid qd z ipsa neget euātionē materiei facien-
tis ipsam: z hoc nō est nisi in euātionē q fit per medicinā la-
xatiuā solū: eo qz facit malā cōplonē abūdare. Et iterū
dicunt medici qz nō debemus curare cū medicina laxati-
ua in principio febriū: ppter duriciēz hūmōz in illo tpe: et
ego declarabo hoc inferius. dicit Hip. mulier pregnas
nō dēz fibotomia: nisi qñ embriōis virt^{us} fuerit fortis:
hoc est a qrtō mēse vsqz ad septimū: nisi hūmores fue-
rint furiosi: z pharmaciaz cōcedit tunc. *go mēse* qz
fibotomia qñ adest repletio quā embriō nō indiget nō
est mala: sed pharmacia nō credo ad bonū peruenire si-
nem: immo necessario ledit embriōnē: eo qz in se subam
hz venenosam: z fortasse faciet malos hūmores finire
ad embriōnē vt ipsūz ledant: ppter ea medicine purgā-
tes sunt medicine puocātes vīnā: z qd puocat vīnāz
est de gñe puocantiū, menstrua: z qd mēstrua puocant
ab ortire facit. z iste regule vltis medicatiōis male cōple-
xionis mālīs z nō mālīs sunt sicut pncipia z elata ad illū
qd breuiter dicere volumus in qualibet istarū specierū.
Et nunc incipia in curis vniuscūsqz spēsūz istarū: z di-
uidā hoc mō: qñ isō mō nō non processerim in libro egri-
tudinū: eo qz hec via hic vtilis existit. ¶ Et dicam qz
mala cōplō mālīs aut nō mālīs: aut est vltis toto corpōi
z que magis est manifesta ē febrius: aut existit picularis
vni mēbro solum. Et que mālīs existit sunt due spēs qñ
aut in cōcunitate mēbri existit: aut in ipsius subā ibibita
reperiatur absqz aliqua grossitudine vel tumore in nālī
mēbro euēniēt: aut accidet mēbro grossities mala que
apā noiatur z incipimus in mala cōplone vlti. z post
hoc de mala cōplexione loquemur piculari in quolibz
mēbro: z post illud de apostematibus que illa sequunt:
z pncipium in febribus ab effimera faciemus.

C De cura febris effimere in generali. Cap. 5.
E T DICIMVS qz intentio medicationis in illa
due res existunt: vna ad remouendū calidā z sic
malā cōplonē q est in ipsius subā: z hoc fieri debet
infrigidando z humectando. Et alia vt cause ex-
trinsece febrem facienti resistatur: ob hoc qz hec fe-
bil aliud est: nisi mala cōplexio nō materialis q vt plus
a causis extrinsecis causatur. Et mēsurā in frigidationis
z humectationis in hac fe. est fm mensuram rerum par-
ticularium: sicut est cōplexio: aer: etas: consuetudo: z re-
gior: z cause ipsam facientes. Et scias qz refrigeratio in fe-
bribus per se z per accidens fit. per se sicut per medic-
nas z cibos frigidos: per accidēs vero sicut balneari in
aqua calida aut tepida: z maxime in hac feb. fit: eo qz
per ipsam in spiritualibus vapores dissoluitur qui nū
resoluerentur corpus nimis inflāmaretur: z fortasse ad
putridam converteretur: z ppter hoc balneū est oibus
cura vtilis. Sed iter aqua existit diuersificatio fm diuer-
sitatem causarū facientiū feb. z hec fe. fm plurimū ac-
cidit ppter cutis densationē qd pluries accidit pro-
pter frigus. aut ppter in aquis stipiticiū balneationem:
aut ppter necessariam balnei negligentiam: aut pro-
pter totius corporis siccitatem: sicut illis accidit qui in
aere calidissimo degunt. Et vere plurimum hec feb. ac-
cidit habentibus complexionem calidam z siccam.

C De cura febris effimere in speciali. Cap. 6.

E T DE HAC prima, loqui volumus: z postea de
cōplexione ca. z hu. z vltimo, de cal. solum. Et dici-
mus qz qñ accidit ppter cutis inspissationem: aut
ppter aquarū stipiticiū balneationem medica-
tio per pstrarium illis erit balneatio in calida aut tepi-
da aqua post declinationēz paroxysmū: z fricatio vtilis
existit in exitu balnei cum oleo tepido in quo nulla sti-
pticitas reperiatur: non est necessariū balneū reiterare
vltia semel sicut Gal. faciebat: qui infirmum faciebat
intrare bis z ter: eo qz hoc regimen non cōuenit nisi bo-
minibus assuetis multum balneari: sed embrocatio post
balneū cum aqua frigida: vt mihi videtur iterata con-
clusionem faceret poroxiz: nisi poro nimius forent aper-
ti: aut corpus esset nimis calefactū. Et melior cibus qui
post balneum est propinandus si erit complexionis cali-
de z sic. z tempus fuerit ca. est pifana ordo: eo qz in-
frigidat z humectat: z adiuuat ad expellendum superflui-
tates per oēs suas vias: z post huius digestionēz dandi
sunt pisces petrosi: carnes perdicū z similibz. Et si aliū se-
cerit paroxysmū balneū z dietā hanc reiterare debes.

C Et aliqñ ppter nimia tristitiā z multā irā fit: z ppter
multā in sole morāz. Et que ppter iram accidit maior
indiget refrigerationē q illa que ppter vigilias: aut
ppter tristitiā puenit: z nulla illarū indiget fricationē:
sed balneo solū. Et q ppter vigilias z tristitiā fit maior
indiget humectationē somno z gaudio. Et q ppter mor-
ram plurimā in sole accidit indiget refrigeratiōē: z vt lo-
gam in aqua calida cōraltat morā: z facta fricatiōe cu
oleis frigidis z inungatur cu oleo viol. z similibz. Et qñ
ppter multāz accidit frigiditātē balneūz intret calidū:
z balnei calidus aer vtilior existit balneo aque. Et cibi
tēperati esse debēt aut ad caliditātē declinātes vt tur-
tures: coturnices z similes: z aq mellis valde vtilis est:
caput vō talū oleo ro. inungat: z alijs actu calidis: que
admodū alijs frigidis in actu inungi debent. Et scias qz
vltis medicina oibus patientibz effimera existit balneūz
exceptis patientibz reuma ppter frigus. ¶ Et in effime-
ra ab apostematibz inguinūz aut subascellarū causata:
z si causa reumatis calida fuerit. dicit Gal. qz balneum
itrare dēz: z hoc nō dicit nisi qz sufficiens est in hūmōz sub-
tilium digestionē: sed grossos disperget per totū corp^{us}:
nec balneari debet nisi post digonīs cōplēmētū. Et vīna
aquosa alba aromatica omnibz istis vtilia sunt in bibere
assueti fuerint: ita qz post digestionē bibant: nam plura
habent iuuamēta qz aqua. nam vīnūz natationē cibi in
stomacho vetat: ventositatē resoluūt: vīnūz puocat et
sudorem: animā leuificat z adiuuat naturā ad expellēdū
superfluitates quādo patientes hanc feb. debilitatē in-
currunt digestionis: z maxime habētes ipsaz ex vigilia
vel tristitiā. ¶ Sed que a fessitudine est tantū in sua cu-
ratione indiget dieta vsus frigiditātē tendente: z vt ci-
betur quātitate tali q nauseam non inducat. ¶ Sed illi
qui hanc febrem patiuntur ex fame propinanda sunt ciba-
ria valde z cito digestibilia tendētia ad frigiditātē z hu-
miditātē: z ppter hoc si cibaueris tales in principio pa-
roxysmi non febricitabunt. ¶ Sed si ppter cutis fuerit
constrictionē in primis tribus dieb^{us} erit sufficiens frica-
tio: sicut cum semine melonūz: mltz: aut ordeī farina: aut
sabe vel ozobiz: que appropriantur ppina sicut squin-
zibz cū aqua ireos: z capill. vene. z viol. z si hec sufficēz
non vīr: z feb. tertīū transierit diem: aut tu arbitratus
fueris a principio vt tāta fuerit in corpe repletio vt p-
pter fricationē z apertionē sine vlti euātiōe egriū le-
dere posses. ob hoc qz tale medicamen in corpibus ple-
nis plus oppilat qz aperiat: tunc medicatio talī media

*ista curatio in principio
in omi tempore febri
miam sed semper naga
fructum*

inter effimera et putrida esse dicitur. hoc est in flobotomia et corporis mollificatione. et hoc facias sine excessu et signis consideratum. et si quod ab experientia et bonitate estimatine poteris perscrutari: quia propter solam doctrinam certificari non posses quoniam in unoquoque individuuo faciendum sit in quantitate et qualitate in hac arte. et necessaria est in hac arte propter uniuersalium rerum cognitionem experientia: propter quam particularia principia habeantur: in eo quod in unoquoque individuo fieri debet. Et scias quod ista principia scribi non possunt oia: quia sunt infinita. et ista pars scientie medicinalis nobis vetat perfectionem habere in hac arte: eo quod magis est appropriata experientie quam rationi. et propter hoc dixit Hippocrates ars longa et vita breuis. Et egomet non studui in hac scientia ut videas mihi ut sum sufficiens: sicut videtur multis medicis nostris temporis: qui multum elongati sunt ab eorum intentione: exceptis filijs Auenzoar et maxime Abosali et filio eius Abenarria: cui de consuetudine vitae. nam isti veri magistri sunt in scientia medicinali. Reuertamur ad doctrinam nostram et dicamus quod maior pars istius scientiae a stipticitate puenit et siccitate. et maxime in complexionibus calidis et complexionibus siccis habitibus. Et hec eis non puenit: nisi quia cibi permittantur in eorum stomachis ad fumositate: et quod superuenit eis fluxus ventris et pluribus eorum quod hoc accidit: accidit propter corruptionem ciborum et ipsorum mordicationem. Et aliqui accidunt illis ventris constipatio. quod primum existit. et constipatio hec accidit propter caliditatem et siccitatem. et virtutis expulsiue debilitatem: et sic dicendum est de medicatione vniuersalium istorum per se.

C De cura febrium effimere quando est cum fluxu ventris. **Lap. 7^m.**
E T DICITUR quod illi cui accidunt fluxus ventris in ipsius curatione consideratio est habenda. Ita quod si humor eductus est et fluxus cessauit: fac ipsum ingredi balneum: et ipsum cibum cum confortantibus ingerere. Sed cum fluxus est in statu melius est ut in balneo ipsos ire non permittas. hoc dicitur: sed non medici medicant forte fluxum cum balneo: quia dicunt quod attractione facit ad oppositam partem. et quoniam ita sit non est propria medicina: sed est per accidens. et ideo quod est per similitudinis viam. Et tu scis quod diuinus dicit expelli per similitudinem. unde hoc quod possumus est dimittere. Sed patiens est cibarius absque positioe ipsius in balneo: debes perseruare ut rectiliter ipsi stomachum euacuatione cessante cum lana infusa in oleo absinthii et oleo ro. et si in assicco contritum acceperis et cum oleo ro. miscearis: et per dictam lane infuderis: multo fortius operabis. Et videtur scias quod in membris principalibus non est supponenda medicina actualis frigida: quoniam potentialis frigida existat. Et si fuerit multa inflammatio in ore stomachi misceas cum istis oleis succum extremorum vitium et succum cydoniorum. et aliqui apponunt ceram et faciunt inde cerotum. Et aliqui ex hac medicina mirantur: et dicunt. cum eger os stomachi habeat mala complexionem calidam viciatam. cur. hoc ponit mastice cum oleo ro. et nos respondemus quod signatio hec recepta a mala complexionem sola est alia signatio recepta a complexionem membrum. Ob hoc quod interior medicationis istius membrum est ut fortificetur cum medicinis habitibus aliquid stipticitatis cum amaritudine et aromaticitate. Et propter hoc primi experimenteres non curabant debilitatem stomachi: nisi cum his superadditis. Et postea est ut multis hominibus nocebat: eo quod mala complexionem non considerabant: sic dicitur. Unde accidit quod mala complexionem habebat in stomacho calida et sicca. Multum ergo considerandum est si mala complexio est tanta ut ipsa non minus timeamus: studebimus solus in ore stomachi confortatio. Et si non admiscebimus cum his frigidis medicinis tribus diebus observato ut sint illis filies in stipticitate: et tales medicine sunt multe. Si fluxus non cessauerit non desistas ipsum cibare cum rebus stipticis et habitibus: et sine

quantitate fluxus ipsum regere. Nam si paucus sit fluxus sufficit panis biscocatus cum zuecharo vel succo ro. pfectus: aut cydoniorum succo. Et si multus sit fortioribus vitere vel pane biscocato ordeum cum succo cydoniorum: et vinum pomorum granatorum est bonus cibus sine. Sed si cessauerit fluxus mela panis conueniens est. Et si superuenit calus appetitus sumat elarium cydoniorum cum aliquatulo mastice cum succo extremorum vitium. Et habetur vitur hoc elarium cydoniorum quod compositum in fine regiminis sanitatis. Sed medicina in qua intrat piper aut res calide tunc est vitanda: et maxime in climate nostro tempore calido et calida complexionem. Et quando istis accidunt ventris constipatio: tunc considerandum est in quo loco sit cibi retentio. videtur in stomacho aut in intestinis. si est in stomacho. hoc precipit dari perfectionem trium piperis: sed non de forti in qua intrat medicina: sed de debili quam posuit in libro de ingenio sanitatis. Et hec medicina non est conueniens: nisi illi in quo cibus permutatur in stomacho ad acetositatem: quia stomachis calidis et nausea ex caliditate habentibus hec non erit utilis medicina. Et est de hoc habetur quod 143 declarat est in egritudine libro quod virtus membrorum eque debilitat per complexionem calidam malam sicut per frigidam: quia aliqui membrorum non habent suam accidentiam nisi per mensuratum calorem. Et si debilitat per complexionem frigidam est hoc substantiale: eo quod est ei necessarium. Et propter complexionem calidam erit per accidens sicut sol fortis qui extinguit ignem. et calor fortis fornacis extinguit candela. Similiter potest dici sine. de debilitate stomachi quod fit propter causas calidas et nausaeas calidas. ergo. hoc non respicit nisi ad frigiditatem quod stomacho accidit per accidens in hac arte: et hoc curare intendebat. Sed providendum est super complexionem malam: et sic medicine miseri debent. Sed credo quod clima sinu ipsius in hoc sustentavit. Et mihi videtur quod elarium cydoniorum mixtum cum ligno aloes: mastice: galis. multum valet si sit taliter compositum ut frigiditas cydoniorum vincat ipsorum caliditatem. Et non est tradendum obliuioni de modis compositionis harum compositionum: quoniam si voluerimus frangere virtutes ipsarum medicinarum absque cydoniorum potes hoc facere cum extremis vitium: vel cum alijs rebus frigidis et stipticis: et medicus in hoc prouisor esse debet ut resistat ei quod plus est timendum. Et melius est quod calor qui ex hac puenit mixture sit in primo gradu. Et quando fuerit necesse frigiditatem stomachi remouere diminuat res frigidas: sicut nos diminuius in aliquibus quantitate calidam quando non oportet complexionem calidam procurare. Et habetur precepit embrocari ventrem istorum cum aqua calida: et intendit per hoc ventrem mollicicare: sed quia mollificatio necesse stomacho: oportet quod fiat cum timore: et quoniam mollificatio sit huic congrua egritudini nature membri contraria existit. Ob hoc est necesse has duas res misceare aut semper rem conuenientem ordinare. Sed cum cibus ex stomacho descendit: tunc embrocatio valde utilis existit: hoc observato ne cibus indigestus ad membra trahatur embrocata: et hic clistere melius est omnibus que fieri possunt: et si non est mordicatio aut ventositas: tunc sufficit clistere factus ex melle oleo: et aliquatulo sale: et si mordicatio fuerit: tunc admisceantur pinguedines anseris et galline. Et si ventositas affuerit necesse est ut in oleo coquatur parum ruthe: et semina resoluuntia ventositate: sicut semen apii et cimini et similia. Et ventositas cum nausea in hoc loco significat quod nalis calor debilis est: et propter hoc non est calefaciendum nec refrigerandum: sed utrisque utendum erit et aliquando hec febres tribus diebus perdurat: sed non timeas et regere ipsos post exitum paroxysmi: et post euacuationem ventris ponendo ipsos in balneo: et cibis ipsos cibis conuenientibus

frigidatā tādiu donec corpus ipsius ad frigiditatē dene
niat. Et hoc fieri d3 cōsideratis certis cōsiderationibus.
Prima est vt egritudo sit digesta: 2 vt in vāceribus non
sit ap3 vt in ore stomachi nō sit debilitas neq3 frigiditas:
nec quando infirmus nō est assuetus aquā frigidam
bibere: 3 sic esse debet: qm illud qd hic inducit ad malā
cōplexiōē prārium exiit eiusd3 rei q4 causam habet
remouere: quoniā aqua frigida humorē incrudat vt ipe
dit digestionē. Et si possibile est hanc kbz integre remo
uere donec causa ipsam faciens in corpore reperiatur
ergo qūo potabit aquā frigidā habēs stomachū debile 3
2 frigidū qn ei accidat timor 3 stupefactio 3 confusio
egritudines ex mala cōplōne frigida. Et iam inuēti sunt
hoies qm biberūt aquā frigidā semel in quātitate multa:
3 inde ad cōstrictiōē anhelitus deuenerūt ppter fri
giditatē musculi vel nervi 3 diafragmati: 3 talr q non
possunt resistere: qm habentur in facie

potuerit aliqd deglutire: z qui ipsam bibunt iam facta
digōne: tunc natura optime adiuuāt: eo q̄ tunc ibiam
aliud nō remanet: nisi mala cōplexio calida: z illa tunc
remouet ab aque frigide bibitione: Sic natura meliozē
facit operationē in humore tali: f. perficiēdo digestionez
z mala materiā expellendo: quonā ipsa mala cōplexio
hoc facere phibebat: z hic est tractatus Gal. in potatiōe
aque frigide in hac egritudine. ¶ Et debes scire q̄ me
febris latitudine ē: z magnā in suo calore fini gages: z
non: z ppter hoc q̄ fortioz calozis ē: sic dicat arina. i. ca
sus. ¶ Et de latitudine diuersificat fm clima. Et quan
do omnia particularia concordant cum febre que est ar
sua: z infernus multum desiderat aqua frigida: non in
hac est digestio expectanda: omia eger ante digestionez

hac est digestio expectanda: quia eger ante digestionem
cōsumet: si feceris ipsum pan vlsq; ad digestionis aperi-
tionem: tūc erit ipsum digestio mala: quēadmodū est ne-
bula nigra: aut hypostasis nigra ppter nimitatē con-
bustionis: 2 tūc aque frigide exhibitio nō valet. ¶ Et
ppter ea melius est in principio sine etia3 digestionis si-
gnoz apperitione erubere 2 non curare: ex dictis ali-
quoz: qm̄ hec res est veracissime probata. nam materia
que talē facit febrem qualis ista est cū sit in vltimo calu-
ditatis nō est p̄nata digestionē nisi ppter malā quali-
tatē acutam: nō ppter grossitiem: nec ppter visciatitē:
2 qñ hanc infrigidabis: tunc statim erit materia digesta:
2 melius est vt cōuertas talem febrem ad febrem lentā 2
longā3 que curari pōt: q̄ eger subito moriatur. nam error
qui fit in alteratione cōplexionis febrium facilius est q̄
mors. Et ego credo q̄ illi qbus digestio debet expectari
si detur aqua frigida citius curantē si eius virtus extitit
fortis: q̄nus egritudo fuerit longa. Dicit. n. Rasis q̄ duo
iuuēnes in diebus canicularib⁹ pter agebant: quoz vnus
erat dñs 2 alter seruus: 2 ambo hanc inciderūt febrem: 2
medicus domino aquā p̄buit frigidā3: 2 seruo nō pro-
pinauit. dñs euasit: 2 seruus mortu⁹ fuit. Et terre iste no-
stre medie sunt inter terras Maz. 2 Rasis in tēperamen-
to 2 egrēssis sumis ex eo qd nostre infectionis. erat. 2 pro

pterea gra tractatus curationis istius febris est vna par
 tem tractatus feb. putridarum: et ppter hoc bonum fuit
 narrare medicamentum qd vtriusq; comune existat.
 De cura febrium putridarum: 2 primo de eis in gene
 rali. Cap. 9°.
SED DICO q februm q sunt ex mala cõplexio
 ne materiali: pma illarũ interio duas pferat res:
 hoc est vt mala remoueat cõplexionẽ: et mala ena
 cnet materiã. Et quia materia est cum calore putredina
 li accidit hic tertia intentio. hoc est vt remoueat cause
 innantes ad faciendũ putrefactionẽ: est superflũ di
 minuit 2 poro aperit opilationis. Et poro oppila
 tio accidit ppter res stipticas: aut frigidas: aut õsiccati

F

C

H

onto ma lin
ta fagua su
aida

3^a affozif-
morū Ka-
tis ad me-
dium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
567/D

Iuas: aut propter humorum grossiciem: aut viscositate: et aliquando hec omnia aggregantur. ergo tertia intentio est: ut vnumquodque istorum remoueat per ipsius contrarium. Ergo ut plurimum accidit ut contrarietur hec accidentia medicationi: et maxime quando superuenit accidens quod est contrarium significationi medicationis febris. Sed quando fuerit significatio recepta ab essentia febris et causis ipsius: et vnum erit contrarium alteri: tunc oportet medicum phiderare super accidentia si fortissima sint. Et si non cogatur medicus a se. vel accidentibus: tunc instigare debet remotioni cause: et per hanc viam remouebitur febris sicut est in febribus de frigida causa: ut est fe. melanchole et flegmatis. Et si fe. fortior causa fuerit: tunc opponat se febris: saluo ut cause non obliuescat: et possibile erit ut cogantur ambo phiderare equaliter. Et nos volumus in primis narrare febres que non habent accidentia resistentia eorum medicationi: et postea narrabimus illas que habent accidentia contraria: eo quod tractatus resistentie accidentium est alius a medicatione egritudinis: et etiam alius a medicatione egritudinis. Quod est: quod eorum medicatio est per remotionem eorum sicut in egritudinibus. Sed resistere accidentibus sit cum rebus que cito ea remouent: et subito per se: quibusque aliqui augmentant accidentia casus sicut opium in summis doloribus. Dicimus quod frigiditas et humiditas in omnibus febribus ingressum habent per modum medicis et cibis: hoc in rebus assumptis in corpore. et hoc sit per primas ipsarum virtutes solum. et aliqui sit ut aerem infrigidemus. et aliqui ut ipsum calefaciamus. et aliquando egrum remoueamus de vno climate ad aliud: sicut sit in peripleumionico cuiusdam ut vadat in ethiopia vel ad arabiam. **C** Sed euersiones in febribus per flobotomiam vel pharmaciam sunt per virtutes secundas aut tertias: aut per proprietates. et aliqui sunt per balnea aut fricationes. Sed euersiones per exercitium in febribus non sunt: et est considerandum in quo sit vnumquodque istorum faciendum: aut plus vno: et in quo tempore: eo quod tempus est vna ex rebus valde necessariis in hac arte. et propterea dixit Hippo. quod tempus sit acutum: hoc est quod tempus medicine latitudine paucam habet. Et dicimus quod flobotomia fieri non debet: nisi signa multifanguinis apparebunt: sed melius est ut fiat quando non est malitia nisi quantitatina sicut superius dictum est. Et tempus faciendi sequitur fortitudo: quia si plurimum fortitudo virtutis plus est in principibus egritudinis: propter hoc ordinauerunt quidam fieri flobotomiam in principibus egritudinis. et multi sunt eorum qui flobotomiam patiuntur usque ad ultra septimum diem. Et ad remouendum illos errorem dicit Gal. quod debilitate virtutis aut fortitudine non sequitur numerus dierum. Et quantitas flobotomationis recipitur a fortitudine egritudinis: et a complexionis et ab etate et tempore anni: consuetudine: dieta et conditionibus alijs. Sed bonitas virtutis et eius malitia sequitur malitiam complexionis et eius bonitatem: et propter hoc ponitur a medico in vno genere. **C** Sed euacuatio que fit aperiendo oppilationes fit icidendo humores: et subtiliando ipsos: et digerendo ipsos: et rectificando illud quod potest rectificatione accipere: et expellendo illud quod non potest rectificari: hoc fit in omnibus febribus et maxime in illis que non sunt incensur: et etiam in omnibus horis seu temporibus egritudinis: eo quod materia putrida non rectificatur: nisi his duobus rebus. scilicet expellendo illud quod rectificari non potest: et rectificando quod potest rectificari quemadmodum sit ab hominibus volentibus putrefactioni obuiare. Et necesse est regere nam continere in prouocando vnam. Sed quia maior pars harum medicinarum est calide et sicce complexionis ut est semel apy et feniculi et similium: et postea est ut tali operatione febris augmetur: et propter hoc necesse est ut frangant earum virtutes prime cum rebus fri-

gidis ex natura sui adiuvantibus illam operationem: et talia sunt semina melonis: cucumeris: et horum similium: et sunt etiam ex medicinis harum operationum que sunt temperate vel paucis caliditatis: quas damus febricitantibus: sicut capillus veneris et endiuia et similia. Et in summa intelligere debemus quod quando operari volumus medicinas calidas quod frangere debemus earum virtutes: et in his predictis medicinis inueniuntur due res. scilicet incisio et subtiliatio. Et scias quod euasio per vnam est ex medicinis magis manifestis in febribus. Et hec medicine aliquando inducunt angustiam et inquietudinem et corruptionem stomachi et epatis: et propterea in fine febrium cronicanum: et propter hoc conuenit ut eis adnuentur ea que habent confortare membra principalia sicut bulliendo in aqua predictarum aliquid mastice: vel ut bibant aquam illam cum zuecharo. et in his conuenit nobis magna exercere. In confortando: subtiliando: et incidendo. Et si materia humilis fuerit humor frigidus et sic. oportet ut abstergeat ab his. scilicet calidis et sic. eo quod ista sicca non debet quantari exhibere. et si vis ei propinare debes hoc facere frangendo siccitatem earum cum radice liquiritie et zuecharo viol. Sed quia zuecharum viol. habet virtutem relaxatam prohibere poteris cum passulis: quoniam optime existunt in hoc casu: et sunt necessarie. scilicet passule in remouendo siccitatem supfluum squinibin. scilicet syrapi acetosi: eo quod habet mordicare membra nervosa. Sympbagum seu mery et stomachum et canna pulmonis: et aqua ciceris perfert in maiori parte febrium. **C** Et quauis aqua ordeii sit frigida et humida habet mundificare vias a supfluitatibus: et abstergit et lauat vias absque inflammatione: et est ex medicinis laudabilis valde in hoc casu. Et propter hoc squinibin et aqua ordeii laudata sunt in curis febrium. Sed aqua ordeii interdum oritur stomachi habet inducere nocentem: propter hoc indiget rectificatione. scilicet ponendo in rotulo dimidio aque ordeii characterem vnum ex malice. scilicet pondus quatuor granorum ordeii: et hec omnia indigent consideratione. scilicet opponendo se periculosis: et fortiori si plus et minus. **C** Medicine enim laudate in relaxatione nature sunt que habent has secundas virtutes. scilicet relaxare et qualitate febrili obmare: et tales sunt tamarindi et benefeg. i. viole et terebinthin seu manna et medulla bathee. Sed oportet ut vitemus dare myrabolanos ante digestionem propter simplicitatem ipsorum: sed alubleb. i. corrigiola optima est in principio febris: quoniam aliquam habeat caliditatem. **C** Ordo autem medicinarum in mollificatione naturam est quam dicitur super. scilicet terebinthin in primo. secundo benefeg. i. viol. tertio tamarindi: postea alubleb: post medulla cucumeris saracenicis. sanguine: et postea karthabar. scilicet cassia fistula: deinde myrabol. et pueniens est omnibus febribus uti contrarius a tota specie putredinis febrilis. Sed quia hec medicine per maiorem parte calide existunt sicut sunt species in modica quantitate de ipsis ponere debemus: et frangere debemus earum virtutes primas. Sed medicinis que habent exercere operationes absque calefactione uti debemus in hoc loco: sicut est vinum pomorum granatorum: et sandali albi et rubri: et tabacir. i. spodiū. Sed in sandalis aliqua existit oppilatio: et cum rectificata fuerit medicina materia utilis existit. **C** Sed medicine que habent in frigidare et humectare sunt diuersae vel varie vel multe secundum diuersitatem et multitudinem febrium in quantitate calidarum et paucitate earundem. **C** Et ordo harum medicinarum est talis: quod primo data est aqua ordeii: et postea syrapi uilep: et est syrapi secundum quosdam factus ex aqua rose et zuecharo solui: sicut laudauerunt aliqui noui. Sed propter siccitatem aque rosate ponendum est tantum aqua simplicis: et plus et minus secundum quod videtur conuenire: et magis fortis existit est syrapi succus ex succis frigidis et humidis: sicut est succus cacturbit: et cu-

A cumeris: saracenicis: citrulo: & melonib: sunt exterius coloris citrini: & interius sunt cōtinui & albi: sed qd forti⁹ exiit est bibere succi p̄dictorū absq; cūcharo: & maxie succi anguine. Cucumeris saracenicis: eo q; dñat cholē a tota suba sua. Sed tēpus in quo de necessitate debemus purgare materiā peccante cū medicina attractiua est hora in qua exuberat malitia hūoris exiit in qualitate: & iam declarauimus super⁹. & hoc facere debemus forti exiitēte virtute: & tunc est certum qū signa digonis apparet: qm̄ eo tēpore collaudat euacuatio facta a natura: eo q; virtus expulsiua nō mouetur ad expellendū superfuitates per viam naturā nisi facta digestione: & in hac arte inuari debemus opera nature: toto possit. Et scire debes q; facta digestio sit descendit & expulsiua absq; aliquo impedimēto grossitudinis vel viscositatis vel op̄pilationis. Sed qn̄ nō apparet digestio: tūc descendit inter medicos reperit: eo q; hāc maior pars medicorū dicit q; minime purgare debemus nisi materiā sit digesta: nūc egritudo fuerit in vitio acutatis. Et hoc intelligere possimus ex dictis. Hippo. qm̄ quādo egritudo est in vitio acutatis: tūc humores sunt in vitio furiositate: & nō est securitas quin descendat ad quedā mēbra p̄ncipalia: & ledant ipsa nisi sint euacuati in p̄ncipio egritudinis: eo q; humores qui acutissimi exiit sunt subtiliores: & q; ibi nō est grossities nec viscositas que phibeat operationē medicine laxatiue. Et non pōt inde puenire nisi vnum solum nocumentū. Qd est: quia medicine laxatiue suis qualitatib: p̄mis augmētant febres: & illud pōt remoueri miscendo cum eis frigida & humida sūm q; conuenit. Sed qn̄ egritudo nō est peracuta valde: sed est quēta: tunc expectanda est digestio. Et scire debes q; egritudines que acute sunt in terris Hippo. in terris nō stris peracutē sunt: & hoc manifestat: q; Hippo. non curabat egritudines acutas nisi cum aqua ozdei & meliatare. & postquā ita est: egritudines acute nostre regionis & aliarū calidarū terrarū medicande sunt cum medicinis attractiuis vel laxatiuis in p̄ncipio egritudinis. Et in egritudinibus peracutis p̄o maior parte humores corumpunt circa orificiū stomachi: & propter hoc quādo apparet abūdantia sanguinis: & nō sit superflua euacuare debemus: qm̄ inde magnū p̄uenit nuuamentū: & incontinenti quiescit validudo egritudinis: nisi sit q; phibeat ex rebus supra dictis. Sed quando egritudines nō sunt acute: sed sunt ex humorib: mucillaginosi & viscosi & idigēti ipsas euacuare & purgare debemus post subtilitationē & incisionē: & hec est digestio eop: alioquin non opz euz medicina purgari. Sed egritudines que nō sunt acute & sunt ex humorib: subtilib: sicut est vera tertiana q; nō transit vltra septēz periodos. dicit Auicē. q; expectare debemus digestione: & q; digestio humoris subtilis est eius ingrossatio: & grossi est eius subtilitatio: & sicut difficile est virtuti expulsiue expellere humores grossos ppter sui grossiciem: sic difficile est virtuti expulsiue expellere subtilē: q; dūm p̄p̄is & dūm p̄p̄is ppter suū subtilitātē quare dūcile exiit nature expellere humores grossos: eo q; oppilant meatus & trāitus: & subtilēs: q; dūm p̄p̄is & spargunt & ibibunt: tūc medicine laxatiue citius expellūt & facilius humores subtilēs q; grossos. Et ppter ea qdā medici dixerunt q; nūq; dederūt aliquā medicinā laxatiuā ad purgandū aliquem humore quin cholera prius purgaret ppter suū leuitatē & subtilitātē: & adhuc magis: quādo dant medicine laxatiue que trahere & purgare debent meliā: aut flegma grossū & viscosum a p̄p̄itate & sui natura prius ille eedem trahūt cholera & expellunt. Et hoc idem manifestat intellectus q; subtiles humores habiliores sunt ad purgandū: et ex-

pellendū grossis: qm̄ hoc nō sit ex opere nature: quoniam si sic faceret natura: illud qd prius exiret in egritudinibus acutis esset cholera: & eo q; tales egritudines p̄ maior parte sūt ex humoribus subtilibus: & quāto sunt subtiliores tanto difficilius a natura expelluntur. Et ppter hoc dicimus q; minime tradere debemus in peracutis exhibere purgationes: neq; expectare ad perfectam digestionē: quia non est tutum quin mala qualitas predominet nature: & tunc erit mala digestio expectanda cum diffidat liberationis. Et postq; ita est q; purgare debes non facias illud nisi primo frangas suam caudatatem & siccitatem. Sed in febribus flegmaticis & melancholicis: Rasis in p̄ncipio earū purgabat: & hec erat eius opinio omnino. si purgare in p̄ncipio febribus. tūc hāc dicit cōtrariū manifeste. q; minime debemus in p̄ncipio febribus meliorari: & illud idem dicit in epla ad Blaucōnē. Et illud est q; finis hāc egritudinis est securitas: nec expectat digestio mala: sed flegmatica est male determinationis: & propter hoc necessariū exiit vt in firmus euacuetur p̄ter q; expectetur digestio pfecta: & propter hoc medicus prius incipere debet a medicinis subtilitatis & melius per hebdomadam yna: q; nō tamen calorē huius febribus cum sit debilis vt magnus inferat nocumentū: & euz hoc fecerit tunc medicus purgare incipere debet. Et demonstratio huius est illud qd videat fieri in apoplexia: & etiā in similib: egritudinib: timorosis frigidis: q; incipimus in talibus ab euacuatione ponendo in medicinis laxatiuis melius & subtilitatis. Et mihi videtur possibile recipiendo decoctione radicū hūm per hebdomadā yna factū ex decoctione radicū hūm celestis: & seminis apy: & liquorie quin p̄paret humores: & digerat: & leuorem faciat exitum a corpore: & quos totus humor nō euacuet a corpore: tamen natura ideattemationē suscipiet oino. Et inde redire debes ad incindendū & subtilitandū per aliā hebdomadā: quē admodū diximus: & postea purgare: q; taliter operādo humores habiles reperiunt ad expellendū. Et simile hoc est hominib: feratū graue pōdus: qm̄ quādo ferre nō pōt ipsū: & dimittit ipm̄ in p̄tes facilius tolerat ipsas: & postq; natura fuerit alleuata: tunc digestio laudabilis apparebit: & reificabitur dño pcedere. Et hoc melius exiit valde q; infirmū dimittere egritudinē & naturā. sū videbis naturam egritudinē p̄ualeret tunc dietā & regimē infirmo inbebis: & hoc in arte minime collaudat: qm̄ nisi nature violentiā feceris vel adinuādo ipsam nihil boni ei feceris: nisi q; verba ei dederis retinēdo ipsū. Et illud idē regimen facere poteris in febribus melicis: & sic facim: hominib: sanis quādo volumus ipsos purgare. s; q; ipsis digestiū p̄p̄amus p̄mo ad subtilitandū humores & vias aperiendo: sic & in egritudinib: opz facere: tamē in egritudinibus maior diligētia est adhibenda: eo q; earū humores difficilius recipiunt digonem. Et hoc manifestat in opere hāc in labore spōtaneo febri p̄p̄inquo: qm̄ ipse purgabat oēs humores facientes hunc laborem p̄ter humores viscosos mucillaginosos: eo q; oēs cōcordare vident q; tales nō sunt purgandi. hāc autē q; euacuare debemus habētes hanc febrem per frictionē solum. Ego autē affirmo q; climata in hoc multum sunt cōsideranda: ppter hoc nō est dāda regula generalis: quoniam mihi vī q; etiā humores viscosi & mucillaginosi purgari possunt in his nostris regionibus: facta tamen incisione & subtilitatione per longū tēpus: & tunc tēpus digestionis abbreviabis: & nā inde alleuabis: & ex tunc videbis digestionē laudabilē. Et te opz has res multoties experiri: q; experientia in his rebus nō modicā virtutē hāc videt. qd scripsimus de hoc in hoc loco sufficiat.

E

Contra
hāc iāffo.
p̄cocta me
dicari. p̄ q;
vide 10. Al
ma. c. 4. hic
vō extēdē
sermo ad
acutās: q;
loquit co
tra Auicē.
10. Almā.
c. 7. & 8. &
dūm c. 15. &
15. & vō
tres rōnes
Rasis p̄tra
hāc. 10. c.
c. 2. & 3. &
colo. j. & y.
opinionez
hāc. vō p̄
af. 2. & 2. &
c. 2. & 2. &
ige. c. 3. & in
trac. d. fō.
G
mia. dī. p̄
h. y. c. 2. &
q; dī. gū.
p̄ d. febri
b. ad hāc
co. & hāc
c. 2. & hāc
c. 1. & idē itel
lige q; hāc
de euacuatōe
fe. a. mā sū
tū n. furio
sa op. m. vī
seda af. 2. &
H
Idē p̄ q;
n. trac. 2. c.
4. & ibi (et d
solutiū in
p̄ncipijs
et. 2. c. 5. &
ibi (Ego vō
n. diligo. c.
op. p. p. p.
vī velle.
ib. (Et m.
tories qdē
pcedit.
J. n. de ige
mo. 12. &

I De cibatione et fricatione et balneatione feblicitantium. Cap. 10^m.

Intellige decocta.

K

L

In de ige-
nio 10°. ad
principiū.
M

In de ige-
nio 10°. ad
12°. et alibi.

DICO q^d cibis dari non deberet feblicitantibus vsq³ ad statum egritudinis. et hoc vt natura tempus habeat digerendi humores facientes egritudinem et ipsos expellendi: sed quia virtus non est sufficiens omnibus: te oportet considerare egritudines: quoniam si fuerit ex egritudinibus peracutis: cuius status est propinquus et crisis debet esse in septimo: et natura foris existit: tunc illud facere debes: et si virtus debilis fuerit nullatenus facere debes. Sed si virtus mediocris fuerit: etas fuerit inuentus cibabis ipsum aqua orde: et mica panis lota etiam cum aqua calida ad quantitatem. 3. y. vel. y. ponderis. et istud est subtilius regimine in nostro climate fm consuetudinem nostram. Sed regimen antiquum subtilius erat nihil dare per hebdomadam vnam: et quando volebant ingrossare dabant aquam mellis solui. Sed hoc ferre non possunt illi qui sunt nostri climatis propter complexionem aeris et constitutionem. Sed in climate illoz corpora habent minorem resolutionem: et cum hoc bibunt vini non in multa quantitate et comedunt carnes porcinas: q^d duo sunt plurimum nutrimenti. Et generaliter consideranda est consuetudo: qm qui consueti sunt comedere ter in die non possunt predicta sustinere: et maxime habentes complexionem calidam et resoluibilem. Et si cognoueris statim egritudinis esse longam: et virtus infirmi fuerit debilis cibandus est plus q^d diximus in principio: et cum status appropinquabit minuendus erit: et totum hoc est intelligendum forti existente virtute: et fortitudo virtutis existit in complexionem forti. Sed qui habent complexionem calidam et siccas pauci ex his famem possunt sustinere: et maxime in egritudinibus sibi consimilibus et in teporibus calidis: eo q^d qm talibus pati famem fecerimus: febres enim ad incensiuas declinare faciemus: qm debiles existant in radice vel ad ethicam: qm in complexionibus consimilibus multiplicans qualitates male sui naturae: et magis qm eis facimus sustinere famem multiplicans et adurunt humores. Et hora cibandi eos est in declinatione paroxysmi: primi. et ante principium febri vt natura habeat spacium digerendi humorum in tepore paroxysmi: et hoc melius existit. scilicet fortare virtute ne ei accidat accidens periculosum: cui necessarium sit cibum propinare vt in sincopi ex resolutione. Sed si timerimus aliquem ex his cibabimus eos in principio paroxysmorum: qm inde eos a sincopi taliter liberabim⁹ que admodum recitat Gal. de puero qui precepto medicorum sustinuerat famem tribus diebus. Et aliquando conamur cibare ipsos in medio paroxysmorum. In febribus autem contentis horam cibandi eligere debemus in qua maioris existunt quietis: considerando tamen consuetudinem. Et ex horis diei meliores sunt fridae. mane et sero. Et scias q^d balneum in declinatione febrium collaudat: qm supfluitates euacuat subtiles. In principio vero minime: quia rigores habet prouocare: et dissoluit humores et multiplicat oppilationes: et spargit supfluitates per corpus totum: et non est tutum quin inde proueniat apostema in aliquo principali membro: et qm humores euacuet: multiplicat tamen caliditate et siccitate febrem: siue fuerit ex aqua calida facti: siue ex aere calido. Et necesse est vt corpora talium non tangant aqua frigida: qm humores efficit crudos: et propter hoc balneum fieri non debet nisi post factam declinationem: et in febribus que non sunt acute. Quia quoque aromatica et leuia que modicam aquam sustinere possunt flegmatica et melancholice exhibere possumus: si in infensius a vino oino elogare debemus. Et Gal. quoque curabat febres que erant ex humoribus mucilaginosi cum fricatione: et hoc indiget consideratione: quoniam non est tutum

quin humores spargant ex fricatione per totum corpus. Et ipsi met capit in libro de conseruatione sanitatis q^d ille qui habet laxitudinem et corpus eius fuerit plethoricum vel plenum humoribus mucilaginosi vt minime moueatur vel exercetur: neque balneum intret: neque faciat fricationem et malitia: eo q^d fricatio non euacuat ex humoribus nisi qui sunt subcutanei et inter musculos. qui autem sunt in venis nullatenus euacuari possunt nisi cum medicinis laxativis. Et etiam vides q^d si sanus faceret fricationem preceptam ab ipso in laxitudine. sita magna: de necessitate cutis aperiretur: eo q^d fricatio hec in ultimo granitatis existit. et illis maxime qui hanc patiuntur egritudinem cum in laxitudine semper videantur esse. Et 3° ergo sufficenter scripsimus sicut nobis vii. generalis curas febrium putridarum. nunc autem redibimus ad curam vniuersarum particulariter.

De cura febrium cholericarum: et primo de cura tertiane. Cap. 11^m.

HEC FEBRIS si fuerit pura tertiana erit secura absque periculo. Et scimus certissime q^d natura habebit dominum super hunc humorem. et propter hoc non debemus eum mouere cum medicinis attractivis sicut est scamonea: eo q^d rectificando eam quantum plus possumus semper nobis principalibus inducere nocuentem: et propter hoc virtute debilitat et auget etiam caliditatem febrem et siccitatem suam: et si aliud non induceret nocuentem nisi conamen surgendi et decubendi modicum non inueniretur: q^d complexio inde supercalefit et debilitatur. Sed apparete signo digonem non est malum dare aliquam medicinam attractivam in hunc modum. scilicet primo dare debes ea que primo habent leniem materiam et humectare sicut syrumpum violae et tamarindi. et ad repandendum nocuentem stomachi adde aliquid ex mastice: et reubarbarum in hoc loco optimum existit: qm repandendo nocuentem predictarum laxat. Et quantitas quam dare debes ex reubarbaro est a duabus. 3. vsq³ ad tres miscendo ei syrumpum inlepe et squingibum. 3. j. cum. v. partibus aque frigide: et infra diem potabis cum aqua orde: et hoc faciendum est omni die. nisi natura moueretur bis in die ad assellam: sicut conuenit: et si natura moueret ex hac medicina ultra quantitatem minue fm portionem ex ea. Et sumus contenti in hac febre ex infrigidatione et humectatione cum aqua orde: et syrupo inlepe. eo q^d hec febris non existit intense caliditatis cum sit ex cholera naturali. Et sumus contenti oppilationes ipsius remouere cum aqua orde et squingibum solum cum modica in ea reperitur oppilatio et fortitan nihil. Et facta digestionem si sufficit dare myrabolanos citrinos bene quidem: sinant propina infirmo ex scamonea choleratere. y. cum tantumde mastice: et cum. 3. j. syrumpi de nemusare. 2. 3. 5. syrumpi malorum. Syrupus de nemusare: quia fragit qualitates ipsius scamonee primas. scilicet caliditatem et siccitatem: et cum hoc confortat aromaticitate sua membra principalia. Et syrupus pomorum: eo q^d frangit eius siccitatem: et remouet nocuentem principalium membrorum ab ipsa: et mastice q^d confortat et remouet nocuentem principalium membrorum: et medicum ipsi si fuerit ad occultandum malitiam scamonee. Et si timebis debilitatem infirmi cibabis ipsum mica panis lota. et iam testificauit Hipp. q^d nisi fuerit ex errore q^d hec febris non transit. xij. die et si fortissima fuerit. Sed si hec febris non fuerit ex pura cholera: sed erit ex vitellina: vel prassina: vel eruginosa non euadit hic absque periculo magno: et maxime quando fuerit ex prassina vel eruginosa: et mihi vii. ipse q^d aliquis ab eruginosa euadere possit. Et he febres longos habent paroxysmos et pessima accidentia. et propter hoc indigent purgatione cum medicina attractiva quam suprascripsimus. prius ablata caliditate et secci. ipsius. Et non est malum vt misceas ipsi medicine aliquid

N
Contra
Gal. 4° ad
medium

P

Dosis reubarbari a 3. y. vsq³ ad 4. y. pro modo der. idem. Mesue. 6. pro febre. sed 2° can. alr sentit. Quicem.

Q

Nota q^d nos sequimur modum Auer. de dicta i. d. do nunciam panis ablatus tam et est panatella.

A quid de polyppodio qđ arabice dicitur belbeg: eo qđ purgat cholera aduſa z groſſam z meliam. poſquam frigeris ſiccitatem eius cum oleo amygdalarum dulcium. z aperire oppilationes in hac febre proprium exiſtit niſi fuerit excedentis caliditatis: qđ ſi fuerit: tunc intedere debes ſolu ad inſrigidandũ z humectandũ.

De cura cauſonidis.

Cap. 12^m.

HEC FEBRIS eſt intenſi caloris z prauozuz accenſiũ. z dicitur incenſa: z impoſſibile eſt qđ hec ex cholera nali gigniſſet. Et in iſta cõueniens exiſtit purgare cũ medicina attractiua a pñipius. z minuire ex ſanguine ſi ſignafanguinis apparebunt dādo ei oī die. x. aureos tamarindoz inſuſorũ in aqua ſimplici abſq̃ ſyrupo z aliqua alia re dulci: z poſt dabis ei bibere aqua ordeiz poſtea p totũ diẽ potabis eũ aq̃ angurie. z h̃ regimen pñipius exiſtit oibus febribz que ſunt in vltima caliditate: z nō dimittas aqua angurie z aqua ſuper niue inſrigidatã: qñ ſi cõuerteris hac febre in lēta z chronicã melius longe exiſtit qđ vt eger moriaſ. Et h̃ eſt dixit Abuneron Auezoar d quodã puero quẽ ipſe medicauit: cui da bat oī die aqua angurie: z quotidie cholam vomebat. z tñ talr. ſuit operat⁹ donec illa febris conuerſa fuit ad chronicã: z ide liberat⁹ fuit. Et mihi vñ qđ angurie lōge melior exiſtit aq̃ in niue inſrigidata in h̃ caſu: eo qđ aqua in niue inſrigidata: qñ ſit in vltima frigidityte velociter tñ recipit caliditatē z adhuc magis: qđ aq̃ cuſ ſit ſimplex niſi reſtaurat neq̃ pſtat corpori niſi frigida q̃litate ſoluiſſet: aq̃ angurie reſtaurat z addit in ſanguinē faciendo frigida ſubaz z q̃litate. Cũ qñ febris erit lente z lōgi erit paroxiſm⁹: cert⁹ eris qđ nō ex cholera pura erit: ſed erit ex vitellina que nali frigidity exiſtit: tñ ſtudere debes plus in aperiēdo oppilationes qđ in inſrigidando. Sũ ei⁹ qđ fieri dñi illa qđ fuerit ex cholera pura: qñ ſi raro tales ſuētiãſ. Et laudabiles medicie in hac pte ſũt qđ hñt vtutē apitina abſq̃ ſorti calitate ſic capillus vene. z radix apy. z ſemen feniculi frangēdo ſiccitatē eoz cũ radice lignitie. z calitatē cũ violis. z flore nenufaris. z ſeminibz cõibz. Et ſtudeas ponē in medicis res qđ hñt mēbra pñcipalia pſortare. ſic eſt maſtiz z ſpica nardi cõponendo iſta cũ ſyrupo ſgnzibin. Et eſto ſtudioſus ponē in medicis ſolutiuis qđ hñt cholaz eũare cũ q̃litate flegmatis ſic eſt ſemē bñſi. l. ſemē chartami. frangendo tñ caliditatē z ſiccitatē eoz. Et hec eſt cura omniũ febriũ cholericarum.

De cura febzis flegmaticæ.

Cap. 13^m.

HEC FEBRIS cũ fuerit ex flegmate ſimplici z nali: z de h̃ fueris certus: tñ ſtudioſus eẽ debes in incidēdo humores z in ſubtiliando z oppilationes apiēdo pluſq̃ inſrigidādo z humectādo: z ſufficit tibi in hac intēdiē ſgnzibin cũ iure cicep occultādo ſiccitatē eoz cũ radice liquiritie. Et adde huic cõpōni aliquid ex ſpica z maſtice qñ in hac febre ſtōchus debilis repitur: z cõueniēti⁹ opatio in principio huius febzis eſt lenire nām cũ ſemine chartami z ſele vrticay fracta ſiccitate eoz pñs cũ tereniabin. Et ſeruato h̃ regimie p hebdomadã vnã pñabis ei medicina laxatiuã qđ hēat illũ humore eũare. z melior illarũ medicinarũ eſt turbith. qđ a pñietate habz trahere z expellere humiditatē que in ore ſtōchi eſt: z agaricus et cũ eoz: qđ eradicat humore groſſuz z apit oppilationes. z ſi addideris aliud ex hiera pigra nō eſt malũ cõſidēdo magis in agarico z turbith: z aliquā occultādo z fragēdo ſiccitatē eoz cũ oleo amigd. dulciũ. Cũ loquintidã autēz in tuis medicinis cuitabis ponere qñtus plus poteris. Et ſi appuerit tibi qđ humor ſit tante duricie qđ nō poſſit euacuari abſq̃ ea: adde ex ea aliquid in predicta cõpōne occultādo malitiam eius cũ chagelina: z credo qđ ſit dragantũ z cũ amygdalis.

Et doſis ei⁹ eſt media ps aurei: z tales purgadi ſunt bis qñ in vna vice nō pñt purgari pp groſſiciē humozis: z hoc non facias niſi virt⁹ fuerit ſortis cõſideratis alijs cõditionibus ſupra dictis: medicina vero facta ex turbith in principio huius febzis non eſt mala. Cũbus vero in principio huius febzis ſit pulla parua ſecure: eo qđ itat⁹ eius non eſt minor triuũ ſeptimanarum: z eſt poſſibile vt ipſa duret vſq̃ ad. 40. dies z vltra. Raſis autē dic qđ tranſacta ſeptimana quarta non eſt malum inſirmo exhibere troſcos de roſis cõpletos cũ aqua cicerum: eo qđ hanc febrē patientes in fine leniter deneniunt ad debilitatē ſtomachi z epatis: z cadit de ſacili in hidropiſim.

Et ego meo tēpoze vidi quosdã habentes febres chronicas qđ medicinoſtri propinabāt eis ſyrupũ ſgnzibin ſoliz: ceciderunt in hidropiſim: z mortui ſunt. Et qđ dico de troſcis de roſis in hoc loco non dico niſi cauſa exempli z ſilitudinis: tñ tu debes dare ex ſilibus medicinis ſm plus z minus put tibi melius videbiſ puenire: et qđ ſile huic itētiōni recipi eſt zuecharũ reſatũ pter qđ frigiditati magis videt pñere qđ troſci dicti. Et ſi videbiſ tibi cõueniēſ miſcere cũ iure cicerũ ſyrupũ ſgnzibin facit illd: z ſi inſlatio in pedibz aut in palpebris apparebit tibi: caueas a ſyrupo ſgnzibin: qñ h̃z pñcere ad hidropiſim quẽ admodũ dixim⁹. Cũ in febribz vere flegmaticis: nō recipiētibz digonē: quozum facies z vēter tumeſcūt: z calozes eoz plūbei videbunt. Sal. videt qđ tales ſunt etiandĩ p fricationē donec vigilat diuidēdo tps eoz ita qđ dimidiũ tps eoz ſit fricādo: z dimidiũ ſit dormiēdo. Et dabimus ei bibē aqua mellis cũ hyſſopo z liquiritia. Sed Sal. potabat eos aqua ordeiz: h̃ eã ego nō lando in hoc caſu: eo qđ nocet ſtōcho: z facit horripilationē: niſi cũ ea fuerit parũ maſticis z pipis z radicũ feniculi: z nō debemus eos diu dimittere abſq̃ cibo. qđ inde recipiunt no cumentum: qñ ſi leuiter pati ſanem poſſint. qñ qñſte humor muellaginoſus multiplicatur in corpore: talis humor cūz difficultate maxima pōt ad ſanguinem conuerti: z ppter hoc virtutes eoz debilitant⁹ donec ad ſyncopim hñt puenire. z ideo eis dare debemus micã panis lotam cũ aqua mellis: vel cũ vino aromatiſico. Et hic eſt modus fricationis qui pceptus eſt a Sal. in hoc caſu. qđ habere debes gauſapia aliquatũlũ groſſa z veniſta: z in primis ſcipere debes a ſuperiori cruriũ deſcēdēdo inferi⁹ ad pedes: z poſtea frica genna: z poſtea ſuperiora cozarum deſcēdēdo ad genna. Et poſtea incipies fricationem ab humeris vel ſpatulis deſcēdēdo per brachia ad manus. deinde fricabis doſſuz incipiendo a ſimitate eius veniēdo vſq̃ ad pedes: z ſic fiat per totũ diem. Et ſi inſirmus ſenſerit laxitudinē in iunge cum oleo non habēte ſtupicitatē. ſicut oleum camomelinum z anhetiniũ: qñ eſt bonum. Et dicit Sal. qđ poſtea abſtergere debes oleum: eo qđ anguſtiã pñſtat: z hoc eſt qđ Sal. videtur dicere de hui⁹ egritudinis regimine. Et quia in hac febre accidens ſyncopis conſuevit puenire. ideo memoratus ero eius curam vbi tractabo de curis accidētium obmittendo eozum cauſas.

De cura febzis quartanæ.

Cap. 14^m.

ILLVD autēz quo plus indigemus in hac febre eſt aperire. incidere. z ſubtiliare: z modicum in ipſa indigemus fricatione. inſridatione. z humectatione: qñ niſi: z cura huius febzis quaſi cõtraria exiſtit cure cauſonidis eo qđ in cauſonibus attēdimus ad febrē ſolum: z in hac cauſa. Et propter hoc eligere debemus medicinas inciuſas: ſubtiliativas: z ſpleni approprias ſicut radix capparis: z ſcolopendria: z tamaricis eo qđ iſtud membrum potens eſt ferre medicinas fortes z aperitiuas abſq̃ documento. Et potes cõficere has medicinas

Loſ. Au. D

I cum syrupo quinzibin facto ex vna passa. Et opz in prin-
cipio te curare mām cū belbeg. i. polypodio extracta vir-
tute eius in iure galli veteris: et oleo amygd. et si vis di-
gestionem expectare in hac febre potes facere ppter ip-
sius modicū periculum qd ferre potest. ¶ Et si vis pur-
gare ante perfectam digestionem poteris facere facta
incisione cū syrupo p̄dicto p̄ duas septimanas vel tres.
Et medicine que habēt trahere hunc humorem: et purga-
re sunt iā manifeste et ē hūit gradus: et que in primo gradu
reperiuntur sunt mirab. indi et emblic: et postea polipo-
diuz: et tales sunt q̄ dimittunt mirabolanos ppter eorū
stipticitatē: et post polypodiu ē epithimū. Et opatio isti
fortior est opatiōe polypody et maiorē corpori infert an-
gustia: et hac de causa idiget occultatione illarū duarū
rerū. Remittendo ipsius qualitates p̄mas: et eius remit-
tendo malitiam: et ppter hoc non est malum miscere isti
medicine medicinas que faciat ipsam velociter festina-
re sic ponēdo cū p̄dicta medicia karacta dno scamonee
vel tria cū tertia parte vniūs anrei de maiorana: et hoc
non facimus causa expellendi ipsum humorem: sed ppter
debilitatem et tarditatem ipsarū medicinarū ordinamus
dictā additionem vt recipiat inde principium expellen-
di. post epithimum est lapis lazuli. Sed ab elleboro ni-
gro cauere debes toto posse completa autem digestiōe
huius febris a Hal. theriaca collandā: et ante digestiō-
nē recepta possit ipsam ad caufonidem conuētere. Sz
si tēpus fuerit frigidus: et etas senectutis existeret diatriū
pipereon facta digestionē mirabiliter cōfert: et maxime
in frigidis regionibus. Et indiges in hac febre circa sple-
nem studere. semplastrādo ipsū cum rebus remouenti-
bus ipsius tumorem et eius duriciē resoluētibz quemad-
modū in cholica solliciti eē debem⁹ circa epaz: et in fleg-
maticis in orificio stōchi: qm̄ mēbrum istud in quo maxi-
me talis humor putrefit et ardet sicut ignis in hac febre
melancholica est splen: et in cholica est epaz: et maxie cō-
tinuas ex cholera patiētes: et in flegmaticis circa stoma-
chū existit: quare in istis tribus gijbns febrium cōueniēs
est dicta mēbra cōfortare et humorem digerere et rectifi-
care. Et si cognoueris in p̄dictis sanguinez exuberare
in principio eos minuire debes. ¶ In flegmatica vero
mibi videt⁹ q̄ cū timore magno flōmia sit faciēda. q̄ ea
multa quantitas humorū crudorū reperit. In febre autē
acuta que dicitur muthabeeca: et i latino synoca vocat⁹
scire debes q̄ quando putredo p̄ualuerit: tūc purgatio
existit melior flōmia: et si quātitas sanguinis plus ipsa pu-
tredine reperitur: tūc melius est flōmare q̄ purgare. Et
sic iam finitus est tractatus omnium febriū putridarū
generaliter et specialiter. Et postq̄ curas simplicium co-
gnoueris perfecte ex ipsis scire debes leuiter curas cō-
positarū velut hemitriteorum et suarū silium.

De cura ethice. Cap. 15.
NUNC AVTEM mibi remanet d ethica de-
terminare. Dec febris cū sit de mala cōplexione
sine mā calida et sicca: ideo intentio curationis
vna existit. i. in frigidare et humectare et p̄ indigemus in
hac humectatione q̄ in frigidatiōe. quare in frigidare de-
bes et humectare cū oibz rebus quibus potes. Et h̄ du-
pliciter fieri potest: vno modo cum rebus intrinsecis: et
alio cū extrinsecis: sicut cum balneo vñctionibus et em-
plastris. Dec qdem febris tres gradus habere videtur
qui variantur fm̄ plus et minus: quorū quidez primus le-
uiter curari pōt: secundus difficilis existit: tertius vero mi-
nime curari pōt. Et cura quidez primi gradus et secundi
eadem existit: nisi q̄ diuersificatur fm̄ plus et minus. Li-
bus autē qui maxime cōuenit in hac egritudine est lac: et
melius ex eo est lac mulieris: et post ipsum est lac asine. et

post illud est lac capie: et est necesse ea a quibus recipitur
lac nutrire cibis optimis fm̄ suam nām et facientibus di-
gestionē laudabilē: et ipsū in ieiunio dare debemus in ea
q̄titate qua digeri possit. et cōuenit tibi studere vt bñ di-
gerat: eo q̄ lac in stōcho de facili cascari cōsuevit: q̄re in-
cipere debes a modico dādo ei primo. 3. j. et sic addēdo
donec deuenias ad dimidiū rotulū. Aqua qdē ordei eis
magnaz h̄z necessitatē: et q̄uis corpa eorū maiori indigent
nutrimēto ceteris corporibz: ideo q̄ virtus eorū nutriti-
ua debilis existit: pueniens est studiū adhibere in prebē-
do eis cibaria digestibilia et boni chimi. Quare de carni-
bus laudabiliores q̄ eis existit sunt pulle gallinarū q̄ nu-
trite sunt ex frumēto. Et vitellū oui si s̄r eis est optimum
nutrimētū capones nutriti ex amygdalis et frumēto eis
collaudant optime. Et si in corporibus eorū calor fortis
reperitur nō est malū eis p̄pinare aliqd ex oleribz ali-
bus frigidis: et q̄ ex eis magis laudabiliores existit lat-
tuce: q̄ sonniū puocat: et ipsi indigent ipso plus ceteris
hoibz: et q̄ vtutes eorū sunt debiles: ideo cibaria eorū
debemus diuidere in vicibz pluribz sicut in sequenti di-
cturi sum⁹. ¶ Sz in balneādo eos debem⁹ magnā ha-
bere cōsiderationē: eo q̄ isti nō vidētur h̄z necessitatē ca-
lesciēdi: resoluēdi: nec etiānd: qd enīz p̄ficies ex infrigi-
datione accitāli acq̄ita ex balneo: cū humores ide eua-
cuent⁹: et hoc non cōfert nisi in mala cōplone malū. ¶ Et
postq̄ ita est mibi videtur q̄ ipsi non indigeāt aliquo ex
aere balnei: et q̄uis aqua calida habeat humectare: cūz
hoc tñ facit resolutionē. ¶ Sed balneum aque frigide
mibi videtur esse melius si possit ipsum conueniēter fir-
stinere. ¶ Et scias q̄ balenus manifeste dicit q̄ ipsi non
indigent balneo nisi causa preparationis suorū corporū
vt aqua frigidā valeāt sustinere cū qua balneari debent
in fine balnei. Et balneū fm̄ ipsum taliter debet prepa-
rari. q̄ infirmum ferre debemus cum lecto suo ibi: et cū
fuerit in camera prima ipsius balnei extendere debem⁹
plumariū paruum et eum superponere ibi debemus: et
si illa prima camera tepida esse reperitur ibi eum a pan-
nis expoliare debes: et ordinare debes q̄ a q̄tuor homi-
nibus capiēdo a quatuor angulis plumariū ferat ad ca-
merā secūdā: et ibi ipsū reponant nudus. Sed tēperan-
tia camerarū balnei vna alteri comparari debet. f. q̄ ea
de3 proportio esse debet secūda ad tertiā que prime ad
secūdā: et cū fuerit in camera secūda infigi debet oleo te-
pido: et postea ponēdus est in camera tertia: et ibi ponē-
dus est in balneo vel tina aut pila: qd idēz est. Et in vna
quaqz camerarū tātm̄ morari d3 quantū ipse infirmus
posset incedere stauit ab vno capite eaz ad aliud. Et
ex tūc ipse infirmus debet poni in balneo vel tina seu pi-
la aque tepide plena: et illic morari debet tēperate: et po-
stea balneādus est aqua frida: et istud est regimē qd ape-
ruit Hal. in h̄ casu de balneo. Sz Rasis sentire videt⁹ q̄
tales infirmi nō indigeāt nisi balneatiōe aque tepide. Sz
quia impossibile est vt tales quādo expoliant vt eis nō
eueniant horripilationes: et specialiter in exitu ab aq̄ ca-
lida: ideo necesse est vt tina vel balneuz eorum sit in came-
ra temperata que non excedat in caliditate vel frigidita-
te: et aqua similiter tēperata esse debet: et sic videt⁹ ei
vt inde aliqd inuamentū recipere debeant. ¶ Sz inua-
mentum appositionis fecis picis est eo q̄ virtus istorum
attractiua debilis esse reperitur: et propter hoc ponēdi
sunt primo in aquam calidam: eo q̄ in illa principiz at-
tractionis esse reperit: et in eadez tñ morari debet quā-
uisqz mēbra eorum vñdiz tumescere videātur. et po-
ter totum aperiantur: et deinde pix est apponēda. et hec
oia recitat Hal. vbi loquit⁹ de cura malitie cōplonis ca-
lide et sicce stōchi. ¶ Abumeron Quen3oar aut velle vi-
detur

N

O

Opinio
Auer.In de ige-
nio. 10. ad
finem.
P

Q

7. 3. igenio
ad mediu

A detur q̄ nos eos in tina aq̄ tepide solum ponere debeamus absq̄stratione stuporē in exitu tine propinandum est eis lac: z cū digestum fuerit iterum ponendi sunt in tina: z postea dabis eis aquaz orde: z facta digestionē ipsius dabis eis micā panis lotā cū rebus predictis. **B** ex rebus que exterius sūt sunt balneum: z balneatio s̄z q̄ diximus z etiam aer: q̄ si fuerit calidus: debemus euz infrigidare abstergendo domum: z substernēdo in ipsa folia frigida sicut sunt rose: z folia salicis: z flores nemularis: z folia vitis cū suis floribus: studendo vel ingeniendo: vt aqua frigida a superioribus ad inferiora descendat. Et vt domus septentrionalis existat. Et q̄ ille fenestre sint aperte vnde sol minime possit penetrare: z ille claudantur vnde potest intrare. Et q̄ aer fuerit frigidus non indigebunt predictis: nisi vt ipsum trahāt sicut est: z maxime q̄ principium male complexionis fuerit a stomacho vel a pectore vel ab intestino ieiuno vel a renibus z ab istis ipsa mala complexio deinde deriuatur: z possibile est etiam q̄ illa mala complexio incipiat a corde: z inde ad predicta z ad totū corp⁹ deriuetur. Quare studere debes ad sciendū vñ habeat puenire febris ipa: z cū scieris mēbrum a quo pmo pcedit mala qualitas febrilis studeas ipsum infrigidare z humectare absq̄ trahendo ipsum a sua naturali cōplone: z specialr si membrū fuerit maximi inuamēti. Et emplastra puenientia his mēbris sunt emplastra facta cā rosā z sandalis z herbis frigidis aromaticis: vel cū cera sicut dicit Gal. Et cū infrigidare volueris principalia addas gromaticā z siptica. Et istud est regimē ethice cum fuerit in vltimosq̄d fuerit in principio cum leuioribus curari poterit.

C De syncopi z suis particulis: z omnibus accidentibus impediētib⁹ curationē febris. Cap. 16^a.

E T POSTQVAM locuti sumus de febrib⁹ absq̄ accētib⁹ prohibētib⁹ curationes earū nunc tractare volumus de febrib⁹ secum habētib⁹ accidentia. Dicamus ergo q̄ ista accidentia generaliter proueniunt ex omni re dissolūte virtutē: z hec resolutio syncopis nominatur: z prouenit necessario a mala complexionē cordis calida vel frigida. Complexio autem mala calida aut prouenit ex rebus extrinsecis: sicut ex aere calido: vt sepe contingit diu moranti in balneo calido: aut ex rebus intrinsecis sicut ex mala complexionē totius calida corporis vt cōtingit in causone. Frigida vero cōtingit aut ex rebus extrinsecis: sicut accidit ambulātib⁹ per loca frigidissima: aut ex complexione frigida mēbrorū intrinseca plurimi inuamēti: sicut accidit ex ore stomachi z ex suffocationē matricis. Aut ex mala complexionē totius corporis frigida vt cōtingit in febrib⁹ putridis que sunt ex humorib⁹ grossis z viscosis z mucilaginosi: z hec complexio frigida q̄q̄ acquiritur ex superflua euacuatione diminūte calore naturalē. quoniam quando calor naturalis superflue diminuitur: impossibile est vt possit regere corp⁹: z oēs operationes frigidiores debito existunt. quare prouenit syncopis. Nō dico tñ q̄ ipsamet diminutio q̄tatis inducat syncopiz: sed ineqlitas qualitātū: eo q̄ cumlibet genera bilis z corruptibilis causa est pportio q̄mōz qualitātū. scilicet caliditatis, frigiditatis, humiditatis, z siccitatis: quemadmodum in libris nālib⁹ declarauimus. Spēs aut euacuationū que aliquando pabundare cōsueuerūt sūt sic superflus fluxus vētris z vomitus: z superflus fluxus sanguinis nariū z hemorroidarū z alioz mēbrorū: z in mulieribus superflus fluxus mēstruorū: z etiaz quādo in partu superflue exuberant. **C** Et pot etiam syncopis prouenire ex ruptura seu crepatura: vt ex aptura magni apostematis subito: z vigilie similiter hoc facere possunt. Et

etiam accidentia anime sicut excedens gaudium z tristitia: quoniam hec faciūt spirit⁹ exhalare superflue dilatando z constringendo: z inde in substantia mēbrorū anhelitus spiritus malam acgrit complexionem. Et etiam fortis dolor est vna ex rebus que ducunt ad syncopim: z h̄ accidit aut ex mala complexionē acgrita ex dolore aut superfluitate motus vntis expulsiue faciētis dolorem: sicut dicit Gal. Hec aut que dicta sunt: sūt omnia accidentia que habēt syncopim facere z promouere. Et summa rēscire debes q̄ quādo syncopis fuerit cū febre: studendum est tunc in remouendo z rectificādo seu curādo syncopim: q̄uis contrarium feb. videatur. **C** Et nos dicimus modum eius cū ipsius curā tractabimus. **C** Et nūc incipere intendimus tractare de syncopi pcedente ex causa crudorū humorū. Dicimus itaq̄ q̄ curatio huius est regimen predictum in curatione harum febrium. quare si ex negligentia: vel defectu ipsius in syncopi inciderint: inuabimus eos in primis propinando cibū: etiā si in medio fuerint paroxysm⁹: q̄uis nostre intētionī contrarium videatur: cum intendamus q̄ natura egritudi ni debeat preualere: z in hoc casu nihil vno meli⁹ reperitur. quare dico q̄ q̄uis vinum sarracens bibere licitū non sit: tamen in hoc loco ita licitū esse videtur. Vinū bibere: quemadmodum eis licitū est comedere carnes morticinas. scilicet que per se moriuntur vt suffocantur habētib⁹ necessitate: quare incipere debemus eis dare micam panis infusam vino. Et vinū q̄d melius reperit est aromaticū: cuius caliditas penetrare potest per totū corpus q̄d sit sine amaritudine z sipticitate: z est illud vinū q̄d est vinosum pungitiū in principio: z post delectabile sine aliqua amaritudine z pōticate. Et mihi non placent vina in nostris partib⁹ assueta sicut sunt vina picis: ideo q̄ sunt vina medicinalia z non nutritib⁹: z nocēt principalibus mēbris sua siccitate z acuitate. Diamus autem in talibus propinatum cū vino non nocet: z in principio syncopis rozare faciem z aspergere cum aqua rosā. vel saltem conueniens est cū frigida: z si syncopizans habuerit apā epatis vel stomachi vel similia mēbrorū: non speres eum curare cum exhibitio ne cibi: q̄ cib⁹ plus multiplicat apostema q̄ fortificet virtutē. z fricare extrema in hora syncopis conueniens existit. Illis vō q̄b⁹ prouenit syncopis ex caliditate vel acumine renū: q̄d scire poteris ex signis dictis ab Hip. q̄ sunt nares acutē: oculi concaui: tempora plana: z similia: cura illorum est contraria supradicte: q̄ ad conseruationem illorum non indigemus abstinentia cibi nec respicere diem ceticam neq̄ statum egritudinis aliquo modo. Et ex cibis conuenientioribus omnibus est mica panis: vel kist orde: cum granis granatoz: quia in granis granatorum propietas reperitur resistendi putrefactioni: z vt cib⁹ in fumositatibus nialis cōverti minime possit. z ex cibis etiam qui ipsos habent confortare sunt vitella ouorū: z testiculi gallorum: z pulle parue. **C** Et si syncopis fuerit ex errore cibi cibādus est ex pane infuso in vino: z sit vinum aquosum lenē: odoriferum: albus: sicut dicit Hip. z lymphatū sit cū aqua frigida: q̄ si syncopis prouenit ex humoribus viscosis mucilaginosi: vinū lymphatū esse debet cū aqua calida: quoniam aqua frigida illis magnum infert nocūmentum. **C** Et tu scis q̄ syropus pomorū z cydoniorū cum medicinis mufcatis conserunt syncopi: sed non inuamento vini: quia natura necessario dominari debet super ipsas ad ipsarū cōuersionem. Vinū autem digestionē citius preparatur omnibus alijs cibis z medicinis: ita q̄ dicitur q̄ in stomacho non moratur ad digerendum nisi in epate solum: z in talibus tān indigemus restauratione z nutritione: q̄ in

Lot. Quer.

D z

Ineniri possit aliquid quod nutrire possit absq; digōne illud melius ceteris diceretur: et vtilius propter eorum debilitatem: et quia intēdimus ipsos citius iuuare q̄s eē pōt. acr autem in quo infirmus iuuari debet frigidus et sīpticus debet cūstī: et generalr tibi necessariz exībit: vt talibus ordines oīa que habēt resolutiōi obuiare: et emplastrando sup vētres eorū et stōchos res sīpticas et aromaticas: et si calor in talibus eē fortis reperit: p̄p̄nabis eis res sīpticas et aromaticas. Ethīs syncopim cā apōstematīs aliquorū membrorū principalium nullatenus de ipsius liberatione cōsidere debemus.

C De syncopi proueniēte cā stomachi. **Cap. 17^m.**

Syncopis quidē ex stōcho pcedēs si ex cholā que in ore stōchi abundauerit fuerit in primis vomitum puocare debemus: ponendo pēnā eis in ore: et si cū h̄ egerit nō poterit nāz tūc mollificare debes. Et hāl. videt vt talibus in hoc casu oleū repidū dare debem: qm̄ si vomitū nō habuerit ab eo saltem natura mollificabitur inde. Sed q̄be medicine que habēt vomitum prouocare de sui natura est et proprietate stimulare virtutē: plus eo quod facit humor efficiēs syncopiz: et addit in eadem egritudine: et propter hoc dico q̄ longe melius est confortare eorū stomachos cum mastice et spica nardi: et succo cydoniorum et foliorum vitis: q̄ taliter virtus eorum expulsina confortatur et humorem expellit: et si vomitus a se prouenerit in hoc casu valde laudabilis existit. in syncopi quidem facta ab humoribus frigidis dabis de electuario diatrion pipereon: studendo extrahere humores quēadmodum dicturus sum in curis cuiusq; membri.

C De syncopi accidente causa doloris. **Cap. 18^m.**

Dico q̄ si potes remouere dolorem remouendo causas ipsius nō intendas curare cum rebus existentibus p̄trariis egritudine: hanc curā inuenies in curis male cōplōnis que accidit in vnoq; mēbro: eo q̄ dolor aliquando pcedit a mala cōplōne calida vel frigida: materiali vel non materiali: et accidit aliquā a mala cōplexiōe sicca absq; materia sicut accidit dolor in spāsmo sicco. S̄z qm̄ dolor intantum fortificatur q̄ nō est tempus expectandi: tūc curare debemus etiā cum rebus augmētantibus causam. s̄ stupefaciendo mēbrum dolorosum: et hec cura non confert nisi per accēs. s̄ priuando sensum illius membri in quo mala cōplō reperitur causa humoris ibi existentis: et inde diminuif motus eius expulsini. s̄ eius virtus expulsina absq; tamen resolutione spirituum aliqua. Quando autem sensus superfluus membri eē reperitur: tunc certissime superfluitas resolutionis spūm reperitur. Et quādo facimus hanc spēm curationis in doloribus a causa frigida prouenientibus in fine: tūc sequitur nocumētū: neq; operari debes illam curā in causa frigida: nisi cum infirmus in articulo mortis eē reperit causa doloris. Et ex huiusmodi medicinis que in hoc casu magnam habēt p̄p̄rietatē est philoniū: et est rationabile p̄pter opūz receptū in ipso. Et hec cura generaliter in oībus dolorib; acutissimis operat: et in quibus magis necessaria existit est in doloribus oculorum: auris et dentū et intestinorū. Et hāl. p̄cipit q̄ minime exercere debes hanc curā nisi postq̄ p̄noscatus fueris infirmo q̄ in fine ex ea lesio nem habere debet: tamē conari debes in remittēdo nocumentum q̄ ex eo cognoueris eē futurū: et in partib; nostris quando volunt opū operari non faciunt nisi miscedo curā alyis medicinis: sicut est in philonio. Et melius philoniū est illud quod non est vetustū superflue: q̄ in eo virtus opy est p̄sumpta non recens nimis. q̄ in eo vīr

opy superflue abundare reperitur. Cura vero cum theriaca in doloribus remouendis est cura causē remotio- nis: quemadmodum faciunt illa que habent remouere malāz complexionem facientem dolorem: et propter h̄ in illo casu opus theriace laudabilis existit opere philoni. Et cum volueris remouere dolorem remouendo causam ipsius considerare prius debes quis humor est in causa: quoniam si ex humore calido fuerit: sicut dicit hāl. de illo qui patiebatur dolor vētris: et extimabatur q̄ causa illius eēset ex humoribus frigidis: sicut p̄ maiori parte accidere consuevit. Et quicunq; dabantur ei calida pos aut clystera ponebantur: dolor in eo semper angmētabatur: et sic cognitūz fuit q̄ dolor erat ex humore calido cholericō imbibito in pelliculis intestinorum: et tunc cibatus fuit cibis non facilis cōuersionis: et bis eīdem p̄p̄nata fuit medicina facta curā oleo: et sic fuit liberatus ab ipso. Sed si fuerit dolor ex humoribus frigidis: tunc curabis eū cūando humorē dictum sicut fecit hāl. in seipso cū clysteri: cū extraxit humorem vitreum: et inde liberatus fuit. Et qm̄q; ē sit dolor causa ventositatis fumose q̄ resoluit ex corpore ipsi humoris. et talis dolor nō est curādus cū medicinis vltimē caliditatis: eo q̄ q̄uis resoluat ipsam faciunt oziri iterū ex ipso humore alia fumositatē: q̄re cura illius doloris eē d̄z cū medicis modice caliditatis: et que cū h̄ habeāt virtutē digerendi et theriaca ē in hoc casu magni existit inuamētū. Duc- usq; iāz elongatus sup ab intentione materie: eo q̄ curā remotionis cāe memoratus ero cū tractabo de curis remotionū accitū: et nūc redire intēdo ad illud q̄ p̄termi si de mea p̄scripta intētiōe supius. Dico q̄ in dolorib; aliquā sūt localia remedia: sicut cum pinguedine anseris et galline et anatis: et aliquā sūt cūz embrocatione ad casē et olei et ponēdo eos in balneo et cū his sibi. In doloribus vō factis ex vaporibus calidis solū apponimus vētosas cū igne: et hoc tādū est faciēdū donec medicus tps vīspatiū habeat causāz remouēdē: eo q̄ maioris p̄s illoz dolorū q̄ ex vētosia remouētur redire cōsueuerit: nisi medicus tps spatiū fuerit studiosus ad remotionem ipsius causē: q̄ vix eē poterit quin error cadat in regimī ne ipsi infirmi: et ide videbif recidinare: et sic rōnabif eē d̄z qm̄ vapores istius humoris semp faciūt paroxysmum donec ex toto sit resolutus: vel ex toto euacuatus.

C De syncopi proueniēte ex superflua eūone. **Cap. 19^m.**

CIAS q̄ cura istius syncopis fit pluribus modis. Primus est vel sit trahendo materiāz ad partē oppositam. Secundus fit cōfortando illud mēbro vnde fuit materia ne ipsa superflue spargere possit. Tertius modus sit stringēdo vias vnde fluūt humores ad locū. Quartus modus sit impediendo virtutē expulsiuam quando superflue expellit sicut fit in illa passione que cholericā nominatur: et in arabico dicitur almayda in qua vomitus et secessus simul sunt: que curatur stringēdo et ligando crura et brachia: et ponendo eos in balneo: et cum hoc etiam in eadez necessitate habemus ponendi sīptica intus et extra. Sed quia balneū superflue habet soluere et euacuare: ideo cum timore magno tales in balneo ponendi sunt: etiāz exhibendo eis sīptica: et etiam de istis adhuc locuti erimus quando tractabimus de cura male complexionis materialis dum euacuatur de membro ad membrum.

C De syncopi superueniente ex supfluo fluxu sanguinis narium vel aliorum membrorum. **Cap. 20^m.**

CURA sanguinis nariū si fuerit ex nare dextra ponende sunt ventose hypochondrio dextro super epaz: si fuerit ex sinistra ponende sunt super sple- nem: et similr si ex mēstruis superflue fluxerit po- ninus

A nimus ventosus super mamillis: z cū hoc ppināda sunt stiptica que habēt contringere ozificia venarum.

C De syncope proueniēte ex superflua vigilia. Cap. 21^m.

VIGILII subueniunt cū cibis quorū ppieta tes sunt inducere somnū: z cū vncionibus p uocantibus somnū: sicut est oleū nenufarinum z viol. z oleū de seminibus cucurbitariū: z cuius odo ratiūis inducentibus somnū: z etiā debemus dare eis vinum lymphatum si fuerit sine feb. **C**hec autem omnia supradicta diximus ad rectificationē seu curationē z p auorū z periculosoꝝ accidētū febribus superuenien tium. Cura autē remotiois cāe rememoratū ero qū tractatio de curis accitiū z malorum apatum.

C De curatione male complexionis spiritualium mem bꝝzūm. Cap. 22^m.

BET POSTQVAM narrauimus breuiter cu rationē male cōplonis vltis: narrāda ē cūratio ma le cōplonis pticularis. Sed qū mala cōplo ē im mālīs cura esse dꝝ per contrarium: z qū fuerit mālīs cura esse debet p euacuationē z p dūm siml. Sed in euacuatione z in resistēdo p dūm consideranda ē etas: z cō plexio: z cōsuetudo: z tēpus: z et attendere debes cōple xionē mēbz z formāz ipsius z positionē eius z colligan tiaz suā z sensibilitatē z sūm iuuamētū: hoc est quia alicui mēbzro superuenit solutio sine apate: z postea d apatibꝝ loqueretur. Et dicamus qū modus: vel vsus medicaminis male complexionis particularis est vnus. Sed diuersifica tur in aliqua proprietate quēadmodū cōseruatio pprie cōplexionis illius mēbz z figure ipsius z positionis z cō passionis vel colligatiē subtilitatis z sūm iuuamētū: z hoc dictum est in his que pcecesserunt: sed est necesse vlt hāc considerationem semper habeamus propter illa qū hic narrare intendimus.

C De cura male cōplonis sicce stōchi sine mā. Cap. 23^m.

CISTOMACHO mala accidat cōplo sicca so lū non materialis dicimus qū modus medēdi illā est vnus: z idē modus cū nō medēdi malā cōplōne to tius corporis sicca. Sed diuersificatur in hoc: qū dis similis est cōplexio nālīs stomachi a cōplone totiꝝ coꝝpo ris. Ergo incipere debemus ponēdo ipsūz in balneo tē peratoꝝ: z post balneū lac bibat temperatū asine: aut ea pre cū aliq̃tulo zuecharo. Et qū cognoscemꝝ cū digessit se lac p signa ruerꝝ: z tumoris stōchi iterum ipsūm in bal neo ponemus. spatio tñ interueniente inter vñā z aliaz balneationē q̃tuor horaz aut quinque: z semper in exitu balnei debet iungi cū oleo viol. vel cōiceo: qū ipsūz hu metabit: z cauebit ei a multa dissolūone: z in quolibet exitu balnei propineq lac supradictū si ipsūm affectauer it. Sin autem aq̃ ordeī ppinetur: z hora p̃adij deſ pa nis mūdus bene coctus: z bene fermētatus cū pullis gal linarū z caponibus impinguatis cūz lacte amygdalino: z pisces petrosi ad hoc viles vtiles: carnes p̃dici z pha sanarū: coturnici ē vtiles sunt: z cibꝝ cōueniētior ē ille qū velocis digōnis est z mlti nutritiōis: qūis tales cibi ali qū videat. Sꝝ: z vinū taliū dꝝ ē aromaticū cū aq̃ mixtū: z talis q̃tiaz vt cibū i stōcho natare nō faciat: nec extē sionē aut grauedinē inferat: z cū hec passio fuerit sēda ta paulatim ad illius cōsuetā pariter deducemus.

C De cura caliditatis z siccitatis stomachi. Cap. 24^m.

SED QVANDO cū siccitate cōiungetur cali ditas: tūc cū hoc regimine res frigide sunt admissē de: sicut aqua ordeī: syrupus de nenufere: z syrū pus de vio. z vinū magis temperetur cum aqua fri gida: z istis aqua frigida conueniens existit. Et si siccitas multum fortis fuerit: tūc aqua frigida est timorosa ne os stomachi ledat. z yngendus est cū olo amygdalino: z in

quantū egritudo in caliditate z siccitate excedit: intātūz indiget rebus in frigidantibus z humectantibus: sed in eo qū est stomatica idiget rebus habētibꝝ aliqd caliditatis cū stipticitate z aromaticitate: z ppterea nō est malū cū his addere aliquantulum masticis.

C De cura frigiditatis z siccitatis stomachi. Cap. 25^m.

SED QVANDO cū frigiditate siccitas cōiun getur: tūc cū lacte aliq̃tūlū mellis ē ponendū cum bonisit odoris atq̃ saporis: z aqua ordeī dimittatur si fortis frigiditas affuerit: z tali stomacho superpo natur puluis masticis cum oleo rosato extēsis sup lanā: z oleū amygdalmū est cū istis iuuatūm valde: z empla strū picis inter cetera iuuatiūū existit qū rōnabiliter fit: hoc est vt ponatur super mēbzū: z non ibi dūmus inimo retur: nisi vt poros aperiat: z postea auferatur. Et scias qū siccitas difficilior est ad humectādū qū humiditas ad exiccandū quēadmodū frigide difficiliores sunt ad reci piendū caliditate: qū calide ad recipiendū frigiditatem ob hoc quia difficilins quod in his esse possit est curare frigiditatem z siccitatem: quia est egritudo similis. calida namque corpora debent custodi ne ad habitum veni ant senectutis.

C De cura male cōplonis calide stōchi. Cap. 26^m.

MALA aut cōplo calida sola videt: vt curari de beat cū rebus frigidis solū. Sed tū hoc mēbzū in frigidari non debet ex toto: ppea quia super hoc membrum dīatur frigiditas: qū sꝝ plurimū vnaqueq res que alterationem recipit potius illam re cipit ad quam sua complexio declinat naturalr: z id egrit udes istius membri a frigiditate causantur vt plurimū. Et experimentatores nostri temporis in passionibus sto machi multum errant: eo qū non intendūt calidū stoma chum alterare: nisi cum frigidissimis rebus: z tamen cūz medicis percipit qū aqua sit danda: z hoc vetat erit ma gnus error: sicut recitat Gal. de quodaz qui in stomacho suo habebat complexionē malā calidā fortē z medi cus eidem aquam frigidā bibere inibebat: z Gal. ei aquā frigidā prebuit z euasit. Et ppter aliaz causam ifri gitationem istius membri vitare debemus: eo qū habet operationē totiꝝ coꝝpori cōicantem: vnde princeps cōi cans appellatur: z mēbz que tale officium habent in fri gidari nimis non debent: vt virtutes eozū nō ledantur. **E**t ppter hoc pceptūz habemus. vt supra stōchū olz non ponamus actu frigidū: z si sit frigidum in potētia. z hoc est simile ei qū facimus in etione: qū cū celeriter pur gantibus miscemus stipticas medicinas: alr pcessus cō ueniens nō ēē. Et qū Gal. dicit qū in leſione operationis membri maior cadit timor in euacuando qū in alteran do: nō sane loquitur: sed errat: quia sicut timenda est cūo vt virtutem non ledamus sic in alteratione: z maxime in alteratiōe frigiditatis. nā ille modus est maioris dam ni in membris nutritiis. **E**t regula medicatiōis in prin cipalibus membris non accipitur nisi a colligantia coꝝdis cū ipsi. Et qū vituperat Gal. Archigenē cūz dicit qū vltus regitima i corde existit cū ipse medicet coꝝ: z lꝝ egro tet cerebzū: z ppterea qū Archigenes coꝝdi nō subuenie bat Gal. ipsum vitupabat. ergo sꝝ Archigenē in medicā do pcedebat z causam medicatiōis ignorabat.

C De cura frigiditatis z humiditatis stomachi. Cap. 27^m.

SED MALA cōplo frigida z humida est cale faciēda z exiccanda: sicut cum electuario triūz pi perū. Et qū dicimus in medicatione male cōplonis non mālīs in stomacho: illud idem debet intelligi in alijs membris: z maxime quando fuerint causa dādi ma lam complexionem totiꝝ coꝝpori sicut aliquibus mēbzis: qū si malā complexio calida z sicca aduenierit: erit causa

Col. Auer.

D 3

I dandi toti corpori ipsam: et in ethica poterit puenire: et hoc erit qñ illa mala complexio vsq; ad cor deducetur.

C De egritudinibus stomachi et aliorum membrorum principalium cum materia. Cap. 28^m.

E T POST QVAM sumus locuti de mala complexione nō materiali: loquemur deinceps de mala complexione materiali que potest alicui superuenire membro. Et dicimus q̄ intentio sunt due res et sunt vt emittetur superfluitas et rectificetur mala complexio relicta a superfluitate: et significatio harum rerū habetur ex operationibus et ex positione mēbri et ex forma: et ex colligantia eiusdem: et ex suo inuamēto: et ex sua sensibilitate: et ex demonstratione nature egritudinis et ex cause et accētia. Et tu scis quia superfluitatum quedam sunt que generantur in mēbro: quedam sunt que ab alijs fluunt mēbris: quod est quia consuetudo est q̄ forte mēbrum suas superfluitates ad debile expellat: et maxime si ad hoc adiuvat locus et vie que confluunt ad ipsum: sic est cerebrum cum stomacho: et hoc in medicatione membrorum est sicut efficiens causa. Et est perferendum in rectificatione illius mēbri et rectificatione sue complexionis si est sufficiens: aut si necesse est totum euacuare corpus: et in hoc est necesse anticipare in fortificando membrum cum stipticis medicinis vt materia ad illud nō trahatur si corpus non sit plenum vt attrahimus materiaz ad contrariam partem ad ignobilis membrum: et postmodum medicamen conueniens adhibemus. Et via medicationis membrorum accipimus a forma membri et a loco: sicut stomachus vt plurimū per vomitū debet euacuari: et per pharmaciam vt nimis: et epar cum ambobz euacuari potest: quibus etiam provocatio iungitur vine: sed intestina solum pharmaciam et clysteris. Sed si humor fuerit fixus in substantia mēbri tunc est necessaria fortior medicina vt trahatur. Et aliquando erit compositio in eo: quia in ipso est humor propius et est alter transmissus: et sic est necesse duobus modis puidere. Unus est in periculoso. Alius est in euacuatione alterius sine cuius remotione curatio fieri non possit: sicut. v. g. vt in essentia stomachi sit humor vnus acutus et in concanitate alter humor sit locatus: tunc non est purgandus vel nō poterimus ipsum humorē purgare qui est in essentia do nec nō trahetur qui in concanitate existit: sed si humor est in essentia et est syncopim inducens tunc puidēdū est: si res nō existat periculosa: tūc in medicatione ordo est seruandus hoc est vt puidetur egritudini que currit per viā cause: et postmodū occasionē remouere. Et si egritudo q̄ nō curatur nisi p̄ eñonē alterius que nō est ipsius causa. v. g. quādo in stomacho vnus humor fixus in eius suba: et alter est in pcanitate qui sparsus est a cerebro: dicimus q̄ p̄mitis puidēdū est cerebro: et postea de humore qui effusus est in stōcho: vltimo de illo qui in substantia est ibitū. Et hic inueniunt medicinie proprie in eñone proprii mēbri et proprie in fortificatione membri ad hoc vt superfluitates recipere nō possit. v. g. qñ in substantia stōchi fixus fuerit humor acutus: tunc hiera aloes vtilior est ad ipsum extrahendum q̄ alia medicina eo q̄ aloes non nisi a stomacho trahit. Sz alie medicinie que istū trahunt humorē: quibus trahant a stōcho propter suā fortitudinē etia a stōchū trahunt. Sed qñ humor est in concanitate sufficit in abstractione ipsius absinthii cum mele et myrabolani citrini. Sed si iste humor est flegmaticus aut subtilis: aliquando sufficit vomitus cum aq̄ ordei et mele qñ fuerit diuisus cum oximelle composito: et postea studere debes in extrahendo ip̄z cum medicinis proprijs huic sic est agarici: et collogitida: et cum gūmis laxatinis si necesse fuerit. Et si humor melius est euacuandus post ipsius

incisionē cum medicis sibi proprijs. Et studiosus esse debes in operationibus tertijs ex proprietatibus medicinarū in vnoquoq; mēbro: et q̄ vnicuiq; mēbro sibi proprie medicine a tota spē reperiantur. Sed incisio hec est necessaria si humor fuerit grossius: et post ipsam sibi conuenientiam purgatio vniuersaliter hic sunt considerāde tertie virtutes medicinarū: eo q̄ sunt pprie vnicuiq; mēbro: et iccirco vñ mibi q̄ narratio medicinarū valētū vnicuiq; mēbro cum narratiōe egritudinis est via cōpletina in hac summa. Et p̄p̄ea vna ex cōditionibus q̄ dñ in hoibz p̄fectis in artibz ē vt sit dñs artis ex se ita vt cognoscat res neccarias perfecte cū inspererit rerū diuersitatem.

C De inflatione membrorum et apatibus in gūali. Cap. 29^m.

D E INCEPS volumus narrare egritudines q̄ sunt cū apate. Et dicimus q̄ prima intētio apatis in eo q̄ est apā diuiditur in duas ptes: vna ē euacuatio materie faciētis apā: alia est remotio male complexionis. Et aliqui minor cadit consideratio in vna istarū q̄ in alia: et aliqui cōsideratio debet in apate sanguinea sed alteratio plus in herisipilla est cōsiderāda q̄ euacuatio. Sed compositio istorū duorum humorum equaliter cōsiderationē prebet: et iste due intentiones nō cōsiderant nisi facto apostemate. Sed qñ est in fieri tertia adiungit intentio: et hoc est ad remotionē cause. Et hoc fit resistendo sparsioni materie ad mēbrū que puenit: aut ppter totius corporis repletionem: aut ppter alicuius mēbri repletionem: aut plurimū: eo q̄ fortius mēbrū ad debile expellit superfluitates suas: et ad hoc adiuvat cōcatio mēbrorum et habitatio viarum. Et aliquādo causa istius attractionis est mala complexio calida istius eiusdem mēbri et aliquādo existit causa dolor fortissimus mēbri: nam manifestum est q̄ complexio calida trahit. nam caloriz pprius est attrahere. Sed dolor hoc facit: aut propter malam complexionē q̄ generat dolores: aut propter malam complexionē que fit ppter supfluitatē mori virtutis expulsiue cū supfluitates expellit: aut ppter istas res ambas. Sed mala complexio calida que causa existit attractionis: aliquādo accidit ppter extrinsecas causas: sicut ppter morfurā: percussionē: et similia: et aliqui propter intrinsecas accidit causas: sicut ppter humorē mordacitū et similia: aut ventositatē extētinā: aut ppter superflūā repletionem que grauat mēbrum. Et he tres intentiones curationis apatū sunt: quarū quedam sunt q̄ sic se bñt q̄ vna aliquādo p̄trariatur alteri: et q̄dā non: et iam dixim⁹ cui magis intendere debemus. Et deinceps narrāda sunt illa quibz cōpetūt he tres intēciones in medicatione apostematis: et incipiemus a resistentia cause efficientis. Et dicamus si causa attractionis ad mēbrū ppter resolutionē existit: est faciēda tūc euacuatio vniuersalis: sic flobotomia: si ppter multitudinē fuerit sanguinis: aut p pharmaciam et vomitū: si ppter malitiā fuerit hñorū: aut cū vtriusq; si adest vtriusq;. Et est necesse vt ista euacuatio fiat sicut dictus est per attractiones materie ad partem oppositā p vias apatis p̄pinquas sicut incedit natura. quia apā epatis vt plurimū c̄reticatur per fluxū sanguinis nariū. Et ista eadē via intelligenda est in euacuatione humorū. nā si materia fuerit in superioribus: tūc pharmaciam et clysterizare debemus: et si in inferioribus educere debemus p vomitū. Et si cā q̄ facit effusionē materie erit in vno mēbro: tūc illud euacuandū erit sicut est cum friatione. v. g. si materia que obthalmiā habet inducere effunditur per oculos et p̄uenit a cerebro solus: tunc ventose in fontanella colli viles sunt: propterea quia hec euacuatio duas aggregat intēciones conueniētes in hoc casu: q̄ euacuat membrū apostematū: et materiam trahit ad oppositā

Membra
forma expellit
supfluitates
ad mēbra
debilia: et
maxime si
cōmunitas
et vie ad h
munt.
Faz. c. se
qñti et p̄ p
m. c. d mē
bras.

K

L

M

A ad opposita parte. Eūatio vō q̄ fit ex mēbro apato cor-
pore exite pleno est ex rebus ledentib⁹ multū. vñ si hoc
peccatum effugere voluerimus opz nos totū euacuare
corpus: et postea redire habemus ad pñm mēbrū eu-
acuandū. Et q̄ vñquodq; mēbrū pzo maiori parte re-
perit hēre pprias vias: per quas euacuationē recipere
pōt: iō per calidē vñquodq; cū diguerit debemus eu-
acuare: sicut cerebrū qd̄ pōt euari p sternutationē et gar-
garisma. Et si feceris ista corpe exite plectorico lesione
inde hēbit infirmus. Et aliqui huic intētiōi euacuādi ma-
teriā ante dictā alia adiungit intētiō fm q̄ ante dictū est
vt est fortificare mēbrū cū stipticis et frigidis vt supflui-
tates non recipiat: et hoc fiat corpe vacuo exite. et si hoc
nō feceris nō erit tutū qn mā nō redeat de mēbro igno-
bili ad nobile: et hoc ē vna ex reb⁹ ex gbus apata curant
in pñ. Et si causa ifusionis mēbrū fuit ipi⁹ caliditas intē-
dendū est tunc vt remoueat mala cōplo ipsius: remota
vō cōplone mala mēbrū debet pfortari: et si remota non
fuerit causa: quēadmodū illa q̄ ppter morturā alicuius
aialis venenosi fit tunc prius euacuandū est illud vene-
nū cū medicinis attractiuis aut yētosis: et si humor affue-
rit euacuetur. Et aliqui significatio sumpta ab istis est se-
cunde intētiōi tria: hoc est apatis euatio: et qñq; nō est
ptaria. Exēplū ptarie est. v3. quādo remotio cōplonis
calide fit cū medicinis frigidis: ga euatio nō fit nisi cū me-
dicinis resolutiuis. Exēplū nō ptarie est vt quādo cau-
sa fuerit humor grossus in mēbro: tunc due intentiones
sient vna: eo q̄ sient soluz cū medicinis resolutiuis. Sed
medicatio doloris fm q̄ deū est: aut fit ppter remotio-
nē sue cause: aut dando mēbro cōplexionē ptariā dolo-
rose: et hoc sūnt cū medicinis q̄ pprie sunt in mitigādo do-
lorem sicut est pinguedo anatis et galline et oleum vitelli
onoz et similia. Et aliqui remouere dolor per mēbrū stu-
pefactionē. Dece est regula istarū triū intentionū superius
narratarū. ¶ S3 fit fm ordinē tēpor apatis: qz s3 pluri-
mū medicatio apatis in pñis fit euatio: et illud qd̄
ponēdo fridas et stipticas medicinas sup apā. et illud qd̄
magis necesse ē vt causa efficiēs remoueat ē in apatib⁹
citi aduēt: sicut in apatib⁹ acutis q̄ ex cholā et sanguine
puenit. Sed scda intētiō est q̄ ipsius apatis post statū
euatio fieri d3: et pncipiū d3 esse cū medicinis maturati-
uis. Et si euatio nō est sufficiēs cum rebus resolutiuis tūc
aperiat cū medicinis coarctatiuis aut cū ferro. Et manife-
stum est q̄ si euacuatio fiet cū medicinis dissolutiuis duz
materia est in cursu: plus ad mēbrū apatum traheret q̄
posset euari. ppea necesse est vt post euatiōem apponant
medicines repēssiuē mixte cū paucis resolutiuis: eo q̄
stiptice cōmittēt dolorē. Et quādo fuerit in statu tūc me-
dicari d3 cū medicinis resolutiuis soluz: et intra ista duo
tēpora vtendū est medicinis ex his duob⁹ mixtis: et iste
medicines sciens in libro simplicis medicine. ¶ Regimē
vō in apate calo male cōplonis in pñis est refrigeratio:
eo q̄ cū ifrigidatione est etiā repēssio: et etiā qz pp miti-
gationē caloris cursus materie destruitur. Apata vō fri-
gida curari nō debent cum rebus frigidis nisi transacto
tēpore augmēti. ga caliditas non resistit resōlōni hec est
intētiō medicationis apatū inquantū sunt apata. Deinceps
loquimur de apatibus fm q̄ sunt alicui mēbro ap-
propriata et ab apatibus calidis pncipiū faciemus que
in mēbris sunt intrinsecis et extrinsecis: et cum dico cala
intelligo etiā illa que ad sanie deducuntur. Et qñ sūnt in
pncipalibus mēbris febris cū ipsis ozitur: siue apā fuerit
sanguineū vel cholici vel flegmaticū vel melici. S3
flegmatica q̄ ad sanie nō puenit sunt sicut tumores qui
dñr nascēti. Et melica que ad sanie non perueniunt
dñr sclerotica et canerosa et raro sunt in mēbris intrin-

secis et qñ sūnt icurabilia sunt: eo q̄ idigēt fortib⁹ medici-
nis quas intrinseca mēbra tolerare nō pōt: eo q̄ horum
cura nō fit nisi cū ferro: qñ talia apata nō resolunt nisi
post lōgitudinē tēporis: et tūc vñ infirmi iam defecta ēē
reperit: et pp hoc be curationes nō sūnt nisi cū fuerint in
mēbris extrinsecis. ¶ Et dicamus q̄ apata inquantū sunt
apata requirunt cum suis medelis intentiones tres su-
pradictas. Sed diuersificant in his tribus suis specieb⁹
fm magis et minus. Nā apata cholica in pñis egēt refri-
geratione multa cū viol. et cū viriditate illa q̄ sup aquas
reperitur: et cū vna canina: et cū cera infusa et malaxa-
ta cū frigidis siccis et humidis et his similibus. Sed san-
guinea cū refrigeratione stipticis egent nisi adit dolor.
et si dolor adest sunt miscēda mitigātia. S3 flegmatica et
melica modica idigēt refrigeratiōe et repēssione: qz debi-
lez motū hnt. ¶ Intētiōes cōmte in apatib⁹ gra niēni-
bzo in gbus sunt: sunt hic narrāde: eo q̄ in his maxime
cadit puio. Et maxime si fuerit in mēbro principali. Et
dicimus q̄ euatio q̄ per flobotomiā fit ppter apostema
alicui⁹ mēbrū intrinseci d3 recipi a colligātia mēbrū et a
loco suo: eo q̄ quādo nō poterit fieri euacuatio in mē-
bro leso: tunc d3 fieri per mēbrū cōicans ei et magis pzo
pinquū: et sūnt meatus de vno ad aliud recti: aut rectio-
ni ppinquū: sicut in mēbris inferiorib⁹ flōmia basilice va-
let. et in apatib⁹ capitis pectoris et pulmonis cephalice
valet flōmia mediane oibus valet mēbris. Et si indiget
flōmia ppter epatis apā in apertione basilice dextre ca-
dit plderatio. ga Hal. dicit in libro de ige. sanita. qz dex-
tra in apate epatis flōmef: et sinistra in apate splenis. et
in fermionib⁹ suis vniuersalib⁹ cōtrariū ponit. Et tu scis
ga in euatiōe apatū due res intēdunt. Una est euacua-
tio materie mēbroz cum ipso cōmunicantiū. Alia est vt
fiat declinatio humorū ad partem oppositā sicut natura
facit quādo creticit apā epatis per fluxū sanguinis ex
nare dextra: eo q̄ illa euatio cōprehēdit oppositionē et
cōicationē. Sed in flobotomia basilice in apate epatis
ex dextro latere nō est nisi vna intētiō: hoc est cōicantiū
euacuatio. ppterea qz est fm dimensionē corporis que
fm latitudinē exiit: eo q̄ dimensiones oppositae sunt sex.
v3. due latitudinales: et est fm dextrū et sinistru: et due lō-
gitudinales vt superius et inferius. et due pfunditatis vt
ante et retro. Et hoc idē faciendū est in apostematibus
splenis et pectoris: qñ quādo apostema fuerit in parte
dextra flobotomamus basilicā ex parte sinistra. et si fue-
rit in sinistra flobotomamus e contrario. Epar vō cum
sit in vna dimensione vel extremitate dimensionis latitu-
dinalis. ergo necessarius esset vt flobotomia fieret per
aliā partē. et hic basilice lateris sinistri: qz in ea cōtinuet
cōicatio et oppositio: et qñ nos intēdimus facere euacua-
tionē: cōicationē: et oppositiōē cōtinētem: tūc inuatiū
est p oppositū trahere mām qz qñ vnum intēdimus solū.
ergo cū fuerit necesse totū euacuare corpus: pp hui⁹ ne-
cessitatē: tūc est necesse habere ambas intētiōes. Sed
qñ nobis sufficiet solū mēbrum apatū euacuare: tūc no-
bis vna sola sufficiet intētiō. ideo in maiori parte: qñ in-
tentionē habuimus in talib⁹ locis faciemus attractionē
sine euione remouētē: et tunc poterit fieri cum mēbrū
euacuatione indiget: et nō totū corpus. Et potest aliquā-
do esse: vt pzia intētiō sufficiens sit sili in aliquo loco: et
fiet hoc solū tpe itar⁹ apostematis sicut minuit ex vna
lingue in quinātia facta. nam si possemus mēbrū pzo-
prium flobotomare cōueniēs esset: eo q̄ nō sit timēdus
materie cursus. Sed tēpus augmenti aggregat res am-
bas: qz si nō curaremus nisi cōmunicationē et nō oppo-
sitiōē plus trahem⁹ ad apata q̄ euacuare sicut in eo q̄
medicinis vtitur dissolutiuis apertiuus ante euacuatiō-

E

F

13º di.º. c.
3º 4º de ige.
c. 6. in lio
d antipari
2º de ige.
c. 3. et 2º de
feb. ad
Glaucōnē
ca. 3º 2º.
Opio ha.
d flōmia ē
diuersa. vi
de 4. c. 3º
mar. f. 86.
co. 4. et 12.
et 23. p. tic.
affoz. rab
bi Moysi i
G
pñ. et āno
tatiōes i p
trac. t. 16.
c. 3.

H

Item: ga trahit de sanguine ad mēbrūz plusq; dissoluaf. Et similiter due considerantur intentiones in passione vultue quando dominamus de saphena: quia ibi non sit oppositio nisi per longitudinez leni dimensione. Et similiter cum ventosis in egritudinibus oculorū in fontanel-la colla: et in fronte in passionibus occipitij capitis. Sed nimio vene que vocatur scylos in egritudine splenis a parte sinistra non cōprehendit nisi cōmunicatiōe: et si volumus materiā deriuare ad partē oppositaz sit illud in apostematibus pectoris et stomachi et occipitij capitis ligando extremitates pedum et manuum. Et propterea prohibetur in apostematibus vultue omnino euacuare cum prouocantibus menstrua. Et similiter in apostematibus epatis cum prouocantibus vīnam: et cum medicinis laxantibus: quoniam cum talibus nō sit derinatio ad oppositaz: et qā ipōssibile videtur esse q; quādo tales medicine transeunt super apostematibus quin eis relinquant lesionē: et iam diximus q; hoc est vna ex rebus augmentantibus apostemata: et similiter phibitum est euacuare apostema stōchi cum medicinis laxantibus: et gargarismū in apostematibus gule: oris: et palatij: et eodem modo omnino phibitū est puocare vīnam in apostematibus renū et vesice: et hōia non sunt prohibita nisi donec ipsa apostemata fuerint in augmento. Sed quādo fuerint in statu non est malū vti talibus quoniaz habent rigore euacuatiōe mēbrū apostemati: quia noui practici faciāt talia absq; alia puisione et deliberatiōe. ¶ Propterea cōsiderandū est in apostematibus auriūz partis dextre et sinistre in quo latere flobotomia sit faciēda: quia manifestū est q; cephalica in primo illo apostemate flobotomari debet. Et videtur q; si est apostema in aure sinistra non debet minui de manu sinistra: quia cephalica dextra aggregat cōmunicatiōe cum attractione ad contrariā partē: qā est infra longitudinis extremitatez: naz mediū non est extremitas: qā non est credendū. et maxime in corporibus plenis vt sanguis non ab aure sinistra trahatur ab extremitate dimensionis latitudinis oppositē: quādo euacuamus cephalicā ob hoc esset melius vt flobotomia fieret in pte dextra: qā be due res aggregant: vna est cōmunicatiō: alia est oppositio fm duas dimensiones: eo q; iste operationes opponunt fm longitudinez et latitudinē: et si posse eēt desideraremus vt quādo attrahere volumus vt ibi omnes existerent operationes: et maxime quando est repleto fm vasa.

L De euacuatiōe mēbrozū principalium. Cap. 36.
ET DEBES scire q; in euatiōe mēbrozū principalū penitus necessarie sunt due euacuatiōes: vna est flōmia: alia est pharmacia ob hoc qā illa apata fm plurimū nō sunt vnius humoris: sed in illis aggregatur malitia quantitatis cum malitia qualitatis. Sed tamen in euacuatiōe tu debes super humorem dominantē puidere. Et Rasis testificatus est qā medicī sui tēpōis faciebant pleureticū solum minutionez et moriebantur. Sed significatio secunde intentionis ex apostematibus habita fm mēbra in quibus sunt facile non est: maxime quādo refrigeratiōe indigerit: propterea qā apostemata epatis et oris stōchi nō pueniēt medicinas actu frigidaz recipiunt: immo necesse est vt actu sint calide: quia frigide potētia existant: sicut oleūz cydoniorū et oleū myrtinū: et aliquādo eis potētia calidis vtentur: sicut oleū masticis et absinthij: et hoc facimus vt virtutē cōseruemus istoz mēbrozū ppter necessitatē corporis ex istis mēbris. Et cerebrum etiāz non sustinet medicinā multū actu frigidā: et quādo inducit necessitas rei ad vtendū ea miscendum est cum ea medicina vt ipsam ad profundum ducat: sicut facimus miscendo acetū

cū oleo ro. et hoc nō sit causa cerebri cū sit frigidū: sed vt facilius p crancū et suas cōmissuras ad medullā cerebri puenire possit: et hoc nō requirit ppter primā qualitatem sed ppter scdā. Silt et oculi ppter sensibilitatē multā quā hnt debet pseruari a rebus fortissimis et mordicativis: et albumē omī supponit: eo q; res multas bonas in se hz aggregatas. naz remotū est ab omni mordicatiōe: et lippitudinē abstergit: et tēperate frigidūz existit: et figit supra ppter ipsius viscositatez: et lac nouiter a māmilibz multūz aliquas ex istis virtutibus hz: et sup hoc hz virtutē digitiuā. ¶ Et aliqñ piderantur apata ex parte mēbri in quo sunt p aliū modū vt nihil reperculsiūz vel refrigeratū sup mēbrū ponat hoc est qñ apata sūt in locis mēbrozū principalū purgatiūz vt qñ sit post aures aut sub ascellis: aut inguinibus: qñ qñ ita apata generantur in his locis et ipsa refrigerabis timentū est ne ad mēbrūz redeant picipale: quēadmodū illud qd sit post aures ad cerebrū: et illud quod sub ascellis ad cor. et maxime illa apostemata que pcreantur per viā crisi omnino ab infrigidatiōe ipsius abstinere debemus: eo q; pp has actiōes materia redire possit ad mēbra picipalia quēadmodūz fugimus reperculsiōe apostematibus pulmonis: eo q; coradi vicinus existit. Iste autē sunt demonstratiōes recepte a mēbris: fm predictas duas intētiōes in curatione apatū. Remouere causas et i frigidare malā cōplexiōe pueniētē ab eadē: quia intētiō scdā colligantiā habeat cū prima: eo q; frigida sunt reperculsiua. Et qd dēū est semp meminisit opz hoc est vt apostematibus mēbrozū picipaliū q sunt sicut epas stōchus cerebri et splen. eo q; ista mēbra operationez faciūt cōez toti corpori: et habet colligantiā cū corde: et ppter hoc eoz virtutes pseruare debemus miscēdo semp sūptica et aromatica cū resolutiuis. Et resolutiua sunt sicut emplastrā q sunt cum medulla panis: oleo oliue et melle. sūptica vō cū aromaticitate sunt sicut absinthij masticis et cydonia. ¶ Et dēū est qñus a me non sit bñ pcessum q; qñ apā in gibbositate epatis existit: q; euacuari debet per puocatiā vīnā. et qñ in pcanitate existit p pharmaciā: et ista medicamenta a cōicatiōe mēbrozū accipiuntur. Et scias q; medicine vīnā puocātes fortes esse debēt: et pp loci remotionē inueniēdo debilitant: eo q; in epate alterant: sed que euacuant per cōcanitatē posse tm nō opz q; habeat. Et iste modus credēdus est in oibz mēbris ad q; veniūt medicine cū multa digestiōe sicut est pulmo cui casus iste seruatur. ista significatiō est sumpta a loco mēbri. Et medicie puocātes vīnā in egritudibz epatis oppilōnes apiūt: sicut est absinthij et eupatoriū. nā ille due proprietatē hnt in epate quēadmodū scolopendria in splene: et cortex capparis. ¶ Medicine vō q; facili soluit ventrē in apatibus pcanitatis epatis sunt sicut aq; alublez et charitani. S; euatiō splenis p pharmaciā existit. Et si apata ista ineterant: tūc fortioribz idigemus medicinis solutiuis: eo q; mēbrozū istoz natura est vt in fine indurent in eis apata: et maxie calida: et hoc maxie accit epati: pp vi scosaz et spissāz subani. et in renibus apata indurantur pp duritiem. sue sube. et in splene pp grossiciē sui nutrimenti: sed splen ipse rare substantia est. S; medicine que sunt fortis resolutionis in pdictis apostematibus sunt sicut radij hily celestis: hyssopus: cētanrea: et aristologia rotūda: et bis filia: et hoc fieri debet post fractionē eoz siccatatis cū radice ligritie. et bis similibz. ¶ Et scias q; necesse est vt quātūz esse potest vites ne istoz mēbrozū apā ad sanie perducas: et maxie apostema pulmonis: ob hoc qā si perducis ipsū ad sanie pfectā curatiōe nō habebit: qā aut indurabitur: aut eger perdetur: et medicatio apostematū qñ cūz sanie aperiuntur ingredif ordinem

A dine medicationis vlcen. Propterea scias vnu q pro-
pui est mēbris apatis subtile cutē habētib: q ab ipso
pncipio penitus sanies refudat ex eis: 2 propterea pue-
niēs est ab ipso pncipio in suis medicationib: adhibe-
re absterfina vt mōdificēt meatus: 2 si in sanie ipsa gros-
sities fuerit miscēde sunt res inciliue: 2 talia mēbra sunt
sicut pectus: 2 pulmō: epas: stomach: ppter ea necesse
est vt ista absterfina ab oi mōdicatione sint exēpta: 2 iste
res sunt sicut aq orde: 2 pulres fursurū cōdita cū amy-
gdalis amaris: 2 semine melonis: 2 elarium atriplicis cuz
oxyaccara. in apate epatis pui exiūt. scariole qdem
loco atriplicis pom pnt. In apatibus vō pectoris 2 pul-
monis res in quibus ponit acetū sunt fugiēde: vt multū
nocit. Et medicine q eis pueniētes exiūt sunt capilli
veneris 2 lignit: 2 syrū viol: 2 et semina melonis sunt
optima in isto casu: 2 medicatio apatū q in utris sunt mē-
bris est alia inqatū sunt in talib: mēbris q inqatū apata
exiūt: pp hoc: q et declinationis tpe eoz medicine ab
aliq simplicitate nō denudant: 2 in pñ absterfina. Et qñ
apata sunt in inferiorib: itēstis sim nostrā intentionē
clisteriora sunt meliora: quēadmodū si in pñ supiorib:
fuerint exhibite res per os pueniētes esse vident: 2 hec
significatio sumit ab intētiōe loci. Sed in apatib: gule
oīno vtiuntur medicinis resolutiuis 2 pglutinatiuis vt ad-
hercāt locis in suo trāsitu: et iā ponēda sunt narcotica
trāsilitiōe ea paulatim: vt diu in trāsitu habeāt pma-
nere. In apatib: vō cerebri in declinationē necessariē sūt
fortes medicine: 2 maxie qñ sunt de nā declinātes ad fri-
ditatē: quēadmodū sunt flegmatica: 2 tales medicine sūt
sicut oleū de castoreo 2 filiar: hoc nō regit nisi pp regi-
men mēbris: q est p se humidū 2 passiuū: 2 qdā euacuant
mām huius apatis cū vctosis positis in pte cerebri posse-
riore. sed talis cūatio est timēda: eo q foris in corpore
existit supfluitas q per ventosā ad mēbrū apatū pote-
rit puenire. ppter hoc talis cura nō est faciēda nisi cū se-
curitate habebim: q humores nullaten: ad locū discor-
rere possint inde. Sed hec medicatio in pncipalib: mē-
bris ē piculosa. Cūcusq docui breuiter medicationē
mēbroz apatū inqatū apata sunt in talib: mēbris ad-
iuncta cū medicationē inqatū sunt apata: ob hoc q me-
dicatio apatū inqatū in mēbris officialib: existunt: non
nisi istis modis cōple: q medicatio q in carne simplici
existit nō est necessariē vt agat: nisi inqatū sunt apata.
Sed in multis istoz apatūz nō indigem: pderatione in
causis efficiētib: ipsa: sicut sunt apata facta in carne mol-
li causa rerū extrinsecarū: 2 corpus mūdū extiterit: suffi-
cit in cura ipsoz apostematū oleum calidum solum.

C De cura apostematū frigidorum: 2 aliorū aposte-
matū specialium. Cap. 31°.

E T DEINCEPS volumus loqui de apatib:
frigidis q saniem nō faciunt: 2 de formica deambu-
latis: 2 de carbunculis q sunt in aere pestilentia-
li. Et dicamus q apata mollia q sūt de flegmate nō m-
tum grosso multoties ex epatis errore sūt: sicut illa que
sunt in extremis in hipofarca. Et hōz medicatio pcedit
sm modū medicationis eius a quo generant: 2 sufficit vt
vngat oleo rosato cū aceto 2 sale. Et si multa illic spar-
gat mā pdest enare mēbrūz ab illa materia: 2 vti rebus
calefactiuis 2 desiccatiuis: 2 eūone cū expresse nem-
br: hōz medicatio nō facilis est. Et sufficit spongia infusa
in aceto 2 aq salia: q spōgia bz siccare: 2 simplicitatē fa-
cere: eo q sapit nām maris: 2 acetū desiccatiū 2 incin-
erū existit. Que vō sunt de grosso flegmate embocari
debēt cū spōgia in aceto infusa: mixto cū alumine: cinere:
2 sale: 2 oz spōgia ligari sup mēbrū: quēadmodū sunt li-
gature sup mēbrū fractū. Sed apata dura q ex bu-

more sūt grosso debēt emplari cū medicinis mollifican-
tibus: sicut cū medulla cruris arietū: aut vituli cū modi-
co armoniaco: 2 ista 2 similia vtilia sunt: quia medicine
multū resolute resolute subtile: 2 grossū petrificant:
2 querit b cōpositio in qua sunt resolute 2 pparatua
ad resoluendū: eo q oēs ptes apatis nō recipiūt resolu-
tionē equalr s3 vñ modū. 2 aliquādo cū istis medicinis
nūcent medicine fortis resolutionis: 2 melius oīum est
acetū: qñ cū istis medicinis miscet: 2 hoc fit raro: q indu-
rant apata. Et Hal. hic laudat fumigationem lapidis
marcasite vel molaris sup sparso aceto: 2 maxie in apa-
tib: q sūt p nervos 2 chozdas ad mēbra pncipalia. Ego
vō dico q Hal. hāc medicinā nō laudat nisi qñ vñ acetū
eqliter pdat calozē in ipz mēbrū: eo q est in suba aerea:
2 mēbra recipiūt ab ea: quēadmodū recipiūt res q ma-
turant in medio aere: q equalē hnt maturationē. Si au-
tez qñ a Hal. vapor iste fit a calozē ipresso in lapidib:
istis: 2 qñ pp naturā lapidis eidez puerat. Ergo quare
lapides nō terunt 2 ponunt cū aceto calido sup aposte-
ma indurātū. Et q cū fuerit in splene acetū suppositū in
oibus suis medicinis semp laudabile existit. ppter ea ga
hoc mēbrū ē rarū: 2 nō accidit ei duricies nisi gra grossi
nutrimēti ex quo nutrit. Et acetū assimilaf hūc mēbro
in tota sui suba: eo q suū nutrimētū cōplexioni acetū assi-
milaf: 2 hec est melia. 2 iō potiones q in purgatiōe sple-
nis dant nō debēt ab aceto puari: q ipsū est ei cibus et
medicina. Et nō sufficit in apatib: duris q sūt in splene
emplātrare defozis solū: sed indigēt etiā p os recipere
q hnt resoluere duriciē eius 2 ipsius oppilationē aperi-
re: sicut est radix capparis 2 scolopēdria cū aliqz spe-
cieb: aromaticis. Sed apatibus in epate duris acetū
ppinari nō d3: eo q paratū est duriciē magnā recipere:
sed cura eius est cum renbarbaro: spica nardi: 2 affara
baccara: costo: 2 squinato: 2 similib: 2. Et dura apostema-
ta epatis ad curandū multūz difficilia sunt: 2 maxime si
fuerint multū inueterata: 2 vlr in hydropisim inducunt.
Sed scrophule sunt apata dura in carne molli gene-
rata: q extra eis sūt ex flegmate subtili curari debēt cū
medicinis dissolutiuis 2 mollificatiuis: 2 q sūt ex flegma-
te grosso cū medicinis purgatiuis: 2 cū apitiuis 2 cū fer-
ro incidi. sed hoc fieri d3 magna pmeditatione 2 timore.
Et hnt veruce 2 nodositates trib: curant modis: aut
dissolutiōe: aut putrefactiōe: aut icisiōe 2 gbusdā neces-
sarie sunt oēs tres: 2 gbusdā vna: 2 gbusdā due. S3 q it
in corpe oriuntur curant cū medicinis aromaticis mixtis
cū apitiuis 2 mollificatiuis: 2 sūt oīno difficilis curatiōis.
Formice vō due sūt spēs ambulatiue. vna cutē corro-
dit 2 icedit iteri: talia vesiculas bz puas q milio assimi-
lant: 2 ppter ea miliaris appellat. S3 ambulatiua q fit
ex hūore cholico subtili d3 curari cū medicis illū hūore
cūantib: sic scamonea cū sero caprino 2 supponēde sūt
supi: medicie q desiccēt sine mōdicatione 2 refrigeratiōe
sic solatrū 2 memithe 2 silia. S3 miliaris eo q fit ex ad-
mixtiōe fatis cū cholaz: ppter ea ei mā deberet cūari
cū medicis illos hūores purgātib: C Carbūcul: vō eo
q p maiori pte fit in aere pestilētiālebulit sanguis 2 pu-
trefit: 2 ppter ea de necessitate iducit febres pestilētiā-
les. Medicatio vō illarū fieri d3 cū ambab: spēb: eūonis
vt flobotomia 2 pharmania. Et in hac febre non sufficit
medicina vñ trū purgās humores: 2 medicina oēs pur-
gans humores sicut pillule chochie: Rasis in gbus itrat
sticados: 2 mastix: 2 scamonea pparata: 2 collognida et
pparata eē d3 eo q corpa talūz recipiunt putredinē in
oibus humozib: 2 talia in hac egritudine multūz vtilia
existūt. Et supponēde sunt oēs res q sine mōdicatione
exicēt 2 vt corrosioni resistant: quēadmodū est emplm

I factū ex farina ordei: et indicio: et lingua arietis que plan-
tago noiaf. Et dabis ei Et aliquantū d' theriaca magna
q arabice d' alferuch. et oia enipfa q supponunt debet
pfi cuiaq ro. Et Bal. comēdat trociscos andaracaron
sup ipos more enipfi: et sifit oēs trociscos hūtes stipticia
tē. Et h' nō sūt res repcussine supponēde: ne mā reuertat
ad mēbra pncipalia: ne apitine: ne putrefactionē idu-
cāt. ¶ S3 cācerofitas mltoties enari debet ex humore
ipso generatē: et supponēde sūt medicie desiccatione sine
mordicationē: quē admodum mineralia existūt: vt ē calx:
plūbiū: et calche aurī: et hōp silia. Propterea q pp malaz
qūtatē quā hūit pp paucā mordicationē cito corruptio-
nē recipiūt ob hoc q sūt ex chola adula q sup terram
sparsa ad modū aceti bullit. Et hec passio sanationē nō
recipit nisi a pno. s3 si inueterabit icurabilis efficiet. ppea
q: medicie locales sufficētes nō sūt et scisso polio non
est: q: nēruos pūnet et arterias: et si incidunt ista mēbra
nō est tutū qn corpus pda. Et ipole sifit existit ista apo-
stemata cum corrosiōis remouere: et si fuerit tale āpa in
mēbris pncipalib' cūa cura impossibilis existit. De sunt
curaciones male cōplōnis mālīs et nō mālīs. ¶ Et scias
q āpata q sūt in mēbris pncipalib': et febris aliquādo
sine medicatione sanantur: et sufficit in hoc opus nāe: et
pperea multos inuenies cōplōnes hūtes dēfias: qui
ex fortib' egritudinib' euadunt sine medico et medicina:
sicut barbari et arabes: et qui in deserto habitant. et hoc
fit: q aliquantū cū hūitis assimilationē hūit: et p maiori
pē hoc accidit illis qui cōplexionē hūit effrenē. Sed qn
medicīe cōponunt fm anctor dictat: tūc adiunant natu-
rā tpe breui: et bonū finē cōsequunt: q: bonā hūit deter-
minationē et minime violētā. S3 qui solū p nām ex for-
tib' egritudinib' curant in fine remanēt in egritudinib'
q tēporanee dñr: sicut mihi accit qn egrotam cūz k. bre-
uissimā: et ceticani ex illa p āpa in articulis: eo q mi-
hi necessaria administrata nō fuerūt: quare remanēt ar-
teticus et podagricus et ad huc sum. ¶ Et sunt egritudines
quarū cōreptio nō sufficit a nā nisi p medicinas inueni:
et in hoc medicīe potētia declaraf. Et sunt aliq egritu-
nes sicut febres et āpata qb' nā et medicīe sufficētes
nō existūt: s3 si euadūt p accūs euadūt sic in reb' nālīs
aliqū extremitates sūt: tū d' raro ptingit. h' existit: sicut
viceratio pulmonis et siles. Sic ergo finis istius scie in
pposito hūius est fm plus: hoc est fm egritudines plu-
rimas: et plura idmidua: et plura tpa: sicut hoc ideo accit
hoib' in mechanice artib': q: aliqū se quis artifex inten-
tione: et aliqū ab ea pūnat: et cā illo sunt media q in illa
arte cadūt: sicut maris nauigiū: agricultura. Et ppea di-
xi in diffinitioe: qā medicīa ē ars mechanica: et mlti ex h'
mirab ant: et ipsi ignorauerūt ad dixeris sup 2° phisicor.
de mechanice artibus. hic cōpletus est sermo de mala
complexione materiali et non materiali.

De huius
ca. i.

M De solutione continuitatis. Lap. 32^m.
DEINCEPS volum^o loqui de egritudine solu-
tionis continuitatis. Et dicimus q: continuitatis
solutio potest accidere vnicuiq: cōsimili mēbro:
qn vō sit in carne d' incisio: et quādo in osse d' fractura:
in neruo punctura: et q in arterijs d' scissura. Et indica-
tio istius speciei egritudinis significatiōe h3 vniuersa-
lez et pūlarē fm mēbroz pditiones: et nos ab vñ inten-
tione sermone incipimus. Et dicimus q: pūnitatis so-
lutio in eo q solutio pūnitatis existit simplex absq: ali-
cuius alterius egritudinis societate eget solū vna intē-
tione: et in plurib' hec solū ligatura curaf: et aliqū cū liga-
tura et alijs sustentamentis: sicut in fractura ossiū fit: et in
multis mēbris: et quēdā fractura indiget sutura: sicut in
laceratione myrach fit qn zīrbū est egressum. nā necesse

est vt zīrbū reducat: nisi sit corruptus: q si sit corruptus
opz vt icidaf: ob hoc q nō est mēbrū necessarium in ha-
cūm. S3 q: h3 neruos et arterias ob hoc ipas pūo liga-
re debemus radicibus: et postea qd corruptū est icidere
debes: et aliqū inflat pp frigiditatē aeris: ita q tūc intus
reuerit nō pū: et tūc spōgia in aqua calida in fusa in mani-
bus expressa et optime tēperata est supponēda. Et Bal.
dicit q: qn feceris hoc et nō pfeceat: tūc de cute aliquid
incidere debes: sed maior pars huius artis pdita est in
hoc nō tpe. ¶ S3 aliquib' vulnerib' nō sufficit labiozū
vulneris aggregatio vel sutura: s3 est necesse vt ponant
medicīe desiccatione q desiccet vt sifiget sanie q in par-
tibus vulneris est locata: S3 si cōiuncte fuerint partes
hac nō indigemus: sed tūc medicīe stiptice et ericcate-
ue sunt necessarie. desiccatione enim ppter exicationēz
sanie: et stiptice ppter cōiunctionēz labiozū vulneris. Et
scire debes q multa mēbra reperunt: quoz solōnes
cōiunitatis minime pfolationē recipere possunt: sicut
sunt intestina gracilia et diafragma: et oia mēbra q sūt
in vltima siccitate. ¶ Quādo vō substantie carnis facta
est depditio due cadūt intētiōes: vna est diminutē car-
nis restauratio: et alia est cicatricis creatio. pma intentio
cōplet qn mā ad mēbrū veniēs in quātitate et qualitate
existit pfecta: hoc est sanguis: et in ipso mēbro cōplō fit
fm suā cōueniētiā tēperata: et nō suo bñificio sufficēs est
ad hoc pfi cōdā absq: medicinarū adminiculo. Sed ga
circa horā finis digōnis ad qdlibet mēbrū currūt due
supfluitates: quarū vna est subtilis et alia grossa: fluxus
h3 supfluitatū sepe gñatiōis carnis resistit. ob hoc di-
get natura auxilio medicinarū ad illā humiditatē desic-
cādā ad hoc vt noua caro in vulnere nō liqueat: et tales
medicīe sunt carnis gñatiōis: et hān numerus est multus
sicut thus: farina orobiz: et fabe: et irosos: et opponaciz: et
thutia: et istis medicinis vtuntur fm magis et minus. nam
thus: et farina orobiz: et fabe sunt in gradu pūo gñatiōis
carnis: et post ista farina orobiz: et irosos: et post ista aristo-
logia: et opponaciz. nā ista in tertio gradu qn existunt.
Et hān medicīas quātitas et modus a cōplōne mēbrū:
loco sensibilitate et ipsius nobilitate sumunt: ga mēbro
humido medicīa carnis gñatiua est thus: et cōplōni semi-
nariū et puerorū: qn vō sicca cōplexio est thus sufficiens
nō est: sed necesse ē vt fortior apponaf: et orobiz et alia: qz
in mēbris fortis siccitatis caro nō generaf nisi multuz
per siccas medicīas. nā aurū vulnera cū parua existūt
sanant cū memitis et aceto. et si magna fuerint: tūc tro-
cisci andaracharon viles existūt. et si nō sufficiunt tūc ne-
cessaria est scoria ferri cū aceto: et sile est vulnerib' gule.
Et Bal. pp hoc dicit q: cū mēbus nālī sicci ad humidi-
tatē puenit mēbra sua nā mlti est elongatū. et ppter ea
eget reb' exiccatis i eo gradu ad quē puenit nēbrū
istud vsus humiditatē. nam medicīe non sanant nisi qn
sunt in 3io distēperate in eodē gradu in quo mēbrū est
distēperatū: ita q si distēperatū fuerit in scdo gradu hu-
miditatis: necesse est vt medicīa distēperata sit in scdo
gradu siccitatis: et nō sunt humectada vulnera q sūt in
mēbris siccis eqū humectatiōe ei' qd i mēbris humidis
existit. Sed est necesse fm plurimū: vt per cōparationē
existat. ppea qz corruptio et putrefactio siccis mēbris ac-
cidit antequā humectatiōe humidis mēbris eqleze reci-
piat. q fm nālem pliam: dicim^o q: cā hū' nō est nisi diffi-
cultas mēbrū sicci: et grossa supfluitas q in eo existit: sicut
q dictū est q siccitas est difficile passibilis. Et hui' ratio
siles est rōni inuenis et senis sicut supius dēterminauimus.
Et via qua cognoscit medic^o q medicīa in mūdificatiōe
vleceris debilis existit est multe foridici in vlcere abun-
dantia: quemadmodum cognoscit q medicīa nimis est

N

A

B

C

O

P

D

Q

D

A absterfua ppter rubedinē vulneris labioꝝ z ipsiꝝ pfun-
ditatē. Et aliqñ medicina corofua auget in vulnere for-
diciē: z in hoc errare p̄t medicus: qñ si pp medicinā bec
accidit rubedo z caliditas in labijs vulneris exiſtit: z in
vulnere profunditas. ¶ Et ſi hoc a loco puenit hoc eſt
maniſeſtū. nā ſi vulnera fuerint in mēbro expoſito con-
tactui medicinarū: aut in ſupficie poſitū: ita q in trāſitu
mutationē nō recipiat medicinē: tūc neceſſarie ſunt de-
biles ſicut in vlcationibꝝ ſufficit ſcōi: z ſi ſi ſubtilibꝝ phar-
macari. In mēbris vō pfundis medicine exigunt fortio-
res: ſicut in vlcisibꝝ pulmonis: z in mēbris muſculofis q
pfunditate corpis ſunt remota: z pp hāc loci pſideratio
nez hūti ſilr in gutture vlcationē in pōne medicine ip-
ſus ſtare p̄cipimꝝ erectū: z paulatiz medicinā opz ſoluti-
uā trāſglutire: z hūtibꝝ paſſionē meri medicinā labitūā
dari p̄cipimꝝ: z ei admiſcemꝝ viſcoſam medicinā ipſaz in
meatiꝝ: moꝝari faciētē. p̄pea vulnerū diuerſa ē medica-
tio. nā qdā ozetenꝝ curantꝝ: z qdā cū localibꝝ medicantꝝ:
z qdā cū ambobꝝ. Adhuc odiata ſunt pp locū z figuraz
pueniētia ſiſtra: vt medicamīa in ipſis debite p̄piciantꝝ: ſic
ſyringa: peſſara: z ſilia. ¶ Qd vō a ſenſibilitate ſumitur
mēbri maniſeſtū eſt. nā mēbrū valde ſenſibile medicinas
fortiſſimas ſuſtinere nō p̄t. ſilr z mēbrū multū inuamēti.
Sꝫ vulneribꝝ q in ſupficie corpis ſunt p̄mitatibꝝ: quoz
carnis gñatio exiſt neſcia: z in qbꝝ cicatrix ſilis cuti fieri
opz neſcie his ſunt medicie dſecatione finalr: ſic galla: ba-
lauſtia: z ſilia. z ē neceſſe vt earū ericatio pglutinatinā
opationē excedat. z in qbꝝ caro ſupflua gñat neceſſarie
ſit medicie corofuſe: q fortioꝝ gñatibꝝ exiſtāt: z ſunt
vt colcotar z viride es z ſilia. Et p̄pea nō eſt ipole vt in
aligbꝝ corpibꝝ viride es iā ſit carnis gñatiū. Et ſcias q
coroſio carnis ſupflue opatiōibꝝ nāe appropziata nō ē
ſic ē carnis gñatio: ſz ē res q appropziata ē opatiōibꝝ ar-
tis. Sufficient qd breuiter deſcē ē de vulneribꝝ q in tꝝ ex in
carne ſiūt cū qbꝝ mala cōplo nō ē aſſociata. ¶ Sꝫ ſi ma-
la cōplo ē appropziata ē ſic cā vulneri z curari nō pōt:
niſi vt remoneat: ſicut accit qñ euenit apati. Et qz medi-
cationē male cōplonis iā nouiſt: cū hoc ē hic reiterare
expedit. Et dicamꝝ q mala cōplo q in vulneribꝝ ſit ē pp
ſanguinē q illuc currit: q in q̄litate aut q̄litate diſtēpe-
ratus exiſtit: aut in ambobꝝ: z hoc aut a toto corpe pue-
nit: aut a mēbro vulnerato: aut ab ambobꝝ: z ſi a toto
puenit corpe: aut a mēbro vulnerato: aut ab ambobꝝ: per-
ſcrutādū ē vtrū p q̄litate aut q̄litate pueniat. ſi ppter
q̄litate ſolūmō cōpetit ſlōmia. z ſi ſolū pp q̄litate: tunc
neceſſaria ē pharmacīa. ſi aut ab vtriſqꝝ puenit: vtrūqꝝ
faciēdū eſt. Et ſi fuerit in ſingulari mēbro ex mēbris cor-
poꝝ: tūc ipm opz eūre. Et ſi fuerit ipſus mēbrū vulne-
ratū ſicut renes z ſilia: tūc totū corꝝ eūandū eſt. Et ſi a
toto puenit corpe reſcuſſina neceſſaria ſunt oibꝝ re-
percuſſiois modis ſm q diximꝝ. z deinde mēbrū pfora-
re debes: z trahere mām toto poſſe ad oppoſita. Et ſi
mala cōplo fuerit in mēbro vlcato: tūc puidēdūz erit
in ſuis q̄litate malis: qñ ſi vulnus fuerit ſiccū ipm hu-
mectare debes cū aq cala: z ſi fuerit humidū ipm debes
ericcare cū fortibꝝ ericcatiuis. Et ſilr facere debes in di-
ſtēperantia caliditatis z frigiditatis. z ſi in vulnere caro
addita fuerit z idurata valde icidēda eſt cū ferro: z po-
ſtea apponē debes ea q hūti gñare z cōſolidare. Et ſi ibi
fuerit apā nō eſt via ſanatiōis mēbri: niſi apate remotio:
qñis medicie q curāt lapata ſcie vulneribus exiſtāt. z ſi
due aggregantꝝ res in mēbro velut mala cōplo p̄p̄ia
mēbri z corruptio ſanguis illuc adueniētis in his pſide-
rādū ē. Et ſcias q qñ vlcera nō ſanantꝝ pp adhibitas me-
dicinas illud ſit vna triū rerū: vna eſt pp medicinas que

cōploni mēbri pueniētes nō exiſtūt: aut qz mā trāſmiſſa
nō eſt cōuenibilis: aut qz in mēbro cōplo leſa eſt p nām:
eo q ibi vna ſpēs male cōplexionis: aut plures ſunt. g
ſcire debes q ſanatio vulneris ſit: aut pp corpis eūone:
z cū tēperātia cōplonis: z cū plage deſiccatione: z aliqñ
vītur theriaca z ſimilibꝝ. Sufficient qd dictū eſt in cura
ſolonis continuitatis ſimplr mālīs z non materialis.

DE ſolutione p̄mitatis venarū z arteriarū. Cap. 33.
EINCEPS volumus loqui de cura ſolonis
p̄mitatis in venis z arterijs. Et dicimꝝ q ſolo
p̄mitatis in venis facilis eſt p̄ſolidationis: ſz q
eſt in arterijs illa eſt difficilis exceptis corpibꝝ

pneroz: z p̄pterea q ſolo p̄mitatis iſtoꝝ nos adducit
in aliā rez multū timendā: hoc eſt ſanguis fluxū: neceſſe
eſt vt in hoc ſermonē faciamus. Fluxus vō ſanguis mul-
tis ſit modis: aliqñ ſit pp vene icione vel vlcationē:
z hoc ſit aut pp cauſaz intrinſecā: aut extrinſecā. ſi pp ex-
trinſecā: aut incidiōe: aut extēſione: aut pcuſſione. pp in-
trinſecā: aut pp humores acutos corroſiuos: aut exten-
ſiuos: ita vt aperiāt venas: z aliqñ currit ſanguis ex ori-
ficijs venarū: z aliqñ ſtillat. Et incipimꝝ a ſanguie decur-
rēte pp venarū lacerationē: eo q piculoſior exiſtit. Et
dicimꝝ q qñ dilacerat vena in corpis ſupficie ſanguis
duobꝝ modis p̄t reſtrigi. vno mō vt ſubtrahat illi mēbri
mā: qñ pp multā ſit q̄litate. alio mō vt digito oppileſ
ſi fuerit pua. nā pp hoc coagulabit in orificio ſanguis: et
ſtabit aut pp ligamētum: aut pp canteriū: eo q canteriū
cruſtā pparat ſup plagā: aut pp medicinas ſtipticas cor-
rugatiuas: ſicut medicina ſcā de viſco cocto z tritici fa-
rina: z ſilibꝝ. Et ſal. cōmēdat q fluxū ſanguinis arterie
aloe: z thūs: z albumē oui: z pilos leporis: z hec medi-
na retinet ſanguinē z generat carnē. Sꝫ canteriū ſuffi-
ciēs nō eſt: qz cruſta cadere p̄t z ſanguis iterū fluit: p̄te-
rea canteriū minuit de ſubſtā mēbri: z nobis nō ē neceſſe
minuere de ſubſtātia mēbri: ſz potiꝝ laborare vt ereſcat:
z nō laudat canteriū niſi qñ fluxus fuerit pp vene cor-
roſionē: qz tunc canteriū ſuppoſitū eſt loco rei q remouet
cauſaz faciētē corroſionez. Et aliqñ ponimꝝ frida reper-
cuſſina ſup mēbrū: qñ fluxus fuerit ex calitate. Sꝫ aliqñ
p̄dicta oīa debilia eē dīr z iſufficiētia: q̄re tūc neceſſariū
exiſtit venā vel arteriā finalr icidere: habita tñ hic cau-
tela: vt p̄t liges ſtringēdo fortiter caput ipſius vene q
eſt vñs cor z poſtea incide. ¶ Sꝫ ſubtractio ſanguis ex
loco illo ſit vt pparet mēbrū z ozia vt ozificiū apertūz
ſup: adapteſ. Sꝫ debes tūc mām trahere ad oppoſitaz
partē vñ ſanguis tūc fluebat: aut ad p̄ximiorē locū ſicut
de ore ad naſū: z de veſica ad matricem: z attractio ad
partē oppoſitā ſit: ſicut qñ pp fluxū ſanguinis nariū vē-
toſas ſup epar poni iubemus: aut ſup ſplenē ſi fuerit ex
parte ſiniſtra. Et v̄toſe ēt poſite ſup occipitiū ſtringunt
ſanguinē nariū trahēdo ad oppoſita: aut ſup māmilarū
radices pp menſtrū. Et aliqñ ſit attractio ad partē op-
poſitā: pp ligationē mēbri: aut pp medicinas mēſtruoz
ſanguinē p̄nocantes. Sed ſlōmia in ſanguinis menſtrui
fluxu eſt medicina p acciſ: p̄pterea qz hec medicatio in
ſuo genere ſolū exiſtit: vñ timēda eſt: z aliquādo eſt natu-
ralis quando fluxus pp multitudinem ſanguinis fuerit.

DE fluxu ſang. q a mēbris puenit intrinſecis. Cap. 34.

SED SANGVINIS fluxus q in p̄tibꝝ intrin-
ſecis exiſtit nō hz viā vt retineat niſi a medicinis ſti-
pticis: aut cibis groſſis. Et medicine ſtiptice in hoc
ſunt ſicut balauſtie z ſuccus rubi: z galla z ſimilia.
Et q̄ ſunt nimis ſtiptice ſunt ſicut bolus armenus: z tegu-
la piſtata z plātago z ſolatrū. Et ſal. multū ſuccū plāta-
ginis cōmēdat in paſſionibus vulnū: pp corroſionez ibi
ſientē. Et ex fortibꝝ lacerationibꝝ venarū q in mēbris

I fuit sunt ille q̄ in pectore fuit: fortiores illis sunt q̄ in ve
nis fuit pulmonis: et ita q̄ alig dixerit q̄ nūq̄ p̄solidant:
s; q̄ ad sanie deducunt p̄fecte nō curant: s; cū bono re
gimine si iueniri p̄t eoz p̄logabit vita. Et sunt aliqui qui
ex hac firmitate minime moriunt: et hoc dico qd p̄ aiam
meā p̄bati p̄t ex dictis Gal. q̄uis illud nō dicat manife
ste: s; mlti ex modernis hoc testificati fuerūt. et dīc Auic.
q̄ vidit mulierē q̄ vixit. 20. annis post lacerationez ve
narū pulmonis: s; illa semp comedebat zuccharū ro. cum
pane facto cū coriandro. Et ego assentio ei qd dixit: eo q̄
sily Anēzoar mihi sile retulerit. s; in plurib; hoib; hoc
idē vidēt. In p̄n̄o hui; dīspōnis si sit p̄ p̄cussione: aut
p̄ aliā ex reb; extrinsecis dīc s̄mari ex vna cōsi multa
fuerit rep̄lo: et si nō fuerit mltā rep̄lo de basilica minue
dus erit: et sanguis duab; vicib; exbat: et tpe s̄mōie testi
culi et brachia ligētur: et a tussi abstineat quātū plus p̄t.
Gal. p̄cipit dare acetū cū aq̄ mixtū si medic; viderit q̄ i
pulmone sanguis fuerit coagulatus: et hoc medicā ē Zia
inamēto cāe et accēti: p̄p̄ea q̄ aceto inest p̄ nāz vt mo
neat tussis: et tussis prauū ē accēti: et hoc timēdū: et acetū
cū sit p̄gūtū vnlneri nocet: et sanguinē s̄triliat et apit: et
fluē facit: et p̄ hoc acetū dimittēdū ē. Et medicē dāde
sunt h̄ites rep̄cussione: et s̄ticitatē: et eligēda sunt s̄ticti
ea q̄b; subtilitas sit admixta p̄ mēbzū p̄fundationē: et q̄
mibi v̄t hic melius oib; alijs reb; est zuccharū rosātū cū
aq̄ in qua coctē sunt glādes et nucēs eq̄l̄r: et canda cabal
lina. Et mirabilis Abumerō Anēzoar mihi idicat q̄ hoc
aq̄ dīc ē illa in qua ferrū mltū sit extinctū: ita q̄ p̄ hoc
a sua quātitate decrecat: et postea in ea res bulliat: et p̄
hāc viā polē ē glutinationē sanguis fieri: et p̄solidari pla
gā. Et q̄ mltū necessariū hic existit ē cibi diminutio: et sus
cicit aq̄ ordeī cū nucleis assis: s̄noz malignati in p̄adio:
aut pulces s̄noz ordeī: et fero. 3. ij. panis cū testiculis gal
loz. Et si cā fracture venē fuerit reuma q̄ illuc cōcurre
rit: et cōmonerit tussis: et p̄ hoc vena sit apta: aut p̄ hu
more acutū q̄ subaz coroset pulmonis: tunc pharmania
s̄mōie ē admiscēda: et supponere capiti res d̄siccatinas:
s; si cā reumatis frida fuerit supponant capiti pulnerez
gariofiloz: piperis: pulegi: et si cā remissē calida fuerit
sufficit pulvis macis: et nucis muscati: et corticis pomozū
cydonioz: et oīa q̄ h̄nt v̄tū calēfaciēdi modicū: et cū mo
dica siccitate sunt cā solidatiōis vnlneris. Et q̄ in breui
tpe vnl̄ ad sanie p̄t puenire. iō studere debem; in remo
uēdo cāz quātū possum;: et hoc fit exiccādo corp; modis
oib; q̄b; possum;: et p̄ hoc theriaca in hoc loco inuati
na existit: et maxie noniter p̄fecta: et p̄prietatē h̄z retinēdi
sanguinē: quē ad h̄z ibibēdi fluxū: et postq̄ ita ē hic cura
pueniēs existit duab; sp̄eb; sputi sanguis: siue fuerit ex
cā intrinseca vel extrinseca: et Gal. cōmēdat hic trociscos
andaracharō. Cū v̄o san̄ fuerit vnl̄ saniosus Gal.
dicit q̄ cā sic iurabilitas est: q̄n̄ sine tussi m̄dificari nō
p̄t: et tussis tumorē augmētā et aperit vnl̄: et grossicies
tumoris augmētā sanie. Adhuc mihi v̄t q̄ cā sic iura
bilitas sit: q̄ cū hoc mēbzū apat vnl̄ ipsū idurat et sana
tionē recipē nō p̄t: s; tū lōgo tpe viuere p̄t. Et h̄nt sanie
in pulmone debemus p̄pinare medicinas et cibos q̄ h̄nt
alig absterfionis cū asp̄ide et p̄fortatiōe: sicut capil. ye.
et cortex citri: et mastix: et radicē lily: et panē comedat cū
zuccharo ro. et vias passas p̄gues: et bibere lac hoc lau
dabile existit: et bibere aquā ordeī: et terras habitare sic
cas: et sile huic faciat q̄ toto tpe in reumate frido p̄fene
rat. Et si vlceratio ē in cāna meli; curari p̄t: et hoc fit cū
reb; exiccatiuis d̄siccātib; vlcera pulmonis: et p̄cipiēdo
iūmo vt in ore teneat medicinas d̄siccatinas et absterfi
uas mixtas cū lenitiuis: et vt iaceat supin; vt facili; medi
camia trāsire possint d̄scurrēdo p̄ vnl̄era quē ad ros

d̄scurrēdo p̄ parietes et muros p̄ terrā. Cū si causa
fluxus sanguinis fuerit ex aperitione onificioz venarum
cura eius erit cum medicinis lenib; s̄ticticis. S; si causa
ap̄tionis venē subtilitas sanguinis fuerit ipsius sanatio ē
cum cibis grossis cōglutinatiuis. Sufficit nobis huc usq̄
dixisse de solone cōtinuitatis arteriarum et venarum.

De cura solonis p̄tinuitas in nervis et lacertis. Cap. 35.

NUNC VERO volum; dicere de solone p̄ti
nuitatis q̄ in nervis et lacertis accit. Et dicim; q̄
q̄ solo p̄tinuitas in his mēbzis accit: tūc necesse
est corp; cūz s̄mōia et pharmania enare et studio
se p̄picere vt in vnl̄ere alig sanie nō fiat ne dolorem
spasmosūz iducat: et iō q̄ nervus est mēbzū p̄fundū visco
sūz nō sufficit i m̄dificatiōe sanie medicina p̄solidatiua:
s; necessaria est medicina q̄ cū calēfactiōe beat succione
vt sanie trahat sine mordicatiōe: et iō in p̄n̄o necesse ē hoc
vnl̄ ap̄ire. Et medicē h̄e vtiles sunt sic viscus alboā:
et q̄ fortius existit est q̄n̄ aliquid addimus de enforbio: et
maxie si corpa humida fuerint p̄fert valde. S; in corpo
rib; dure cōp̄lonis et siccis valet opponaciz: assa fe
tida: et sulphur crudū oleo olivē mixtū in his multū valz:
et gūmi pini in his virtuti visci et glandiū prima est. Et q̄n̄
inciditur vel scindit nervus et cutis desup fuerit eleuata:
tūc has non possēt medicinas sustinere: sed erit sufficiēs
abluerē ipsūz cū oleo olivē: et ponere desup thuriā ablu
tā. Et si corp; durū extiterit trocisci andaracharon erūt
sufficiētes. Et si nervus ex trāsverso et ex toto nō est inci
sus: tūc vnl̄ periculosus est q̄ si incisus in lōgitudine tra
here: et hic ē timor; spasmi: et ob hoc regimē istud totalr
est adhibēdū vt puidus sis in resistēdo spasmo. S; res q̄
mitigāt dolorē nervi ipso nō exite discōopto est oleum
olivē calidū: p̄pterea q̄ resistit oibus passionib; nervi:
s; q̄n̄ discōoptū est: tūc s̄m̄ existit: et nō est ponēdū nisi
doloris fortitudo nos impellat. Et necesse est vt medicē
q̄ nervo supponunt sint actu calide: iō q̄ hoc mēbzū p̄
maiori parte a frigore ledit. Et q̄n̄ apostemat nervi:
et ex eo timēdus est spasmus: tūc ex toto icidēdus est: ga
ex hoc securabit a morte: q̄n̄ mēbzū adducamus ad
p̄mationē sensus et motus. Ligamēta v̄o fortiores me
dicinas patiunt q̄ nervi: s; l̄r chorde: q̄n̄ viciniores
sunt nervis. S; ligamēta q̄ cūz lacertis sunt cōmēta me
dicationez similē medicationi nervoz recipiunt. Sed q̄
osibus continuantur fortiores recipiunt medicinas.

De cura fracture ossium. Cap. 36.

DEINCEPS loqui volumus de solone facta
cōtinuitatis in ossib; q̄ ruptura nūcipat. Et dici
mus q̄ q̄n̄ ruptura fuerit in ossē ex transverso
tūc necesse est vt p̄tes ad sua p̄pria loca reducamus: et
ad hoc v̄nāquāq; partē trahere cūz insiro ad hoc solito:
aut manu donec suo musculo v̄niat: et quere q̄ sit equā
dum: et postea ligatur s̄m; p̄cipit Hippo. Et est vt due
fascie accipiant: et cū vna incipere a loco fracture supe
rius ascendēdo. et Hippo. hoc laudat ligamētū: ga per
hoc cursui materiei resistit ne sanies: qd nō accideret si
superius ligādo ibi iciperet et vsq; ad rupture locū pue
nirēt: et p̄cipit Hippo. vt sit ligatum stet vsq; ad. vii. dies
p̄pter ap̄atis metū: p̄pterea p̄cipit si dolor mēbro sup
p̄nerit vt sup mēbzū ponant medicē mitigatiue: et si
p̄uritū ad fuerit embocēf aq̄ calida ad hoc vt pustule
nō oziant: et hoc p̄ma septimana: p̄pterea si securi sum;
ab ap̄ate: tūc nō solū nō sufficiūt fascie: imo astelle erunt
adiungēde. Dicit Rasis qui medent hoc n̄o tēpore fra
cturis in p̄ma septimana astellas ponunt: et Hippo. hoc
ap̄atis metu vetat. Et etiā ga prima septimana nō time
mus q̄ mēbzū fiat tortum: sed ap̄ata tūc timemus. Item
Rasis dicit q̄ fractis ossibus nostri temporis medici in
p̄ncipio

N A

principio pōnūt astellas in extremitatibus medicinarū quibus membra ligantur cum farina ordei et albumine onis sic dimittunt donec conualescant. Et mihi videtur quille qui per hunc modum curatur ille casualiter enardit et melius est dissolvere fasciam, et sic fiat omni septimana et videre porum sarcoyde: et illud quod dicim⁹ in latino supra ossis: qui si nimis fuerit grossius superponende sunt medicine multum desiccative, et fascia bene cōstringatur. Et si nimis fuerit subtilis embrocetur spongia et aqua ca. et fascia elargetur. Et si fuerit repletio medicetur flobotomia et pharmacia: et ipsius cibus subtilietur multū: et quando transiit primam septimanam debet cibari cibus similibus illi substantie quam volumus generare: ut cibus grossus et viscosus: et si fractura cū vulnere carnis existit: necesse est ut osificum vulneris remaneat apertum. Et si os in longitudine scissuram patiatur ligatura sola cum bono regimine sanat: et si fractura sit in osse cranei ut penetret vsque ad telam: tunc necesse est ut circa scissurā os remoueat: ut mundificari possit a sanie tela ne telā coarctat: et si sic non fieret sanari nō possit: sed hoc in loco nostro non inuenitur quod hoc facere sciat. Et sufficiat hoc in omnibus speciebus male complexionis et solutionis cōtinuitatis et primo in membris consimilibus.

De cura officialium egritudinum. Cap. 37^m.

ET DICAMVS quod egritudines mēbris officialibus appropriate quedā sunt quod sunt egritudines secundum numerum magis et minus: et quedā sunt quod sunt egritudines creationis sicut figura oppilo et apertio: asperitas et lenitas: et quedā sunt egritudines positionis. Sed egritudines numeri quedā sunt naturales sicut digitus sextus: et quod ars medicine hoc nō considerat: et quedā sunt nō nales sicut lapis qui nascitur in vesica: et limbizici qui in corpore nascunt: et yerruce et aqua in oculum descendens: et yngula: et asis cū istorū est materia distemperata in quantitate et dilitate: et si iste egritudines sint in fieri causa efficiens remoueri debet cum euacuatione vniuersali: et postmodum membra superflua erūt remouenda. Et si facta fuerint quod factū est erit remouendum. Et medicinas proprias vniuersales illarū rerū tu scis in multis particularibus libris. Sed quod lapidez expellunt et arenā sunt medicine appropriate illi operationi sicut diximus. Limbizici vero et ascarides occidunt cum medicinis amaris: sicut et absinthius et centonicum. Sed cucurbitini fortioribus indiget medicinis. verrucas vero eradicamus cū ferro vel cū penna ponēdo verrucā in concavitate penne et circumgirando violenter extirpare: et que huic operationi viles existunt sunt penne aquilarum et gallozum.

De cura aquarū et sanierū in oculis ghatay. Cap. 38^m.

EAQVIS et saniebus que in oculis aggantur: dicit Gal. de quibusdam medicis oculorum qui infirmū ponebāt super scammum et ea put inferius squassabant donec videbant saniet: eo quod nebule assimilantur. ita quod quādo ipsam descendere facimus reuertitur superius: propterea nō valet aliter: nisi inferius cum instrumēto trahatur. Et colliria sellum senibus valent et aquis que ad oculū descendunt. Et aliqui sunt qui curāt eas aperiēdo. Ungula autē quod est magna curatur cū ferro, et si parua fuerit curatur cū medicinis. Sed mollaz remouemus cū medicinis prouocantibus menstrua: et cum aborū faciētibz. Sed egritudines diminutionis numeri sunt sicut caluitium propter alopiam. Et tu scis quod pilorū ghatio ex superfluitatibus sit laudabilibus et inlaudabilibus. Ergo castis

eorum est propter defectus illarū superfluitatum: aut ex corruptione dictarū superfluitatū quod egresse sunt a sua natura in qualitatibus malis: et pro hoc necesse est ut expellamus ipsas superfluitates per pharmaciam. Diminutio vero carnis dictū est qualiter debeat restaurari.

Sed egritudines in creatione ex quibus vna in figura existit ut plurimum sunt naturales. Et ideo in curatione medicina ingressum non habet. Et si etiā tempore partus vsque ad finē augmenti ad bonas conuertant formas: rectificari pōt. Et etiā lenitas et asperitas egritudines forme existunt. Et asperitatis causa est humor cholericus acutus aut flegmaticus falsus: et sanatio illius est superfluitatis istius euacuatio: et membrorū confortatio cū rebus siccis. Ne huiusmodi materia ulterius spargatur. Et postmodū cū medicinis lenitius asperitas remoueat. Sed lenitas ab humore fit leui et lubricatio: et huius sanatio est illum humorē remouere: et si in dictum est in alio hoc erit faciendū. Et sub hoc genere oppilationis egritudines continentur: et si in fieri fuerit humorē faciētem euacuamus cum vni medicinarum apertinarum que illas aperiant oppilationes. Et si facta fuerint: et non ad sit repletio apertine medicine sufficientiam habent. Et apertioni viarū que clausę sunt medicatio erit per contrariū: sicut sunt medicine siccę et confortatiue. Et aliquando curatur hec passio cum medicinis siccis et stupefactiuis: et hoc fit quando virtus superat expulsiua.

De cura positionis et situs. Cap. 39.

ET POSITIONIS egritudo hernia manifestior existit: sicut qui in vētre et testiculis sit: et qui in vētre sit sanatur ut eger super cervice ponatur: et quod egresum fuerat reducat. Et fractura siccis sanatur sicut cū nucibus cypressi: et ginnia glandis et similibz: et si tumor fuerit qui reductioni resistit remouere illum debemus cū rebz remouentibus vētositate. Verū quod si istis descendit curatio est ut quod egresum fuerit reducat: et exercitum imbibeatur. Et hec egritudo difficilis est ad sanandū. Ex egritudinibus positionis gibbositas existit. Et huius curatio est humorē grossius viscosus euacare et exhibere medicinas vaporabiles quod vētositate diminuunt grossam. Et huius egritudinis est dislocatio: et hoc per reductionē mēbz ad propriū locū curat ante quod apertur. Et quod libet mēbz quod dislocat ei positio lesionē recipit excepta brachy et spatule dislocatione: tū huius scientie artifices cognoscunt eā. Sufficit tibi et illis qui tibi assimilatur quod breuiter de gñibus egritudinis dictū est. Quia hūc libz nō cōposuimus per illos qui tibi in perfectione assimilantur: quia illi cōprehendēt quod dictū est ab eo quod est dictū per fundamenta et principia quod habent. Nā tu scis quod oēs scientie principia sumunt duobus modis aut a rebz per se notis: aut ab alia scia.

Et maxie tibi sufficit quod in hac scia multas hēs doctri nas et principia. Et scias quod ille qui a te elongabitur hunc libz vitabit. Sed debuissē cōplenisse sermonē meū in sanatione accidentiū vniuique mēbz superueniētiū. Propterea quod et accētia sūm aliqūe modū egritudines dicuntur. Et melius in declaratione rerū vniuersaliū existit ut ipsa vniuersalia ad particularia reducantur. Sed ad presens mihi cōmoditas nō respondet: quia in alia re vel arte hac nobiliorē studere intēdo. Vniuique volenti ad huiusmodi preclaritatis scientiaz peruenire: bonum est ut libros Abumeron Auenzoar studiosē legat. Nam illic medicine thesaurus patet manifeste. Et Deus nos ab errore exuat: et ex ipsi lumine nostros oculos illuminare dignetur.

Explicit Colliget Auerrois.

Loz. Auer.

D

ppo. vi.
16° h r
arac. s. c.
line vbi
ascari
indiget
ioribz:
cias q
er acci
cucur
nos: nā
species
atuoz.
D

CONTRADICTIONES

I MARCI ANTONII ZIMARRE
contradictiones ac solutiones in dictis Auer-
rois Librorum Colliget.

STA contradictio est notan-
da in secundo Colliget, capite
primo. Dicit Auerroes q̄ res q̄
generantur ex pluribus vna re
non complentur nisi quādo mi-
scetur ille res ad inuicem, et fa-
ciunt vnum corpus, sicut est fe-
quiniabin, quod fit ex cōmixtio-
ne mellis et acetis et aque quorūz
quodlibet stabat per se in actu.

Sed huic propositioni statim aduersatur dictum suum
in eodem capitulo, vbi dicit, quod membrorum quedā
sunt composita ex elementi prima compositione: que-
dam vero secunda compositione mediante prima. et de-
clarando primum membrum, dicit quod mēbra cōsimi-
lia sunt huius speciei. patet autem quod membra cōsimi-
lia que a grecis omionera appellantur non compo-
nuntur immediate ex quatuor elementis actu existenti-
bus in matrice, que postea miscentur ad eorum genera-
tionem: nam generantur immediate ex sanguine men-
struo qui fuit generatus ex cibis et potibus, sicut ipemet
fatetur in eodem loco. Amplius generatio compositi ex
materia et forma est generatio corporis ex pluribus vna
re, quia materia est primo diuersa a forma, et tamen ma-
teria et forma non sunt due res in actu ante genera-
tionem compositi corporis. nam vt dicit commentator in
septimo prime philosophie commento 26. agens, nō facit
in alio aliud, sed ex alio aliud, quia non facit in mate-
ria formas, sed facit ex materia formatum. et eādem sen-
tentiam tenet Aristoteles ibi, et commentator diffult in
12. metaphysice commento. 18. vbi recitat tres opinio-
nes de generatione rerum. C. Dicimus nos cum Peripar-
theticis, et presertim cum Alexandro in paraphrasi de
anima cap. pmo. et in libello de mitione. et cum Them.
in paraphrasi super. 2. de anima capite tertio, triplices
esse compositiones. prima est quando aliquid ex rebus
corporalibus componitur, vt domus ex lapidibus, et li-
gnis: ex carne et ossibus generatur animal. secundus ge-
nus compositionis est per mitionē, vt nullus ex aqua
et melle. et hoc secundus genus differt a priore, quoniam
totum et partes distincta et disclusa sunt. locus in hoc ge-
nere loco discluditur non venit in mitionem, quia to-
tum et partes in eodem loco esse videtur. Re vera autē
abolite sunt partes et seruatur integritas. Tertius mo-
dus est, quo ex ere et figura constare statuam dicimus. et
vniuersaliter ex materia et forma corpus. Dicimus igit
propositionem Auerrois veritatem habere de genera-
tione rei ex pluribus vna re in actu sicut est generatio
misti quod de nouo dicitur generari ex pluribus in
actu immediate q̄ tunc oportet q̄ elementa veniant
in locum mitionis, et alterentur, et corrumpantur vsq̄
ad medietatem vt ipse tenuit in tertio celi commento. 67.
sed si mistum debet generari ex alio misto non est ne-
cessarium: quia tunc generationis eius vnum est actu,
puta sanguis menstruus est subiectū generationis mem-
brorum cōsimilium. vnde membra cōsimilia ideo di-
cuntur fieri ex elementis prima compositione non quia
immediate ex elementis tanq̄ ex materia proxima ge-
nerentur, quia hoc est contra sensum. sed hoc est respec-
tu mēbrorum organicorum. vnde sensus Auerrois ta-
lis est, vt illa dicantur ḡnari ex elementis, generari pri-
ma compositione, que non generantur per tot media

per quot generantur organica. nam iste est ordo ex ele-
mentis generantur cibi et potus ex cibis et potibus ge-
neratur sanguis menstruus ex sanguine menstruuo mem-
bra cōsimilia ex cōsimilibus organica. patet autem
quod plura mediant inter generationem organicor-
um ex elementis q̄ in generatione cōsimilium. si ele-
menta igitur de nouo debent venire ad generationem
alicuius misti immediate oportet vt prius sint separata
in actu et ab agente moueantur ad locum mitionis in
quo simul congregata alterantur et diuiduntur ad par-
tes minimas, vt dicit Auicēna. et sic resultat complexio
et per consequens forma misti. S3 non est vera semper
in ḡnatiōe cuiuslibet misti ex alio misto, in quo elemen-
ta erant refracta et vniata q̄ tunc non sunt in locis diuer-
sis vt patet. Intelligitur etiam Auerrois propositio de
generatione ex plurib⁹ cōpositis ex materia et forma. et
hoc dicitur, quia fallit de generatione compositi ex ma-
teria et forma simplicem. nam que sunt preter materiā sim-
plicem et formas simplicem sunt forme compositae et ma-
terie compositae. In tali enim generatione agens non
congregat inter duo diuersa actu. sed extrahit illud q̄
erat in potentia ad actum. Aut dic q̄ propositio Auer-
rois non habet locum de generatione, que diffinitur in
primo peri geneleos, vbi dicitur. generatio est transmu-
tatio totius in totum nullo sensibili remanente, vt subie-
cto. sed habet locum de generatione mistorum modo de-
clarato. alibi enim dixi varias esse diffinitiones genera-
tionis ab Aristotele traditas, et tu bene intelliges si videbis
que scripserim in questione de mitione.

C. In. 2. Colliget Cap. 8.

TENET q̄ nervi nascuntur in cerebro, et q̄ non
sunt infixi in eo vt. d. Gal. sed huius oppositum te-
net in tertio de partibus animalium cap. 4. vbi
Aristo. tenet eorū esse principium nervorum. C. Re-
spōdetur loquitur hic ex mente Galeni et adducit eius
apparētiam, sed non probat propter hoc opinionē eius.

C. In. 2. Colliget Cap. 9.

DICIT q̄ membra que ordinata sunt ad attra-
hendas superfluitates sanguinis non faciunt
hoc nisi quia sunt sibi conuenientes in cibo, ex
quo sequitur q̄ chistis fellis cum sit ordinata
ad attrahendum cholera et splen melancholiam et re-
nes et vesica ad attrahendum aquositatem sanguinis q̄
talia membra nutriuntur ex istis superfluitatibus. sed
hoc contradicit magistro eius Arist. et in libris de parti-
bus et de generatione animalium volentis in habenti-
bus sanguinem, sanguinem esse vltimum nutrimentum.
ibi probat primo de generatione animalium cholera et
non posse nutrire aliquod membrum, quia habet quali-
tates oppositas nutrimento, quia nutrimentum est dul-
ce et cholera est amara. Item contradicit iste vir sibi ip-
si in secundo Colliget cap. primo vbi tenet contra me-
dicos q̄ membra cōsimilia nō possunt generari ex cho-
lera et alijs superfluitatibus quia in vulua non reperit
in actu nisi sanguis tantum, et non alij humores a medi-
cis nuncupati. sed eadem est materia generationis et nu-
tritionis. quod si dicatur q̄ sermo eius hic de membris
officialibus et non de simplicibus. contra quia officialia
augentur, et nutriuntur, quia simplicia augentur et nu-
triantur vt patet ex primo de generatione et corruptio-
ne in textu commenti. 33. C. Nisi esset q̄ hoc dictum est
ex mente medicorum. sed ista solutio stare non potest, q̄
sermo

A sermo eius manifestat se ex propria intentione loqui, quod dicit, et scias hoc, et ne tradas oblivioni. Amplius, tunc sermo eius esset in illo libro sicut sermo Avicenne, et loquētes ut ipse dicit in secundo physice Auscultationis commento. 22. et ita incidit in cōsimile errorem, quia tunc nec est purus medicus, nec purus physicus. Ideo aliter dicendum puto sicut ipse dicit in simili de stomacho in eodē cap. Dum dubitat utrum nutriatur ex chilo, et dicit quod illa nutritio potius videtur spectare qualitati quā quantitati, ac si dicat quod non est vera nutritio, sed quia operatio eius et obiectum proprium eius est cibum qui in chylum convertitur: ideo cessat fames sumpto cibo sicut cessat sitis sumpto potu, et stomachus volupatur in illo chilo. ita etiam potest dici de huiusmodi membris anatura destitutis ad attrahendum huiusmodi superfluitates quod volupantur in eis, sicut sus in ceno et luto fetulento, et est per viam qualitatis et non quantitatis per veram nutritionē. Aut hoc est, ut et ipse dicit ibidē, quod ibi est cōmixta aliqua humiditas sanguinea, aut flegmatica: et sic ratione eius fit nutritio, et nō merito cholere pure, aut melancholie pure. Nam etiam ex sententia Aristotelis multa sunt animalia que non nutriunt sanguine, sed aliqua humiditate proportionali. et ita dictus Aristoteles in habentibus sanguinem sanguis est vltimum nutrimentum est vera: vel aliquod sanguini proportionale saltem in aliquibus membris, ut in stomacho, et in istis iam allegatis.

C In secundo Colliget Cap. 13. de iuvenimento instrumenti tactus.

D ICIT Averroes carnem esse organum tactus et quod nervi non currunt nisi ad temperatā cōplonē carnis, quia sunt in sua cōplone siles cōplonē cerebri, et ideo in animalibus perfectis in carne ipsorum sunt disseminati multi nervi, et ubi nervi multi isti non perveniunt illa membra habent sensum durum et obtusum. Sed huius oppositum ipse tenet in 2. de anima in commento. 123. etiam contra hanc opinionem videtur esse Arist. ibidem. et Themistius vide consiliatorem in propria differentia de hac materia secundum sententiam Averrois in isto loco videtur esse dicendum carnem esse organum et nervum esse ad temperatam complexionem carnis, et ideo caro ubi sunt multi nervi disseminati est magis sensitiva: sed tunc quando dicitur quod caro est medium sic secundo de anima, hoc intelligendum est de carne pura cogita quia Aristoteles in secundo de anima dicit quod organum est intus, et greci exponit illud pro corde ibi, et Averroes per veritatem contradicit sibi cōmētator in hoc loco et ibi ut vides. Videtur mihi quod ad evitandam istam discordiam, quod aliud est loqui de tactu ut comparatur membris simplicibus: aliud ut comparatur membris organicis. partes enim nostri corporis sunt duplices ex primo de historiis animalium cap. primo et de partibus similes et dissimiles. et iterum operationes anime quedam sunt actiones et quedam passionēs cum virtutibus anime quedam active quedam passive sint ex secundo de anima et Aristoteles iudicium facit comparando activas passivas, quod virtutes active simpliciter attribuntur membris organicis, et virtutes passive principaliter attribuntur membris consimilibus, ut primo de historiis animalium cap. 4. et est in cap. de carne et de his que via carnis videntur, et tunc cum tactus sit de virtutis sensibus qui enumerantur inter passivas virtutes. Anime. 2. de anima. 5. 2. 3. de anima commento. 18. auctoritate Alexandri. videtur igitur principaliter istam virtutem attribu-

membris consimilibus. membra autem consimilia, ut Aristoteles dicit, sunt caro, sanguis, vena, arteria, nervus, pilus, pinguedo, os, unguis et id genus. Quare autem aliter vel aliter per sensum tactus, oportet ex istis membris illi principaliter tactum ac tribui cuius complexio est magis temperata, quia operatio tactus temperamentum requirit. Discurrenti autem per singula ex membris consimilibus que superius enumerata sunt nullum est magis aptum ut sit organum nisi caro. sanguis enim est propter carnem et est materia eius, et carnis complexio est calida et humida in suo temperamento in quo consistit vita: et sensus nervi, vene, arterie habent complexionem frigidam et siccam. et ideo decuit propter istam rationem carnem esse organum. isto modo Aristoteles loquitur in primo de historiis ubi agit doctrina via, et ita determinat in libro de partibus animalium, ubi agit propter quid. sed si nos deinde attribuamus sensum istum membris organicis, tunc sine dubio illud est primum organum tactus, in quo primo apparet inter organa ista operatio et virtute carnis ista operatio alijs organicis communicata, quia cor est primum quod vivit et sentit, et alijs sensus est per cor alijs communicatus, et ideo argumento isto Aristoteles posuit cor in 3. de partibus quando loquitur de organicis esse principium omnis sensus. quando igitur in libro de anima loquitur de tactu, loquitur ut est in habitudine anime, que est actus corporis instrumentalis seu organici actus. et ita dixit illud quod est organum tactus est intus, scilicet cor et caro dicta extrinseca, cui adveniunt sensibilia, cōcurrit in ratione medij. sed quando dixit carnem esse organum, cōsideravit comparando partes similes. Unde si partes similes in communi, aut saltem partes similes cordis ex quibus cor cōponitur, numerantur et comparantur inter se cunctis tribuitur tactus. Cor enim secundum Aristotelem est principium omnium venarum et nervorum. et est in eo sanguis et adeps. sic secundo Aristotelem dicendum est carnem esse organum. et nullus neque grecorum, neque Arabum, nec latinorum vidit istam conciliationem in Aristotele ante nos, quia aliter loquitur in primo de partibus, et in primo de historiis, quando dixit carnem aliter in tertio de partibus quando dicit cor: quia ibi loquitur comparando tactus ad partes similes. sed in 3. ad partes dissimiles, et sic etiam in 2. de anima: quia anima est actus primus corporis organici, et ideo tactus ut est de virtutibus anime in libris de anima habet primo cōsiderari, ut attribuitur membro organico propter anime diffinitionem. Caro igitur secundum Aristotelem aliter et aliter est organum, et est medium. Vide pro complemento Alberti. 12. de animalibus tractatu. 2. cap. 8.

C In secundo Colliget cap. 17. de iuvenimento instrumenti odoratus.

S CRIBIT Averroes quod sensus olfactus in animalibus que oderant sine attractione ut est in apibus et formicis iste sensus est clarior quā in his que odorant per attractionem. sed huius oppositum legimus in quinto de generatione animalium cap. 4. quod sensus claritas provenit ex organi sinceritate que attestatur complexionem magis temperatam: igitur organum eius est sincerius, et per cōsequens sensus olfactus est clarior. Nisi esset quod dictum eius est intantum, quo ad manifestationem actus sentiendi, quia animalia ista, ut apes ad longam distantiam insequuntur nutrimentum ex odore

Col. Aver.

D z

CONTRADICTIONES ZIMARRE

I fine attractione. sed animalia nisi attrahāt debiliter im-
mutantur. unde quando volumus bene percipere ap-
propinquamus, et attrahimus odores. et ita faciunt car-
nes et alia. sed quo ad distincte cognoscere differentias
odorum nos excellimus alia. et ista est sententia Aristote-
lis ibi, licet multa quo ad distantia excedat nos in hac actu.

¶ Tertio Colliget Cap. 38.

DE SENSU visus et accidentibus ei, dicitur quod per-
ceptas visus est, quod est susceptus colorum, quod non
sunt denudati a materia. Sed hoc contradicit
philosopho in secundo de anima, qui dicit, cu-
iuslibet sensus proprium esse susceptum specierum si-
ne materia. ¶ Soluitur, quod intelligitur de abstractione
a materia et conditionibus eius. hoc enim intellectus est
proprium. et ideo infert, quod si ita esset, tunc ipse esset intel-
lectus. verba, n. sequentia hunc sensum preferunt ibidem.

¶ Quinto Colliget Cap. 12.

AVERROES in presenti capite ubi de medi-
cinis stipticis loquitur inquit, quod frigiditas que non
est terrestris est debilis operationis. videtur igitur
quod terra sit frigidior aqua. Locus oppositum ha-
betur in secundo de generatione et corruptione textu
commenti. 21. ¶ Soluitur. Intentio eius est ponere diffe-
rentiam inter medicinas oppilativas et stipticas. nam li-
cet ambe frigide sint, tamen differunt, quia oppilative
fundantur in materia subtili, sed stiptice in materia grossa.
et ideo est materia terrestris, quia frigiditas iuncta sic-
citati inducit grossitatem, sed iuncta humiditati inducit subti-
litatem. et ideo dicit, quod iste stiptice medicine sunt natura
frigide, et terrestres, et fortis siccitatis, quia terra est princi-
pium siccorum. Sed ista solutio stare non potest, quia ipse
in cap. de medicinis oppilativis dicit quod sunt nature frigi-
de, et terrestres et remote a mordicatione. ¶ Nisi est quod
est latitudo in multis, quia terrestritas magis domina-
tur in stipticis: unde ibidem dicit quod oppilative aut sunt tem-
perate complexionis, aut declinant ad partem frigiditatem,
unde complexio multorum differt a complexionem simpli-
cium, et habet latitudinem magnam et diversitatem etiam
in ipsis mixtis.

Quinto Colliget. Cap. 23.

N

DICIT Averroes quod non est extraneum unius
agentis actiones diversificari diversificantium
dispositionibus subiecti. Huius oppositum ha-
betur in secundo de anima com. 60. ¶ Solui-
tur. Non est contradictio. nam sermo eius in secundo de
anima est sermo comparativus, videlicet quod melius est
existimare materiam diversificari per formam quam econ-
tra, quia ut dicit commentator. 2. philosophus in hoc Aristoteles
resistit antiquis commentis. 87. ipsi enim opinabatur quod
forme sequuntur materiam et diversificantur per illas. et
ipse opinatur e contrario. Locus hoc tamen stat dictum
eius in hoc loco quia actus activorum sunt in patiente
et dispositi: et ideo non inconuenit ab uno agente ex di-
uersis dispositionibus subiecti provenire diversos actus.
sicut ibi datur exemplum, quod medicine que Bezabarvie
a medicis dicuntur, id est que sunt appropriate contra ali-
qua venena corpus sanum interficiunt: et corpus affec-
tum dispositione venenosa, cui illa medicina contra-
riatur, sanat illud.

¶ Quinto Colliget. Cap. 24.

DICIT quod corpora animalium sunt calidiora ter-
renascentibus: et ideo in terre nascentibus non
inuenitur calor in actu. Sed huic adversatur di-
ctum Aristotelis in libro de morte et vita, ubi dis-
tinguit generationem animatoz dicens quod generatio est
prima participatio anime in calido naturali, et una est
eius permissio. Amplius in secundo de anima, et in libro de
longitudine et breuitate vite. Anima omnia medicine igne
operatur. et ita in vegetabilibus est calor in actu. ¶ Sol-
uitur non est in actu secundo, ut sensibiliter a nobis sen-
tiatur. sicut est in animalibus. 233. ut inquit Galenus, si-
quis poneret manum in cordis ventriculis sentiret ma-
nifestam et notabilem caliditatem, qualem non sentimus
in partibus intimis, aut extrinsecus plantarum. et sic in-
telligitur dictum eius.

FINIS.

REGISTRVM.

A B C D E F G H I J K L M N O P.

Q uonesunt quaterni preter E F et Q qui
sunt terni, et D qui est duernus.

¶ Explicit Colliget Averrois, correctus atque emendatus.
Impressum Venetis apud Octavianum
Scotum D. Anadeti f.

T A B V L A

Registrum tractatum et caplor
Coluget Auerrois.

Hec sunt capitula primi tractat
qui est de anathomia: et sunt. 35.

De diffinitione medicine
et distinctione. Caplin
primum. fol. 45

De anathomia mebroz
in vniuersali. 46

De anathomia ossium capitis. 46

De anathomia dentium et omnium
ossium totius corporis. 46

De anatho. venarum pulsationis. 46

De anatho. venarum non pulsationis. 46

De anathomia nervorum. 47

De ligamentis. 47

De chordis. 47

De carne. 10 48 De villis. 11

De humoribus. 12

De membris simplicibus. 13

De spiritibus. 14

De lacertis. 15

De anathomia capitis. 16

De anathomia oculorum. 17

De anathomia nasi. 18

De anathomia auris. 19

De anathomia lingue. 20

De anatho. extremitatis oris. 21

De anatho. totius ventris. 22

De anatho. pulmo. et carne ei. 23

De anathomia cordis. 24

De anathomia stomachi et meri. 25

De anathomia intestinoz. 26

De anathomia epatis. 27

De anathomia splenis. 28

De anathomia felle. 29

De anathomia renum. 30

De anathomia vesice. 31

De anatho. nyrach. et zirbi. 32

De anatho. vetric. et testiculoz. 33

De anathomia mamillarum. 34

De anathomia vulue. 35

Hec sunt capla scdi tractat
qui est de sanitate: et sunt. 22.

De qditate sanitatis. Cap. p. 49

De coplonib mebroz phisiz. 50

De coplo. mebroz officialium. 50

De coplone repera et disteperata
totius corporis. 4 50

De san-tate membrorum officialiuz
et eius speciebus. 5 50

De sanitate aliquantiter in membris
consimilibus. 6 50

De actionib et passio. mebroz. 7 50

De inuamētis mebroz phisiz. 8 51

De inuamē. mebroz officiali. 9 52

De inuamento membrorum virtutis
generatiue. 10 53

De inuamēto instroz sensus. 11 53

De inuamento fili spine. 12 54

De instrumento sensus tactus. 13 54

De instrumento lingue. 14 54

De inuamēto oclor et ptiū eoz. 15 54

De inuamento instri auditus. 16 54

De inuamēto instri odoratus. 17 54

De inuamento membrorum volun-
tariū motus. 18 54

De inuamento anhelitus et membro
rum eius. 19 55

De inuamēto cerebri et ptiū ei. 20 56

De somno. 21 56

De coplonibus timpor. 22 57

Hec sunt capla terti tractat
qui est de egritudinibus: et sunt. 41.

De qditate egritudis. Cap. p. 57

De causis egritudis in gñali. 2. 57

De causis egritudinū materialū ca-
lidarum et siccarum. 3 57

De gñatione febzis cholericis. 4 58

De febzis cholericis localib. 5 58

De egritudinibus frigidis et humi-
dis materialibus. 6 58

De egritudinib frigidis et siccis ma-
terialibus. 7 58

De egritudinibus calidis et humidis
materialibus. 8 58

De egritudib copositis malib. 9 58

De egritudinib non malibus. 10 59

De egritudinib calidis et siccis non
materialibus. 11 59

De egritudinibus frigidis et siccis non
materialibus. 12 59

De egritudinibus membrorum officia-
lium. 13 59

De egritudinibus solutionis conti-
nuitatis. 14 59

De causis egritudinū officialiū. 15 59

De accitib supuenientib virtuti nu-
tritue in generali. 16 59

De accitib et egritudinib supuenie-
tibus virtuti retetue. 17 60

De accidentib virtuti expulsiue su-
peruenientibus. 18 60

De accidentib virtuti attractiue su-
peruenientibus. 19 60

De accidentibus virtuti nutritiue in-
testinoz supuenientibus. 20 60

De accidentib virtutibus epatis su-
peruenientibus. 21 60

De accidentib digestiue venarū su-
peruenientibus. 22 61

De accidentib virtuti nutritiue me-
broz superuenientibus. 23 61

De accidentibus digestionem cere-
bri impredientibus. 24 61

De accidentib virtuti nutritiue cor-
dis superuenientibus. 25 61

De accidentibus splenis. 26 61

De accidentib virtutibus renuz su-
peruenientibus. 27 61

De accidentibus operavefice impe-
dientibus. 28 61

De accidentibus mebris gñationis
sicut vulue testiculis et virge et mā-
nullis supuenientibus. 29 61

De expulsiua plurimū mebroz. 30 62

De accidentibus virtuti sensibili su-
peruenientibus. 31 62

De accidentibus superuenientibus
virtuti appetitiue. 32 63

De accidentibus motui voluntario
superuenientibus. 33 63

De nā gustus et sapor in gñali. 34 63

De accidentibus sensui gustus super-
uenientibus. 35 64

De sensu odoratus et accidentib ei-
dem superuenientibus. 36 64

De sensu auditus et accidentibus ei-
dem superuenientibus. 37 64

De sensu visus et accidentibus eidez
superuenientibus. 38 64

De accitib mebris anhelit. 39 65

De accidentibus tribus virtutib ima-
ginatiue cogitatiue et memorati-
ue superuenientibus. 40 65

De accitib somni et vigiliar. 41 65

Hec sunt capla quarti tractat
qui est de pñosis et signis sanitatuz
et egritudinum: et sunt. 60.

De signis sanitatis et egritudinis
in generali. Cap. p. 66

De signis sanitatis cordis. 2. 66

De signis cerebri. 3 67

De signis epatis. 4 67

De signis membrorum seruientuz cor-
diz primo de pulmone. 5 67

De signis sanitatis stomachi. 6 68

De signis sanitatis testiculoz. 7 68

De signis sanitatis totū corporis. 8 68

De signis significantib sup egritudi-
nes in generali. 9 68

De signis abūdātie sanguinis. 10 68

De signis abūdātie cholere. 11 68

De signis abūdātie melie. 12 68

De signis abūdātie flatis. 13 68

De signis egritudinum futurarum: et
primo per aere et tepora. 14 68

De signis egritudinum futurarū per
egritudines paruas. 15 69

De signis egritudinum presentium in
speciali. 16 69

De pulsu et d gñib et spēb ei. 17 69

De causis pulsum. 18 70

De dmeritatibus pulsum per res
intrinfecas. 19 70

De causis permutantibus pulsum ab
extrinfeco. 20 70

De vrinis in generali. 21 70

De coloribus vrine. 22 70

De signis vrine ex suba eius. 23 71

De signatōib hypostas vrine. 24 71

De signis egritudinū cuiuslibet me-
bri in generali. 25 71

De signis fe. et p de effimera. 26 71

De signis fe. putridarum. 27 71

De febre cholericā. 28 71

De signis febzis flegmaticis. 29 72

De signis febzis quartane. 30 72

De signis fe. que in arabico noiatur
michabechar et fe. sanguis. 31 72

De compositione febrium. 32 72

De signis febzis ethice. 33 72

De signis apostematū. 34 72

De signis apatii cholericor. 35 72

De signis apatum flaticor. 36 72

De signis apatum melicor. 37 72

De crisi in generali. 38 72

De speciebus crisis. 39 73

De diebus ereticis. 40 73

De signis significantibus presentem
crisim. 41 73

TABVLA

De signis pronosticantibus salutem. 42 73
De signis pronosticis malis. 43 73
De rebus vltimis ad cognoscendum
membra intrinseca egra. 44 74
De his que egrediuntur a corpore que
egritudines significant. 45 74
De signis egritudinis oculorum. 47 75
De signis egritudinis aurium. 48 76
De signis egritudinis nasi. 49 76
De signis egritudinis oris. 50 76
De signis egritudinis gulae. 51 76
De signis egritudinis pulmonis. 52 76
De signis egritudinis pectoris. 53 76
De signis egritudinis stomachi. 54 76
De signis egritudinis epatis. 55 76
De signis egritudinis splenis. 56 76
De signis egritudinis renum. 57 76
De signis egritudinis vesice. 58 76
De signis egritudinis intestini. 59 77
De signis egritudinis vulue. 60 77
Hec sunt capitula quae tractantur de
cibi et medicis scribitur et sunt. 59.
Cōplectitur breuiter intentiones
huius quinti libri. Cap. p^m. 77
De quiditate cibi et medicis. 2 77
De operationibus que operantur medicis in
corpore humano que sunt p^me. 3 77
De virtutibus medicinarum secundum
dis et tertius. 4 77
De medicinis maturatiuis. 5 78
De medicinis mollificatiuis. 6 78
De medicinis induratiuis. 7 78
De medicinis oppilatiuis. 8 78
De medicinis aperitiuis. 9 78
De medicinis euaporatiuis. 10 78
De medicinis aperientibus oris venarum. 11 78
De medicinis stipticis. 12 78
De medicinis mitigatiuis. 13 78
De medicinis gstantibus carne. 14 78
De medicinis cicatricantibus. 15 79
De medicinis causticis. 16 79
De medicinis corrosiuis et facientibus
bus carnem cadere. 17 79
De medicinis attractiuis. 18 79
De medicinis confortantibus. 19 79
De operationibus tertiariis virtutibus. 20 79
De medicinis que operantur a forma
specifica. 21 79
De venenis. 22 79
De beccaridis. 23 79
De modo cognoscendi virtutes medicinarum
et ciborum. 24 80
De inuestigatione qualiter sunt verificata
signa rationabilia ciborum et medicinarum. 25 80
De modo cognoscendi compositionem ciborum
per generales differentias corporum
mixtorum. 26 81
De cognitione medicinarum ciborum
per rationem sumptam a speciali officio
mixti que est saporum. 27 81
De cognitione medicinarum et ciborum
per rationem sumptam a speciali officio
mixti que est odorum. 28 81
De cognitione medicinarum et ciborum

per rationem sumptam a speciali officio
mixti que est colorum. 29 81
De cognitione ciborum et medicinarum
per partes terre nascentium et
sunt loci et regio et opatio. 30 82
De compositionibus ciborum et medicinarum
spatium sive certificatum sunt. 31 82
De carnibus. 32 82
De piscibus. 33 83
De lacte. 34 83
De caseo. 35 83
De ouis. 36 83
De fructibus. 37 83
De aquis. 38 83
De gnis que sunt cibi medicinales. 39 83
De fructibus arborum. 40 83
De herbis et olerebus. 41 83
De variatione virtutum medicinarum
simplicium. 42 83
De medicis que ex mineris sunt. 43 88
De diuersis operationibus lactis finis
eius diuersitatem et de eis. 44 89
De operationibus casei. 45 89
De virtutibus butyri. 46 89
De virtutibus coaguli. 47 89
De operationibus ouorum. 48 89
De fellibus. 49 89
De proprietatibus stercoreum. 51 89
De carne tyri. 52 89
De pinguedine. 53 89
De medullis. 54 89
De brodyis et de pluribus alijs medicinis. 55 89
De rebus marinis. 56 89
De modo compositionis medicinarum. 57 90
De mensura et proportionibus medicinarum
simplicium ingredientium
compositas. 58 91
De cognitione medicinarum compositarum
per experientiam. 59 92
Hec sunt capitula sexti tractatus que
de regimine sanitatis et sunt. 18.
De fine artis medicine. Cap. p^m. 92
De exercitio et modis eius. 2 93
De frictione et modis eius. 3 93
De inuamentis balnei. 4 93
De operationibus somni et vigilie. 5 93
De regimine corporis temperati. 6 93
De regimine eiusdem per coitus. 7 94
De regimine eiusdem per somnum et
vigiliam. 8 94
De diminutione cibi. 9 94
De regimine corporis habitum distemperantiam
compositam. 10 94
De regimine corporis calidiorum. 11 94
De effusione corporis calidiorum. 12 95
De resumptione extenuatorum. 13 95
De preservatione corporis cuius membrum
est distemperatum. 14 95
De preservatione corporis que preparata
sunt in egritudines cadere. 15 95
De remotione et preservatione corporis
a labore ulceratino. 16 95
De remotione et preservatione corporis
a labore apostoso et extensio. 17 96
De conservatione corporis tempore
pestilentie. 18 96
Hec sunt capitula septimi tractatus que
est de curatione morborum siue de
ingenio sanitatis et sunt. 39.

Que est intentio in mala complexione
mali et non mali. Cap. p^m. 96
Quomodo et quando debeat fieri
enacuatio et curatio. 2 96
De speciebus euagationis. siue de flobotomia
et pharmacia. 3 97
De pharmacia. 4 97
De cura febris effusae in generali. 5 98
De cura febris effusae in speciali. 6 98
De cura febris effimere que est cum
fluxu ventris. 7 98
De curatione febrium articularum acutiarum. 8 99
De curatione febrium putridarum
in generali. 9 99
De curatione et frictione et balneatione
ne febricitantium. 10 100
De cura febris tertiane. 11 100
De cura caustionis. 12 101
De cura febris flegmaticae. 13 101
De cura febris quartane. 14 101
De cura febris ethice. 15 101
De sincopis et suis particulis et omnibus
accidentibus impediens curationem
febris. 16 102
De sincopi pueniente causa. 17 102
De sincopi accite causa doloris. 18 102
De sincopi pueniente ex superflua
enacuatione. 19 120
De sincopi supueniente ex superfluo
fluxu sanguinis narium vel
aliorum membrorum. 20 103
De sincopi pueniente ex superflua
vigilia. 21 103
De curatione male compositionis speciei
huius membrorum. 22 103
De cura male compositionis sicce stomachi
sine materia. 23 103
De cura calitatis et sic. siue. 24 102
De friditate et siccitate siue. 25 103
De cura male compositionis calide stomachi. 26 103
De cura friditatis et humidi siue. 27 103
De egritudinibus stomachi et aliorum
membrorum. 28 103
De inflatione membrorum et apostematibus. 29 103
De enacuatione membrorum principalium. 30 104
De cura apostematum frigidorum et
aliorum apertum spatium. 31 105
De solutione continuitatis. 32 105
De solutione continuitatis venarum
et arteriarum. 33 106
De fluxu sanguinis: quia membrum
provenit intrinsecis. 34 106
De cura solutionis continuitatis in
venis et lacertis. 35 106
De cura fracture ossium. 36 106
De cura officialium egrituum. 37 107
De cura aquarii et sanierum in oculis
generatarum. 38 107
De cura positionis et situs. 39 107
Marc Antony Zimarrus contradi-
ctiones ac solutiones in dictis Auer-
rois Librorum Colligit. 105
Explicit Tabula Colli-
geti Querros.

